

תצט • ו-תק • ו-תקא • ו-תקב • ו-תקג • ו-תקד • ו-תקה • ו-תקו • ו-תקז • ו-תקח
 • ו-תקט • ו-תקי • ו-תקיא • ו-תקיב • ו-תקיג • ו-תקיד • ו-תקטו • ו-תקטז
 • ו-תקטז • ו-תקיו • ו-תקיוח • ו-תקיט • ו-תקכ • ו-תקכא • ו-תקכב • ו-תקכג • ו-תקכד
 • ו-תקכה • ו-תקכו • ו-תקכז • ו-תקכח • ו-תקכט • ו-תקל • ו-תקלא • ו-תקלב
 • ו-תקלג • ו-תקלד • ו-תקלה • ו-תקלו • ו-תקלוז • ו-תקלח • ו-תקלט • ו-תקמ
 • ו-תקמא • ו-תקמב • ו-תקמג • ו-תקמד • ו-תקמה • ו-תקמו • ו-תקמוז • ו-תקמח
 • ו-תקמט • ו-תקנ • ו-תקנא • ו-תקנב • ו-תקנג • ו-תקנד • ו-תקנה • ו-תקנו
 • ו-תקנוז • ו-תקנח • ו-תקנט • ו-תקס • ו-תקסא • ו-תקסב • ו-תקסג • ו-תקסד
 • ו-תקסה • ו-תקסו • ו-תקסז • ו-תקסח • ו-תקסט • ו-תקע • ו-תקעא • ו-תקעד
 • ו-תקעג • ו-תקעב • ו-תקעז*

שיח שרפי קודש, חלק שישי

ליקוטים

ו - א

ו - ב

ו - ג

ו - ד

ו - ה

ו - ו

ו - ז

ו - ח

ו - ט

ו - י

ו - יא

ו - יב

ו - יג

ו - יד

ו - טו

ו - טז

ו - יז

ו - יח

ו - יט

ו - כ

ו - כא

ו - כב

ו - כג

ו - כד

ו - כה

ו - כו

ו - כז

ו - כח

ו - כט

ו - ל

ו - לא

ו - לב

ו - לג

ו - לד

ו - לה

ו - לו

ו - לז

ו - לח

ו - לט

ו - מ

ו - מא

ו - מב

ו - מג

ו - מד

ו - מה

ו - מו

ו - מז

ו - מח

ו - מט

ו - נ

ו - נא

ו - נב

ו - נג

ו - נד

ו - נה

ו - נו

ו - נז

ו - נח

ו - נט

ו - ס

ו - סא

ו - סב

ו - סג

ו - סד

ו - סה

ו - סו

ו - סז

ו - סח

ו - סט

ו - ע

ו - עא

ו - עב

ו - עג

ו - עד

ו - עה

ו - עו

ו - עז

ו - עח

ו - עט

ו - פ

ו - פא

ו - פב

ו - פג

ו - פד

ו - פה

ו - פו

ו - פז

ו - פח

ו - פט

ו - צ

ו - צא

ו - צב

ו - צג

ו - צד

ו - צה

ו - צו

ו - צז

ו - צח

ו - צט

ו - ק

ו - קא

ו - קב

ו - קג

ו - קד

ו - קה

ו - קו

ו - קז

ו - קח

ו - קט

ו - קי

ו - קיא

ו - קיב

ו - קיג

ו - קיד

ו - קטו

ו - קטז

ו - קיז

ו - קיח

ו - קיט

ו - קכ

ו - קכא

ו - קכב

ו - קכג

ו - קכד

ו - קכה

ו - קכו

ו - קכז

ו - קכח

ו - קכט

ו - קל

ו - קלא

ו - קלב

ו - קלג

ו - קלד

ו - קלה

ו - קלו

ו - קלז

ו - קלח

ו - קלט

ו - קמ

ו - קמא

ו - קמב

ו - קמג

ו - קמד

ו - קמה

ו - קמו

ו - קמז

ו - קמח

ו - קמט

ו - קנ

ו - קנא

ו - קנב

ו - קנג

ו - קנד

ו - קנה

ו - קנו

ו - קנז

ו - קנח

ו - קנט

ו - קס

ו - קסא

ו - קסב

ו - קסג

ו - קסד

ו - קסה

ו - קסו

ו - קסז

ו - קסח

ו - קסט

ו - קע

ו - קעא

ו - קעב

ו - קעג

ו - קעד

ו - קעה

ו - קעו

ו - קעז

ו - קעח

ו - קעט

ו - קפ

ו - קפא

ו - קפב

ו - קפג

ו - קפד

ו - קפה

ו - קפו

ו - קפז

ו - קפח

ו - קפט

ו - קצ

ו - קצא

ו - קצב

ו - קצג

ו - קצד

ו - קצה

ו - קצו

ו - קצז

ו - קצח

ו - קצט

ו - ר

ו - רא

ו - רב

ו - רג

ו - רד

ו - רה

ו - רו

ו - רז

ו - רח

ו - רט

ו - רי

ו - ריא

ו - רבי

ו - ריג

ו - ריד

ו - רטו

ו - רטז

ו - ריז

ו - ריח

ו - ריט

ו - רכ

ו - רכא

ו - רכב

ו - רכג

ו - רכד

ו - רכה

ו - רכז

ו - רכז

ו - רכח

ו - רכט

ו - רל

ו - רלא

ו - רלב

ו - רלג

ו - רלד

ו - רלה

ו - רלו

ו - רלז

ו - רלח

ו - רלט

ו - רמ

ו - רמא

ו - רמב

ו - רמג

ו - רמד

ו - רמה

ו - רמו

ו - רמז

ו - רמח

ו - רמט

ו - רנ

ו - רנא

ו - רנב

ו - רנג

ו - רנד

ו - רנה

ו - רנו

ו - רנז

ו - רנח

ו - רנט

ו - רס

ו - רסא

ו - רסב

ו - רסג

ו - רסד

ו - רסה

ו - רסו

ו - רסז

ו - רסח

ו - רסט

ו - ער

ו - רעא

ו - ערב

ו - רעג

ו - רעד

ו - ערה

ו - רעו

ו - רעז

ו - רעח

ו - רעט

ו - רפ

ו - רפא

ו - רפב

ו - רפג

ו - רפד

ו - רפה

ו - רפן

ו - רפז

ו - רפת

ו - רפט

ו - רצ

ו - רצא

ו - רצב

ו - רצג

ו - רצד

ו - רצה

ו - רצו

ו - רצז

ו - רחצ

ו - רצט

ו - ש

ו - שא

ו - שב

ו - שג

ו - דש

ו - שה

ו - שו

ו - שז

ו - שח

ו - שט

ו - שי

ו - שיא

ו - שיב

ו - שיג

ו - שיד

ו - שטו

ו - שטז

ו - שיז

ו - שיח

ו - שיט

ו - שכ

ו - שכא

ו - שכב

ו - שכג

ו - שכד

ו - שכה

ו - שכו

ו - שכז

ו - שכח

ו - שכט

ו - של

ו - שלא

ו - שלב

ו - שלג

ו - שלד

ו - שלה

ו - שלו

ו - שלז

ו - שלח

ו - שלט

ו - שמ

ו - שמא

ו - שמב

ו - שמג

ו - שדמ

ו - שמה

ו - שמו

ו - שמז

ו - שמח

ו - שמט

ו - שנ

ו - שנא

ו - שנב

ו - שנג

ו - שנד

ו - שנה

ו - שנו

ו - שנוז

ו - שנח

ו - שנט

ו - שס

ו - שסא

ו - שסב

ו - שסג

ו - שסד

ו - שסה

ו - שסו

ו - שסז

ו - שסח

ו - שסט

ו - שע

ו - שעא

ו - שעב

ו - שעג

ו - שעד

ו - שעה

ו - שעו

ו - שעז

ו - שעח

ו - שעט

ו - שפ

ו - שפא

ו - שפב

ו - שפג

ו - שפד

ו - שפה

ו - שפו

ו - שפז

ו - שפח

ו - שפט

ו - שצ

ו - שצא

ו - שצב

ו - שצג

ו - שצד

ו - שצה

ו - שצו

ו - שצז

ו - שצח

ו - שצט

ו - ת

ו - תא

ו - תב

ו - תג

ו - תד

ו - תה

ו - תו

ו - תז

ו - תח

ו - תט

ו - תי

ו - תיא

ו - תיב

ו - תיג

ו - תיד

ו - תטו

ו - תטז

ו - תיז

ו - תיח

ו - תיט

ו - תכ

ו - תכא

ו - תכב

ו - תכג

ו - תכד

ו - תכה

ו - תכו

ו - תכז

ו - תכח

ו - תכט

ו - תל

ו - תלא

ו - תלב

ו - תלג

ו - תלד

ו - תלה

ו - תלו

ו - תלז

ו - תלח

ו - תלט

ו - תמ

ו - תמא

ו - תמב

ו - תמג

ו - תמד

ו - תמה

ו - תמו

ו - תמוז

ו - תמח

ו - תמט

ו - תנ

ו - תנא

ו - תנב

ו - תנג

ו - תנד

ו - תנה

ו - תנו

ו - תנוז

ו - תנח

ו - תנט

ו - תס

ו - תסא

ו - תסב

ו - תסג

ו - תסד

ו - תסה

ו - תסו

ו - תסז

ו - תסח

ו - תסט

ו - תע

ו - תעא

ו - תעב

ו - תעג

ו - תעד

ו - תעה

ו - תעו

ו - תעז

ו - תעח

ו - תעט

ו - תפ

ו - תפא

ו - תפב

ו - תפג

ו - תפד

ו - תפה

ו - תפו

ו - תפז

ו - תפח

ו - תפט

ו - תצ

ו - תצא

ו - תצב

ו - תצג

ו - תצד

ו - תצה

ו - תצו

ו - תצז

ו - תצח

ו - תצט

ו - תק

ו - תקא

ו - תקב

ו - תקג

ו - תקד

ו - תקה

ו - תקו

ו - תקז

ו - תקח

ו - תקט

ו - תקי

ו - תקיא

ו - תקיב

ו - תקיג

ו - תקיד

ו - תקטו

ו - תקטז

ו - תקיז

ו - תקיח

ו - תקיט

ו - תקכ

ו - תקכא

ו - תקכב

ו - תקכג

ו - תקכד

ו - תקכה

ו - תקכו

ו - תקכז

ו - תקכח

ו - תקכט

ו - תקל

ו - תקלא

ו - תקלב

ו - תקלג

ו - תקלד

ו - תקלה

ו - תקלו

ו - תקלוז

ו - תקלח

ו - תקלט

ו - תקמ

ו - תקמא

ו - תקמב

ו - תקמג

ו - תקמד

ו - תקמה

ו - תקמו

ו - תקמז

ו - תקמח

ו - תקמט

ו - תקנ

ו - תקנא

ו - תקנב

ו - תקנג

ו - תקנד

ו - תקנה

ו - תקנו

ו - תקנז

ו - תקנח

ו - תקנט

ו - תקס

ו - תקסא

ו - תקסב

ו - תקסג

ו - תקסד

ו - תקסה

ו - תקסו

ו - תקסז

ו - תקסח

ו - תקסט

ו - תקע

ו - תקעא

ו - תקעא*

ו - תקעב

ו - תקעג

ו - תקעד

שיח שרפי קודש, חלק שישי

ליקוטים

ו - א

מבאר אצלנו כבר כמה פעמים שכל עקר פונת רבנו הקדוש והנורא בכל התורות שגלה היה הכל רק בשביל המעשה שנשתדל ונתאמץ ונתחזק בכל עז לשמור ולעשות ולקיים ככל הנאמר בכל תורה ותורה, ונחשב דרפנו כמה אנו רחוקים מאלו הדברים המזכרים בכל תורה ותורה, ונתפלל ונעתיר לה' ברבוי הפצרות ובקשות ותחנונים שירחם עלינו ויזכרנו, ויקרבנו ברחמיו המרבים שנזכה לקיים כל מה שנאמר שם באותה התורה ונשפך שיחנו לפני השם יתברך על כל הדברים הנאמרים שם שנזכה לקיים ולהגיע אליהם בשלמות. (הקדמת ליקוטי תפילות).

ו - ב

אין להאריך בשבח גדלת המעשיות כי גבהו מדעתנו רק מה שאפשר למצא בהם איזה רמז בעלמא אנו מחיבים לחתור ולמצא בחסדי ה' כי שמעתי גלוי דעתו הקדושה מפיו הקדוש שרצונו שנחתר לבקש ולחפש בהם מה שאפשר למצא, וגם אמר שיכולין למצא הרבה מהענינים המבארים בהמעשיות מי שבקי ומבין בספרים קדושים, רק גוף המעשה מי ומה ואימת זה אי אפשר להבין וכו'. (ליקו"ה הלכות ברכות השחר ג, א).

ו - ג

עכשיו כל תקנתנו הוא רק על ידי אמתיות העצות הקדושות התמימות הנמשכין מהתנוצצות משיח שהתחיל להתנוצץ מימי האר"י ז"ל, וכל מה שמתקרבין יותר לביאת משיח אף על פי שצרות הנפש מתגברין יותר, אבל ברחמיו גם התנוצצות משיח מתנוצץ בכל פעם יותר, וכמו שמספרין ענין זה בשם הרב הקדוש מפרדיטשוב זכר צדיק וקדוש לברכה. (ליקוטי הלכות קריאת שמע ה, טו).

ו - ד

אם היה לפנינו פתוח כלבון של ראשונים היינו יכולים לילך ולבאר כל התורה כלה שבכתב ושבעל פה על פי דרוש אחד שגלה בהשגתו הגבוהה והנעלמה מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, באשר נשמע מפיו הקדוש זכרונו לברכה, ואם עדין לא זכינו לזה בעונותינו הרבים.

עם-כל-זה כל מה שאפשר לחתור ולמצא בתורתנו הקדושה על פי יסודותיו הקדושים והנוראים מצוה עלינו לעסק בזה בכל כחנו, כי כל

מה שְׁנִזְכָּה לְחֵדֶשׁ בְּתוֹרָה עַל פִּי הַקְּדָמוֹת קְדוּשׁוֹת שְׁלוֹ יְהִיו נִמְשָׁכִים וְנִתְגַּלִּים עַל יְדֵי זֶה מְעִינֵי הַיְשׁוּעָה לְכָל, עֲצוֹת נִפְלְאוֹת וְהַתְּעוֹרְרוֹת נִפְלְאוֹ וּמוֹסֵר הַשֶּׁכֶל אֲמַתִּי לְהַחֲיוֹת נִפְשׁוֹת רַבּוֹת עַד אֵין תַּכְלִית וְאֵין לְהַאֲרִיךְ בְּזֶה לְעוֹסְקִים בְּדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים. (לִיקוּטֵי הַלְכוֹת, הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת הַרִיחַ וּבְרֻכּוֹת פְּרֻטִיּוֹת ה, יב).

ו - ה

הַתּוֹרָה כִּי מְרַחֵם יִנְהַגֵּם (בְּלִיקוּ"מ ח"ב סִימָן ז') נֶאֱמָרָה בְּאוֹתָהּ הַשָּׁנָה שְׁנֵאֱמָרָה הַתּוֹרָה 'תִּקְעוּ אָמוּנָה' (תּוֹרָה ה' חֶלֶק ב') שְׁנֵאֱמָרָה בְּרֵאש־הַשָּׁנָה שְׁנֵת תִּקְ"ע, וְאַחַר כֵּן בְּחִנּוּכָה שְׁאַחֲרֵי נֶאֱמָרָה הַתּוֹרָה 'כִּי מְרַחֵם הַנִּי"ל, כִּי הֵם שְׂיָכִים זֶה לָזֶה וְקִשּׁוּרִים זֶה בְּזֶה וְהִבֵּן הַיֵּטֵב, כִּי יֵשׁ בְּזֶה הַרְבֵּה לְדַבֵּר, וְעַיִן בְּסֵפֶר חֲזִי מוֹהַר"ן (סִימָן פֶּט) מֵה שְׁפָתֵינוּ שֶׁם שְׁבָכָל שָׁנָה קָבֵל (רַבֵּנוּ) כָּל הַזְּמַנִּים הַקְּדוּשִׁים בְּהַתְּחַדָּשׁוֹת נִפְלְאוֹ וְכוּ'. (לִיקוּ"ה נִזְיָקִין ה, ל).

ו - ו

... יֵשׁ גְּלוּגִילֵי נְשָׁמוֹת בְּבִהְמוֹת וְחִיּוֹת כְּפִדּוּעַ, וְכִמוֹ שְׁאֵמֵר הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל: אוֹכְלִים בְּנֵי אָדָם, וְשׁוֹתִים בְּנֵי אָדָם, וְרוֹכְבִים עַל בְּנֵי אָדָם, כִּי בְּכָל מְקוֹם יֵשׁ נִיצוּצֵי נְשָׁמוֹת בְּנֵי אָדָם. (לִיקוּה"ל הַלְכוֹת שְׁכִירוֹת פּוֹעֲלִים ב, ד).

ו - ז

פַּעַם-אַחַת קָבֵל אֶחָד לְפָנָיו בְּדֶרֶךְ נִסְיַעְתּוֹ עַל פְּרֻנְסָה. וְהָאִישׁ הַהוּא הָיָה בַּעַל אַכְסֵנְיָא שְׁלוֹ, וְהָיָה לְרַבֵּנוּ זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה רַחֲמָנוּת גְּדוֹל עָלָיו, כִּי הָיוּ

לו בנות להשיאן, והיה עני גדול. ונעשה לו נס נפלא, שבא אדון אל אכסניא ההיא, ואבד שם פיס רענדליך (מטבעות), ומצאו האיש ההוא בתוך כך הרגיש האדון, שנאבד לו הפיס עם הרענדליך, והתחיל להשגיח ולחפש, והיה יכול לבוא לידי עלילה ומשפט מהאדון. והודה האיש ההוא, שהוא מצא את הפיס עם הרענדליך, והחזיר להאדון. והפליא השם יתברך נס נפלא בתוך נס, ובתוך כך חזר האדון ואבד את הפיס, וחזר ומצאו האיש הנ"ל. ואז אמר האדון, שבודאי אינו חושד את האיש הנ"ל, כי הוא איש נאמן, שכבר החזיר לו פעם אחת. ונפטר ממנו האיש הנ"ל, והאדון חזר לביתו ריקם. והאיש הנ"ל השיא בנותיו ונתפרנס בנקיות. (השמטות). (נכפל כבר לעיל בח"א, סעיף ק"ל).

ו - ח

פעם-אחת ספר רבנו זכרוננו לברכה, שהמחקרים חולקים זה עם זה. פת אחת אומרת, שהגלגלים חוזרים וסובבים והולכים, וכת אחת אומרת, שהגלגלים עומדים במקומם, והארץ מסבבת וחוזרת. וזה שלא נופל העולם בהסביבה, היא מחמת המהירות מאד. והא ראיה, כשיקח אדם דבר עגל, ויעמיד בתוכה כלי מלא מים, ויסבב אותו העגול במהירות, אזי יעמד הכלי כמו שהיה ולא יפל לארץ אפלו טפה אחת מן המים – כן הוא זה, מחמת שהארץ מסבבת במהירות גדול עומד העולם במקומו. ואמר רבנו זכרוננו לברכה, שאינו כן באמת, רק האמת הוא פדעה הראשונה, ואמר הפסוק: "והארץ לעולם עמדת" (קהלת א, ד. ועי' בשיר רבינו בד"ה נשאר עומדת וכו'). (השמטות). (נכפל שם קל"א).

ו - ט

יש עוף אחד בעולם, שאינו נברא בעולם אלא אחד. וכשהוא מזקין, אזי הוא נחלש, וכשרואה שהוא חלוש, אזי הוא פורח על הר אחד, ולוקט לו עשבים של כל מיני בשמים, ועושה לו קן מהם, ויושב בקן עד שהוא מרגיש בעצמו שיש לו כח, ומתחיל לעוף ולפרח למעלה למעלה, עד שהוא בא תחת השמש, ושורף אותו השמש, ונופל לים ונטבע, ונברא מיד אחר

ו - י

יש תולעת אחת, שֶׁנִּבְרָא עַל אֵילָן, וַיּוֹשֵׁב תָּמִיד עַל הָאֵילָן. וַיֵּשׁ לָזֶה הַתּוֹלַעַת כְּמוֹ בַּיִת שֶׁל רֶפֶשׁ וְטִיט, שֶׁקּוֹרִין בְּלָשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹ "בְּלֹאטֵע". וְחָקְרוּ הַמַּחְקָרִים מֵהֵיכָן בָּא זֶה הַבַּיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ. וְאָמְרוּ, שֶׁזֶה אֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂה שְׂדִים, שֶׁהַשְּׂדִים עוֹשִׂים לוֹ הַבַּיִת. וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה שְׂאִינוּ כֵּן, אֶלָּא שֶׁהַתּוֹלַעַת יֵשׁ לוֹ בְּטֵבַע קָרִירוֹת, וּמֵהַקָּרִירוֹת בָּא לְחִלּוּחִית, וּמִחֲמַת הַעֲפָרִירוֹת שֶׁל הָעוֹלָם שֶׁנוֹפֵל עָלָיו תָּמִיד עַל הַלְּחִלּוּחִית נַעֲשֶׂה עָלָיו כְּמוֹ בַּיִת. (השמטות). (נכפל שם קל"ג).

ו - יא

הִנֵּה נוֹדַע בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מַה שֶׁדִּבֶּר פֶּעַם אַחַת מוֹרְנוּ, הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבֵּי נֵתָן, זְכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, אוֹדוֹת אֲשֶׁר עַל הַסֵּפֶר חַיִּי-מוֹהַר"ן, אֲשֶׁר בּוֹ מְסַפֵּר מֵחַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים שֶׁל אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ, הָרַב רַבֵּי נַחֲמָן, זְכָר צַדִּיק וְקְדוֹשׁ לְבָרְכָה, יַחַס הַשֵּׁם "חַיִּים", וְעַל הַסֵּפֶר יְמֵי-מוֹהַרְנ"ת, אֲשֶׁר בּוֹ מְסַפֵּר מֵהַעֲתִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָיו בְּעַצְמוֹ, יַחַס הַשֵּׁם "יְמִים". וְאָמַר מוֹרְנוּ הָרַב רַבֵּי נֵתָן, זְכָר צַדִּיק לְבָרְכָה, עַל זֶה, כִּי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ זָכָה בְּאֵמֶת לַחַיּוֹת בְּכָל פֶּעַם חַיִּים חֲדָשִׁים בְּהַשְׁגוֹת נוֹרְאוֹת וְנִפְלְאוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, אֲשֶׁר הֵם עֹקֵר הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: (דְּבָרִים ל, כ): "כִּי הוּא חַיִּיד", וְכֹאֲשֶׁר פֶּעַם אַחַת הִתְפָּאֵר בְּעַצְמוֹ וְאָמַר: (הַק' חַיִּים"מ, וּשְׁם בְּסִימָן ח, ת) "אֲנִי חַיִּיתִי הַיּוֹם חַיִּים, שֶׁלֹּא חַיִּיתִי עַדֵּן מֵעוֹלָם חַיִּים כְּאֵלֶּה"; וְעַל-כֵּן לְסַפּוּרֵי חַיָּיו הַקְּדוֹשִׁים נָאָה לָהֶם בְּאֵמֶת לַיַּחַס הַשֵּׁם "חַיִּים"; אֲבָל אֲנֹכִי, אֲשֶׁר אֵין לִי לִינֹק וְלִשְׂאֵב שֶׁפַע וְלִקְבַל חַיּוֹת, כִּי-אִם עַל-יְדֵי אֲדוֹנָנוּ מוֹרְנוּ וְרַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ, אֲשֶׁר הוּא חַיִּי וְאֶרְךְ יְמֵי, הַמְּשַׁפִּיעַ עָלָי בְּכָל יַעַת חֲכָמָה וּבִינָה וְדַעַת, וְרַק עַל-יְדוֹ זְכִיתִי בְּכַחוֹ הַגְּדוֹל לְשֹׁמֵר וְלִקְדָּשׁ אֶת יְמֵי לַחַיּוֹת יְמִים טוֹבִים וְקְדוֹשִׁים בְּעִבּוּדְתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל-כֵּן הַשֵּׁם "יְמִים" נָאָה לַיַּחַס עַל סִפְרֵי, אֲשֶׁר אֶסְפֵּר בּוֹ מֵהַעֲתִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלָי.

ו - יב

גם אחר ביאתו מארץ-ישראל היה גם-כן השתוקקותו לארץ-ישראל עצום ומפלג מאד בכלות הנפש ממש, כאשר אבותינו ספרו לנו, אשר בהיותו בלמברג ישב עם אנשים בסעדה השלישית של שבת-קדש, שאז הוא רעוא דרעוין, ודבר אז הרבה מגדל קדשת ארץ-ישראל ברצון והשתוקקות עצום עד מאד, עד שהחשיך הלילה, ולא הכניסו עדין נר לביתו, והרגישו האנשים שישבו אצלו שהתחיל לגוע, ויצעקו להביא נר לבית, ועוררו והקיצו אותו; והבינו אז, אשר בגלל גדל השתוקקותו לארץ-ישראל פלטה נפשו לצאת. ושמעתי מאחד מאנשי-שלוֹמנו, אשר נרמז גם בתורתנו הקדושה אצל הסתלקות משה רבנו, עליו השלום, שיצאה נפשו בעת רעוא דרעוין בשבת במנחה מחמת גדל השתוקקותו לארץ-ישראל, כי ידוע (דברים רבה יא, ט), שהתפלל משה תקט"ו [חמש מאות וחמש-עשרה] תפלות לבוא לארץ-ישראל, ולבסוף, כשאמר לו השם יתברך: זאת הארץ וגו' הראיתיך בעיניך ושמה לא תעבר – מיד כתיב: וימת שם משה וגו' (דברים לד, ה), כי על-ידי שמראין לו לאדם דבר הנחשק ומונעין אותו מאתו, נתגבר החשק ביותר, כמו-כן על-ידי שהראה לו השם יתברך את הארץ ואמר לו "ושמה לא תעבר", נתגבר חשקו ביותר, עד שיצאה נפשו. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - יג

אם צדיק גדול וקדוש כזה כמוהרנ"ת ז"ל, אשר הזמן היה יקר אצלו מאד ושמר כל שעותיו ורגעיו לבל ילך רגע לאבוד, רק עסק תמיד בעבודת השם: בתורה ותפלה ובחדושים דאורייתא, אף-על-פי-כן לגדל חבת ארץ-ישראל סבב כמה סבובים וטלטולים, ובכל מקום עבר עליו מה שעבר, והוריד עצמו לקטנות עצום לעסק אז בנסיעתו במכירת ספרים ולבקש מקום ללון, כאשר יספר בפנים הספר מה שעבר עליו בסטמבול ובאלכסנדריה (ימ"מ סי' פט-קכח), וכך זה היה פדאי אצלו בשביל שיזכה

לבוא לארץ-ישראל; מכל-שכן וכל-שכן אנו, יתמי דיתמי, עוללים לא ראו אור, בודאי כדאי וכדאי לסבל טרחות ויגיעות רבות בכדי לזכות לבוא לארץ-ישראל ולהיות על-כל-פנים פעם אחת בחייו בארץ-ישראל, אולי נזכה על-ידי זה לשוב אליו יתברך באמת. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - יד

מוהרנ"ת ז"ל בכל מקום בואו בטלוליו הרבים והגדולים וכל מה שעבר עליו, לא בלבד אותו שום דבר, אדרבא, לקח מזה רמיזי דחכמתא להזכיר עצמו להתגבר על הכל ולבוא לארץ-ישראל, וחדש בכל מקום בואו חדושי-תורה נפלאים, המדברים מגדל מעלת קדשת ארץ-ישראל, המחיים ומשיבים נפש כל חי, כאשר יספר בכמה מקומות בספר הזה, והרבה מהם נדפסו בספרו "לקוטי-הלכות" (ארח חיים חלק ב), שכל הלכה רביעית מהכרך הזה נתחדש אז בעת נסיעתו לארץ-ישראל, עין שם. ובבואו מים ליבשה, לתחלת גבול ארץ-ישראל, לעיר צידון, חדש הלכות ברכת הודאות היחיד, הלכה ד, המתחיל: וזה בחינת ארבעה צריכין להודות: יורדי הים וכו', עין שם (כיום בהלכות בה"ר הל' ד, אות מ"ב), כמו שכתב שם בסוף ההלכה. (הקדמת ימי מוהרנ"ת ח"ב).

ו - טו

לארץ-ישראל אי אפשר לבוא פי-אם על-ידי יסורים, וגם רבנו זכרוננו לברכה נסע בשעת מלחמה גדולה (כמבואר בשבחי הר"ן, בסדר נסיעתו לא"י); ואם מי אנכי להשוות עצמי לרבנו זכרוננו לברכה, אשר אין מי נדמה אליו, מכל-שכן פחות כמוני, אף-על-פי-כן לענין דבר שבקדשה מחיב אפלו הקל שבקלים לבקש גדולות, כאשר שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, זכרוננו לברכה, אדרבא, אני מחיב למסר נפשי יותר ויותר אלה פעמים לבוא לארץ-ישראל, כי רבנו זכרוננו לברכה אפלו קדם שבא לארץ-ישראל היתה קדשתו ופרישותו ומעלתו וצדקתו גבוה ונשגב ונעלה מאד מאד בתכלית המעלה, ולא נסע לארץ-ישראל פי-אם לפעל להשיג השגות נשגבות יותר ויותר, כי לגדלתו יתברך אין חקר, וכמבאר מזה בדברינו

בספוגי שבחיו הנוראים, עין שם (שם סי' ב, טו, כח, ל, לא); אבל אנו, יתמי דיתמי, אנו צריכין להתגולל ברפש וטיט ולרחש על הארץ בין נחשים ועקרבים, עד שנזכה לנשק עפר ארץ-ישראל ולהתגולל בעפרה הקדושה ולשאב מאורה הקדוש והנורא;

ואף-על-פי שאין אנו יודעים כלל מהו ארץ-ישראל – הלא גם אין אנו יודעים מהו ציצית ומהו תפלין ומהו סכה ולולב וכיוצא בשארי מצוות, כי טעמי המצוות לא נודעו לשום אנושי, מכל-שכן לנו, וכמו שכתוב (תהלים קיט, קכט): "פלאות עדותיך" וכו', וכמו שכתוב (שם פו): "כל מצותיך אמונה" (עין במקום אחר מזה – ליקו"מ ח"א סימן ה, ב. שיהר"ן סי' ריט, רסא), וכי חס ושלום נפטר מלעשות המצוות מחמת שאין אנו יודעין טעמן, כמו-כן אנו חייבין להתגולל לארץ-ישראל אף-על-פי שאין אנו יודעים מהו ארץ-ישראל, כי כבר הודיעה לנו התורה הקדושה בעצמה ורבותינו זכרונם לברכה בגמרא – במסכת כתובות (דף קי-קיב) ובשאר מקומות – ובמדרשים, ובפרט רבנו זכרוננו לברכה בתורתנו הנוראות, שכלם גלו לנו מגדל מעלת ארץ-ישראל ושכל קדשת איש הישראלי תלויה בארץ-ישראל; ואם אין אנו זוכים לקבע דירתנו שם מחמת גדל המניעות שיש לכל אחד ואחד על זה, על-כל-פנים נזכה להיות שם פעם אחת כל ימי חיינו לילך שם ארבע אמות על-כל-פנים, שגם זה טוב מאד, כמו שהפליגו רבותינו זכרונם לברכה (שם קיא), וגם אולי על-ידי זה שנילך שם ארבע אמות, נזכה אחר-כך לנסע עוד הפעם לקבע דירתנו שם, ועל-כל-פנים איך לא נחוש להיות פעם אחת במקום חיינו, במקום קדשתנו, בארץ חמדה, שהבטיח הקדוש-ברוך-הוא לאבותינו כמה פעמים, וחזר הבטיח כמה פעמים הרבה בלי שעור לגדל חבתה. (ימי מוהרנ"ת, ח"ב כו).

ו - טז

... בשבת היו אצלנו רבי יוסף הירש, גיסו של רבי גרשון, ואיש אחד ממדבדיבקה, שהוא חתן החזן דשם. גם רבי ישעיה, חתן הרב דקאמינקע, היה כל היום אצלנו, וספר לי אז, שהיה פעם אחת אצל רבנו זכרוננו לברכה בעת שהלך עם אחד בשליחות מהשפאלער ולצד חותנו הרב, וספר לי כל המעשה איך נכנס לרבנו זכרוננו לברכה, ושנפל עליו אימה ופחד גדול עד מאד, ושדבר עמו הרבה. וכפי הנראה מדבריו, שרבי ישעיה הנ"ל ספר לו כל לבו ושנמשך עליו אז יראה והתעוררות לתשובה מאד, כדרך כל האנשים שנכנסו אצלו, זכרוננו לברכה, כמפרסם שתכף ששנכנס אליו אחד, בא עליו התעוררות גדול לתשובה מאד, ומי שנשאר

על עֲמִדוֹ וְלֹא נִפְרַד מִמֶּנּוּ, נַעֲשֶׂה אִישׁ כְּשֵׁר וִירֵא-הַשֵּׁם מְרַבִּים, כְּמִפְרָסָם.
וְסִפֵּר אִידָּ שְׁאַחַר-כֵּן, כְּשֶׁבָּא לְבֵיתוֹ, הִבִּינוּ קִצְתָם שֶׁהָיָה שָׁם, וְהָיוּ לוֹ
יְסוּרִים גְּדוֹלִים, וּמַחֲמַת זֶה לֹא הָיָה יָכוֹל לִסַּע יוֹתֵר, וְעִכְשָׁו הוּא יוֹדֵעַ
בְּעֲצֻמוֹ הַהִפְרָשׁ וְהַהֲבִדָּל בֵּין אִם הָיָה אֶצְלוֹ וּבֵין עִכְשָׁו, וְשֶׁעָקְרוּ אוֹתוֹ
מִחַיִּים אֲמִתִּיִּים, וְגַם כָּל אָדָם הַמְּסַתְּפֵל עַל הָאֲמִתּוֹ יָכוֹל לִרְאוֹת הָאֲמִתּוֹ אִם
עָשׂוּ לוֹ טוֹבָה עַל-יָדֵי זֶה שֶׁעָכְבוּ אוֹתוֹ מִלְּהִתְקַרֵּב לְרַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה אוֹ
עָשׂוּ לוֹ רָעָה שְׁאִין דַּגְמָתָהּ, מְעוֹת אֲשֶׁר לֹא יוֹכְלוּ לְתַקֵּן וְכוּ'. (יְמֵי מוֹהַרנ"ת,
ח"ב סימן

ו - יז

חַיֵּב כָּל אָדָם לוֹמַר: בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם (סְנֵהדְרִין לז.), וְכָל מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה
בְּעוֹלָם, הַכֹּל נַעֲשֶׂה בְּשִׁבְלֵנוּ, וּבִפְרָט אֲנַכִּי, שְׁאֵמַר לִי רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה
בְּפְרוּשׁ בְּעֵת הַנְּסִיעָה לְאוּמָאן (חִי"מ ס"י קפ"ה), שֶׁהַכֹּל שָׁלָנוּ, כִּי חַיֵּב אָדָם
לוֹמַר: בְּשִׁבְלֵי נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי הֲלֹא נוֹסְעִים כָּאן וְכוּ', וְאִם-כֵּן שֶׁתֵּף אוֹתִי
עִמּוֹ לְעֲנִין בְּשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. (יְמֵי מוֹהַרנ"ת ח"ב מ).

ו - יח

... לוֹלֵא שְׁבַת רַבֵּנוּ זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה, הַצְּדָקָת מֵרַת שָׂרָה, יוֹשְׁבַת
בְּקָרִימֵינְטְשָׁאק, וְאַחוּתָהּ הַצְּדָקָת מֵרַת חַיָּה, תַּחֲיָה, וּבְנֵיהֶם, שְׁיַחֲיוּ, שְׁאֲנִי
מִכָּרַח לְקַבֵּל פְּנֵיהֶם וְלִרְאוֹת עִמָּהֶם וְלִתֵּן לָהֶם פְּרִיסַת-שְׁלוֹם מֵאַחוּתָם
הַצְּדָקָת מֵרַת אֲדִיל, תַּחֲיָה, אֲשֶׁר אֲנִי מְחַיֵּב לְעַבְדֵּי וּלְשֵׁרֵת אֶת זְרַע רַבֵּנוּ
זְכוֹרֵנוּ לְבָרְכָה בְּכָל כַּחַי – לוֹלֵא זֹאת הָיִיתִי שֶׁב מִדְּרָכֵי, אֵד אֲמַרְתִּי:
לְקָרִימֵינְטְשָׁאק אֲנִי מִכָּרַח לְנִסְעַ מַחֲמַת הַנִּיל. (יְמֵי מוֹהַרנ"ת ח"ב סימן
מה).

ו - יט

ספר לי אחד מאנשי-שְׁלוֹמֵנוּ, שְׁהִיָּה אֶצֶל רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה בְּעֵת שְׁפָבֶר אַחַז בְּדֶרֶךְ נְסִיעֶתוֹ הַקְּדוּשָׁה לְנִסְעֵ לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא אִישׁ אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שְׁהִיָּה אִישׁ עֲשִׂיר קֶצֶת וּמֵיחֶס גְּדוֹל, וְנִתְאַוָּה מְאֹד לְנִסְעֵ עִם רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְהִרְבֵּה רַעִים עַל רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְבַקֵּשׁ עֲבוּרוֹ, שְׁיִקַּח אוֹתוֹ עִמּוֹ לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, וְנוֹדַע לְרַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה עֲנִין זֶה. עָנָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה לְהָאִישׁ הַנִּי"ל: אֲתָה חֹפֵץ לְנִסְעֵ לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל – מִפְּנֵי מָה אֵין אֲתָה נוֹסֵעַ. הֲשִׁיב הָאִישׁ הַנִּי"ל: אִם תִּקְחוּ אוֹתִי עִמָּכֶם – אֲסַע עִמָּכֶם מִיָּד. עָנָה רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה וְאָמַר לוֹ: מָה טַעַם יֵשׁ לָךְ, שְׂאֲתָה רוֹצֵה לְנִסְעֵ לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל; בּוֹדְאִי מִכָּרַח, שְׁיֵשׁ לָךְ טַעַם, כִּי הֲלֹא גַם יִשְׁמַעְאֵלִים וְעַרְבֵיִים נוֹסְעִים לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. וְהֲשִׁיב לוֹ מָה שְׁהֲשִׁיב. וְהִנֵּה אֵינִי זוֹכֵר סִפּוּר הַדְּבָרִים הַיָּטִב, אֲבָל הָעֵקֶר מָה שְׁנִצְרָךְ לָנוּ מִסִּפּוּר זֶה הוּא מָה שְׁשִׁמְעֵתִי מִהָאִישׁ הַנִּי"ל, שְׂאֲחַר-כֵּךְ נִזְדַּעְזַע רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, וְהִפִּיךְ פָּנָיו מֵאִישׁ הַנִּי"ל, וְדִבֵּר אֶל הָעוֹלָם בְּהִתְלַהְבוּת גְּדוֹל. וְכָל דְּבָרָיו הָיוּ כְּגַחְלֵי-אֵשׁ, כְּדֶרֶכּוֹ. וְעָנָה וְאָמַר: כְּשֶׁרוֹצִים בְּאַמֶּת לְבוֹא לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל, יֹאמְרוּ 'אִם אֶקַּח אוֹתוֹ יִסְעֵ!?! כֵּךְ רוֹצִים לְבוֹא לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל?! הֲלֹא כְּשֶׁרוֹצִים לְבוֹא לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לִילָךְ רַגְלִי, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אָמַר לְאַבְרָהָם: לָךְ-לָךְ מֵאַרְצָךְ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וְכוּ' אֶל הָאַרְץ – לָךְ דִּיקָא, שְׁצְרִיכִין לִילָךְ רַגְלִי מִמֶּשׁ כְּדִי לְזַכּוֹת לְבוֹא לְאַרְץ-יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר זֹאת בְּהִתְלַהְבוּת גְּדוֹל מְאֹד. (יְמֵי מוֹהַרֲנִי"ת ח"ב ס"י מ"ט). (נִכְפַּל כֹּבֵר לַעֲלִיל בַּח"א, סַעִיף

ו - כ

בְּכָל פַּעַם וּפַעַם שְׁאֵנִי זוֹכֵה לְשִׁמְעַ אֵיזָה דְּבוּר בְּעֵלְמָא, שְׁיִצְא מִפִּי רַבֵּנוּ זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָה, מָה שְׁלֹא שְׁמַעְתִּי עֲדוֹן, יִקָּר בְּעֵינֵי מְאֹד מְפֹז וּמְפִינִים. (יְמֵי מוֹהַרֲנִי"ת, ח"ב ס"י

ו - כא

דַּרְכָּנוּ תְּמִיד בְּבִרְסָלָב לְהִתְפַּלֵּל בְּיוֹם שְׁבִיעֵי שָׁל פֶּסַח בְּבִקּוֹר הַשְּׁפָס מְאֹד,
מַעֲלוֹת הַשָּׁחַר מִמָּשׁ, כְּאֲשֶׁר נוֹהֲגִין כָּל זֶרַע הַבַּעַל-שָׁם-טוֹב, זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה,
וְהַנְּלוּיִם עָלֵיהֶם. (ימי מוהרנ"ת, ח"ב סי' עא).

ו - כב

אִם לֹא הָיוּ פּוֹעֲלִים כָּל הַחֲסִידִים בְּנִסְיַתְּם לְצַדִּיקִים אֲלֵא מָה שְׁיִשׁ לָהֶם
עַל-כָּל-פְּנִים אֲמוּנָה בְּזֶה הַצַּדִּיק שֶׁהֵם מְקַרְבִּים אֵלָיו וּבְכַמָּה צַדִּיקִים –
דִּים, כִּי אֲמוּנַת חֲכָמִים הוּא יְסוּד הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁהוּא יְסוּד כָּל
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. (ימי מוהרנ"ת, ח"ב סי' עח).

ו - כג

אָמַר מוֹהֲרֵנוּת ז"ל שֶׁבְּפִטְוֵי אֲדָמוֹ"ר ז"ל בְּלִילָה הָאַחֲרוֹנָה, חָשַׁב כָּל
הַלִּילָה הַכְּתוּב "וְרֵאשִׁית בְּכוּרֵי אֲדָמָתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֶלְקִידָ" (שמות כג,
לד), כִּפִּי עָמְדוּ אִזּוּ בְּחֻדוֹשׁוֹ בְּהִלְכוֹת בְּשָׂר בְּחֻלְב הַלֶּכֶה ב', וְאַחַר כֵּן עָלָה
בְּדַעְתּוֹ שֶׁמִּבְּאֵר בְּכַתְּבֵי הָאֲר"י ז"ל שֶׁזֶה סוּד הַסְּתַלְקוֹת וְהַתְּעֻלוֹת גְּדוּלֵי
הַנְּשָׁמוֹת וְכוּ'. (ביאור הליקוטים, סי' קנ"ה).

שִׁיחוֹת וְסִיפּוּרִים מְרַבֵּינוּ ז"ל

ו - כד

עַל הַמְּסַפֵּר בְּסִפְרֵי שְׁבַחֵי הָר"ן (סימן י"ב) שֶׁבָּעַת שֶׁהָיָה רַבֵּנוּ בְּסֵטְאֲנוּבּוֹל
הִשְׁתַּטַּח עַל צִיּוּנוֹ הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי נִפְתָּלִי כ"ץ זצ"ל וְכִידוּעַ חָשַׁב
אַחַר כֵּן רַבֵּנוּ שֶׁיִּסְתַּלַּק שָׁם וְכוּ'. מְסַפְּרִים, שֶׁהָיָה זֶה גַם מִפְּאֵת הַדָּבָר

שְׁבִקְשׁ מִמֶּנּוּ רַבִּי נִפְתְּלִי שְׁרוּצָה שְׁיִטְמוֹן בְּסִמוּךְ אֱלוֹי.

ו - כה

כִּידוּעַ לֹא צָוָה רַבֵּנוּ בְּמִפְרָשׁ לְשׂוֹאֵל לֵאמֹר לוֹ שְׁיַעֲשֶׂה כָּךְ וְכָךְ בְּדוֹקָא, וְהִגִּיעוּ הַדְּבָרִים עַד כְּדֵי כָּךְ שְׁאָזַר מוֹהֲרַנְי"ת כַּח וְשָׂאֵל לְרַבֵּנוּ: "רַבִּי, וְכִי אַתָּם יְכוּלִים לְהַפְקִיר אָדָם?" "רַבִּי!! אִיר קַעֲנֵט מִפְקִיר זֵיין אַ מְעַנְטִישׁ?" עָנָה רַבֵּנוּ וְאָמַר לוֹ: "אָכוֹן כָּךְ, אָכוֹן כָּךְ!!" "טֹאקִי אַזוֹי, טֹאקִי אַזוֹי!!!"

ו - כו

בְּמַעֲשֵׂה הַיְדוּעַ שְׁהִיָּה לְרַבִּי חֲיִיקֵל עִם רַבֵּנוּ בְּעֵת תַּעֲנִיּוֹתָיו עַד שְׁבִא לְיַדִּי סַפְנָה וְכוּ' הוּבָא לְעִיל (חֲלֵק ב סִימָן קס"ד). אָמַר אַחַר כָּךְ רַבֵּנוּ "כֹּל זֶה שְׁבִאֲתִי עַל יְדֵי הַתַּעֲנִיּוֹת לְיַדִּי סַפְנָה כְּזוֹ הִיָּה לִי מִחֲמַת שְׁנַתְּפָרְסִם הַדְּבָר בֵּין הָאֲנָשִׁים עַל מְנַהֲגֵי לְצוּם כֹּל כָּךְ", כִּי הִיָּה צָם שְׁבוּעוֹת שְׁלָמִים מְשֻׁךְ זְמַן רַב וְלֹא בָּא בְּשׂוּם פֶּעַם לְיַדִּי סַפְנָה כְּזוֹ, וְכֹל זֶה הִיָּה לוֹ מִחֲמַת הַפְּרָסוּם שְׁהִזִּיק לוֹ.

ו - כז

כִּידוּעַ תַּכְף שְׁחִזַר רַבֵּנוּ ז"ל מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהִתְיַשֵּׁב בְּזִלְאֲטִיפָאֵלִי נִתְעוֹרְרָה עָלָיו וְעַל אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מִחֲלֻקַּת גְּדוּלָּה (כַּמְסוּפָר בְּסִפְר חֵי מוֹהֲרַ"ן), וְאָמַר אַז רַבֵּנוּ בְּצַחוֹת לְאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הִבְאֲתִי לְכֶם מִתְּנָה (מְנִסִּיעֵתִי) אֶת הַמִּחֲלֻקַּת - "אִיךְ הָאֵב אִיךְ גִּיבְרִינְקֻט אַ מִתְּנָה = מִחֲלֻקַּת.

ו - כח

אשה נגידה אחת באה אל הבעל-שם-טוב ז"ל בבקשה שישדך עבורה את אחד מהצדיקים שבחבורתו (יש אומרים שהיתה זאת אחותו של הצדיק רבי יצחק מדרהביטש זצ"ל), ושדך לה את תלמידו הצדיק רבי נחמן הורדענקער, והתחתנו, והנה תכף לאחר החתונה הלך רבי נחמן מביתו ולא נודע איה מקומו, באה האשה בבכיה אל הבעל-שם-טוב ז"ל והתאוונה שהנה רק זה עתה התחתנו וכבר נעלם מביתו לזמן ממשך כזה, ואינה יודעת היכן לבקשו, ענה לה הבעל-שם-טוב ז"ל ואמר לה הנה יש לרבי נחמן זמנים קבועים בשנה שהוא מגיע אלי ואז אראה לדבר עמו על זה, ואמר לה שתבוא אליו גם היא בזמן הסמוך לזה. וכך עשתה וליוס המיעד הגיע רבי נחמן וכן זוגתו האשה הנ"ל. שאל אותו הבעל-שם-טוב ז"ל לפשר העלמותו מביתו. ענה לו רבי נחמן: ראיתי (במקום שראיתי) שתכף שתלד זוגתי בן תהיה מכרחת למוות. ועל כן מחמת שהיא עדין רכה בשנים רחמתי עליה ועזבתי את ביתי. ענה לו הבעל שם טוב: "אף על פי כן צריך אתה לשאל ברשותה על דבר זה". ושאל אותה בעלה רבי נחמן על הדבר ואמרה שהיא חפצה בו ומקבלת על עצמה כל מה שאמר אף אם תמות חלילה על ידי זה. ואכן לאחר זמן נפקדה בבו זכר וילדה את רבי שמחה אבי רבנו ז"ל. תכף אחר הילדה שמע רבי נחמן איך שהיא מתפללת ומבקשת מהשם יתברך שהנה יודעת היא שקצה קרב, אבל מבקשת היא ברחמים ממנו יתברך שלפחות חדש אחד תשאיר בחיים וכדי שתוכל להשתעשע עם בנה. וכן הנה שחדש לאחר לידתה נפטרה לעולמה, ואמר אחר כך רבי נחמן: "בעת שהתפללה ובקשה תפלתה הנזכרת הנה למעלה עת רצון גדול שאם היתה אז מתפללת שתשאיר בחיים היתה זוכה אף לאריכות ימים.

והנה הילד היתום הזה נלקח לבית הבעל-שם-טוב ושם גדל תחת השגחתה של מרת אדיל בת הבעל שם טוב, פעם אמר לה הבעל-שם-טוב על רבי שמחה "הוא ילד נחמד" "ער איז דאך א וואל אינגל!" אחר כך כשגדל והחלו לחשב עבורו שדוך נזכרה בשבח ששבחו אביה חשבה ואמרה לעצמה מדוע אמר לי כן אבי בודאי רצה לרמוז לי שאקח אותו (אני) לחתן, וכך עשתה ונשתדך עם בתה מרת פיגא, ומזוג קדוש זה נולד רבנו הקדוש. (וראה עוד בחלק ב', סימן רסב).

ספור זה היה נוהג רבי לוי יצחק בנדר ז"ל לספר בשביעי של פסח אחר ספורו את ספור הידוע מנסיעת הבעל-שם-טוב ז"ל לארץ ישראל. (מובא לעיל חלק ב). (וע"ע בשו"ס להר"ר שמואל הורביץ ז"ל, סעיפים: ז, י"ג,

ו - כט

אמר פעם רבנו על אחד מהחולקים עליו: "הוא עשה לעצמו מצודה ביהדות על ידי נסיעותיו וסבוביו בעירות עבור פדיון שבויים וצדקות והוא רוצה לחקות בזה את שמואל הנביא שהיה סובב בעירות לשפט את ישראל כדכתיב (שמואל ז). "ער האט זיך גימאכט א ניפט אין אידישקייט צו פיינגען נפשות".

ו - ל

כשאמר רבנו תורה י"ט מענן השבעים לשון וכללות תאותיהן שהיא תאות נאוף וכו' אמר אחר כך על מלכות רוסיה, "בעצם לשון רוסיה מנח כבר פגם הברית" "אין לשון רוסיה ליגט פגם הברית".

ו - לא

לענן המבאר בתורה נ"ה במאמר שאול לענן ארץ ישראל "ויצבי לא הגעתיו", שמרמז על ארץ ישראל, שהיא נקראת ארץ הצבי, אמר רבנו ז"ל: "אבל אני כן השגתי את הצבי", כי זכה להיות בארץ ישראל על אף כל המכשולים והנסיונות הקשות, מה שלא זכו בו שאר צדיקים. "אבער איך האב דעם הערש גא גיכאפט". (וראה בחלק ב, סימן ערב).

ו - לב

אמר: "אני יכול להכניס כזה יראה באנשי עד שיפחדו לגשת ולהתקרב לשלחן לאכל". "איך קען אריין ברענגען אזא יראה ביי מיינע לייט אז זיי וועלן מורא האבן צו גהען צום טיש עסן".

ו - לג

כידוע אמר רבנו: "מקשה לילד" - "ביז מען קומט צו מיר". מקשה לילד (קשה לידתה) עד שבאים אלי (כמובא בספר חיי מוהר"ן סימן רע"ח). ואכן היה מפרסם הדבר באומן ואף בין המתנגדים הגדולים, שבכל עת שהיתה איזה מקשה לילד צריכה ישועה, היו באים קרוביה לציון רבנו הקדוש ומבקשים שם לפני ה' בתפלתם והיתה נושעת תכף ומיד, והיה הדבר לנס מפרסם.

ו - לד

כידוע הפליג פעם רבנו בשבח מעלתו של הצדיק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל, ואמר הוא היה משך זמן מסים "חד בדרא". ואמר בזה הלשון: "ער איז גיווען א שטיק צייט א חד בדרא". (וראה בספר חיי מוהר"ן סימן תקנ"ג).

ו - לה

הַקְפִיד רַבְנוּ עַל אֵלוּ הַבָּאִים לְשָׁהוֹת בְּצִלוֹ שְׁלֹא יִשְׁהוּ אֶצְלוֹ יוֹתֵר מִשְׁבוּעַ
יָמִים, וְאַחַר שְׁבוּעַ יָמִים הָיָה מְאִיץ בָּם לְחֹזֵר לְבֵיתָם.

ו - לו

בְּהַמְשָׁךְ לַמּוֹבָא בְּחֻלְקֵי א' סִימָן תַּעֲא, אָמַר רַבְנוּ אַחַר כָּךְ: "יֵלֵד זֶה הָיָה
נִשְׁמָתוֹ מִנְשָׁמוֹת הַיְנוּקוֹת, וְהַיְנוּקָא כְּשֶׁמְגַלֶּה הַסּוּדוֹת בְּהַכְרַח שְׂיִסְתַּלַּק
מִהַעוֹלָם".

ו - לז

רַבֵּי זְלָמָן חֲתָן רַבְנוּ ז"ל נִפְטָר כְּשָׁנָה אַחַת לְאַחַר נִשׁוּאָיו עִם זִוְגָתוֹ מֵרַת
חֵיָה ז"ל. וְשָׁבַק חַיִּים צָעִיר לְיָמִים.

ו - לח

רַבֵּי אֶהְרֹן בֶּנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבֵּי מְרֻדְכֵי מִטְשָׁרְנוּבִּיל ז"ל לָקַח לְחֲתָן אֶת רַבֵּי
יִשְׂרָאֵל נֶכֶד רַבְנוּ וְלִבְנוֹ הַנּוֹלֵד קָרָא לוֹ אָבִיו בְּשֵׁם גְּדֻלָּהּ, עַל שֵׁם הַסֵּב
הַצַּדִּיק רַבֵּי גְּדֻלָּהּ מְלִינִיץ ז"ל, זֶה רַבֵּי גְּדֻלָּהּ כְּשֶׁגִּדְּלָהּ נֶהֱגַ עֲצָמוֹ בְּמַפְרָסָם
לְרַב יַחוּסוֹ הֵן מֵצֵד רַבְנוּ וְהֵן מֵצֵד שְׁאָר הַצַּדִּיקִים. (וּכְמִסּוּפֵר בַּחֲלֻקֵי ה',
סִימָן קִסָּב).

שְׂיִחוֹת וְסִיפּוּרִים מִמּוֹהֲרַנְיִת ז"ל

ו - לט

הָיָה פֶּעַם לְפָנַי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה שֶׁהִתְלַהֵב מוֹהֲרַנְיָת מֵאֵימַת יוֹם הַדִּין הַקָּרֵב, וְאָמַר בְּהַדְגָּשָׁה אֶת הַכְּתוּב (תהלים צו): 'לְפָנַי ה' כִּי בָא, כִּי בָא לְשֹׁפֵט הָאָרֶץ', "הִנֵּה הוּא בָא הִנֵּה הוּא בָא!" "הָאֵט קוּמְט עָר, הָאֵט קוּמְט עָר" 1 וְאָמְרָה בְּאֵימָה כְּזוֹ, עַד שֶׁנִּפְל פָּחַד וְאֵימָה נוֹרָאָה עַל כָּל הַשּׁוֹמְעִים מִיוֹם הַדִּין הַקָּרֵב וּבָא.

ו - מ

שָׁאֲלוּ פֶּעַם אֶת מוֹהֲרַנְיָת ז"ל, הַנִּכּוֹן הַדְּבָר שֶׁאֲמַרְתֶּם שֶׁעֲכָשָׁיו שֶׁיִּצְאֻהוּ הַתְּפִלוֹת שֶׁלְּכֶם בְּעוֹלָם עֲתִידִין לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן כְּשֵׁאִין אוֹמְרִים אוֹתָם מִדֵּי יוֹם (וכמובא בכוכבי אור אנשי מוהר"ן סימן כד)? עָנָה וְאָמַר: "אֲמַרְתִּי וְלֹא אֲמַרְתִּי", דִּין וְחֶשְׁבוֹן יִתֵּן כָּל אֶחָד עַל מַה שֶׁצָּרִיךְ לִתֵּן, אוֹלָם אִזּוֹ יִרְאֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁאֵילוֹ הָיָה אוֹמֵר אֶת אֵלוֹ הַתְּפִלוֹת הָיָה נוֹתֵן פְּחוֹת דִּין וְחֶשְׁבוֹן. "אֵיךְ הָאֵב יָא גִיזְאָגֵט און נישט גיזאזט; דִּין וְחֶשְׁבוֹן וועט ער געבין אויף וואס ער דארף געבן, אָבֵער דְּעִמְאֵלֵט וועט ער זעהן אָז ווען ער וואלט גיזאגט די תפלות וואלט ער ווינציגער דִּין וְחֶשְׁבוֹן גִּינְעֵבֶן".

ו - מא

כִּידוּעַ אָמַר מוֹהֲרַנְיָת ז"ל לְרַבִּי אֶהְרֹן נִיסָן ז"ל: "אִם תְּהִיָּה בְּשִׂמְחָה לֹא תְהִיָּה רוּאָה פְּנֵי גִיהֶנְס", וְסִפֵּר רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְּלִיטְשֶׁער ז"ל לְרַבִּי לױי יִצְחָק ז"ל שֶׁהוּא הַכִּיר אֶת רַבִּי אֶהְרֹן נִיסָן זֶה שֶׁמְטַבְּעוֹ הָיָה בְּעַל מְרָה שְׁחוּרָה, וְעַל כֵּן יָדַע מוֹהֲרַנְיָת ז"ל שֶׁעָלָיו הַתְּגַבְּרוֹת הַיִּצָּר בְּיוֹתֵר בְּעַנְיָן זֶה, וְזֶה הָיָה נְסִיוֹנוֹ, וּבְהַתְּגַבְּרוֹתוֹ עַל מִדָּה זֹאת יִתְעַלֶּה עַד שֶׁלֹּא יְהִיָּה רוּאָה פְּנֵי גִיהֶנְס חֲלִילָה.

ו - מב

ידוע הדבר שמוהרנ"ת ז"ל כשהיה אומר בגמר אמירת תקון חצות המשיניות ממסכת תמיד "בשלשה משמרות" וכו' היה אומרם בהתחדשות ובהתלהבות גדולה מאד.

ו - מג

כידוע נזקק היה מוהרנ"ת ז"ל על פי רב לבלי להשתטח על ציון רבנו ביום ראש חדש, אולם אנשי-ש'לומנו שבדור האחרון היו הולכים לציון אף ביום ראש חדש. בידעם בעקר טעם הדבר שנהג כן מחמת הששו מפני לעז המתנגדים שילעיו עליו שהולך להשתטח על הקברות ביום שאין אומרים בו תחנון בו בזמן שאינו הולך אלא להשתטח על קבר הצדיק הוא רבנו ז"ל, שאינו מעכב. (וראה ימי מוהרנ"ת ח"ב סימן כג. עיי"ש) וראה גם המובא בספר "עלים לתרופה" שהלך בגלל רבי יודל להשתטח על הציון הראש בראש חדש.

ו - מד

אמר מוהרנ"ת ז"ל: אם לא יצטרך החולק המתנגד לתן דין וחשבון למעלה רק על זה שבטל מאתנו את ההתעוררות הגדולה של אמירת ותפלת ספירת העמר בליל הספירה האחרונה והאקדמות שאומרים אחריה בשבועות כבר יהיה די לו. כי בעת שגרשוהו לנעמרוב לא יכלו אנשי-ש'לומנו להגיע ולשהות אצלו בשבועות כהרגלם.

ו - מה

אמר מוהרנ"ת ז"ל: טוב שינגיל עצמו האדם ברבוי התפלה על אף שמתפלל בעקר על צרכיו הגשמיים. כי כשהאדם עוסק כבר בתפלה אף על הדברים הגשמיים, מחמת רב תפלותיו, יכניס כבר ממילא תפלות כל שהם גם על דברים רוחניים.

ו - מו

ענה פעם מוהרנ"ת בשבח רבנו הקדוש ואמר: "רבנו הקדוש אמר שהכין כבר את הכלים למשיח, שאותם העצות שנותן לנו רבנו אותם העצות ממשי יתן משיח לכל אחד מישראל. "אלא שלמשיח ישמעו בקולו ויציתו לו ולרבנו עדין לא". (וראה בספר חיי מוהר"ן סימן רסו). (וע"ע בח"ג סעיף תצ"ג, וע"ע שם ת"צ, ובח"ה קצ"ז).

ו - מז

ידוע הדבר שבעת שהגיע ובא אל מוהרנ"ת ז"ל מקרב חדש היה מוהרנ"ת ז"ל מדבר עמו הרבה ומרחיב עמו בדבוריו הקדושים, ואף מונע עצמו מלקחת לישן כדרך תכף בתחלת הלילה עבור זה, (והיה אומר רבי לוי יצחק ז"ל בזה שזה אינו דרך לכל אחד בפרט לאנשים קטני ערך, כי למוהרנ"ת ז"ל היה כידוע ברכה מיחדת מרבנו שתכף שהניח עצמו לישן נרדם תכף על פן היה יכול למנע עצמו קצת משנתו כדי להוציא יקר מזולל ולקרב את המקרב החדש הבא להתקרב, מה שאין פן אנשים קטנים במעלה יכול הנהגה כזו למנע אותנו מסדר הקימה לגמרי. ואין נכון לבטלו כי כבר אמרו רז"ל "חייף קודמים" (ב"מ סב.), ומה אם לדברים הגשמיים אמרו פן, כל שפן וכל שפן לדברים הרוחניים. ועל פן

צריך כל אחד לשפט היטב דרכו איך להתנהג בזה).

ו - מח

אמרו אנשי-שלומו בשבח בני מוהרנ"ת ז"ל שכל אחד מבניו ירש ממנו מעלה המיוחדת שבו. ופרטו ואמרו, רבי שכנא ירש ממנו את מדת הלמדנות שהיה למדן מפלג, רבי יצחק את מדת הזריזות, רבי דוד צבי את מדת החכמה והפקחות, רבי נחמן את העבודה על שהיה עובד ה' מפלג במעלה מאד. רבי יוסף יונה את מדת התמימות.

ו - מט

היה איזה זמן שהתקבצו כמה מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל והיו לומדים ועוסקים בעבודת ה' עמו יחד, והיה להם שעורים קבועים בכמה מיני למוד ובתוכם גם למוד המשניות, והיו להם אף ענשי קנס בממון על אי קיום ההתחייבות והקשר.

ו - נ

נכדי מוהרנ"ת היו מספרים בשמו שהיה אומר בצחות: "אכן עולם אחד גדול יש והכל מחבר וקשור זה לזה. אולם בתוכו נמצאים הרבה עולמות כל אחד וספור עמלו בזה העולם. "א וועלט מיט אסאך וועלטאלאך".

ו - נא

פעם כְּשֶׁהָיָה ר' יִצְחָק אֶצֶל אָבִיו מוֹהֲרֵנִי"ת ז"ל שָׁמַע אֶת אָבִיו מְלַהֵיב בְּדַבּוּרוֹ בְּגִדְל מַעֲלַת הַתַּפְּלָה וְהַתְּבוּדוֹת אִידֵי שְׁצָרִיד לְבַקֵּשׁ מִהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר, עַד שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה שׁוּם פְּעֻלָּה וְשׁוּם דָּבָר בְּלֹא תַפְלָה וּבִקְשָׁה מִהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ שְׂיִסְיַעְהוּ בְּדָבָר בְּקִשְׁתּוֹ, נִעְנָה רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר: "אָבֵא, הָאֵם גַּם עַל עֲנִין יְדִידוֹתַי עִם רַבִּי מְרַדְכִי וְסֹדֵר הַנְּהַגְתִּי עִמּוֹ אֲנִי צָרִיד לְבַקֵּשׁ מִהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ? כִּי הָיוּ אוֹהֲבִים בְּנַפְשׁ מִמֶּשׁ וְעַד כְּדִי כִּדֵי שֶׁלֹּא הָיָה קוֹנָה ר' יִצְחָק לְעַצְמוֹ שׁוּם דָּבָר אִם לֹא קָנָה כְּמוֹ כֵּן לר' מְרַדְכִי. וּמִשׁוּם כֵּן לֹא הָיָה לר' יִצְחָק מַעֲלֵל פְּרוּה חֲרָפִי טוֹב הַנִּקְרָא "פִּיטְעֵר", כִּי לֹא הָיָה לוֹ כְּדִי סְפוּק עֲבוּר שְׁנֵי מַעֲלִילִים כְּאֵלוֹ, וְעֲבוּר עַצְמוֹ לְבַד לֹא קָנָה וְכָל זֶה לְרוֹב אֲהַבַת הַחֲבֵרִים שֶׁהָיָה בֵּינֵיהֶם וְנוֹהֵג הָיָה כִּדֵי עִמּוֹ כְּבָר מְשֻׁדֵּד זְמַן רַב. וְלֹא רָאָה לְכַאוּרָה מְקוּם לְתַפְלָה זוּ. עֲנָה מוֹהֲרֵנִי"ת וְאָמַר לוֹ: אִם מִתְּפַלֵּל אֶתְּהָ עַל הַדָּבָר לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ הֲרִי מְקַנָּא אֲנִי בְּךָ וְאִם לֹא, "טְאָמְעֵר בְּעֵטְסֵטוֹ גֵּאט אוֹיף דַּעַם בֵּין אִידֵי דִיר מְקַנָּא טְאָמְעֵר נִישְׁט, נִיין". וְהָיָה הַדָּבָר לְפָלֵא בְּעֵינֵי רַבִּי יִצְחָק תְּשׁוּבַת אָבִיו מוֹהֲרֵנִי"ת, כִּי נִדְמָה הָיָה לוֹ שֶׁהִגִּיעַ לְתַכְלִית אֲהַבַת הַחֲבֵר עִם רַבִּי מְרַדְכִי וְלֹא מִצָּא מְקוּם לְהַבִּין דְּבָרֵי אָבִיו. וְהִנֵּה לֹא עָבְרוּ יָמִים רַבִּים וְנִפְרְדוּ בְּדַעְתָּם זֶה מִזֶּה לְאִיזָה תְּקוּפָה שֶׁל זְמַן. וְהָיָה הַדָּבָר לְפָלֵא בְּעֵינֵי רַבִּי יִצְחָק עַד שֶׁעֲנָה וְאָמַר: אֲנִי לְעוֹלָם לֹא הֵייתִי נֶחְלַק בְּדַעְתִּי עִם רַבִּי מְרַדְכִי, אֲלֵא אִדֵּי וְרַק כְּדִי שְׁאָרָא שְׁאָכֵן אָבִי הָיָה צוֹדֵק. "אִידֵי וּוְאֵלֵט זִיד מִיט רַבִּי מְרַדְכִי קִיין מְאֵל נִישְׁט צוֹקְרִיגְט, נָאֵר כְּדִי אִידֵי זֵאל זְעָהוֹן אַז דַּעַר טְאָטֵע אִיז גִּיווּעֵן גִּירְעֵכְט".

ו - נב

אֶת רַבִּי מְרַדְכִי הַנִּי"ל הָיוּ מְכַנִּים אֲנִשֵּׁי שְׁלוֹמֵינוּ בְּשֵׁם "רַבִּי מְרַדְכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה", מִשׁוּם מַעֲשֶׂה יְדוּעַ, שֶׁפָּעַם תַּפְּסוּהוּ כְּמָה מִהַמְתַּנַּגְּדִים וְהַכְּרִיחוּהוּ שְׂיִקְלָל בְּפִיו אֶת מוֹהֲרֵנִי"ת בְּעִמְדוֹ בְּאִמְצַע הַשּׁוּק בְּפָנָיו כָּל, וְהוּא שָׁחַק עֲלֵיהֶם בְּנִגְנוֹ לְעַצְמוֹ בְּטַעְמֵי הַמְּקָרָא 'וּמְרַדְכִי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה'.

שִׁיחוֹת וְסִיפּוּרִים מִתְּלַמִּידֵי רַבֵּינוּ ז"ל

ו - נג

רבי נפתלי תלמיד רבנו ז"ל עבר לדור באומן אחר ההסתלקות של רבנו, ונשאר לדור שם כל ימיו. ושם מנוחתו כבוד בבית החיים החדש שבאומן.

ו - נד

בתחלת התקרבותו של הרב המגיד מטראויצע אל רבנו ז"ל, שהתקרב אליו עוד קדם נסיעתו לארץ ישראל שהיה אז בגיל למעלה משבעים שנה והיה צדיק מפרסם מאד, והיתה לו גם משרת מגידות על שמונים כפרים ועירות, ורבנו היה אז צעיר לימים, כבן עשרים וכמה שנים בלבד, התגברה עליו מחמת כן התנגדות ומניעות על הדבר באמרם: ראו נא זקן מפלג וחכם כמוהו מתקרב לאברך צעיר לימים שעדין לא יצא טבעו בעולם. וכשבא אל רבנו והשיח את אשר בלבבו על הדבר, בין דבריו ענה ואמר לרבנו "אתם מסתירים עצמכם מכל העולם וממני בודאי, יורים בי ופוצעים אותי, אבל שינקב כל גופי ביריות, מהאמת לא אסג". "איר בהאלט זיך פון די גאנצע וועלט און פון מיר א ודאי איר וועט זיך פאר מיר נישט באהאלטן, מען שיסט מיר און מען ראניט מיר, צו שאסן זאל איך ווערן פון דעם אמת וועל איך נישט אוועק גיין". ואז קרא לו "רבי".

שיחות וסיפורים מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל

ו - נה

היו מספרים בשבחו של רבינו ז"ל, שעל אף היותו קדוש ומפרש ועובד ה' מפלג היה דואג להכין בפשיטותו הגדולה ולעשות כבושים ("איינגימאכטץ" בלע"ז) כמלפפונות וכדומה עבור האורחים המזדמנים,

ו - נו

רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין ז"ל חִבֵּר נִגּוֹן עַל הַזְמָר "בְּרוּךְ אַל עֲלִיוֹן", שֶׁבְּזִמְרֵי שַׁבָּת, וְיָדוּעַ לְהַבְקִיאֵים. הַנִּגּוֹן הַמּוֹשָׁר כִּיּוֹם אֶצֶל רַב אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ הוּא נִגּוֹן שְׁהָיָה יָדוּעַ בְּעוֹלָם. וְהַעֲתִיקוּהוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ ז"ל.

ו - נז

סֵפֶר רַבִּי אֶלְיָהוּ חַיִּים רוֹזִין ז"ל שֶׁשָּׁמַע לְסֵפֶר עַל רַבִּי נַחֲמָן מְטוּלְטָשִׁין ז"ל שְׁהָיָה מִמֵּתִין וְאִינוּ אָץ לְמַהֵר בְּאֲכִילָתוֹ בְּמוֹצָאֵי יוֹם כְּפּוֹר עַל אֵף גָּדֹל יִגִּיעָתוֹ וְעִבּוּדָתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּשֶׁלִּיחַ צָבוּר לְפָנָי הַמִּתְפַּלְלִים, וְכִשְׁשָׁאֲלָה אוֹתוֹ בְּתוֹ עַל כָּךְ, עָנָה לָהּ: כָּעֵת שֶׁכָּבַר נִגְמַר הַצּוּם יֵשׁ זְמַן, כְּאוֹמֵר שְׁאַחַר שֶׁכָּבַר מִתְרִים בְּאֲכִילָה אֶפְשָׁר וְצָרִיךְ לְהַמְתִּין לְבָלִי לְהִיּוֹת לְהוֹט אַחַר אֲכִילָה שְׁלֹא נִכְשַׁל בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה חֲלִילָה. וְכִמְאֵמַר רַבֵּנוּ ז"ל שְׁאַמַּר (לְעִיל ח"ב סִימָן פב) שֶׁעֵקֶר מַעֲלַת הַתַּעֲנִית הוּא תְלוּי בְּאִיזָה אַפֵּן מְסִימִין וְגוֹמְרִים אוֹתָהּ.

ו - נח

לְרַבִּי מֵאִיר טַעֲפְלִיקֶעֶר תְּלַמִּיד מוֹהֲרַנְיָת ז"ל הָיָה תְּלַמִּיד שְׁהָיָה דָר בְּכַפֵּר רְחוֹק, וְהִנֵּה הָיוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ שֶׁבְּטַעֲפְלִיק נוֹהֲגִים לְהַתְאַסֵּף בְּיוֹם הַפּוֹרִים בְּבֵית רַבִּי מֵאִיר שְׁהָיָה נוֹהֵג לְהַכִּין אֶת הַסְּעוּדָה תַּכְּף אַחַר הַצּוֹת הַיּוֹם, כְּשֶׁהוּא מַגִּיף אֶת תְּרִיסֵי הַבֵּית וּמְדַלִּיק נְרוֹת כְּנֶהוּג וְכַדִּי לְהַגְבִּיר הַיֵּטֵב הַשְּׂמֻחָה. וְהִנֵּה בְּעֵת הַרְקוּדִים שֶׁרָקְדוּ שָׁם אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ הַבְּחִין רַבִּי מֵאִיר

שְׁהַכְפָּרִי הַזֶּה שֶׁגַם הוּא בָּא לְשֵׁהוֹת אֶצְלוֹ בְּיוֹם הַפּוּרִים אֵינוֹ רוֹקֵד וְשׂוֹמֵחַ כְּשֶׁאֵר אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ, עַד שֶׁנִּגַּשׁ אֵלָיו רַבִּי מֵאִיר וּשְׁאַלּוּ לְפֶשֶׁר הַדְּבָר. עֲנֵה לוֹ הַיְהוּדִי הַנַּ"ל: אַתֶּם אֵין לָכֶם סִבָּה מִיַּחְדָּת שְׁלֵא לְשִׂמְחָה, אֲבָל אֲנִי שֵׁישׁ לִי כַּמָּה בָּנוֹת שֶׁבָּגְרוּ וְאֵין לִי בִמָּה לְהַשְׂיֵאֵם וְלָתֵת עֲבוּרִם נָדוֹן כְּנֶהוּג, בְּפֶרֶט בְּתִי 'צְבִיָּה' הַבּוֹגֶרֶת מִכֶּלֶם וְאִידָּ אֲשִׁמַּח! אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר בְּתַמִּיָּהָ: וְכִי אִם כֵּן לֹא מִצְאָתָ לָךְ עֵצָה אַחֲרֵת לְצִאת מִסִּבָּדָ צְרוּתִיךָ אֲלֵא בְּזֹאת שְׁתִּהְיֶה בְּמֶרֶה שְׁחוּרָה? וְתִפְסֹו וְחִבְקֹו וְאָמַר לוֹ חֹזֵר וְהִגֵּד. "אִם כָּל כָּךְ רַע אֲזִי פּוֹנִים וְצוּעֵקִים עוֹד וְעוֹד אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ - "צְרוּת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי". וְכָךְ הִכְנִיסוּ בְּמַעְגַל הַרוֹקְדִים הַמְּבַסָּמִים. וְהִתְחִיל הַכְּפָרִי הַנַּ"ל לְצַעֵק וְלִשְׂאֵג בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עֲמוֹ יַחַד "צְרוּת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי הוֹצִיאֵנִי". כְּשֶׁרַבִּי מֵאִיר מְעוֹדְדוֹ בְּכָל פַּעַם "וְאִם אֲכֹן כָּל כָּךְ רַע אֲזִי צוּעֵקִים צְרוּת לְבָבִי וְכוּ'". וְהִנֵּה אַחַר כַּמָּה יָמִים לְאַחַר הַפּוּרִים עֶבֶר אֶחָד מֵאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ בְּנִסְיַעְתּוֹ דָּרָךְ הַכְּפָרִי הַנַּ"ל וְהָיָה מְכָרַח לְשִׁבּוֹת שָׁם, וְכִשְׁשָׁהָה שָׁם בְּיוֹם הַשִּׁבְתָּ נִתְוַדַּע מִבְּתוֹ הַצְּנוּעָה, וְאָמַר לוֹ "רְאֵה נָא יֵשׁ לִי בַּחוּר בְּגִיל בְּתֵדָ אֲוִלִי נַעֲשֶׂה שְׂדוּדָ. עֲנֵה לוֹ הַכְּפָרִי הַנַּ"ל: רְאֵה לְדְבָר זֶה מְכָרַח אֲנִי לְשֶׁאֵל אֶת פִּי רַבִּי, שְׁאַלּוּ זֶה מֵאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ מִי הוּא רַבֵּךְ. עֲנֵה וְאָמַר לוֹ: הוּא רַבִּי מֵאִיר טַעֲפִלְקֵעֵר זַ"ל. עֲנֵה וְאָמַר לוֹ הָאוֹרַח, רַבִּי מֵאִיר הֲלֵא הוּא יְדִיד נַפְשִׁי וּמְכִירֵנִי הַיֵּטֵב, וּבּוֹדָאִי יִסְפִּים לְשְׂדוּדָ זֶה וְכֹן הִוָּה וְהִשְׁתַּדְּכוּ בֵּינֵיהֶם, וְרְאֵה בַּחוּשׁ שְׁזָכוֹת הַפּוּרִים הִיא שְׁעֵמְדָה לוֹ. *

ו - נט

פַּעַם בְּאֲמֻצֵּעַ תְּפִלַּת רֵאשִׁי-הַשָּׁנָה בָּאָה אֲשֶׁה אֶלְמָנָה אַחַת לְקִלּוּזֵי שְׁבָאוֹמֵן וְהִחֲלָה לְצַעֵק וְלִזְעַק בְּתַרְעֻמַּת לִפְנֵי אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ עַל אֶחָד מֵאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ הַחֲשׂוּבִים שֶׁהִיָּתָה לָהּ שׁוּם תְּבִיעֵת מִמּוֹן עֲלָיו, וְהָיָה הַדְּבָר לְבִזְיוֹן גְּדוֹל, לוֹ וְלְכָלֵל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוֹ, וְלָקַח זָמַן עַד שֶׁהִרְגִיעוּהָ וְנִחְמוּהָ, בְּהַבְטִיחָם לָהּ שְׂיִסְדֵּר הַדְּבָר. וְהָיוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ מִרְחִיבִים דְּבוּרִם בְּזֶה מְאֹד וְאָמְרוּ: בְּלִי לְהַפְנִס לְבִירוֹר הַדְּבָר לְדַעַת הַצֶּדֶק עִם מִי. עֵצָם הַדְּבָר שֶׁל וּפּוֹחַ בְּמִמּוֹן עִם הַזּוֹלָת כֶּבֶר מוֹרָה הַדְּבָר לְחִסְרוֹן לְשָׁנֵי הַצִּדְדִים, שְׂאִינָם יְכוֹלִים לְהַגִּיעַ לְעֵמֶק הַשְּׁוֹהַ בְּדְבָר שְׁבִמְמוֹן הַמְּקַטְרֵג בְּרֵאשׁ כָּלָם, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַזַּ"ל (יִלְקוּט שְׁמַעוֹנִי וִיקְרָא כַה, סִימָן תֵּרַס). כִּי הָיָה לָהֶם לְהַסְדִּיר הַדְּבָר בְּדִין תּוֹרָה

ו - ס

רבי יצחק אייזיק יוסף ז"ל תלמיד מוהרנ"ת ה'ה פ'דוע סופר גדול וירא
שמים מפלג, עד כדי כך שפשהה מגיע בכתובתו לשם ה', ה'ה מקדש את
ה' וה'ה אומרו בדחילו ורחימו כ'זו עד שנפל פחד ויראה גדולה על כל מי
שה'ה שומעה עד להבהיל.

ו - סא

רבי גדליה וועלוול בן רבי מנשה ז"ל חתנו של רבי נחמן מטולטשין ה'ה
גר בעיר אומן החדשה וה'ה עוד מהתלמידים היקרים שאחר דור
מוהרנ"ת ז"ל. רבי לוי יצחק עוד זכה והכירו.

ו - סב

אמר פעם הרב מטשערין ז"ל, ההבדל שראו אצל אנשי-שלומונו בין
ההתעוררות שבראש-השנה לבין ההתעוררות שבאמירת ספירת העמר,
ה'ה בזאת, שבראש-השנה היתה ההתעוררות באיתכס'א, ובספירת
העמר באיתגליא.

ו - סג

קשקור רבי לוי יצחק ז"ל את רבי דוד צבי בן רבי יצחק ז"ל קשקור ה'ה
חולה ושוכב על ערש ד'וי, קשקנס שאל רבי דוד צבי מי נכנס. ואמר לו
רבי לוי יצחק ז"ל 'יהודי מאומן', התרגש מאד עד כדי כך שהתאמץ וירד

מִמָּטָתוֹ וְהִסְתַּוְּבַב עִמּוֹ עַל אֵף חֲלָשָׁתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּמֶרְקֵד מֵרַב שְׂמִיחָה רַק עַל
זֶה שְׁהִזְכִּיר לוֹ אֶת "אֹמֵן".

ו - סד

רַבִּי מִיכָל בֶּן רַבִּי יֶזְעָק בֶּן מוֹהֲרַנְ"ת ז"ל הָיָה טוֹרֵחַ פְּיָדוּעַ מְאֹד עֲבוּר כָּל
אוֹרֵחַ שְׁהִזְדַּמֵּן עַד כְּדֵי כֶּף שְׁהָיָה מְכִין בְּמִיחָד עֲבוּרוֹ חֲלוֹת גְּדוֹלוֹת מִיחָדוֹת
וְכָל זֶה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּיֵּשׁ הָאוֹרֵחַ מִלֶּאֱכֹל כְּחֶפְצוֹ וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ שְׂמָא לְרַב
אֲכִילָתוֹ תְּהִיָּה נִפְרָת אֲכִילָתוֹ.

ו - סה

פַּעַם כְּשֶׁנִּחְלָה רַבִּי מִיכָל ז"ל הִבִּיאוּ לוֹ בְּנֵי בֵּיתוֹ רוּפָא שְׂיַבְדֻּקְהוּ, וְקִדְּם לְכֹן
נֶעְנֶה הוּא וְאָמַר לְרוּפָא: "מָה שֶׁתֹּאמַר לִי לֹא לֶאֱכֹל וְלֹא לַעֲשׂוֹת זֹאת אֲשַׁמַּע
בְּקוֹלְךָ, אֲבָל מָה שֶׁתִּיעֶץ לִי בֶּן לֶאֱכֹל לֹא אֲשַׁמַּע בְּקוֹלְךָ". וְהֵנָּה הָרוּפָא
שְׂבִדְקוֹ לֹא נָתַן לוֹ אַחַר בְּדִיקָתוֹ שׁוּם סְכוּי לְהִשְׁאֵר בְּחַיִּים, אוֹלָם הוּא
הִבְרִיא לְגַמְרֵי וְחֵי אַחַר כֶּף כְּמָה שְׁנִים טוֹבוֹת.

שִׁיחוֹת וְסִיפּוּרִים מֵרַבִּי אַבְרָהָם בִּ"ר נַחֲמָן מְטוּלְטְשִׁין ז"ל

ו - סו

סֵפֶר רַאבְר"נ ז"ל בְּמַעֲלַת אָבִיו רַבִּי נַחֲמָן ז"ל שְׁאַף שְׁהָיָה קוֹלוֹ מְטַבְּעוֹ קוֹל
צְרוּד אֵף עַל פִּי כֹן כְּשֶׁנֶּעֱמַד בְּתַפְלָה הָיָה שׁוֹאֵג בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת עַד שְׁאִין
בִּכְלָת לְתַאֲרוֹ.

ו - סז

כְּשֶׁשָּׂאל פֶּעַם רַבִּי גְדַלְיָה בְּעַרְגָּר ז"ל אֶת רַבִּי אֲבָרְהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן ז"ל עַל עֲנִין נְסִיעוֹתָיו מֵאוּמָן לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וּמֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל לְאוּמָן מִדֵּי שָׁנָה. עָנָה לוֹ בְּצַחוֹת עַל פִּי לְשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּאֲגַדַּת רַבֵּה בַר בַּר חֲנָה (וְהַמּוּבָא בְּתוֹרָה י"ב ח"א) "וְשׂוֹר מֵהָאֵי לְהָאֵי", מָה אַעֲשֶׂה לְנַפְשִׁי שְׂכַשְׂאֲנִי שׁוּהָה בְּאוּמָן מִתְּגַעְגַּעַת נַפְשִׁי לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְכַשְׂאֲנִי שׁוּהָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִתְּגַעְגַּעַת נַפְשִׁי בְּכָלוֹת הַנֶּפֶשׁ לְאוּמָן וְאִין בִּיכְלָתִי לְקַרֵּר אוֹתָהּ אִם לֹא בְּנִסְיַעַתִּי.

ו - סח

אָמַר פֶּעַם רַאבְר"נ ז"ל עַל אֶחָד מֵהַפִּילוֹסוֹפוֹפִים הַגְּדוֹלִים שֶׁזָּכָה לְשָׁנִי שְׁלַחְנוֹת וּמִשׁוּם כֶּן נִהוּ אַחֲרָיו רַבִּים מְעַמְנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְעֶסֶק בְּפִילוֹסוֹפוּיָהּ כְּמוֹתוֹ "הוּא הָיָה הַמְדַלְיָה שֶׁל הַיֵּצֵר הָרָע". כְּמוֹ כֵּן אָמַר פֶּעַם עַל שׁוּם חֲמָרָא אַחַת. "תִּקְנָה זֹו לֹא נִתְקַנָּה עִם טְבִילַת מְקוּהָ קִדְּם".

ו - סט

הָיָה אוֹמֵר בְּצַחוֹת בְּפִרוּשׁ הַכְּתוּב "תִּתֵּן לָהֶם יִלְקוּטוֹן תִּפְתַּח יָדְךָ וְשִׁבְעוֹן טוֹב" (תְּהִלִּים קד) שֶׁהֵנָּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַבֵּב כָּל הַסְּבוֹת לְתֵן לְאֲדָם פְּרִנְסָה אֲבָל הָאֲדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הוּא אֲשֶׁר סָבַב פְּרִנְסָתוֹ וְיִשׁוּעָתוֹ וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַכְּתוּב "תִּתֵּן לָהֶם", הֵינּוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הַנּוֹתֵן לְאֲדָם כָּח לַעֲשׂוֹת חֵיל בְּפְרִנְסָתוֹ, וְזֶה "יִלְקוּטוֹן". אוּלָם הָאֲדָם חוֹשֵׁב שֶׁהוּא הוּא הַמְּלַקֵּט וְהַמְּצַלִּיחַ בְּפְרִנְסָתוֹ, אוּלָם אֵף עַל פִּי כֵן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רַחֲמָן וְאֵף שֶׁחוֹשֵׁב וּמְהַרְהֵר כֵּן הָאֲדָם מִמְּשִׁיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְתֵן לוֹ שֶׁפֶע פְּרִנְסָתוֹ וְזֶהוּ - 'תִּפְתַּח יָדְךָ' - אֵף עַל פִּי כֵן - כִּדִּי שִׁשְׁבְּעוֹן טוֹב אֵף שֶׁחוֹשֵׁבִים

שְׁהִים וְטַרְחַתְתֶּם גְּרָמוֹ לְפִרְנָסְתֶּם (רא"ח רוזין ז"ל בשמו).

ו - ע

בְּהַפְּלִיגוֹ בְּגִדְלָתוֹ וְשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל אָמַר בֵּין דְּבָרָיו לְעֲנִין שְׁנוֹת יָמֵי חַיָּו
הַקְּצָרוֹת: חֲדוּשׁ הוּא רַבְּנוּ שְׁזָכָה "לְהֶאָרִיךְ יָמִים" כָּל כָּךְ, כִּי נִשְׁמָה קְדוּשָׁה
כְּזוֹ כְּמוֹ שֶׁהִיְתָה לוֹ לְרַבְּנוּ ז"ל הוּא מְגִדּוּלֵי נִשְׁמוֹת הַיְנוּקוֹת שְׂאִין בִּיכְלָתֶם
לְהֶאָרִיךְ יָמִים וְשָׁעַל כֵּן נִקְרָאִים "יְנוּקָא". עַל שְׁנִסְתִּלְקִים בְּקִטְנוּתְתֶם מִמֶּשׁ.
כִּידוּעַ הָיוּ כָּל שְׁנוֹתָיו שֶׁל רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ כְּשִׁלְשִׁים וְשְׁמוֹנֶה וְחָצִי שָׁנִים בְּלִבָּד.

ו - עא

הָיָה אוֹמֵר רַאבְּר"נ ז"ל עַל פִּי הַיְדוּעַ שֶׁתִּבְּת 'מִי קָאִי עַל מִדַּת הַבֵּינָה, שְׁזָה
הַמְרָמֵז בְּכַתוּב (מִשְׁלֵי לא) "אֲשֶׁת חֵיל 'מִי יִמְצָא", הִיְנוּ שְׁזָאֵת הָאֲשֶׁת חֵיל
שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה, אִין מִי שְׁיָכוֹל לְמַצָּא אוֹתָהּ, אֶלָּא רַק הַבְּחִינָה
הַגְּבוּהָ שֶׁל בְּחִינַת בֵּינָה, וְאִף שֶׁהִיא נֶעְלָמָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁרְחוּק מִפְּנִינִים
מְכָרָה, אֲבָל עַל יְדֵי הַעֲקֻשָׁנוֹת לְבִסוּף יִמְצָאָנָה וְכַמְסַפֵּר בְּמַעֲשֵׂה הָרֵאשׁוֹן
שֶׁבְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת בְּמַעֲשֵׂה מַאֲבֵדַת בַּת מִלְדָּה, עִין שָׁם.

ו - עב

דָּרְכוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן ז"ל בְּזִקְנוּתוֹ בְּעַת שֶׁהָיָה כָּבֵד כְּבֵד רֵאֵה
שֶׁכְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַכְּנִסֵּת מִמַּתִּין לְתַפְּלָה וְכַדוּמָה הָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרֵאשׁוּ
נִתּוֹן בֵּין שְׁנֵי יָדָיו וּמִתְפַּלֵּל וְלוֹמֵד לְעֲצָמוֹ, וְכִשְׁהָרִים רֵאשׁוּ וְהַבְּחִין אַחַד
עוֹמֵד אֶצְלוֹ, הָיָה מְדַבֵּר עִמוֹ, וְאִם לֹא הָיָה מִמְּשִׁיךְ לְעֶסֶק בְּעַבּוּדַת תְּפִלָּתוֹ
וְדַבְּקוֹתוֹ, וְכָל מִי שֶׁלֹּא הָיָה בִּישׁוֹן וְהָיָה עוֹ יוֹתֵר הָיָה מְקַבֵּל וְשׁוֹמֵעַ מִמֶּנּוּ

יותר, והיה גאון כזה שידע לדבר עם כל אחד ואחד השידוך לו ולפי הבנתו.

ו - עג

ראבר"נ ז"ל היה מתאכסן מדי פעם אצל רבי מאיר אנשין ז"ל, והיה פעם ששהה בביתו משך זמן של חצי שנה, והיתה מרת פרומא מדגישה ומספרת בשבח מברכותיו בברכות הנהנין, איך שהיה אומר כל ברכה וברכה במתינות ובסגירות עינים לרב עמק מחשבותיו הקדושות והטהורות.

ו - עד

אמר פעם לרבי מאיר אנשין ז"ל: דע לך שכל מה שאתה שומע ממני ספור דברים או שום שיחה הוא אמת צרופה ומזקקת. 'לויטער אמת'.

ו - עה

היה אומר ראבר"נ ז"ל. מתמצית היוצא מכמה עבודות שהיה אצל רבנו ז"ל, נמצינו למדים שכמו שהאדם הגדול במעלה מוציא רצונו מכת אל הפעל וזוכה למה שזוכה בכת ידיעתו הגדולה, כמו כן האדם הפשוט והקטן במעלה מצליח אף הוא כמו כן בכת תמימותו וימונתו הפשוטה.

ו - עו

ראבר"נ ז"ל הוא אֲשֶׁר שָׁלַב בְּתַפְלַת טַל אֶת הַנְּגוּן הַיְדוּעַ שֶׁחִבְרוּ רַבֵּי סְעֵנְדֵּעַר טְרַהוּיֶצֶר ז"ל, וּמְנִי אֲזִי נִתְקַבֵּל בְּקָרֵב אֲנִישֵׁי שְׁלוֹמְנוּ. (וראה עוד בחלק ד, סימן רעח).

אֲנִישֵׁי שְׁלוֹמֵינוּ

[ומאוחר]

מוקדם

[אין]

ו - עז

הַתְּנֻכָּחוּ פְּעַם הַלּוֹמְדִים בִּינֵיהֶם בְּאִיזָה בֵּית כְּנֻסַת שְׁבִטוּלְטָשִׁין וּבְאֲמָצֵעַ וּפּוּחִם נְכֻנֵס לְשֵׁם רַבֵּי שְׁכָנָא (אָבִיו שֶׁל רַבֵּי נִשְׁקַע מְטוּלְטָשִׁין, בֶּן רַבֵּי דָּוִד צָבִי, בֶּן רַבֵּי יֶצְחָק, בֶּן מוֹהֲרַנְי"ת). וְאָמְרוּ הַלּוֹמְדִים הִנֵּה רַבֵּי שְׁכָנָא הִלְמְדוּ הוּא אֲשֶׁר יֵיִשֵׁב לָנוּ הַהֲדוּרִים לְהַבִּין הַדְּבָר הַיָּטֵב, וְשָׂאֵלוּהוּ וְעָנָה לָהֶם כְּרַאוּי, אוּלַם תִּכְרֹף אַחֲרֵי-כֵן יֵצֵא מִבֵּית הַמְדָרֶשׁ, בְּהַדְּגִישׁוֹ לְאַחַד שְׁשָׂאֵלוֹ אַחֲרֵי כֵן לְדַבֵּר, שֶׁלֹּא יִכּוֹל הִיא לְהַשְׂאִיר שֵׁם מְחַשֵּׁשׁ שְׁמָא יִכְנָסוּ בּוֹ הַרְהוּרֵי הַתְּנַשְׂאוֹת חֵס וְשְׁלוֹם.

ו - עח

לְפָנַי שֶׁהֲצִיעוּ לְרַבֵּי לְוִי יֶצְחָק אֶת הַשְּׂדוּדָה עִם בֵּיתוֹ שֶׁל רַבֵּי אֶהְרֹן מְקִיבְלִיטְשׁ ז"ל הֲצִיעוּ לוֹ לְרַבֵּי אֶהְרֹן אֶת בְּנוֹ שֶׁל יְהוּדֵי עֶשְׂרִי וְחָשׁוּב מְאֹד שֶׁרַבֵּי לְוִי יֶצְחָק הַפִּירוֹ הַיָּטֵב, כְּשֶׁשָּׁמְעוּ מִשְּׂדוּדָה זֶה בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ צָהְלוּ וְשָׂמְחוּ וְאָמְרוּ לְבָנֵי בֵּיתוֹ: מֵעַתָּה כָּבֵר לֹא תִדְעוּ מִחֲסוֹר, כִּי הִיא אִישׁ בַּעַל אַחֲזוֹת וְשְׂדוֹת וּכְרָמִים וְכוּ', וּבְנוֹ שֶׁהִיא נוֹסֵעַ לְמַסְחָר אָבִיו הִגִּיעַ גַּם לְקִיבְלִיטְשׁ, וְשֵׁם הַתְּנֻדָּע מִבְּנוֹתָיו הַצְּדֻקְנִיּוֹת, אוּלַם רַבֵּי אֶהְרֹן לֹא אָבָה בְּזֶה בְּשׁוֹם אֶפְרָיִם וְכִשְׂשֻׁאֵלָה אוֹתוֹ בֵּיתוֹ: אָבָא, מִדּוּעַ אֵינְךָ מְסַכֵּם לְשְׂדוּדָה זֶה? עָנָה לָהּ: "בְּדַמְעוֹתַי שֶׁבְּכִיתִי לָהּ בְּתַפְלוּתִי לֹא לָזֶה הַתְּכַוֵּנְתִּי". "מִיט מֵיִנְעַ טְרַעְרֹן וְאוּס אֵיךְ הָאֵב גִּיווִינְט צוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָאֵב אֵיךְ נִישְׁט גִּימִינְט דַּעַם

ו - עט

מְתִיקוֹת קוֹל רִנְתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן מְקִיבֶלִיטְשׁ הָיָה לְשֵׁם דָּבָר בְּעִירוֹ, עַד כִּדֵּי כִּדְ שֶׁלֹּא פָּעַם הָיוּ נְעָרִים שֶׁכָּנְיוּ עוֹמְדִים בְּכֹנֶנֶה מֵאַחוּרֵי חֲלוֹנוֹת בֵּיתוֹ בְּכֹנֶנֶה לְשִׁמְעַתְּעַנְג מִנְעַם זְמִירוֹת הַשִּׁבְתָּ וְהַחֲג וְכַדוּמָה שֶׁהָיָה מִנְעִים בְּקוֹלוֹ.

ו - פ

אָחִיו שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן מְקִיבֶלִיטְשׁ בְּשֵׁם רַבִּי אַבְרָהָם שְׁוואַרְץ ז"ל הָיָה חַחְזֹן בְּעִיר טְשֶׁעְרִין קֹדֶם בּוֹאוֹ שֶׁל רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטֵרִינְהַרְץ ז"ל לְדוֹר שֵׁם, מִחֲמַת שֶׁלֹּא רָצָה רַבִּי אַבְרָהָם לְדוֹר בְּבִרְסָלָב כִּי הָיָה דָר שֵׁם אָחִיו וּשְׁנִיָּהֶם הִתְפָּרְנְסוּ מִמְּלֶאכֶת הַסּוֹפְרוֹת. וְעַל כֵּן עָזַב אֶת הָעִיר בְּרִסְלָב וּבָא לְדוֹר בְּטְשֶׁעְרִין, עִם הַגִּיעוֹ קִבֵּל תַּכְף אֶת מִשְׁרַת הַחֲזָנוֹת בְּעִיר. לְרַבִּי אַבְרָהָם שְׁוואַרְץ הַנִּי"ל הָיוּ כַּמָּה בָּנִים שֶׁהָיוּ יְרֵאִים וְשְׁלֵמִים. רַבִּי לִוִי יִצְחָק עֲצֵמוֹ בְּבֵר לֹא הִכִּירוּ כִּי נִפְטָר צָעִיר לְיָמִים.

ו - פא

כִּדְוֵעַ הָיָה רַבִּי חַיִּים קִיבֶלִיטְשֶׁעְר וְחַבְרוֹ רַבִּי אֶהְרֹן יְדִידִים בְּנִפְשׁ כְּאָחִים מִמֶּשׁ, הֵם הִתְאַרְגְּנוּ פָּעַם יַחְדָּיו וְהִלְכוּ מַעֲרָה לַעֲרָה לְאַסֵּף כְּסוֹף לְנִסְיַעְתָּם לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְהִכִּינוּ אֶת כָּל הַדְּרוֹשׁ, אוֹלָם כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְאוֹדֵיָסָה וּבְדָקוּם בְּדִיקוֹת אַחֲרוֹנוֹת לֹא מָצְאוּ שׁוּמְרֵי הַגְּבוּל אֶת רַבִּי אֶהְרֹן כְּשֶׁר לְנִסְעַת מִפְּנֵי גּוֹפּוֹ הַחֲלוּשׁ וְנָסַע רַבִּי חַיִּים לְבַדּוֹ וְזָכָה לְהִיּוֹת בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

ו - פב

לְרַבִּי יִצְחָק מִבְּאֲרֵי נִינְיָ ז"ל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי נֶתַן בֶּן רַבִּי נַחֲמָן בֶּר מוֹהֲרַנְיָה ז"ל הָיוּ שְׁלֹשָׁה בָּנִים אֶחָד בָּשֵׁם רַבִּי נַחֲמָן שֶׁעָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלְרַבִּי נַחֲמָן שְׁנֵי בָּנִים רַבִּי יִשְׁעִיָּה הַיְיִו וְרַבִּי שְׁמוּאֵל. וְעוֹד אֶחַ בְּשֵׁם רַבִּי נֶתַן שֶׁהָיָה עוֹבֵד ה' גְּדוֹל וְהָיָה מְקַפֵּיד מְאֹד עַל קִימַת חֲצוֹת פְּנֵאָה לְנִכְד מוֹהֲרַנְיָה ז"ל, וּבְבְרִיחְתּוֹ בְּאִמְצַע הַמְּלַחְמָה לְעִיר מְחַאֲקָא לֶה שְׁבָאזוֹר קוֹקֹז מֵת לוֹ בְּנוֹ הַקָּטָן מִיִּסוּרֵי הַדְּרָךְ. וְהוּא עֲצָמוֹ גַּם נִהְרַג אַחַר כֶּף בְּהִיּוֹתוֹ אֲבֵרָךְ צְעִיר כָּבוֹן שְׁלֹשִׁים בְּלֶבֶד. הָאֵחַ הַשְּׁלִישִׁי הוּא רַבִּי יַעֲקֹב שְׁמֵת בְּהִיּוֹתוֹ בְּחוּר מִמַּכַּת חֲשָׁמַל שְׁנַפֵּל עָלָיו כָּבֵל הַחֲשָׁמַל בְּרָחוֹב וְהָרְגוֹ. (וּכְמִסְפָּר בַּחֲלֵק ד', סִימָן תנ"ג).

הֵם שְׁלֹשָׁתָם הָיוּ אֲבֵרְכִים יְקָרִים מִפְּלָגִים בְּמַעֲלָה מְאֹד. רַבִּי יִצְחָק אָבִיהֶם הָיָה נוֹהֵג לְצִאת עִמָּהֶם בְּשַׁבָּת אַחַר הָאֲכִילָה לְהַתְּבוֹדָדוֹת מִחוּץ לְעִיר כִּי בְּאִמְצַע יָמוֹת הַשָּׁבוּעַ, הָיָה קָשָׁה לָהֶם לְהַצְטָרֵף יַחְדָּיו. וְהָיָה הַדְּבָר מְרַגֵּשׁ מְאֹד לְרֵאוֹתָם בִּיצִיאָתָם וּבְבִיאָתָם.

ו - פג

רַבִּי נַחֲמָן בֶּן רַבִּי יִצְחָק בְּאֲרֵי נִינְיָ עֵר ז"ל הָיָה מִתְּפָרֵינְס מִחֲנוּתוֹ הַקָּטָנָה וְהָיָה מְשַׁתְּדֵל לְהַתְּבוֹדָד מִיְּדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ חוּץ לְיִשׁוּב, וְסִפֵּר רַבִּי חַיִּים בְּנִימִין בְּרָאד ז"ל אֵיךְ שֶׁפָּעַם פָּגְשׁוּ בְּהַתְּבוֹדָדוֹתוֹ שׁוֹכְבִּים בְּפִשׁוּט יָדַיִם וְרַגְלָיִם עַל הָאֶרֶץ וְצוּעֵק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת שִׁישׁ מְרָהוּ ה' וְיִצְיִלְהוּ "מִכָּל רָע" וּמִכָּל מְכֻשׁוֹל הַמַּזְדַּמֵּן חֵס וְשְׁלוֹם.

ו - פד

אָמְרוּ עַל רַבִּי נֵתָן בֶּן רַבִּי יִצְחָק בְּאַבְרִינִיָּצֶעַר ז"ל, שְׂדוּמָה הוּא בְּפָנָיו לְמוֹהַרְנ"ת ז"ל סָבוּ, הוּא הָיָה אַבְרָךְ מִפְּלֶג בְּמַעֲלָה מְאֹד וְהָיָה לוֹ לֵב חַס כְּזֶה לְהֵשִׁים יִתְבָּרָךְ שֶׁהָיָה יָכוֹל לַעֲמֹד בְּתַפְלָה אֲצֵל צִיּוֹן רַבְּנֵי ז"ל בְּעָרֵב רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּרְצִיפוֹת מִהַבְּקָר אַחֲרֵי הַתַּפְּלָה עַד עֵת הַלִּיכָתוֹ לְמִקְוֵה סְמוּךְ לַתַּפְּלַת הַמְּנַחָה שֶׁל עָרֵב רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, וְהִינּוּ שֶׁעָמַד כָּךְ כְּעֶשֶׂר שָׁעוֹת רְצוּפוֹת וּמִתְפַּלֵּל בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת, תַּפְּלוֹת, תְּהִלִּים וְעוֹד, וּכְשֶׁהָיָה מְסַפֵּר זֵאת רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל הָיָה אוֹמֵר כְּמִתְגַּעְגַּע, מֵאִין לֹקְחִים כִּיּוֹם לְבָבוֹת עִם רְגָשׁוֹת כְּאֵלוֹ.

ו - פה

רַבִּי נַחֲמָן נְעַמִּירוּבְעַר ז"ל הָיָה מִתְפַּלֵּל כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר בְּאוּמָן גַּם בְּיוֹם כְּפוּר, וְהָיָה נוֹהֵג לְלַכֵּת בְּעָרֵב יוֹם כְּפוּר קֶדֶם תַּפְּלַת 'כָּל נְדָרֵי לְצִיּוֹן רַבְּנֵי ז"ל, וְהָיָה מִתְפַּלֵּל שֶׁם בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת נִפְשׁ כְּזוֹ עַד שֶׁאָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו: "רְאוּי לְבוֹא אֶף מִקְצֵה הָעוֹלָם לְרְאוֹת אֶת פְּרֻדְתּוֹ שֶׁל רַבִּי נַחֲמָן מִרַבְּנֵי קֶדֶם הַלִּיכָתוֹ לְהַתְפַּלֵּל בְּיוֹם הַדִּין הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא".

ו - פו

לְרַבִּי נַחֲמָן נְעַמִּירוּבְעַר ז"ל הָיוּ שְׁנֵי בָּנִים וְשְׁתֵּי בָנוֹת. בֶּן אֶחָד הָיָה דָר בְּאוּדִיסָה וְהַשְּׁנֵי בְּטוֹלְטָשִׁין. בָּנוּ, זֶה שֶׁדָּר בְּאוּדִיסָה הָיָה צָרִיךְ לַעֲבֹר אֵיזָה נִתּוּחַ וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אָבִיו שֶׁיִּמְתִּין לוֹ וְלֹא יַעֲשֶׂה אֶת הַנִּתּוּחַ לִפְנֵי בּוֹאוֹ, וְלֹא שִׁמַּע לְקוֹלוֹ וַעֲשֶׂה אֶת הַנִּתּוּחַ, הַנִּתּוּחַ לֹא הִצְלִיחַ וְנִפְטָר. וְסֵפֶר רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל שֶׁאַחֲרַי כָּךְ בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה בָּעֵת תַּפְּלָתוֹ כְּחִזּוֹן כְּשֶׁהִתְחִיל אֶת הַתְּבוֹת "צְדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו", אָמְרָה בְּבִכּוֹת כְּאֵלוֹ וּבְהַתְרַגְּשׁוֹת כְּזוֹ עַד שֶׁגָּרַם לְכָל הַצְּבוּר לְבִכּוֹת נוֹרָאוֹת וְהַתְעוֹרְרוֹת עֲצוּמָה.

ו - פז

ספר רבי נחמן המכנה רבי נשקע טולטשינער ז"ל שבעת שהיה לאחד מאנשי-שלוֹמנו בן שהגיע למצוות היה דודו רבי מיכלע בן רבי יצחק ז"ל מעוררו ומלהיבו לקראת הנחת התפלין, והיה אומר לו: היה זהיר בקדשת התפלין לא לדבר בהם כי אם רק דבורי תורה ותפלה ואם תזהר בכך, מברך אני אותך שתזכה לאריכות ימים ושנים וליראת שמים. רבי נחמן עצמו היה משום בן זהיר מאד בקדשת התפלין ולא היה מדבר עמהם שום שיחה בטלה, וכשהיה נצרך לדבר איזה דבור של חל היה מוריד מקדם התפלין.

ו - פח

אמרו אנשי-שלוֹמנו בשבחו של רבי נשקע מטולטשין שהיו מתפעלים ממנו כל כך "הנה גדל בדורנו אדם צדיק מורם מעם וכמוהרנ"ת בדורו", כי היה אדם מיחד מלא מסירות נפש, ומלא חן וחסד להפליא, הוא עצמו היה אדם עני מרוד. פעם כשהתאכסן בבית רבי לוי יצחק לקח לו רבי לוי יצחק ז"ל את נעליו המטלאות בעת שנתו ומסרו לסנדלר שיתקנם, וכשקם והבחין בדבר אמר בצחות 'אוי גנבו לי כאן את הנעלים' כי קבלו נעליו צורה חדשה. כשהשתחרר רבי לוי יצחק ז"ל מבית הסהר ופגשו אמר לו: אאמן לי שלא הפסקתי להתפלל עליך ולבכות לה' על שחרורך ללא הרף.

ו - פט

ספר רבי אליהו חיים רוזין ז"ל שפעם באחת השנים הקשות לא היה בנמצא באומן לקראת החג ארבעת המינים, והוא השתדל עבור זה עד שאחר רב השתדלות הביא מהם ביום האחרון של החג, ונכנס אל רבי אייזיק אייזינשטיין ז"ל לזכותו במצוה זו, ותכף שנכנס אליו תפסם וחבקם וברך עליהם בכל לבו, ולא נרגע עד שחפן בשתי ידיו מלא חפניו במטבעות מתוך שק מעותיו. ושפכם לתוך כליו במתנה עבור טרחתו,

ו - צ

נהוג היה באומן להעביר את הנפט דרך כל בתי הכנסיות שבעיר ולומר בהם עבירו קדיש, ו"אל מלא רחמים". ושם היו גם מחלקים בני הנפט צדקות ונדריים לגבאים לעלוי נשמתו, ומחמת שהיו המתנגדים נוהגים להעביר הנפט דרך כל בתי הכנסיות מלבד דרך בית הכנסת של אנשי שלומנו, על כן צוה הגביר רבי אייזיק אייזינשטיין ז"ל, שקאחר פטירתו לא יעבירוהו דרך שום בית הכנסת שבעיר כנהוג מלבד בית הכנסת של אנשי שלומנו. ובפטירתו המתינו להעברתו כל גבאי בתי הכנסת שבעיר, כי המתינו למתן נכד שיקבלו מבניו האבלים וכאז לשייר נכד כמוהו, אולם כצויו הנ"ל קימו דבריו ולא העבירוהו רק דרך בית הכנסת שלנו.

ו - צא

רבי לייבל צערטנער ז"ל היה לומד פעמים רבות כחברותא עם רבי מתתיהו כהן ז"ל וספר בהתפעלות מגדל היראת שמים שלו, וביותר הפליג בלמוד התורה לשמה שראה אצלו עד שהיה מרחיב בשבחו זה למאד.

ו - צב

רבי מתתיהו כהן הי"ד לא היה הולך להתבודד ביער, וכל תפלותיו והתבודדותו היה עורך בציון רבנו ז"ל, וכן רבי שמואל הורביץ זצ"ל

בְּשֵׁהוּתוֹ בְּאוּמָן נֶהַג כֵּן בְּטוֹעָנוֹ, יְשׁוּדוֹת יֵשׁ לִי גַם בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְכָל זְמַן
שָׁאַנִי בְּאוּמָן רְצוֹנִי לְהִשְׁתַּטַּח בְּצִיּוֹן מִה שְׁיֹתֵר. (וּרְאֵה עוֹד בַּחֲלֹק ד' סִימָן
תְּקִיד).

ו - צג

רַבִּי אֱלֻטֶּעַר טַעֲפְלִיקֶעַר ז"ל הָיָה מִתְּפִלָּל כְּחֶזֶן בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה מִתְּחִלַּת
הַתְּפִלָּה עַד 'הַמְּלֹדִ' וְהָיָה צוֹעֵק כָּל תְּבָה וְתְבָה בְּשִׁאֲגוֹת גְּדוֹלוֹת וּבְמִתְיָקוֹת
נִפְלְאָה. לְתִפְלַת יוֹצֵר הָיָה נֶגֶשׁ רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל וְרַבִּי אֱלֻטֶּעַר
נִשְׂאָר עוֹמֵד בְּהִבְיָמָה מִתְּפִלָּל בְּהִבְרָה בְּרוּרָה וְהָיָה מִמֵּתִין רַבִּי אַבְרָהָם
בְּתִפְלָתוֹ בְּכָל חֶלֶק מִהַתְּפִלָּה עַד שְׁסִיִּים רַבִּי אֱלֻטֶּעַר תְּפִלָּתוֹ וְאִז הִתְחִיל
תְּפִלָּתוֹ אַחֲרָיו כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר.

ו - צד

כְּשֶׁהִקְנִיט פֶּעַם חֲנֻנִי אֶחָד לְרַבִּי יֶצְחָק בְּרִיִּטְעַר הַי"ד, בְּאַמְרוֹ לֹו הָרִי כְּתִיב
'וְלֹא רָאִיתִי צְדִיק נֶעְזָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לְחֵם' (תְּהִלִּים לז), וְאִיךָ לֹא נִתְקַיֵּם
בְּךָ כְּתוּב זֶה, כִּי הִנֵּה פְטָרוֹ אוֹתְךָ מִהַעֲבוּדָה, וְאִין לְךָ מִמָּה לְהִתְקַיֵּם. עֲנֵה
לֹו רַבִּי יֶצְחָק בְּצַחוֹת: "רְאֵה נָא יְדִידִי, הָרִי לְמַעֲשֵׂה יוֹשֵׁב אֲנֹכִי בְּבֵית-
הַמְּדַרְשׁ כָּל הַיּוֹם וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, וְאִיךָ שֶׁהוּא מִתְקַיֵּם אֲנִי עִם קִשֵׁי מְצַבִּי
וְאִינִי נֶעְזָב כִּי לֹא רָאִיתִנִי מִבְּקֵשׁ לְחֵם, אוֹלָם בְּרֵאוֹתֵי אוֹתְךָ מִבְּקֵשׁ וּמִפְצִיר
בְּעוֹבְרִים וְשׁוֹבִים הַלּוֹךְ וְהַפֹּצֵר שֶׁיִּקְנִי אֶצְלֶךָ לְחֵמִים וְצוֹעֵק הַנֶּדָּה כָּל הַזְּמַן
'לְחֵם', 'לְחֵם'. קִשֵׁה לִי עֲלִיךָ קִשֵׁיִךָ בְּיֹתֵר, וְהָרִי כְּתִיב וְלֹא רָאִיתִי צְדִיק
נֶעְזָב וְזָרְעוֹ מִבְּקֵשׁ לְחֵם. וְהָרִי לְאַמֶּת אֶתְּה מִבְּקֵשׁ 'לְחֵם' 'לְחֵם' וְלֹא אֲנִי.

ו - צה

רבי מרדכי שוחט הי"ד מברסלב נרצח בשנת תרע"ט כשנכנס לביתו אחד מהפורעים שהיה בחור צעיר כבן שנה, והוא בהמולה שהיתה התחבא תחת המטה ודקרו השייגיץ ופצעו בצעקו לעברו, "קומניסט, הי לך המגיע לך". אחר כך העבירוהו ביחד עם כל ההרוגים והפצועים לבית החולים שבעיר, לגדו שכב אחד מאנשי-שלומנו ששם משפחתו היה בוץ, ושאלו בכאב, 'רבי מרדכי מה נשמע אתך' וענה לו "הכל בחסד גדול", "מיט גרויס חסד", ולאחר שעה שבק חיים.

ו - צו

רבי מרדכי באבריניצער ז"ל המכנה 'מאטיל' הוא היה אדם בעל לב חם וטוב כזה, עד שכשהיו היהודים תושבי העיר באבריניץ רוצים לתת דגמא לטוב לב היו אומרים 'לב טוב כרבי מרדכי', כי מעולם לא ראוהו פועס חלילה שום פעס וקפידא.

ו - צז

רבי נחמן אביו של רבי אייזיק קראסינשטיין ז"ל היה איש אמיד והיו נוהגים להתאסף בביתו שבברסלב מדי מוצאי שבת לסעודת מלון מלכה ולזמירות ולהתועד יחד אולם הקפידו לא להאריך בדבר כי היו זהירים מאד בקימת חצות.

ו - צח

רבי ישעיה משה ז"ל חתנו של רבי נתן בן רבי אברהם שטרינהרץ ז"ל אסרוהו הקומוניסטים כדרךם, בבית הסהר, ובעת שהעבירוהו מבית

סֵהר אֶחָד לְמִשְׁנָהוּ, רָצָה לֹמֵר וּלְרַמֵּז לְאֶחָד מֵהָעוֹמְדִים בַּחוּץ שֶׁיִּמָּסֵר מִשֵּׁהוּ לְבָנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ, וּכְשֶׁהִבְחִין בְּזֶה הַחֵיל הַשּׁוֹמֵר עָלָיו נָתַן לוֹ בְּקֵת רוֹבְהוּ מִכָּה בְּרֹאשׁ וְנִפְל מִתְעַלֵּף וְאַחַר זָמַן מָה נִפְטָר, הִי"ד.

ו - צט

רַבִּי אַבְרָהָם מִיֵּלֶר ז"ל מִבְּרֵדִיטְשׁוֹב הָיָה בֶּעַל מְנַגֵּן וּבֶעַל קוֹל נָאָה, וְהָיָה עוֹזֵר לְרַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל בְּתַפְלָתוֹ, הוּא הָיָה יָרָא ה' בְּאַמֶּת וְאִישׁ שְׂמַח מְאֹד. וְהִרְבֵּה מְנַגְנֵי אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ שֶׁהָיוּ מוֹשְׁרִים בְּאוֹמֵן הוּא שְׁלֵמָדָם. לְפָרְנִסְתּוֹ הָיָה מְנַקֵּה אַרְבּוֹת "קוֹמִין קַעְרַעֵר", וְהָיָה מְפַלֵּא לְרֵאוֹת אֵיךְ מְשַׁלְּבִים בּוֹ שְׁנֵי נוֹהֲגִים שׁוֹנִים וּמְרַחֲקִים כְּאֵלוֹ. וְכָל זֶה לְגַדֵּל פְּשִׁיטוֹתוֹ וְעֲנוּתָנוּתוֹ וּדְבָקוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה בְּאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ.

ו - ק

רַבִּי נִיסָן שְׁהִיָּה שְׁעָן בְּמִקְצוֹעוֹ בָּרַח מֵהַשְּׁלֵטוֹנוֹת וְהִתְחַבֵּא בְּאוֹמֵן בֵּין אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ, וְהוּא בְּבָרְחוֹ מָצָא אֶזְוֹן קִשְׁבֵּת לְכָל צְרוּתָיו אֶת רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שְׁהִיָּה מְחִזְקוֹ וּמְעוֹדְדוֹ עַל פִּי דְבָרֵי תּוֹרוֹתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ. וְהֵינָה הַשְּׁלֵטוֹנוֹת יָדְעוּ שֶׁהוּא מִתְחַבֵּא בֵּין אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים לְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ: שְׁעָן זֶה אֵינּוּ מְאֲנָשִׁיכֶם חֲסִידֵי בְּרִסְלָב הָאֲמֵתִיִּים וְאֵנוּ דוֹרְשִׁים מִכֶּם שְׂאֲתֶם בְּעֶצְמְכֶם תְּבִיאֻהוּ וְתִסְגִּירוּהוּ אֵלֵינוּ. אוֹלָם אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ דָּאָגוּ לְהַעֲלִימוֹ בְּכָל פֶּעַם, וְאָכֵן הִתְקַרַּב לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ פְּנִיכוֹן. וְלֹא פֶעַם רְאוּהוּ בּוֹכָה בְּתַפְלָתוֹ בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, בְּפֶרֶט בְּעַת הַשְּׁתַּטְחוֹתוֹ עַל צִיּוֹן רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ. אֲמַנְסֵם זִוְגָתוֹ לֹא חִפְצָה לְלַכֵּת בְּדַרְכּוֹ הַחֲדָשָׁה בְּפֶרֶט כְּשֶׁבִקֵּשׁ וְדַרְשׁ מִמֶּנָּה לְכַסּוֹת אֶת רֵאשָׁה כְּדֶרֶךְ הַנְּשִׁים הַצְּנוּעוֹת וְהַגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כַף שֶׁהַפְּצִירָה וְשִׁדְלָה אֶת אַחִיָּה הַבְּרִיוֹנִים הַחֲלוּנִים לְעִזְרָתָהּ, בְּהַאֲשִׁימָה אֶת רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁהוּא אֲשֶׁר מִשְׁפִּיעַ עַל בְּעָלָה לְשָׁנוֹת דְּרֶךְ חַיִּיו. וּפֶעַם בְּשַׁבַּת אַחַר הַתַּפְּלָה הוֹדִיעוּ לוֹ כִּמָּה מְאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ שִׁזְהָר לְבָלֵי לְצֵאת מִבֵּית הַמְּדַרְשׁ שְׁבִטְעֵפְלִיק הָיִיתָ שְׂאֲחִיָּה מִמֵּתִינִים לוֹ בַּחוּץ כְּדֵי לְהַכּוֹת בּוֹ מַכּוֹת מְפַלְאוֹת. אוֹלָם רַבִּי לְוִי יִצְחָק אֶזְרַע עוֹ וְיִצָּא אֵלֵיהֶם, וּבְחֵן דְּבוּרָיו הַרְגִיעֵם וְצָנַן אֶת כְּעָסֵם עַד שֶׁלְּבַסּוֹף נִהְפְּכוּ לִידֵידָיו וְהִתְקַרְבוּ אֵף הֵם לְדֶרֶךְ רַבֵּנוּ וְאַחַד מֵהֶם

ו - קא

רבי יעקב זיטומיר הי"ד היה לו לב ורגש נלהב כזה בעבודת ה', שהיה יכול בלבו החם והבוער לעלות לציון רבנו הקדוש ולגרס שם ברצף אחד את כל ספר הספורי מעשיות שבלשון אשכנז ואחר כך כשגמרו היה הולך לאסוף לחם מבית לבית לצרכי העניים כשהוא סוחר שק גדול על כתיפיו, של כל מיני מאכל וכדומה עבור הנזקקים. וכל זה מלבד יגיעתו הגדולה שבסדר התפלה הרגילה ולמוד תורה בהתמדה.

ו - קב

הנגיד רבי בונאי שפיבקובסקי ז"ל היה מחזיק את אנשי-שלומו וצרכיהם באכילה ושתיה כשבאו לקבוץ אנשי-שלומו בראש-השנה, (קדם זמנו של רבי משה ירוסלבסקי ז"ל). היה פעם שחשש שמא לא יוכל להגיע מפאת סכנת הדרכים וכדומה ומחמת עשירותו דאג והכין לעצמו באותו עת שיעמד מטוס קטן לקחתו לאימו, ולבסוף הסתדר בלעדיה.

ו - קג

רבי חיים אחיו של הרב מטשערין ז"ל שהיה כידוע חסיד נלהב, היה פעם חולה ברגליו עד סמוך לראש-השנה ונסע לאומן לראש-השנה במסירות נפש כשהוא שוכב בעגלה כששני רגליו קשורות למעלה מתוך יסורים נוראים, כשאינו מעלה על דעתו כלל להשאר בביתו ולהפסיד בכך את

השתתפותו בקבוץ אנשי-שלומנו באומן כצוויו של רבנו ז"ל.

ו - קד

רבי בעריל לינדנוואסר הכהן הי"ד היה עובד ה' מפלג במעלה מאד וכשתפסוהו הקומוניסטים והחלו לחקרו שאלוהו החוקרים היכן מסתתר הנשק שלכם, כי האשימו אותו ואת חבריו בהתקוממות נגד השלטונות, הוציא להם את חוטי הציצית שלבש ושמו על השלחן ואמר להם יזה הנשק שלנו, וכעסו עליו החוקרים וצוו לקשר אותו בחוטי הציצית ולסחבו בו כף החוצה. וביסורים נוראים בצעו בו את זממם.

הוא הגיע מפולניה ודר בסמוך לקלויז, והיה גם בין אלו מאנשי-שלומנו המשלחים לבלי שוב. בעת העברתו לסיביר קפץ מן הקרון של בהמות שהוליכו אותם בהם, אולם חיל שהבחין בדבר ירה בו והרגו.

ו - קה

החסיד רבי אליהו מייזעס ז"ל היה מקניט בצחות לשונו את אנשי-שלומנו שבארץ ישראל, והיה אומר להם מדוע איני רואה כאן בארץ ישראל את אנשי-שלומנו מתפללים ומתנגעים בתפלתם כאנשי חסידי ברסלב שראיתם מתפללים בכל הכחות וכמו רבי יעקב זיטאמיר ז"ל. שראיתו מתפלל באומן, ועוד אחרים כמותו. (ראה עוד בחלק ה סימן רפב).

ו - קו

רבי דוד הייסינער ז"ל היה מספק מגפנים ובגדי חרף לאנשי-שלוֹמנו היוצאים לשדה. הוא הגיע לאומן מחמת שנתפס בעירו מתעסק בדולארים בשוק השחור, ונענש בהגליה למשך כמה שנים, ובחר לו לגלות את עיר אומן, הוא היה אז חלונאי. וכשבא לאומן בא לבדק בצחוק את "התאטרון של הברסלבים", ותכף כשנכנס להקלוז נתעורר לתשובה, וחזר ובא ונכנס עד שנהפך לבעל תשובה גמור.

ו - קז

פעם בפורים נפל לרגלי רבי יעקב, וצעק לו בשכרותו: "יענקל טו מיר האן אפארד!" "עטרני בזקו!" כאומר לו התפלל עבורי שהצליח להתעטר בזקו ביאות ליהודי.

ו - קח

כשראה לראשונה הרב מחארקוב את רבי יעקב זיטאמיר ז"ל מתפלל, התפלא ממונו מאד ואמר (אצלו בהתכוננו לחסידות ממנה בא) לא ראיתי עדיו תפלה כזו על אף שהיה נחשב רבי יעקב כנגדו אדם פשוט, מה גם לפי ערך האנשים שעליהם התפון הרב, וכל זה לרב האמת והרגש שבתפלתו על אף היותו כאדם מהשורה, וממונו התעורר הרב עד שהתקרב אף לאנשי הוא לאנשי שלוֹמנו.

ו - קט

השוחט מפולטובא שהיה אחד מחסידי חב"ד היה דר במוסקבא ואהב וחבב מאד את רבי נשקע מטולטשין ז"ל ואמר לרבי לוי יצחק ז"ל שיכתב

מכתב לרבי נחמן לטולטשין שביבוא לדור במוסקבא אצלו והוא יפרנסו על חשבוננו, ואמר לו כתב לו שביבוא למוסקבא ויראה אם טוב לפניו המקום לדור כאן כי אז היה אסור לאכסן שום אדם זר בבית, ללא אשור השלטונות. ורצה זה החסיד שביבוא ר"נ למוסקבא ויתרגלו אליו התושבים ואז יוכל להעביר לשם גם את כל בני ביתו. ולא הסכים רבי נשקע, מחמת שלא רצה לעזב את בניו לבד משך זמן בלי מחנה שנגדלם כרצונו כראוי. זה החסיד אמר פעם לרבי לוי יצחק ז"ל: אדם כזה בעל מסירות נפש כמו רבי נשקע ז"ל לא ראיתי מימי.

ו - קי

היה פעם שפמה מאנשי-שלומנו רצו להפריע להעובדי ה' שבאנשי-שלומנו שלא להתפלל ולצעק בתפלתם כדרךכם, בטענם שמפריע להם צעקותיהם ומחיאיות הכפיים שלהם וכו'. עד כדי כך שרצו להכריז נגדם בפרהסיא שיפסקו ממנהגם זה, וכך באמצע ופוחם ודבורם, עלה רבי דוד צבי דאשיוסקע על הבימה ודפק בידו על הבימה לאות שקט, ונעשה שקט, כי היה זקן שבאנשי-שלומנו, והכריז ואמר: מחמת שאני זקן ומפריע לי הצעקות והשאגות, חושש אני שמא מתוך כך אולי אגער באלו העובדים המתפללים כהגון, על כן מכריז אני כאן ומגלה דעתי ואומר, שלא ישימו לב המתנגעים בתפלתם לגערותי והקפדותי, כי כל זה בא רק מעצת הבעל-דבר המענות דעתי, ושימשיכו להתפלל בכחות כדרךכם, וכאמת רצון רבנו ז"ל. וכשראו אלו מאנשי-שלומנו הדבר פסקו מלדבר נגדם.

ו - קיא

רבי מאיר טעפליקער הוא גם המכנה 'רבי מאיר מירקעס' נקרא כן בכנוי על שם אמו מרת מרים.

ו - קיב

רבי אלטער טעפליקער הי'ה לו כמה דודים מאנשי שלומנו, אחד בשם שמואל שמעלקע הוא הי'ה ירא ה' ובעל מנגן גדול, ועוד אחד בשם רבי יוקיל שנשא לאשה את בתו של רבי אהרן בן רבי מיכל בן רבי יצחק בן מוהרנ"ת. (רבי אהרן עצמו נפטר צעיר לימים והשאיר בנים יקרים מאד). ועוד אחד בשם רבי אליעזר וכן אחד בשם רבי דוד שנפטר בגיל צעיר, חתנו של רבי יוקיל הי'ה רבי אליהו מבערשאד.

ו - קיג

רבי יוסף שפאלער מיקירי אנשי-שלומנו ז"ל, נשא לאשה את אחותו של הרה"ח רבי מיכל דורפמן שליט"א, הוא הי'ה במקצועו שוחט, ומפני פחד השלטונות ברח והתחבא באומן.

ו - קיד

הסבה העקרית שהגלו את ה-27 מאנשי-שלומנו לסיביר בשנת תרצ"ח, הי'ה בגלל שהגיעו אז לראש-השנה כשני מנינים מאנשי-שלומנו שבפולין, והשלטונות עקבו אחריהם לראות היכן מתאכסנים וכיוצא. ולאחר ראש-השנה לאחר שחזרו למקומם תפסו את כל הגברים שאצלם התאכסנו האורחים, והיו הם למעלה משלשים גברים ומתוכם נשלחו שלא חזרו כלל. בין אלו שהצליחו להשרד ולחזר הי'ה רבי נחמן שויסטר ז"ל שלאחר שנים ששהה בפלא חזר. הוא הי'ה סנדלר ממחה וזקוקים היו אז השלטונות לבעל מלאכה כמותו.

ו - קטו

אחותו של רבי אהרן מקיבליטש ז"ל הייתה סבתו של הרה"ח רבי משה גרומן ז"ל שנפטר בארצות הברית ונטמן כאן בארץ ישראל.

ו - קטז

כידוע היה רבי ישראל מקארדאן ז"ל מתבודד ימים ושבועות ארבים בציון הרשב"י ובהרים הסמוכים, הוא היה מגיע לשם רגלי מצפת ואף מטבריה, ומרב התמדתו בשהיה במקום היה לו את מפתחות הכניסה לציון הרשב"י, והנה היה פעם שהגיע לציון וכשבא לפתחו ראה שאין לו את המפתח ששכחו בביתו, ונשבר לבו בקרבו מאד מה גם שבא רגלי והיה חלש מכדי לחזר חזרה ובכפר גם לא דרו אז יהודים. נעמד והתפלל ליד הדלת בשברון לבו הגדולה, לא עבר זמן רב ועמד משתומם כשראה איך שהדלת נפתחת כמעצמה והיה לנס. (ספרו רבי יעקב ברזסקי ז"ל).

ו - קיז

ספר אחד מהזקנים שהכיר היטב את רבי ישראל מקארדאן ז"ל איך שזכר בזכותו שראה מנהגו של רבי ישראל שהיה נוהג קדם תפלתו הנלהבת שהיה הולך אנה ואנה דבוק בשרעפיו משך זמן ואחר כך היה נגש לתפלתו ושואג פארי בכחות על אנושיים, וכמנהג החסידים הראשונים שהיו שוהים שעה אחת ומכנינים ומתכוננים בהתבוננות נפשם קדם כניסתם בתפלתם להיכל המלך.

ו - קיח

שָׁמְעוּ אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְאָרְדָּאן ז"ל אִיךְ שְׁמַחֲזֵק וּמְנַחֵם עֲצָמוֹ לַפְּנֵי
פְּטִירְתּוֹ וְאוֹמֵר: "בְּרוּךְ ה' שֶׁאֲנִי הוֹלֵךְ וְעוֹזֵב אֶת הָעוֹלָם הַזֶּה כְּשֶׁאֲנִי עֹטוֹר
בְּזָקוֹ וּפְאוֹת".

ו - קיט

פַּעַם כְּשֶׁלָּמַד רַבִּי יִשְׂרָאֵל קְאָרְדוֹנְעֵר ז"ל הִמְעֵשָׂה מֵהַשְּׁבָעָה בְּעֵטְלִירֶס בְּעֵנִין
הַעֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁלֹשָׁה שָׂרְשִׁים שָׂרֵשׁ אֶחָד הוּא אֲמוּנָה, וְהַשְּׁנַי הוּא יְרָאָה
וְהַשְּׁלִישִׁי הוּא עֲנוּוֹת, וְאֶמֶת הוּא גּוֹף הָאֵילָן וְכוּ', שָׁאַל אוֹתוֹ אֶחָד, אִם יֵשׁ
לְאָדָם אֶמֶת וְאֲמוּנָה וְיְרָאָה אִיךְ יְכוּל לְהִיּוֹת שְׂלֵא יְהִיָּה לוֹ עֲנוּה וְכִי אֶפְשָׁר
לְקַבֵּל דְּבָרִים וּמְדַרְגוֹת נִשְׁגָּבוֹת כְּאֵלוֹ לְלֹא עֲנוּה? וְלֹא תִרְצֵ קוֹשְׁיָתוֹ.

ו - קכ

פַּעַם כְּשֶׁדָּבַר רַבִּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל עִם חֲפָשִׁי אֶחָד וְשִׁכְנְעוּ לְחֹזֵר
בְּתִשׁוּבָה לְחַיֵּי תוֹרָה וְיְרָאָת שְׁמַיִם כְּרָאוּי לוֹ, לֹא הִשְׁתַּכְנַע מְדַבְּרָיו, בְּטַעֲנוּ
מִי יֹאמֵר שֶׁדָּרְכָךְ הִיא דָּרֶךְ הָאֶמֶת וְאִיךְ תּוֹכִיחַ לִי הַדָּבָר. עָנָה לוֹ רַבִּי
אַבְרָהָם וְאָמַר לוֹ, הִנֵּה רָאִה גַם רָאִה, הֲלֹא תוֹדָה שְׁגַם אֲנִי חַי חַיִּים טוֹבִים
עָלֵי אֲדָמוֹת, וְכִמוֹנֵי כְּמוֹד אוֹכֵל וְשׁוֹתֵה, וְיֵשׁ לִי בֵּית וּבָנִים וְכָל הַנְּצָרָךְ לְחַיֵּי
יוֹם יוֹם, וְחִיִּיךְ עָלֵי אֲדָמוֹת אֵינָם טוֹבִים מִמֶּנִּי בְּהִרְבָּה, וּמִחַיִּים אֵלוֹ
מִקְדִּישׁ אֲנֹכִי מִזְמַנִּי עֲתִים אֵלוֹ וְאֵלוֹ, שְׁבָהֶם הוֹלֵךְ אֲנִי לְבֵית הַמְּדָרֶשׁ
וּמִתְפַּלֵּל וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּמְקַיֵּם מִצְוֹת, וְהִנֵּה אַחַר שֶׁיַּעֲבִרוּ שְׁנוֹתַי וְיָמֵי אִם
יִתְבָּרַר חֲלִילָה שֶׁלְרִיק יִגְעֵתִי לֹא הִפְסַדְתִּי הִרְבָּה, כִּי גַם כִּן חַיִּיתִי חַיִּים
אֲנוֹשִׁיִּים וְטוֹבִים בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכִי כְּבָר מֵהַ הִפְסַדְתִּי. אוֹלָם אִם יִתְבָּרַר
שֶׁאֶמֶת וְנִכּוֹן הָיָה דְרָכִי הָרִי שֶׁאֵין שְׁעוֹר וְעֶרְךְ לְשִׁכְרִי, וְכִהֲבִטַחַת הַתּוֹרָה,
אוֹלָם אֶתָּה חַיֵּי עוֹלָם הַזֶּה אֵין לְךָ יוֹתֵר בְּהִרְבָּה מִמֶּנִּי, וְגַם כְּשֶׁיִּגְמְרוּ יָמֵי

שְׁנוּתִידָה, אִם יִתְבָּרַר שְׁחִיטַת בְּשָׁקֶר וְלִהְבֵּל, הָרִי רַע וְמֵר יִהְיֶה גֹרְלָךְ, נִמְצָא
שָׂאֵף בְּסַפֵּק שְׂיֵשׁ לָךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה מְחִיב אֶתְּךָ עַל פִּי הַשֶּׁכֶל לַחֲיוֹת חַיִּי
תּוֹרָה וּמִצּוֹת. כִּי עֲדִיף לַחֲיוֹת בְּסַפֵּק חַיִּים שֶׁל אֲשֶׁר וְלֹא בְּסַפֵּק חַיִּי מוֹת
כְּלִיּוֹן וְאַבְדּוֹן. מֵה גַם שְׂאֵנִי בְּעֶצְמִי אֵין לִי חֲלִילָה שׁוּם סַפֵּק כָּלֵל בְּדֶרֶךְ
הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וְהִיא אֶצְלִי דֶרֶךְ אֱמֶת וְנִצִּיב וְנִכּוֹן וְקִיָּם לְעַד. נִמְצָא
שְׁלִמְעֵשָׂה אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי גַם כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְכָל שְׁכֵן בְּעוֹלָם הַבָּא. (בְּכַתְּבֵי
רַבֵּי שְׁמוּאֵל הוֹרְבִיץ ז"ל כְּתוּב שְׁכֵן אֱמֶר מוֹהֲרַנְי"ת סָבוּ בּוֹכּוּחוֹ עִם
הַמְּשָׁפִיל 'לוֹינְזוֹן' שְׁהִיָּה מְגַדּוּלִי הַמְּשָׁפִילִים).

ו - קכא

בְּעַת הַמְּצוֹר שְׁהִיָּה בְּעִיר הָעִתִּיקָה וְהִיָּה הַמְּצָב קִשָּׁה בְּיוֹתֵר, וְהִיוּ כְּבָר רַבִּים
שָׂרְאוּ שְׁמִיתָתָם קְרִבָּה וּבָאָה, בְּתוֹךְ כָּל הָרַעַשׁ וְהַהֲמוּלָה הַזֶּה נִגְשׁ רַבֵּי דָוִד
שְׁכָטֵר ז"ל אֶל רַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל וְאָמַר לוֹ בְּשִׂאֲגַת לֵב רַבֵּי
אַבְרָהָם מֵה יִהְיֶה, הָרִי כְּלָנוּ קְרוּבִים לְמִיתָה, כִּי רָאָה אֵיךְ שְׂרַבֵּי אַבְרָהָם
לֹא שָׁם לְבוֹ לְהַסּוּבֵב אוֹתוֹ וְאֵינוֹ מְתַיַחֵס לְפָצְצוֹת הַמְּתַפּוֹצְצוֹת וְהַקְּרִבּוֹת
וּבְאוֹת, אָמַר לוֹ רַבֵּי אַבְרָהָם: אֲנִי כְּבָר זְקֵנְתִי וְכְבָר הַתְּנַסִּיתִי בְּחַיֵּי הַרְבֵּה
וְתַבִּין מַעֲצָמָךְ מִדּוּעַ אֵינִי מְתַרְגֵּשׁ מִהַמִּיתָה. וְאַחֵר כֵּךְ יֵצְאוּ כִּידוּעַ בְּנִסֵּי
נִסִּים, וּבְתוֹכָם הִיוּ גַם הַרְבֵּנִים וְהַדִּינִים הַחֲשׂוּבִים כְּרַבֵּי וּוְלוֹל מִינְצָבְרֵג
וְרַבֵּי דָוִד יוֹנְגְרִיז ז"ל וְהִיָּה זֶה בְּעָרֵב שֶׁבֶת. בְּלֵיל שֶׁבֶת כְּשֶׁהִגִּיעוּ כְּבָר
לְשִׁכּוֹנֵת קֶטְמוֹן וְשָׁהוּ יַחְדָּיו כָּל הַפְּלִיטִים, לֹא הָיָה לָהֶם יֵין לְקַדּוֹשׁ וְלַחֵם
מְשֻׁנָּה וְלֹא הָיָה מִי שְׂיָבִיאֵם מִרְחוֹק. וְהוֹצִיא רַבֵּי אַבְרָהָם מִכִּיסוֹ בְּקַבּוּק
יֵין וְשָׁנִי חֲלוֹת קֶטְנוֹת וְיֵצְאוּ כָּלָם עַל יְדֵי זֶה חוֹבֵת הַקְּדוּשׁ וְרָאוּ אֲזֵ גֹדֵל
יְשׁוּב דַּעְתוֹ, שֶׁלֹּא הַתְּבַלְבֵּל כָּלֵל מִכָּל הַלַּחֵץ וְהַפְּחַד, וְהַפְּלִיגוּ אֲזֵ הַרְבֵּנִים
בְּשִׁבְחוֹ

ו - קכב

רַבֵּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל הָיָה נִזְהָר מְאֹד מְאֹד בְּטְבִילַת מְקוּוֹה, וּבְעַת
שְׁבָרְחוֹ מְעִיר הָעִתִּיקָה בָּרַח עִם עוֹד כְּמָה מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוּמֵנוּ לְשִׁכּוֹנֵת קֶטְמוֹן.
וְשָׁם עֲדִין לֹא הָיָה מְקוּוֹה, וְלֹא וְתֵר עַל מְנַהְגוֹ הַקְּבוּעַ וְהַלֵּךְ רַגְלֵי כְּמָה וְכְמָה

פְּעָמַיִם מִשְׁכוּנַת קֶטְמוֹן עַד לְשִׁכּוּנַת שַׁעֲרֵי חֶסֶד הַרְחוֹקָה, בְּהִיּוֹתוֹ אִזּוֹ כְּבָר
לְמַעַלָּה מְגִיל שְׁמוֹנִים שְׁנָה.

ו - קכג

רְאוּ פַעַם בְּלֵיל ל"ג בְּעֶמְרָא אֶת רַבִּי אֶלְטֵעַר בֶּן צִיּוֹן ז"ל, כְּשֶׁהָיָה כְּבָר
בְּזִקְנוּתוֹ, עוֹמֵד עַל רִגְלָיו בְּצִיּוֹן הַרְשָׁבִי, וְלוֹמֵד גְּמָרָא מְשֻׁדָּה כָּל הַלַּיְלָה, הוּא
כְּפִדּוּעַ הָיָה לְמַדּוֹן גְּדוֹל.

ו - קכד

מִסְפַּר הַרְה"ח רַבִּי יַעֲקֹב מְאִיר שְׁכָטֵר שְׁלִיט"א: שְׁפַעַם כְּשֶׁעָלָה לְהַשְׁתַּטַּח
בְּל"ג בְּעֶמְרָא בְּצִיּוֹן הַרְשָׁבִי הַבְּחִין בְּתוֹךְ כָּל הַדַּחֲקַי אִידֵי שְׂרַבִּי אַבְרָהָם
שְׁטַרְיִנְהַרְץ ז"ל עוֹמֵד לוֹ בַּפֶּנֶה שְׁאַצֵּל הַצִּיּוֹן וּמִתְפַּלֵּל. וְהֵנָּה לְפִתְעַ הַחַל
לְהִיּוֹת בְּמָקוֹם דְּחִיפּוֹת עֲצוּמוֹת וְהַבִּין שְׁבִתוֹךְ כָּל הַדַּחֲקַי הַנּוֹרָא הִזָּה לֹא
יֻכַל רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל לְהִגֵּן עַל עֲצָמוֹ. וְהִלְךְ וְשָׁם יָדוֹ אַחַת עַל הַצִּיּוֹן וְיָד
אַחַת עַל הַקִּיר הַסְּמוּךְ וְגוֹנֵן עָלָיו בְּגוֹפּוֹ, וְהוּא רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל לֹא יָדַע כָּלֵל
מִהַנְעֻשָׂה מְאַחֲזָרָיו. וְכֵן בְּעַמְדוֹ אֶצְלוֹ יָכוֹל הָיָה לְשַׁמַּע שִׁיחַ תְּפִלָּתוֹ, וְשָׁמַע
אִידֵי שְׁמִפְרָשׁ שִׁיחַתוֹ בְּרַצוּיִים וּפִיּוּסִים לְפָנָיו יְתִבְרַךְ. וּבִקְשׁ וְהַפְצִיר הָיִיתָ
שֶׁהוּא כְּבָר בָּא בְּשָׁנִים וְאִינוֹ יוֹדֵעַ יוֹם מוֹתוֹ, עַל כֵּן מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ
בְּזִכּוֹת הַצַּדִּיק, שִׁישְׁמְרֵהוּ בְּבְרִיאוֹת עַד לְסוֹף יָמָיו וְלֹא יִפֹּל חֲלִילָה לְשׁוּם
חֲלִי שְׁיִכְבֵּיד חֲלִילָה עַל בְּנֵי מִשְׁפַּחַתוֹ וְלֹא יִהְיֶה לְמִשְׁאָה עַל בְּנֵי אָדָם כְּמוֹ
שְׁמִצּוּי בְּהַרְבֵּה חוֹלִים חֲלִילָה. וְכֵן עָמַד וְהַפְצִיר בְּתִפְלָה וּבִישׁוּב הַדַּעַת
מִפְּלֵג כְּזֶה בְּהִיּוֹתוֹ אִזּוֹ כְּבָר לְמַעַלָּה מִבֶּן תִּשְׁעִים. וְאָכֵן עָזְרוּ הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ
כּוּ,

ו - קכה

כְּשֶׁנָּה אַחַת לַפְּנֵי הַסְּתַלְקוֹתָיו בְּחַג הַסְּכּוֹת נָפַל בְּדַרְכּוֹ לַתַּפְּלַת הַנְּתִיקִין וְנִשְׁבְּרָה לוֹ הָעֵצָם, וְסָבַל מִמְּנָה מִשָּׁדָּךְ כָּל הַשָּׁנָה, וְכִשְׂיַעְצוּהוּ לְלַכֵּת לְרוּפָא וְכִדּוּמָה לֹא אָבָה בְּשׁוּם אִפּוֹ, וְאִפְּלוּ כְּשָׁבָא אֵלָיו אֶחָד מִשְׂאֵר מִשְׁפַּחְתּוֹ וְאָמַר לוֹ שֵׁישׁ לוֹ סִגְלָה לְמַרְחַ שׁוּם דְּבַר וְכִדּוּמָה, מִהַסְּבָא הַמְּשִׁתָּף, הֲלֹא הוּא רַבִּי דְּוֹד צְבִי חוּתָן מוֹהֲרַנְיָת ז"ל, לֹא אָבָה לְקַחְתּוֹ. וְכֵן כְּשֶׁהָיָה סָמוּךְ מִמֶּשׁ לַפְּנֵי הַסְּתַלְקוֹתָיו כְּשֶׁהֲבִינוּ כָּלֵם שְׁקֵרוֹב הַסְּתַלְקוֹתָיו כְּשֶׁשָּׁמַע אִידָּ שְׂאוּמָרִים הַדּוֹאֲגִים לוֹ, לְלַכֵּת לְקַרְא לְרוּפָא, וְעָשׂוּ זֹאת בְּכּוֹנָה כִּי חֲשָׂשׁוּ שְׂמָא אַחַר כֶּךָ יְהִיָּה קִשָּׁה לְהֵם לְקַבֵּל הַתֵּר קְבוּרָה וְכִדּוּמָה תִּכְרַף לְהַסְּתַלְקוֹתָיו, עָשָׂה תְּנוּעוֹת בְּגוּפּוֹ כְּמַתְנִיגָד מְאֹד שְׂיִקְרָאוּ לְרוּפָא עֲבוּרוֹ.

אֶחָד שְׂכַבְר נַעֲתֵק מִמְּנֵו הַדְּבֹר.

ו - קכו

פְּעַם כְּשֶׁבִקֵּשׁ בְּסוּף יָמָיו שְׂיָבִיאוּ לוֹ לְלַמּוּדוֹ אֶת הַיְשָׁלְחוֹן עֲרוּדֵי הַגְּדוֹל שְׂרוּצָה לְלַמֵּד בּוֹ וּשְׂאֵלוֹהוּ: הֲרֵי הַיּוֹם יֵשׁ כָּבֵר אֶת הַחֲבוּר 'מִשָּׁנָה בְּרוּרָה' שָׁבוּ מִסְּכָמַת כָּבֵר הַהֲלָכָה, וְעַתָּה בְּזַקְנוֹתוֹ כְּשֶׁקִּשָּׂה לוֹ אוּלַי עֲדִיף שְׂיִהְיֶה בּוֹ, עָנָה וְאָמַר: בְּצַעֲרֹתַי לֹא יִדְעֵנוּ מִהַסְּפֵר 'מִשָּׁנָה בְּרוּרָה' וְהֵינּוּ עוֹסְקִים רַק בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּדָּ עִם פְּרוּשׁ מִגֵּן אֲבָרְהָם וְעוֹד פּוֹסְקִים, וְרוּצָה אֲנִי לְחַזֵּר לְמַקּוֹר, וְלַמֵּד כֶּךָ וּבִפְטִירָתוֹ מְצָאוּ שְׂאוּחַז בְּחֵלֶק אֲרַח חַיִּים סִימָן צַג, כְּמַסְפֵּר שְׁנוֹתָיו. וְאָמַר רַבִּי שְׂמוּאֵל שְׂפִירָא בְּצַחוֹת עוֹד רָמַז, כִּי "מִגֵּן" עוֹלָה צַג, וְהֵינּוּ

מִגֵּן-אֲבָרְהָם.

ו - קכז

רַבִּי אֲבָרְהָם שְׂטַרְיָנְהָרַץ ז"ל הָיָה מְדַגֵּישׁ בְּתַפְּלָתוֹ כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר אֶת הַתְּבוֹת שְׁבַתְּפֵלַת טַל בְּתַבוֹת "וְכָל נְאוֹת דְּשָׂא לוֹ נְכֹסְפִים" בְּהַדְּגָשָׁה מִיַּחְדָּת הַנוֹדְעַת לְבִקְיָאִים, וְהוּא עַל פִּי הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה י"א חֵלֶק ב' בְּעִנְיָן הָעֲשָׁבִים וְהַדְּשָׂאִים שְׁנוֹתָנִים כְּחֵם בְּתַפְּלַת הָאָדָם בְּבַחֲיִנַת הַכְּתוּב 'וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשִׁדְדָה', רֵאשִׁי תְבוֹת יְבוּל עֵינַי שָׁם. וְכִמוֹ שְׂאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (בְּשִׁיחוֹת הַר"ן

סימן צח). שְׁבִימֵי חֲדָשׁ נִיסָן בְּעֵת שֶׁהַשְּׂדוֹת נוֹתְנִים יְבוּלֵיהֶם אֲזֵ טוֹב בְּיוֹתֵר לְהִיּוֹת אִישׁ כָּשֶׁר וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְבּוֹדֵד בֵּין הָעֲשָׂבִים. וְעַתָּה בְּתַפְלַת טַל לְקִרְאָת הָאָבִיב הַזְכִּיר זֹאת בְּעַל הַפִּיט בְּתַבּוֹת "וְכָל נְאוֹת דָּשָׂא לֹא נִכְסְפִים", הֵינּוּ שְׁנִכְסְפִים לְהַכְלִיל בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן נוֹתְנִים כַּחֵם בְּתַפְלָתוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַכָּשֶׁר הַמִּתְפַּלֵּל בִּינּוֹתָם. *

ו - קכח

תַּפְלָתוֹ כְּשֶׁלִּיחַ הַצְּבוּר הִיָּתָה בְּמַתִּיקוֹת וּמְמַחִיוֹת נִפְלְאָה, וְעַקֵּר מְמַחִיוֹתוֹ הוּא שְׂיַדַע הֵיטֵב אֵיךְ לְהִתְאַיֵם אֶת הַנְּגוּן לְכָל תְּבָה, וְהָיָה דוֹמָה לְכַעֲיֵן תִּינוֹק הַמִּתְרַפֵּק וְהַמִּתְחַטֵּא עַל בְּרַכֵּי אָבִיו עַד שְׂיִרְצָה וַיִּמָּחַל לוֹ.

ו - קכט

רַבֵּי אֲבָרְהָם שְׁטַרִינְהַרְץ ז"ל הָיָה הָאֵחַ הַגָּדוֹל בְּבֵית אָבִיו אֲבָל לֹא הַבְּכוֹר, וּפְעַם אֶף אָמַר שְׁנֵהֵג מְשֻׁדָּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים לְצוּם בְּעָרֵב פָּסַח לְזָכוֹת בְּנוֹ הַבְּכוֹר רַבֵּי נֶתָן ז"ל עַד הָיִיתוֹ בֶּן י"ג שָׁנָה שְׁמֵאָז צָם כָּבֵר הוּא בְּעַצְמוֹ כְּדִין תַּעֲנִית הַבְּכוֹרִים.

ו - קל

סֵפֶר רַבֵּי נֶתָן בֶּן רַבֵּי אֲבָרְהָם שְׁטַרִינְהַרְץ ז"ל אֵיךְ שֶׁזָּכַר שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ יָלַד קָטָן בְּקֹר אֲצֻלָּם אָבִי זְקֵנְתּוֹ הָלֵא הוּא הָרַב מְטֻשְׁעֵרִין ז"ל. וְרָאָה אֵיךְ שֶׁהַצְּמִיד לְלַבּוֹ אֶת הַסֵּפֶר לְקוּיֵי מוֹהַר"ן, וְאָמַר 'סֵפֶר זֶה מַחֲיָה אוֹתִי', "דָּאֵס אִיז מִיר מַחֲיָה".

ו - קלא

אחת מבנותיו של רבי נתן בן רבי אברהם שטריןהרץ ז"ל נשאה לבנו של רבי חיים בן רבי שבת ברוסלבר ז"ל ובעת המלחמה העולמית השניה לקחוהו למלחמה ונהרג במלחמה.

ו - קלב

יהודי אחד בא פעם אל החסיד רבי אפרים בעל ספר 'ענג שבת', בעת שרצה ללכת להתפלל בכתל המערבי, ושאל את רבי אפרים על מה אבקש ואתפלל שם בכתל, ענה לו רבי אפרים בקש מהקדוש ברוך הוא ואמר לו "אל תשליכני מלפניך", "ווארף מיר נישט אנועק פון דיר". ולשון תפלה זו היתה נצרכת אז מאד לזה השואל.*

ו - קלג

אחר שהגיע לארץ ישראל ר' אפרים ז"ל בעל ספר 'ענג שבת' ראה אותו ר' דוד שכטר ז"ל באיזה יום שהוא חלוש כח מאד פנה אליו והפציר בו שיבוא עמו לבקור אצל רופא. אמר לו רבי אפרים, והרי רבנו צנה עלינו להתרחק מרופאים ורפואותיהם, אמר לו רבי דוד שיבוא לבקור רק כדי לשמע חנות דעתו של הרופא בלבד והלך עמו. כשבקרו אצל הרופא אמר רבי דוד לרופא שבא רק לשמע חנות דעתו בלבד, ושאלם אם כן מדוע באתם אלי מאחר שלא תשתמשו ברפואותי. אמר לו רבי דוד: אף על פי כן. אחר שבדקו אמר: לפי דעתי אין לו סכויים לחיות יותר מכשבועה שבועות כי כל הראה שלו נאכלה לגמרי. ורשם לו רפואות והוא לא לקחם, וחי אחר כך שבע שנים תמימות. והיה אומר בצחות אני אני הולך ושומע בעצת הרופאים מלבד את ד"ר שמחה שאליו הוא מבטל

ומשתדל לשמע בקולו והוא על פי המבאר בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן כד, המבאר שם שמדת השמחה היא רפואה לכל התחלואים. *

ו - קלד

פגש פעם רבי אפרים ז"ל בעל ענג שבת את אחד מאנשי-שלומו העומד בחנות למאכלים קלים ואוכל שם מזונות, ועמד וצפה לשמע ברכתו האחרונה, אחר כך אמר לו בניחותא וכי אינו הפסד, והרי באותו מעמד יכלת לאכל פת ולברך עליה ברכת נטילת ידים וברכת המוציא ולאחריה ברכת המזון שברכתה מדאורייתא, וכמה היית יכול לזכות באותו מצב ובאותה פעלה. *

ו - קלה

הביא פעם רבי שלמה וועקסלער ז"ל פרות לרבי אברהם שטרינהרץ ז"ל כי העריכו וחיבבו ביותר, ואמר לו: הנה הבאתי לכם 'בפורים'. *

ו - קלו

ספר רבי ישראל נחמן אנשין ז"ל בשבח קדשתו של רבי שלמה וועקסלער ז"ל שבהיותו שוכב על ערש דוי סמוך להסתלקותו בבית החולים שערי צדק (שיסדו ידידו בנפש ה"ה ד"ר וואלאך ז"ל) בקרו רבי ישראל נחמן כי היה רבי שלמה מחבבו מאד, ואף על פי כן לרב מחלתו לא הפירו, עד כדי כך ששאלו רבי ישראל נחמן על כך, האם אינך מפירני ואינך זוכרני? אולם כבר לא שלט בנפשו ואבד כמעט את הפרתו, ואף על פי כן כשנכנסה אחות אחת לסדר עבירו שום סדור החל לצעק בצעקות וקולות עד

שְׁהִיְתָה מְכֻרַחַת לְצֵאת מַחְדָּרוֹ, וְכִשְׁרָאָה ד"ר וּוּאֵלְאָדָּה זֹאת דָּאָג לֹא לְחַדְדָּר
מִיַּחַד וְשָׂרְק אַח וְרוּפָא יִטְפֵּל בּוּ כְּרָצוֹנוֹ הַקְדוּשָׁה.

ו - קלז

רַבִּי שְׁלֵמָה וְוַעֲקֵסְלָר ז"ל הָיָה אָדָם מְלֵא יְרָאָה וְשִׂמְחָה וְהָיָה נֶכֶד הַדְּבָר
הַיֵּטֵב לְכָל רוּאָיו. וְהַצְדִּיק בְּעַל לֵב הָעֵבְרִי ז"ל הוּא אֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַץ לוֹ אַחֵר
שְׁעֵלָה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנַת תַּרְע"א, "מְקוֹם הָרְאוּי לָךְ בְּיוֹתֵר הוּא בְּבֵית
הַכְּנֶסֶת שֶׁל חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב", עוֹד כְּבָר בְּשָׁהוּתוֹ בְּמְקוֹם מוֹלְדוֹתוֹ בְּגֶרְמָנְיָה
רָאָה אֶת הַסֵּפֶר "לְקוּיֵי יַעֲזוֹת" וְהָיָה הוֹגֵה בָּהּ הַרְבֵּה.

ו - קלח

סֵפֶר רַבִּי יַעֲקֹב קִלְמֵנוֹבִיץ ז"ל כְּשֶׁרָצָה פַּעַם בְּיַלְדוּתוֹ לַעְזֹר לְרַאבְר"נ ז"ל
שְׁהִיָּה כְּבָר זָקֵן וְחָלֵשׁ לְלִבָּשׁ אֶת מַעֲלֵלוֹ הָעֲלִיּוֹן, לֹא הִרְשָׁה לוֹ רַאבְר"נ ז"ל,
בְּאִמְרוֹ לוֹ בְּצַחוֹת "וְכִי רוּצָה הִנֵּךְ כְּבָר לְהַחֲשִׁיבֵנִי כְּרַבִּי מְפָרְסִים?
(שְׁנוֹהֲגִים מְשַׁמְשִׁיָּהֶם מִפְּנֵי כְּבוֹדָם לְסִיעָם בְּלִבִּישָׁה).

ו - קלט

וְכֵן סֵפֶר שְׁבַבְחָרוֹתוֹ הָיָה רַאבְר"נ מְזָרְזוֹ לְקָרָא בְּשִׁבְתָּ בַּתּוֹרָה בְּצַבּוֹר, כִּי
אֶהֱב לְשָׁמַע אֶת קוֹלוֹ הַבְּרוּר וְהַצָּח, וְכֵן אֶת דִּיּוּקוֹ הַגְּדוֹלָה בְּקִרְיַאת
הַטְּעָמִים. וְהָיָה אוֹמֵר וּמְשַׁתַּבַּח רַאבְר"נ ז"ל הָעֵמִיד אוֹתִי לִיְבַעַל קוֹרְאִי,
וְרַבִּי אַבְרָהָם שְׁטְרִינְהַרְץ הָעֵמִיד אוֹתִי לִיְבַעַל תַּפְּלָה'.

ו - קמ

ספר רבי יעקב מלמד-קלמנוביץ ז"ל, פעם קרא אותי הרב פולנסקי ז"ל רב עיר טעפליק ואמר לי: רבי יעקב שמעתי עליך לאמר שאתה חסיד ברסלב וקם מדי לילה בחצות ויצא להתבודד בשדות מחוץ לעיר, והרי מתעייף אתה מזה וחלילה יכול הנדף להתרשל בעבודתך הקדושה? ענה לו רבי יעקב ז"ל: נאמין לי הרב שבעת שאני קם בחצות לילה וצועק ומבקש לה' על כל אחד מתלמידי שילכו בדרך טובה חוסד אני בזה אחר כך לצעק עליהם ביום, והסכים עמו.

ו - קמא

ואכן התפאר פעם רבי יעקב ואמר: אני יכול לומר שכל תלמידי נשארו עטורים בזקן ופאות, אבל שומרי שבת נשארו כלם על אף הסחיפה הגדולה לחלוניות שהיה בזמנו בין הנער, הוא היה מלמד ותיק משך עשרות שנים ועברו דרכו מאות מאות של ילדים. שהיה מרגילם בכל יום לגשת לארון הקדש לומר איזה דבורי תפלה לפני השם יתברך.

ו - קמב

כשנודע לרבי משה רוזנטל ז"ל כשכבר היה חולה את חליו שלפני פטירתו, שאחד מאנשי-שלומו עומד לנסע להשתטח על איזה קבר בהר הזיתים. פנה אליו בבקשה שטוהח: אבקש ממך טובה היות ובתי שוכבת שם בהר במקום פלוני ופלוני (לאחר ששבקה חיים אחר יסורים קשים) ושם כתבו על שמה "בת" "הרב" ר' משה רוזנטל, ובכן אבקשך בכל לשון, מחק תבת "הרב", מהקבר. ולא עזבו מבקשתו, עד שהלה אמר לו שקשה לו מאד לעשות כזה משום כבוד משפחת המנוחה שלא יפגע הדבר בכבודם

ו - קמג

פגש פעם אחד מאנשי-שלוֹמנו את רבי בירד רובינזאהאן ז"ל במאור פנים ושמחה מיחדת שלא כהרגלו, ונפלא הדבר הזה בעיניו עד ששאלו מה יום מיומים? ועבור מה ראה כבודו לשמח היום כל כך? ענה לו: אספר לך את האמת, נזפרתי היום שלפני שנים כך וכך ביום זה הכנסתי את בני לבריתו של אברהם אבינו, אוֹלם בני זה לא זכה לאריכות ימים כָּלל כי נעקד על קדוש ה' בשנות השואה האִימה, ובזכרי אותו היום פחו עלי יצרי והחל לדכאני במחשבות עצבות ותוֹגה, על אבדנו, אוֹלם התגברתי והצלחתי לעמד בדבר לקיים המצוה הגדולה להיות בשמחה תמיד על שזכיתי וקימתי בו לפחות מצות הברית מילה פראוי, ולא נתתי ליצרי להחליש דעתי במחשבות של עצבות ומרה שחורה. ומכאן מאור פני שראית.

ו - קמד

ספר אחד מאנשי-שלוֹמנו המתפרנס ממלאכת הקדש שפעם בקש לו בבהלה רבי בירד רובינזאהאן ז"ל שיבדק עבורו את תפלו, ושאל לו בין דבריו מה יום מיומים, ענה לו מחמת שנזדמן לו שקרא איזה ספור על יהודי אחד מתלמידי הצדיקים ששמו ה' בירד' כשמו, והיה לובש משך זמן תפלו שאינם פשרים ולא ידע מזה עד לאחר הסתלקותו, והיו צריכים הצדיקים לתקנו עבור כן. וקשר לעצמו ספור זה שמו השמים מרמזים לו הדבר ועל כן נתעורר גם הוא לזה, ואכן בבדיקתו מצא שנפסלו תפלו, והיה לו לאות.

ו - קמה

ספר הרה"ח רבי בעריל הירשמן ז"ל בהתפעלות בגדלתו של החזן רבי דוד שטעפער ז"ל שפעם בהיותו בחור צעיר נכנס ביום ראש-השנה לבית כנסת אנשי-שלומו שבעיר העתיקה ושמע אותו מסיים הברכה של הפיוט "הנני העני ממעש וכו' ברוך אתה שומע תפלה - יתגדל", שבתחלת תפלת מוסף, והתפעל כל כך מנעימות תפלתו עד שאמר לאחיו שלוהו: אני ממשיך כאן את התפלה ואיני עוזב את המקום ונשאר עד לסוף התפלה. ובאותה שנה חל ראש-השנה ביום השבת, וספר שהיה רבי דוד ז"ל חזן ממחה ונפלא כזה שעבר בנעימות מפלגת מנחם נגון התפלה של ראש-השנה לנשח תפלת השבת. עד שבאמרו "וביום השבת", חשב שהנה מגישים לשלחן את מאכלי ומטעמי השבת. אוילם עקר התפעלותו ממנו היה שהוא בהיותו בחור וזריז גמר את סעודת החג ונירד לפתל לומר שם תהלים, ומה התפעל שכבר פגש שם ברבי דוד יושב בפנה ואומר תהלים בפשיטות ובתמימות גמור כאדם פשוט לגמרי, על אף שרבים מטובי חזני העיר היו באים לשמע תפלתו הערבה והמתוקה.

ו - קמו

אמר פעם רבי ישראל טרהויצער ז"ל לכמה מבני הנעורים המקרבים החדשים "מדוע אינכם לומדים את ספרו של רבנו עד שתדעוהו בעל פה? אני בהיותי כבן שלש עשרה כבר ידעתי את כל הלכותי מוהר"ן בעל פה". (ספרו ר' הירש לייב ליפל ז"ל).

ו - קמוז

ספר רבי בן ציון אפטרער ז"ל שפעם בשהותו בנדודיו בסוקולוב השתאה בבית הכנסת אחר התפלה וכשהרגיש רבי מרדכי סוקולובער ז"ל איך שקלש לבו מאד והוא מתיסר ברעבוננו נגש אליו והוריד ממנו את תפלו באמרו לו "לך אכל לחמד".

ו - קמח

ספר רבי בן ציון אפטר ז"ל שפעם הגיע לאיזה כפר כן בארץ ישראל, וכששאלוהו איזה חסיד הוא, כשענה ואמר להם שהוא מחסידי ברסלב, אמרו לו: אנו תושבי כפר זה כבר איננו יכולים לחלק על חסידים כמותכם, כי שמענו פעם אחד את תפלתו של רבי ישראל קארדונוער ז"ל מתפלל מנחה, בעת עברו בכפרנו, ושוב איננו יכולים לחלק על צדיקים כאלו. (וראה עוד בחלק ד סימן שעה).

ו - קמט

ספר רבי בן ציון אפטר ז"ל שפעם הלך יחד עם רבי דוד צבי דאשיווסקע לציון רבנו ז"ל ורבי דוד צבי כפר היה אז זקן מפלג, וסיע לו רבי בן ציון ז"ל בהליכתו, ובתוך דבריו הזדעזע רבי דוד צבי ואמר ברעדה לרבי בן ציון ז"ל 'אתה מבין להיכן אנו הולכים כעת'. 'דו פאר שטייסט אוואו מיר גייען איצט'. ואמר זאת בהתרגשות כזו, שאף שכבר היה בציון אלפי פעמים בימי חייו היתה הרגשתו כאלו לו זה עתה פעם ראשונה שעולה להשתטח על ציונו הקדוש.

ו - קנ

רבי מיכל דורפמן שליט"א התקרב לדוד רבנו על ידי הרה"ח רבי משה גרומאן ז"ל שבקר בשיבתו שבקניון ונתן לו את הספר 'מכניע זדים' במתנה, ובין דבריו ספר לו מהנעשה באומן. והיה זה בסוף הקיץ ואז כשהיה בדעתו לחזר לביתו, כתב לאביו שהוא נוסע הביתה יחד עם אחיו הקטן (שלמד עמו שם בשיבה) דוד אומן. כשהגיעו לאומן התאכסנו אצל רבי בעריל לינדוואסר הי"ד. אביו היה הרב בעיר צימירוביץ הסמוך

לְקַאמִינִיץ, הוּא לֹא נָתַן לוֹ לְלַמֵּד בְּבֵית סֵפֶר שְׁשָׁם הַתְּחִילוּ קְבוּצַת "פּוֹעֲלֵי צִיּוֹן" לְפַעַל וּלְהַסִּית אֶת הַנְּעָר לְדָרֶךְ הַצִּיּוֹנוּת. וְהָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד עִמּוֹ בְּאֶפֶן פְּרָטִי מְדֵי לִילָה כַּמָּה שָׁעוֹת. וּבְרָצוֹתוֹ אַחֵר כֶּךָ לַחֲזֹר לְבֵיתוֹ קִבֵּל מִכְתָּב מֵאֲבִיו שְׁאִין לוֹ לָאֵן לְבוֹא כִּי בְעֵתוֹן הַיְהוּדִי הַמְּקוֹמִי מְסִיתִים לְגֵרְשׁוֹ לְסִיבִיר וּמִסְכָּן שְׁיַחֲזֹר לְבֵיתוֹ וּנְשָׂאָר בְּאוּמָן.

ו - קנא

אֶחָד מִחֲסִידֵי חֲב"ד מִמֶּן בְּכֶסֶפּוֹ אֶת כָּל נְסִיעָתוֹ שֶׁל רַבִּי הֵיְרֵשׁ לֵיב לִיפֵל ז"ל לְאֶרֶץ, וְכִשְׁשָׁמַע זֶאת רַבִּי מֹשֶׁה טֶשֶׁנְּסֶטְחוּבֶּעֶר ז"ל בָּא גַם הוּא אֵלָיו לְבַקֵּשׁוֹ עַל זֶה, שְׁיִתֵּן גַּם לוֹ סְכוּם כָּל שֶׁהוּא עֹבֵר הַנְּסִיעָה, וְלֹא אָבָה, אָמַר לוֹ רַבִּי מֹשֶׁה בְּתַמִּימוֹתוֹ "נוֹ, מִן הַסֵּתֶם אֵין אַתָּה הַדְּוֹר שְׁלִי", כְּאוֹמֵר שֶׁהִ' יַעֲזֹרוּ מִמְּקוֹם אַחֵר וְעַל יְדֵי שְׁלִיחַ וְדוֹר אַחֵר. וְלֹא הִרְאָה לוֹ מַחֲמַת כֶּן שׁוּם פְּנִים עֲגוּמוֹת וְעֲצוּבוֹת כָּלֵל.

ו - קנב

רַבִּי שְׁמוּאֵל הוֹרְבִיץ ז"ל הִתְיַגַּע הַרְבֵּה עֲבוּר הַסֵּפֶר 'בְּאוּר הַלְקוּטִים' וְהִלְךְ וְאָסַף כָּל הַחֲדוּשֵׁי תוֹרָה בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת עַד שֶׁזָּכָה וְהַדְּפִיסָם, וְסֵפֶר שְׁאֵחֵר שֶׁהַדְּפִיס הַסֵּפֶר חָלַם שָׁבָא אֵלָיו רַבִּי אַבְרָהָם וּנְשָׁקוֹ וְהוֹדָה לוֹ הַרְבֵּה עֲבוּר יְגִיעָתוֹ הַקָּשָׁה כָּל כֶּךָ שֶׁהָיָה לוֹ עַד שֶׁהַדְּפִיס אֶת סֵפְרוֹ. וְכִשְׁתָּאָר לְרַבִּי לױ יַצְחָק אֶת מְרֵאָהוּ הוֹדָה לוֹ רַבִּי לױ יַצְחָק שְׁאָכֵן כֶּךָ הָיָה נִרְאָה בְּחִיּוֹ.

ו - קנג

הָיָה אוֹמֵר בְּצַחוֹת רַבִּי גְדַלְיָה בְּעַרְגָּעַר ז"ל כְּרָמֹז עַל זֶה שֶׁנִּקְרָא רְחוֹב בֵּית צִיּוֹנוֹ שֶׁל רַבֵּנוֹ ז"ל 'רְחוֹב פּוֹשְׁקִינָא' שֶׁהוּא כְּאוֹמְרִים בְּלִשׁוֹנֵנוּ "פֶּה-שְׂכִינָה", לְרַמֵּז עַל מְקוֹם גְּנִיזַתוֹ הַקְּדוּשָׁה אֲשֶׁר שָׁם חִלְקַת מְחוֹקֵק סַפּוֹן.

ו - קנד

הָיָה אוֹמֵר לְעֵנִין דְּבוּרֵי רַבֵּנוֹ ז"ל בְּחוֹבַת הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת הַנִּצְרָךְ לְעִבּוּדַת ה', בְּפֶרֶט בְּעֵינֵי רַבֵּנוֹ ז"ל, שֶׁזֶהוּ לְמַעֲשֵׂה פְרוּשׁ 'קִבְּלַת עַל מַלְכוּת שְׁמַיִם'. וְהֵינּוּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁתְּהִיָּה עִבּוּדֵתֵנוּ 'כְּשׁוֹר לְעַל וְכַחֲמוֹר לְמִשְׁאֵי'. (ע"ז ה:) שֶׁקִּבְּלַת הָעַל מוֹרָה עַל הָעִבְדוֹת בְּלֹא שְׂכָל וּבְלֹא הִבְנָה, וְדִיקָא מִחֲמַת זֶה שְׁלוֹקֵחַ הָאָדָם אֶת דַּעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וּמְבַטְלָהּ וְעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו כְּמַעֲשֵׂה עֶבֶד זֹכֶה אַחֵר כִּדְּעַת גְּדוֹל יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאֵז שׁוֹב צָרִיךְ לְהִנָּיֵחַ דַּעְתּוֹ וְחוֹזֵר חֲלִילָה.

ו - קנה

הָיָה רַבִּי לְוִי יִצְחָק מְשַׁבַּח אֶת רַבִּי מִנְּשֵׁה יְרוּסָלַבְסְקִי ז"ל עַל זֵאת שֶׁבְּאוֹתָם הַשְּׂנִיִּים שֶׁלֹּא הָיָה בְּאֶפְשָׁרוֹת לְנַסֵּעַ לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹן רַבֵּנוֹ הַקְּדוֹשׁ מִחֲמַת אֲסוּר כְּנִיסָה וְיִצִיאָהּ שֶׁל שְׁלִטוֹנוֹת הַקּוֹמוֹנִיסְטִים, הָיָה מְעוֹרֵר רַבִּי מִנְּשֵׁה אֶת צְבוּר אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיִּקְבְּעוּ כָּל יוֹם אַחֵר הַתְּפִלָּה לּוֹמֵר תְּהִלִּים בְּצִבּוּר שֶׁיִּתְחַוֶּה שׁוֹב שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן וְנוֹכַח לְהַשְׁתַּטַּח עַל צִיּוֹנוֹ הַקְּדוֹשׁ כְּרָצוֹן רַבֵּנוֹ ז"ל.

וְכַדְ	עָשׂוּ	מִשְׁדָּךְ	זְמַן	רַב.
--------	--------	------------	-------	------

ו - קנו

רבי נפתלי דובינסקי ז"ל נתקרב לדרך רבנו ז"ל על ידי רבי יעקב זיטאמיר הי"ד הוא היה עובד ה' מפלג במעלה מאד. כשלקחוהו לחקירות ובקשו ממנו שיחתם על מסמכי ההרשעה אמר להם "איני חותם לכם לפני שאתם אומרים לי מה כתוב בו" והקריאו לו הלשנות שונות על שאר מאנשי שלומנו, ענה ואמר להם אני מוכן לחתם לכם מה שאתם רוצים על כל מה ששייך לי, אבל מה ששייך לאנשים אחרים לא אחתם לכם. וכשראו עקשנותו צוו להעמידו בחבית מים קרים וכך עמד לילה שלם בקר גדול, ובבקר לא יכול היה יותר להניע את רגלו, כי הדם לא זרם ברגליו כראוי ולקחוהו לבית חולים ואמרו הרופאים שחיבים לכוות את רגליו ובאמצע הניתוח שבק חיים הי"ד הוא היה אז פחות מבן שלשים.

ו - קנז

כל כך היה נזהר רבי אלחנן ספקטור ז"ל משום שמץ של פרסום חליקה, שפעם כשקראו אותו לעליה לתורה וכנו אותו בשם "הרב רבי אלחנן", לא הסכים לעלות לתורה עד שיקראוהו בשמו "רבי אלחנן" בלבד בלא תואר "הרב", וכשאר בני אדם הפשוטים הנקראים לתורה.

ו - קנח

על אף שלא היו מנציחים וחורטים על המצבה בשבחים על המת אולם את יחוסו היו מנציחים, בהטעימם שזה אמת ונכון, אולם שבחו האמת מי הוא שיכול לדעת אותו באמת.

ו - קנט

היו כפמה וכמה מאנשי-שלוֹמנו גדולים בתורה שהיו מתמידים ללמד בכל יום שבע דפים גמרא והיו לומדים אותו ברצף אחד שלא הפסיקו בדבורם באמצע. ומחמת כן היו מסתגרים מי בביתו ומי במקום אחר כדי לעמוד בסדר למוֹד זה. ומשום כן הספיקו גם לסיים כל הש"ס ועוד סדרי למוֹדים מדי שנה שנה בשנה.

ו - קס

כששאל פעם רב אחד את אחד מאנשי-שלוֹמנו שהיה מקפיד על קימת חצות מדי לילה בלילה, הרי כתוב ב'שלחן ערוך' בתחלתו 'ראוי לכל ירא שמים' שיקום, וכי אתה הוא ירא שמים הראוי לזה. ענה לו זה מאנשי-שלוֹמנו על זה בעצמו אני קם ומתעורר לבכות מתי אֶזְכָּה גם אנכי ליראת שמים עד שאהיה ראוי לקום לכתחלה לעריכת התקון בחצות.

ו - קסא

התקרב אל אנשי-שלוֹמנו אחד מחשובי העיר במוסקבא, והוא היה מנהל חנות שקבלו באחריות מהממשלה לנהל חנות זו, והנה כשהגיע השבת לא פתח חנותו בנדרש, והסתכן מחמת זה בסכנת נפשות ממש על אשר מועל הוא בתפקיד המטל עליו ועוד, שמחסר מחמת כן את קפת המדינה, והיה מפציר בתפלתו מדי יום ביום בתפלות ארכות על זה שיצילו ה' ולא ימסר בידם חלילה, ונהג כך למעלה מעשרים שנה ולא תפסוהו שום פעם, וכמה פעמים כשהגיעו סוכני האוצר לבדק את נהולו היו שכניו הסוחרים אומרים להם הנה זה עתה ממש הלך ונסע לקנות סחורה כפי המתבקש והלכו להם, והיה הדבר לפלא ומופת.

ו - קסב

הגיע פעם רב אחד מפולין לשהות בין אנשי-שלוֹמנו בימי ראש-השנה, והרהר לנפשו אם אני כבר כאן למה שלא אסע ואשהה במעוזבוז על קבר הבעל-שם טוב סבו של רבנו, ומדוע אשהה אצל הנכד במקום סבו, וכשאמר לאחד מאנשי-שלוֹמנו מחשבותיו אמר לו הלה, הלא הבט וראה והלא איך מתקבצים כל השנה מכל העולם ובפרט בל"ג בעומר להשתטח על קבר רשב"י, בעוד שרבו רבי עקיבא שוכן בטבריא ואין נוסעים אליו כל כך. אלא בודאי סבת הדבר הוא שמחמת שכל צדיק יש לו כח מיוחד שאין בחברו הצדיק וענין תקוון ההתקבצות בראש-השנה שיש בפרטיות לרבנו ביותר והוא גלה סודו ביותר ועל כן אצלו מקום ההתקבצות הנכון.*

ו - קסג

היה אחד מאנשי-שלוֹמנו שהפציר משך זמן רב ובקש הרבה פעמים דרך מכתבים לממשלה שיתנו לו היתר יציאה ולא התניחו אליו ולא ענו לו כלל, פעם אחר שפקעה סבלנותו כתב מכתב להנוגעים בדבר ובו פירט במכתבו בלשון טענה מדוע אינכם מתניחים אלי ואינכם עונים לי תשובה, ומטריחים אותי כל כך?? תכף למחרתו הגיעו לביתו מהמשטרה והעמידוהו למשפט ונגזר דינו להשלח לסיביר לכמה שנים על עון זה שהעז לטען שום טענה כנגד השלטון.

ו - קסד

סמוך לציון רבנו ברחוב בזילנסקי באחד מהבתים שברחוב היה בית רבנו שנפטר שם, והיה גדל שם עץ גדול ונאה מאד שלא היה כדגמתו באותו רחוב, ומקבל היה בין אנשי-שלוֹמנו ששם היה מקום הסתלקותו של רבנו ז"ל והיו אנשי-שלוֹמנו מבקרים שם מדי פעם בהצביעם על מקום מיוחד זה. (וראה ח"ג סימן תס"ד).

ו - קסה

פעם פֿשרָאָה אָחַד מִחֻשְׁבֵי אַנְשֵי-שְׁלוֹמְנוּ שְׁנֵי אַבְרָכִים הַמְתוֹכְחִים בִּינֵיהֶם עַל שׁוּם חוֹב גְּדוֹל שֶׁל הַלְוָאָה שֶׁהִיָּה תוֹבֵעַ אֶחָד אֶת הַשְּׁנֵי וְהִיָּה בְּזֶה חֲלוּל ה' בֵּין אַנְשֵי שְׁלוֹמְנוּ, נִגַּשׁ לְהַמְלִיָּחָה וְאָמַר לוֹ בְּנִימַת קִפִּידָה: לְדַעְתִּי שְׁנֵיכֶם אֲשֵׁמִים וְאֲשַׁמְתֶּךָ בְּאִפְן אֶחָד גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, וְכִי לָמָּה הַלְוִיָּתָ לֹא סְכוּם גְּדוֹל כָּזֶה? וְכִי זָקוּק הָיָה לְסְכוּם כָּזֶה, וְכִי עוֹמֵד לְהַשִּׂיא אֶחָד מִבְּנָיו וְכִדּוּמָה? וְרָאָה מָה שֶׁגִּרְמַתָּ לֹא לְכַאוֹרָה בְּטוֹב לְבָבָךְ, וְכִי טוֹבָה עֲשִׂיתָ לֹא בְּהַלְוֹאתָ? הֲלֹא רָעָה גִרְמַתָּ לֹא שְׂאִין לֹא כְּעֵת לְפָרַע לָךְ, וּמִדּוּעַ לֹא הִשְׁגַּחְתָּ בְּהַלְוֹאתָ לְבָלִי לְהַלְוֹת לְכָזֶה שְׂאִינָךְ יוֹדֵעַ בְּבִירוֹר שֶׁהוּא מְשַׁגִּיחַ בְּהַלְוֹאוֹתָיו, וְאֵינּוּ לֹוֹה בְּלִי חֻשְׁבוֹן, הֵן בְּהַלְוֹאתוֹ שְׁלֹוֹה יוֹתֵר מִצָּרְכָיו וְהַכְרָחִיו, וְהוּן לְפִי חֻשְׁבוֹן נִכוּן לְדַעַת מֵאִין יִפְרַע חוֹבוֹ.

ו - קסו

אַלֹו מֵאַנְשֵי-שְׁלוֹמְנוּ שֶׁבְּאוּמָן שֶׁהַקִּפִּידוֹ מְאֹד עַל קִימַת חֲצוֹת לִילָה הָיוּ מִתְאַגְּדִים הַרְבֵּה פְּעָמִים בְּאַגְדָּה, וְקָבְעוּ לְקוּם אַחַר כֶּךָ לְעַרִיכַת 'תִּקּוֹן חֲצוֹת' יַחַד וְהָיוּ מְמַנִּים לָזֶה אֲדָם מֵיַחַד שֶׁיְהִיָּה גַעוֹר עַד חֲצוֹת וְשִׁילָךְ לְעוֹרֵר אֶת הַחֲבֵרִים שֶׁיִּקְוּמוּ, וְכֶךָ הִתְחַלְּפוּ חֲלִיפּוֹת מֵיָדִי לִילָה, שֶׁבְּכָל לִילָה עֲמַד אֶחָד עַל הַמְשָׁמֵר לְשִׁמּוֹר עַל הַזְּמַן לְעוֹרֵר אֶת הַחֲבֵרִים בְּזְמַן כְּרֵאוּי.

ו - קסז

פְּעַם בְּיוֹם הַיָּאָר-צִיִּיט שֶׁל רַאבְרִ"נ ז"ל הִתְאַסְּפוּ כְּמָה מֵאַנְשֵי-שְׁלוֹמְנוּ וְעָרְכוּ שׁוּם סְעוּדָה לְזַכְרוֹ אוֹלָם הָאָרִיכוּ בְּשִׁבְחוֹ כָּל כֶּךָ עַד שֶׁהִשְׁתַּבֵּשׁ לָהֶם סֵדֵר הַלִּילָה וְלֹא יָכְלוּ לְקוּם אַחַר כֶּךָ לְעַרִיכַת 'תִּקּוֹן חֲצוֹת' כְּנִכוּן. וְהַעִירוּ לָהֶם אַחַר כֶּךָ כְּמָה מִחֻשְׁבֵי אַנְשֵי-שְׁלוֹמְנוּ עַל זֶה, שֶׁבּוֹדָאִי לֹא הָיָה זֶה

רצונו של אותו צדיק, שפידוע היה מקפיד על קימת חצות ביותר, ואכן לשנה אחרת התאספו יחד אחר קימתם לחצות וישבו לשיחת חברים לדבר מזכרונו ושבחו ואכן היו הדבורים נלהבים מאד.

ו - קסח

היה פעם שאחד מאנשי-שלומו השתגע בדעתו, ונסעו עמו המתעסקים לאחד מהמפרסמים המתנגדים שהיה ידוע כבעל סגלות מרפא, וכשבקשו ממנו להשתדל עבור החולה, אמר בזלזול: הוא השתגע אצלכם, שיתרפא גם אצלכם. אמרו אנשי-שלומו זה לזה: אכן כך נעשה, והלכו לציון רבנו ז"ל והרבנו שם בתפלה עבורו עד שנתרפא והבריא לגמרי, והיה זה לנס מפרסם.

ו - קסט

בשנים האחרונות שלפני מלחמת העולם השנייה נחלש הרבה ההתנגדות שהיה על אנשי-שלומו, ורבים רבים אף מהרבנים החשובים הודו ואמרו בפה מלא, הננו רואים שמהם - חסידי ברסלב - נשאר יהדות ומאתנו לא, כי על אף התגברות הקומוניסטים והאפיקורסות אחזו אנשי-שלומו ביהדותם הרבה יותר משאר היהודים ולא הכריעו אותם כל הרדיפות, ועל כרחם ענו אמן אף המתנגדים והחולקים.

ו - קע

בראש-השנה של שנת תקצ"ב התפללו אנשי-שלומו בבית המדרש של חסידי נחומסטריווקע שבאומן, כי היו מחבבים את אנשי-שלומו, ונתנו

לָהֶם אֶת הַבַּיִת מִדְּרָשׁ שְׁלָהֶם. [רַבִּים רַבֵּי יוֹחָנָן וְאַחֵיו רַבֵּי וּלְוֹעֲלֵעַ הָיוּ בְּנֵי
שֶׁל רַבֵּי מְרֻדְכֵי מִטְּשָׁרְנוּבִּיל]. וְשֵׁם בְּבֵית הַמִּדְּרָשׁ הַתְּקָרַב רַבֵּי עוֹזֵר עַל יְדֵי
דְּבָרֵי מוֹהֲרַנְ"ת שְׁעֵמֶד וּמְכָר שֵׁם מִסְפְּרֵי רַבֵּנוּ וְדָבָר עִם הַקּוֹנִים בְּעִבּוּדֵת ה'
(וּכְמִסּוּפֵר בַּחֲלֻק בְּ סִימָן תַּקצ"ו). וְהַתְּקָרַב אִזּוֹ אֱלֹוֵי מְאֹד עַד כְּדֵי כֶּךָ עַד
שְׁהִיָּה הוֹלֵךְ רַגְלֵי מְאוּמָן אֶל מוֹהֲרַנְ"ת - שְׁדָר בְּבִרְסָלַב - לְרַב עֲנִיּוֹתוֹ, כְּדֵי
לְשָׁמַע מִמֶּנּוּ דְּבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים (וּכְמִסּוּפֵר בַּח"ג סִימָן תַּח). וְאַחֵר כֶּךָ
נִשְׁתַּנָּה שְׁמֵם שֶׁל הַחֲסִידִים 'חֲסִידֵי רַחֲמִסְטְרִיּוֹקֵעַ'.

ו - קעא

הָיוּ בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ כְּאֵלוּ אֲנָשִׁים הַשְּׁקוּעִים אֲדָּ וְרַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה
וְרַחוּקִים מִכָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם הִזָּה בְּתַכְלִית. וּכְמוֹ הַמְּסַפֵּר עַל אֶחָד שֶׁפָּעַם
כְּשֶׁבִקְשָׁה מִמֶּנּוּ זוּגָתוֹ שִׁיקָנָה לָהּ בְּשׂוּק סֶלֶק הַלֵּךְ וְהִבִּיא לָהּ בְּטַעוֹת צְנוּנוֹת
כִּי הִיָּה נִדְמָה לוֹ הַצְנוֹן כְּסֶלֶק, וְרַק בְּבֹאוֹ לְבֵיתוֹ הֵעֲמִידָה אוֹתוֹ זוּגָתוֹ עַל
טַעוֹתָיו.

ו - קעב

סֵפֶר אֶחָד שֶׁרָאָה אֶת אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַמְּשַׁלְּחִים לְסִיבִיר שֶׁהִיָּתָה
עִבּוּדָתוֹ לְחֹפֵר וּלְנִקּוֹת אֶת הַשְּׁלֵג הַמִּתְרַבֶּה, כְּשֶׁתּוֹחַב אֶת הַמַּעְדָּר בְּשֶׁלֶג
וּמְרִימוֹ וּמְשַׁלִּיכוֹ, וּבֵּין דְּבָרֵי נַחוּמִיו דְּבִיר וְחִזְק אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹמָה וְכֹמָה מִינֵי
לְשׁוֹנוֹת וּבְאֶמְרוֹ "יֵשׁ עֲנִין שְׁנֵתֵהֶפֶד הַכֹּל לְטוֹבָה וְכָךְ הַלֵּךְ וְהַתְּחַזֵּק מִהַפּוֹד
אֶחָד לְחֻבְרוֹ, בְּהֶאֱמִינוֹ שֶׁאֲכֹן יֵשׁ עֲנִין שִׁיתֵהֶפֶד הַכֹּל לְטוֹבָה. *

ו - קעג

היו בין אנשי-שְׁלוֹמֵנוּ שְׁבַעִיר בְּרִסְלָב כַּמָּה שָׁהוּ כְּאֵלוּ עֲנִיִּים שְׁכֻשְׁהִיָּה רַבִּי נִפְתָּלִי הָעֶרֶץ אָבִי רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטְרִינְהַרְץ ז"ל מְחַלֵּק לְאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַמְתָּאֲסָפִים בְּלֵיל עֶשְׂרָה בְּטַבַּת (יוֹם הַסְּתַלְקוֹתוֹ שֶׁל סָבוּ מוֹהֲרַנְי"ת ז"ל) צִלְחַת תַּפּוּחֵי אֲדָמָה וְחִתִּיכַת לֶחֶם הָיוּ שְׂמֵחִים בְּזֶה כְּשִׁמְחַת סְעוּדָה דְּשָׁנָה.

ו - קעד

היו אנשי-שְׁלוֹמֵנוּ שְׁבַטְעַפְלִיק נוֹהֲגִים לְהִתְאַסֵּף מִדֵּי יוֹם בַּעַת שְׁהִיָּה הַמְסַחֵר חֲלָשׁ בְּשׁוּק בְּחִנּוּתוֹ שֶׁל רַבִּי נַחוּם קָאָהוּ וְעוֹסְקִים שֶׁם יַחַד בְּשִׁיחוֹת חֲבָרִים וּבְלַמּוּד סְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל וְהִיָּה זֶה כְּעַמּוּד בְּרָזָל נֶגֶד רִשְׁתְּ הַהֶשְׁפָּלָה שְׁפָרְשָׁה מְצוּדְתָהּ שֶׁם בְּטַעַפְלִיק. רַבִּי נַחוּם עֲצָמוּ הִתְקַרַּב לְדָרְךָ רַבֵּנוּ ז"ל עַל יְדֵי רַאבְרִינִי ז"ל.

ו - קעה

היו נוֹהֲגִים כַּמָּה מְאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שְׁבַבְאֲבָרִינִיץ לְהִתְאַסֵּף בְּכָל יוֹם בְּסוּף הַיּוֹם בְּבֵית רַבִּי מְרֻדְכֵי 'בְּאֲבָרִינִיץ עֶר', וְלומְדִים יַחַד בְּסְפָרֵי רַבֵּנוּ ז"ל יוֹם אַחַד כְּשִׁאָחַר רַבִּי יִצְחָק הַמְכַנֶּה אֵי צִיק וְלֹא בָּא שְׂאֵלוֹ אֶת רַבִּי נִתָּן אָבִיו הֵיכָן אֵי צִיק וּמָה הוּא סַבַּת אַחוּרוֹ, עֲנָה לָהֶם הוּא בְּוִדָּאֵי יִכְנֹס כְּבָר וְאָכַן אַחַר זְמַן מָה הִגִּיעַ וְהִיָּה נֶכֶר עָלָיו שְׁהִגִּיעַ אַחַר הַתְּבוּדָדוֹת, וְכִשְׁשָׂאֵלוֹהוּ עַל אַחוּרוֹ, אָמַר נִזְכַּרְתִּי בְּסוּף הַיּוֹם שְׁעַדְיָן לֹא קִימְתִּי צוּי עֲצַת רַבֵּנוּ וְעַדְיָן לֹא הִתְבוּדְדִיתִי בְּאוֹתוֹ יוֹם וְעַל כֵּן לֹא בָּא לְשַׁעוֹר הַקְּבוּעַ וּמְצָא אֵיזָה קָרוֹן זְוִית לְקַיִם שֶׁם עֲצַת רַבֵּנוּ ז"ל וְרַק אַחַר כֵּן בָּא לְשַׁעוֹר.

ו - קעו

מספרים בגדל מעלת אנשי-שלוֹמנו הפְּשִׁיִּים והתְּמִימִים, שְׁהִיָּה פֶּעַם שְׁהִסְתַּכְּסְכוּ שְׁנַיִם מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמנוּ בְּעֵנֶן מְסִים וְהִיָּה רִיבָם קֶשֶׁה מְאֹד, וְהִנֵּה אֶחָד מֵהֶם הָיָה מְדַרְכּוֹ לְלַמֵּד לַפְּנֵי אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמנוּ בֵּין מְנוּחָה לְעֶרְבִית וְכִדּוּמָה וְהָיָה בַר פְּלִגְתוֹ נוֹהֵג קִדְּם הַמְחַלְקֵת שְׂבִינִיהֶם, לְשִׁמְעַ וְלִקְבֵּל מִמֶּנּוּ בְּשַׁעוֹר הַנְּלִמָּד, וְהָיָה לְפָלֵא בְּעֵינָי כָּל הַרְוֵאִים שְׂאָף אַחַר מְחַלְקָתָם הַקֶּשֶׁה לֹא עֲזַב דְּרָכּוֹ וְהָיָה מִהַקְּבוּעִים בְּשַׁעוֹר כְּהַרְגָלוֹ וְלֹא עֲזַב שְׂמִיעַת שַׁעוֹרוֹ לְקִבֵּל שׁוֹב מִהֵלָּה דְּבָרֵי הַתְּעוֹרְרוֹת לְתִשׁוּבָה וְלִמְעֻשִׁים טוֹבִים וְכַחֲבָרִים לְכָל דְּבָר, עַל אֵף שְׂבַעֲנָן הַמְּסִים חֶלֶק עָלָיו בְּיוֹתֵר, וְכָל זֶה לְרַב מִדַּת הָאֱמֶת שְׁנַחֲקָק בָּהֶם, וְלִבְסוּף מִחֲלוֹ זֶה לָזֶה וְהָיוּ כִּיּוֹדִידִים לְכָל דְּבָר, אֲשֶׁרֵי לָהֶם.

ו - קעז

בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמנוּ שְׁדָרוּ בְּעִיר טְשַׁעְרִין הָיוּ עֲשִׂירִים מְפֻלְגִים מְאֹד. וְרַאבְרִינִי ז"ל הָיָה מְלַהֲיָבָם מְדֵי פֶּעַם שְׁיַעֲלוּ עִם מְמוֹנָם וְרִכּוּשָׁם הָרַב לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְיִדּוּרוֹ בָּהּ, כִּי הָיָה בְּאֶפְשָׁרוֹתָם אֲזִי לְקִנּוּת שְׂטָחִים וְחֻלְקִים עֲצוּמִים מְאֹד מוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּמַחֲרִים מוֹזְלִים מְאֹד, כִּי לְרַב עֲשִׂירוֹתָם אָמְרוּ עֲלֵיהֶם שְׁהֵם עֲשִׂירִים מְפֻלְגִים כְּאֵלוֹ שֵׁשׁ בִּיכְלָתָם לְקִנּוּת אֶת כָּל אֲדָמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמֵּיַעְדוֹת לְמַכִּירָה, כִּי הִיָּתָה אֲזִי מְכִירַת הַקֶּרֶקַע בְּזוֹל מְאֹד וְאִם הָיוּ שׁוֹמְעִים לוֹ לֹא הִיָּתָה גַּם לְצִיּוֹנִים שְׁלִיטָה כָּל כֶּף בְּאֲדָמוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהָיוּ יְכוּלִים לְעַצֵּר בְּעֵדָם מִלְּחַלְלָה וְלְהַצִּיר קִדְּשָׁתָהּ, אוֹלָם בְּחֻשָּׁשׁ לְמִמוֹנָם, לֹא שְׂמְעוּ לוֹ. וְסוֹפָם הָיָה שְׁנִשְׂאָרוֹ בְּעֵרָם וְחֹסֵר כָּל, כִּי בְּעֲלִיתָם שֶׁל הַקּוֹמוֹנִיסְטִים לְשִׁלְטוֹן הַרְגוּ אֶת רִבָּם וְלָקְחוּ כָּל מְמוֹנָם וְהִנְשִׂאָרִים בְּרַחוּ כָּל עוֹד נְפֻשָׁם בָּם בְּעֵרָם וְחֹסֵר כָּל, וְלֹא נִשְׂאָר מֵהֶם אֵף גַּם שׁוֹם שְׂאֵרִית, כִּי בְּנִיחָם נָפְלוּ עַל יְדֵי זֶה מְדַרְכּוֹ הַיְהוּדוּת, וְרַק אֵלוֹ הַמְעַט שְׂשִׁמְעוּ בְּקוֹלוֹ וְעָלוּ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל זְכוּ לְהַקִּים כְּאֵן מְשִׁפְחוֹת לְתַפְאֶרֶת הַהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה, וְכַמְפָּרְסָם.

ו - קעח

כָּל-כֶּף הָיוּ נִזְהָרִים הַצְּדִיקִים בְּקִיּוֹם עֲבוֹדַת הַקִּיָּמָה בְּעֵת חֲצוֹת לַיְלָה שְׂאָף בְּחֻלְשָׁתָם הַגְּדוּלָה כְּשֶׁלֹּא הָיָה בְּכַחַם לְקוֹים וְלְהַתְּפַלֵּל וְלִלְמֹד כְּרָאוּי, אֵף עַל

פִּי כֵן בִּקְשׁוּ וְצִוּוּ לְהַעֲיִרם בְּעֵת חֲצוֹת, אֲף שְׁלֹא קָמוּ וַיֵּרְדוּ מִמִּטָּתם
וְהִמְשִׁיכוּ בְּשִׁנְתָם לְרֹב חֲלָשָׁתָם, כִּי לֹא רָצוּ לְהַפְסִיד בְּשׁוּם פְּעַם אֶת הַקִּיּוּמָה
וְהַעֲרָנוֹת בְּעֵת רָצוֹן נִשְׁגָּב כְּזָה.

ו - קעט

כְּשֶׁרָאָה פְּעַם רַבִּי נֵתָן בַּיִטְלֵמָאכֶר ז"ל אֶת אֶחָד מֵהַמְתַּנְגְּדִים קוֹרֵעַ סֵפֶר
לְקוּיטִי מוֹהֲר"ן לֹא הָיָה יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק וְקָלְלוּ בְּחִמַּת נַפְשׁוֹ, וְלֹא עָבְרוּ יָמִים
רַבִּים וְשָׁבַק הִלְהָה חַיִּים, ה"י. *

ו - קפ

הִרְה"ח רַבִּי מְאִיר אֲנָשִׁין ז"ל הִתְקַרַּב עַל יְדֵי אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ שֶׁפָּגַשׁ
בּוֹ בְּאַחַת מִנְּסִיעוֹתָיו. וְהִלְהִיבוּ לְבוֹא לְאוּמָן, וְשָׁמַע בְּקוֹלוֹ וְהִגִּיעַ לְאוּמָן
בְּיוֹם ה' אָב שְׁנַת תַּרס"ב, וְנִשְׁאַר שָׁם עַד חֲשׁוֹן תַּרס"ג וּבְאוֹתָם ג' חֳדָשִׁים
לְמַד בְּרַצִּיפוֹת כָּל סֵפְרֵי לְקוּיטִי הַלְכוֹת וּבְזָה נְחִתְמָה הִתְקַרְבוֹתוֹ.

ו - קפא

הוּא אֲשֶׁר צִיַּת וְשָׁמַע לְקוֹלוֹ שֶׁל רַאבֶּר"נ שְׁיַעֲץ לוֹ שְׁיַסַּע תַּכְּף לְהִתְקַרְבוֹתוֹ
לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבַּע שָׁם יִשְׁבֵּתוֹ, וְכֵן עָשָׂה וְעָלָה לְאַרְץ בְּהִיוֹתוֹ לְמַעְלָה
מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְנִשְׂאָ כָּאֵן לְאִשָּׁה אֶת אִשְׁתּוֹ הַשְּׂנִיָּה הִיא מֵרַת פְּרוּמָא
בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב פִּילְמֶר ז"ל וְנוֹלַד לוֹ מִמֶּנָּה בְּנוֹ הַרְאִשׁוֹן רַבִּי יִשְׂרָאֵל נְחִמָן
בְּשִׁנַּת תַּרע"ג.

ו - קפב

הוא היה מתפרנס מקניית ומכירת ספרים וכתבי יד עתיקים. והנה בשנות הרעב הקשות חלה מאד והיה מסכן עד שנתנפחה גופו, וכבר לא הרגיש שום הרגשות כמעלה, והלך בשאר כחותיו להרשם עם הפליטים הבורחים למצרים ובעמדו בתור לקבלת המספר חשב לעצמו עדיף לי למות כאן בארץ ישראל מתוך רעב מלנסע מצרימה, וחזר לביתו ברב חלשתו ונכנס למטה בלא ידעו מה יהיה בסופו. וכך בשכבו במטה בא אליו בפתאום אחד ושאל לו אם יש לו למכר לו ספרים, והתפלא מאד שבעת כזאת יבוא אחד לקנות ממנו ספר, ומרב חלשה לא היה לו כח אפלו להראות לו הספרים וסמן לו בידו שיקח הספרים לבדו, ושלים לו הנ"ל מטבע זהב אחד (נפוליון) שהיה מחיר רב למעלה משווי של הספר, כשהלה מפציר בו שישתדל לקנות בכסף זה מאכלים מזינים. ושאל לו הלא כעת עדיף לקנות מאכלים זולים כדי שיהיה ממה להתקיים זמן רב יותר? אמר לו הלה מה לך לדאג, אני דר במקום זה וזה ובוא תבוא אלי בכל שבוע ואתן לך מטבע אחת. ואכן קנה כדברו מאכלים מזינים וחזר לחיותו, ונצל על ידי זה ממנות בטוח. והיתה זוגתו הולכת מדי שבוע, ולוקחת ממנו מטבע זהב כהבטחתו וכך חזר ונשנה הדבר עד כמאה פעמים שהיה הון רב. לאחר זמן כשחזרה השגרה ופסק הרעב, הלך לפגשו כדי לפרע לו החוב וכשבא אליו לביתו לא מצא אותו ואף שחקר אחריו לא ידע שום אדם מי הוא ולהיכן נעלם והיה לפלא. *

ו - קפג

ספר רבי יעקב כהן ברזסקי ז"ל שפעם בל"ג בעומר כשאחד מאנשי-שלומנו הבאים להשתטח על ציון הרשב"י היה מתפלל ומתבודד למטה בעמק בין ההרים לפתע התקרב אליו שועל או צבוע ועמד להתנפל עליו, לפתע בדרך נס פקע ועף ניצוץ מהניצוצות של ההדלקה שעל גג אהל הרשב"י ונפל והפריד בינו ובין החיה, וברחה החיה. וכך נצל ממנה.

ו - קפד

רבי יצחק גרשון בארזסקי ז"ל התקרב על ידי אחיו רבי מתתיהו הי"ד הוא היה נוהג לנסע מפולנקה לאומן לראש-השנה מדי שנה, אחר כך כשנסגרו השערים נתמנה כחזן בקבוץ אנשי-שלוֹמנו בלובלין, הוא לא האריך ימים ונפטר בחדש אלול בהיותו כבן ארבעים שנה. קדם הסתלקותו כשבקרו אותו כמה מאנשי-שלוֹמנו וברכוהו בברכת רפואה שלמה פנהוג ואחלו לו שעוד יזכה להתפלל כחזן בראש-השנה כמדי שנה בבריאות הנפש והגוף, ענה ואמר להם "לראש-השנה אני כבר מזמן להתפלל עם רבנו למעלה". הוא היה מתפרנס מחנות בדים ונוהג היה לקום בכל לילה בחצות, ועוסק כל הלילה בתורה ובתפלה עד שעה בצהריים, ואז היה הולך לחנותו למכור ובשעה ארבע סגר את החנות והולך לתפלת המנחה ולשאר צרכיו וחוזר חלילה, והיו כבר הקונים יודעים שרק בשעה זו פותח את החנות וצבאו כבר על דלת חנותו, כי ביודעם ובהפירם בישרו בחרו לקנות הסחורה דוקא אצלו. וכך היו נוהגים עוד כמה וכמה מבחירי אנשי-שלוֹמנו זצ"ל.

ו - קפה

החסיד רבי יעקב כהן ברזסקי ז"ל עלה לארץ ישראל בהיותו בחור בן שלש עשרה שנה אחר עזבו את בית אביו מתוך מסירות נפש ממש, כי היה בן יחיד לאביו. לפני עלותו לארץ שהה באומאן כחדשים ימים, אחר הבריחו את הגבול מפולנקה במסירות נפש, והגיע לאומן לראש-השנה בשנות הפרעות הקשות. אחר כך היה פידוע מתפלל כשי"ץ לפני אנשי-שלוֹמנו בראש-השנה משך עשרות שנים. ומספרים בניו, שאינם זוכרים בשום פעם ששאל אותם אחר תפלתו אם היה קולו ערב, והאם שמעוהו היטב, והאם נהנו צבור המתפללים מתפלתו וכדומה, כהרגלם של כל אלו העושים דברים בפרהסיא, כי היו כל מעשיו לשם שמים ממש פידוע בין מכיריו, ועד כדי כך שלא עלה על דעתו לחשב שום מחשבות של ישות, אף רק לחקור בדבר אם התפלל כראוי ואם שמעוהו היטב ומה חושבים צבור המתפללים על תפלתו, עד שהיה הדבר לפלא בעיניהם.

ו - קפו

אָחד מַגְדוּלֵי הַרְבֵּנִים שֶׁהָיָה נִכְדָּם שֶׁל אֶחָד מִגְדוּלֵי הַחֲסִידִים הַמְתַּנַּגְדִּים עַל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ, אָמַר פֶּעַם בְּכָאֵב לְהַרְהִיחַ רַבִּי גְדַלְיָה בְּעַרְגָּעַר ז"ל שֶׁהָיָה נִכְנָס אֶצְלוֹ לְשִׁמְשׁוֹ בְּסוּף יָמָיו הַרְבֵּה "חָבַל עַל יָמַי וְשָׁנוּתִי הַצְּעִירוֹת שֶׁלֹּא זָכִיתִי לְדַעַת לְשֵׁים לֵב לְנִכּוֹן לְדַבְּרֵיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ וְתַלְמִידוֹ מוֹהֲרָנִי"ת ז"ל". וְהִמְשִׁיךְ וְאָמַר לוֹ עוֹד בְּכָאֵב: רְאֵה מָה נִשְׁאַר מִהַמְתַּנַּגְדִּים וּמָה נִשְׁאַר מִכֶּם, בְּעוֹד שְׁמַמְכֶם נִשְׁאַר אַרְוֹן שֶׁל סְפָרִים קְדוּשִׁים וְנוֹרְאִים הֲרִי שְׁמַהמְתַּנַּגְדִּים שֶׁחֲלָקוּ עֲלֵיכֶם לֹא נִשְׁאַר כִּי אִם אַרְוֹן עִם בְּקַבּוּקִים, הֵם הַבְּקַבּוּקִים שֶׁל יָיִן שֶׁרָף שְׁשׁוֹתֵימָם "לְחַיִּים" בְּיוֹם הַיָּאֵר צִיִּט לְזִכְרוֹנָם.

ו - קפז

שְׁמַעְתִּי מֵאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ בְּגִדְל מַעֲלָתוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁמוּאֵל שְׁפִירָא ז"ל שֶׁאָף שֶׁהָיָה עוֹבֵד ה' מִפְּלֶג בְּמַעֲלָה הָיָה עוֹשֶׂה הַכֹּל בְּיָשׁוּב הַדַּעַת עַד כְּדֵי כָּךְ, שֶׁפֶּעַם כְּשֶׁבִקְשׁוּ שְׁיַעֲיִרְהוּ בְּחֻצוֹת לֵילָה אָמַר לוֹ רַבִּי שְׁמוּאֵל אֲשֶׁתִּדַּל בְּזֶה אֲבָל אֵינִי מִבְּטִיחָךְ. וְהִתְפַּלֵּא עַל תְּשׁוּבָתוֹ כִּי יָדַע כַּמָּה זֶהִיר וְזָרִיז הוּא בְּעַבּוּדַת קִימַת חֻצוֹת עַד שֶׁשְּׁאַלוֹ עַל כָּךְ, וְעָנָה לוֹ שֶׁמִּחְמַת שֶׁהוּא נוֹהֵג לְהַשְׁגִּיחַ בְּלֵילָה עַל יְלָדָיו הַקְּטַנִּים שֶׁבְּבֵית הַמְתַּעוֹרְרִים כְּדָרְךְ הַתִּינוּקוֹת, מִשׁוּם שֶׁאֵינּוּ רוֹצֵה לְהַטְרִיחַ אֶת זַוְגָתוֹ שֶׁתִּטְפֵּל הִיא בָּהֶם אַחַר יוֹם עַבּוּדָה קָשָׁה שֶׁל גְּדוּל הַיְלָדִים וּמִשׁוּם כָּךְ מִשְׁתַּדֵּל הוּא לְטַפֵּל בָּהֶם וּלְשֹׂהוֹת אֲזוֹ בְּבֵיתוֹ, וְעַל כֵּן אֵינּוּ יָכוֹל לְהַבְטִיחַ לוֹ שְׁיֵצֵא מִבֵּיתוֹ לְהַעִירוֹ.

ו - קפח

פֶּעַם בְּאֲמֻצַּע יְתַפְלֵת טַל', אָחַז בְּשָׁנֵי יָדָיו אֶת בֵּיתוֹ הַתִּנוּקָת הַחוּלְקִיט, וְכָךְ עָמַד וְהִתְפַּלֵּל בְּהִתְלַהֲבוֹתוֹ הַגְּדוּלָה, וְכָל זֶה כְּדֵי לְסַיֵּעַ לְזַוְגָתוֹ בְּגְדוּל

ו - קפט

בהיות רבי שמואל שפירא ז"ל בשבי במדבר שבירדן, כשהיו מחלקים לשבויים מפעם לפעם סיגרים וכן חבילת שוקולד שנשלח להם מהארץ, בחר רבי שמואל לקבל סיגרים במקום השוקולד כי היו השבויים חפצים בהם יותר, והיה נותן אותם לזה שהסכים לכבד ולנקות את בגדיו, כי מפת כנים קשה היתה שם, והיו צריכים לכבס הבגדים כמעט מדי יום. ובהקפידו על נקינותו וזמנו נהג בן והרויח בזה שני דברים הן שמירת הזמן לתורה ולתפלה והן נקיון בגדיו. וכך היה יושב ועוסק בלמודו כשהשני והמקבל מנקה בגדיו ומכבדם עבורו. *

ו - קצ

באותם הימים שחזר רבי שמואל שפירא ז"ל מהשבי הירדני הגיע אז רבי לוי יצחק לארץ ישראל, ולקחו רבי יצחק מאיר קורמן ז"ל להפגישו עמו, והלך וראוהו עודו מלבש בבגדי השבי, ואמר אף שהיה רבי שמואל לבוש עדן בבגדי שבו ומיסר מאד. אולם תכף הרגשתי בקדשותו, וקבלתי עלי לכבדו ולקיים בו הכתוב "ואת יראי ה' יכבד", והיה רגיל לומר עליו אף שכאן בעולם הזה הוא שתקן מטבעו, אבל שם בעולם האמת בודאי קדשותו בשמירת העינים רועשת הרבה. רבי לוי יצחק ז"ל היה מבגר ממנו בכיש עשרה שנים. *

ו - קצא

פעם בפורים בעת שכרותו של רבי שמואל שפירא שהשתכר כידוע מאד בכל שנה. פנה ואמר להשומעים סביבו הבה ואדרש לכם מוסר בנגון של הדרשנים בעלי מוסר. והתחיל ואמר הכתוב עד מתי לקח הפלאות, (דניאל יב) בנגון של הדרשנים בעלי מוסר אומר אני לכם שהכתוב שואל ועונה. עד מתי? ומתרחץ "לקח הפלאות" עד שיגיע בקץ הימים צדיק פלא כזה שנשמתו פלא והוא רבנו הקדוש שנשמתו פלא גדול ועל ידו יתקן הכל.

ו - קצב

כשדבר פעם רבי שמואל שפירא ז"ל עם אחד בגדל מעלת חצות לילה וכיו והחיוב לכל אחד מאנשי-שלומנו בקימה בשעה קדושה זו. אמר לו הלה ענין זה הוא מיחד לעובד ה' אבל לא לאדם פשוט כמוני, אמר לו שמואל ז"ל אדרבא ואדרבא אם אינך עובד ה' כהגדרתך אדרבא ואדרבא מחיב הנך ביותר לנהג ולצית לעצת רבנו ולקום ולהתעורר מדי לילה בחצות. ולבפות ולהתאונן על חרבן הקדשה, ולבקש תקון ביותר. *

ו - קצג

פעם ביום הפורים כשהשתכר רבי שמואל שפירא ז"ל ענה ואמר בצחות: כמה העמים רבנו עלינו לעבדו יתברך ויתעלה, כי הנה שכני הגדול בתורה שאינו יודע מדרך רבנו הקדוש יושב ולומד תורה בהתמדה רבה כראוי, ואני נוסף למה שאני מחיב ללמד ולהגות בתורה לפחות כמוהו, עוד גם עלי לקום בחצות לילה וכיו, ולומר 'לקוטי תפלות' ולעסוק הרבה בספרי רבנו הקדושים, ולהתבודד לפחות שעה אחת ביום, ולדבר עם אנשי-שלומנו בשיחת חברים וללכת מדי יום לטבילת מקוה וכיו וכיו ומאין לוקחים כל כך הרבה זמן לקיים כל זה.

ו - קצד

פעם בפורים בעת שכרותו אמר ר' שמואל ז"ל, ענין רבנו ז"ל אינו ענין של חטיפת שירים וחיים טובים ונחמדים, אלא הרוצה להתקרב לרבנו ז"ל באמת צריך להיות מוכן לקיים עצותיו במסירות נפש ממש ולשכח מכל עולם הזה לגמרי, ולעבד את ה' על פי עצותיו, בפרט בהשתדלות בקימת חצות לילה ולמוד התורה אז, והתבודדות מחוץ לעיר ועוד ועוד, ואפלו כשעוסקים בלמוד ספרי רבנו הקדושים אם אין הלמוד במטרה לקימם, ולעשות כן בהשתדלות נכונה בפשיטות, גם זה ימהיכי תיתי, כלומר אינו עקר, ומפסידים בכך את אורו הגדול והקדוש. כי עקר יסוד ענינו הוא בעשיה למעשה. ומי שהכירו ידע שאכן הוא מקיים כד את הדברים ואשרי לו.

ו - קצה

כששעה רבי שמואל שפירא ז"ל בארצות הברית מפני השתדלותו בנסיעה לציון רבנו ז"ל אמר פעם, מרגיש אני דקירות באזני כשאני שומע מסביבי את השפה הנכרית - שפת האנגלית. כי היה לו לסבל רב עזבו את ארץ ישראל ושהותו בחוץ לארץ.

ו - קצו

רבי נתן בן רבי אברהם שטרנהרץ ז"ל נלב"ע ביום צום גדליה תשל"ג בהיותו בן שנים.

אמרות טהורות

כלליות אנ"ש ז"ל

ו - קצו

היו אנשי-שלוֹמנו מרחיבים בדבורם בגדל מעלת הצניעות של הנשים, שהנה בשרה כתיב כששאלו המלאכים לאברהם "איך שרה אשתך" (בראשית יח), אמר "הנה באהל", ודרשוהו רז"ל (בי"מ פז). ללמד על צניעותה שהיתה בה בשרה. והנה שרה היתה למעלה בנביאות מאברהם, כמו שאמרו רז"ל שהיה אברהם טפל לה בנביאות, נמצא שזכתה על ידי צניעותה הגדולה, יותר מאברהם שזכה למדרגותיו על ידי עבודתו בתפלה ואף בעבודותיו ובכל יגיעותיו הנעלות והקדושות ואף על עבודתו הגדולה של התבודדות מחוץ לעיר, כמו שאמרו רז"ל (פסחים פח) אברהם קראו הר, שנאמר בהר ה' יראה. וכמובא בזהר (פרשת חיי שרה דף קכח) על גדל התבודדותו בשדה מערת המכפלה ששם הרגיש אור הגדול של המערה שעל כן רצה את השדה. ואף על פי כן זכתה שרה לנביאות יותר ממנו והכל בכח צניעותה באהל ביתה.

ו - קצח

היה אומר ומפרש רבי לוי יצחק ז"ל במה שאמר יעקב אבינו עליו השלום (בראשית לא), "הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה ותדד שנתתי מעיני", שבחינת יום ולילה, חרב וקרח, מרמז גם על בחינת קיץ וחורף. והינו שאמר וטען יעקב שהיה עובד ה' הן ביום והן בלילה הן בחם והן בקר, ודוקא מבחינה זו זכה להיות בחינת יעקב שהוא בחינת התורה פיזי, כי דוקא מבחינת ההתמדה והעקשנות בעבודה בכל העתים ובכל הזמנים הן עתות הטובות והן חלילה הקשות, משם ועל ידם זוכים לתורה הקדושה. ומכל אלו היגיעות בחם וקר, קיץ וחורף, ביום ובלילה בקל ובקשה וללא שנה, מהם, ורק מהם זכה לקדשותו הגדולה.

ו - קצט

אָמרו אַנשי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵינֵי מַעֲשֵׂה יְהוּדָה וְתִמָּר, שֶׁהוּדָה יְהוּדָה וְאָמַר "צְדָקָה מִמֶּנִּי" (בראשית לח), שֶׁמִּסְפּוֹר זֶה לְמִדֵּינָא אָנוּ, עַד הֵיכָן וְעַד כַּמָּה גָּדַל מַעֲלַת וְכַח הַהוּדָאָה וְהַתְּשׁוּבָה וְהַחֲרָטָה בְּאַמְתָּ, כִּי הִנֵּה בָּזָה שֶׁהוּדָה יְהוּדָה וְאָמַר 'צְדָקָה מִמֶּנִּי', מִזֶּה מִשְׁתַּלְּשֵׁל כָּל גְּאֻלְתָּן וְתִקּוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שִׁיְהִיָּה לְעֵתִיד עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ שֶׁיֵּצֵא מִתִּמָּר עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה זֶה. וּמִזֶּה יֵשׁ לָנוּ לְלַמֵּד לְנִכּוֹן כַּמָּה צָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְמַיֵּד בְּהִתְבּוֹדָדוּתוֹ וּתְפִלוֹתָיו לְהִתְנַדּוֹת אֲזַעַל כָּל פְּשָׁעָיו וְלְהוֹדוֹת עַל כָּל הַדְּבָרִים וְלִזְמַר 'צְדִיק הוּא ה'", וּמִמֶּנִּי וּבְאַשְׁמוֹתַי כָּל מִכּוֹתֵי, וְדוֹקָא עַל יְדֵי הַבּוֹשָׁה שֶׁבְּהוּדָאָתוֹ וְחֲרָטָתוֹ הָאֲמִתִּית, מִזֶּה יִשְׁתַּלְּשֵׁל גְּאֻלְתוֹ הַפְּרָטִית בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, וְאַף חֵלְקוֹ בְּגֻאֲלַת יִשְׂרָאֵל, כְּפִי חֵלְקוֹ בְּכֻלְלִיּוֹת הַנְּשָׁמוֹת. וְכִמוֹ יְהוּדָה שֶׁמְחַמֵּת הַהוּדָאָה שֶׁהוּדָה זָכָה לְמַלְכוּת עַד שֶׁמִּמֶּנּוּ יֵצֵא מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ.

ו - ר

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל שֶׁכִּמּוֹ שֶׁמִּצִּינּוּ אֶצֶל אַחֵי יוֹסֵף שֶׁלְקַח לָהֶם מִשָּׁךְ עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם שָׁנָה עַד שֶׁזָּכּוּ וְשִׁמְעוּ מִפִּי לִזְמַר (בראשית מה) "אֲנִי יוֹסֵף אַחֵיכֶם", וְכִשְׁשִׁמְעוּ תִּבּוֹת אֵלּוּ יוֹצְאִים מִפִּי מִיָּד נִתְרַץ לָהֶם כָּל קוֹשִׁיּוֹתֵיהֶם שֶׁהָיָה לָהֶם עַל הַתְּנַהּגוּתוֹ הַקָּשָׁה עִמָּהֶם, וְהִבִּינוּ עַל יְדֵי זֶה לְמַפְרָע כָּל הַלּוּד הַנְּהַגְתּוֹ הַקָּשָׁה עִמָּהֶם, כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד לְדַעַת שֶׁצָּרִיךְ לְהִמָּתִין וּלְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְפַעֲמִים אֵף מִשָּׁךְ שְׁנַיִם רַבּוֹת עַד שֶׁיִּזְכֶּה שִׁיֵּאִיר לוֹ הַצְּדִיק פָּנָיו וְיִרְאֶה לוֹ אוֹר קִדְשָׁתוֹ וְיֵאמֵר לוֹ הַצְּדִיק "אֲנִי יוֹסֵף", וְאַזְכֵּר שֶׁיִּזְכֶּה לָזֶה כְּבָר יִתְרַצוּ לוֹ כָּל קוֹשִׁיּוֹתָיו כָּל אֶחָד לְפִי מִצְבוֹ וְעֵינָיו וְהַשְׁגָּתוֹ.

ו - רא

הָיָה מְדַיֵּק רַלְיִי ז"ל בְּכַתּוּב (בראשית מז) "וַיִּקְרְבוּ יָמַי יִשְׂרָאֵל", וַיִּקְרְבוּ יָמַי דּוֹד לְמוֹתִי (מלכים א, ב), שֶׁבֵּא הַכְּתוּב לְהַדְגִּישׁ כְּמָה יָקָר וְחָשׁוּב הָיוּ יָמַי חַיִּיהֶם, עַד שֶׁלֹּא חָשְׁבוּ אֶת שְׁנוֹת חַיֵּיהֶם לְשָׁנִים אֲלָא לְיָמִים, וְעַבְדּוֹ אֶת ה' לְפִי חֲשָׁבוֹן שֶׁל יָמִים מִמֶּשׁ, וְעַל כֵּן חֲשָׁבָה הַתּוֹרָה אֶת שְׁנוֹתֶם לְפִי הַיָּמִים. כִּי חֲשָׁבוּ וְשָׁמְרוּ עַל שְׁנוֹתֶם לְפִי חֲשָׁבוֹן יָמִים כְּאִלוֹ אֵין לָהֶם כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּי אִם יָמִים סְפוּרִים מִמֶּשׁ. (וראה עוד להלן ריש פרק הבא).

ו - רב

הָיָה אוֹמֵר רַלְיִי ז"ל בְּעֵנֶן הַכְּתוּב עַל הַחוּטָאִים שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל "וְלֹא תִקְיָא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמְאָכֶם אוֹתָהּ" (ויקרא יח), שֶׁעֵנֶן זֶה סוֹבֵב גַּם עַל אֱלוֹ הַיּוֹשְׁבִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינָם יוֹדְעִים וּמְכִירִים בְּמַעֲלָתָהּ וּמָה שֶׁנִּתֵּן לְהַשִּׁיג בְּקִדְשָׁתָהּ, וְאֵף גַּם אֵינָם מְאֲמִינִים בְּכַח קִדְשָׁתָהּ, שֶׁאֵף עֲלֵיהֶם סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ מְקַרָּא זֶה, שֶׁהָאָרֶץ מְקִיָּאָה אוֹתָם, בְּזָה שְׂאִינָה רוֹצָה לְהַתְגַּלּוֹת לָהֶם. עַד שֶׁחוֹשְׁבִים בְּטַעוּתָם וּבְזוּלוֹתָם שֶׁכָּל אָרֶץ הָעַמִּים אָרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲלִילָה. וְהוּא כְּמִדָּה כְּנִגֵּד מִדָּה, שֶׁמִּחְמַת שְׁחוֹשְׁבִים כֵּן עַל הָאָרֶץ, עַל כֵּן אֵינָם רוֹאִים קִדְשָׁתָהּ וּמִחְמַת כֵּן מְזַלְזְלִים בָּהּ יוֹתֵר וְעַל יָדֵי זֶה נִתְעַלְמָת מֵהֶם קִדְשָׁתָהּ יוֹתֵר וְחוֹזֵר חֲלִילָה עַד שֶׁמְקִיָּאָה אוֹתָם בְּפַעַל מִמֶּשׁ ה' וְצִילָנוּ.

ו - רג

אָמַר פֶּעַם אֶחָד מְאֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ לַחֲבָרוֹ אַחַר שֶׁהִזְהִירָה הַתּוֹרָה בְּצוּוֹתָהּ (במדבר טו) "וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם", וְאַחַר שֶׁבְּאָרוּ וְהִזְהִירוּ רַז"ל כָּל כָּךְ עַל עֵנֶן קִדְשָׁתָהּ אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי וּבִיּוֹתֵר הֶרְחִיב רַבְּנוּ כָּל כָּךְ בְּמֵאֲמָרָיו וְתוֹרוֹתָיו וְשִׁיחוֹתָיו בְּעֵנֶן זֶה. הָרִי שֶׁפְּשׁוּט הַדָּבָר וְאֵין שִׁיף כְּמַעַט אַחֲרָת, שֶׁכְּאֲשֶׁר יוֹצֵא לְשׁוֹק זֶה הַמְקַרֵּב לְרַבְּנוּ, שֶׁלְּפָחוֹת יוֹרִיד אֶת בֵּיתֵי עֵינָיו וְיִלֵּךְ בְּלַעֲדֵיהֶם. וְיִנְצֵל בְּכָךְ לְבַלִּי לְהַפְשֵׁל בְּרֵאיוֹת אֲסוּרוֹת חֵס וְשְׁלוֹם. וְזֶה כְּצַעַד רֵאשׁוֹן וּלְפָחוֹת הַמִּתְבַּקֵּשׁ מִכָּל אֶחָד הַרוֹצֵה לִילֵךְ בְּדַרְכּוֹ הַקְּדוּשָׁה.

ו - רד

אָמְרוּ לְעֵנָן מִדַּת הַצְּנִיעוּת הַנֶּחְרָף בְּיוֹתֵר, וְהוּא בְּחוּבָתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד הַרוֹצֵה לְהִתְעַלּוֹת בְּעִבּוּדַת ה', שֶׁעֵנָן זֶה נִכְלָל בְּשִׁבַּח בְּלַעַם שֶׁשִּׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל "הוֹן עִם לְבַדָּד יִשְׁכֹּן" (במדבר כג), שֶׁשִּׁבַּח אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם יוֹדְעִים מִסּוּד הַגְּדוּל הַזֶּה שֶׁל 'בְּדָד - וְהִצְנַע לְכַתִּי, וְאֵינִם מְתַרְבְּרְבִים בְּמַעֲשֵׂיהֶם חֲלִילָה, "וּבְגוּיִים לֹא יִתְחַשְׁבּוּ", שֶׁאֵינִם מְחַשְׁבִּים עֲצָמָם בְּשׂוּם שִׁבַּח לְאֹמֵר וּלְהִרְאוֹת חֲלִילָה "כִּי וְכִי וְכִי וְכִי אֲנִי עוֹשֶׂה".

ו - רה

הָיוּ אוֹמְרִים שֶׁכְּמוֹ שֶׁלְעֵנָן הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה נֶאֱמַר עַל הַעֶסֶק שֶׁבָּהּ (דברים ו) "בְּשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ" שֶׁיִּהְיֶה בְּתוֹרָה לְלֹא הֶרֶף, כְּמוֹ כֵּן נִכּוֹן הַדְּבָר גַּם לְעֵנָן תְּפִלָּה, שֶׁבְּכָל עֵת פְּנוּי יִמְלַל בְּתַפְלוֹת וְשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת הוֹן בְּשִׁכְבוֹ לְאַחַר קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל הַמַּטָּה וְהוֹן בְּקוּמוֹ וּבְכָל עֵת הַמְזֻדְמָן. וְכַמֵּאֲמָרֶם ז"ל "וּלְוָאֵי שְׁיִתְפַּלֵּל אָדָם כָּל הַיּוֹם כְּלוֹ". (ברכות כא. פסחים נד.).

ו - רו

עַל פִּי מַה שֶׁדָּרְשׁוּ רַז"ל עַל הַכְּתוּב (דברים ז) "אֲשֶׁר אֲנִי מְצֹנֵף הַיּוֹם", הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתֶם לְמַחֵר לְקַבֵּל שְׂכָרְם (ע"ז, ג.), אָמְרוּ: שֶׁעַל כֵּן הַחוּבָה עַל כָּל אֶחָד לְהִזְדַּרֵּז וּלְהִרְבּוֹת טוֹב בְּתוֹרָה וְתַפְלָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בַּיּוֹם הַזֶּה דְּוָקָא, כִּי עֲדִין אֵין לָנוּ אֶת יוֹם הַמַּחֲרָת רַק אֶת הַיּוֹם הַזֶּה שֶׁאֲנוּ עוֹמְדִים בּוֹ, כִּי "לְמַחֵר לְקַבֵּל שְׂכָרְם", כִּי יוֹם הַמַּחֵר הוּא כְּבָר בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא וְאֵין כָּלֵל שֶׁם וּמִשָּׁג שֶׁל מַחֵר שֶׁיִּדָּבַע לְמַנּוֹ רַק הַיּוֹם, וְהַיּוֹם מִמֶּשׁ לַעֲשׂוֹתֶם. וְעַל כֵּן אֵין לָנוּ לְדַחוֹת שׂוּם דְּבָר טוֹב שֶׁאֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹתוֹ הַיּוֹם לַיּוֹם הַמַּחֲרָת

ו - רז

אָמְרוּ בְּצַחוֹת בְּרָמֶז הַכְּתוּב (דברים יט, טו) "עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים... יָקוּם דָּבָר", שְׁעַדֵי הָאָדָם שְׁיַעֲיָדוּ לוֹ בְּיוֹם הַדִּין הֵם שְׁנֵי יְסוּדוֹת נֶאֱמָנוֹת אֱלֹהֵי שֶׁל הַהִתְבּוֹדָדוֹת וְקִימַת חֲצוֹת, וְהֵם הֵם עֲדֵי הָאָדָם בְּיוֹם דִּינֹו, כִּי עַל הַהִתְבּוֹדָדוֹת אָמַר רַבֵּנוּ שֶׁהוּא מַעֲלָה עֲלֵיוֹנָה וְגִדּוּלָה מִן הַכֹּל (ליקו"מ ח"ב סימן כה). וְעַל קִימַת חֲצוֹת אָמַר שְׁעַקֵר עֲבוּדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי הוּא לְקוּם בְּחֲצוֹת לִילָה (שיחות הר"ן סימן שא). וּבְהִתְמַדַּת קִיּוּמָם תְּלוּי עֵקֶר עֲבוּדַת ה' וְעַל פִּי שְׁנֵי עֲבוּדוֹת אֱלֹהֵי יָקוּם דָּבָר דִּינֹו שֶׁל הָאָדָם, וְגַם מְשׁוּם הַמְּבָאָר בְּדַבְרֵי רַבֵּנוּ שְׁשִׁנִּיהֶם מִמְּתִיקִים הַדִּין כְּמְבָאָר בְּתוֹרַה ט"ו. וּבְתוֹרַה קמ"ט. וְעַל כֵּן כְּנֶגֶד דִּינֵיו שֶׁל הָאָדָם יַעֲיָדוּ בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֱלֹהֵי לְזַכּוֹתוֹ בְּדִין כְּרָאוּי

ו - רח

אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עַל הַכְּתוּב (תהלים ב), "בְּנִי אֶתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ שְׂאֵל מִמְּנִי" וְכוּ'. שְׂאוֹמֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהָאָדָם הַפָּצַר בִּי בְּתַפְלָה וּשְׂאֵל מִמְּנִי הַרְבֵּה וְאַתָּן לָךְ הַכֹּל אֵף אֶת הַבְּחִינָה הַזֹּאת שֶׁל "אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ", שֶׁהוּא הַדְּרָגָא הַגְּבוּהָה שֶׁל בְּחִינַת הַהִתְחַדְּשׁוּת, בְּבְחִינַת "אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ", מִמָּשׁ, וְאֵף בְּחִינָה זוֹ שֶׁל הַתְּחַדְּשׁוּת שְׂבָה תְּלוּי כָּל עֲבוּדַתוֹ שֶׁל הָאָדָם כָּל יָמֵי חַיָּיו יִקְבַּל מִמְּנוֹ יִתְבָּרַךְ וְיִתְעַלֶּה, אוֹלָם כָּל זֶה תְּלוּי אִם קִיָּם כְּרָאוּי בְּחִינַת "שְׂאֵל מִמְּנִי", שֶׁהוּא עֲנִין רַב הַתְּפִלוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת. וְרָאָה לְקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן ס"א חֶלֶק ב' שֶׁבְּחִינָה זוֹ שֶׁל 'אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ' הוּא בְּבְחִינַת דְּרָגָתוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, עֵין שָׁם. וְזֶהוּ "אֲנִי הַיּוֹם יְלִידְתִּיךָ", - "שְׂאֵל מִמְּנִי וְאַתָּנָה". (וראה עוד בחלק ד סימן נט).

ו - רט

פָּרְשׁוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּצַחוֹת הַכְּתוּב (תהלים ו) "בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמַסָּה",
שֶׁעָקַר מְסוּס וּבִטּוּל הַתְּאֵנָה הִיא עַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת, בְּבַחֲיַנַת הַמְּבֹאֵר בְּתוֹרָה
לִ"ו בְּבַחֲיַנַת 'בְּכִיָּן וְקוֹרִין אֶת שְׁמַע'. שֶׁעַל יְדֵי הַדְּמָעוֹת מְמַסְמָסִים
וּמְבִטְלִים אֶת הַתְּאֵנָה, וְזֶהוּ בְּדַמְעָתִי עֲרָשִׁי אֲמַסָּה. וְכַמְבֹאֵר פָּנִים עַל
הַכְּתוּב בְּתַרְגוּם 'בְּכִיָּין וְקוֹרִין אֶת שְׁמַע', כְּדֵי לְבַטֵּל הַתְּאֵנָה.

ו - רי

אָמְרוּ בְּשִׁבַח הַמְּרַבֵּה בְּתַפְלָה, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר בּוֹ וּמְשַׁתְּעֵשֶׂע
בּוֹ מְאֹד עַל אֲשֶׁר עַל כָּל דְּבַר קָטָן אוֹ גְּדוֹל פּוֹנֶה אֵלָיו כְּבֹן קָטָן הַפּוֹנֶה בְּכָל
עַתָּה אֶל אָבִיו וְקוֹרְאוֹ אָבִיא, וְזֶהוּ עֲנִין שֶׁבָּחוּ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם,
שֶׁשֶׁבָּחוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשִׁבַח זֶה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים פט) "הוּא
יִקְרָאֵנִי אָבִי אֶתָּה, אֵלִי וְצוֹר יִשׁוּעָתִי", שֶׁמְשַׁבְּחוֹ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְאוֹ בְּכָל
עַתָּה "אָבִי", "אֵלִי", "צוֹר יִשׁוּעָתִי" וְכַדוּמָה. וְהִינוּ שֶׁזֶה שֶׁבַח מֵיַחַד לְאָדָם
שֶׁמְשַׁתְּבַח בּוֹ ה' עַל זֶה שֶׁקוֹרְא לוֹ בְּכָל פְּעַם 'אָבִיא'. וְעַל כֵּן בְּשִׁכְרוֹ מְבִטִּיחוֹ
ה' "אָף אֲנִי בְּכוֹר אֶתְנָהוּ עֲלִיוֹן לְמַלְכִי אֶרְצֵי".

ו - ריא

הָיוּ מְפָרְשִׁים הַכְּתוּב "זְמוֹתַי בֵּל יַעֲבֵר פִּי" (תהלים יז). וְהִינוּ שֶׁאוֹמֵר
הַכְּתוּב: אָף שֶׁשֶׁבַתִּי וְזָמַמְתִּי חֵס וְשְׁלוֹם, מִחֲשֵׁבָה שְׂאִינָה טוֹבָה לְפִי
דְּרַגְתִּי, תִּהְיֶה הַמְּחַשְּׁבָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה, אָף עַל פִּי כֵן נִזְהַרְתִּי לִיבֵל יַעֲבֵר פִּי
שֶׁלֹּא אוֹצִיאָהוּ בְּפִי חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי הַדְּבֹר יֵשׁ לוֹ כַּח גְּדוֹל וְכַדְבָּרִי רַבְּנוּ ז"ל,
שֶׁהַדְּבֹר יָכוֹל חֵס וְשְׁלוֹם לְכַפּוֹ לַעֲשׂוֹת מִחֲשֵׁבָתוֹ הַרְעָה. וְזֶהוּ 'זְמוֹתַי', אָף
עַל פִּי כֵן 'בֵּל יַעֲבֵר פִּי חֲלִילָה. [נ- הוא לִיקוּ"ה מְפּוֹרֵשׁ בַּחוּ"מ ח"ב ה'ל'
אוּמְנִין ד, כ"ט, (דף קס"ט:), (מוֹבֵא בַּהֲשַׁתְּפֻכּוֹת הַנֶּפֶשׁ סַעִיף נ"ו, וּבִאוּצֵר

ו - רבי

פֶּרְשׁוּ בְּצַחוֹת הַכְּתוּב "בְּעָרְב יָלִין בְּכִי וְלִבְקָר רָנָה". (תהלים ל) וְהִינּוּ יִשְׁכְּפִי שְׂכִיבְתוּ כֵּן קוֹמוּ, אִם זֹכָה וּבִשְׂכִיבְתוּ מִתְנַדָּה בְּבִכְיָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי שְׁעֵשָׂה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, כְּמוֹבֵא כְּמָה פְּעָמִים הַנְּהָגָה זֶה בְּסִפְרֵי הַזֵּהר הַקְּדוֹשׁ, כֵּן זֹכָה בְּבִקָּר לְרָנָה בְּבַחֲיֵנֶת הַכְּתוּב 'בְּרֵן יַחַד פּוֹכְבֵי בְקָר'. (איוב לח).

ו - ריג

הִיָּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּפִרוּשׁ הַכְּתוּב תִּשָּׁב אֲנוֹשׁ עַד דָּכָא וְתֵאמֵר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם, כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר (תהלים צ) שְׁהַכְּתוּב בָּא לְהַדְגִּישׁ וְלוֹמַר שֶׁזֶה הַבַּעַל תִּשׁוּבָה הַרוּצָה לְחַזֵּר בְּתִשׁוּבָה, אִף מְקַבֵּל הַתְּעוֹרְרוֹת וְלֵב נָכוֹן לְתִשׁוּבָה וְאִז אִף אִם יֵדַע שֶׁיִּחְיֶה אֶלֶף שָׁנָה הֲרִי זֶה אֲצִלוּ כְּיוֹם שְׁעָבַר אֶתְמוּל, כִּי מָה יִתֵּן לוֹ לְאָדָם אֲרִיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים אִם סוּף כָּל סוּף יִצְטָרֵךְ לִתֵּן דִּין וְחֲשָׁבוֹן עַל כָּל מַעֲשָׂיו.

ו - ריד

הִיָּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְעֵנִין הַכְּתוּב "דַּבֵּר שְׁקָרִים לֹא יִכֹּן לְנַגֵּד עֵינָי" (תהלים קא), שְׁיֵשׁ בְּכָלֵל זֶה גַם אָדָם זֶה שְׂאִינּוּ נִזְהָר בְּפִרְסוּמוֹ וְגוֹרֵם שֶׁיִּדְבְּרוּ עֲלָיו דְּבָרֵי שְׁבַח וְכְבוֹד שְׁקָרִים, וְגַם עֲלָיו נֵאמַר 'דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֹּן לְנַגֵּד עֵינָיו יִתְבָּרֵךְ, שְׁכֵמוֹ שְׁאֲסוּר לוֹ לְדַבֵּר שְׁקָר, כְּמוֹ כֵּן אֲסוּר לוֹ לְגַרֵם שֶׁיִּדְבְּרוּ עֲלָיו אַחֲרֵים שְׁקָרִים וְדַמְיוֹנוֹת שְׂאִז גַם הוּא נִכְלָל בְּכָלֵל 'דוֹבֵר שְׁקָרִים לֹא יִכֹּן לְנַגֵּד עֵינָיו. וְעַל כֵּן לֹא אָמַר הַכְּתוּב 'מְדַבֵּר שְׁקָרִים' בְּפַעַל מִמֶּשׁ. אֶלָּא

דוֹבֵר שְׁקָרִים, שְׁגָם כְּשֶׁמִתְנַהֵּג בְּאִפְסוֹן כְּזֶה שְׁגוֹרִם לְאַחֲרִים שֶׁיִּדְבְּרוּ עֲלָיו
שְׁקָרִים גַּם הוּא לֹא יִכּוֹן לִנְגַד עֵינָיו חֵס וְשְׁלוֹם.

ו - רטו

פֶּרֶשׁ אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוֹ אֶת הַפְּסוּקִים (תהלים קמה) 'צָדִיק ה' בְּכָל
דְרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו, קָרוֹב ה' לְכָל קוֹרְאָיו וְכוּ', וְאָמַר שֶׁהַכְּתוּב
מְדַגֵּישׁ שְׁלֹאמַת בְּכָל צָרָה וְצָרָה שְׁלֹא תִהְיֶה צָדִיק ה' בְּכָל דְרָכָיו מִשְׁפָּטָיו
וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו יִהְיֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה, וְאִם כֵּן מֶה לָנוּ לְהִתְפַּלֵּל, מֵאַחַר שֶׁצָּדִיק
וְיִשָּׁר הוּא בְּכָל מַעֲשָׂיו. וְעַל זֶה בָּא הַכְּתוּב שֶׁאַחֲרָיו לֹמַר שֶׁאֵף עַל פִּי שְׂכָד
הַדְּבָר וְצָדִיק וְחָסִיד הוּא אֵף עַל פִּי כֵן 'קָרוֹב ה' לְכָל קוֹרְאָיו לַעֲשׂוֹת
כְּרָצוֹנָם לְהַמְתִּיק מֵעֲלֵיהֶם הַיְסוּרִים. אֲבָל בְּתַנְאֵי שִׁיחָה 'בְּאֶמֶת' וְזֶהוּ לְכָל
אֲשֶׁר בְּקִרְאוֹהוּ

ו - רטז

עַל הַמְבֹאֵר בְּדְבָרֵי רַבְּנוּ בְּעֵינֵינוּ הִירָאָה שֶׁהִיא בְּחִינַת רֵיחַ (לִיקוּ"מ תו' ב
וּח"ב ס"י א' ועוד), כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא) וְהִרִיחוּ בִּירְאָתָה ה'. אָמְרוּ אַנְשֵׁי-
שְׁלוֹמְנוּ בְטַעַם הַדְּבָר שֶׁנִּמְשַׁל הִירָאָה לְרֵיחַ, כִּי כְּמוֹ שֶׁהִרִיחַ אֵף עַל פִּי שְׂאִינֵנוּ
נִרְאָה וְנִכְפָּר וְהוּא כְּדְבָר שְׂאִין בּוֹ מִמֶּשׁ, אֵף עַל פִּי כֵן כַּח הִרִיחַ תִּקְיָן כָּל כָּד
עַד שֶׁהוּא מְקִיף וּמְחַיֶּה אֶת כָּל דְבָר וְדְבָר מֵעֶבֶר לְעֶבֶר בֵּין לְטוֹב וּבֵין לְרָע.
כְּמוֹ כֵן כָּל אֶחָד כְּפִי יִרְאֶתוּ כֵן רֵיחוֹ, אִם לְטוֹב אִם לְרָע וְנִכְפָּר כָּלוּ בְּרֵיחוֹ.
וְכַמוֹכָא בְּתוֹרָה ב' מֵאֲמַר חַז"ל (סוֹטָה מ.ט.) מֶה שֶׁאָמַר הַתְּלָמִיד רֵיחָא
דְּחִינוּנִיתָא אֲנִי מֵרֵיחַ. אָמַר לֵיהּ רַבּוּ בְנֵי, טְהַרְהָ יֵשׁ בְּךָ (עֵינֵי שֶׁמֶ). וְכַעֲיֵן מֶה
שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (הוֹבָא בְקַב הִישֵׁר פ"ז) מֶה שֶׁאָמַר אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא לְחָסִיד אֶחָד
בְּעַת שֶׁעֶבֶר דְרָכָם אָדָם גְּאוּתָן, שֶׁהוּא מְסַרִּים וְרֵיחוֹ נוֹדֵף יוֹתֵר מִהַנְּבִלָה,
כִּי כָּל אֶחָד כְּפִי יִרְאֶת ה' שְׁבוּ כֵן מִכִּיר בְּהַשְׁנִי, אִם יֵשׁ בּוֹ יִרְאֶת ה' אִם לֹא.

ו - ריז

הָיָה אוֹמֵר רַלְיִי ז"ל, שְׁכֵמוּ אֱלוֹ הַיְרוּדִים וְהַחוּטָאִים שֶׁבְּצַד הַטְּמֵאָה אוֹמְרִים וּמְשַׁתְּמְשִׁים בְּלִיצְנוּתָם בְּלִשׁוֹן הַפְּתוּב "אֲכֹל וְשָׂתוּ כִּי מִחַר נְמוּתִי" (ישעיה ט), וּמְחַמֵּת זֶה נוֹפְלִים וַיִּגְעִים בְּחֹטְאָתָם יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, כְּמוֹ כֵּן אָנוּ מְצַדְּנוּ צְרִיכִים גַּם לְהִתְחַזֵּק יוֹתֵר וַיּוֹתֵר לְקַיֵּם זֹאת, וְלִדְעַת לְקַיֵּם זֹאת וְלֶאֱכֹל בְּקִדְשָׁה מֵאֲכָל וּמִשְׁתֶּה שֶׁל תּוֹרָה וְאִף אָנוּ צְרִיכִין לְהַזְדַּרֵּז בְּקִיּוּם הַפְּתוּב הַנִּי"ל, וּלְנַצְּלוֹ לְטוֹבָה בְּמַחְשָׁבָה זֹו שֶׁל יוֹם הַמִּיתָה, 'אֲכֹל וְשָׂתֵה כִּי מִחַר נְמוּתִי, וְכִלְשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה (אבות ג, א) דַּע מֵאִין בָּאתָ וּלְאֵן אָתָּה הוֹלֵךְ - לְמָקוֹם עֶפְרַר רַמָּה וְתוֹלְעָה. וְלִפְנֵי מִי אָתָּה עֹתִיד לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבוֹן וְכוּ'. וּמִשׁוּם סְבוּת אֱלוֹ עֲלִינוּ לְהַזְדַּרֵּז בַּיּוֹתֵר כִּי מִחַר נְמוּת בּוֹדָאִי. כִּי מְצוּדָתוֹ פְּרוּסָה עַל כָּל הַחַיִּים. (אבות ג, טז).

ו - ריח

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עֲנִין זֶה שֶׁל פְּשִׁיטַת הַבְּגָדִים שֶׁל הָאָדָם הַבָּא לְהַטְהֵר הַמְּזֶכֶר בְּפְתוּב (זכריה ג), הַכּוֹנֵה שֶׁיִּפְשִׁיט וַיִּסִּיר מֵעָלָיו כָּל הַחֲכָמוֹת וְהַדְּמִיוֹנוֹת שֶׁנַּחֲקַק בּוֹ עַל יְדֵי עוֹנוֹתָיו, וַיַּחֲלִיט בְּדַעְתּוֹ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב מֵעַתָּה לְצִיַּת לְרַבְּנוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר יִצְוֵנוּ וְלִלְכֹת בְּדַרְכּוֹ הַקְּדוּשָׁה, וְאִז תַּעֲלֶה טְבִילָתוֹ כְּרֵאוֹי וְתִטְהָרוּ מִכָּל הַטְּמֵאוֹת, וְאִף זֶה שֶׁמָּחוּ צְלוּל בְּקִדְשָׁה כְּרֵאוֹי מְחִיב לְהִתְחַיֵּל עִם הַתְּקַרְבוֹתוֹ בְּהִתְחַלָּה תְּדַשָּׁה וְלִשְׁכַּח תְּחַלָּה כָּל הַהַקְדָּמוֹת שֶׁקִּבַּל מִמֵּי שְׂאִינוֹ צְדִיק גָּמוֹר, וְכֵמוֹ שֶׁמְצִינוּ (ב"מ פה) בְּרַבִּי זִירָא שֶׁכְּשֶׁעָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בִּקְשׁ בְּתַפְלָתוֹ שֶׁיִּשְׁכַּח מִמֶּנּוּ תּוֹרַת חוּץ לְאֶרֶץ, וּבּוֹדָאִי לֹא הִיָּתָה כּוֹנֵנָתוֹ לְעֶצֶם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁהִיא תּוֹרַת אֲמֵת אֲלָא הַכּוֹנֵה לְהַקְדָּמוֹת וְהַהֲרַגְשׁוֹת הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁקִּבַּל שֶׁהֵם הוֹעִילוֹ לוֹ לְקַבֵּל תּוֹרָה בְּהִיוֹתוֹ בְּחוּץ לְאֶרֶץ. וְעַתָּה הֵבִין שֶׁצְרִיךְ וּמְחִיב לְקַבֵּל הַקְּדָמוֹת וּבְאוּרִים וְהַרְגְּשׁוֹת אַחֲרוֹת כְּדֵי שֶׁיִּתְעַלֶּה עַל יָדָם לְמַעַלָּה בְּקִדְשׁ.

ו - ריט

אָמרוּ בְרָמֵז עַל הַכְּתוּב שִׁפְכֵי כַּיָּמִים לִיבֶדֶד (אֵיכָה ב) שֶׁהוּא רֵאשִׁי תְבוּת שִׁכִּיל, לְלַמְדֵנוּ שֶׁעֵקֶר הַחֲכָמָה וְהַשֶּׁקֶל הַנִּכּוֹן הוּא רַבּוּי הַתְּפִלוֹת וְזֶה הוּא עֵקֶר הַשֶּׁקֶל הַנִּכּוֹן וְהַקְדוּשׁ. וְכָל מָה שֶׁמִּתְגַּדֵּל שְׂכָלוֹ צָרִיד לְהַרְבּוֹת בַּתְּפִלָּה יוֹתֵר. וְכֵן לְהַפְדֵּד עֵקֶר הַזְכִּיָּה לְשֶׁקֶל הוּא תְלוּי כַּפֵּי בְחִינַת שִׁפְכֵי כַּיָּמִים לִיבֶדֶד, וְכִשְׁלוֹקֵחַ הַחֲכָמָה וְהַשֶּׁקֶל בְּכַח בְּלֹא תְפִלָּה זֶה בְּחִינַת פְּגָם הַכְּפֹת הַצּוּר שֶׁמִּמְשִׁיד בְּאוּרֵי הַתּוֹרָה שֶׁלֹּא בְּרַחֲמִים וְכַמְבֹאֵר בַּתּוֹרָה כ, עֵינֵי שָׁם.

ו - רכ

פִּרְשׁ פַּעַם אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּדַרְדֵּד צַחוּת מֵאַמָּרָם ז"ל שֶׁאָמְרוּ אֲגָרָא דְּבֵי הַלּוּלָא מְלִי (בְּרַכּוֹת ו:). וְהֵינּוּ שְׂכַר הַשְּׂמִיחָה הוּא בְּזָה שְׁפוּגָשׁ שֶׁסָּם אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ שִׂיחוֹת חֲבָרִים בְּעִבּוּדַת ה' יִתְבַּרְךָ, כִּי 'כַּפָּה עוֹלָמוֹת אֶתְהַפִּיכוּ', עַד שֶׁהַפְּגִישׁוֹ אוֹתוֹ עִם חֲבֵרוֹ וְהַכֵּל כְּדִי שֶׁיִּדְבֵּר וְיִשׁוּחַח עִמּוֹ בַּתּוֹרָה וְעִבּוּדַת ה' וְעַל כֵּן 'אֲגָרָא דְּבֵי הַלּוּלָא, מְלִי'. כִּי בְּבֵית הַשְּׂמִיחָה שֶׁסָּם בְּיוֹתֵר נִפְגָּשִׁים הָרַעִים וְהָאֱהוּבִים וְיִכּוּלִים בְּקִלּוֹת יוֹתֵר לְשׁוּחַח בֵּינָם לְבֵינָם בְּדַבְּרֵי תּוֹרָה וְעִבּוּדָה.

ו - רכא

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְעַנְנֵן הַבוּשָׁה הַגְּדוּלָּה שֶׁיֵּשׁ לְמַעְלָה לְאֵלוֹ הַקְּטַנִּים בְּמַעְלָה הַמִּתְגַּאֲיִם אוֹ מְקַבְּלִים גְּדֻלָּה שֶׁאֵינּוּ רְאוּי לָהֶם, שֶׁכְּמוֹ שְׁנֵהוּג כְּאֵן בְּעוֹלָם כְּשֶׁמִּגִּיעַ אָדָם עֲשִׂיר וְסוּחַר רָם מַעְלָה לְשׁוּם מְקוֹם מְחוּץ לְאַרְצָה מְכַרְיִזִים וּמְכִינִים אֶת הַצְּבוּר לְבוֹא וּלְקַבֵּל פָּנָיו וּמְכִינִים מְקוֹם גְּבוּהָ וּמִנְשֵׂא שָׁבוּ יוֹכֵל לְבוֹא וְלִשְׁטוֹחַ וּלְהַנִּיחַ סְחוּרוֹתָיו כְּדִי לְהַרְאוֹת לְעַם מְטִיב סְחוּרוֹתָיו וּמִמָּה שֶׁהֵבִיא וְסוּחַר שֶׁסָּם בְּמַרְחָקִים. כְּמוֹ כֵן מְשׁוּל הַדְּבָר לְזֶה הָאָדָם הַמִּגִּיעַ מְכָאֵן עוֹלָם הַזֶּה שֶׁסָּם לְמַעְלָה, וּמֵאַחַר שֶׁכְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה שָׁמוּ הוֹלֵךְ לְפָנָיו בְּגִדֵּל צְדָקָתוֹ וּמַעְלוֹתָיו, אוֹ שֶׁמִּתְגַּאֵה לְחֶשֶׁב כֵּן. שֶׁאָדָם רָם מַעְלָה הוּא, עַל כֵּן כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק וְהוֹלֵךְ וּבֹא לְבֵית עוֹלָמוֹ שֶׁמִּחִים בְּבִיאָתוֹ לְחֶשֶׁב שֶׁהֵנָּה מִגִּיעַ אָדָם רָם מַעְלָה כְּמוֹתוֹ וּמְכִינִים מְקוֹם עֲבוּרוֹ וְקוֹרְאִים

לְכֹל הַצְדִּיקִים לְבוֹא וְלַחְזוֹת בְּנַעַם זִיוו וְלִרְאוֹת בְּמַעֲלַת וְטִיב סְחוֹרוֹתָיו שֶׁהֵבִיא, וְהִנֵּה אִם נֶכּוֹן הַדְּבָר מֵה גֹדֵל שִׁבְחוֹ וְהַשְׁמָחָה שֶׁיֵּשׁ שָׁם, וְכֻלָּם רוֹצִים וּמִתְהַדְרִים בְּקִרְבָּתוֹ, וְחֲלִילָה חֲלִילָה לְהַפְדֹּת מֵה גֹדֵל הַבוֹשָׁה כְּשֶׁמִּתְחִיל לְהוֹצִיא דְמִיוֹנוֹתָיו וְהַבְּלִיו, וּמִמַּעֲשָׂיו הַרְעִים וּמִנִּיחִים וּמִסְדֵּרִים לִפְנֵי כָל אֶת עֲוֹנוֹתָיו וְסִרְחוֹנוֹתָיו הֵי וְכִי אֶפְשֶׁר לְתַאֵר גֹּדֵל עֲצָם צַעַר הַבוֹשָׁה שֶׁיְהִיָּה לוֹ.

וְזֶה בְּחִינַת הַנְּאֻמָּה בְּשִׁבְחַת הַצְדִּיקִים שֶׁמִּשְׁבַּחִים אוֹתָם בְּבִיאָתָם וְאוֹמְרִים 'פָּנוּ מִקּוֹם' לְזֶה הַצְדִּיק שֶׁמִּגִּיעַ וְכוּ', כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל כְּמָה פְּעָמִים. (ברכות יח : כתובות עז : ובזוהר מדרש הנעלם פרשת נח). וְהִינוּ פָּנוּ מִקּוֹם וּבוֹאוּ לִרְאוֹת בְּסְחוֹרוֹתָיו וּבְמִתְנוּתָיו שֶׁהֵבִיא. וְזֶה הַצְדִּיק אֶכָּן מְנִיחַ אֶת תְּכוּלַת סְחוֹרוֹתָיו שֶׁסָּחַר וְנָשָׂא וְנָתַן בְּתוֹרָה וְעִבּוּדַת ה' כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְזֶה שִׁבְחַת הַגְּדוֹל שֶׁל הַצְדִּיקִים שֶׁיְכוֹלִים לַעֲמֹד בְּפִרְסוּם הַנְּכוֹן שֶׁם לְמַעַלָּה וְלִבְלִי לְהַתְבַּיֵּשׁ שָׁם בְּסְחוֹרוֹתֵיהֶם וּמִתְנוּתֵיהֶם שֶׁהֵבִיאוּ כָּאֵן מִהָעוֹלָם הַזֶּה וְזֶהוּ שְׂסִים שְׁלֵמָה אֶת סִפְרֵי מִשְׁלֵי (פֶּרֶק לֵא) בְּשִׁבְחַת הָאִשָּׁת חֵיל, שֶׁהִיא מְרֻמָּזַת עַל נִשְׁמַת הַצְדִּיק שֶׁהִיָּתָה כְּאֵנִיּוֹת סוֹחֵר מִמְרָחֵק תְּבִיא לְחֻמָּה, וְתִקָּם בְּעוֹד לִילָה וְכוּ', סְדִין עֲשֵׂתָה וְתִמְכֹּר וְחִגוֹר נִתְּנָה לְכַנְעָנִי, עַז וְהִדָּר לְבוֹשָׁה וְעַל יְדֵי זֶה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן, וּפִיָּה פְּתִיחָה בְּחֻמָּה בְּלֵא בּוֹשָׁה, וְכוּ' וְכוּ' אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִתְהַלָּל וְאִזּוּ תִנּוּ לָהּ מִפְּרִי יְדִיָּה וְיִהְיֶה לְבָרַח בְּשַׁעֲרֵים שֶׁלְמַעַלָּה עַל כָּל מַעֲשֵׂיָהּ. וּמִזֶּה יֵשׁ לְלַמֵּד כְּמָה וְכְמָה צָרִיךְ לְבָרַח וְלִהְיוֹת מְגֻאָּה וְגִדְלוֹת וּמִפְּרִסוּם בְּפֶרֶט מִפְּרִסוּם שֶׁל שְׁקָר.

וּבְזֶה נִכְלָל גַּם הָעֲנָן שֶׁאָמְרוּ רַז"ל בְּלִשׁוֹנָם (ברכות נו. יומא פח) שֶׁלְעֵתִיד מִסְדֵּרִין לְאָדָם עֲוֹנוֹתָיו, הִינוּ הַסְדֵּר בְּפָנֵי כָל, וְאוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה וְכוּן לְהַפְדֹּת כְּשֶׁמִּסְדֵּרִין זְכוּיוֹתָיו כְּמָה כְּבוֹד וְהוֹד וְהִדָּר, אֲשֶׁרֵי לוֹ.

ו - רכב

בְּמִאֲמָרָם ז"ל (ברכות כח, יומא כב), בְּעֲנָן הַתְּלָמִיד חָכָם שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְהִיָּה 'תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ', אָמְרוּ אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁעֲנָן זֶה הוּא בְּבְחִינַת ה'לְפָחוֹת', הִינוּ שֶׁלְפָחוֹת יְהִיָּה תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ, כִּי לְאֲמַת צָרִיךְ שֶׁיְהִיָּה תּוֹכוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִחִיצוֹנֵיוֹתוֹ, לְרֵב הַצְּנִיעוּת וְהַסְתַּרְתַּת מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁלֵּא יִכָּשֵׁל חֲלִילָה בְּגִאוֹת וְכִדּוּמָה, אֲבָל כְּלַפִּי אַחֲרַיִם 'לְפָחוֹת' יְהִיָּה תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ.

ו - רכג

אָמרוּ בְּצַחוֹת שֶׁשָּׂאֵלֶת "קִבְעֵת עֵתִים לַתּוֹרָה" שֶׁיִּשְׁאַלוּ אֶת הָאָדָם לְעֵתִיד כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שֶׁבֶת לֵא), זֶה נֹאמֵר לְאַנְשֵׁים פְּשׁוּטִים הַעוֹסְקִים בְּמִשְׁאֵ וּמִתֵּן הַטְּרוּדִים לְמַחֲתָם, אֲבָל אֵלּוּ שֶׁזָּכוּ וַיְכַלּוּ לְשִׁבֵּת עַל הַתּוֹרָה אוֹתָם יִשְׁאַלוּ בְּשֵׂאֵלָה הַפּוֹכָה וְהֵינּוּ שֶׁיִּשְׁאַלוּם אִם הִיא יוֹשְׁבִים וְהוֹגִים בַּתּוֹרָה בְּהַתְמַדָּה רַבָּה כָּל כֶּד עַד שֶׁהֵיוּ צְרִיכִים וּמְכַרְחִים לְקַבֵּעַ וּלְגַזֵּל עֵתִים מִזְמַן הַלְמוּד לְצַרְכֵיהֶם הַהֶכְרַחִים כְּאֲכִילָה וְשִׁנָּה, לְרַב הַתְמַדָּתָם הַגְּדוֹלָה.

ו - רכד

הִיא אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּשֵׁם צְדִיקִים שֶׁפָּרְשׁוּ מֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁאָמְרוּ, (שֶׁבֶת קֵכֶט) לְעוֹלָם יִמְכֹּר אָדָם קוֹרוֹת בֵּיתוֹ וַיִּקְנֶה מִנְעָלִים לְרַגְלָיו. וְהֵינּוּ שֶׁיִּמְכֹּר כָּל מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ וַיִּקְנֶה אֵיזָה דָּבָר שֶׁבִּקְדָּשָׁה כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (אֲבוֹת א, ה) 'וַיִּקְנֶה לְךָ חֵבֵר', וְהֵינּוּ שֶׁיִּקְנֶה לוֹ חֵבֵר נֶאֱמָן וַיִּתְקַרֵּב לְצְדִיק מִפְּלֶג שְׁיוֹכֵל לְהַנִּיחַ לוֹ 'מִנְעָלִים לְהַרְגְּלוֹ' הַרְעִים, שֶׁיִּנְעַל אוֹתוֹ לְבָלִי לְשׁוֹב לְהַרְגְּלוֹ הַרְעוֹת. וְעֵבוֹר חֵבֵר וְצְדִיק כְּזֶה מֵהָרְאוּי שֶׁיִּמְכֹּר 'כָּל מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ' כִּי מְנִיעַת הַרְגְּלוֹ הַרְעִים הֵם חַיֵּי עוֹלָם נְצַחִים עַדִּי עַד. וְכֵמוֹ כֵּן לְהַרְגְּלוֹ הַטּוֹבוֹת יַעֲשֶׂה אִף לָהֶם מִנְעוּלִים טוֹבִים שֶׁיַּעֲמִד בָּהֶם לֵאלֹהֵי הָרָף וּלְלֹא פְרָצָה רַק יִהְיֶה מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ בִּקְדָּשָׁה כְּרֹאוּי.

ו - רכה

הִיא אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּעֵנֶן דְּרָךְ רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ שֶׁאֶחָד מִיִּסוּדוֹת דְּרָכּוֹ שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְדַעַת שְׂאִין שׁוֹם מִשָּׁג שֶׁל "לְמַחֵר", רַק הָעֶקֶר הוּא הַהוֹה שֶׁנִּמְצָא בּוֹ הָאָדָם, וְזֶה בְּחִינַת מָה שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (עִירוּבִין כֵּב). לְמַחֵר - לְקַבֵּל שְׂכָרְם, כִּי מַחֵר הוּא בְּחִינַת עוֹלָם הַבָּא וְאִין לוֹ לְהָאָדָם בְּפֶרֶט הַמְקַרֵּב לְרַבְּנוּ לְחַשֵּׁב, רַק עַל רְגַע זֶה שֶׁעוֹמֵד בּוֹ, לְחַשֵּׁב מִחֻשְׁבוֹת אֵיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ עוֹד טוֹב

ועוד טוב. והיו אנשי-שלומנו מרמזים ואומרים שכן מרמז הכתוב (שמות יז) צא הלחם בעמלק. מחר. שכן המלחמה כנגד עמלק וחילותיו הוא בבחינת המחר. שכן עמלק מחליש דעת האדם מבחינת "היום" ואומר לו עשה זאת למחר ולאחר זמן, וכך דוחה את האדם מיום ליום ומחדש לחדש ומשנה לשנה עד שנוקן כבר ואין לו כבר פח יותר להתחדש ולהתחיל מחדש באמת לעבד את ה'.

ו - רכו

היה אומר ומפליג רל"י ז"ל באמתת התורה ובדרך השפלות של העוסקים בה שזה ענין מה שאמרו רבותינו ז"ל כמה וכמה פעמים "הדרי ביי" (עירובין נב. סד. פסחים לט. ועוד), "חוזרני ביי", או "לא ידענא" (ברכות כה. שבת מ. ועוד), איני יודע. ואף רב לתלמיד פרבי נחמן לרבא מצינו שאמר בן. וכן מלשון התנחומא שאומר בכל פעם בלשון "למדנו" ונקרא משום בן גם "מדרש למדנו", כי כן דרך התורה להודות על האמת ולבקש אמתת ההלכה ולהודות על חסרון הידיעה. וכן אמרו רז"ל (ברכות ד. וראה תוס' קידושין ל.). למד לשונך לומר איני יודע, ותפסו הלשון 'למד לשונך', כי עבודה גדולה היא ואין נוח לו לאדם להודות על חסרון ידיעתו ועל בן עבודה גדולה היא וצריך לה למוד גדול.

ו - רכז

אמרו אנשי-שלומנו בענין מה שאמרו חז"ל (חגיגה ט) על הכתוב "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשור לא עבדו", - אינו דומה השונה פרקו מאה פעמים להשונה פרקו מאה ואחד. שההדגשה בשבחו של זה השונה פרקו מאה ואחד, הוא מחמת זה שאינו מפסיק בכסופיו לכסף להתעלות הלאה, ואינו מפסיק להתחדש בה יותר ויותר, ובה שהיא ממשיך לשנות פרקו הלאה ואינו נשאר על מדרגתו אף שהיא מדרגה גדולה, בה מגלה גדל אמונתו באין סוף הנמצא בתורה ומשום כך נקרא 'עבדו' באמת. ומזה נלמד לכל אדם באיזה דרגא שהוא שעל ידי

כסופיו להתעלות יותר ויותר בזה נכלל בכלל "עבדו".

ו - רכח

דיקו ואמרו אנשי שלומנו, במה שאמרו רז"ל: (סוכה נב.) יצרו של אדם מתחדש עליו בכל פעם, יצרו של אדם מתגבר עליו בכל פעם. שזה עקר התגברותו של היצר לבלי לתת לאדם להתחדש ולהתגבר בכל פעם בהתחדשות פראוי, ועל זה עצמו עקר התגברות היצר ליאש את האדם שלא ירצה ולא יאמין בתקוה גדולה שהי עמו ואצלו ושעדין באפשרותו להתגבר ולהתחדש. אם ירצה. וזה היצר הוא בבחינת זה לעמת זה נגד תכלית תכלית הקדשה, וכל כחו הוא כמו כן בהתחדשות ובהתגברות בכל פעם, ועל כן לעמתו כל עבודתנו כמו כן להתחדש בכל יום ובכל עת בבחינת "חדשים לבקרים" (איכה ג) מדי יום ביום ובזה תלוי כל נצחוננו של האדם הנרדף על ידי יצרו שמתחדש ומתגבר עליו בכל יום, להתנהג כיצרו ממש ולהתחדש ולהתגבר בתורה ובמצות באיזה בחינת מקום וזמן ונפש שנמצא בו, ואז בטוח בנצחוננו. כי רבים אשר עמו מאשר אתם הם זכות אבותיו וזכות הצדיקים שמאמין וחוסה בהם ובתחבולות תעשה

ו - רכט

אמרו במליצה על פי מה שאמרו רז"ל (ב"ק כ: וב"מ ו.) "מדשתיק מודה ליה", שכמו כן עקר השתדלותנו הוא לבלי לשתק ולבלי לנוח ולחרש ולשתק רק למחות בצעקות רמות בתפלתנו על כל עולה ועולה שאנו עושים ונכשלים חלילה, ולהכריז בקולי קולות נגד היצר והתאות. (וראה ליקו"ה הלכות חזקת קרקעות).

ו - רל

הָיָה אוֹמֵר רל"י ז"ל בְּמָה שֶׁאָמְרוּ חז"ל (סוטה ה): כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גִּסוּת הָרוּחַ אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין אֲנִי וְהוּא יְכוֹלִין לְדוֹר בְּמַדּוֹר אֶחָד. שְׂמֵיָה רוּאִים שְׁלוּלָא פְּגָם קָשָׁה וְכַבֵּד זֶה הָרִי אֵף שֶׁנֶּעֱשָׂה עִם הָאָדָם מֵה שֶׁנֶּעֱשָׂה עֲדִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ, וְעַל כֵּן אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל בְּסֵפֶר חֵי מוֹהֲר"ן (סימן תקסב) שֶׁעָקַר הַנְּפִילָה הִיא הַגְּאוּת, בְּפֶרֶט כְּשִׁמְתָאָה לְכַבּוֹד וְהַתְנַשְׂאוּת וְרוֹדֵף אַחֲרֶיהָ שְׂאֵז בּוֹדָאֵי אֵין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ. וְהַתְקוּן לְזֶה הוּא רַק הַכְּנָעָה וְשִׁפְלוּת שֶׁיִּכְנָיעַ עִצְמוֹ מִכָּאן וּלְהַבָּא, שְׂאֵז ה' עִמּוֹ וְיִכּוֹל לְצַאת מֵעֵמֶק זֶה־הַמָּתוֹ מִחֲמַת שְׁה' עִמּוֹ וְאֶצְלוֹ עַל אֵף דְרַגְתּוֹ הַנְּמוּכָה

ו - רלא

הָיָה אוֹמֵר רל"י ז"ל בְּמָה שֶׁאָמְרוּ רז"ל (סנהדרין צט. קז). "הַמְּבִישׁ פְּנֵי חֲבֵרוֹ בְּרַבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא", אֵף שֶׁזֶהוּ בּוֹדָאֵי הַאֲמַת כְּמַאֲמָרִים זְכוּרִים לְבִרְכָה שֶׁאֵבֵד אָדָם זֶה עוֹלָמוֹ. וְאִם כֵּן לְכַאוּרָה הָיָה אֶפְשָׁר לְחַשֵּׁב שְׂטוּב שֶׁהַמְּבִישׁ יִחְזִיר לְהַמְּבִישׁ מִנָּה אַחַת אֶפְסִים וּלְרַדְפוֹ, כְּדִי לְהַצִּילוֹ מִרְדַּת שַׁחַת שֶׁלֹּא יֵאָבֵד עוֹלָמוֹ חֵס וְשְׁלוֹם בְּזֶה שֶׁבִיִּישׁוֹ. אֵף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ הָאָדָם הַמְּבִישׁ לְחַרֵּשׁ וּלְשַׁתֵּק עַל אֵף שֶׁזֶה הַמְּבִישׁוֹ אֵבֵד עוֹלָמוֹ, וּבְשִׁתִּיקְתּוֹ זֹ שְׁשׁוֹתֵק זוֹכֶה הוּא לְתַשׁוּבָה שֶׁלְמָה בְּבַחֲנִית עוֹלָם הַבָּא כְּמַבְאָר בְּתוֹרָה ו'. שֶׁהוּא בַּחֲנִית עוֹלָם הַבָּא שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁאֵבֵדוֹ וְאִינוֹ אַחֲרָאֵי לְעוֹלָם הַבָּא בְּאֶפְסִים הַבָּא בְּאֶפְסִים כְּזֶה.

ו - רלב

אָמְרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוּמְנוּ. כְּמוֹ שֶׁהִזְהִירוּנוּ רז"ל וְאָמְרוּ (אבות ב, א) "וְהוּי זֶהִיר בְּמַצּוֹה קִלָּה כְּבַחְמוּרָה שֶׁאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שְׂכָרְךָ שֶׁל מַצּוֹת", כֵּן סוֹבֵב הַדְּבָר גַּם בְּעִנְיֵי רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁצָּרִיךְ לְהִיּוֹת זֶהִיר וְזָרִיז לְקַיֵּם כָּל צְוֵאוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת כִּי "אֵין אַתָּה יוֹדֵעַ מִתֵּן שְׂכָרְךָ", וְאִינוֹ מְשִׁיגִים גְּדַל עִמְקוֹת עֲצוּתָיו הַשִּׁיכִים לְתַקוּן הַנְּפֵשׁ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּכָל זְמַן. אֵף בְּעֶצֶה

ו - רלג

אמרו אנשי-שלומו לענין הזריות הנדרש בעבודת ה', שאין לו לאדם אלא אותו הרגע שעומד בו, ואין שיך בה שום דחיה לומר למחר אתפלל, ולמחר אלמד וכדומה. וכמו שאמרו רז"ל (אבות ב, ד) אל תאמר לכשאפנה אשנה שמה לא תפנה. וכן אמרו (עירובין כב). "למחר" - לקבל שכרם. כשהמכון בתבת למחר הוא לעולם הבא ולעתיד לבוא, כי אין לנו בעבודתנו במצות ומעשים טובים כפי יכלתו ויותר מן רק את בחינת "ועכשיו", עכשיו ממש. לחטף אותו רגע שעומד בו, למלאותו בתורה ותפלה ומעשים טובים כפי יכלתו ויותר מן. וכן מרגע לרגע ומעכשיו לעכשיו. (וכמבואר היטב בליקו"מ תו' רע"ב על הכתוב היום אם בקולו תשמעו), עיי"ש).

ו - רלד

במאמר המשנה (אבות ג, א) הסתפל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עברה. דיקו אנשי-שלומו בתבת "לידי עברה", שיש בפרוש הפונה שהוא מרגל ושרוי חזק בעברה, אולם על ידי שישתפל בשלשה דברים שפרטה המשנה דהינו 'מאין באתי' ו'לאן אתה הולך', ו'לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון' על ידי זה ינצל מלפל בידי עברה להיות שרוי בה בפעל בכל לב ובקביעות חס ושלום, ואף אם יבוא חס ושלום לידי מכשול יהיה מכשולו בלא ידים ובלא רגלים.

ו - רלה

במאמר חז"ל שנאמרו (אבות ד, א) איזהו חכם הלומד מכל אדם, שנאמר (תהלים קיט) "מכל מלמדי השכלתי פי עדותיך שיחה ליי". שזה החכם האמת לומד ומקבל תורה מכל מלמד, כי יודע החכם ומאמין שהם דברי תורה שנאמרו משמים ומה לו מי אמרם וממי ששומעם, ואף שאינו לפי כבודו. וזהו מכל מלמדי השכלתי (ולא הקפדתי על כבודי ממי שלמדתי) כי הרי עדותיך שיחה לי, (כי הרי הם דברי תורתך הקדושה) שנאמרו אף לי בפרטיות, והאדם הנוהג כך הוא הנקרא חכם דקדשה באמת.

ו - רלו

שאל פעם אחד מאנשי-שלומנו את רל"י ז"ל לענין חובת למוד זכות ומציאת הנקדה טובה בחברו שדבר בה רבנו הרבה, והרי אמרו רז"ל שאין טוענים מהפכין בזכות המסית, (סנהדרין כט. ובתוסי' שם דף ח:). ענה ואמר שענין זה של למוד זכות שהזהירה עליה המשנה 'והוי דן את כל אדם לכף זכות' (אבות א, ה), אינו חלילה להקטין העברה והפשע אלא אדרבא, משמעותה להפך, להורות לנו שכל עברה ועברה חמורה היא מאד מאד, אלא שדנים אנו אותו לזכות מחמת הסבה שהביאה אותו לידי מכשול עצום כזה, ומלמדים אנו עליו זכות, לסבת העברה, ומחפשים כל כך עד שמוצאים בחוטא נקדה טובה פנימית החבויה בו, ומעוררים אנו אותו על ידי זה שיחזר על ידה בתשובה שלמה, ומגלים לו שעדין הוא בכלל זכות, ודוקא כשיש בו רצון וחפץ טוב להתקרב מחדש להשם יתברך, אבל העברה עצמה נשארה בחמרתה הגדולה כמות שהיא בעצם. ועל כן באמת זה המסית שלא די לו בעונותיו שלו עוד הולך להסית אחרים לעבודה זרה בזה מנתק עצמו מכל ואין חובה להפך ולדרש בזכותו.

ו - רלו

שאל פעם רל"י ז"ל את רבי אלהן ספקטור ז"ל על המובא בזהר (שמות מד. ויקרא קצ:). שאלישע הנביא היה כמעט במדרגתו של משה רבנו וחזר "הזהר" כמה פעמים בחבורם יחד אלישע-משה, ושאלו אם כן מה

כָּבֵד הַיְתֵה דְרָגָתוֹ שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא רַבּוֹ שֶׁל אֱלִישָׁע, עָנָה לוֹ, שֶׁאֱלֹהֵי
מַחְמַת שְׁנַעְשָׂה מִלְאָךְ אֵין הַזֶּהר מְדַבֵּר מִמֶּנּוּ לְעֵנָן זֶה, אִוְלָם אֱלִישָׁע כָּאָדָם
מִפְּלִיג הַזֶּהר בְּשִׁבְחוֹ כָּל קָף.

ו - רלח

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל עַל זֶה הַמוֹבָא בַּזֶּהר עַל הַכְּתוּב (דְּבָרִים רַעַג, רַפּב)
מִיִּמְכוֹן שִׁבְתוֹ הַיְשָׁגִיחַ רָאשֵׁי תַבּוֹת מִשָּׁה. שְׁעֵנָן זֶה בָּא לְלַמְּדֵנוּ גְדָל מַעֲלַת
הַצְּדִיק וְגְדָל כְּחוֹ בְּעוֹלָם וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַז"ל (חֲגִיגָה יב) הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל
עַמּוּד אֶחָד וְצְדִיק שְׁמוֹ. עַד שֶׁעָלְיוֹ נֶאֱמַר בְּחִינָה זוֹ מִיִּמְכוֹן שִׁבְתוֹ הַיְשָׁגִיחַ.

ו - רלט

הָיוּ אוֹמְרִים בְּמָה שֶׁאֲמָרוּ רַז"ל (שֵׁה ש"ר פֶּרֶשָׁה ה) אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְיִשְׂרָאֵל, אַתֶּם פְּתַחוּ לִי פֶתַח כְּחֹדוֹ שֶׁל מַחֲט וְאֲנִי אֶפְתַּח לְכֶם פֶּתַח שְׁעָנֹלוֹת
וְקָרוֹנוֹת עוֹבְרִים בּוֹ, שְׁזֶה סוּבָב וְהוֹלֵךְ גַּם עַל לְעֵתִיד לְבוֹא, שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא
יִרְאֶה כָּל אֶחָד וְאֶחָד אִידֵךְ שֶׁמִּכָּל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה טוֹבָה שֶׁעָשָׂה וּמִכָּל דְּבוּר
וְדְבוּר שֶׁל תּוֹרָה וְתַפְלָה אִף שֶׁהָיָה נִדְמָה לוֹ לְכַאוּרָה שֶׁהָיָה רַק כְּחֹדוֹ שֶׁל
מַחֲט יִרְאֶה אִידֵךְ שֶׁנִּפְתַּחוּ לוֹ שְׁעָרִים גְּדוֹלִים וְרַחְבִּים לְהַכְּנִס דְּרָכֶם לְעוֹלָם
שֶׁכֵּלוּ טוֹב וּמַעוֹלָם לְעוֹלָם. וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהִתְחַזֵּק
וְלַחֲטוֹף טוֹב וְלַפְתַּח אִף פְּתָחִים קְטַנִּים, וְאִם לֹא יִזְכֶּה לְרֵאוֹת כָּאֵן בְּעוֹלָם
הַזֶּה אֵת הַפְּתָחִים הַגְּדוֹלִים שֶׁפְּתַח לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יְדֵי זֶה, יִזְכֶּה
לְרֵאוֹתָם בְּעוֹלָם הַבָּא בְּנִדְאִי.

ו - רמ

היו אומרים ומרמזים בגדל מעלת עבודת קימת חצות לילה שעל כן קבע בעל השלחן ערוך לראש חבורו את עבודה הזו כמבאר בטור ובשלחן ערוך ארח חיים סימן א, לרמז שכל המשך כל הד' חלקי שלחן ערוך המקיפים והסובבים את האדם בכל שעות יומו בכל ימי חייו זקוקים הם לשעות קדושות אלו של עבודת חצות לילה, ובתפלותיו ולמודו בשעות קדושות אלו יזכה לקיים בשלמות כל דיני התורה שבארבעה חלקי שלחן ערוך.

ו - רמא

היה אומר רל"י ז"ל לפי מה שתקנו לנו חז"ל חובת ברפת התורה מדי יום ביום על אף שאנו כבר מכירים את התורה ולמדנו אותה אתמול ושלשום, וכמו כן קבעו לנו גם סדר בקריאה מדי שבוע בשבוע מדי שנה בשנה, זה כמה וכמה שנים, כל זה בא ללמדנו, לחזקנו ולעודדנו במדת ההתחדשות שנצרכת ומכרחת לתורה. בבחינת מה שאמרו רבותינו "בכל יום ויום יהיו בעיניך פחדשים", ועל כן מדי יום מחיבים אנו בברפת התורה כדי להתחיל בה מחדש כאלו לא שמענוה מעולם וכמו שכתוב (דברים ו, ובע"ז, ג.) "והיה אם שמוע וכו' אשר אנכי מצוה היום, היום ממש. וכמו שכתוב (דברים ד.) "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום".

ו - רמב

אמרו אנשי-שלומנו על המובא בספרים (הובא בספר כף החיים פלאגי בשם ספר קמח סולת דף ט.) שהראשי תבות ו'יברך ד'יוד א'ת ה" הוא ו'ד'א"י, הינו שדוד המלך עליו השלום השריש בעולם בדרך תפלתו ותהלתו את ודאות האמונה לעיני כל הקהל, וזהו גם שבחו של אברהם אבינו עליו השלום, שהיה ראש למאמינים (שהש"ר ד, ג) והינו שהיה ראש ואב להכנסת האמונה לעולם והוא אשר השריש ונטע את האמונה בלבבות בני האדם. וזה גם ענין שבח שאנו משבחים את המלאכים בסדר תפלת יוצר, "כלם אהובים כלם ברורים" הינו שזהו מעלתם, שברורים ונדאים הם 'באמונתם בלא ספקות כלל וכלל.

ו - רמג

פֶּרַשׁ פֵּעַם רַבִּי אֶלְחָנָן סַפְקָטוֹר ז"ל הִנְאָמַר בְּתַפְלַת י"ח "וּקְדוּשִׁים בְּכָל יוֹם יִהְלֹוּ סְלָה", וְדִיִּק בְּתוֹסֶפֶת הַתְּבִיחַ "סְלָה", לְהַדְגִּישׁ וּלְוַמַּר שְׂדוּקָא הַקְדוּשִׁים הֵם אֵלוּ שְׂיִכּוּלִים לְהִלְלוֹ יִתְבָּרַךְ בְּלִי סוּף בְּבַחֲיַנַּת 'סְלָה', וְרַק תַּפְלַתְּם שֶׁל הַקְדוּשִׁים תִּשְׁאָר לְנֶצַח, לְרַב מַעֲלַת קְדוּשַׁתְּם וּיְגִיעַתְּם בְּתַפְלָה. (וְכַמְדָּמָה שְׁאָמַר זֹאת בְּשֵׁם סַפְרִים).

ו - רמד

הֵיוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוּמֵנוּ מְדַגְיָשִׁים וְאוֹמְרִים שְׁכָל הָעֲבוֹדוֹת וְהַפְחוֹת שְׂמִכְנִיסִים בְּתַפְלַת שְׁחָרִית בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבִרְפַת הַמְּאוֹרוֹת וְכוּ' כָּל זֶה הוּא כְּהִכְנָה לְקִרְאַת הַדְּבָקוֹת הַגְּדוּלָּה שְׁנִזְכָּה לָהּ בְּתַפְלַת "הַשְּׂמוּנָה עֲשֶׂרָה", וְכָל דְּבָקוֹת הַתַּפְלָה שֶׁבְּתַפְלַת י"ח שֶׁהֵיא בְּחָרֵשׁ וּבְדוּמִיָּה זֹכִין לָהּ לְפִי הַצְּעָקוֹת וְהַהֲתַאֲמָצוֹת וְהַפְחוֹת שְׂמִכְנִיסִים לְפָנָי זֶה, הֵינּוּ בְּסֹדֶר הַקְּרִבָּנוֹת וּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבִבְרָכוֹת הַתַּפְלָה וּבִקְרִיאַת שְׁמַע וְכוּ'.

ו - רמה

דִּיקוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוּמֵנוּ בְּפֶתוּב בְּבִרְפַת 'אַהֲבַת עוֹלָם', וְכוּ' 'חֲמֵלָה גְּדוּלָּה - וַיִּתְרָה' חֲמֵלַת עֲלֵינוּ, שְׁלֵכְאוּרָה מֵהוּ חֲחֵמְלָה הַיִּתְרָה, הַרִי זְכוּת הַתּוֹרָה שְׂזָכִינוּ לָהּ הוּא חֲמֵלָה גְּדוּלָּה עַד אֵין קֶץ וּמָה הוּא הַמְּרָמֵז בְּתַבַּת "יִתְרָה", וְאָמְרוּ שֶׁהַחֲמֵלָה ה'"יִתְרָה" הַנוֹסֶפֶת לְחֲמֵלָה הַגְּדוּלָּה הוּא זְכוּת וּמִתְנַת הַהֲתַקְרָבוֹת לְצַדִּיק אֲמַתֵּי הַמּוֹרָה בְּדַרְכֵי לְמוּדָיו וְתוֹרוֹתָיו לְהַבִּין וּלְהַשְׁפִּיל וּלְקַיֵּם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שֶׁקִּבְּלָנוּ, וְזֶהוּ זְכוּת יִתְרַת הַנוֹסֶפֶת עַל עַצְמָהּ קִבְּלַת הַתּוֹרָה.

ו - רמו

אָמְרוּ בְּצַחוּת בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁבַתְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה "כִּי אֵל מְלֶךְ רוּפֵא נֶאֱמָן וְרַחֲמָן אֲתָה", שֶׁתֵּבַת נֶאֱמָן סוּבֵב עַל עֵצִים הַרְפוּאָה שֶׁנִּשְׁלַח לוֹ לְאָדָם מִן הַשָּׁמַיִם לְרַפְאוֹתוֹ בְּרַפּוּאָה אֲמִתִּית וְנֶאֱמַנְתָּ כִּהְנַהֲגָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְתֵבַת 'רַחֲמָן' קָאֵי עַל תּוֹסֵפֶת הַשְּׁתַדְלוֹת שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים מְלַמְעֵלָה לְרַפְאוֹתוֹ מִהַקְלָקוּלִים שֶׁקְלָקְלוּ וְהִזְיקוּהוּ הַרוּפְאִים בְּרַפּוּאוֹתֵיהֶם הַמְדַמּוֹת. שְׁגָם עַל זֶה מְרַחֵם עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרַחֲמָיו הַמְרַבִּים לְרַפְאוֹתוֹ וּלְתַקּוֹן עוֹתֶתְם שֶׁל הַרוּפְאִים שֶׁהִזְיקוּהוּ. וְעַל חֶסְרוֹנוֹ וְעוֹלָתוֹ שֶׁהִלֵּךְ לִשְׂאֵל בְּרוּפְאֵי אֵלֶיךָ.

ו - רמז

בְּעֵינֵינוּ הַשְּׁשֶׁה זְכִירוֹת הַנְּהוּג לְאָמְרוֹ בְּכָל יוֹם אַחֵר הַתְּפִלָּה, 'זְכוֹר אֵל תִּשְׁפַּח אֶת אֲשֶׁר הִקְצַפְתָּ וְכוּ' 'זְכוֹר יוֹם אֲשֶׁר עָמַדְתָּ לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ בְּחוּרְבִי. אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו שֶׁשְׁנֵי זְכִירוֹת אֵלוֹ לְרִמְזוֹ בָּאוּ עַל שְׁנֵי דְרָגוֹת שֶׁבְּאָדָם. הֵן בְּעֵת גְּדֻלוֹתוֹ וְגֵאֻתוֹ שֶׁצָּרִיךְ לְזַכֵּר אֶת אֲשֶׁר הִקְצִיף אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהֵן בְּעֵת יְרִידָתוֹ וְנִפְיֻלָּתוֹ יִזְכֵּר אֶת אֲשֶׁר קִבַּל אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת אֲשֶׁר הָיָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּקִבְלַת הַתּוֹרָה וְשֶׁהוּא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲף שֶׁהוּא כָּעֵת בְּבַחֲיִינַת הִירִידָה וְהוּא מְקַצֵּפוֹ יִתְבָּרַךְ חֲלִילָה. וְהוּא מְחַיֵּב אֶף בְּעֵת כְּזוֹ לְחַזֵּר לְמִדַּת הַשְּׂמִיחָה וְלִדְעַת וּלְזַכֵּר מֵעֲלֵתוֹ הַנְּכֹנֶה. וְהֵינּוּ שְׂאֵף שֶׁהוּא זוֹכֵר אֶת אֲשֶׁר הִקְצִיף אֶסוּר לוֹ לִשְׁפַח וּמְחַיֵּב לְזַכֵּר הַיֵּטֵב יוֹם הַגְּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר עָמַד בְּחוּרְבֵי עִם כָּל כָּל יִשְׂרָאֵל וְקִבַּל שֵׁם הַתּוֹרָה.

ו - רמח

אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו בְּסֵדֶר הַשְּׁבַח שֶׁאֲנֵנו אוֹמְרִים בְּתְפִלַּת שַׁחֲרִית שֶׁל שֶׁבַת יוֹם טוֹב. "שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקָדוֹשׁ וְכוּ' וְכְתוּב רָנְנוּ צְדִיקִים בְּה' לִישְׂרָיִם

נאֹה תהִלָּה", שֶׁהַכְּתוּב מְשַׁבַּח אֶת הַיִּשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר שֶׁלָּהֶם נֹאֹה תהִלָּה, כִּי עֲנִין 'יִשְׂרָאֵל' אֵף שֶׁהוּא לְמַעַל מִדְּרַגַּת 'צַדִּיקִים' אֲבָל בְּחִינַת 'יִשְׂרָאֵל' מְרִמֵּז גַּם עַל עֲנִין כָּלֵל, אֵף לְהַקְטִינִים בְּמַעַלָּה, וְהֵינּוּ אֵף הוּא דָּבָר כָּלֵלִי שֶׁאֵף שְׂאִינוּ בְּדְרַגַּת הַצַּדִּיק וְלֹא חֲסִיד וְלֹא קְדוֹשׁ, אֲבָל הוּא מְחַפֵּשׁ אֶת הַיִּשְׂרָאֵל וְהֵאֱמַת שֶׁבְהַתְקַרְבוּת לֵה' יִתְבַּרֵּךְ, עַל אֵף שֶׁיּוֹדֵעַ שְׂאִינוּ לֹא צַדִּיק וְלֹא חֲסִיד וְלֹא קְדוֹשׁ, וְעַל כֵּן לֹא נֹאֹה תהִלָּה וְשִׁיכַת לוֹ בְּיוֹתֵר עַל שְׂאִינוּ מְנִיחַ אֶת מְקוֹמוֹ הַמַּעֲט שֶׁבְקִדְשָׁה, וְצוּעֵק וּמְבַקֵּשׁ מִמְקוֹמוֹ הוּא "אֵיִה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ". וְזֶהוּ "הַיִּשְׂרָאֵל" בְּבַחֲיַנְתּוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל יוֹתֵר וְיוֹתֵר חַס וְשָׁלוֹם. וְלֹא נֹאֹה תהִלָּה מִחֲמַת הַקְּשֵׁי הַגְּדוֹל שֶׁל הַהֲתַחֲזָקוֹת בְּדְרַגָּתוֹ הוּא.

ו - רמט

הֵיוּ מְדִיקִים וְאוֹמְרִים בְּהַכְּתוּב בְּהַגְדָּה שֶׁל פֶּסֶח "אֲרַמִּי אוֹבֵד אָבִי וְכוּ' לָבֵן בְּקֵשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל וְכוּ'. שֶׁלְכֹאֹרֶה לָמָּה יֹאמֵר זֹאת עַל לָבֵן אַחֵר שֶׁאֲצִלוֹ גְּדָלוֹ הַשְּׁבִטִים וְאֲצִלוֹ הָיָה יַעֲקֹב אֲרַבַּע עָשָׂר שָׁנָה, וּמִדּוּעַ לֹא יֹאמֵר זֹאת עַל עֵשָׂו הַרְשָׁע שֶׁהוּא אָמַר בְּמִפְרָשׁ "אֶהְרֹגֶה אֶת יַעֲקֹב אַחִי" (בְּרֵאשִׁית כז). וּבְאֵרוֹ שֶׁעֲנִין קִלְפַת לָבֵן הִיא קִלְפָה מְסַכְּנַת עוֹד יוֹתֵר מֵעֵשָׂו, כִּי עֵשָׂו הוּא מְכַרִּיז בְּגִלוּי כְּוִנּוֹתָיו, וְאוֹמֵר בְּפִיו מַה שֶׁחֹשֵׁב בְּלִבּוֹ, וְאֵף שֶׁהוּא מְסַכֵּן מְאֹד אֵף עַל פִּי כֵן אֲפֹשֶׁר וְנִתֵּן יוֹתֵר לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ, מַה שְׂאִין כֵּן לָבֵן שֶׁהוּא רַמְאִי וְנוֹכַל קִשָּׁה לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ בְּיוֹתֵר מַה גַּם שֶׁהוּא עֹז פָּנִים שֶׁאוֹמֵר אַחֵר כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעָשָׂה לוֹ יַעֲקֹב "הַבְּנוֹת בְּנוֹתַי וְהַבְּנִים בְּנֵי וְכָל אֲשֶׁר אֶתָּה רוֹאֶה לִי הוּא". וּבְרַמְאוֹתָיו מִשְׁתַּדֵּל לְפַגֵּעַ בְּבָנִים וּבְהַמְשִׁיךְ הַדּוֹרוֹת, וְרָצָה לְקַחַת אֶת כָּל הַגְּדָלָה שֶׁל יַעֲקֹב מַה שֶׁיִּגַּע בְּבָנָיו לְגַדְלָם וּלְחַנְכָם כְּרֵאוּי וְהוּא מְבַטֵּל כָּל קִדְשָׁתָם בְּמַחִי יָד בְּאִמְרוֹ: "הַבְּנוֹת בְּנוֹתַי וְהַבְּנִים בְּנֵי", כְּאוֹמֵר לְיַעֲקֹב אֵין לָךְ בְּהֵם שׁוֹם חֶלֶק וּקְדוּשָׁה. וּקְלָפָה כִּזוֹ הַמְסַתֶּרֶת עֲצָמָה וְכְוִנּוֹתֶיהָ קִשָּׁה הַרְבֵּה יוֹתֵר לְהַנְצִיל מִמֶּנּוּ, כִּי בְּסִתֵּר לִבּוֹ מְבַקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶת הַכֹּל אֵף שְׁכֻלְפֵי חוּץ נְדָמָה שְׁעוּשָׁה טוֹבוֹת.

ו - רנ

אָמרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּצַחוֹת עַל מַה שְּׂאוֹמְרִים בְּהַגְדָּה 'תָּם מַה הוּא אוֹמֵר',
שְׂאוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּקוֹל וּבְהַדְגָּשָׁה בְּתַבַּת 'תָּם', כִּי 'תָּם = הַתָּם' בְּלִשׁוֹן
תַּרְגוּם, וְכֵן בְּלִשׁוֹן רוֹסְיָא הוּא "שָׁם", וְהִינוּ לְרַמֵּז עַל עוֹלָם הַבָּא וְהִינוּ "שָׁם"
מַה הוּא אוֹמֵר", וּמַה וְאִיךְ יִצְדִּיק דִּינֵנוּ לְעֵתִיד. וְהִינוּ 'תָּם', מַה הוּא אוֹמֵר.

ו - רנא

בְּעֵינֵי הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה ג' בְּפָגַם מִי שְׁשׁוּמֵעַ נְגִינָה מִמְּנַגֵּן רְשָׁע וְכוּ'. אָמַר רַל"י
ז"ל שְׁשׁוּמֵעַ מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּפִשְׁטוֹת לֹאמַר שְׁעֵנֵן "מְנַגֵּן רְשָׁע" הַמְּבַאֵר
בְּפָנִים סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ גַּם עַל זֶה שְׁמַנְגֵן עַל כְּלֵי שִׁיר לְלֹא קוֹל נְגִינָתוֹ הַיּוֹצֵא
דִּיקָא מִפִּיו, וּבְפֶרֶט כְּשֶׁמְנַגֵּן עַל כְּלֵי שִׁיר וּמְנַעִים עוֹד גַּם בְּקוֹלוֹ הַפְּגוּם,
שְׁבִיזָה נְפָגַם הַשׁוּמֵעַ בְּיוֹתֵר וְקָשָׁה לוֹ עַל יְדֵי זֶה בְּעִבּוּדַת ה' בְּיוֹתֵר. (ה"ה
רֵאָה גַם בַּסֵּפֶר "נַחַל נוֹבַע" עַל זֶה הַמֵּאמֵר שְׁמוֹכַח כֵּן בְּפָנִים הַמֵּאמֵר
עִי"ש).

ו - רנב

אָמרוּ עַל הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה ו' "שְׁכֻשְׁרוּדָף אַחַר הַכְּבוֹד הַכֹּל חוֹקְרִים אַחֲרָיו
אִם הוּא רָאוּי לְכְבוֹד הַזֶּה אִם לֹא שְׁמָה שְׁאָמַר "הַכֹּל חוֹקְרִים", הַכְּנִיָּה
גַּם לְמַטָּה כָּאן בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעֵקֶר וּבְיוֹתֵר, שְׁשׁוּאֲלִים בְּשִׂמְיִם אִם הוּא
רָאוּי לְכְבוֹד הַזֶּה אִם לֹא.

ו - רנג

בְּתוֹרָה ו' "כְּבוֹד מְלָכִים חָקֵר דְּבָר, כְּבוֹד אֱלֹקִים חֹסֵת דְּבָר", וְכוּ' פִּרְשׁ בּו
רַל"י ז"ל, דְּהִינוּ אִם הוּא רוֹדֵף אַחַר הַכְּבוֹד שְׁכָל עֲשִׂיוֹתָיו וּפְעֻלוֹתָיו הֵם

בשביל להרבות כבודו העצמי יחקר דבר' והכל חוקרים אחריו לחקר אם הוא ראוי לכבוד הזה, ואם לאו, שכל מעשיו לשם שמים הינו בחינת כבוד אלקים, אזי הסתר דבר, ואין חוקרים אחר כבודו. וזה בחינת 'הסתר דבר', הינו שעושה כל מעשיו בהסתר ובהצנע. כי זה הסימן שעושה הכל בשביל אלקים.
כבוד

ו - רנד

היה אומר רל"י ז"ל לענן השתיקה שצריך האדם לשתק למחרפו שעל ידי זה זוכה האדם לתשובה, כמבאר בתורה ו'. שענן זה סובב והולך גם לענן עבודת התפלה, שגם בה צריך האדם לחרש ולשתק לבלי להתפלל שתבוא שום רעה וצרה ויגון על חברו על אף שעשה לו רעות רבות, וגם בתפלתנו בתהלים וכדומה על מפלת השונאים והאויבים, אין לנו לכוון בהם חלילה על זה או על אחר. כי דוד המלך שהיה צדיק גדול ונורא ידע נכוחה מי הוא בבחינת רע הגמור כל כך עד שצריך ומתיר להתפלל עליו להכחידו, ואז תהיה המיתה או הענש לטובתו, אבל אנו שאין אנו יודעין ומבינים בדברים עתיקים פאלו צריכים רק להתפלל שיתהפך הכל לטובה, ושהקדוש ברוך הוא ברחמיו המרבים יסבב כבר סבות שיהיה הכל על צד היותר טוב בין לנו בין לשכנגדנו, ואם צריך לשכנגדנו להענש שיענש ממרום.

ו - רנה

פעם כשנשאל רל"י ז"ל על ידי אחד מאנשי-שלומנו בענין המבאר בתורה ו' בענין ההמתנה, עד כמה צריך האדם להמתין עד שיזכה לתשובה הראויה? ענה ואמר לו: כל ימי חייך עד מאה ועשרים שנה. בהמשילו את הדבר (להמבואר במדרש והובא בתו' ו') מהמשל לאחד העומד בחנות הבשם לקנות אפרסמון, שכל זמן שהוא עומד וממתין בתור לקבלתו, נכלל כבר בכלל אלו הנחנים והמתבסמים מריחו הנוסף ממילא בחנות, כי בחנות של הבשם כל הנמצא ועומד בו כבר מתבשם, מה גם שמתקדם תורו כל העת, עד שסוף כל סוף יגיע תורו ממש, ויקבל אף הוא את

הַאֲפָרֶסְמוֹן וַיִּתְבַּסֵּם בְּרִיחוֹ כְּרֹאזִי, אֹוֹלָם אִם מִתְנַאֵשׁ וְעוֹזֵב אֶת תּוֹרוֹ
יִפְסִיד בְּוַדָּאִי, וְעַל כֵּן כָּל תְּשׁוּבָה וַתְּשׁוּבָה וְכָל הַמְתַּנְּה וְהַמְתַּנְּה תְּבִיאֶהוּ
בְּסוּפוֹ לְזָכוֹת לְמָה שְׂצָרִיךְ, מִלְּבַד זֹאת שְׁעָצָם הַזְּמַן שְׁמַמְתִּין כָּל כֶּד בְּיָמֵי
חַיָּיו נְחֻשְׁבִים לוֹ גַם הֵם לְיָמֵי תְּשׁוּבָה, שְׁנֵתְבַסֵּם עַל יְדֵי זֶה מִבְּחִינַת
הַאֲפָרֶסְמוֹן בְּכָל אָפֶן.

ו - רנו

אָמְרוּ בְּעֵינֵינוּ הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה ח' שְׁעָקֵר הַרוּחַ חַיִּים הוּא בְּהַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים
דְּבָקִים בְּתוֹרָה, וְעָקֵר הַרוּחַ חַיִּים הוּא אֶצְלָם, שְׁעַל כֵּן נִמְצָא שְׁבְנוֹסָף לְעֵינֵינוּ
הַהִתְקַשְׁרוֹת הַנִּצְרָךְ קִדְם הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁאָמַר רַבֵּנוּ (בַּסֵּפֶר שִׁיחוֹת הַר"ן
סִימָן רִיב) שְׂצָרִיךְ לֹאמַר קִדְם הַתְּפִלָּה "הַרִינִי מִקֶּשֶׁר עֲצָמֵי לְכָל הַצְּדִיקִים".
הַרִי לְפִי הַמְּבַאֵר פְּנִים נִמְצִינֵנוּ לְמַדִּים שְׁגַם קִדְם לַמּוֹד הַתּוֹרָה צָרִיךְ
לְהִתְקַשֵּׁר לְצְדִיק, כִּי בְּזֶה שְׂדִיק רַבֵּנוּ שְׂצָרִיךְ לְקַבֵּל הַרוּחַ חַיִּים מִהַצְּדִיק
וְלֹא אָמַר שְׁבְעָצָם הַלְּמוֹד בְּתוֹרָה שְׁעָלֶיהָ מִרְחֻפֵת רוּחַ הָאֱלֹקִים יְכוּלִין כָּבֵר
לְקַבֵּל הַרוּחַ חַיִּים. נִמְצָא שְׁבְהַכָּרַח לְקַבֵּל הַתּוֹרָה הוּא לְהִתְקַשֵּׁר לְצְדִיק
שֶׁהֵם דְּבָקִים בְּתוֹרָה וְדָרְכָם מִקַּבְּלִין הַרוּחַ חַיִּים הַנִּמְצָא בְּתוֹרָה.

ו - רנז

לְעֵינֵינוּ הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה ט' מַעֲנֵנוּ נְסִים עֲלֵאִין וְנְסִים תְּתַאֲוִין וְכוּ', פֶּרֶשׁ רַל"י
ז"ל "נְסִים תְּתַאֲוִין", הֵם אֱלוֹ הַנְּסִים הַנִּעֲשִׂים לְחוֹלָה שְׁנִתְרַפָּא מִמַּחֲלָתוֹ
וְכַדוּמָה, "נְסִים עֲלֵאִין" הֵם הַנְּסִים הָאֱלוֹ שְׁמַנְעוּ אֶת הָאָדָם מִלְּחָלוֹת וְלִפְל
לְמִשְׁכָּב אוֹ לְאִיזָה צָרָה שְׁהִיא מִבְּלֵי יְדִיעָתוֹ, וְנְסִים אֱלוֹ אִין אָדָם רוֹאֶה
וְאִינוּ מִכִּיר וּמִבִּין בּוֹ אִם לֹא בְּאִמוּנָה שְׁמַאֲמִין אִם בְּרַדְעָת הוּא, כְּמָה
וְכְמָה נְסִים עוֹשָׂה עִמוֹ ה' יִתְבָּרַךְ שְׁלֹא יְבוֹא לְיַדֵי צָרָה חֲלִילָה. וְהֵם נְסִים
גְבוּהִים וְעֲלִיוֹנִים יוֹתֵר יוֹתֵר.

ו - רנח

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְעַנְיָן הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה ט' מְעַנֵּן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא בְּחִינַת נְסִים בְּחִינַת תְּפִלָּה, עֵין שָׁם. שְׁכִיּוֹם בְּזִמְנֵנוּ שְׁאֲנוּ כָּבֵר בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֵקֶר הַפְּגָם שְׁאֲנוּ פּוֹגְמִים בָּהּ הוּא בְּזָה שְׁאֵין מֵאֲמִינִים אָנוּ שְׁיֵשׁ כַּח בְּתִפְלָה, וְאֵף בְּתִפְלַתְנוּ אָנוּ, עַל אֵף שְׁנִמְצָאִים אָנוּ בְּדִיּוּטָא הַתַּחְתּוֹנָה, שְׁאֵכֵן תִּתְקַבֵּל תְּפִלַּתְנוּ, וְיִהְיוּ נַעֲשִׂים עַל יְדֵי תְּפִלַּתְנוּ נְסִים עֲלֵאֵין וְתִתְאֵין וְכוּ' וְכוּ'. וּבְזָה פּוֹגְמִים אָנוּ לְפִי דְרָגָתְנוּ בִּירְשַׁת אֶרֶץ. וְעֵין שָׁם וְתִבֵּין.

ו - רנט

הָיָה אוֹמֵר בְּעַנְיָן הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה י' שֶׁהַצְּדִיק הוּא בְּחִינַת קוֹצָא דְאֹת ד' וּמֵהַפֶּד בְּחִינַת "אֵל אַחֵר" לְבְּחִינַת "ה' אֶחָד". שְׁזָה כָּחוּ שֶׁל הַצְּדִיק שְׁיִכּוּל לְהַפֶּד אֶת הָאָדָם בְּהַפּוּד גְּדוּל כְּזָה אֵף רַק עַל יְדֵי בְּחִינַת הַקּוֹצָא שֶׁהוּא בְּחִינַת הַנְּקוּדָה טוֹבָה מְעַט דְּמְעַט שְׁיֵשׁ בְּאָדָם, וְלַעֲקָרוּ מִטְּמֵאָתוֹ עַל יְדֵי זָה. וְלִהְכְּנִיסוֹ בְּכֻלָּל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים עַל יְדֵי נְקֻדָּה טוֹבָה קְטַנָּה שְׁמוּצָא בּוֹ וְאֵף רַק עִם נְקֻדַּת רְצוֹנוֹ הַטּוֹב, שֶׁהוּא בְּחִינַת קוֹץ קָטָן, וּמֵהַפְּכוֹ עַל יְדֵי זָה מְבַחֲינַת "אֵל אַחֵר", שֶׁהוּא הַסְּטָרָא אַחֲרָא לְבְּחִינַת הַקְּדוּשָׁה שֶׁהוּא בְּחִינַת "ה' אֶחָד".

ו - רס

הָיָה מְרַחֵב רַל"י ז"ל דְּבִירוֹ בְּעַנְיָן הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה י' שֶׁהַצְּדִיק הוּא בְּחִינַת קוֹצָא דְאֹת ד' וְכוּ' וְכוּ'. בְּבְּחִינַת הַכְּתוּב "וְסִרְתֶּם - וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אַחֲרַי" (דְּבָרִים יא), וְכַמוּבָא מֵהַבַּעַל שֶׁם טוֹב, שְׁכֵן הַדְּבָר שְׁבִפְגָם מִחֲשָׁבָה קְטַנָּה שֶׁל גְּאוּת בְּחִינַת קוֹצָא בְּלָבַד כָּבֵר נַעֲשֶׂה פְּגָם בְּבְּחִינַת "אֵל אַחֵר". וְכֵן גַּם לְהַפֶּד שְׁעַל יְדֵי מִחֲשָׁבָה אַחַת שֶׁל אֲמוּנָה וּדְבָקוּת בְּה'

וְהִרְהוֹר תְּשׁוּבָה, כְּבָר נִפְרָד מִבְּחִינַת 'אֵל אַחֲרֵי וְנִתְדַבֵּק בֵּיהִי אֶחָד וְשֵׁמוֹ
אֶחָד', וְאֶדְרָבָא מִדָּה טוֹבָה מְרַבָּה.

וְזֶהוּ עֵינָן הַנֶּאֱמָר בְּנִבְיָאֵי הַבַּעַל שְׁגָלָה אֱלֹהֵהוּ אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ עַד שְׁצַעְקוֹ
כָּלִם "הִי הוּא הָאֱלֹקִים" (מַלְכִים א, יח), וְהֵינּוּ שְׁעָקָר אֱלֹהֵהוּ הָעֲבוּדָה זָרָה
וּבְחִינַת "אֵל אַחֲרֵי", וְגָלָה אֶלְקוּתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת, וְזֶה שְׁמִצָּאֵנוּ שְׁמִכָּל
שְׁמוֹת הַקֹּדֶשׁ שְׁאִינָם נִמְחָקִים לֹא מִצָּאֵנוּ שֵׁם "אַחֲרֵי", אֶלָּא בְּשֵׁם "אֵל",
וּבְשֵׁם "אֱלֹקִים", כְּמוֹ "אֵל אַחֲרֵי", "אֱלֹהִים אַחֲרֵי", וְעַל כֵּן בְּהִתְגַּלּוּת
הָאֱמוּנָה זָעָקוֹ "הִי הוּא הָאֱלֹקִים", כִּי נִתְבַּטַּל בְּחִינַת 'אֵל אַחֲרֵי'. וְכָל זֶה
נֶעֱשֶׂה אַף עַל יְדֵי תְּנוּעָה קְלָה מִמֶּשׁ, בְּחִינַת קוֹצָא מִמֶּשׁ, שְׁנִיתֵהֶפֶד עַל יְדֵי
תְּנוּעָה קְטַנָּה מִבְּחִינַת 'אֵל אַחֲרֵי' לְבְּחִינַת הִי אֶחָד וּכְבָר נִכְלָל בְּקִדְשָׁה.

ו - רסא

הִיָּה מְרַבָּה רַל"י ז"ל בְּדַבּוּרוֹ, עַל הַמּוּבָא בְּתוֹרָה י" בְּעֵינָן הַהִבְדֵּל שְׁבִין
בְּחִינַת הִי אֶחָד, 'לְבְּחִינַת אֵל אַחֲרֵי', שְׁכָל הַחֲלוּק הוּא מְחַמַּת הַקּוֹצָא
שְׁבָאוֹת ד', שְׁנִמְצָא שְׁכָל הַחֲלוּק בֵּין הַקֹּדֶשׁ לְהַסְטָרָא אַחֲרָא הוּא בְּקוֹץ
דַּק מִן הַדַּק, כִּי כֵן הַדְּבָר מִמֶּשׁ שְׁלֹא נִכְר הַדְּבָר בֵּין אִישׁ לְאִישׁ בֵּין הַמְּאֲמִין
לְשְׁאִינֵי מְאֲמִין אֶלָּא בְּהִבְדֵּל קְטָן מְאֹד שֶׁהוּא עֵינָן הָאֱמוּנָה. וּכְמֵאֲמַר רַבֵּנוּ
לְקוּטִי מוֹהֲר"ן חֶלֶק ב' סִימָן קטז, וּבִסְפָר שִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן יד. שְׁלִשְׁשִׁינְהֵם
בֵּין לְמְאֲמִין וּבֵין לְשְׁאִינֵי מְאֲמִין יֵשׁ אוֹתָן דַּקִּין וְכַרְכְּשׁוֹת, אוּלַּם זֶה הִירָא
שְׁמִים וְהַמְּאֲמִין, לְאֶמֶת אַף גּוֹפּוֹ וְכָל שְׁכָן נִפְשׁוֹ הוּא עֵינָן אַחֲרֵי לְגַמְרֵי
לְגַמְרֵי.

ו - רסב

הִיָּה אוֹמֵר לְעֵינָן הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה כ' בְּעֵינָן 'הַדְּבוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אִשׁ'
הַמְּבָאָר שְׁם פְּנִים, שְׁעֵינָן הַמְּבָאָר שְׁם נוֹגַע גַּם לָנוּ הַקְּטַנִּים בְּמַעֲלָה, וּכְמוֹ
שְׁמִצָּיֵנוּ כְּעֵין זֶה בְּעֵינָן הַגְּעֵלָת כְּלִים, שְׁכְּשִׁרוּצָה שְׁיִפְלִט מִמֶּנּוּ הָאִסּוּר
מִגְעִילוֹ בְּחֲמִים כְּמוֹ כֵּן כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּשִׁרוּצָה שְׁיִפְלִט מִמֶּנּוּ הָרַע לְגַמְרֵי
צָרִיד לְהַשְׁתַּדֵּל שְׁיִהְיוּ דְבָרָיו דְּבוּרִים חֲמִים כְּגַחְלֵי אִשׁ וְהֵינּוּ לְדַבְּרֵי דְבָרָיו

מעמקי עמקים שבלב כדי לזכות לקבל התורה מחדש.

ו - רסג

העובדי ה' הגדולים שבאנ"ש היו מתפללים בכחות ובצעקות משך כל השנה הרי שבראש-השנה לא נכרו כל כך ולא התהדרו בעבודתם בבחינת אל תתהדר לפני מלך שהזכירו רבנו בתורה כי על מאמר ספרא דצניעותא (שנאמר בראש-השנה תקס"ה) על התבות 'ארחא מליא דלא אתחזיא', שהוא בחינת תפלה וכי, עין שם. והדגישו ואמרו ברמז "לא אתחזיא" לבלי להראות ולהתבלט כלפי חוץ בבחינת אל תתהדר לפני מלך, כי צריך להקטין את עצמו, עין שם. ותכף עם סיום החג בתפלת מעריב של מוצאי ראש-השנה כבר שמעו אותם שוב היטב היטב. (וראה עוד חלק ה', סעיפים: רכז-רכח).

ו - רסד

על המבאר בלקוטי מוהר"ן (תורה כב חלק א ובתורה ה חלק ב), על אלו המנהיגים השולטים על עם דל בחנם וכופין אנשים תחות שעבודיהו, היה אומר ראב"ן ז"ל בצחות בלשון הכתוב "בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה" (שופטים יז, כא). שכשאין נמצא הצדיק הגדול הזה שראוי באמת להיות מושל ומלך אזי לפחות "חאטשע" שניחו לאיש לעשות הישר בעיניו ולא יכפו אותו להתנהג כרצון השולט והכופה, אחר שאינו יודע ומכיר בשרש נשמתו של האדם שתחת

ו - רסה

אָמרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ עַל הַמְּבֹאֵר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן תּוֹרָה כח, בְּעֵינֵינוּ הַשְּׂדִים הַפּוֹרְחִים בְּאֹוִיר שְׁהֵם בְּחִינַת בּוֹנִים בֵּית בְּאֹוִירָא דְעֵלְמָא וְכוּ', עֵינֵינוּ שָׁם. שְׁזָהוּ הַחֲלוּק בֵּין הָאָדָם הַהוֹלֵךְ בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה הַנְּכֹוֹנָה עַל יְדֵי תְּפִלָּה וְיִרְאַת ה' בְּתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת, לְבֵין הָאָדָם שְׁהוּא בְּהַפֵּךְ מְזָה, עַל אִף שְׁהוּא עוֹסֵק בְּתוֹרָה, כִּי זֶה שְׁהוֹלֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְדֶרֶךְ הַתְּפִלָּה וְיִרְאַת שְׁמַיִם כְּרֵאוֹי הוּא בְּחִינַת 'בּוֹנֵה בֵּית בְּחֻמָּה' וּבִיסוּד חֻזֵק עִמָּק בְּאֶרֶץ שְׁיַעֲמַד אֵיתָן לְעַד, מַה שְׁאִין כֵּן זֶה שְׁהוֹלֵךְ בְּחֻמּוֹת אִף עַל פִּי שְׁנִרְאָה שְׁבּוֹנָה בְּתִים וּמְחַדָּשׁ חֲדוּשִׁים נִפְלְאִים וְכוּ', אֲבָל אֵינּוּ כִּי אִם כְּבּוֹנֵה בֵּית בְּאֹוִיר, שְׁאִין לוֹ עַל מַה לְסַמֵּךְ וְכָל זֶה מְחַמֵּת שְׁהוֹלֵךְ אַחַר חֻמָּתוֹ וְאִי הַלִּיכְתּוֹ בְּתַמִּימוֹת וְרֵאָה הַמְּבֹאֵר בְּתוֹרָה י"ב חֵלֶק ב' שְׁזָה שְׁהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד ה' עַל פִּי חֻמּוֹת יְכוֹל לִפְל בְּטָעוּתִים וּמְכַשׁוֹלוֹת רַבִּים וְכָל זֶה מְחַמֵּת שְׁאִינוֹ עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינּוּ כְּהוֹלֵךְ בְּאֶרֶץ אֶלָּא כְּפּוֹרַח בְּאֹוִיר בְּדַמְיוֹנוּתוֹ הַנְּדָמִים לוֹ כְּחֻמּוֹת הַתּוֹרָה.

ו - רסו

לְעֵינֵינוּ הַמְּבֹאֵר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן כט בְּעֵינֵינוּ "שְׁבַח הַצְּדִיקִים", אָמרוּ אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוּ: עֵקֶר שְׁבַח הַצְּדִיקִים לְעַבְדָּא וּלְמַעֲשֵׂה הַנוֹגַע לָנוּ הַמְּסַתּוֹפְפִים בְּצִלוֹ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנּוּ הַקְּדוֹשׁ, הוּא בְּזֶה שְׁנִרְבֵּה בְּדַבּוּרִים בְּגִדְל כְּחוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ, עַד שְׁתּוֹרוֹתָיו וְעֲצוּתָיו וְדַרְכּוֹ וְדַבְּרֵיו וְגַלְהַ בְּזַמְנּוֹ שְׁיָכִים לָנוּ בְּדוֹרְנוֹ אָנוּ. וְזֶהוּ עֵקֶר שְׁבַחוֹ שֶׁל רַבְּנּוּ לְגַבֵּי שְׁאָר הַצְּדִיקִים, שְׁזָכָה שְׁעֵינֵינוּ וְדַרְכּוֹ יִמְשֵׁךְ לְדוֹרוֹת עוֹלָם. וְכִמוֹ שְׁאָמַר כֵּן בְּפִרוּשׁ שְׁהוּא רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת דֶּרֶךְ כְּבוֹשָׁה כְּזוֹ שְׁיִמְשֵׁךְ לְדוֹרוֹת וְלֹא יִפְסֵק לְנִצַּח, וְאֲכֹן זָכָה לָזֶה, וְאֲשַׁרְנוּ אָנוּ הַמְּקַרְבִּים אֵלָיו הַחֲפִצִּים לְלַכֵּת בְּדַרְכּוֹ. וְשְׁבַח זֶה הוּא שְׁבַח הַנוֹגַע לְמַעֲשֵׂה, וְנִכּוֹן לְהַרְחִיב וּלְהַאֲרִיךְ בְּדַבּוּרִים אֵלּוֹ שְׁעַל יְדֵי זֶה יִתְרוֹמֵם הַדַּעַת, כְּמְבֹאֵר שָׁם בְּמֵאֵר. (נִכְפַּל לְעִיל בַּח"ד, סַעִיף ל"ה).

ו - רסז

הִיָּה אוֹמֵר רַל"י ז"ל בְּשֵׁם בְּעַל הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, עַל הַנְּאָמַר בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן עַל הַפְּסוּק וְהִמָּה בּוֹכִים פָּתַח הָאֱהָלִי הַנְּאָמַר בְּמַעֲשֵׂה מִדְּוִן 'בְּכִינֵינוּ וְקוֹרִינוּ אֶת שְׁמַעִי'. (וְכַמְּבֹאֵר בְּתוֹרָה לוֹ, עֵינֵינוּ שָׁם). וּפְרַשׁ 'בְּכִינֵינוּ' בְּבִרְכַּת

'אהבה רבה', ואחר כך קורין את שמע פי צריך הכנה רבה בבכיות רבות קדם שקורים את שמע שעל ידי זה יהיה נצל מהשפחה בישא ערב רב. והבכיה מתחלת בברכת 'אהבה רבה' שעל ידי זה נזכה להתגלות בתורה. בזה שנבכה היטב באמירת 'שמע ישראל', וכמבאר פנים. (נכפל להלן סעיף שפ"ו).

ו - רסח

היה אומר רבי שמואל שפירא ז"ל בצחות על פי המבאר בתורה ל"ו, עין שם. שאכן מי שיעסק היטב ויקים הנאמר בה בענין קדשת המחשבה והברית כראוי, יהיה בודאי מהל"ו צדיקים שבדור, עין שם פנים היטב. ועל כן בא מאמר זה בסדר הספר בסימן ל"ו, לרמז על מדרגות הקדשה של הל"ו צדיקים שבדור. *

ו - רסט

אמרו אנשי-שלומנו בהמבאר בתורה מ"ט שעצה הוא בחינת תפלה, אשר על כן הקפידו מאד אנשי-שלומנו לא לתת שום עצה לזולת לומר לו עשה כך וכך מלבד עצת התפלה, שדרך עבודת התפלה ימצא כל אחד עצתו הנכונה.

ו - ער

אמרו אנשי-שלומנו לענין הרמזים שנשלחים מהשמים לכל אחד, כמבאר הדבר בדברי רבנו ז"ל בתורה נ"ד, שענין זה קאי אף גם על הרשעים שגם הם מקבלים את אותם הרמזים כאחרים אלא מחמת שהעקר תלוי

בְּרָצוֹן, וְעַל כֵּן מִתְפָּרְשִׁים הַרְמְזִים לְכָל אֶחָד כְּפִי רָצוֹנוֹ. וְכִשְׁבְּרָצוֹנוֹ לְהִיטִיב
מַעֲשָׂיו וְלִזְכוּת לְתִשְׁבָּה רוּאָה הַרְמְזִים בְּעֵין שְׂכָלוֹ וּמִתְקָרֵב עַל יָדָם יוֹתֵר
וְיוֹתֵר לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְהַרְשָׁע מִחֲמַת שְׂרָצוֹנוֹתָיו פְּגוּמוֹת אֵינּוּ רוּצָה לְהַבִּין
הַרְמְזִים לְהִיטִיב מַעֲשָׂיו, אוֹ שְׂאִינוֹ זוֹכָה לְהַבִּינָם שְׂיִיטִיב מַעֲשָׂיו עַל יָדָם כִּי
הַפֵּל תְּלוּי בְּרָצוֹן כַּנִּ"ל.

ו - רעא

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְעֵנְן זְכוּרֹן עֲלָמָא דְאֵתִי הַמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל
בְּתוֹרָה נֹד. וּבִשְׂאֵר סְפָרִים קְדוּשִׁים שְׁעֵנְן הַזְּכוּרֹן אֵינּוּ רַק זְכוּרֹן הַדִּין
וְחִשְׁבּוֹן הַנּוֹרָא שְׁלַעֲתִיד, אֲלֵא בְּעֵקֶר הַכּוֹנֵה הוּא זְכוּרֹן תַּעֲנוּגֵי עוֹלָם הַבָּא
הַעֲתִידִים לְבוֹא עַל הָאָדָם אִם יֵטָה אֲזַנּוֹ לְהַקְשִׁיב לְקוֹל דְּבַרֵי הַצְּדִיקִים
וְלִשְׁמַע בְּקוֹל עֲצָתָם וְלִלְכֹת בְּדַרְכָּם, וְכִמָּה הַפְּסֵד רַב טוֹב הַצִּפּוֹן לְעֵתִיד,
אִם חֲלִילָה יִלְדֵי אַחַר חֲכָמָתוֹ וְשְׂכָלוֹ וְדַמְיוֹנוֹתָיו וּמַעֲשָׂיו הַרְעִים חֵס וְשָׁלוֹם.

ו - ערב

הָיָה אוֹמֵר רַל"י ז"ל עַל פִּי הַמּוּבָא בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל (סִימֹן סג. קמח) שְׁמַח
הַצְּדִיק הוּא גְבוּהָ עַד מְאֹד וְכוּי, וְעַל כֵּן אִי אֶפְשֶׁר לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ בְּעֲצָמוֹ, שְׂכָמוֹ
כּוֹ יֵשׁ לָנוּ לְהַבִּין וְלִדְעַת אֵת הָאֵמֶת שְׂכָל עֵנְן רַבְּנֵי בְּעֲצָמוֹ, וְזִכּוּתוֹ וְהַשְׁגָּתוֹ
הוּא עַד אֵין סוּף מִמֶּשׁ עַד שְׂאִין לָנוּ בּוֹ שׁוּם הַשְּׁגָה. וְכָל מָה שְׂכַתֵּב וְאָמַר
בְּסִפְרָיו כְּמוֹ לְקוּטִי מוֹהַר"ן וְסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת הַנֵּם אֵדְ וְרַק לְבוֹשִׁין לְעֵצָם
אוֹרוֹ, כְּדִי שְׁנַבִּין אֵף אָנוּ מְעַט מְאֹד זֶה, אֲבָל עֵצָם אוֹרוֹ הוּא נִבְדָּל לְגַמְרֵי
מִהַשְׁגָּתָנוּ, וְכֵן הֵם כָּל דְּבַרֵי הַתְּנָאִים וְאִמּוֹרָאִים וְהַצְּדִיקִים הַקְּדוּשִׁים
שְׂאִין לָנוּ בְּהֵם שׁוּם הַשְּׁגָה כָּלָל וְכָלָל, וְכָל דְּבַרֵיהֶם וְתוֹרָתָם הֵם רַק
לְבוֹשִׁים לְאוֹר עֲצָמוֹתָם, שְׁזֶה בְּחִינַת שְׂמֶשׁ וְלִבְנָה שֶׁהוּא בְּחִינַת רַב
וְתַלְמִיד, כְּמִבְּאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנֵי ז"ל. וְהַלְבָּנָה אֵף שֶׁהִיא מְאִירָה אֵינָה אֲלֵא
כְּאִסְפַּקְלָרִיא וּבְבוּאָה מְאֹד הַשְּׂמֶשׁ, וְכִסִּיל הוּא זֶה הָאָדָם שְׁחוּשֵׁב שְׂאוֹר
הַלְבָּנָה הִיא אוֹר עֲצָמִית וְשִׁרְשִׁית, כִּי אֵינָה אֲלֵא לְבוּשׁ וְכִלִּי מְחִזֵּיק מְעַט
דְּמַעַט מְאֹד הַגְּדוּל שֶׁל הַשְּׂמֶשׁ. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ רַז"ל (ב"ב עה) פְּנֵי מִשְׁהָ כַּפְּנֵי
חֲמָה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כַּפְּנֵי לְבָנָה. הֵינּוּ שְׂיַדַע יְהוֹשֻׁעַ הִיטִב לְנִכּוֹן שֶׁהוּא עֲצָמוֹ

בְּהִשּׁוּאָה לְמוֹשֶׁה רַבּוֹ אֵינוֹ אֶלָּא אֶדְ וְרַק כְּלַבְנָה נֶגֶד הַחֲמָה, וְרַק מְשׁוּם
הַכְנַעְתּוֹ הַגְּדוּלָה הַזֹּאת שֶׁהֵבִין שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּלַבְנָה הַמְקַבֶּלֶת מִהַשְּׁמַשׁ, וְאֵין
לָהּ אֹר עֲצָמֵי כָּלָל, מְשׁוּם כִּי זָכָה וְהֵבִין וְהִתְעַלָּה כָּל כִּי בְקִדְשֵׁת רַבּוֹ. וְכִמוֹ
שֶׁבַשְׁמֶשׁ עֲצָמוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַבִּיט כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּהֶה עֵינָיו, כְּמוֹ כִּן אֲסוּר לְהִרְהֵר
אַחַר רַבּוֹ, שְׂמֵאִיר בּוֹ אֹר אֵין סוּף מִמֶּשׁ.

ו - רעג

בְּהַמְבָּאָר בְּתוֹרָה פִּי"ד חֲלָק א' מַעֲנִין הַגְּדֵר שֶׁיֵּשׁ לְטוֹב הַנְּמָצָא בְּכָל יוֹם
וְכִמָּה נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים יֵשׁ שְׂמַבְלָבְלִים מִחֲשַׁבְתּוֹ וְכִמְבָּאָר בְּזֵהָר (פִּרְשֵׁת
נְשָׂא קַב), אָמְרוּ אֲנִישֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהִנְחָשִׁים וְהַעֲקָרָבִים הֵם הֵם הַתְּאֹת
וְהַרְצוֹנוֹת וְהַפְּסוּפִין הַרְעִים שֶׁיֵּשׁ לְכָל אָדָם, וְהֵם הֵם הַמוֹנְעִים אוֹתוֹ לִינֵק
מִהַטּוֹב הַנְּמָצָא בְּכָל יוֹם.

ו - רעד

דָּרַשׁ פֶּעַם רַבִּי יִצְחָק אוֹטוֹוֹאֲצָקֶעֶר ז"ל עַל הַנְּאָמַר בְּתוֹרָה קַכ"א בְּפִרוּשׁ
הַפְּתוּב 'הִנֵּה בָּאתִי בְּמַגֵּלֶת סֵפֶר כְּתוּב עָלָי, (עֵיין שֵׁם). וְשֶׁאֵלוֹ אֶחָד מֵאֲנִישֵׁי-
שְׁלוֹמֵנוּ אִם כֵּן כְּפִי הַמְבָּאָר פְּנִים יֹאמַר נָא לִי הֵיכָן מְרָמֵז בְּפִסּוּק זֶה עֲצָמוֹ
הַעֲבוּדָת ה' הָרְאוּי לִי, וְעָנָה לוֹ שֶׁעַל כֵּן תִּבְתַּב בִּי מִיגִ'לִּיתִי רֵאשִׁי תִּבּוֹת מִצָּנָה
גִּדּוּלָה לִיהִיֹּת בִּישְׂמֻחָה תִּימִיד (לִיקוּ"מ ח"יב סִימָן כד). וְהוּא רָמַז הָרְאוּי
לְכָל אֶחָד לְחַפֵּשׂ וּלְדַקְדֵּק אַחַר מִצְוָה זוֹ. *

ו - ערה

היו אנשי-שְׁלוֹמֵנו מְשַׁבְּחִים וּמְהַלְלִים בְּגֹדֶל מַעֲלַת קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה וְעַסְק
הַתּוֹרָה בּוֹ, וְאָמְרוּ שְׁרַבְנוּ בְּאִמְרוֹ 'חֲצוֹת מְסַגֵּל כְּמוֹ פְּדִיּוֹן' (לִיקוּ"מ ח"א
סִימָן קמט.), הָרִי שְׁגִלָּה לָנוּ רַבְנוּ שְׁמַעְלַת אֱלוֹ הַשְּׁתֵי שְׁעוֹת חֲשׁוּבִים הֵם
כְּמַעֲלַת יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהוּא יוֹם אַחַת בְּשָׁנָה, וְאִזּוֹ הוּא יוֹם פְּדִיּוֹן פְּדוּת
נַפְשֵׁנוּ הַגָּדוֹל וְאִם נִשְׁפִּיל וְנִבְיֵן לְקִיּוֹ כְּרֵאוֹי וְכִנְכוֹן נִזְכָּה לְפְדִיּוֹן כְּיוֹם
הַפְּדִיּוֹן הַגָּדוֹל מְדִי לַיְלָה בְּלִילָה.

ו - רעו

הָיָה רַל"י ז"ל אֹמֵר לְעֵנֵן מָה שְׁאָמַר רַבְנוּ בְּתוֹרָה קמ"ט "בְּבִקְרָטוֹב
לְהַסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם", שֶׁזֶּהוּ שְׁאָמְרוּ חֲכָמִים בְּפִרְקֵי אָבוֹת (פ"ב), 'דַּע מָה
לְמַעַלְהָ מִמֶּדֶד', שֶׁנִּקְטָטוּ תַּחֲלָה עֵנֵן 'מָה לְמַעַלְהָ מִמֶּדֶד' שֶׁהוּא עֵנֵן לְהַסְתַּכֵּל
עַל הַשָּׁמַיִם, וְאַחַר כֵּן פִּרְטוּהוּ בְּפִרְטוּטוֹ, 'עֵין רוֹאָה', 'וְאִזּוֹן שׁוֹמֵעַת', וְכָל
מַעֲשֵׂיךָ בְּסִפּוֹר נִכְתָּבִים, כִּי בְּתַחֲלַת הַיּוֹם תִּתְּךָ צְרִיךְ הָאָדָם לְדַעַת שְׂיֵשׁ
מִנְהִיג מוֹשֵׁל בְּעוֹלָם שְׂיִירָא מִלְּפָנָיו וְיַדַּע וְיִאֲמִין בְּרַחֲמֵנוּתוֹ הַגָּדוֹלָה. וְזֶה
בְּחִינַת מָה שְׁנִצְטָטוּנוּ לְקִרְאָ בְּכָל יוֹם פְּרִשְׁתָּ שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית, וְאָמְרוּ בְּתַקּוּנֵי
זֶהָר (תִּיקוּן מֵט דף פה): שְׁמַע ר"ת שְׂיִאוֹ מִירוֹם עֵינֵיכֶם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הָעֵנֵן
לְהַסְתַּכֵּל עַל הַשָּׁמַיִם בְּבִקְרָטוֹב, בְּבְחִינַת "דַּע מָה לְמַעַלְהָ מִמֶּדֶד", תַּחֲלָה לְכָל
הַדְּבָרִים וְכָךְ מְדִי בְּקִרְאָ בְּבִקְרָטוֹב.

ו - רעז

הָיָה אֹמֵר רַל"י ז"ל שְׁעַקֵּר עֵנֵן הַנִּקְדָּה טוֹבָה שְׂדָבֵר עָלֶיהָ רַבְנוּ ז"ל
בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן רפ"ב. עַל פִּי הַכְּתוּב (תהלים לז, י) "וְעוֹד מְעַט וְאִין
רָשָׁע וְהַתְּבוֹנָנֶת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ", עַקֵּר עֵנֵן הִמְעַט וְהִיעוֹד מְעַט סוֹבֵב
וְהוֹלֵךְ עַל הַזְּמַן הַרְגָעִים וְהַשְׁעוֹת הַיְקָרִים מְכַל, וְהֵינּוּ שְׂיִשְׁתַּדֵּל הָאָדָם
בְּאִיזָה מַצָּב שְׁנִמְצָא בּוֹ לְנַצֵּלוֹ לְתוֹרָה וְלְתַפְלָה וְלְמַצּוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אִף
מְעַט קֵט, וְכֵן עוֹד מְעַט וְעוֹד מְעַט קֵט, עַד שְׂיִתְבוֹנֵן עַל מְקוֹמוֹ וְיִרְאָה
שְׁנֵהפֶד לְאָדָם אַחַר לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי.

ו - רעה

לענין המבאר בתורה רפ"ב מענין הנקדות וזכיות הטובות שיש בכל אחד מישראל. אמרו אנשי-שלוֹמנו: כל עקר ההשתדלות ברבוי עשית הטוב שעושה האדם בכל פעם, תלוי ועומד לפי החשיבות שמחשיב את הנקדה טובה, שכל מה שנחשב אצלו יותר ויותר הנקדה טובה אף הקטנה ביותר כן חוזר על עשייתה יותר ויותר, וכך מה שעושה ומשתדל יותר מתרבה ומתגדל אצלו הנקדה טובה יותר ויותר ולהיט אחר עשייתה שוב ושוב וחוזר חלילה.

ו - רעט

על המבאר בתורה רפ"ב מענין למווד זכות שמלמד על הרשע שעל-ידי-זה מעלהו באמת לכף זכות וכו', עין שם. אמרו אנשי-שלוֹמנו שאין הכונה דוקא כשהרשע לפנינו ומדבר עמו, אלא ענין זה נעשה גם באפן כללי, שבזה שאנו מלמדים זכות על הרשעים שבכלליות ישראל, בזה אנו כבר מעלים אותם ממדרגתם, ומחמת כן ולסבה זו נכנסים בהם הרהורי תשובה לצאת ממדרגתם הפחותה והשפלה.

ו - רפ

אמרו אנשי-שלוֹמנו לענין המבאר בתורה א' חלק ב' בענין הממשלה על המלאכים וכו', שלאמת כל יהודי ויהודי בכל מצוה ומצוה שעושה הרי הוא גבוה מהמלאכים ויש לו ממשלה עליהם, אולם פונתו הקדושה בלשון שתפס 'ממשלה על המלאכים', שיוזכה שתהיה ממשלה זו במקום נאמן וקיים, והינו שתהיה ממשלה קבועה ושיתעלה בכך מדרגא לדרגא. ועל זה יסד את כל המאמר הנ"ל בבחינת "ואמניניה אמרכל משמש

ו - רפא

לענין המבאר בתורה א' חלק ב' בענין בנין וחרבן היראה שהיא בחינת ירושלים. היה אומר רל"י ז"ל: שכל אחד במעשיו הטובים הרי הוא בונה את בחינת ירושלים שלו וכשמקלקל ופוגם במעשיו הנובעים מקלקול מדת היראה הרי הוא גורם לחרבנו. ושיד ענין זה לכל אחד בדרגתו שנמצא בה ומדי יום ביומו ממש שפעם בונה את ירושלים במעשיו הטובים ופעם מחריבו חס ושלום. ועל כן אף עתה בימינו אף שנקרב כבר בית המקדש בכלליות הרי שבאפן פרטי שיד שוב אף גם היום הן בחינת בנין ירושלים והן חרבנה.

ו - רפב

בענין המבאר שם (בליקו"מ ח"ב, סי' ב' סעיף ה') במאמר מענין תקון הדבור הנאמר בשבת בבחינת ודבר דבר וכו'. שנמצא לפי המבאר שעל ידי שמירת הדבור בששת ימי החל מאיר על זה האדם הנוצר פיו אור השבת, לפי זה המשילו אנשי-שלומו ואמרו, שכן סובבים והולכים גם כל עצותיו של רבנו ז"ל, שעל ידי שמקיים עצותיו ומצית לקולו מאיר עליו אור הצדיק, שגלה זאת העצה, מלבד כל מה שזוכה על ידי עצם העצה הטובה. כמו שעל ידי שמירת הדבור הנ"ל בששת ימי החל מאיר עליו אור השבת.

ו - רפג

בְּעֵינֵי הַמְּבַאֵר בְּתוֹרַה ד' חֵלֶק ב' בְּעֵינֵי ל"ט מְלָאכּוֹת וְכוּ' "כְּשֶׁעוֹשֶׂה
הַמְּלָאכָה כְּרָאוּי", עַד כָּאן. אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵינֵי לְשׁוֹן 'כְּרָאוּי' שֶׁנִּקְטָה,
שֶׁהַכּוֹנֵה שֶׁיַּעֲשֶׂה הַמְּלָאכָה בְּאִפְסוֹ כִּזְהָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה שְׁקוּעַ כָּל כְּלוֹ בַּמְּלָאכָה,
שָׂאזְ עַל יְדֵי זֶה שׁוֹלֵט עָלָיו ל"ט קְלָלוֹת חֲלִילָה, הַפֶּדָּ ל"ט מְלָאכּוֹת הַמְּשֻׁכָּן.

ו - רפד

הָיוּ מְדַגִּישִׁים אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּהַמְּבַאֵר בְּתוֹרַה ד' חֵלֶק ב' בְּעֵינֵי עֲבוֹדַת
הַצְּדָקָה, שֶׁקָּרָא לָזֶה רַבְּנוּ בְּשֵׁם 'עֲבוֹדָה' שֶׁמְזָה נִשְׁמַע וְנִבִּין שֶׁכָּל עֵינֵי וְעֵינֵי
שֶׁלְמֵדְנוּ רַבְּנוּ הָרִי הוּא עֲבוֹדָה וְאֵינוּ דָּבָר שֶׁל מַה בְּכֹד, וְאִף כְּשֶׁנּוֹתָן רַק
פְּרוּטָה לְעֵנֵי הָרִי שֶׁהוּא עֲבוֹדָה וְצָרִיךְ לָשִׁים לְבוֹ הַיֵּטֵב לָזֶה, וְכְשֶׁיִּשְׁשִׁים לְבוֹ
נִכּוֹן לָזֶה יִזְכֶּה לְכָל הַדְּבָרִים וְהַזְכִּיּוֹת שֶׁבְּאוֹת עַל יְדוֹ וְאִף אִם עָשָׂה מְעַט,
וְעַל כֵּן גַּם מְשׁוּם זֶה הַדְּגִישׁ רַבְּנוּ וְקָרָא לָזֶה 'עֲבוֹדַת הַצְּדָקָה' וְכֵן סוֹבֵב
וְהוֹלֵךְ הַדְּבָר עַל כָּל דָּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה שֶׁכְּשֶׁעוֹשֶׂהוּ נִכּוֹנָה אִף דָּבָר קָטָן הָרִי הוּא
'עֲבוֹדָה'. כִּי כָּבֵר מִתְגַּבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר עַל אִף מְעַט זֶה.

ו - רפה

מֵאֲמַר תִּקְעוּ-תּוֹכְחָה שֶׁבְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן חֵלֶק ב' סִימָן ח' נֶאֱמַר כִּיְדוּעַ
בְּרֵאש־הַשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹן לִימֵי חַיָּיו שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, וְהָיוּ אוֹמְרִים אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ
שֶׁמֵּאֲמַר זֶה הוּא כְּעֵין צוּאָתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ שֶׁצּוֹנֵנוּ בְּמֵאֲמַר זֶה אֵיךְ לְהַתְנַהֵג אַחַר
הַסְּתַלְקוּתוֹ, וְהֵינּוּ שֶׁנִּזְהָר וְנִקְפִּיד בְּיוֹתֵר עַל אֲהַבַת הַחֲבֵרִים, וְלֶאֱהָב אֶת
כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, וְשֶׁנִּזְהָר לְבָלִי לְהַבְּאִישׁ רִיחוֹ שֶׁל שׁוּם בֵּר יִשְׂרָאֵל, וְשֶׁכָּל
דְּבוּרֵינוּ אֶחָד עִם הַשָּׂנִי יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת "נִרְדִּי נִתֵּן רִיחוֹ", וְשֶׁנִּזְהָר בְּבַחֲיִנַת
הַתּוֹכְחָה שֶׁבֵּין אֶחָד לְחֲבֵרוֹ, וְנִשְׁתַּדֵּל בְּדְבוּרֵינוּ עִם חֲבֵרֵינוּ, שֶׁיִּתְגַּלֶּה
וְיִתְרוֹמֵם רִיחוֹ הַטּוֹב, אִף כְּשֶׁנִּזְהָר בּוֹ חֲלִילָה שׁוּם חֲסָרוֹן. וְשֶׁיִּתְעוֹרֵר
לְטוֹבָה עַל יְדֵי קוֹל הַדְּבוּרִים כְּשֶׁנִּזְדַּבֵּר כָּל אֶחָד עִם חֲבֵרוֹ. וּבְזֶה נוֹכַח
לְהַמְשִׁיךְ בִּינֵינוּ וּבְכָל הָעוֹלָם אֶת אוֹרוֹ וְדַעַתוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל.

ו - רפו

אמר רל"י ז"ל אחר שאמר רבנו ז"ל מצוה גדולה להיות בשמחה, (ליקו"מ ח"ב סימן כד) הרי שאין אנו צריכים לחפש סבה לשמחה, אלא הסבה הגדולה היא זו עצמה שאנו רוצים לשמע בקולו להיות בשמחה, ואף כשאנו רואים עצמנו שפלים ונבזים, אין זו סבה למנע עצמנו מלשמע ולצית דברו שאמר על השמחה, והיא היא הסבה הגדולה להביא אותנו לשמחה השלמה העולה על כל הסבות המונעות.

ו - רפז

היה אומר רל"י ז"ל לענין מה שהעולם אומרים על ענין ההתבודדות ששיד רק לצדיקים וגדולים במעלה, שאכן נכון הדבר שדרך העבודה הגדולה של ההתבודדות היא מעלה עליונה וגדולה מאד מאד וכדברי רבנו בעצמו (בליקו"מ ח"ב סימן כה), אבל אותה התבודדות הרמה והנשאה שהנביאים והצדיקים הקדמונים היו משתמשים בה להתעלות בהשגותיהם ומדרגותיהם הנעלות, הרי שגם אנו הקטנים במעלה צריכים ומחייבים להשתמש בה עבור מדרגתנו הקטנה להתפלל שנוכח לשמירת עינים וזהירות מדברים בטלים ובטול תורה ושאר הנהגות פשוטות שצריכים לשפרם ולהטיבם יותר ויותר דרך אותה עבודת התפלות והבקשות בעת ההתבודדות.

ו - רפח

תורה ל"ב חלק ב' נאמרה גם בשביל לתרץ הקושיא הגדולה שהיה למגיד מטירהויצע וכמובא בחיי מוהר"ן סימן תרו. והנה יש בדבר שני דעות, יש אומרים שלא שאל מפרשות את רבנו את קושיתו הגדולה שהיה לו רק שאל עליה לרבים מצדיקי הדור. וכשפא לרבנו כון למחשבתו כדרך

בְּקִדּוּשׁ, וְאִזּוּ מֵרַב הַתְּפִעָלוֹת שֶׁשָּׁמַע אֶת הַתּוֹרָה וְהִבִּין תְּרוּץ לְקוֹשְׁיָתוֹ אַחַז
בְּרַבְּנוּ מֵרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת וְאָמַר לוֹ: רַבִּי, הֲנִכֶם חֲדוּשׁ וְכוּי. וַיֵּשׁ אֲוֹמְרִים שֶׁשָּׁאֵל
זֹאת אֶת רַבְּנוּ מֵרַב הַתְּרַגְּשׁוֹת.

ו - רפט

פְּרָשׁוֹ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ עַל הַמּוֹבָא (ליקו"מ ח"ב סימן מו) "וְעַל כָּל פְּנִיִם הַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ בְּקוֹלוֹ שְׂזָה יְשׁוּעָתוֹ". וְהִינּוּ שֶׁעֲצָם הַתְּפִלָּה, שֶׁמִּתְפַּלֵּל הָאָדָם
הִיא הַיְשׁוּעָה וְהַזְכָּיָה הַגְּדוֹלָה שֶׁזָּכָה לָהּ כָּאֵן עַלִי אֲדָמוֹת, וּבְזָה הָעוֹלָם
שָׁבוּ "סְבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ" (תהלים יב) וּמִסְתִּירִים אֱלֻקוֹתוֹ כְּשֶׁזָּכָה זֶה
הָאָדָם רַק לְזֹאת בְּלִבְד שֶׁיִתְפַּלֵּל לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ הוּא הוּא יְשׁוּעָתוֹ הָאֲמִתִּית,
וְאִם גַּם תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ וְיַעֲנֶה ה' לְמִשְׁאֲלוֹתָיו מֵה טוֹב וְאִם לֹא, כִּי
כָּבֵר בְּעֵצָם עֵסְקוּ בַתְּפִלָּה זֹכָה כָּל הָעֵת לִישׁוּעָה כִּי עֵקֶר הַחַיּוֹת מְקַבְּלִין
מִהַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "תְּפִלָּה לֵאלֹהֵי חַיִּים". הִינּוּ שֶׁהַתְּפִלָּה בְּעֵצְמָהּ הִיא
חַיּוֹתוֹ. (ע"ע לעיל בח"ד, סעיף שצ"ב; ובח"ה, סעיף ש"ס)

ו - רצ

עַל עֵינָן שֶׁבָּאָר רַבְּנוּ בְּאֲרִיכוֹת כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים גְּדֹל הַפְּגָם שֶׁל זֶה הָעוֹסֵק
בְּחֻקֵי וּפִילוֹסוֹפִיָא, וְאָמַר עוֹד, שֶׁאֲדַרְבָּא, מְהֵרָאֵי שֶׁיְהִיָּה קְשִׁיּוֹת עַל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁאִם לֹא יְהִיָּה חֵס וְשְׁלוֹם דְּעֵתוֹ כְּדַעְתָּנוּ, (ליקו"מ ח"ב
סימן נב ועיי בחי"מ סימן כד). עֵינָן שָׁם. אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוֹ שֶׁכְּמוֹ כֵּן
סוֹבֵב עֵינָן זֶה עַל הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם עַל עֲצָמוֹ, עַל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּטַבְּעוֹ
חֲסָרוֹנוֹת אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ וְעַל שֶׁחֲבָרוּ נְקִי מֵהֶם וְכוּי וְכוּי, שֶׁעַל כָּל אֵלּוֹ הַקְּשִׁיּוֹת
צָרִיךְ לְדַלֵּג וּלְדַעַת שֶׁאֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל וְכָלֵל, וְשִׁיָּאֲמִין שֶׁגַּם עִמּוֹ וְאִתּוֹ מְסַבֵּב
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדַרְכָּיו הַנִּפְלְאִים, וְיִגְמַר גַּם עִמּוֹ לְטוֹבָה, אִם רַק יִשְׁתַּדֵּל
לְצִיָּת וּלְקִיָּים אֶת דְּבָרֵי רַבְּנוּ, וְאִין לוֹ אֵלָּא לַעֲשׂוֹת וּלְקִיָּים אֶת צְוִיָּיו
הַקְּדוּשִׁים, וְיִלְמַד לְשׁוֹנוֹ לומר עַל כָּל קְשִׁיּוֹתָיו 'אֵינִי יוֹדַע', וְכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ
רַז"ל (ברכות ד) לְמַד לְשׁוֹנֵךְ לומר אֵינִי יוֹדַע, וְאִזּוּ כְּשֶׁנִּלְךָ בְּדַרְכָּךְ זֶה נִנְצֵל גַּם
מִכָּל הַמַּחְלֻקוֹת וְהַמְרִיבוֹת וְהוֹפְכוֹתִים עִם אַחֲרִים, וְלֹא דִי שְׁנַתְּעֵלָה מֵעַל
הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ מֵעֲצָמָנוּ, עוֹד גַּם נִתְּעֵלָה מִכָּל הַקְּשִׁיּוֹת שֶׁיֵּשׁ לָנוּ עַל

חברינו, שמהם באים כל המחלוקות. וכשנדע לנכון שעקר החשיבות הוא רק בקיום עצות רבנו לעבדא ולמעשה ננצל מרב המחלוקות ומכל הקושיות הכלליים והפרטיים.

ו - רצא

היה אומר רל"י ז"ל לענין השיחה המובאת בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן נה בדבור המתחיל "רוח עולם הזה אין לשער" וכו', שכמו כן נשמע ונבין להפך חלילה, 'הפסד עולם הזה אין לשער' כמה יכול האדם במעשיו שאינם הגונים להפסיד ולנצח נצחים. שהם נדמים להאדם שהם קטנים בערכם, כמו דבור פגום וראיה אסורה ובטול תורה וכדומה.

ו - רצב

אמרו אנשי-שלומנו לענין המובא בתורה ע"ג חלק ב' מענין חמשים שערי תשובה וכו' שיש שאף שכבר זכה האדם והתעורר לעשות תשובה, כשפא אל השער מוצא אותו סגור וכו', עין שם. שלזה קשור מעלת קימת חצות שפשוטה האדם להתעורר אז ולקום לשפך שיחו כמים לפני ה' אז הוא עת שמוצא תמיד את השער פתוח באיזה מדרגה שהוא. וזהו שאמר ירמיהו הנביא בקינתו אחר שנחרב בית המקדש שהוא בחינת שער החמישים דקדשה, הכולל כל השערים, שהעצה לחזור ולבוא ולהכניס בה הוא על ידי קימת חצות לילה, וזהו 'קומי רני בלילה לראש אשמורות שפכי כמים לבדך נכ"ח פני ה' (איכה ב). והינו "נכח פני ה'", ממש כי אז בעת קדוש זה כל השערים פתוחים לכל אחד ואחד. (וראה בביאור הליקוטים בפ"י הרבב"ח על תו"ט ט).

ו - רצג

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּמָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (ליקו"מ ח"ב סימן צג) "כָּל עֲנִינֵי הוּא תִּפְלָה", שָׂבָא לְהַדְגִּישׁ בְּזֶה מַעֲלַת הַתִּפְלָה שֶׁיִּתְפַּלֵּל הָאָדָם עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר בְּכָל הַמְּזֻדְמָן לוֹ לְטוֹב אוֹ לְרַע חֵס וְשְׁלוֹם, וְלֹא יִמְנַע עֲצָמוֹ מִלְּהִתְפַּלֵּל עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר אֲף שֶׁהוּא אָדָם קָטָן בְּמַעֲלָה יִהְיֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה. וְעַל עֲבוּדָה זֹה הַדְגִּישׁ וַיַּחֲד רַבֵּנוּ דָרְכוֹ, שֶׁלֹּא יִפְטֹר עֲצָמוֹ הָאָדָם עַל יְדֵי הַתִּפְלוֹת הַקְּבוּעוֹת שֶׁסִּדְּרוּ לָנוּ רַז"ל, כִּי כָּל סְדוּרָם אֶת סְדוּר הַתִּפְלָה לֹא תִקְנוּהוּ כִּי אִם לְצֵאת יְדֵי חוֹבַת תִּפְלָה, אֲבָל בְּשֶׁרֶשׁ עֲנִין הַתִּפְלָה שֶׁעוֹמֵד בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם כָּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (ברכות ו), מִהֲנִכּוֹן שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹם פְּעֻלָּה לְפָנָי שֶׁבִקֵּשׁ וְהִתְפַּלֵּל עָלָיו, וְאַחַר עֲשׂוֹתוֹ הַדָּבָר יִתְפַּלֵּל שׁוֹב וַיּוֹדֶה וַיִּשְׁבַּח אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְכָךְ יִנְהַג תַּמִּיד.

ו - רצד

אָמְרוּ בְּמָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ (ליקו"מ ח"ב קיב) אִם אֶתָּה מֵאֲמִין שֶׁיְכוֹלִים לְקַלְקֵל תֵּאֲמִין שֶׁיְכוֹלִים לְתַקֵּן, שֶׁאִין כְּוָנָתוֹ שֶׁרַק יִתְקַן הַפֶּגֶם וְהַקְּלָקוּל וְכָל רוּאָה הַמִּבִּין וּמַבִּיט, יָבִין וַיִּרְאֶה שֶׁהִיא כָּאִן קְלָקוּל, אֲלֹא תֵאֲמִין שֶׁיְכוֹלִים לְתַקֵּן לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי, עַד שֶׁלֹּא וְלֹא יִהְיֶה נֶכֶר הַפֶּגֶם וְהַחֲסָרוֹן כָּלֵל וְכָלֵל, וְכָמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (יומא פו): שֶׁעַל יְדֵי תְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה זֹכִין וְנַעֲשִׂין עֲוֹנוֹתָיו כְּזִכְיוֹת מִמֶּשׁ. וְנִמְצָא שֶׁלֹּא דִי רַק שֶׁלֹּא תִקַּן הַמַּעֲוֹת אֲלֵא אֲף תִקַּן יוֹתֵר וַיּוֹתֵר וְאָמְרוּ שֶׁזֶה הַכֹּל בְּכַח הַצְּדִיק הָאֲמֵת שֶׁכְּשֶׁזֹּכֶה לְתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה זֹכֶה עַל יָדוֹ לְתְּשׁוּבָה מֵאֲהָבָה שֶׁאֵז הַתִּקּוֹן גָּדוֹל בְּיוֹתֵר. וְאֵזִי נֹאמַר עָלָיו "בְּמַקּוֹם שֶׁבַעֲלִי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִין צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם עוֹמְדִים" (ברכות לד. סנהדרין צט).

כִּי כְּשֶׁזֹּכֶה שֶׁלְמַעַל עֲוֹנוֹתָיו נִתְהַפְּכִין לְזִכְיוֹת, נִתְהַפְּכִין לְזִכְיוֹת זְכוּת כְּאֵלוֹ יוֹתֵר מֵאֵילוֹ הוּא הִיא עוֹשֶׂה אוֹתָם כְּזִכְיוֹת, כִּי הָאָדָם מְלֵא פְּנִיּוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת רְעוֹת וְעוֹד חֲסָרוֹנוֹת אֲבָל כְּשֶׁמֶן הַשְּׂמִים נִתְהַפְּכִין לְזִכְיוֹת, הָרִי שֶׁהֵם כְּזִכְיוֹת זְכוּת בְּתַכְלִית, וְזֶה נִכְלָל בְּמָה שֶׁאָמַר רַבֵּנוּ (לעיל חלק ב, יז) "מִתִּי שֶׁנִּזְכָּרִים מִמֶּנִּי נַעֲשֶׂה הָאָדָם כְּתִינוּק שֶׁנוֹלָד", שֶׁהוּא זָךְ וְצַח לְגַמְרֵי לֹא שׁוֹם פֶּגֶם, וְאֲף שֶׁהוּא כָּבֵד נִזְקָן בְּחֲטָאִים חֵס וְשְׁלוֹם, וְכַעֲיִן שֶׁאָמְרוּ רַז"ל לְעֲנִין גֵּר, גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵר כְּתִינוּק שֶׁנוֹלָד דְּמִי (יבמות כב). וְעַל כֵּן "תֵּאֲמִין שֶׁיְכוֹלִים לְתַקֵּן" יוֹתֵר וַיּוֹתֵר מֵאֵילוֹ לֹא הִיא קְלָקוּל כָּלֵל וְכָלֵל וְדוּק כִּי אֵי אֲפֶשֶׁר לְהֵאָרִיךְ בְּדָבָרִים דְּקִים כְּאֵלוֹ.

ו - רצה

ידוע מה שאמר רבנו לענין הדפסת ספר ספורי מעשיות שרוצה שיהיה כתוב למטה בשפת האידיש ולמעלה בלשון הקדש, וכמובא בהקדמת הספר, אחת מהסבות הקשורות לזה, הוא במה שאמר רבנו ז"ל (בספר חיי מוהר"ן סימן כה) מחמת מה שיכול להיות שאשה עקרה תקרא בהם ותפקד לטובה מחמת סגלת הקריאה. ומחמת שהרגל הנשים אז היה לדבר ולקרא בשפת האידיש רצה רבנו שידיפסו למטה את האידיש ולמעלה בלשון הקדש כדי להקל עליהם. ותועיל להם סגלת הקריאה ביותר. לבד מנסתרות הגדולות שאין לנו בהם שום השגה כלל.

ו - רצו

פרש רבי נתן בייטלמאכר ז"ל הלשון שבתחלת ספורי המעשיות "בדרוך ספרתי מעשה שכל מי שהיה שומעה היה לו הרהור תשובה" ש'דרוך' זה סובב על כל אחד, כי כל אחד יש לו דרוך חיים מיוחדת ודרוך חינו הוא ספור מעשה, ובדרוך זה ספר רבנו מעשה שהם תורותיו ומענינות חכמתו שעל ידם כל מי שרק שומע אותם 'יש לו הרהור תשובה' ומוצא דרכם דרוך תשובה בדרכו כראוי לו.

ו - רצז

אמרו אנשי-שלומנו בספור המובא בספורי מעשיות מעשה ג' מחגר שפשמצא החגר עשב חדש שלא טעם כטעמו עד הנה שם לב לדבר ותפסו מהשרש וכו', עין שם. ודיקו בדרבן שזה בא ללמדנו לבלי לתלות חס ושלוש שום דבר בטבע אלא לשום לב היטב היטב לכל שנוי הנעשה תחת השמש, ולבדק הדברים המשתנים בעולם ולירד בשכלו לשרש הדברים

שֶׁל כָּל דָּבָר, לְבַדֵּק וְלִשְׁאֹל מִדּוּעַ עָשָׂה ה' כִּכָּה וְכִכָּה וְכוּ'. וְדוֹקָא מִחֲמַת שְׁשָׁם לְבוּ לְדַבְּרִים וְיִרְדוּ לְשָׂרֵשׁ שֶׁהוּא עֲנִין הָאֲמוּנָה, הַבִּיאָה אוֹתוֹ הָאָבֶן לְמָקוֹם שֶׁהָיָה נֶצֶרֶד לֹ לְחַלּוֹ עַד שֶׁנִּרְפָּא מִחֻלְאֵתוֹ כְּמִסְפָּר שָׁם. וְכַמְבָּאָר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן נד שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְצַמֵּם אֱלֻקוֹתוֹ מִרְאשֵׁית הָאֲצִילוֹת עַד לְמָקוֹם שֶׁעוֹמֵד בּוֹ הָאָדָם וּמְרַמֵּז לּוֹ רְמִזִּים שֶׁיִּתְקַרֵּב עַל יְדֵי זֶה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְצָרִיךְ הָאָדָם לְשׁוּם לְבוּ לְמַקְרִים וְהַשְׁנוּיִים שֶׁנַּעֲשִׂים עִמּוֹ בְּפִרְטוּיּוֹת, וְיִמְהַנְעֵשֶׂה בְּכָל־לֵוִיּוֹת הָעוֹלָם וְלְהֶאֱמִין שֶׁהַכֹּל בְּהַשְׁגָּחָה פְּרֻטִית מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. (וְרֵאָה עוֹד בַּחֲלֵק ד', סִימָן תַּכְכּב.).

ו - רחצ

בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיּוֹת בְּמַעֲשֵׂה מַחְגֵּר (מַעֲשֵׂה ג') בְּעֲנִין מְלֶךְ הַשָּׁדִים שֶׁנִּתְגַּדֵּל עַד לְשָׁמַיִם וְכוּ', אָמְרוּ בְּזֶה אֲנִשִּׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁיֵּשׁ בְּזֶה רְמִז לְעֲנִין זֶה שֶׁצָּרִיכִים לְדַעַת, שֶׁאֵף שְׂרוּאִים אֶת כַּחוֹת הַטְּמָאָה מִתְגַּבְּרִים וְעוֹלִים, אָבֵל כָּל זֶה יַעַד לְשָׁמַיִם' שֶׁהֵם רְמִז לְבַחֲיִנַת כַּחוֹת הַטְּבַע שֶׁתַּחַת הַמְּזוֹלוֹת, אָבֵל אָנוּ בַּתְּפִלָּתֵנוּ כַּחוֹנוּ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה מִהַטְּבַע, וְאָנוּ בְּבַחֲיִנַת 'מַעַל הַשָּׁמַיִם' וְיֵשׁ בְּכַח תְּפִלָּתֵנוּ לְהַמְשִׁיךְ הַשְּׁפָעוֹת וְיִשׁוּעוֹת כְּאֵלוֹ מִן הַשָּׁמַיִם, וְעוֹד גַּם כְּדֵי לְהַכְנִיעַ אֶת הַשֵּׁד וְהַטְּמָאָה עַד עֶפֶר בְּבַחֲיִנַת מִשְׁפִּיל רְשָׁעִים עַדִּי אָרֶץ. הַמְּבָאָר בְּתוֹרָה ח' חֲלֵק א', וְגַם זֹאת נִדְעַ לְבִלִּי לְהַתְּפַחַד מִהַטְּמָאָה הַמְּפִילָה עָלֵינוּ חֲתָתָהּ, כִּי יֵשׁ וְיֵשׁ בְּכַחוֹנוּ בַּתְּפִלָּה לְהַמְשִׁיךְ יִשׁוּעוֹת מִמָּקוֹם נִשְׁגָּב וְנוֹרָא כְּזֶה עַד שֶׁתִּכְלָה וְתַעֲבֹר הַטְּמָאָה מִן הָאָרֶץ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי. כִּי תִפְלָה הִיא בַּחֲיִנַת נְסִים שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִן הַטְּבַע לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי.

ו - רצט

בְּמַעֲשֵׂה מְהַרְבֵּ וּבִן יַחִיד (סִיפּוּ"מ מַעֲשֵׂה ח), בְּמָה שֶׁמִּסְפָּר שָׁם שְׁלֹא הִרְגִישׁ הַבֵּן יַחִיד טַעַם בְּלִמּוּדוֹ עַל כֵּן רָצָה לְנִסְעַ לְצַדִּיק וְכוּ' אָמְרוּ וְדִיקוּ אֲנִשִּׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁדוֹקָא זֶה הַבֵּן יַחִיד מִחֲמַת שְׁלֹא הָיָה בּוֹ שׁוּם עֲוֹן וְשׁוּם חֲסָרוֹן, עַל כֵּן הָיָה תְּמַה מִדּוּעַ לֹא יִרְגִישׁ טַעַם בְּעַבּוּדָתוֹ אֶת ה', כִּי לֹא הָיָה לּוֹ שׁוּם עֲוֹן לְתַלוֹת בּוֹ הַחֲסָרוֹן, וְאֵף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּדַרְגָּא כְּזוֹ הַבֵּן נְכוּחָה שֶׁעַדִּין עָלָיו לְקוּם וְלִנְסַע אֶל הַצַּדִּיק לְבַקֵּשׁ עֲצָתוֹ, וּמִזֶּה כָּל שְׁכּוֹן וְכָל שְׁכּוֹן אֲנִשִּׁים

בְּעָרְפָנוּ, שְׂאִין אָנוּ מְרַגְּשִׁים חַיּוֹת לְסִבַּת עֲוֹנוֹתֵינוּ וּמַחֲמַת מַעֲשֵׂינוּ הָרָעִים,
וְעַל כֵּן כָּל שְׂפָן וְכָל שְׂפָן שְׂצָרִיכִים אָנוּ לְהַזְדַּרֵּז וּלְנַסֵּעַ וּלְחַפֵּשׂ אֶת הַצַּדִּיק
וּלְנַסֵּעַ אֱלֹו יִהְיֶה רְחוּק כָּמָה שְׂיִהְיֶה.

ו - ש

אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ עַל הַמְּסַפֵּר בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשֶׂה מִהָרַב וּבֶן יַחִיד,
(סִיפּוּ"מ מַעֲשֶׂה ח) שְׂאֵמֵר לוֹ הַשֵּׁד "אִם תִּרְצֶה אֶהְיֶה בּוֹלֵעַ אוֹתְךָ" וְכוּ', עֵינַי
שָׁם. שְׂפָן הַדָּבָר מֵצַד הַסֵּטֶרָא אַחֲרָא שְׂאִין לָהֶם שׁוֹם כַּח כָּלֵל לְהַרְעֵ לָזֶה
הַהוֹלֵךְ בְּדַרְךָ ה', וְרַק אִם יִרְצֶה חֲלִילָה וַיִּבְטַל מַעֲצָמוֹ כַּח הָרָצוֹן דְּקִדְשָׁה,
אֲזַי יָכוֹל לְהֵיוֹת לְהַסֵּטֶרָא אַחֲרָא כַּח אַחֲזִיזָה לְשֵׁלֵט עַל הָאָדָם עַד שְׂמִדְרָגָא
לְדַרְגָא תִּבְלַעְהוּ חֵס וְשָׁלוֹם לְגַמְרֵי.

ו - שא

אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ בְּגִדְל מַעֲלַת הַתְּפִלָּה : אַחַר שְׂהַפְצִיר הָאָדָם בַּתְּפִלָּה עַל
כָּל דָּבָר הַנִּצְרָךְ לוֹ, הוּן בְּגִשְׁמִיּוֹת וְהוּן בְּרוּחָנִיּוֹת אֲזַי אֵף כְּשִׁרְוֹאָה לְכַאוּרָה
שְׂאִין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ לוֹ בְּבִקְשָׁתוֹ, לֹא יִהְיֶה דוֹאֵג לְבוֹ יוֹתֵר, כִּי
מֵאַחַר שְׂהַתְּפִלָּל וּבִקְשׁ עָלָיו כְּרָאוּי, יִסְכִּים לְהַנְהִיגְתוֹ יַתְבָּרַךְ אֵיךְ שְׂהוּא.
וְכִמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּמַעֲשֶׂה מִהַחֲכָם וְתָם (בְּסִיפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשֶׂה ט), שְׂהַתָּם
הָיָה אוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ שְׂתִתֵּן לוֹ הַמֶּרְק וְהַבֶּשֶׂר וְכַדוּמָה וְנִתְנָה לוֹ שׁוֹב חֲתִיכַת
לָחֶם וּמַעֲט מִים וְכוּ', רָאָה שָׁם בְּאַרְיִכוֹת, וְהֵינּוּ כִי בַחֲיִנַת הָאִשָּׁה מְרַמֵּז עַל
בַּחֲיִנַת הַתְּפִלָּה, (כַּמְבוֹאֵר בְּלִיקוּטֵי מוהר"ן סִימָן מַט), וְאַחַר שְׂאֵמֵר וּבִקְשׁ
בַּתְּפִלָּתוֹ וְאֵף עַל פִּי כֵן לֹא נִתְמַלְאָה בְּקִשְׁתּוֹ בְּשִׁלְמוֹת כְּרָצוֹנוֹ, הַנִּכּוֹן הוּא
שְׂלֹא אֲכַפֵּת לוֹ, אֶלָּא יִקְבֵּל גַּם זֹאת הַמַּעֲט בְּשִׁמְחָה וְחֻדוּהָ, וְשִׁלֵּא יִדְאֵג שׁוֹב
כָּלֵל וְכָלֵל, מֵאַחַר שְׂקִבֵּל הַדָּבָר עַל יְדֵי תְּפִלוֹתָיו וּבִקְשׁוֹתָיו, וְרָאוּי שְׂיִרְגִישׁ
בְּדָבָר אֶת כָּל הַטְּעָמִים וְהַתְּעַנּוּגִים אֵף אִם זָכָה וְקִבֵּל רַק שְׂפַע מַעֲט כָּל
שְׂהוּא. וְכִמוֹ הַתָּם שְׂהַרְגִישׁ כָּל הַטְּעָמִים בְּאוֹתוֹ חֲתִיכַת לָחֶם וּבְאוֹתוֹ מַעֲט
מִים, וְכָל זֶה מַחֲמַת שְׂבִקְשׁוֹ וְקִבְלוֹ עַל יְדֵי הָאִשָּׁה שְׂהִיא בַּחֲיִנַת הַתְּפִלָּה
בְּבַחֲיִנַת אִשָּׁה יִרְאֵת ה' הִיא תִּתְהַלֵּל וְכַנִּי"ל.

ו - שב

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שְׁעַנְנָן הַמִּנְעַל שֶׁל הַתָּם שֶׁהִיא בְּשֵׁלֶשָׁה קְצוֹת, (כַּמְסוּפֵר בְּסִיפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשָׂה ט) מְרַמְזוּ עַל בְּחִינַת חֲסָרוֹן הָאוֹת הַרְבִּיעִית שֶׁבְּשֵׁם יְקוּ"ק שֶׁבָּזָה נִשְׁלַמֶּת הַמַּלְכוּת וְהַשְּׂכִינָה, וְאִף עַל פִּי כֹן לְפִי גֹדֵל מַעֲלַת הַתְּפִלָּה כַּמָּה מִתּוֹק אִף מִנְעַל זֶה.

ו - שג

אָמְרוּ בְּהַמְעָשָׂה מְבַעֲרֵגִיר וְעָנִי (בְּסִיפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת מַעֲשָׂה י) שֶׁכְּשֶׁרָאָה הַבְּעֵרֵגִיר אֶת שְׂכֵנוֹ הָעָנִי בּוֹכָה נִכְנַס אֵלָיו וְשָׁאֲלוֹ עַל מָה תִּבְכֶּה וְכוּ' וְכוּ'. שֶׁכֵּן הַדָּבָר נוֹהֵג בְּכָל־לֵיּוֹת הַצַּדִּיק עִם אַנְשָׁיו, שֶׁבְּרַגַע שֶׁהָאָדָם בּוֹכָה וּמִתְאוֹנֵן עַל חֲסָרוֹנוֹתָיו בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִכְנַס וּבָא אֵלָיו הַצַּדִּיק בְּסִיעֵתָא דְשִׂמְיָא וּמִתְעַנֵּן בְּמַצְבוֹ וְאִינוֹ מְנִיחוֹ בְּצָרְתּוֹ, וְשׂוֹאֵל לְחֲסָרוֹנוֹ וְחוֹשֵׁב יַחַד עִמּוֹ עֲצוֹת נְכוֹנוֹת לִישׁוּעָתּוֹ.

ו - דש

בְּסִפּוּרֵי מַעֲשֵׂיֹת בְּמַעֲשָׂה 'בֵּן מֶלֶךְ וּבֵן שִׁפְחָה שֶׁנֶּחֱלְפוּ' (סִיפּוּ"מ מַעֲשָׂה יא) וְכוּ' מַעֲנֵן שְׁחוּק הַיּוֹם שֶׁשְׁחוּק מִן הַלֵּילָה "דָּאֵס לֵאכְט דְּעַר טָאג אוֹיִס דְּעַר נֵאכְט". אָמְרוּ בְּזֶה אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁכֵּן הַדָּבָר נוֹהֵג גַּם בְּעַת הַצָּרָה וְהַחֲשָׁד, שֶׁאִז חוֹשֵׁב הָאָדָם שֶׁכֵּן יִבְלֶה יָמָיו וְאִין רוּאָה וּמוֹצֵא שׁוֹם מִפְּלֵט מִצָּרְתּוֹ וְכַמְעַט שֶׁמִּתְיַאֵשׁ לְגַמְרֵי וְאַחַר כֵּן כְּשֶׁעוֹזְרוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּבָא לִישׁוּעָתּוֹ שְׁחוּק מִכָּל מַחֲשַׁבוֹתָיו שֶׁהָיוּ לוֹ וְרוּאָה אִידֵךְ שֶׁהַכֹּל הִתְהַפָּךְ לְטוֹבָה, וְאִז כְּשֶׁבָּא הַיּוֹם שֶׁהָיָה בְּחִינַת הַיְשׁוּעָה שְׁחוּק אִז מִן הַלֵּילָה שֶׁהָיָה בְּחִינַת הַחֲשָׁד וְהַצָּרָה. וְצָרִיד תְּמִיד הָאָדָם לְקוֹוֹת שְׁעוֹד בְּנֻדָּאֵי יַגִּיעַ יוֹם שְׁבוֹ יִשְׁחַק

ו - שה

היה אומר ר"י ז"ל לענן המובא בספרי מעשיות "מעשה מהבעל תפלה" (מעשה יב), בענן המאכלים שכשהריחו אלו בני המדינה של עשירות את ריחם מאסו בממון וכו' שאלו המאכלים מרמזים הם על כל דברי הצדיקים ובפרט תורות רבנו הקדושים, שכשזוכה האדם לטעם ממנועמיהם כראוי מתבטלים ממנו כל התאות ובפרט תאות ממון הקשה מכלם. וכמו שפרש רבנו (בליקו"מ סימן קנז) כל הנהגה מדברי תורה - נוטל חייו מן העולם. חייו מרמז על הממון שאילו הוא נושא את נפשו. והנהגה מדברי תורה של הצדיקים על ידי זה מתבטל אצלו תאות ממון.

ו - שו

אמרו לענן מעלת גדל קדשת השיחות חליו של רבנו הקדוש, שהפליג רבנו בשבחו (כמבאר בספר חיי מוהר"ן סימן שעו, תקט.) שלגבנו, הינו לאנשים כערבנו, הלמוד למעשה היוצא לנו מזה, שגדע ונבין כמה אנו מפסידים בשיחות חליו שבמדרגתנו, שאינם אלא שיחות חליו ירודים ושפלים. ואם היינו שומרים ונוצרים פינו ולשוננו היינו מתקדשים ומתעלים עד שגם עלינו היה נאמר "ועלהו לתרופה", זה שיחת תלמיד חכם, כמו שאמרו ר"ל (סוכה כא).

ו - שז

נמצא בכתבי יד הרב החכם רבי יעקב רבי יעקב קלמנוביץ ז"ל שנפר
שהעתיקו מאחד מגדולי אנשי-שלומנו נסח תפלה הקשור לענין המבאר
בשיחות הר"ן סימן (סימן ב. קלח עיי"ש). וזה לשונו: הריני מוסר נפשי
ורוחי ונשמתי וכל התנועות, וכל העשיות, וכל העבדות וכל המחשבות,
וכל ההטיות וכל הכפילות, וכל מה שעשיתי בין בדבור בין במחשבה בין
בראייה בין בשמיעה בין במעשה, בין בהקיץ בין בחלום בין בשוגג בין
במזיד בין באנס בין ברצון בין בגלגול זה בין בגלגולים אחרים, מנעורי
ועד היום הזה ועד הרגע הזאת, שאני מבקש ומתפלל לפניך ומתחנן
ומתנפל לפניך אדון כל התמלא ברחמים שיהיו הכל מסורים בידיך,
ואתה ברחמיך הרבים תתקן את כלם שיהיה הכל כרצונך הטוב באמת,
ומעתה ועד עולם לא אסור מרצונך ימין ושמאל וכרצונך תמיד אעשה
בכל עת ובכל זמן. אמן כן יהי רצון.

ו - שח

על השיחה המובאת בשיחות הר"ן סימן נ"א במה שאמר רבנו ז"ל את
זה תקבלו מאתי שלא להניח שהעולם יטעה אותנו וכו', היו אומרים:
ראש כל הטעויות והרמאיות שיכולים להטעות העולם את האדם הוא
בפרסום של שקר וכבוד מדמה, שפשוטנים לו את זה הסובבים אותו
יכול לפל במהרה לטעויות ודמיונות של גדלות וכבוד, על אף שלאמת אינו
כי אם דמיון של שקר שוא והבל. ואין שום אדם שאינו עומד בסכנה זו,
כי בכל אדם ואדם יש מקום שיכול לחלחל בו חן של שקר ותאות הפרסום
באיזה מדרגה ומעמד שעומד בו.

ו - שט

היה אומר רל"י ז"ל שהצווי הזה שצונו רבנו ז"ל (שם בשיחות הר"ן)
ואמר "אל תתנו להעולם להטעות אתכם כי העולם הזה מטעה אותנו
"לגמרי", הוא דבור ושיחה כזו הפוללת את האדם בכל דרגא בין אם הוא
חסיד שבחסידים שחושב ומהרהר בטעות בגדל חסידותו וכו' ובין אם
נפל להיכן שנפל, שלא ירמה עצמו להתיר לעצמו לפל יותר חלילה. "כי

ו - שי

היה אומר רל"י ז"ל לענין סדר דרך הלמוד בסדר בקיאות שהרחיב עליה רבנו את הדבור, כמבאר בשיחות הר"ן סימן ע"ו. שכמו שמצינו בהמבאר בתורה ס"ה לענין התפלה שכתב שם רבנו ז"ל כי כל דבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ומדבר דבורי התפלה, אזי הוא מלקט אות אחת לאחת ועושה אגדה אחת וכדגמת המלקט שושנים נאים שהולך ומחברם ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגדות יפים ונאים, כמו כן הוא הולך בתפלה מאות לאות עד שמתחברים כמה אותיות ונעשה מהם דבור, וכן עושה בתבות שלמות וכו' וכו', ותכף כשיוצא אות ראשונה כגון אות ב' מתבת ברוך, אזי האות מבקש ומתחנן מהנפש לבל תפרד ממנו, כי איך תוכל להתפרד ממני לגדל ההתקשרות והאהבה שיש בינינו, כי אתה רואה את יקר יפיי וזיוי והדרי ותפארת, ואיך תוכל לנתק עצמך ממני ולפרד מאתי, הן אמת שאתה צריך לילך יותר כדי ללקט עוד סגלות יקרות וחמודות גדולות, אבל איך תוכל לפרד ממני ולשפח אותי, על כל פנים תראה שבכל מקום שתלך ותבוא לשם לא תשפח אותי ולא תפרד ממני וכו', ענין שם היטב. שכמו כן צריך להיות לענין למוד התורה הנ"ל שאף על פי שמרגיש חיות נפלא בעמק דברי התורה עד שקשה עליו ללכת הלאה וללמוד להלן לרב הנעימות והמתיקות שמרגיש בה, אבל בהכרח שילך הלאה וילמד להלן יותר, וזהו ממצות למוד התורה וכמו שאמרו רז"ל (מ"ר ויקרא כה.) לענין התשובה שאם למד קדם דף אחד, ילמד היום שני דפים וכן להלן יותר ויותר, וגם על זה עצמו מקבל שכר על זה שלומד להלן עוד ועוד, בו בעת שמרגיש חיות נפלאה בעיון שבה ואין לו חשק להניח את המאמר שלו.

ו - שיא

הבהירו בזה שאמר רבנו בשיחות הר"ן (סימן קכד), שאין מי ששמע ממנו מוסר, וכל דבור שאומר הוא טבול בדמעות, שכל שכן החברים המקרבים

לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ צְרִיכִין אַף הֵם לְהִזְהַר מִלְּהוֹכִיחַ וּלְיִסֵּר אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ
בְּדַבְרֵי מוֹסֵר וְתוֹכָחָה, וְכָל דְּבוּרָם יִהְיוּ רַק בְּנִחַת וְאַהֲבָה וְיִרְצָה כָּל אֶחָד
לְקַבֵּל וּלְשָׁמֵעַ מִחֲבֵרוֹ וְלֹא לְיִסֵּרוֹ, בְּבַחֲיִנַת 'וּמִקְבִּלִין דִּין מִן דִּין', כִּי
כְּשֶׁעוֹמֵד וּמְיִסֵּר אֶת חֲבֵרוֹ, וּכְמוֹ כֵּן חֲבֵרוֹ יִיִסֵּר אוֹתוֹ לֹא יִתְקַיֵּם לְנִכּוֹן עֲנִין
הַגְּדוֹל שֶׁל 'וּמִקְבִּלִין דִּין מִן דִּין' הַמְּבֹאֵר בְּדַבְרֵי רַבְּנוּ בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן סִימָן
ל"ד, עֵין שָׁם. וְכַדָּרָךְ בְּגִי אָדָם שְׂאִינָם חֲפָצִים לְשָׁמֵעַ מִגְּרַעוּתֵיהֶם בְּדָרָךְ
תוֹכָחָה וּמוֹסֵר, וְעַל כֵּן יִהְיוּ כָּל דְּבוּרֵיהֶם מִתּוֹךְ לְמוֹד זְכוּת וְאַהֲבָה בְּבַחֲיִנַת
הַפְּתוּב "תוֹכַחַת-חַיִּים", הֵינּוּ תוֹכַחַת הַנוֹתֶנֶת וּמְפִיחָה חַיִּים וְלֹא לְהַפֵּךְ
חֲלִילָה.

ו - שִׁיב

בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן י"א. בְּמָה דְּאִיתָא שָׁם בְּדַבְרֵי הַמְּשַׁרְת׃ שֶׁל רַבְּנוּ
שְׂאֵמֵר לְרַבְּנוּ רַבִּי תַנּוּ מְעוֹת עֲבוּר נִרוֹת וְכוּ' וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל לְמוֹהַר"ן
שָׂאֵם יִהְיֶה אִישׁ כְּשֶׁר יָבִין שְׂיִכּוֹת דְּבָרִים אֵלּוּ לְהַנְּאֵמֵר בְּתוֹרָה כ"א, אָמַר
רַל"י ז"ל שֶׁבְּכוֹנֵת הַדְּבָרִים שְׂיִקְדָּשׁ אֶת שְׁבַעַת הַנִּרוֹת הַמְּבֹאֵר בְּפָנִים
הַמְּאֵמֵר, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּזֶה אַף גַּם בְּמְעוֹת רַבּוֹת עַל יְדֵי שְׂיִקְנָה לוֹ רַב הַגּוֹן
שְׂיִלְמַדְהוּ נְכוֹנָה אִיךָ לְקַדְּשֵׁם כְּרָאוּי וְאִזּוּ יִזְכֶּה לְאוֹר נִרוֹת הַמְּנוֹרָה עַד
שְׂתֵּהָא שְׁלֵהֶבֶת הַלֵּב עוֹלָה מֵאֲלֵיהָ כְּמִבְּאֵר שָׁם, וְדוּק.

ו - שִׁיג

הִיא אוֹמֵר רַל"י ז"ל לְעֲנִין זֶה הַמְּבֹאֵר בְּסֵפֶר חַיֵּי מוֹהַר"ן (סִימָן מֵה) מֵה
שְׂאֵמֵר רַבְּנוּ לְרַבִּי שְׂמוּאֵל אֵיזִיק ז"ל מְגַדֵּל מְעַלְתָּ הָעֶצֶה הַגְּדוֹלָה לְדַבֵּר אֶל
הָאֲבָרִים וְכוּ', שְׂבִאֲמַת שְׂיִכַת עֶצֶה זֶה אַף לָנוּ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. וְלֹאֲמַת עֲנִין
זֶה נְכַלֵּל אַף הוּא כְּשֶׁמְקִימִין כְּרָאוּי עֶצֶת הַהִתְבּוֹדְדוֹת, שְׂמִפְרָשִׁין שְׂיַחְתּוֹ
לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבַּרְךָ בְּעֲנִין פָּגָם שְׂפָגָם בְּאֲבָר זֶה וְזֶה, וּמִבְּקָשׁ וּמִתְחַנֵּן מְלַפְּנֵיו
שְׂלֹא יִפְגָּם יוֹתֵר בְּאֲבָר זֶה חֵס וְשְׂלוֹם וְשְׂיִזְכֶּה לְשִׁמּוֹר עַל קַדְּשׁוֹ כְּרָאוּי, כִּי
מֵה יַעֲנֶה לְיוֹם פְּקֻדָּה וְכוּ' וְכוּ'. וּכְמוֹ כֵּן כָּל הָעֲצוֹת שְׂמִצְאָנוּ בְּסֵפֶר רַבְּנוּ
שְׂאֵמֵר וְדַבֵּר עֶצֶה זֶה וְזוֹ עִם אָדָם זֶה וְזֶה בְּפִרְטִיּוֹת, בְּאֲמַת עֲצוֹת אֵלּוּ שְׂיִכּוֹת

ו - שיד

בחי מוהר"ן סימן פ"ה אורח נכנס וכו', "והתחיל הבעל הבית להשתוקק ולהתגעגע מאד איך משיגים ומגיעים לאיזה דבר שבקדשה, אמר לו האורח אני אלמד עמך" וכו', עין שם.

אמרו אנשי-ש'לומנו ז"ל שאכן כך הם הדברים שהצדיק שהוא האורח בא אל האדם ומלמדהו הכל, אבל דוקא אחר שהאדם התעורר מעצמו באתערותא דלתתא ומבקש ומחפש אחר המלמד בחפוש אחר חפוש. (ה"ה ראה בליקו"מ תורה רט, שהצדיק מכנה בשם אורח על שם הכתוב ואר"ח צדיקים כאור נה, עין שם). ואף שגם זה ההתעוררות בא לו לאדם מדבורי הצדיק-האורח שבא אליו בהעלם, אבל אחר שעוררו אם אינו מבקש שילמדנו לא ילמד יותר עמו, ודוקא אחר שרואה התעוררותו שמבקש אחריו, אז פונה אליו ואומר לו "אני אלמד עמך".

ו - שטו

בחי מוהר"ן סימן צח בספור המעשה מהמלך שצוה לצירים לציר לו את ארמונו וכו' אמרו אנשי-ש'לומנו שהנמשל בזה הוא, שזה שהולך בתמימות ומתבטל כראוי לצדיק מאיר בו אור הצדיק כל כך עד שלפעמים נראים בו השגות כאלו ודרגות גבוהות כאלו שלא מגיע לו לכאורה, וכל זה מחמת שנגעמד למולו בבטול והכנעה כראוי, וכנמשל הלבנה והחמה, שהלבנה שהיא כמראה מלטשת מאיר בה אור השמש. ובחינת מה שאמרו רז"ל (בבא בתרא עה.) פני יהושע כפני לבנה פני משה כפני חמה. וכל מה שילטש עצמו התלמיד יותר ואיר בו אור רבו יותר כי התלמיד בכת אמונתו ובטולו לצדיק יכול להאיר בו אף בחינת פי שנים ברוחו של רבו אף שהכל בכת רבו (וכמבואר בליקו"מ תורה סו) והבן.

ו - שטז

על המובא בחיי מוהר"ן סימן רטו שנשבע רבנו בשבת קדש שאינו יודע כלל, עין שם. אמרו אנשי-שלומנו שנשבע בשבת קדש, על כי שבת בעצמו בחינת תכלית הידיעה שלא ידע, כמבאר בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן פ"ג, עין שם.

ו - שיז

אמרו אנשי-שלומנו על מימרתו הקדושה שאמר רבנו "אני נהר המטהר מכל הכתמים" (חיי מוהר"ן סימן קפט, שלב) אף על פי שבמקום אחר קרא וכנה את עצמו בשם 'נחל', הדגיש כאן בדוקא לומר 'אני נהר המטהר'. להדגיש שהוא כנהר המטהר מכל הטמאות וכתמי הנפש אף מטמאות הקשות הצריכים לטהרתן מחמת רב טמאתן מים חיים. וזהו שאמר אני נהר המטהר 'מכל' הכתמים, כאשכנח גרידא שאין המים והזב עולה מטמאתו בטבילתו בהם, אלא צריך מים חיים ונובעים כנהר.

ו - שיח

בחי מוהר"ן סימן תפ"א 'הלבנה באת בקבלנא' וכו', פשוהו ורמזו בו אנשי שלומנו, שענין הלבנה שמושלת בלילה בעת הקר הוא ענין העבודות הקשות שצריך לעשות כקימת חצות והתבודדות חוץ לעיר וכדומה, וענין הלבנים שצריכים לעשות לה הוא ענין כחות הסבל והתחזקות הגדולה לעמד על המשמר ולשמר אותו יתברך בעת הקר והקשי. אבל אי אפשר לעשות לה מלבוש אחד ללא שנויים. כי פעם צריך התעוררות ופעם התחזקות לרב העליות והירידות שעובר על כל אדם. ומדה זו של התחזקות אין מצליחים לתפר ולעשות לה אלו החיטים הגדולים במעלה,

כי אם החיטים הקטנים כי רק בלח התמימות והפשיטות אפשר למצא
דרך נכון וישר לעמד על עמדו בכל עת הן בעליה והן בירידה חלילה, כי
רק הצדיקים שהולכים בדרך התמימות והפשיטות הינו בדרך תפלה
יכולים לסלל דרך נכון וישר לכל אחד שיחממו וישמרו וינצרו בכל עת
ובכל זמן ואף בעת הקר הגדול.

ו - שיט

אמרו אנשי-שלו מנו לענן מה שאמר רבנו ז"ל "זה כבר עברה כשאתם
עושים עברה", (חיי מוהר"ן סימן תקיב) שעקר העברה היא עברת
העצבות, שעליה אמר כבר רבנו שהעצבות היא עברה גדולה (בתורה מ"ח
ח"ב) על כן כמו שהשמחה היא מצוה גדולה (כמבואר שם בסימן כד), כמו
כן העצבות היא עברה גדולה, ומחמת שהיא עברה כזו שאינה נפרת ואדם
מזלזל בה ודש בה בעקביו, ועל כן אינו מרקד וצוהל לרב שמחתו, על כן
הדגיש ואמר רבנו שהיא עברה גדולה, והיא עברה כזו, שעצם מציאותה
הוא כבר עברה. מלבד זאת שהיא תגרם ותביאהו עוד ועוד לשאר עברות
חס ושלו.

ו - שכ

בהפליגם בגדל מעלת קימת חצות והנהגת ההתבודדות אמרו אנשי-
שלו מנו בצחות לשונם ששתי המעלות הנשגבות שהוריש לנו רבנו הלא
הם העצות הקדושות של קימת חצות לילה וההתבודדות מדי יום ביומו
הם הם בדורותינו ובדרךגתנו בחינת הכתרים שנאבדו על ידי עשית העגל
כמו שאמרו רז"ל (שבת פח.), ובקיומם מחזיר האדם לעצמו אלו
הכתרים, והוא בחינת הנעשה והנשמע של כל אחד, כי תפלה היא בחינת
נשמע (כמבואר בלקוטי מוהר"ן תורה כב). ובחינת תפלת ההתבודדות
אמר עליה רבנו ז"ל שהיא 'עבודה' הגדולה שבכל העבודות (חיי מוהר"ן
סימן תקנח), וכמו כן אמר על קימת חצות "עקר עבודת' איש הישראלי
היא לקום בחצות לילה" (שיחות הר"ן סימן שג), והינו עננו עשיה דקדשה
בשלמות. אשר על כן בחינת נעשה ונשמע הם לנו עתה בגלותנו שני

העצות הקדושות הנ"ל, הינו עבודת 'הנשמע', שהוא בחינת התפלה הגבוהה וקימת חצות והתבודדות שהם בחינת 'נעשה'. ועל ידם יכולים לזכות לשמע ולעשות פראוי וכנכון את כל המצוות שבתורה.

ו - שכא

לענין זה שאמר רבנו ז"ל לעשות את הנשים לחסידות וכוי (לעיל חלק ב סימן יד) אמר רל"י ז"ל שעקר עשיית האשה לחסידה הוא בזה שיתנהג הבעל בדרך ארץ ובקדשה, וישמר את זמנו למלאותו בתורה ותפלה, וזה אשר יעשנה לחסידה כשרה כמוהו.

ו - שכב

היה מרחיב בענין גדל מעלת ההתקרבות לצדיק ובענין מה שאמר רבנו ז"ל (לעיל חלק ב, סימן יז) שבכל פעם שנוכרים ממנו נעשה האדם כקטן שנולד. שזה גם מה שמצאנו בפגם שפגמו ישראל בעון העגל אחר כל הנסים והנפלאות שעשה עמהם ה' על ידי משה, שבודאי לא מצאנו פגם ועון קשה כזה, עד כדי כך שכשירד משה מן ההר "וירא את העגל ואת המחולות" לקח את הלוחות אף שהיה כתוב וחרות בכתב אלקים ושברו, שכל זה מרמז על תכלית תכלית השבירה והפגם, אף על פי כן כשאמר לו ה' "הרף ממני ואשמידם וכוי" (דברים ט), מסר משה נפשו עליהם ולא די שהצילם מכליון עוד עלה להר לעוד ארבעים יום והביא את הלוחות השניות, וגלה להם התורה מחדש בהתקרבות חדשה. וכל זה מלמדנו מה גדול כח ההתקרבות לצדיקים והבטול הנכון אליהם עד שאין שום הסתרה שלא יוכל לגלות בו אלקות, ואין כמוהו תקוה טובה לכל אחד ואחד הרוצה להתקרב להשם יתברך.

ו - שכג

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ לְעֵנָן מֶה שְׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל בְּמִלִּיצָה (לעיל חלק ב, סימן לח) 'שָׂאף כְּשֹׂאוֹכֵל חֲלִילָה אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל חֲזִיר שְׁלִפְחוֹת לֹא יִזַּל מִמֶּנּוּ עַל זְקֵנוֹ'. שְׁעֵנָן זֶה אָנוּ מוֹצְאִים בְּעֵנָן מְחַלֵּל שֶׁבֶת שְׂאָף שֶׁהוּא מְחַלֵּל שֶׁבֶת אֲבָל כָּל זְמַן שְׂאִינוּ מְחַלְלוּ בְּפִרְהֶסְיָא עֲדִין בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל הוּא, וְעֲדִין אֵין פְּתוּ פֶת עֶכוּ"ם וְאֵין יֵינוּ יֵין נֶסֶד. כִּי נִקְדַּת הַבּוֹשָׁה שֵׁישׁ בּוֹ עֲדִין לְבָלִי לְעֵבֵר עַל רְצוֹן ה' בְּפִרְהֶסְיָא בְּזֶה מְרָאָה שְׁעֲדִין קִדְשֵׁת יִשְׂרָאֵל בּוֹ וְעֲדִין בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל הוּא.

ו - שכד

לְעֵנָן שְׁאָמַר רַבְּנוּ שְׂאִינוּ יָכוֹל לְסַבֵּל אֶת הַחֲגִים שְׂאָנוּ עוֹשִׂים לְעֶצְמָנוּ וְכוּי (כמבאר בחלק ב' סימן צב) אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ שְׁעֵנָן זֶה סוֹבֵב אָף עַל סְעוּדָה הַרְבִּיעִית שֶׁל מוֹצְאֵי שֶׁבֶת הַנִּקְרָא "מְלוּוֹה מְלָכָה", שְׂאִינוּ נִכּוֹן לְהֶאֱרִיךְ בּוֹ יוֹתֵר מִדְּאִי, עַד כְּדֵי כֶּף שְׁיִפְרִיעַ הַדְּבָר לְסֹדֵר הַיּוֹם הַנִּכּוֹן שְׁלִמְחָרָת, הַמִּתְחַלֵּת בְּחֻצוֹת לַיְלָה. כִּי אֵין זֶה מִהַנִּכּוֹן שֶׁבְּגִלְלַת הָאֲרִיכוּת יִתֵּר שְׁבַעֲרִיכֵת סְעוּדָה זֹו יִפְרַע סֹדֵר יוֹמוֹ הַבָּא כְּקִימַת חֻצוֹת וְסֹדֵר הַתְּפִלָּה כְּנֻתִיקִין שְׁלִמְחָרָת יוֹם הָרֵאשׁוֹן. וְכָל שְׁכָן שְׂאָר הָאֲסֻפוֹת וְהַכְּנוּסִים וְהַסְּעוּדוֹת שְׁמֵאֲחֵרִים אוֹתָהּ בְּלִילָה.

ו - שכה

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ לְעֵנָן מֶה שְׁאָמַר רַבְּנוּ (לעיל חלק ב סימן קב) בְּעֵנָן הִגִּי כְּתוּב שֵׁישׁ בֵּין אַנְשֵׁי כְּתָה אַחַת הַבָּאָה לְחֻטֵּף שִׁירִים וְכְתָה אַחַת הַבָּאָה לְשִׁמְעַת מִמֶּנּוּ תוֹרָה וְכְתָה אַחַת הָאֲפוּיָה בְּלָבוֹ, שְׂאָף עַל פִּי שְׁדָבֵר הָעֵקֶר בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל הַכְּתָה הַשְּׁלִישִׁית הָאֲפוּיָה בְּלָב, אֲבָל לֹא הִרְחִיק וְשָׁלַל אֶת שְׁנֵי הַכְּתוּב הָרֵאשׁוֹנוֹת חֲלִילָה, וְעַל כֵּן מִחֻבּוֹתֵינוּ לְקָרֵב אֶת כָּל מִי שְׁסָר לְמִשְׁמַעְתּוֹ בְּאִיזָה דְרָגָא שֶׁהוּא.

ו - שכו

היה אומר רל"י ז"ל לענין מה שאמר רבנו ז"ל (חלק ב סימן קב) שיש לו שלשה פתות חסידים שאחת באה לשמע תורה ואחת באה לחטוף שירים, וכתה אחת האפויה בלב, שחלוק פתה זו משני פתות הראשונות, הוא בזה שפתות הראשונות נוטלים הם מרבנו וכתה זו האפויה בלב רבנו היא פתה פזו הנותנת לרבנו.

ו - שכז

על השיחה המובאת לעיל (חלק ב' סימן ריט) שאמר רבנו ז"ל מה יש לו למת להיות במרה שחורה כשהוא מעטף בזקן ופאות וכו'. אמר רבי לוי יצחק ז"ל שמזה נלמד כמה וכמה יש לו ליהודי החי עדין בעולם ובריא בגופו להיות בשמחה שפשונוסף על הזקן והפאות שעליו יכול עדין לקיים ואף גם מקיים מצות ומעשים טובים, כמה שמחה וחדוה ראוי שיהיה לו.

ו - שכח

אמרו אנשי-שלומנו לענין מה שאמר רבנו ז"ל שאינו סובל טפש (וראה עוד לעיל חלק ב' סימן רכג), שהטפש האמתי הוא האדם הזה שנגאבד לו שום אבדה ומתיאש ומפסיק לחפש אחריה, בבחינת מאמרם ז"ל "יאוש שלא מדעת" (ב"מ כא), כמו שרמזו בו הצדיקים שענין היאוש הוא שלא מדעת, כי פידוע מדברי רש"י ז"ל (תהלים ס, לא) שכל אבדה אינה אבדה כשלא מצמחה, כי הדבר האבוד אינו אבוד מצד עצמו אלא מצד האדם האובדו. ועל כן החובה לחפש אחר האבדה חלה היא על האדם האובד. והנה האדם בכל רגע ורגע שאינו מנצלו כראוי הוא מכנה בשם אובד, והוא האובד הגדול שבעולם כי "אין לה אבדה גדולה יותר מאבדת

הַזְמִין, וְאִין לָךְ טַפֵּשׁ גְּדוֹל מְזֶה כְּשֶׁחֹזֵר וּמֵאֲבֵד טוֹב נֶצְחִי כְּזֶה שׁוֹב וְשׁוֹב
וְעַל זֶה אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל "אֵינִי סוֹבֵל אֶת הַטַּפֵּשׁ".

ו - שכת

אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו שְׂכָמוּ שְׂאָמַר רַבֵּנוּ עַל עֲצָמוּ מִי שְׂמֵכִיר אוֹתִי יָכוֹל
לְהַעֲיִד שְׂאִין בִּי שׁוֹם תְּנוּעָה שֶׁל יְהוּדֵי טוֹב (הֵינּוּ מְפָרְסִים), (לְעִיל חֶלֶק ג'
סִימָן עז) שְׂכָמוּ כֵן הַסִּימָן שֶׁל אֲנָשָׁיו הַדְּבוּקִים בּוֹ גַם הוּא כֵן, שְׂמֵי שְׂמֵקָרֵב
אֶל רַבֵּנוּ בְּאֵמֶת וְזָכָה לְקַבֵּל דְּבָרָיו בְּאֵמֶת אֵיךְ יָכוֹל לְהִרְאוֹת שׁוֹם תְּנוּעוֹת
וְגוֹנֵי שְׂאִינָם לְפִי מְדַרְגָתוֹ, וְכָל שְׂכָן וְכָל שְׂכָן תְּנוּעוֹת חוֹן שֶׁל שְׂקָר חֲלִילָה
וְחָס.

ו - של

הָיָה אוֹמֵר רַבֵּי ז"ל לְעַנְּנָן שִׁיחַתּוֹ שֶׁל מוֹהֲרַנְיָת ז"ל, שְׂאָמַר לְעַנְּנָן פֶּסֶח
"מֵהֵיכָן לּוֹקְחִים אֶת הַפֶּסֶח בְּעֲצָמוֹ", (וּכְמִסְפַּר לְעִיל חֶלֶק ג' סִימָן קעב).
שֶׁהַכּוֹנֵה הַפְּשׁוּטָה שֶׁבְּדְבָרָיו הוּא שְׂשָׂאֵל "אֵיךְ נִזְכָּה כְּבָר לְצֵאת מֵהַגְּלוּת
וְנִזְכָּה כְּבָר לְהַקְרִיב אֶת הַקֶּרֶבֶן פֶּסֶח בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ כַּדָּיִן".

ו - שלא

בְּמַעֲשֵׂה שְׂאָמַר מוֹהֲרַנְיָת לְרַנְיָט "גְּרוּיָסַע פִּינְעַף מִיְנוּט" הוֹבָא לְעִיל (חֶלֶק
ג' סִימָן קלז) אָמְרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו שֶׁהִיא בְּכוֹנֵת מוֹהֲרַנְיָת לְלַמְדוֹ עַנְּנָן זֶה
דְּיוֹקָא בְּעַת הַלַּחֲץ הַגְּדוֹל שֶׁהִיא נִמְצָא בּוֹ, וְלֹא אָמַר וְלַמְדוֹ עַנְּנָן זֶה, בְּזִמְנָן
הַרְגִּיל, וְכָל זֶה כְּדִי לְהוֹרוֹת לוֹ אֵיךְ שְׂיִכּוֹלִים לְחַטֵּף טוֹב הַרְבֵּה אֲף מִתּוֹךְ

ו - שלב

לענן הספור הידוע (המובא בחלק ד' בסימן שיז) מרבי דב המכנה "בערל שוחט" שאמר לו רבי נחמן מטולטשין זצ"ל "רבי בער עזב את מלאכת השחיטה". אמרו אנשי-שלומנו שדרדך זו שצוה לו כן היה מחמת מדת האמת האמתית שירש מרבו מוהרנ"ת ז"ל, שהאמת האמתית על פי דרכו של רבנו ז"ל היא שאף על פי שרודפים אותו המתנגדים על לא עול בכפו והצדק עמו בתכלית, אף על פי כן למען האמת התכליתית שבהתקרבות לרבנו הקדוש, צריך להפסיד עבורה אף את מלאכתו ופרנסתו ומעמד קיומו, ולותר ולמחל על כל עברו ולהתחיל התחלה חדשה בחייו, ולדאג למען השלום ולבלי להרבות במחלוקת ולהחזיק בה חס ושלום על אף הפגיעה הקשה בעמק נפשו. והסמיך לזה רבי לוי יצחק ז"ל לדגמא גם את הספור הידוע מרבי ליב מקאסטאנטין ז"ל שעזב את משרתו עבור התקרבותו של רבי אייזיק מאומן (כמספר בחלק ד סימן רצה. עין שם).

ו - שלג

אמרו אנשי שלומנו: עקר השבח שיש באפשרותנו אנו הקטנים במעלה לדבר בגדלתו של רבנו הקדוש הוא בזה שנחלק היטב בדעתנו לדעת שכל תורותיו ומעשיותיו ושיחותיו ועניניו שיקים הם אף גם לדורנו אנו, ולכל אחד באיזה מקום שהוא, והן בגשמיות והן ברוחניות.

ו - שלד

כִּידוּעַ הַקְפִּידוּ מְאֹד מְאֹד אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ לְבָלִי לְתֵת יַעֲזוֹת לְהַשְׁנִי הַשּׁוֹאֵל בְּפִעֵל, בְּקוּם וְעֵשֶׂה, לֵאמֹר לוֹ "עֵשֶׂה כָּךְ וְכָךְ" וְכִדּוּמָה, כִּי אֲמָרוּ מִמָּה נִפְשָׁךְ אִם הַשְׂאֵלָה נוֹגַעַת לְהַלְכָה הָרִי שְׁצָרִיךְ לְנַהֵג בּוֹ כְּנִפְסֵק בְּשִׁלְחוֹן עָרוּךְ. וְאִם נוֹגַעַת הַדְּבָר לְעִבּוּדַת ה' מִמֶּשׁ גַּם הוּא כְּתוּב מִפְרָשׁ, וְאִם אֵינּוּ מִפְרָשׁ אִיךְ שֶׁיְךָ לֹא מֵר לְזוּלַת עֵשֶׂה כָּךְ וְכָךְ. וְתִמִּיד הָיָה מִקְפִּידִים אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ לְשִׁמְעַתְּ תַחֲלָה מִה דַּעַתּוֹ שֶׁל הַשּׁוֹאֵל עֲצָמוֹ וְאִז הָיָה מְחִיבִים דַּעַתָּם אִם גַּם הֵם סוֹבְרִים כְּמוֹתוֹ אוֹ לֹא. וְאֲפֹלוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל בְּעֲצָמוֹ הַקְפִּיד בְּזֶה מְאֹד, וְעַד כְּדֵי כָּךְ, שְׁאֵמַר לוֹ פֶּעַם מוֹהֲרֵנִית ז"ל רַבִּי! וְכִי אַתָּם יְכוּלִים לְהַפְקִיר אֶת הָאָדָם? וְאֵמַר לוֹ רַבְּנֵנוּ ז"ל אֲכֹן כָּךְ אֲכֹן כָּךְ. וְכֵן זֶה מְחַמֵּת שֶׁלֹּא רָצוּ לְקַחַת מִהָאָדָם אֶת בְּחִירָתוֹ. וַיִּמָּה שְׁאֵמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל (בְּסוּף לִיקוּ"מ הוֹסֵפוֹת מִכַּת"י) שְׁמִי שְׂרוּצָה לְדַעַת מִה יַעֲשֶׂה יִשְׂאֵל זֹאת לְבָנֵי הַצְּדִיקִים, הַכּוֹנֵה לְעִצּוֹת כְּלָלִיּוֹת וְלֹא יַעֲזוֹת גּוֹרְלִיּוֹת יִהְיוּ אֲשֶׁר יִהְיוּ. כִּי אִם יֹאמַר הַצְּדִיק מִפְרָשׁ עֲצָה לְאָדָם, יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה שֶׁל הַשּׁוֹאֵל וְאִין זֶה נֶכּוֹן. וְכִמוֹ שֶׁמְצִינּוּ כְּעִין זֶה אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ כְּלָפֵי הַצְּדִיק, כְּמִבְאֵר בְּתוֹרַה ק"צ, עִין שָׁם.

ו - שלה

אֲמָרוּ בְּצַחוֹת לְעַנְּנוּ גְדוֹל הַהֲתַעוֹרְרוֹת וְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנִּפְשׁ שֶׁהֲרִגִישׁוּ פְּעָמִים אֲצֵל צִיּוֹן רַבְּנֵנוּ ז"ל שֶׁהָיוּ הַדְּמָעוֹת קוֹלְחוֹת וְשׁוֹטְפוֹת כָּל כָּךְ עַד שֶׁהָיָה לָהֶם עִבּוּדָה וַיִּגִּיעָה כְּבִדָּה לְעַצֵּר אֶת שְׁטָף הַדְּמָעוֹת הַפּוֹרְצוֹת. "סְאִיז גִּיוּעַן אַ עִבּוּדָה צוֹ בְּהֵאֲמִיּוּעַן דִּי טְרַעְרֵן". כִּי מִי שֶׁזָּכָה הֲרִגִישׁ בְּצִיּוֹן רַבְּנֵנוּ הַקְדוֹשׁ כְּאֵלוֹ נִכְנַס לְמַרְחָץ אֲדִים לוֹהֵט הַחוּדָר בְּחִמוֹ עַד עִמְקֵי עִמְקֵי נִשְׁמָתוֹ מִמֶּשׁ. וְהִיָּתָה לוֹ עִבּוּדָה קָשָׁה יוֹתֵר מִלְּבָבוֹת, לְעַצֵּר אֶת הַבְּכִיָּה וְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנִּפְשׁ.

ו - שלו

כִּידוּעַ הָיָה דַּעַת רַבְּנֵנוּ לְבָלִי לְהַכּוֹת וְלְהַרְבִּיץ לְבָנִים הַקְּטַנִּים (וְכִמוֹבֵא לַעִיל חֲלַק בִּי סִימֹן צֵא), וְאֲמָרוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמְנוּ אֵף שְׁכַתּוּב (מִשְׁלֵי יג) "חֹשֶׁךְ שְׁבִטוֹ שׁוֹנֵא בְּנוּ", אִין הַכּוֹנֵה שְׁצָרִיךְ דּוֹקָא לְהַרְבִּיץ מִמֶּשׁ, אֲלֵא שְׁיִטִּיל מְרוֹת וּמוֹרָא עָלָיו כְּאֵלוֹ הַשּׁוֹט תּוֹלָה וְעוֹמֵד מוֹכֵן לְהַכּוֹתוֹ שְׁיִדַּע הַתִּינּוֹק שֶׁהַשּׁוֹט

תולה ועומד מוכן להפאה "דער קאנטשיג היינגט". אבל לא שיכהו ממש.

ו - שלז

ידוע מה שאמרו אנשי-שלומנו שהסימן של זה המקרב באמת לצדיק הוא בזה שלא רק שאין להמקרב זמן כלל וכלל להתנפח חלילה ולנצח את הזולת בוכוחים של מה בכך, אלא אפלו לדבר כלל מהשני ולהכניס בעניניו להעיר לו הערות של מה בכך שאינם שיכות אליו, לא ישיח וידבר מזה כלל וכלל, כי דומה זה המקרב לחולה שהגיע לרופא הגדול שבעולם, והרופא אחר בדיקתו אותו כראוי מצא בו חלאים קשים ומרים אשר חיו תלויים לו מנגד ממש, וממלא עבורו דין וחשבון (דיאגנוזה בלע"ז), אשר בו מפרטים באר היטב חלאים ומחלות שונות ומשנות אשר תסמר שערות ראשו של החולה למשמע אָזְנוֹ, והרופא אחר השתדליות שונות ותחנות וביקשות שהפעיל החולה, ושמוש הרבה בזכות יחוסו וביזכות עסקנים מפלגים פנה לו הרופא מקום בבית החולים שלו והוא שוכב אצלו ומקבל תרופות וסמים כאשר מוצא הרופא שהם טובים למחלתו הקשה, וכך בשכבו אצלו ורואה אצלו במטתו רשום הטפולים השייכים אליו, מתמלא פחד ורעדה וחושש לחייו איך יצא מסבך תחלואותיו הקשות והמרות, וכך בשכבו על מטתו בפחד פחדים מבחין איך שעוד אחד חולה שוכב בחדרו ואף הוא גונח ומתאונן על מחלותיו, ואז אחד מנחם את השני בגדל מעלתו של הרופא איך שכבר יצא שמו בכל העולם וידוע הוא כרופא ממחה גדול ונעלה אשר רבים רבים שכבר היו מוטלים לפי תהום הצליחו על ידו וחוזרו לאיתנם כראוי. וכך הולכים ומנחמים ומחזקים זה את זה לבל יתיאש כל אחד ממחלותיו ולבלי להרפות מלקיחת הסמים הקשים וכדומה, וכי יעלה על הדעת שפשיבוא מבחוץ מאן דהוא אל זה החולה ויעוררו לצחק על חברו המדדה ברגלו או משתעל ומתאנח בגרונו, או שמחזיק ותופס בראשו או בטנו לרב כאבו. וכי שיך כלל הדבר שיעלה שוב צחוק ואף הרהור של שלילה על חברו החולה השוכב סמוך אליו? וכי יש עוד טפשות ורשעות גדול מזה לבוא לחולה ולעוררו לצחק וללעג על חברו? וכי החולה יבין כלל את בדיחותיו? והאם יכול החולה כלל להתפנות לדבר זה, וכי יתן רגע אחד מזמנו ללץ מכאיב כזה?.

כמו כן זה המקרב אל הצדיק באמת וקרא והבין לנכון את מחלתו, וכי יש לו כלל זמן עלי אדמות הקצרות אף לחשב כלל מחברו, בו בזמן שאינו יכול לראות ולסבל כלל את מכאובי נפשו שלו בעצמו. אבל היצר הרע אינו מרחם לא עליו ולא על חברו ומתחפש בכמה תחפושות כאילו מבקש

טובתו להביאו לידי כָּד, שִׁישְׁפַח מִחֲלֵיו וַיִּזְנִיחַ אֶת טְפוּל הַרְפוּאוֹת שְׁצֻהָ לֹא הָרוּפָא, וַיִּלְהַתְחַכֵּם עִם הָרוּפָא וַיִּלְלֵל בּוֹ לַחֲשֵׁב וְלֹמַר לְעֲצֻמוֹ: נוּ מַה כָּבֵד יִקְרָה אִם אַעֲשֶׂה כָּד וְכָד, וְעוֹד גַּם יָכוֹל לְמַצֵּא עֲבוּרוֹ זְמַן לְהַתְלוּצֵץ וְלִלְעַג עַל חֲבֵרָיו הַנְּחָשָׁלִים מִי בְרָגְלוֹ, מִי בְעֵינָיו, מִי בְרֹאשׁוֹ וּמִי בְיָדָיו וְשׁוֹכַח שֶׁהוּא חוֹלָה קִשָּׁה מֵהֶם בְּהִרְבֵּה הִרְבֵּה, וְהַיּוֹם אֹמֵר לוֹ הַיֵּצֵר 'עֲשֵׂה כָּד' וְכִשְׁהוּא שׁוֹמֵעַ לוֹ מְגִיעַ אֵלָיו לְמַחֲרַת שׁוֹב וּמֵיַעַץ לוֹ שׁוֹב 'עֲשֵׂה כָּד' עַד שֶׁמָּבִיאוֹ לְמִיתָה מִמָּשׁ וְעַל כֵּן הִסִּימֹן הָרֹאשׁוֹן הַנֶּכֶד בְּהַתְקַרְבוֹתוֹ לְצַדִּיק - הָרוּפָא הַנְּאָמֵן הוּא בְּשִׁמְרַת פִּיּוֹ וּלְשׁוֹנוֹ הֵן בְּדַבָּרִים בְּטָלִים וּבִפְרֻט מְלִיצָנוֹת וּמְלֻשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת רַח"ל.

ו - שלח

אָמְרוּ: מֵאַחַר שֶׁאִין רַבְּנוּ נִמְצָא עִמָּנוּ בְּגִשְׁמִיּוֹת הָרִי שֶׁעָקַר הַתְּקַשְׁרוֹתֵנוּ אֵלָיו הוּא עַל יְדֵי עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת וְעָקַר עֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת הוּא הַהִתְבּוֹדָדוֹת וְהַקִּימָה בְּחֻצוֹת לִילָה לְעַבּוֹדַת ה' מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ. וְנִמְצָא שֶׁחֲלִילָה כְּשֶׁאִין מְקִימָם וְאִין מְשַׁתַּדֵּל לְפָחוֹת לְקִימָם הָרִי שֶׁאִין מֵאִיר עָלָיו אֹרוֹ הַגָּדוֹל וְחָסֵר לוֹ מִמַּעַלְת הַהִתְקַשְׁרוֹת, כִּי בְּעַבּוֹדוֹת אֵלּוֹ בְּעָקַר נוֹסֵף לָנוּ עֲצוֹת רַבְּנוּ לְעוֹבְדָא וּלְמַעֲשֶׂה, וְלוֹיֵא צוּיּוֹ כְּמַעַט וְלֹא הֵיִינוּ מְקִימִים אוֹתָם.

ו - שלט

אָמְרוּ: זֶה הָאָדָם שֶׁשׁוֹמֵר זְמַנוֹ שְׁעוֹתָיו וְרַגְעָיו, לְזֶה הָאָדָם נוֹתְנִים מִלְּמַעַלָּה 'בְּרָכָה' בְּזִמְנוֹ, הֵיִנוּ שֶׁמְצַלִּיחַ בְּתוֹרָתוֹ וְעַבּוֹדָתוֹ אֶת ה' לְהַתְעַלּוֹת לְמַדְרָגוֹת גְּבוּהוֹת וְרָמוֹת, כִּי מֵאַחַר שֶׁעָקַר הַתְּעַלּוֹתוֹ וְהַתְּקַדְמוֹתוֹ שֶׁל אָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא עַל יְדֵי הַזְּמַן, עַל כֵּן מִי שֶׁשׁוֹמֵר אֶת הַזְּמַן מִתְבַּרֵּךְ בְּנִצּוּל הַזְּמַן יוֹתֵר וְיוֹתֵר וּמִשִּׁיג דְּבָרִים גְּבוּהִים וְרָמִים אִף בְּזִמְנוֹ מוֹעֵט וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (בְּרֻכּוֹת ל"ב) עַל חֲסִידִים הָרֹאשׁוֹנִים "מִתּוֹךְ שֶׁחֲסִידִים הָיוּ תוֹרָתוֹ מִתְבַּרֵּכַת וּמִשְׁתַּמְרַת".

ו - שמ

אָמְרוּ: דִּינָקָא רַבְנֵנוּ הַקְדוֹשׁ בְּגִלּוּי תּוֹרוֹתָיו, עֲצוֹתָיו, וּדְרָכָיו הוּא הוּא אֲשֶׁר יָכוֹל הָיָה לְגַלוֹת וְלוֹמַר וּלְצוּוֹת "אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלְלִי", כִּי גַלָּה בְּדַבְּרֵי תּוֹרוֹתָיו אֵיךְ בְּאֶמֶת אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלְלִי, וְהוּא הוּא אֲשֶׁר יָכוֹל לֹמַר כּוּן.

ו - שמא

אָמְרוּ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ: כָּל דְּבוּר שֶׁיֵּצֵא מִרַבְּנֵנוּ הַקְדוֹשׁ וְאֶמְרָה בְּרַבִּים הֲרִי שֶׁהִיא שְׂיִכֶת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְאֵין מִי שֶׁיָּכוֹל לְפַטֵּר עֲצָמוֹ מִמֶּנָּה, לֹמַר: עֲצָה זֹאת אֵינָה שְׂיִכֶת לִי, כִּי בּוֹדָאִי שְׂיִכֶת לְכָל אָדָם וְאָדָם בְּכָל עֵת וּבְכָל מְקוֹם.

ו - שמב

אָמְרוּ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ: הָאֶמוּנָה וְהַבְּטוּלָה שֶׁצָּרִיכִים אָנוּ לְכָל דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ הוּא לֹא רַק מַחְמַת חֲכָמָתוֹ הַגְּדוֹלָה הַנִּרְאִית לְכָל בַּר דָּעַת, אֶלָּא בְּעֵקֶר מַחְמַת הָאֶמוּנָה שֶׁנִּתְחַזַּק לְהֶאֱמִין שְׂכָל דְּבָרָיו הֵם דְּבָרֵי רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, דְּבָרֵי ה' עֲצָמוֹ, כִּי שְׂכִינָה מְדַבֶּרֶת מִפִּיהֶם כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (שבת פז) וְאֲשֶׁר עַל כֵּן הַחוּבָה לְצִיַּת לְדַבְּרֵי הוּא כְּהַחוּבָה לְשִׁמְעַ דְּבָרֵי ה' מִמֶּשׁ.

ו - שמג

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּמַעֲלַתּוֹ הַגְּדוֹלָה שֶׁל מוֹהֲרַנְיִת זְצ״ל שֶׁהוּא שֶׁלֹא כְּשֶׁאָר תִּלְמִידֵי רַבֵּנוּ הָיָה כִּיהוֹשֻׁעַ שֶׁלֹא מִשׁ מִתּוֹךְ אֲהֵלוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בְּכָל עֵת אֶף בְּזִמְן שֶׁלֹא הָיָה אוֹמֵר מֹשֶׁה תּוֹרָה, מֵה שְׂאִין כֵּן שֶׁאָר הַזְּקֵנִים שֶׁלֹא בָּאוּ לְקַבֵּל וְלִשְׁמַע מִמֶּנּוּ תּוֹרָה כִּי אִם בְּעַת מְסֻרוֹ הַתּוֹרָה וְכָל זֶה מִחֲמַת הַבוּשָׁה וְהַטְּרָחָה שֶׁיֵּשׁ כְּאֵלוֹ בְּהִנְהָגָה כְּזוֹ, וְעַל פִּי זֶה פִּרַשׁ הָרַב מִטְּשֻׁעָרִין זְצ״ל מֵה שְׂאֵמְרוּ רַז״ל (ב״ב עה.) ״פְּנֵי מֹשֶׁה כְּפְנֵי חֲמָה פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּפְנֵי לְבָנָה זְקֵנִים שֶׁבָּאוּתוֹ דּוֹר אֲמָרוּ אוֹי לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ כְּלָמָה״. וְהִינּוּ שְׂאֵמְרוּ בְּצַעַר חֲבָל לָנוּ עַל שֶׁלֹא הִשְׁגַּחְנוּ גַם אֲנִי עַל אוֹתָהּ בּוּשָׁה וְאוֹתָהּ כְּלָמָה שֶׁנִּתְבַּיֵּשׁ בָּהּ יְהוֹשֻׁעַ וְאַלְמָלָא אֶף אֲנִי הִינּוּ מִתְגַּבְּרִים לְקַבֵּל בּוּשָׁה זֹאת בִּיגִיעַתְנוּ בְּכָל עֵת שְׁמוּשֵׁנוּ אֵת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ הָיָה לָנוּ פְּנִים אַחֲרוֹת וְאֶף אֲנִי הִינּוּ זוֹכִים לְפְנֵי לְבָנָה. וְהָיוּ מִתְאוֹנְנִים כְּעַת אַחַר שֶׁלֹא זָכוּ לָזֶה, בְּאוֹמְרָם מִי יִתֵּן וְנִזְכָּה כְּעַת לְבוּשָׁה וְכְלָמָה כְּזוֹ שֶׁנִּזְכָּה עַל יְדֵה הַיּוֹם לְהַדְרִת פְּנֵינוּ, הִינּוּ לְפְנֵי לְבָנָה. וְזֶהוּ 'אוֹי לָהּ לְאוֹתָהּ בּוּשָׁה', הַלּוֹאִי וְנִזְכָּה לָהּ שׁוֹב כְּעַת. (וּרְאֵה עוֹד בְּסִפְרוֹ פְּרַפְרָאוֹת לַחֲכָמָה סִימָן ו.)

ו - שדמ

אָמְרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּמַעֲלַתָּהּ שֶׁל עֲבוֹדַת הַהִתְבּוֹדְדוֹת וְרַבּוּי הַתְּפִלָּה שֶׁלְמַדִּים אֲנִי זֹאת מְלָאָה אֲמִנּוּ שְׂאֵף שְׂיַעֲקֹב אָבִינוּ אָהַב אֵת רַחֵל, וְהָיָה לָאָה הִיָּתָה מִיַּעֲדַת עַל פִּי הַסֵּדֶר שֶׁנִּקְבַּע לְמַעַלָּה לְהַנְשֵׂא לַעֲשׂוֹ כִּי יִהְיֶה לָהּ לְגִדּוּלִי כְּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רַז״ל (ב״ר ע, טז), אֶף עַל פִּי כֵּן זְכָתָה מְרַב הַבְּכִיּוֹת בְּתַפְלוּתֶיהָ וְדַמְעוֹתֶיהָ עַד כְּדֵי כָּף שֶׁהָיָה נִשְׂאָה לַיַּעֲקֹב רִאשׁוֹנָה וְרַב הַשְּׁבָטִים יָצְאוּ מִמֶּנּוּ, וְאֶף מְשִׁיחַ גַּם הוּא יִהְיֶה מִבְּנֵי בְּנֵיהָ, וְכָל זֶה מִחֲמַת שְׂעִינֵי לָאָה רַכּוֹתֵי שְׂהִיָּתָה עֵינָהּ וְלָאָה מְרַב הַבְּכִיּוֹת שֶׁבְּכָתָה בְּתַפְלוּתֶיהָ שֶׁלֹא תִפֵּל חֵס וְשָׁלוֹם בְּחֻלְקוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ, וּבְכַח דַּמְעוֹתֶיהָ וְתַפְלוּתֶיהָ הַרְבּוֹת פְּעֵלָה עַד כְּדֵי שְׁנוּי מַזְלָה לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי. וְכָל זֶה לְלַמְּדֵנוּ בְּאֵ שֶׁנִּדְעַ לְהֶאֱמִין שֶׁכַּח הַתְּפִלָּה הוּא לְמַעַלָּה מְכַל הַמַּזְלוֹת וְלְמַעַלָּה מְכַל הַחֲשׁוֹבוֹנוֹת וְהַשְּׂכָלִים הַנִּרְאִים וְהַנְּדַמִּים לְכַאוֹרָה לְעֵינֵינוּ. כִּי יֵשׁ בְּכַח הַתְּפִלָּה לְשִׁנוֹת וְלַהֲפֹךְ אֵת כָּל דְּבָר אֶף בְּכָלִיּוֹת הָעוֹלָם מֵהַפֶּךְ אֶל הַפֶּךְ הַגְּמוּר וְהוּא הוּא הָעֵנִין שֶׁעַל יְדוֹ מִתְהַפֵּךְ הַכֹּל לְטוֹבָה - לְטוֹב הַגְּמוּר.

ו - שמה

הסבירו הטעם מה שאנו רואים שדיקא אחרי פטירתו של הצדיק אז מתחילין לראות גדלתו יותר ויותר. ואמרו כי בחיים חיותו הגוף הגשמי מסתיר את אורו הגדול כי נצרך כדי חיותו לדברים גשמיים גם כן, ומשום כן יכול האדם לטעות לפי ראות עיניו הפשוטות, אולם אחר הסתלקותו פשהגוף כבר אינו נמצא ואז נשארת רק נשמתו אזי קל יותר לראות ולהבין מה גדלה ושגבה מעלתו באמת.

ו - שמו

אמרו לענין עבודת קימת חצות לילה: העקר בעבודה זו היא הקימה מהמטה, הינו שיתעורר וירד ממטתו ויערף התקון ויתפלל וילמד תורה ולא שישאר על מטתו ויעשה עבודתו הנ"ל, כי כן משמע בזהר (בראשית ע"ב), שלא רצה רבי יהודה לדבר בדברי תורה עם חברו כל זמן ששכב על מטתו ולא ירד ממנה, ורק כשיירד ממטתו למד עמו תורה. כמו כן אמרו שכל מה שעושה האדם בהכרח באותו עת מלבד עריכת התקון עצמו ולמוד תורה ותפלה נחשב לו גם זאת לעוסק בקדוש וגם עליו נאמר הכתוב (ישעיה סו) "שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה", ובלבד שלא ידבר אז חלילה בדברים בטלים וליצנות וכיו'.

ו - שמו

היו אומרים מחובתו של כל אחד המקרב לרבנו להשתדל למלאות חובתו שביום זה וזה שעומד בה ולהשגיח לבלי לדחותו ליום השני, כי למחרת ביום השני הלואי ויזכה לעשות חובתו הצריך אז, ואיך ידחה חובתו של יום זה למחרת. ועל כן צריך להיות זריז ונשכר, להרויח הטוב שביום זה ולמלאותו בתכלית שמירת הזמן בתורה ובתפלה ומעשים טובים, כי

אין לו לאדם בעולמו אלא יום זה שעומד בו, ולמחרת הוא ענין אחר לגמרי. ומי יאמר שבכלל יזכה לה, ועוד גם לטוב הגנוז בה. (וראה המובא בליקו"מ ח"א סימן ערב 'היום אם בקולו תשמעו').

ו - שמח

היו אומרים במעלת התלמידים הדבוקים ברבם, שצריכים הם להיות דבוקים בו כל כך כמו יהושע לרבו משה, שכשעלה רבו משה להר הקדוש אחריו עד קצה יכלתו וכשנפרד מרבו לא חזר ושב לעם להיות עמו, אלא עמד במקומו והמתין לו עד חזרתו, וזה הדבר אשר גרם לו להנצל מחטא העגל. כי אלו היה חוזר ושב לעם ומבטל ההתקשרות לרבו היה קשה לו ביותר להנצל מעון זה. ומזה נלמד ונבין מעט מעלת הדבקות וההתקשרות לצדיק אף שאינו רואהו וקרוב וסמוך אליו ממש.

ו - שמת

היו ממשילים ואומרים לענין הכבוד שמכבדים העולם את אחד והוא למעוט שכלו טועה בעצמו שאכן מגיע לו הכבוד: דומה הדבר לסוחר שנקנסים אליו לחנותו סוחרים וקונים רבים ולרב התרגשותו וצחלתו מהמית הקונים הרבים שוכח להשגיח ולנהל היטב את מכירת הסחורה ואינו שם לבו להשגיח נכון על האנשים המזנבים בסחורתו. כי צריך האדם לדעת לנהל היטב את סחורתיו שהם המצות והמעשים טובים שלו ולמלאות את חנותו בסחורה הגונה ולהשגיח לבל יחסר לו כלום ממעשים טובים, ולא יתבלבל מכל הסובב אותו, והמשבחים סחורתו וכדומה, כי אם לאו כשיבוא עת חשבון יראה שלא די שלא הרויח אלא עוד הפסיד הרבה ונשאר בחובות גדולים.

ו - שנ

היו אומרים אנשי שלומנו: כמו שיעצנו רבנו עצות גבוהות וקדושות כדי שנתעלה על ידם מעלה מעלה, כמו כן מצד שני צנה עלינו דברים והנהגות פשוטות כמו לבלי לעשן, ולבלי לשנות י"ש, ועוד הנהגות רבות יקרות, שאף שהם נדמים כפשוטים, הרי לאמת גבוהים ורמים הם בשרש נשמתנו, ואותו צדיק שצנה עלינו והזהירנו על ענין תקון חצות לילה והתבודדות מחוץ לעיר וכדומה ועוד עבודות גדולות ורמות, הזהירנו כמו כן על ענין האסור העשון ולבלי לאכל בצל חי ועוד הנהגות פשוטות כדומה לזה. ומחייבים אנו לשמע לו בכל עצותיו, ואין הפרש כלל בדרגת הצויים ובמעלתם אחר שמחובתנו לציית לו בכל אשר הורנו לעשות.

ו - שנא

היו אומרים לענין עבודת קימת חצות, שכמו סוחר טוב אינו מותר על זמן פתיחת בית מסחרו בשעה הקבועה, בפרט בשעת הלחץ בעת שהקונים אצים ורצים ובאים, כמו כן בענין הקימה בחצות לילה שאז הוא עת המסחר הגדול ואז הפדיון מהמסחר גדול ורב, והתשלום הוא במזמן, ואיך ישאיר את חנותו סגור וישאר רדום על מטתו. וזה ענין מה שהמשיל הכתוב את עבודת כנסת ישראל "היתה כאניות סוחר, ממרחק תביא לחמה, ותקם בעוד לילה, ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה" ואז נאמר על הקם והמתעורר "טעמה כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה". (משלי לא) כי אז הוא עת המסחר הגדול שאז באים כל מלאכי מעלה לסחר עמו במסחר הקדוש, וכמו שאמרו בזהר (בראשית צב. ויקרא כב.) על הכתוב "חברים מקשיבים לקולך השמיעני", עין שם.

ו - שנב

היו אומרים בצחות: החלוק בין מדת עצבות ללב נשבר הוא אותו חלוק שיש בין תשעה באב ויום כפור, שאף שהצומות שוים באסורם בחמשה ענויים אף על פי כן תשעה באב הוא יום אבל. ויום כפור אף שמתענים

כְּמוֹ כֵּן אוֹלָם מְבָרְכִים עָלֶיהָ בְּרַפֵּת "שֶׁהֲחִינּוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ" לְיוֹם קְדוֹשׁ
זֶה, לְהוֹרוֹת עַל הַשְּׂמִיחָה הַפְּנִימִית שֶׁיֵּשׁ לָנוּ כְּשֶׁזֹּכִים אָנוּ לְהִתְעַנּוֹת בְּיוֹם
זֶה יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה לְכַפֵּר בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. כְּמוֹ כֵּן עֲצוּבוֹת הַנָּה פְּאֻבְלוֹת,
וְלֵב נִשְׁפָּר בַּפְּנִימִיּוֹת נִפְשׁוֹ לְבוֹ מֵלֵא שְׂמִיחָה עַל גּוֹרְלוֹ הַקְּדוֹשָׁה שְׂאָף עַל פִּי
כֵּן מִזְרַע יִשְׂרָאֵל הוּא וְתַקְוָתוֹ גְּדוֹלָה בְּהִי שְׂבוּדָאֵי בְּסוּף יִתְהַפֵּד עִמּוֹ הַכֹּל
לְטוֹבָה וְיִזְכָּה לְתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה.

ו - שנג

הֵיוּ מְבֹאָרִים אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁמַּעֲלַת הַזְּמַן שֶׁל חֲצוֹת לַיְלָה עֲנִינּוּ קְדוֹשׁ הוּא
כְּבֹר מִתְחַלֵּת הַבְּרִיאָה, וְאִין עֲנִינָה שִׁיךְ בְּדוּקָא לְחַרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כִּי
כְּבֹר בִּימֵי אֲבֹרָהֶם נֶאֱמַר וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה וְכוּ' (בְּרַאשִׁית יד). וּבְקַרְיַעַת
יִם סוּף נֶאֱמַר וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה (שְׁמוֹת יב). וְכִסְדָר שְׁפָרְטִים בְּעַל הַהֲגָדָה
בְּקַצוֹר בַּפְּזָמוֹן "אִז רַב נִסִּים הַפְּלֵאָת בַּלַּיְלָה" וְכוּ' וְכֵן דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם כְּבֹר אֶמַר חֲצוֹת לַיְלָה אֶקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָה (תְּהִלִּים
קִיט). כִּי עַת קְדוֹשׁ וְנוֹרָא הוּא מְרַאשִׁית הַבְּרִיאָה וּבִיּוֹדָה, וּמְחַמֵּת גְּדָל
מַעֲלַת הַתְּפִלָּה בְּזִמְן עַת רָצוֹן כְּזֶה תִּקְנוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרָנִים לְבָרְכָה,
לְהַתְּפִיל אִז בְּאֻמִּירַת הַתְּקוּן עֲבוּר חַרְבֵּן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְבַקֵּשׁ אִז עַל הַדְּבָר
הַגְּדוֹל בְּיוֹתֵר, שֶׁהוּא בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ מִחֲדָשׁ. כִּי אִז סִגְלַת הַזְּמַן שֶׁיִּתְקַבְּלוּ
כָּל הַתְּפִלוֹת. וְעַל כֵּן צָרִיךְ לְקוּם וּלְהַתְּעוֹרֵר לְעֲרִיכַת הַתְּקוּן אִף בְּשִׁבְת
וּבְיָמִים שְׂאִין אוֹמְרִים בְּהֶם תִּחַנּוּן. וְכִמוֹ שֶׁאֶמַר יְרַמֶּיהוּ בְּאִיכָה אַחַר פְּרָטוֹ
בַּפְּרָטִיּוֹת כְּאֵב מִפֶּת הַחַרְבֵּן קוּמִי רִנִּי בַּלַּיְלָה לְרֹאשׁ אֲשֶׁמוּרוֹת שְׁפָכִי כְּמִים
לְבַד נִכַח פְּנֵי ה'. כִּי אִז הוּא עַת רָצוֹן הַנְּעֻלָה בְּיוֹתֵר וְאִז בְּסִגְלַת הַתְּפִלָּה
שֶׁתִּתְקַבֵּל בְּיוֹתֵר.

ו - שנד

אֶמְרוּ: עַל אִף שֶׁפְּשׁוּט הַדְּבָר, שֶׁאַחַר שֶׁקְּבַלְנוּ מִרְבֵּנוּ כָּל כֶּךָ הַרְבֵּה תוֹרוֹת,
וְסִפּוּרִים, וּמֵאֻמְרִים, וְשִׁיחוֹת הַתְּחִזְקוֹת, יִתְבַּעוּ אוֹתָנוּ בְּשִׁמְיִם הַרְבֵּה יוֹתֵר
מֵאַחֲרִים, אִף עַל פִּי כֵּן טוֹב הַדְּבָר וְכִדָּאֵי וְכִדָּאֵי, עַל אִף יוֹם הַדִּין הַגְּדוֹל

ו - שנה

אָמְרוּ לְעֵינֵינוּ בְּחִינַת הָאֱמוּנָה : שְׂאֵם הָאֲדָם הוֹלֵךְ אַחַר שְׂכָלוֹ אֶפְלוּ כְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אִזּוֹכָה דַּרְכָּם לְקַבֵּל וּלְגַדֵּל כְּפִי שְׁעוֹר שְׂכָלוֹ הוּא, אוֹלָם כְּשֶׁהוֹלֵךְ וְעוֹבֵד אֶת ה' מִחֲמַת מִדַּת אֱמוּנָה וְהַתְּמִימוֹת אִזִּי זוֹכָה לְקַבֵּל בְּפִלִּים שֶׁהַכִּיּוֹן דַּעַת גְּדוֹל כְּזֶה כְּפִי שֶׁהוּא בְּאֵמֶת, שֶׁהוּא דַּעַת שֶׁל אִין סוֹף וְאִין תְּכֵלִית. וּמִזֶּה נִבֵּן מְעַט מַעֲלַת יִרְאֵי ה' הַתְּמִימִים.

ו - שנו

אָמְרוּ : דַּרְכּוֹ שֶׁל הַיִּצָּר הוּא לְבוֹא אֶל הָאֲדָם וְלַהֲסִיתוֹ לְעִבְרָה בְּדַרְךְ זוֹ, שְׁבַתְחֵלָה מִקֵּל לְפָנָיו אֶת הָעִבְרָה וּמִקְטִין חֲמֻרָתָהּ וְכוּ', וְאַחַר שֶׁכָּבַר הַכְּשִׁילוֹ 'מִגְדִּיל' אֶת הָעִבְרָה עַד אִין קֶץ עַד שֶׁמִּבִּיא אֶת הָאֲדָם לְיַדֵי יְאוּשׁ, בְּעוֹד שֶׁהוּא עֲצָמוֹ הַקֵּל לְפָנָיו מְעַט קֶדֶם אֶת אוֹתוֹ הָעִבְרָה וְאוֹתוֹ הַחֲטָא. וְלֵאמֹת צְרִיכִים אָנוּ לְהַפְּךְ הַדְּבָרִים שֶׁקֶדֶם הַחֲטָא יְחַמִּיר וְיִגְדִיל הָעוֹן עַד מְאֹד כְּפִי הָאֵמֶת, שֶׁאֲדָם שֶׁפֵּל כְּמוֹתוֹ לֹא יִשְׁמַע לְקוֹל מִלֶּךְ גְּדוֹל רָם וְנִשְׂא אֲדוֹן הָעוֹלָם, וְיִגְרַם חֲלִילָה לְחֲרוֹן אַפּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאַחַר שֶׁכָּבַר נִפְל בְּמָה שֶׁנִּפְל יִדַּע שׁוֹב גְּדָל חֲטָאוֹ, וְגַם גְּדָל הָעוֹן אִם יִמְשִׁיךְ בְּדַרְכּוֹ הַנְּלוּזָה חֲלִילָה, וְאִף עַל פִּי כֵן לֹא יִשְׁפַח אֶת אֲהַבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ אֵלָיו שֶׁאִין מִתְיַאֵשׁ חֲלִילָה מִמֶּנּוּ וְעַדִּין עַדִּין מְצַפֶּה לְתִשׁוּבָתוֹ כִּי לֹא יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדַּח אִיזָה נִדַּח שֶׁיְהִיָּה וְעַדִּין חֲבִיב הוּא אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ כְּבוֹ אֶצְל הָאֵב.

ו - שנז

אָמרוּ: כְּמוֹ שֶׁאָנוּ רוֹאִים הַנְּהוּג בְּעוֹלָם, אֵיךְ שֶׁכָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם עוֹבְדִים וַיִּגְעִים הַבְּרִיּוֹת כְּדִי לְהַתְקַדֵּם בְּנוֹחִיוֹת בְּצַרְכֵיהֶם הַגְּשָׁמִיִּים בְּדִירָה נְאֻה יוֹתֵר וּבְכָלִים נְאֻים יוֹתֵר וְלֹא מִסְתַּפְּקִים בְּשׂוּם פֶּעַם, כְּמוֹ כֵן לְהַבְדִּיל אֶלְפֵי הַבְּדִלוֹת. כְּמֵה צְרִיךְ הָאָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל יוֹתֵר וַיִּוֹתֵר לְשֹׁפֵר מַעֲשָׂיו וּלְחַפֵּשׁ לְהַתְעַלּוֹת וּלְהַתְקַדֵּם בְּדִרְךְ הָעוֹלָה בֵּית אֵל וְלֹא יִסְתַּפֵּק בְּשׂוּם פֶּעַם. רַק יִחַפֵּשׁ וַיִּבְקֵשׁ תְּדִיר לְשֹׁפֵר דְּרָכָיו וּלְהִיטִיב קִדְשׁוֹ וּלְהַתְעַלּוֹת בַּתּוֹרָה וּבַעֲבוּדַת הַתְּפִלָּה יוֹתֵר יוֹתֵר.

ו - שנה

אָמרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעִנְיַן הַמּוֹבָא בְּסַפְרֵים בְּעִנְשׁ "עוֹלָם הַתְּהוֹ" אַחַר הַמִּיתָה שֶׁנֶּעֱנַשׁ בּוֹ הָאָדָם הַחוּטָא, רוֹצֵה לוֹמֵר, שֶׁעִנְשׁ זֶה הוּא עִנְשׁ שֶׁל יְאִי סִדְרִי שֶׁאֵין הָאָדָם יוֹדֵעַ וּמַבִּין מֵה שֶׁלִּפְנֵינוּ וְהוּא שְׂרוּי בְּעוֹלָם הַדְּמִיוֹנוֹת תּוֹרָה וּבּוֹהָה בּוֹ בְּרִיקְנוֹת, וְאֵין יוֹדֵעַ מֵאֵין בָּא וּלְאֵן הוֹלֵךְ וְנִדְחָה בָּהּ מִצָּרָה לְצָרָה חֵס וְשָׁלוֹם, וְהוּא תּוֹצְאָה מֵהָאִי סִדְרִי שְׂחִי בּוֹ הָאָדָם כָּאֵן עָלֵי אֲדָמוֹת, וּכְעִנְשׁ בְּמִדָּה נִגְדַּ מִדָּה נֶעֱנַשׁ בְּעִנְשׁ זֶה לְאַחַר מִיתָתוֹ, הִ' יִשְׁמְרֵנוּ.

ו - שנט

אָמרוּ בְּצַעַר: עִנְיַן הַתְּנַגְדוֹת עַל רַבְּנוּ ז"ל לְפַעְמִים הַדְּבָר בְּנוּ בְּעִצְמוֹנוּ, שֶׁאָנוּ הַלּוֹמְדִים וְעוֹסְקִים בְּדְבָרָיו וְתוֹרוֹתָיו כְּשֶׁאֵין אָנוּ מְצִיתִים אוֹתוֹ לְנִכּוֹן, נִמְצָא שֶׁאָנוּ הַמְתַּנַּגְדִּים הָאֲמִתִּיִּים עָלָיו, מֵה שֶׁאֵין כֵּן שֶׁאֵר הָעַם שֶׁלֹּא טָעְמוֹ מִמְטַעְמֵי תּוֹרוֹתָיו וְאֵינָם רוֹאִים וְאֵינָם יוֹדְעִים עֲדֵין מֵאוּרוֹ כָּלֵל וּכְלָל. לְפַעְמִים אֵינָם נִחְשָׁבִים אֶפְלוּ כְּמִתְנַגְדִּים נִגְדוּ.

ו - שס

היו אומרים בצחות לענן הנסיעה לציון רבנו הקדוש: עץם ההגעה לציונו הקדוש כבר הרומים זה המשתטח את הקרן של ההוצאה שהוציא על הנסיעה, ואחר כך כל רגע נוסף שזוכה להיות במקום קדוש זה ומרבה שם בתורה ותפלה הרי זה רוח הגדול הנוסף על הקרן.

ו - שסא

אמרו: לענן מה שרואה האדם שהוא מרבה לכאורה בתפלה זה כמה ועדין אין רואה ישועתו, ועדין רחוק ממנו דבר בקשתו, שצריך להאמין שבודאי אין תפלתו לריק חס ושלום ואולי משתמשים למעלה בתפלתו לענן הנצרך לו לדבר גבוה וחשוב הרבה יותר ואין הוא יודע מזה כלל, ועל כן צריך לבלי להפסיק בתפלה, רק זמתי לישועת ה' שהוא יודע באמת מהי ישועתו ובודאי ילכו התפלות ויעלו ויהיו לו לתקון נפשו בזה ובבא.

ו - שסב

אמרו: זה שמזלו בימי חייו להיות עני חלילה, ואף על פי כן הולך בדרך התורה הרי שלמעשה נוסף הוא בשבחו, שאף על פי שהוא עני וחסר לחם אף על פי כן יושב והוגה בתורה ומתפלל כדבעי ואינו מרמה את חברו וכדומה, ומתוד עניותו נכר שבחו יותר ויותר, בבחינת מה שאמרו רז"ל (חגיגה ט:): (ילקוט ישעיה תסז) "יאה עניותא לישראל". וכל מה שחסר לו ביותר למעשה צריך להתחזק ולשמח בנקודותיו הטובות יותר ויותר, מה גם שבודאי בודאי כל מה שעובר עליו הכל לטובה.

ו - שסג

אָמרוּ לְעַנְיָן הַזְקֵנִים הַבָּאִים בַּיָּמִים שְׁיֵשׁ לָהֶם לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁכִּיל לְדַעַת וּלְהַבִּין שְׁעֵדִין לֹא תִקְנוּ אֶת עֲצָמָם וְעֵדִין רְחוּקִים הֵם מִתְקוּנָם, כִּי לְפַעֲמִים מַחֲמַת זְקֵנָה נִחְלָשִׁים אֲצֻלָּם כַּח תְּאֻנֹתָם, וּמַחֲמַת כֵּן נִדְמָה לָהֶם שְׁתִּקְנוּ אֶת תְּאֻנֹתָם וּמִדּוֹתֵיהֶם, וְזָכוּ לְשׁוּם בְּרוּר בְּמִדּוֹתֵיהֶם, אַף שְׁלֹאֲמַת לֹא נִתְתַקְנוּ, וְעַל כֵּן בְּאֲמַת עֶקֶר הָעֲבוּדָה הוּא בַיָּמֵי הַנְּעוּרִים בְּעַת רְתִיחַת הַדָּמִים, שְׂאֵז עֶקֶר הָעֲבוּדָה לְהַפִּיךְ אֶת הַחֲמִימוֹת לְחֲמִימוֹת דְּקִדְשָׁה לְתוֹרָה וְלַעֲבוּדַת ה' וּבְהַכְנָסַת כָּל הַכּוֹחוֹת בְּתַפְלָה כְּרָאוּי.

ו - שסד

אָמרוּ אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְפִי גֹדֵל חֲשִׁיבוֹת וּמַעֲלַת עַנְיָן קִימַת חֲצוֹת לִילָה, הַמְבֹאָר כַּמָּה וְכַמָּה פְּעָמִים בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ וּבְכָל הַסְּפָרִים הַקְּדוּשִׁים, הָרִי שֶׁהִתְאֲמָצוֹת הַנְּדָרֵשׁ לָזֶה, הֵינּוּ מֵה שְׁצָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר בְּזִמְנָה וּלְהַשְׁלִיךְ מֵעַלְיוֹ אֶת הַכֶּסֶף, וְלַעֲרֹךְ הַתְּקוּן אֵינּוּ רְאוּי שְׁיִחַשֵׁב כָּלֵל וּכְלָל לְמַנְיַעָה וְכִבֵּד שְׁמִינֵעַ אוֹתוֹ חֲלִילָה מִמֶּנָּה. וְאֲסוּר לוֹ לְאָדָם שְׁמַנְיַעָה קִטְנָה כְּזוֹ תִמְנַעְהוּ מִלְקַבֵּל אֹר גְּדוֹל נִשְׁגָּב וְקְדוּשׁ כְּזֶה.

ו - שסה

אָמרוּ לְעַנְיָן כָּל עֲצוּתָיו וּדְרָכָיו וְתוֹרוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבֵּנוּ, שְׁמִלְבַּד זֹאת שְׂזָה הַמְקִימָם מִתְעַלָּה בְּהִתְעַלּוֹת כְּרָאוּי לוֹ בְּאֲמַת וַיְכוּל לְהִיּוֹת לְאִישׁ צַדִּיק גְּדוֹל וּמְפֹלֵג בְּמַעֲלָה, עוֹד גַּם זֹאת עֲצָם הַצִּיּוֹת שְׁמַצִּיַּת לְדַבְּרֵי רַבֵּנוּ עַל יְדֵי זֶה מֵאִיר עַלְיוֹ אֹר הַצַּדִּיק שְׁעַל יְדֵי זֶה נִתְעַלָּה יוֹתֵר וַיּוֹתֵר, מִלְבַּד עֲצָם קִיּוּם עֲצוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת הַמוֹעִילוֹת.

ו - שסו

אָמרוּ: דּוֹמָה עֲנִין רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְעֲצוֹתָיו הַקְּדוֹשׁוֹת לְאַנְשֵׁים קִטְנִים בְּמַעֲלָה כְּמוֹנוֹ, כְּדִגְמַת סוֹחֵר גְּדוֹל הַיְדוּעַ וּמִפְּרָסָם בְּמִסְחָרוֹתָיו וְעִשְׂרוֹתָיו הַגְּדוֹל הַבָּא לִ"סוֹחֵר מִתְחִיל" וּמֵיַעֲצוֹ בְּעֲצוֹתָיו הַטּוֹבוֹת וּמִגְּלָה לוֹ שְׂיֵשִׁים לְבוֹ הַיֵּטֵב לְדַבְּרֵיוֹ וְסוֹדוֹתָיו שְׂגָלָה אוֹתָם לְרַב מִסְחָרוֹ וּמִתּוֹךְ יִגִּיעַה רַבָּה מִשְׁךְ שָׁנִים, וְאוֹמֵר לוֹ, דַּע לָךְ שְׁבַמְקוֹם פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי חִפְצִים אֱלוֹ וְאֱלוֹ וּמִסְחָר זֶה וְזֶה מִבְּקֶשׁ הוּא שֶׁם בְּיוֹתֵר. וְלִהְפֹּךְ חִפְצִים אֱלוֹ וְאֱלוֹ אֵינָם רְצוּיִים שָׁם. כְּמוֹ כֵּן, רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בָּא בְּדַבּוּרֵי שִׁיחוֹתָיו וְתוֹרוֹתָיו וּמִגְּלָה לָנוּ שְׁעֲנִין קִימַת חֲצוֹת לַיְלָה וְהַהֲתַבּוּדוֹת בֵּינֵינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ הוּא מִבְּקֶשׁ לְמַעֲלָה בְּיוֹתֵר וּכְמוֹ כֵּן עוֹד עֲצוֹת טוֹבוֹת מוֹעִילוֹת, וְכִשְׁנֹכֵין עֲצֻמְנוּ בְּסִחּוֹרוֹת אֱלוֹ וּנְבִיאִים שֶׁם גְּרוּיַח בָּהֶם טָבִין וְתִקְלִין. וְכִי יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת שֶׁהַסּוֹחֵר הַקָּטָן שָׂאֵךְ רַק מִתְחִיל בְּמִסְחָרוֹ יַעֲמִיד דַּעְתּוֹ הַקְּטָנָה נֶגֶד הַסּוֹחֵר הַגְּדוֹל שְׁעוֹסֵק בְּמִסְחָרִים אֱלוֹ וְאֱלוֹ כְּבָר מִשְׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת וְטוֹבוֹת וְיוֹדַע הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב דְּרָכֵי הַמִּסְחָר וְיוֹדַע כִּמָּה וְאֵיךְ הַבְּקוֹשׁ לְסִחּוּרָה זֶו וְזֶו בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי אֶלְמוֹנִי, וְהַעֲמִיד כְּבָר סוֹחֵרִים רַבִּים וְטוֹבִים וּמִמְלָחִים שֶׁהֶצְלִיחוּ הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב בְּמִסְחָרֵיהֶם, הֲלֹא אֲוִיל וְסָכַל יַחֲשֵׁב בְּזֶה. כִּי כְּבָר עָמְדוּ לְרַבְּנֵינוּ בְּמִשְׁךְ הַדּוֹרוֹת רַבִּים רַבִּים שֶׁהִלְכוּ בְּדַרְכּוֹ הַקְּדוֹשָׁה וְנִתְעַלּוּ מֵעֲלָה מֵעֲלָה בְּקִדְשָׁה וּבַהֲשָׁגָה נִפְלְאָה, וַיְדוּעִים הַדַּבְּרִים הַיֵּטֵב, וַיְמַה לוֹ לְזֶה הַקָּטָן לְהַתְחַכֵּם כְּנִגְדּוֹ חֲלִילָה. וְכִשְׁחַס וְשָׁלוֹם אֵינוֹ שׁוֹמֵעַ לְקוֹל הַסּוֹחֵר כִּמָּה סָכַל וְטִפֵּשׁ הוּא, הֲלֹא יֵאָבֵד גַּם כָּל מַעַט הוֹנוֹ וְיִרְכּוּשׁוֹ שְׂיֵשׁ לוֹ וְיִשְׁאַר עֲנִי וְאָבִיוֹן.

ו - שֵׁשׁ

אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ בְּהִזְהָרָם מִשׁוּם הַתְּפָאֲרוֹת וְגֵאוֹת חֲלִילָה עַל הַזּוּלַת הָיוּ אוֹמְרִים בְּשִׂמְחָתָם הַרְבֵּה עַל זֶה שֶׁזָּכוּ לְהַתְּנַדַּע מֵאוֹרוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל רַבְּנֵינוּ וְתַלְמִידָיו, קִרְבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְדַעַת מֵאוֹר תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבְּנֵינוּ דּוֹקָא מִחֲמַת חֲסִרוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים וּמִתְחַלּוּאֵי נַפְשׁוֹתֵינוּ וּמִדּוֹתֵינוּ הַמְּגִשְׁמוֹת בְּיוֹתֵר, וְאֱלוֹ שְׁלֹא זָכוּ לְזֶה בְּוַדָּאֵי טוֹבִים הֵם מֵעַמְּנוּ. וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל קֶאֱרָדוֹנֶעֶר הָיָה חוֹזֵר עַל זֶה הַרְבֵּה לְפָנֵי רַבִּי יִשְׂרָאֵל דִּבְ אֹדְסֵר ז"ל, בְּרַצוֹתוֹ לְחַזְקוֹ וּלְעוֹדְדוֹ, שְׁלֹא יִקְשֶׁה עָלָיו עֲמִידָתוֹ כְּסָלַע אֵיתָן נֶגֶד כָּל חֲבָרָיו, שְׁכֵנָיו

ו - שסח

היו עובדי ה' שבאנשי-שלומנו ממשילים את סדר התפלה לדרך נפלאה, מיחדת ביניה ארפה ומפתלת ובאמצע הדרך יש תחנות טובות, כשאת אותם התחנות קובע כל אחד לפי התעוררותו והרגשותיו, אחד נעצר ונעמד להתפלל בהתלהבות בפסוק זה ואחד בפסוק אחר. והיו אומרים בצחות, אחת מהתחנות הטובות היא ברפת "אהבת עולם", שאפשר להתמיהמה בה בזעקות ובבקשה רבה וארפה לזכות ללמד וללמד לשמר ולעשות, ולקיים התורה והאר עינינו וכו' וכו'. "אהבה רבה איז א גוטע סטאנציע".

ו - שסט

אמרו לענין ההתבודדות שצוה עליה רבנו כל כך שדומה ענין ההתבודדות וחובתה כחובת רואה חשבון בעסק הגשמי. כי זה ברור לכל בעל עסק שבלי נהול חשבון כראוי יכול לחשב שהוא מרויח רבות אף שלמעשה בחשבון הסופי הוא מפסיד גדול, ועל כן מחובתו שיעמיד רואה חשבון ממחה להשגיח היטב על עסקו, ואף זה הרואה חשבון יש פעמים שרואה הפסדים בעסק ואף על פי כן מבין נכוחה שזה הפסד זמני ומבין שתוף זמן קצר ירויח הרבה אם ישתדל נכוחה. מה גם שלמעשה גם עתה מרויח היטב. אבל כמו כן הוא ענין ההתבודדות, ועל כן אף שכשעושה חשבון רואה מפתו וחסרונותיו אבל כשיבין כמה רוח זכה ממעשיו הטובים שכן עשה ומהנקודות הטובות שעדין נמצאות בו, אם ישגיח היטב מכאן ולהבא ירויח רבות עד שיתעשר ויתעלה כראוי. וזה בחינת מה שאמרו במשנה (אבות ב, א) 'והוי מחשב שכר מצוה כנגד הפסדה' וחשבון זה נעשה בעת ההתבודדות ועל ידה.

ו - שע

אמר פעם רבי שמואל שפירא ז"ל: אף שעקר עבודת איש הישראלי הוא לקום בחצות לילה, כמו שאמר רבינו ז"ל (בשיחה"ר, סעיף ש"א) אף על

פי כן עבודה גדולה זו הרי תלוי ועומד בשנה שהולך לישן לפניה, והמרגיל עצמו להיות נעור בשעות קדושות אלו ללא שנה קדם יש בזה מבחינת "הריסה" שעליה צונו לבלי להרס לעלות אל ה'. בבחינת 'פן יהרסו אל ה"'.
(שמות)

ו - שעה

שמעתי מהרה"ח רבי יחיאל מיכל דורפמן שליט"א בטעם הדבר שאמרו רז"ל (הובא בדברי רבנו ז"ל ב'תורה יב) "תלמיד חכם שלומד להתנהר ולקנטר, נבלה טובה הימנו". כי נבלה אף שמסרחת עומדת במקומה ואינה מפשטת ומפזרת סרחונה, אולם התלמיד חכם הזה המתנהר והמקנטר מפיץ להלן הלאה והלאה סרחונו.

ובאפן אחר שמעתי עוד שהנבלה המנחת גלויה מודיעה ומכרזת מעצמה על נבלותה בפני כל, וממילא מתרחקים ממנה, מה שאין כן התלמיד חכם מכסה נבלותו באיצטלא דרבנו ומטעה ומרמה את הבריות ועל כן נבלה טובה הימנו.

אמרות טהורות

ר' לוי יצחק ז"ל

ו - שעה

היה חוזר ומדיק רל"י ז"ל בלשון הפתוב (מלכים א, ב) "ויקרבו ימי דוד למוות" וכן בהפתוב (בראשית כד) "ואברהם זקן בא בימי"ם". שמדגיש הפתוב ענין הימים בדוקא, לרמז על הדין והשבון של יום ה' הגדול והנורא שאז ביום המיתה יעמד כל אחד לדיון ויבדקו את ימיו בפרוטרוט בדיקה נכונה ואמתית ולא יותרו לו על שום יום ויום אם לא התנהג בו כראוי וישאלוהו מדוע עשה ביום זה וזה מעשים מכערים אלו ואלו? ויצטרך לענות עליהם תשובה נכונה. ומשום כן הדגיש הפתוב ואמר

”וַיִּקְרְבוּ יָמָיו דָּוִד”, הִינּוּ הַיָּמִים הַמֵּתְקַרְבִּים לְתֵת דָּוִד וְחֹשֶׁבוֹן עֲלֵיהֶם.

ו - שעג

הָיָה אוֹמֵר וּמְדַגֵּישׁ רַלִּי ז"ל שְׁכַל דְּבוּרֵי הַהִתְחַזְּקוֹת שֶׁל רַבְּנֵנוּ אֵינּוּ בֹא חֲלִילָה לְהַקְלֵ בְּכָלוֹם בְּחִסְרוֹנֵנוּ וְעוֹלָתוֹ שֶׁל זֶה שֶׁנִּפְלַח חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי הַפְּגָם שֶׁפָּגַם הוּא עַד אֵין סוּף בְּאַמֶּת וְזֶה שֶׁקָּר לֹמֵר לוֹ לֹא פְּגַמְתָּ חֲלִילָה אוֹ פְּגַמְתָּ הוּא קַל, אֲלָא כָּל דְּבוּרֵי הַהִתְחַזְּקוֹתוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ בָּאִים לֹמֵר לְאָדָם שְׂאֵף עַל פִּי שֶׁפָּגַם כְּמוֹ שֶׁפָּגַם אֵף עַל פִּי כֵן אֵל יִתְיַאֵשׁ מִן הַרְחָמִים כִּי רַחֲמָיו יִתְבַּרְךָ לֹא כָּלִים לְעוֹלָם וְאֶפְלוֹ הוּא יֵשׁ לוֹ עֲדִין תִּקְוָה אִם רַק יֵצִית וַיֵּאֱמִין לְדְבוּרֵי הַצְּדִיקִים. וְהוּא כְּמוֹ הַרוֹפֵא שֶׁבֹא לְחוֹלָה וּמֵרָאָה לוֹ אֶפְנִים שְׂיֵדַע שֶׁלֹּא יִתְיַאֵשׁ וְעוֹד יָקוּם מִחֲלוֹ וַיֵּלֶךְ עַל מִשְׁעָנָתוֹ בְּבְרִיאוֹת הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, אֲבָל אוֹמֵר לוֹ גַּם שְׂיֵדַע לִנְכוֹן שְׁחוֹלָה מְסַכָּן הוּא וְצָרִיךְ לְצִיַּת וְלִשְׁמַע בְּקוֹל הַרוֹפֵא, הַיּוֹדֵעַ וּמַבִּין קִשֵּׁי מַחֲלָתוֹ הַרְבֵּה יוֹתֵר מִהַחוֹלָה בְּעַצְמוֹ, וּמִשׁוּם כֵּן צָרִיךְ לְצִיַּת וְלִשְׁמַע בְּקוֹל הַצְּדִיקִים הַמְרַפְּאִים נַפְשׁוֹ בְּרַפּוּאוֹת אֱמֵתוֹת שְׁמִגְלִים אוֹתָם בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

ו - שעד

הָיָה אוֹמֵר לְעֵנִין מַה שְׂאָמְרוּ רַז"ל (ב"ר ויצא פרשה סח): הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא 'מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם' שְׁעַל כֵּן כָּל מַה שְׂאָדָם מְקָרֵב יוֹתֵר לְהִשָּׁם יִתְבַּרְךָ הָרִי הוּא נִכְלָל יוֹתֵר בְּשֵׁם מְקוֹם, וְאֲכֵן יֵשׁ לוֹ מְקוֹם בְּעוֹלָם וְהוּא אִישׁ חֵי הַדָּר בְּמְקוֹמוֹ, וְלִהְפֹּךְ, כָּל מַה שֶׁמִּתְרַחַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ הָרִי מְאֹד אֶת מְקוֹמוֹ וְהוּא נִטְרָד מִיְגִיעָה לִיְגִיעָה וּמִטְרָדָה לְטְרָדָה וּמִמְקוֹם לְמְקוֹם, וְדוּמָה הוּא כְּהַשְׂדִּים הַפּוֹרְחִים בְּאֵוִיר שְׂאֵין לָהֶם מְקוֹם וּמְנוּחָה, וְכֵן הַדְּבָר בּוֹ כִּי הוּא מְבַלְבֵּל וְאֵין לוֹ יְשׁוּבַת הַדְּעָת, מִחֲמַת שְׂאֵין לוֹ בְּאַמֶּת מְקוֹם לְעַמּוֹד וְלָנוּחַ וְלִשְׁמַחַת בּוֹ, וְעַל זֶה בְּעֵקֶר הוּא עֲצַת רַבְּנֵנוּ הַקְּדוּשׁ שֶׁיִּתְבּוֹדַד הָאָדָם מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ בְּמְקוֹם קְבוּעַ וַיִּחְשַׁב הַיֵּטֵב עַל כָּל דְּרָכָיו וּמַעֲשָׂיו וּבְזֶה יִהְיֶה לוֹ מְקוֹם כְּרָאוּי.

ו - שעה

הִיָּה אֹמֵר לְעַנְּנִי זֶה הַיָּדוּעַ שְׁמַעְלַת הַתְּשׁוּבָה בְּשִׁלְמוֹת הוּא דְּוָקָא בְּתְשׁוּבַת הַמְּשָׁקֶל (וּכְמוּבָא בְּלִיקוּ"מ תו' יא. ותו' כז) וְאִם כֵּן אֵיךְ יָכוֹל זָקֵן לַחְזֹר בְּתְשׁוּבָה שְׁעָבְרוּ כָּבֵד יָמָיו בְּחִשְׁבָּה וְנִזְקָן בְּחִטְאָיו וְעוֹד גַּם אֲזָלוּ כַּחוֹתָיו כָּבֵד, וְאָמַר שְׁלֵזָה עֲצָמוּ נְבִינְךָ גְּדֹל כַּחוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ שְׁאָמַר מֵה מוֹעִיל הַתְּשׁוּבָה שְׁלָכְס אֶלָּא אֲנִי עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה בְּשִׁבְלִיכְס (חִי"מ סִימָן דש) וְהֵינּוּ שְׁבַגְדֵּל כַּחוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ הַקְּדוֹשׁ כְּשִׁמְתִּקְרַב אֵלָיו בְּאִמָּת וּמְתַחַדֵּשׁ בְּעֲצוֹתָיו בְּכָל כַּחוֹ כְּפִי מֵה שְׁיָכוֹל, יִזְכֶּה אִף הוּא בְּמִדְרָגָתוֹ וּבְמִצְבוֹ שְׁנִמְצָא בֵּה לְמֵה שְׁצָרִיךְ לְזָכוֹת, וּבְכַח הַצְּדִיק יִתְקַן אִף יָמֵי עֲלוֹמָיו הָאֲבוּדִים וְיִזְכֶּה לַתְּשׁוּבַת הַמְּשָׁקֶל בְּכָל עֵת, וְזֶה נִכְלָל בְּמֵה שְׁאָמַר רַבְּנֵנוּ שְׁבַכְל עֵת שְׁנִזְכָּרִים מִמֶּנּוּ נַעֲשֶׂה הָאָדָם כְּתִינוּק שְׁנוֹלָד. וְעַל כֵּן יָכוֹל לְזָכוֹת לַתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה בְּכָל עֵנְוִן וְעַנְּנִי שְׁנִתְקַל בֵּה. וּמִכָּאֵן גַּם יוֹבֵן תִּקְוָה הַהִכְרַח לְהַתְּקַרֵּב לְצְדִיק שְׁיִוָּכַל לְזָכוֹתוֹ לַתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה מִמֶּשׁ, אִף לְמַעְלָה מֵהַשְּׁכָל וּלְמַעְלָה מֵהִיכְלַת שְׁבַכְחוֹת הַגּוֹף.

ו - שעה

הַרְחִיב בְּשֵׁם אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבְּנֵנוּ, בְּפָרֵט בְּמִדַּת הַ"הֲצַנֵּעַ לְכַתִּי" שְׁלוֹ, שְׁאִף שְׁהִיָּה מְרַבָּה כָּל כֶּד בְּתַעֲנִיּוֹת וְסִגּוּפִים עַד שֶׁלֹּא אָכַל מִשְׁדֵּךְ כָּל הַשְּׁבוּעַ אִף עַל כֵּן לֹא יִדְעָה מִזֶּה זִוְגָתוֹ וְלֹא הַרְגִּישָׁה בְּדָבָר מִחֲמַת שְׁהִיָּה מִצְנִיעַ עֲצָמוֹ לְמַעְלָה מִכָּל שְׁכָל וְסִבְרָא, הֵן בְּעֵצָם אֵי הָאֲכִילָה שֶׁלֹּא אָכַל וְהֵן בְּהַתְּנַהֲגוֹת וְהַסְבָּלָנוֹת שֶׁלֹּא נִכָּר הִיָּה בּוֹ שׁוּם שְׁנוּי וְלֹא שׁוּם כְּעַס וְתַרְעֻמַּת חֲלִילָה הַנוֹבֵעַ מִחֲמַת הַיִּסּוּרִים כְּדָרְךָ הַטְּבַע הַרְגִּיל. וְהַנְּהָגָה צְנוּעָה כְּזוֹ נִפְלְאוֹת מִדְּעַתְנוּ לְגַמְרֵי לְגַמְרֵי.

ו - שעה

על זה שאמר רבנו (לעיל חלק ב' סימן קב), שיש לו פתח הבאים רק "לחטף שירים", היה אומר שפונתו הייתה להחסידיים הבאים רק לקבל ממנו ברכות לענייניהם הפרטיים הגשמיים. ודומים הם רק כמו החוטפי שירים שזוונים משירים בלבד למאכלם הגשמיים בעוד שיש לרבנו לתת לכל אחד ואחד סעודה דשנה די והותר, וחבל.

ו - שעה

לענין הכתוב בדברי רז"ל כמה וכמה פעמים ענין הענשים הקשים שיש על כל עברה שאף שאין רואים זאת בפעל בעינינו הגשמיים, כי כמה יש שעוברים על עברות ואסורים ואין רואים בהם לכאורה הענש. היה אומר שלאמת עקר הפגם והענש הוא בנפש וכמו שאמרו רז"ל (ילקוט ויקרא תקנו) על הכתוב (משלי כא) שומר מצרות נפשו, אל תקרי מצרות אלא מצרעת נפשו. שעקר הפגם פוגם בנפש ומכל פגם ופגם ומכל עברה נענשת נפשו ונסגרת מלהשיג הארת אלקות ונצטרעת ונרחקת מדרגא לדרגא נמוכה יותר עדי אובד חס ושלו.

ו - שעה

היה אומר לענין זה שיש שהולכים במרירות ושבורים ברוחם וחושבים שאבדה תקונתם חס ושלו מוחמת מעשיהם הרעים וכו', שלאמת צריך האדם לידע שפפי המבאר בתורה ל"ד על פי המובא מכתבי האר"י ז"ל שבעת שבירת הכלים נשאר האור ביסוד דאצילות ושם לא היה שום שבירה כלל וכלל, כמו כן יהיה האדם באיזה דרגא נמוכה שהוא, אף שכל בחינות נפשו שבורים ופגומים רח"ל רחמנא לשיזבן, אף על פי כן נשאר בו תמיד עדין אור שלם מפלי החסד שבספירת יסוד דאצילות שבו לא היה שום שבירה, וממנה יכול האדם לשוב ולהחזיר כל אורותיו עד שיתקן הכל. ובזה יובן בכלל ענין התשובה, שלכאורה אינו מובן אם קדם שחטא לא הצליח לעמוד כנגד יצרו איך עתה אחר שחטא יזכה לנצחו. וגם מה שקשה איך בכלל אפשר להתעורר לעשות תשובה אחר שנפל היכן שנפל. וכשחס ושלו אינו מאמין בזה והולך אחר חכמתו ודעתו ליאש

עצמו ולחשב שאין לו שום תקווה חס ושלום ומחמת זה כופר בעקר עד שחוזר על מעשיו הרעים והנלוזים, אז עוקר אף את נקדתו הקדושה הנ"ל והוא הוא הנקרא משמד על שהשמיד את האור הנשאר. ומחמת הנ"ל קבעו לנו רבותינו זכרונם לברכה לברך בכל יום ברפת 'שלא עשני גוי' שפזה מכריזים ומגלים אנו שעדין מאמינים אנו באור קדוש זה על אף השבירה הגדולה, ואנו מברכים ברכה זו בשמחה והודאה רבה על גורל חלקנו וממנה תקותנו להתעלות מדרגא לדרגא עד אין קץ, ועל כן נתקנה הברכה בלשון זה 'שלא עשני גוי' ולא נתקן לומר בלשון 'שעשני ישראל' והינו לרמז שאף שנפל וירד לדרגות שפלות כאילו שיש בו רק נקדה טובה שלא עשני גוי גם על זה יברך, ובזה יש תקווה לאחריתו, אמן.

ו - שפ

לענין ההתחזקות וההתעוררות שסביב קטב זה הם כלל כל דברי רבנו ז"ל, הנה אומר, שכמו כן מציינו בחינות אלו בכל הנהר הקדוש שכשפגיע לדבר מגנות העברה ומגדל הפגם מעמיק בלשונו לומר וי מאן, וי ליה לנשמתיה וכו', והינו שמצד אחד מרבה בהתעוררות לעשית הטוב וההמנעות מעשות רע חס ושלום. ותכף לאחריה מרבה בהתחזקות לאמר אשרי הזוכה לעשות טוב כד וכד. בלשון זכאה מאן וכו'. (וראה עוד שיחות הר"ן סימן

ו - שפא

היה אומר שכמו שאמר רבנו הקדוש שלא זכה להגיע לארץ ישראל אלא רק על ידי שפלותו וקטנותו, כי ארץ ישראל היא בחינת גדלות דגדלות ואי אפשר לזכות לה כי אם על ידי בחינת קטנות דקטנות וכו'. (כמבואר בספר חיי מוהר"ן סימן קמ ובשבחי הר"ן). כמו כן סובב הדבר לענין רבנו בעצמו שכל תורותיו הם לגבנו בבחינת גדלות דגדלות, ואי אפשר לזכות לקבל ממנו כי אם רק שירבה בתמימות ופשיטות ובענוה רבה. אף שנראה ונדמה לו לכאורה שאין בזה שכל וכאלו עושה מעשה שטות, כי רק על ידי הקטנות יוכל לזכות לגדלות דגדלות. וכל מה שירבה בעבודת

התמימות והפשיטות כן יזכה להכין כלים נכונים לקבל בהם מנביעת
שפעו הגדול והקדוש.

ו - שפב

היה אומר שפמו ברפואות הגשמיות יש רפואה שצריכים לקחתו מדי
יום. ויש רפואה שצריך לקחתו מזמן לזמן. כמו כן הם עצותיו של רבנו
הקדוש שיש בהם עצות מתמצית תמצית סודות התורה הנצרכים מלבד
התורה והתפלה הסדורה בהתבודדות ותקון חצות וכו' וכו' וכן עצות
שנכון לעשותם רק מזמן לזמן. כמו העצות והסגלות לחגים, או לחלאים
המזדמנים ושאר העצות והסגלות המזכרות בספר המדות השייכות לזמן
ומקרה מסים. כמו כן הם עצותיו הקדושות. אבל גדולים הם במעלתם
שאינם כהרפואות הגשמיות שמה שמועיל ומרפא אבר זה מזיק לאבר
זה, או מה שמועיל לאדם זה מזיק לאדם אחר, עצותיו של רבנו הקדוש
הם רפואות כלליות המועילות בודאי ולכל אדם מקטן ועד גדול והם
כסגלת התורה הקדושה שילכל בשרו מרפא. והם רפואות בדוקות
ומנסות בתכלית ולכל נברא. וצריך לצית לו הן בדבר גדול והן בדבר קטן.
(כמבואר בליקו"מ סימן קכ"ג).

ו - שפג

היה אומר שלא פאבדה הגשמית היא האבדה הרוחנית שבעוד גמר
החפוש אחר אבדה גשמית היא במציאת האבדה, וכשימצאה יכול
וימצאנה רק מעט ממנה, הרי שברוחניות מציאת האבדה היא בלא סוף
והחפוש והמציאה הם תמידים, וזה שאמר הכתוב (תהלים קה) 'בקשו
פניו תמיד'. כי בקשת חפוש פני השכינה הם תמיד בלא הפסק, ותמיד
מוצאים ותמיד נשאר שוב עבודת החפוש.

ו - שפד

הִיָּה אוֹמֵר שְׁכֵמוֹ שֶׁהֵגֵן עֵדוֹן שֶׁל כָּל אֶחָד הוּא שְׂכָר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁעָשָׂה, וְהֵגֵן עֵדוֹן הֵינּוּ הַשְּׂמִיחָה וְהַתְּעוּנָגִים שֶׁבְּעֵלְמָא דְאַתֵּי כָּמוֹ כֵּן לְעַמַּת זֶה הַגִּיּוֹהֵם הוּא הַבוּשָׁה הַגְּדוּלָּה שֶׁיְהִיָּה לְעַתִּיד שְׂיִרְאָה כָּל אֶחָד כְּמָה הַפְּסִיד וְאֵבֶד עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְכְמָה מְנַע עֲצָמוֹ מִטּוֹב חֵס וְשְׁלוֹם, וּמִשְׂכָּר הֵגֵן עֵדוֹן שֶׁיִּקְבֹּל עֲבוּר מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים יִתְבַּיֵּשׁ כְּשִׂירְאָה כְּמָה הַפְּסִיד עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְשִׂאֵינָם הַגּוֹנִיִּים. וְכַמוֹבֵא בְּדַבְּרֵי רַבֵּנוּ ז"ל שֶׁעֲנַשׁ הַגִּיּוֹהֵם הֵינּוּ הַבוּשָׁה שֶׁלְּעַתִּיד, וְעַל זֶה אָמְרוּ בְּאַבוֹת (פ"ב) 'וְהָיִי מַחֲשֵׁב הַפְּסִיד מִצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָרָה', הֵינּוּ שֶׁיִּחְשֹׁב כָּאִן בְּעוֹלָם הִזֶּה הַהַפְּסִיד הַגְּדוֹל שֶׁגוֹרֵם לוֹ הַפְּסִיד הַמִּצְוָה כְּנֶגֶד שְׂכָר וְתַעֲנוּג עוֹלָם הַבָּא שֶׁיִּקְבֹּל בְּגוֹן עֵדוֹן הַנְּשָׁמוֹת וְעַל יְדֵי זֶה יִזְדַּרְזַר לְרוּץ מִמִּצְוָה לְמִצְוָה וְיִהְיֶה בּוֹרַח מִן הָעֲבֵרָה וּמִהַדוּמָה לְדוּמָה לְעֵבֵרָה.

ו - שפה

הִיָּה אוֹמֵר לְעֵנְוֵן זֶה שֶׁעַל פִּי רַב הָאֲדָם נִטְעָה וְתוֹעָה לְגַמְרֵי כְּשִׂרְוָה וְשׁוּמַע שְׂמִשְׁבָּחִים וּמִפְּאָרִים אוֹתוֹ, וְחוֹשֵׁב שֶׁאֵכֵן שְׂמָא הַדְּבָר כְּדַבְּרֵיהֶם. עַל אֵף שִׁיּוֹדֵעַ וְזוֹכֵר עוֹלוֹתָיו, שֶׁדוּמָה הַדְּבָר לְאֶחָד הַמְּסַבֵּל בְּיִסּוּרִים וְכֹאֵב מִכְּתוֹ אֲנוּשָׁה עַד שֶׁמִּתְפַּתֵּל בְּיִסּוּרָיו, וּבָאִים וְאוֹמְרִים כְּמָה בְּרִיא וְחֶסֶן אֲתָה, הֲלֹא אֵף לֹא לְצַחֹק יְהִיָּה לוֹ הַדְּבָר אֶלָּא נִגְבִּירוּ יִסּוּרָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי מִי הַמְּרַגֵּשׁ כְּמוֹהוּ אֵת כְּאֵבִיו וְיִסּוּרָיו הָאֲנוּשׁוֹת. וְכַמוֹ כֵּן מִהָרְאוּי הִיָּה הַרְגָּשָׁה זֹו בְּחוֹלָאֵי הַנֶּפֶשׁ הַכּוֹאֲבוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְאֵף עַל פִּי כֵּן הָאֲדָם בְּגִדְל קִשְׁיוֹת עֲרָפוֹ וְדַמְיוֹנוֹ הַגְּדוּלָּה מְרַמָּה עֲצָמוֹ לְחֲשֹׁב שְׂמָא אוּלַי הַדְּבָר כֵּן כְּדַבְּרֵיהֶם וְאִין מִכְּתוֹ הַרוּחָנִית גְּדוּלָּה כָּל כָּף. וְעַל כֵּן לְעֵנְוֵן זֶה וְכַדוּמָה חִיבָנוּ רַבֵּנוּ בְּעֵבוֹדַת הַהִתְבּוֹדְדוֹת לִישֵׁב דְּעֵתָנוּ הַיֵּטֵב וְלַעֲרֹךְ חֲשָׁבוֹן נְכוֹן מָה עָמְנוּ בְּאֵמֶת וְהִיכֵן אָנוּ שְׂרוּיִים וְעוֹמְדִים בְּאֵמֶת. שְׁלֹא נִרְמָה עֲצָמְנוּ כָּלֵל כָּאִן בְּזֶה הָעוֹלָם הַמְּטָעָה.

ו - שפו

הָיָה אוֹמֵר רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל בְּשֵׁם בַּעַל הַתּוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף, עַל הַנְּאֻמָּר בְּתַרְגוּם יוֹנָתָן עַל הַפְּסוּק (במדבר כה) וְהָמָּה בּוֹכִים פָּתַח הָאֱהָל הַנְּאֻמָּר בְּמַעֲשֵׂה מִדְּוָן בְּכִן וְקוֹרִין אֶת שְׁמֵעַ. וְכַמְבֹּאֵר בְּתוֹרָה לֹא עֵינִי שָׁם. וַיִּפְרֹשׁ 'בְּכִינִי' בְּבִרְכַּת 'אֶהְבֶּה רַבָּה', וְאַחֵר כֶּדֶף קוֹרִין אֶת שְׁמֵעַ שׁוֹב בְּבִכְיָה כִּי צָרִיד הִכְנָה רַבָּה בְּבִכְיֹת רַבּוֹת בְּבִרְכַּת "אֶהְבֶּת עוֹלָם" קִדְּם שְׁקוֹרִים אֶת שְׁמֵעַ. וְהַבְּכִיָּה מִתְחַלֶּת בְּבִרְכַּת 'אֶהְבֶּה רַבָּה' שֶׁעַל יָדֶיּ זֶה נִזְכָּה לְהַתְּגַלּוֹת בְּתוֹרָה, בְּזֶה שְׁנִבְכָּה הֵיטֵב אַחֵר כֶּדֶף בְּאֻמִּירַת 'שְׁמֵעַ יִשְׂרָאֵל', וְכַמְבֹּאֵר פְּנִים, וְחוֹזֵר חֲלִילָה. (נכפל לעיל, בסעיף רס"ז).

ו - שפז

בְּעֵנִין הַתְּפִלָּה בְּהַתְּקַשְׁרוֹת לְצַדִּיק (המבואר בתורה ב ובתורה ט ובשיחות הר"ן ועוד) הָיָה מְבַאֵר רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁעֵנִין הַהַתְּקַשְׁרוֹת הוּא שְׁאֲנוּ מְקַשְׁרִים תְּפִלָּתָנוּ לְצַדִּיק שֶׁיַּעֲלֶה הוּא תְּפִלָּתָנוּ וַיִּבְקֹשׁ עָלֵינוּ לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְהַתְּקַשְׁרוֹתָנוּ אֵלָיו הוּא כְּמוֹ שֶׁבִקְשׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ לְמֹשֶׁה "הַתְּפִלָּל אֵל ה' וַיִּסַּר מֵעָלֵינוּ אֶת הַנְּחֹשׁ". (במדבר כא), כִּי הִצַּדִּיק בְּזָכוֹת קִדְּשָׁתוֹ הַגְּדוֹלָה הָרִי הוּא כְּבֹן בֵּית לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ. וַיְכּוֹל לְהַמְּלִיץ עֲבוּר כָּלִל יִשְׂרָאֵל בְּפֶרֶט עֲבוּר הַמִּתְאַבְּקִים בְּעַפְרוֹ וְהַמְּקַשְׁרִים אֵלָיו. וְאָנוּ מְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ שֶׁהוּא אֲשֶׁר יִתְפַּלֵּל וַיְמַלִּיץ טוֹב בְּעֵד יְשׁוּעָתָנוּ.

ו - שפח

הָיָה אוֹמֵר בְּעֵנִין אֵלּוּ הַדְּרִים בְּחוּץ לְאָרֶץ וְקַבּוּעִים שָׁם לְבָלִי לְחֹשֶׁב כָּלִל לְעֵלוֹת וְלַהֲשִׁתְּכֹן בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. שְׂדוּמִים הֵם כְּאֶחָד הַכְּלוּא בְּמֵאֶסֶר לְזָמַן מְמֻשָּׁד, וְלָרֵב שְׁהוֹתוֹ שָׁם שְׂכַח שֵׁישׁ לֹא בֵּית יָפָה וּמִסְדָּר בְּמִקוֹם הַחֲפֹשׁ וְשְׂכַח שְׂאִין הוּא אֶלָּא אֶסִיר הַכְּלוּא בְּמֵאֶסֶר, עַד כִּדִּי כֶּדֶף שְׁלָרֵב רְגִילוֹתוֹ כְּשִׁשׁוּאֵלִים אוֹתוֹ הֵיכֵן הוּא בֵּיתָד עוֹנָה "כְּאֵן", אֲבָל כְּשִׁאֶסִיר זֶה עוֹשֶׂה לֹא סִדָּר בְּכָל יוֹם וַיּוֹם לְעֶרְךָ חֲשׁוֹבֹן נַפְשׁוֹ וְאֵז זוֹכֵר הֵיטֵב עֲבָרוֹ, וּמִתְיַסֵּר עַל שְׁשׁוֹכֵן כְּלוּא בְּמֵאֶסֶרוֹ, וְכְשִׁשׁוּאֵלִים אוֹתוֹ הֵיכֵן הוּא בֵּיתָד? עוֹנָה בֵּיתִי הוּא

בְּמָקוֹם נָאָה וּמִשְׁבַּח פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וְכַעַת לְדַאֲבוֹנֵי הָרַב כְּלוּא אֲנִי בְּכָלֵא טָחוּב וְקָרָה זֶה. וְגַם מְשׁוּם כִּן הִזְהִירוּנוּ רַז"ל בְּיָצְאָנוּ לְגָלוּת לְקוּם בְּחֻצוֹת וּלְהִתְאַבֵּל עַל חֲרָבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, כְּדִי שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח אֶת בֵּיתֵנוּ הָאֲמִתִּי וְלֹא נִחְשָׁב אֶת חוּץ לְאַרְץ הַדּוֹמָה לְבֵית כְּלֵא שֶׁהוּא בֵּיתֵנוּ חֲלִילָה. שְׁזֵה עֲנִין הַכְּתוּב "הַצִּיִּבִי לְךָ צִיּוֹנִים" (יִרְמִיָּה לֵא) שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח עֲבָרֵנוּ הַמִּפְאָר. וְכִמוֹ כִּן סוֹבֵב הַדְּבָר בְּפִרְטִיּוֹת עַל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁמִּתְנַסֶּה בָּהֶם הָאָדָם שֶׁהֵיִצָר הָרַע וְחִילוּתָיו מְעַקְמִים דַּעְתּוֹ וּמְחַשְׁבֵּתוֹ לְחֻשָׁב שֶׁזֶהוּ מְקוֹמוֹ הָאֲמִתִּי חֵס וְשָׁלוֹם, וְעָבוּר זֶה גַם קָבַע לָנוּ רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ עֲבוּדַת הַהִתְבּוֹדָדוֹת שֶׁיִּחְשָׁב הָאָדָם בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִצָּבוֹ, וּלְהִזְכִּיר לְעֲצָמוֹ מְעַלְתּוֹ הָאֲמִתִּית שֶׁאֵף שֶׁנִּרְאָה שֶׁהוּא מִנַּח הֵיכָן שֶׁמִּנַּח אֲבָל יָדַע נְכוֹנָה וְלֹא יִשְׁכַּח שֶׁאֵין זֶה בֵּיתוֹ הָאֲמִתִּי, וַיֵּשׁ לוֹ בֵּית נָאָה וְנִכּוֹן וְבוֹ נִמְצְאִים כָּל יְדִידָיו וּבְנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַמְּחַכִּים וּמְצַפִּים

ו - שפט

הִיָּה אוֹמֵר : אוֹמְרִים הָעוֹלָם, לֹא הָאָדָם שֶׁיֵּשׁ לוֹ מְעוֹת נוֹתֵן צְדָקָה אֶלֶּא זֶה שְׂרוּצָה לְתֵת הוּא הַנּוֹתֵן צְדָקָה. "נִישֵׁט דָּעֵר וְוֹאס הָאֵט גִּיט צְדָקָה נָאָר דָּעֵר וְוֹאס גִּיט וְוִיל גְּעֵבֵן עֵר גִּיט צְדָקָה".

ו - שצ

הִיָּה אוֹמֵר בְּצַחוֹת : עֵקֶר קִיּוּם הַתּוֹרָה שֶׁל הָאִשָּׁה יִרְאֵת ה' הוּא שֶׁתִּשְׁתַּדֵּל שֶׁתִּכָּף שְׁחוּזָר בְּעֵלָה מִתְּפִלָּתוֹ וְעֲבוּדָתוֹ אֶת ה' יִמְצָא שֶׁלְּחֵן הָעֵרוּךְ בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֵּה כִּפִּי יִכְלָתֶם.

ו - שצא

הרחיב את הדבור לא פעם בענין גדל החיוב לצית את רבנו בדבריו כמו שהם, ולבלי לשנות בהם שום דבר אפלו כשפונתו לטובה, ותפס לזה לדגמא את מה שנהגו כמה מאנשי-שלומנו שנהגו לומר בעתים שהיה קשה להם, במקום סדר ההתבודדות, תפלות מספר לקוטי תפלות, וכן מחמת גדל החשיבות המובא בזהר להיות ערים בלילה ולעסק אז בתורה עד אור הבקר, על כן היו שאמרו שכשרואה האדם שאין יכול להתעורר בשעת חצות ממש ולהיות ער אחריה כל הלילה טוב יותר שיקום ויתעורר מאחר יותר וישאר נעור עד אחר התפלה, ואמר על זה שאין זה מהנכון ואין כן דעת רבנו, וכבר בדורות הקודמים הקפיד על זה ראב"ן ז"ל מאד, כי רבנו הזהיר לקום בחצות בדוקא, כמובא בתורה קמט, ובעוד מקומות. ועל כן באם קשה הדבר יתעורר דוקא בחצות ויאמר התקון ויעסק בתורה אז כפי יכלתו ואחר כך יחזר לישן ויקום להתפלל בעתה ובזמנה. וכמו כן לענין ההתבודדות הנכון להקפיד עליה בדוקא רצון רבנו ז"ל הפשוט. (וראה עוד בחלק ג, תצט.)

ו - שצב

היה אומר לענין ההתבודדות, שהעקר הנהג בה הוא לפרט ולחפש בתפלתו ולבקש מאת ה' שיזכה לתקן את העולות שנגראים לו כקטנים שמדלג עליהם כאלו אינם בנמצא, שעליהם בקש והפציר דוד המלך בתפלתו "למה אירא בימי רע, עון עקבי יסבני", שעקר פחדו ויראתו ליום הדין הקרב הוא מפני העונות שהאדם דש אותם בעקב ואינו משים לב עליהם. עד שמצטברים חלילה אם לא יחזר עליהם בתשובה. וכמו שאמרו רז"ל (סנהדרין צט:) על הכתוב "וכעבות העגלה חטאה".

ו - שצג

לענין כל היסורים והצרות שעוברים על כל אחד ואחד, היה אומר, שצריך האדם לדעת שאף צרה כבדה וגדולה שעוברת עליו חס ושלום הרי למעשה סוף כל סוף הכל יעבר ו גם כל יסוריו וצרותיו וענוייו הכל יעבר, ולא ישאר מהם כי אם אמונתו בהשגחה פרטית ובטחונו בה'. ותפלותיו

ויבקשתו ותחננוניו שעסק בהם באותו עת של הצרה. וכמו שראינו בדוד המלך בספר התהלים שכתב, שעל כל צרותיו היה מרבה בתפלה ותחנונים, וזה מה שנשארו ממנו לנצח, כי שום תפלה אינה נאבדת חס ושלוש. וכמו כן כל אדם ואדם צריך להתחזק בתפלה באיזה עת צרה ויגון שארע לו חלילה, והקדוש ברוך הוא שסופר דמעויותיו ותחנוניותיו יאספם וישמרם לנצח והם הם שיעמדו וישארו לו ולדורות הבאים אחריו. ויאכל מפרותיהם לנצח. כי שום תפלה אינה נאבדת חס ושלוש. ולבסוף יתהפך הכל לטובה עוד גם כאן בעולם הזה.

ו - שצד

היה ממשיך ואומר: צריך לדעת שכל יום מימי חיינו של האדם דומה הוא לעלה ודף של ספר, יום טוב דומה לדף יפה ולהפך להפך, ולעתיד יביאו לדון כל יום ויום מימי חיינו לבדק כל דף ודף מספור ימי חיינו וידרשו ממנו לדעת מדוע דף ועמוד זה אינו נאה ויפה ואף שנמצאים בספר ימי חיינו הרבה דפים ועמודים נאים לא יותרו לו על שום דף שאינו נאה ואף שעשה תשובה ושפר ותקן את הדף, אוכלם אין מוחקים את הכתוב הגרוע, על אף שמחלו לו. אלא מצינים כביכול בצדו שעשה תשובה ותקן פגם זה וזה. וכמו שאמרו רז"ל (שבת ל. טז. סנהדרין קז) שפקש דוד המלך שלא יזכר חטאו ולא הועיל לו, על אף שמחל לו ה' על כל עונותיו, וזה בחינת הנאמר (אבות ג) 'ומצודתו פרוסה על כל החיים' על כל יום ויום שעה ורגע, וזה בחינת מה שאמרו רז"ל (ר"ה טז.) שפיוס ראש-השנה נפתחין שלשה ספרים והינו ספרים הנ"ל. וזהו גם הרמז במה שאנו מבקשין בימים הנוראים "כתבנו 'בספר' החיים". ובספר פרנסה וכלכלה, ובספר זכויות. כי כל יום ויום וכל שעה ושעה וכל רגע ורגע, הכל נרשם בספר ההוא.

ו - שצה

היה אומר שפשהשם-יתברך עוזר להאדם לחזר בתשובה, ויש פעמים שהאדם הזה נזקק לשטף ולמרק את צואת עונותיו בדמעות הרבה וכמובא בזהר (ויקרא עה:) ענגן זה. אזי משפיע לו השם יתברך גם את

שָׁטף הַדְּמָעוֹת הַנִּצְרָכוֹת לוֹ, וְהִינּוּ שְׂזוּכָה הָאָדָם לְהִצְטַעַר כָּל כֶּף עַל מַעוֹט
עָרְפוֹ וְרַחוּקוֹ מִמָּוֶה יִתְבַּרֵךְ, עַד כִּדֵי דְמָעוֹת הַרְבֵּה. וּבְדָמָעוֹת אֵלוּ נִמְחָקִים
עֲוֹנוֹתָיו לְגַמְרִי. וְאַף אִם חֵס-וְשָׁלוֹם חוֹזֵר אַחַר כֶּף לְסוּרוֹ אוֹ נוֹפֵל חֵס
וְשָׁלוֹם לְהִיכֵן שְׁנוּפֵל הָרִי שְׁמִכְשָׁלוֹתָיו הֵם כְּבָר "בְּלֹא יָדִים וּבְלֹא רַגְלִים".
לְרַב פְּנִימִיּוֹת כָּאֵב הָעוֹן שְׁנִשְׁרַשׁ בְּתוֹכוֹ עַל יְדֵי דְמָעוֹת אֵלוּ.

ו - שצו

לְעֵנֶן שִׁיחַת הַחֲבָרִים שְׁבִין אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הִיָּה אוֹמֵר שְׂאִין זֶה טוֹב וְנִכּוֹן
כָּל כֶּף לְנִהַג שְׂאֲחָד יִדְבֵר וְאַחֲרֵים יִקְשִׁיבוּ לוֹ וַיִּשְׁמְעוּהוּ. כִּי אִזּוּ כְּבָר יֵשׁ
סִפְנָה בְּדָבָר שֶׁלֹּא יִפֹּל לְגַדְלוֹת אֶלָּא הַשִּׁיחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת בֵּין כָּלֶם יַחַד,
שְׁפֹל אֶחָד יַעֲוֹרֵר אֶת הַשְּׁנִי בְּנִקְדָּתוֹ הַטּוֹבָה.

ו - שצז

הִיָּה אוֹמֵר. אַחַר שֶׁהִשְׁאִיר לָנוּ רַבֵּנוּ כָּל כֶּף הַרְבֵּה תוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וְעֲצוֹת
קְדוּשׁוֹת וְנִשְׁגָבוֹת כָּאֵלוּ הָרִי לְמַעֲשֶׂה לֹא נִשְׁאָר לָנוּ אֶלָּא רַק לְעַבֵּד
וּלְהִתְאַמֵּץ לְקַבֵּל מִמָּוֶה, כִּי הוּא נָחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חֲכָמָה, וְלֹא נִשְׁאָר לָנוּ אֶלָּא
לְעַמֵּד עִם כְּלֵי הַקְּבוֹל הַמְתַקְנִים שְׂאִינָם מְחַרְרִים וְלִינֵק וּלְקַבֵּל מְאוֹר
תוֹרָתוֹ הַשׁוֹפֵעַת לְכָל אֶחָד תָּמִיד, וְאִין לָנוּ אֶלָּא אֵךְ זֹאת לְבָלִי לְעַצֵר וּלְמַנֵּעַ
אֶת שְׁפַע אוֹר תוֹרָתוֹ וְעֲצוֹתָיו, וְאִם רַק לֹא נִפְרִיעַ לְהַשְׁפֵּעַת כַּח תוֹרָתוֹ
וְנִקְיָם בְּפִשְׁטוֹת צוּיָיו בּוֹדָאֵי יִזְכָּה כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְהַתְעַלּוֹת וּלְהַתְקַרֵב
לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ כְּרֵאֵי וְכִנְכוֹן.

ו - שצח

על-פי דבריו של הרבי מגור זצ"ל שאמר פעם לחסידיו, "אתם חסידים של זמננו כיום, ואתם רוצים רבי קדוש פזמנים שעברו, לא כן הדבר כמו התנהגותכם כן מעלת הרבי שלכם". היה מפטיר ואומר: אולם אנו חסידים ברסלב לאמת יש לנו רבי של פעם גדול ומפלג במעלה עד אין שעור שעומד ומשמש במרום להמליץ טוב בעדנו אם רק נטה אֶזְנֵינוּ לִשְׁמַע בְּקוֹלוֹ וְלַצִּיַּת לוֹ בְּעֻצְוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת עַל אֵף יְרִידַת הַדּוֹר הַקָּשָׁה שְׁאַנוּ שְׂרוּיִים בּוֹ. וּבְאֵמֶת רְאוּי שְׁנַדַּע שְׁאַנוּ צְרִיכִים לְהַשְׁתַּדֵּל לְהַתְעַלּוֹת וּלְהַתְנַהֵג כְּהַכְּשָׁרִים שֶׁל פְּעַם כִּי אָכֵן יֵשׁ לָנוּ רַבִּי שֶׁל פְּעַם יֵשׁ וַיֵּשׁ.

ו - שצט

היה אומר שיש לפעמים אדם שמרבה בפעולות טובות עבור צרכי רבים וכדומה, אולם למעשה בסכום הסופי נמצא מפסיד, ועל כן מהנכון שיעשה האדם חשבון נכון שלא יצא מפסד אף על ידי פעולותיו הטובות, כי לפעמים דומה האדם בהתנהגותו כבעל חנות גדולה אשר רבים הקונים בה, אולם למעשה אם לא משגיח היטב חוֹדְרִים גַּם גְּנָבִים לְעֶסְקוֹ, וְלַפְעָמִים בְּלִי נְהוּל חֶשְׁבֹּן נָכוֹן יוֹצֵא מִפְּסָד, עַל אֵף כָּל הַרְעַשׁ הַגָּדוֹל שֶׁל הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצֵאִים, שְׁנַדְמָה לְהַעוֹמֵד מֵהַצַּד כְּאִלוֹ עֶסְקִי חוֹבְקִים עוֹלָם, וְעַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְפַקֵּחַ הַיֵּטֵב עַל כָּל מַהֲלָכָיו לְדַעַת הַיֵּטֵב לְחֹשֵׁב חֶשְׁבוֹנוֹ מֵהַ נִכְנָס וְהַרְוִיחַ וּמֵהַ הוֹצֵא וְהַפְּסִיד, וְגַם מַחְמַת כֵּן אֲזַהֲרֶתוּ הַגָּדוֹלָה שֶׁהִזְהִיר רַבֵּנוּ בְּחוֹבֵת הַהַתְבּוֹדָדוֹת וְהַיִּשׁוּב הַדַּעַת מִדֵּי יוֹם בְּיוֹמוֹ. (וְאֵין זֶה סוֹתֵר לְהַמּוֹבָא בְּסִפְרַת הַמִּדּוֹת אוֹת תְּפִלָּה סִימָן א. עֵין שָׁם).

ו - ת

היה אומר: ענין זה שממתין האדם לישועתו ואינו מפסיק מלהתפלל ולהפציר בתפלה, זהו הדבר המורה על רצונו האמתי שחפץ באמת בהדבר, וכפי הדחיה שדוחין אותו ואומרים לו המתן, ושוב פעם המתן והוא אינו מניח את מקומו ואכן ממתין עוד ועוד, כן נכרת רצונו באמת, ואז כשפותחין לו ונכנס לקבל ישועתו אזי כל מה שהמתין יותר מתנתו מרבה יותר, ונותנין לו אז בנתינה גדולה נתינה אחר נתינה ובשפע רב. כי

אין שום המתנה הולכת לריק חס ושלום. (ע"ע לעיל בח"ד, סעיף ק"י).

ו - תא

כששאל אותו פעם אחד מאנשי-שלומנו לענין המובא בדברי רבנו ז"ל שאמר כמה תורות לרפואתו וכי ויהי אסור להנות ולהשתמש בדברי תורה, ענה לו ענין זה נאמר בעקר לענין שמוש בשמות הקדושים שבתורה לרצונותיו, אבל פונת רבנו ז"ל היתה שבזכות התורה הנאמרת ומשך לו רפואה וכן לזולתו, וכעין המבאר בספור השיך לתורה ד' חלק ב' מאחד מאנשי-שלומנו מעיר לאדיזין (כמובא בספר חיי מוהר"ן סימן ש"צ, סימן ובספר פרפראות לחכמה על המאמר, עין שם בסעיף ט).

ו - תב

לענין זה שצריך האדם לזרז עצמו לקדש את עצמו וגופו ונשמתו, היה אומר, כי למעשה כבר זכינו וראינו איך שזכו גדולי הצדיקים שבכל דור ודור להגיע ולהשיג דרגות גבוהות ונעלות, כל צדיק כפי דרגתו עם אותו גוף, ואותו אברים כמו שנמצא לנו לכל אחד ואחד, וכל סוד זכותם ומעלתם היה רק בזה שידעו איך להשתמש נכונה עם אותם האברים, ואותם הכשרונות, כל אחד לפי דרגתו, כי כשיודעים איך להשתמש בגוף והחמר הזה לנכון, הוא כלי קבול לאין סוף ממש, ואין אנו צריכים אלא להזדרז בדבר ולהזהר ולהשמר לבלי לפגם בגוף ולקדשו כראוי.

ו - תג

הָיָה מִפְּלִיג בְּגִדְל מַעֲלַת קִדְשָׁת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל אֶף הַפְּחוּתִים
בְּמַעֲלָה לְכַאוֹרָה, שֶׁהֵנָּה לְמִדִּים אָנוּ מִגְדֵּל מַעֲלָתוֹ מִדִּין הַמִּנְיָן וְהַעֲשָׂרָה
מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁמִּצְטָרְפִים לְכָל דָּבָר שֶׁבְקִדְשָׁה, וְאִפְלוּ יֵהְיוּ תַשְׁעָה מִיִּשְׂרָאֵל
גְּדוֹלִים בְּמַעֲלָה וְצַדִּיקִים מִפְּלִגִים עַד לְמֵאֵד לֹא יֵהְיֶה לָהֶם דִּין 'מִנְיָן' אִם
לֹא בְּהַצְטָרְפוּתוֹ שֶׁל זֶה הָעֲשִׂירִי יֵהְיֶה מִי שִׁיְהִיָּה, אִם רַק מֵאֲמִין בְּקִדְשָׁת
יִשְׂרָאֵל. וְעַל כֵּן תִּקְנֹתוֹ שֶׁל זֶה הַיְרֹוד הוּא שִׁיתְחַבֵּר עִם שְׂאֵר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הַכְּשָׁרִים וְיִצְטָרֵף לְמִנְיָנָם וְיֵהְיֶה כְּמוֹתָם וְיִתְעַלֶּה עַל יָדָם בְּוִדְאִי, בְּפָרֵט
כִּשְׁהוּא מִתְקַשֵּׁר עִמָּהֶם לְצַדִּיק שֶׁהוּא הָרֵאשׁ בֵּית שֶׁבְדוֹר שְׂאֵז נִכְלָלִים בּוֹ
כָּלֵם יַחַד וְיִכּוֹל לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ בְּתַכְלִית.

ו - תד

הָיָה אוֹמֵר אָדָם כְּזֶה שְׂאִינוּ מְקַפִּיד וְחוֹשֵׁשׁ עַל אֲבוֹד זְמַן שֶׁל רַגַע, הוּא גַם
לֹא יִקְפִיד עַל מְשֻׁד זְמַן שֶׁל יוֹם שָׁלֵם, כִּי גַם הַיּוֹם נַעֲשֶׂה מִהַצְטָרְפוּתָם שֶׁל
רַגְעִים, כִּי כְּשֶׁמִּצְטָרְפִים נִהְפָּכִים לְיָמִים וְשְׁבוּעוֹת וְחֻדְשִׁים וּלְשָׁנִים, וּמִי
יַחְזִיר וְיִתְנַס לֹא אוֹתָם בְּחֻזָּה, עַל כֵּן מְחֻבָּתוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד לְשָׁמֵר עֲתִיו
וְרַגְעָיו לְהַכְנִיסָם לְקִדְשָׁה וּלְצָרְפָם לְכָלֵל יָמָיו הַקְּדוֹשִׁים, וְכִשְׂיֵהְיֶה נִזְהָר
בְּרַגְעִים קְטָנִים לְהַכְנִיסָם וּלְמַלְאוֹתָם בְּתוֹרָה וּקִדְשָׁה יַעֲזֹר לוֹ ה' שִׁיִּזְכֶּה
לְשִׁבֵּת עַל הַתּוֹרָה וְהַעֲבוֹדָה יָמִים וְשְׁבוּעוֹת שְׁלָמִים לְעַבְדוֹ יִתְבָּרַךְ מִתּוֹךְ
הַרְחֵבֶת הַדַּעַת וְקִדְשָׁה יִתְרָה.

ו - תה

הָיָה חוֹזֵר וּמְדַגֵּישׁ שְׂצָרִיךְ שְׂנַדַע וְנִזְכָּר הַיֵּטֵב הַיֵּטֵב שְׂעֵדִין לֹא זְכִינוּ כָּלֵל
וְכָלֵל וּלְהַבִּין וּלְהַרְגִישׁ מִסוּד כַּחוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל, שְׂאֵף שְׁחוֹשֵׁב הָאָדָם
שֶׁכָּבֵר זָכָה לְהַבִּין מַעֲט בְּמֵאֲמָרָיו וְחֻדוֹשֵׁי תוֹרוֹתָיו, יַדַע שֶׁסוּדוֹ הַקְּדוֹשׁ
נִשְׂאָר עֲדִין בְּבַחֲיַנַת סוּד, בְּבַחֲיַנַת הַכְּתוּב 'סוּד ה' לִירְאָיו' (תהלים כה),
שֶׁהַסוּד נִשְׂאָר עֲדִין אֶצֶל רַבְּנוּ. וְכִמוֹ שְׂאֵמֵר רַבְּנוּ בְּעֶצְמוֹ "מִמֵּנִי יוֹדְעִים נִתָּן
נִפְתָּלִי מַעֲט". וְעַל כֵּן צָרִיךְ תְּמִיד לְדַעַת לְחַפֵּשׁ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּדַבְּרָיו
הַקְּדוֹשִׁים. וְרַק מְשׁוּם גְּדֵל אֲמוּנָה זֹו זָכָה מוֹהַרְנֵי"ת ז"ל וְכָל שְׂאֵר כָּל
תַּלְמִידָיו הַקְּדוֹשִׁים בְּכָל הַדּוֹרוֹת לְמָה שְׂזָכוּ, הַכָּל מְשׁוּם גְּדֵל אֲמוּנָתָם

וּתְמִימוֹתֵם בְּיַדְעֵם מְעוֹט עֲרָכְם וּבִהְבִּינֵם יוֹתֵר וְיוֹתֵר כַּמָּה נֶעְלַם וְנִסְתָּר
מֵעֵלֶת גְּדֻלְתּוֹ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל רַבֵּנוּ, וּמְחַמֵּת כֵּן חִפְּשׁוּ בְּאֹרֹו יוֹתֵר וְיוֹתֵר,
אֲשֶׁרִי חֲלַקְס. (וּרְאֵה עוֹד בַּחֲלֵק ד', סִימָן שִׁפְט).

ו - תו

הָיָה מְדַגֵּשׁ וּמְרַחֵב דְּבוּרוֹ בְּעֵנֵן הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל כָּל גְּדוּלֵי אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו
שֶׁבְּדוֹר הַקּוֹדֵם, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ נִכְרִים כְּלָפִי חוּץ בְּשׁוּם מַעֲלָה כִּי לֹא הָיוּ
בוֹלְטִים בְּשׁוּם שׁוֹנֵי מִשְׁאָר הָאֲנָשִׁים מְעַמָּד הַפְּשׁוּטִים, כִּי שֵׁם בְּרוּסְיָא הָיוּ
כָּלֵם לְבוֹשִׁים בְּבִגְדִים אַחֲיָדִים הֵן בְּמַעֲלִיָּהֶם וְהֵן בְּכוּבֵעַ עֲלִיוֹן שֶׁעַל כֵּן לֹא
הָיָה נֶכֶר הַמּוֹרָם מֵעַם מְהֻאָדָם הַפְּשׁוּט בְּכֻלּוֹם, וְזֶה הָיָה לְתוֹעֵלַת גְּדוּל
לְאֵלוֹ שֶׁחִפְּשׁוּ לְהִיּוֹת צְנוּעִים וּמְסֻתָּרִים בְּעִבּוּדְתָם וְהוֹאִיל לָהֶם הַדְּבָר מְאֹד,
כִּי לֹא הָיוּ הוֹלְכִים אֶף לֹא בְּשִׁטְרֵי־מַל וְלֹא בְּבִגְד מְשִׁי כְּנֶהוֹג כִּיּוֹם, וְלֹא הָיָה
לְגֵאוֹת בְּמָה לְהַתְּפִשֵׁט בְּהֵם כְּלָל וּכְלָל.

ו - תז

הָיָה אוֹמֵר לְעֵנֵן הַתְּרַחֲקוֹת הָאֲדָם מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁכְּמוֹ שֶׁבְּגִשְׁמִיּוֹת
כְּשֶׁאֲדָם חוֹלָה בְּעֵינָיו אוֹ בְּרֵאשׁוֹ אֵין נוֹתֵן מְרַגּוּעַ לְנַפְשׁוֹ אֶלָּא הוֹלֵךְ וּמִשְׁתַּדֵּל
וּמִתְעַסֵּק בְּרוֹפְאִים וּרְפוּאוֹת לְרַפְּאוֹתֵם מִדּוּעַ שֶׁלֹּא יִהְיֶה כֵּן גַּם בְּתַחֲלוּאִים
הַרוֹחֲנִיִּים שֶׁכְּשֶׁרוּאָה שֶׁהוּא חוֹלָה בְּעֵינָיו וּפּוֹגֵם בְּהֵם בְּרֵאוֹת אֲסוּרוֹת, אוֹ
כְּשֶׁמּוֹחַ מְעִנֵת בְּשִׁטְיוֹת, אוֹ כְּשֶׁהוּא חוֹלָה בְּפִיו בְּדְבָרֵי לְשׁוֹן הָרַע וּרְכִילוֹת,
יְחַפֵּשׂ גַּם אֶז רוֹפֵא נְאֻמָּן וּרְפוּאוֹת אֲמִתִּיּוֹת הַנִּמְצָאוֹת בְּתוֹרָה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב
וּלְכֹל בְּשֶׁרוֹ מְרַפֵּא (מִשְׁלֵי ד'), כִּי הַצְּדִיקִים הַדְּבוּקִים בְּתוֹרָה בְּאֻמַּת הֵם הֵם
הַרוֹפְאִים הַטּוֹבִים הַיּוֹדְעִים הַיֵּטֵב אֵיךְ לְרַפְּאוֹתוֹ.

ו - תח

לְעַנְנֵנוּ זֶה שֶׁמִּצְאָנוּ כַּמָּה פְּעָמִים שֶׁמִּתְעַלֶּה הָאָדָם לְדַרְגָּא גְבוּהָה מְאֹד וְאָף עַל פִּי כֵן נֹפֵל מִמֶּנָּה אַחַר-כָּךְ, הִיָּה אוֹמֵר, שֶׁמִּצְאָנוּ כֵן גַּם בְּדוֹר הַמְדַבֵּר שֶׁבּוֹדָאֵי זָכוּ לְהִתְגַּלּוֹת גְבוּהָה כָּל כָּךְ עַד שֶׁזָּכוּ לְבִטּוּל הַבְּחִירָה מִמֶּשׁ, וְאָף עַל פִּי כֵן נָפְלוּ מִמֶּנָּה אַחַר כָּךְ. וַיִּכְמוּ כֵן הַדְּבָר בְּהִתְקַרְבוֹת לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, שֶׁאִפְשָׁר שֶׁהִתְעַלֶּה הָאָדָם לְמַדְרָגוֹת גְבוּהוֹת מְאֹד וְאָף עַל פִּי כֵן יִפֹּל אַחַר כָּךְ מִמֶּנָּה וְיִשְׁכַּח הִתְעַלּוֹתוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַגְּבוּהָה, וְכֵן זֶה מִחֲמַת שְׁחוּשָׁב הָאָדָם שֶׁזָּכָה לְמַדְרָגָה גְבוּהָה זֹו מִחֲמַת עֲצָמוֹ וּמִחֲמַת עֲבוֹדָתוֹ שְׁלוֹ, אֲבָל כְּשִׂידַע הָאָדָם שֶׁכָּל זֶה בָּא מִחֲמַת חֲמַלַת ה' שֶׁעָלָיו שֶׁמְאִיר בּוֹ הַשְּׁגוֹת גְבוּהוֹת אֵלּוֹ בְּמִתְנַה גְמוּרָה, אֲזִי אֲדַרְבָּא יִשְׁמַח בָּהּ בְּיוֹתֵר וְלֹא תִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ מַעֲלַת הַטּוֹב, וְיִתְעַלֶּה בְּאֵמַת מַעֲלָה מַעֲלָה לְלֹא קֶץ, כִּי כָּל הַנְּפִילוֹת הֵם רַק מִחֲמַת גְדֻלוֹת כְּמִבְאָר בְּסִפְרַ חַיֵּי מוֹהַר"ן סִימָן תַּקס"ב, עֵינֵן שָׁם. וַיֵּשׁ פְּעָמִים שֶׁזָּכָה הָאָדָם לְדַרְגוֹת גְבוּהוֹת וּלְהֶאָרָה גְבוּהָה וְנוֹפֵל מִמֶּנּוּ אַחַר כָּךְ בְּמַכּוֹן מִן הַשָּׁמַיִם אֲדָּ וְרַק בְּשִׁבִיל שִׂידַע אֵל מַה לְכֹסֵף אַחַר כָּךְ. וַיִּגִיעַ לְדַרְגָּתָהּ מִחֲמַת עֲבוֹדָתוֹ וְלֹא בְּמִתְנַת חֲנָם וּבְאַתְעָרוּתָא דְלַעֲלָא לְבַד.

ו - תט

הִיָּה מְרַחֵב הַדְּבָרִים לְעַנְנֵנוּ מַעֲלַת דְּרָךְ רַבְנֵנוּ וְהַהֲתַקְרְבוֹת אֵלָיו, שֶׁעַקֵּר מַעֲלָתוֹ הוּא בְּקַבְיֵעוֹת עֲצַת הַתְּפִלָּה וְהַהֲתַבּוֹדוֹת שֶׁבְּרַבּוּי קִיּוּמָם גּוֹבֵר וּמִתְעַלֶּה בּוֹ מִדַּת הָאֵמַת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכָּל הַעֲצוֹת הַיְדוּעוֹת, כִּי אֵין לָנוּ לֹא מְנַהֲגִים וְלֹא הֶלְכוֹת וְלֹא תוֹרָה וְלֹא תְּפִלָּה וְלֹא דְבָר אַחַר מִיחַד מִשְׁאָר הַחֲסִידִים וּבְנֵי הָעוֹלָם מְלַבֵּד מַה שֶׁאָמַר "גָּאָר מִיִּין זָאָ אִיז תְּפִלָּה" (לִיקוּ"מ ח"ב ס"י קא) "כָּל עֲנִינֵי הוּא תְּפִלָּה", שֶׁהוּא בְּעַקֵּר עֲצַת הַהֲתַבּוֹדוֹת, שֶׁבְּקִיּוּמוֹ בְּעַקְשָׁנוֹת מְדֵי יוֹם בְּתוֹסְפוֹת לְמוֹד תוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת כְּרָאוּי יִהְיֶה נְחָקֵק בּוֹ אֵמַת כְּזֶה שֶׁיֵּאִיר לוֹ בְּכָל דְּרָכָיו מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא עַד אֵין סוּף מִמֶּשׁ. וּבְאֵמַת אֵמַתִּית זֹו בְּזֶה מִתְיַחַד עַקֵּר עֲנִינֵנוּ שֶׁל רַבְנֵנוּ.

ו - תי

לְעַנְנֵן מִדַּת הַתְּמִימוֹת וְהַאֲמֶת שֶׁל הָאָדָם הִיָּה אוֹמֵר שֶׁהַתְּמִימוֹת וּמִדַּת הַאֲמֶת הִיא בְּחִינַת הַרְגְּלִים שֶׁעָלֶיהָ יָקוּם וַיַּעֲמֵד הַכֹּל, שְׂאֵף שְׂיֵשׁ לְאָדָם מִחַ וְדַעַת וְתַבּוּנָה גְדוֹלָה וְכוּ' וְכוּ', אָבֵל אֵין מַעֲמָדוֹ וְעַקְרוֹ עוֹמֵד וְקִים עַל מַחוֹ וְדַעַתוֹ וְאֵין יָכוֹל לִילְדֵךְ אֵף פְּסִיעָה קְטַנָּה עִם מַחוֹ וְדַעַתוֹ אֵף שֶׁהִיא גְדוֹלָה וְרַחֲבָה, אֵלֶּא עַקֵּר מַעֲמָדוֹ וְקִיוּמוֹ וְהִלִּיכְתּוֹ הוּא עַל יְדֵי רַגְלָיו שֶׁהוּא מִדַּת הַאֲמֶת וְהַאֲמוּנָה וְהַתְּמִימוֹת הַפְּשׁוּטָה, וְזֶה שְׂכָתוֹב אֵצֶל אֶסְרָף (תְּהִלִּים ע"ג) "וַאֲנִי כִמְעַט נָטִיו רַגְלִי", שֶׁהִתְאַוְּנָה זֹאת עַל זֶה שֶׁנִּפְלַ מֵאֲמוּנָה, שֶׁהוּא עֲנִין הַתְּמִימוֹת וְהַאֲמֶת שֶׁהֵם הַרְגְּלִים הַאֲמִתִּים. וְעַל כֵּן אֵף שְׂיֵשׁ לוֹ לְאָדָם מִחַ וְדַעַת גְּדוֹל עַקֵּר עֲלִיּוֹתָיו וּמְהַלְכָיו לְהַגִּיעַ לְאִיזָה דְרָגָא שֶׁהוּא נַעֲשֶׂה דְוָקָא עַל יְדֵי בְּחִינּוֹת הַרְגְּלִים שֶׁהֵם מְרַמְזִים עַל עֲנִין הַתְּמִימוֹת וְהַפְּשִׁיטוֹת.

ו - תיא

אָמַר: כְּמוֹ שֶׁצָּרִיךְ הָאָדָם לְבַקֵּשׁ בְּתַפְלָתוֹ שְׂיִזְכֶּה לְאַרְיכוֹת יָמִים וְשָׁנִים טוֹבוֹת כְּרְאוּי, צָרִיךְ גַּם לְהַתְּפַלֵּל הַרְבֵּה שְׂיִזְכֶּה שְׂיִשְׂאָר גַּם צְלוּל בְּדַעַתוֹ וְלֹא יִפְנֹס בְּסוּף יָמָיו לְדַמְיוֹנוֹת וּבְלַבּוּלִים וּשְׂטוּתִים הַנִּמְצָא לְפַעְמִים בְּזַקְנִים בְּבָאִים בְּיָמִים.

ו - תיב

לְעַנְנֵן קִיוֹם עֲצוֹת רַבָּנוּ ז"ל, הִיָּה אוֹמֵר: הַדְּבָר הַרְאִישׁוֹן בְּהַתְּקַרְבוֹתֵנוּ לְדַרְכוֹ שֶׁל רַבָּנוּ הַקְּדוֹשׁ הוּא שְׂצָרִיכִים אָנוּ לְדַעַת בִּידִיעָה בְּרוּרָה שֶׁעֲצוֹתָיו שֶׁל רַבָּנוּ ז"ל וְצוּוּיָנוּ הֵם אֲמִתִּיוֹת בְּתַכְלִית, שְׂאֵין לָזוּז מֵהֵם אֵף זִיו כָּל שֶׁהוּא, וְאַחַר שֶׁנִּדְעַ יְדִיעָה נְכוֹנָה זֹו הֵיטֵב הֵיטֵב מִמִּילָא כְּבָר נִשְׁתַּדַּל לְקִיָּמָם יוֹתֵר וְיוֹתֵר, כִּי הַהִתְרַשְׁלוֹת מִקִּיוֹם עֲצוֹתָיו נוֹבַע בְּעַקְרוֹ מִחֶסֶר הַיְדִיעָה הַבְּרוּרָה וְהַנְּכוֹנָה שֶׁעֲצוֹתָיו וְצוּוּיָנוּ הַקְּדוֹשִׁים שְׂיִכִּים הֵם לְשַׂרְשׁ וַיִּסוּד נִפְשָׁנוּ, שֶׁלוֹ וְשֶׁל כָּל הַבָּאִים אַחֲרָיו וְשֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּזֶה וּבְבָא וּלְנִצַּח נְצָחִים.

ו - תיג

הִיָּה אוֹמֵר: עֵקֶר הַהִשְׁתַּדְּלוּת שֶׁל הָאָדָם בְּחַנוּף בְּנֵיו וּבְנֵי בֵיתוֹ הוּא שִׁישְׁתַּדֵּל כָּל כֶּף עַד שֶׁלֹּא יוּכְלוּ לְתַבְּעוּ לְמַעַלָּה בְּיוֹם דִּינּוֹ עַל שֶׁהִחְסִיר בְּחַנוֹכֶם חֲלִילָה וְשִׁיּוּכָל לוֹמַר "עָשִׂיתִי מָה שֶׁמָּטַל עָלַי", וְאִז אֵף שֶׁנַּעֲשֶׂה עִם בְּנֵיו מָה שֶׁנַּעֲשֶׂה אִין צָרִיךְ שֶׁיִּפְּל חֲלִילָה בְּדַעְתּוֹ. וְצָרִיךְ לְהַקְפִּיד לְתַת לְיֶלֶד הַחַנוּף בְּכָל גֵּיל כְּפִי הָרְאוּי לוֹ בְּבַחֲיַנְת "חֲנֹךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרָכּוֹ" (מִשְׁלֵי כֵב), וְאִם חֲלִילָה מְחַסֵּר מִמֶּנּוּ מָה שֶׁצָּרִיךְ לְקַבֵּל לְפִי גֵילוֹ בְּתוֹרָה וְיִרְאֵת שְׁמִים עַל זֶה יִתְבַּעוּהוּ בְּיוֹם הַדִּין הַגָּדוֹל.

ו - תיד

הִיָּה אוֹמֵר: מִדְּרָךְ הַיֵּצֵר הָרַע לְבּוֹא לְאָדָם וְלוֹמַר לוֹ רְאֵה כִּמָּה מִצּוֹת כָּבֵר עָשִׂיתָ, וּמָה לָךְ לְהַדִּיר שׁוֹב אַחֲרֵיהֶם לְקִיָּמָם יוֹתֵר, וְעוֹד בְּהַדוּר רַב יוֹתֵר וְיוֹתֵר, דִּי לָךְ כָּבֵר בְּמָה שֶׁעָשִׂיתָ וּבְמָה שֶׁהִרְגַּלְתָּ מִכָּבֵר, וּכְשֶׁרוּאָה שְׂאִין הָאָדָם מְשִׁים לְבוֹ לְדַבְּרֵיו וּמִמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת הַמִּצּוֹת, וּמִשְׁתַּדֵּל עוֹד לְהַדִּיר בָּהֶם יוֹתֵר וְיוֹתֵר. בָּא אֱלֹיו שׁוֹב הַיֵּצֵר מִצַּד אַחַר וְאוֹמֵר לוֹ: "וְכִי כָבֵר מָה עָשִׂיתָ וְכִי מָה חֲשׁוֹב הַמִּצְוָה שֶׁעָשִׂיתָ, אִין הַמִּצְוָה שֶׁעָשִׂיתָ שׁוֹה כְּלוּם. אִינְךָ מְהַדִּיר בְּאַמֶּת בְּקִיּוּמָם, וְאִינְךָ עוֹשֶׂה אוֹתָם לְשֵׁם שְׁמַיִם וְכַדוּמָה, וּבְכָל פַּעַם וּבְכָל אַפֵּן עַל הָאָדָם לְהִתְחַזֵּק בְּשִׂמְחַת הַמִּצּוֹת, לְפָנֵי קִיּוּמָם לוֹמַר לַעֲצֹמוֹ מָה חֲשׁוֹב וְגָדוֹל קִיּוּם הַמִּצְוָה שֶׁהוֹלֵךְ אֲנִי לְקִיָּמָם, בְּפֶרֶט מִצּוֹת דְּאוּרִיתָא כְּתַפְּלִין, כְּשֶׁבֶת, צִיצִית וְתַפְּלִין וְעוֹד וְעוֹד, וְאַחַר שֶׁקִּיָּמָם לְשִׂמְחָה שׁוֹב בְּמִצְוָה שֶׁעָשִׂה וְיִשְׂמַח וְיִחַזֵּק עֲצֹמוֹ וְיֹאמֵר לַעֲצֹמוֹ: בְּרוּךְ הוּא זְכִיתִי וְשִׂמְחֵתִי מִצּוֹת הַשֶּׁבֶת וְהַנְּחִתִּי תַפְּלִין וְכוּ' וְכוּ', וְכֵן בְּכָל הַמִּצּוֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים שֶׁעָשִׂה יוֹדֵה לַה' עַל הַזְּכוֹת הַגָּדוֹלָה שֶׁזָּכָה אוֹתוֹ. וְיִתְפַּלֵּל לַה' וְיֹאמֵר: אִם בְּאַמֶּת זְכִיתִי כָבֵר בְּמִצְוָה יְקָרָה כְּזוֹ עֲזַרְנִי לְהַדִּיר בָּהּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְאַזְכָּה גַם לְהַשִּׁיג מַעֲלַת הַמִּצְוָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְחוֹזֵר חֲלִילָה.

ו - תטו

בהביאו דגמא על ענן שמירת הדבור איך צריך להזהר לבלי לפסל שום אדם אף כשרואים בו שום עולה וחסרון, כי לאמת צריך לקחת בחשבון בכל פעם שדנים שום אדם גם את מעלותיו הטובות, שאין אנו רואים ויודעים אותם. וצריך לדון גם לפי כף זכיותו הנסתרים, וכמו שמצינו גבי נדב ואביהו שאף שפגמו כשנכנסו שתויי יין לעשות עבודתם במשכן, והיה זה להם לפגם גדול עד שנענשו במיתה, אף על פי כן אמרו רז"ל (שבת קה) "כל המוריד דמעות על מיתתם מתכפרים לו עונותיו וכו' וכו', כי כשבאים לחשבון הנכון לפי דין וחשבון של התורה הרי התורה מחשבת וזוכרת גם מעלתם וצדקתם האמתית, כי אף על פי שהפגם הוא פגם, הרי מדה טובה מרבה ומעלתם וצדקתם נחשב לרב הרבה מאד יותר ויותר ממה שנראה לעינינו האנושיות. וכמו כן יש לדון את כל אדם, והינו לדון לפי כל כף זכיותו. ועל כן גם אמרו אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. (אבות ב, ה).

ו - תטז

היה אומר: אחר התקרבנותנו לדרך רבנו ותורתו הרי שאין לאדם שום מקום לבדק את עצמו במעלתו לדעת אם חשוב ומרצה הוא לשמים אם לאו, אלא עקר בדיקתו את עצמו תהיה אם אכן מצית לרבנו על כל אשר יאמר ואם אינו ממרה את פיו חס ושלום על כל אשר אמר וצוה, וכפי הדורו בקיום דבריו וצויו לפי זה יבין מעט מעלתו.

ו - תיז

בענין המבאר הרבה בדברי רבנו בענין עבודת הרצון שצריך תמיד לרצות ולכסף להתעלות ממקומו יותר ויותר, אף כשנמצא במקום שפל וחשך. היה אומר שזהו המרמז בשבח ישראל שנשתבחו באמרו "נעשה ונשמע" (שמות כד), הינו נעשה בודאי את כל הצוויים שהזרנו עליהם אבל חפצים אנו להבין ולשמע עוד ועוד בענין זה. כי איננו רוצים לעמד על

מְדַרְגָה אַחַת רַק אָנוּ רוֹצִים בְּכָל מִצְוָה וּמִצְוָה שֶׁנִּצְטוּיְנוּ לְהַבִּין עִמָּקָם שֶׁל דְּבָרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְלִהְיוֹת בָּהֶם וְלִהְיוֹת עַל יָדָם עוֹד וְעוֹד, שֶׁכָּל זֶה נִכְלָל בְּבַחֲיִנַת שְׂמִיעָה, וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַז"ל (זוהר פנחס רל) שְׂמִיעָה בְּלִבָּא תִּלְנָא. וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ 'נַעֲשֵׂה', וְנִשְׁמַע בְּהַמִּצְוָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר. וּבְזֶה מִשְׁתַּבְּחִין יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁאָמְרוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, וְכַנ"ל, שֶׁזֶה מֵרָאָה גְדוֹל יְקָרָת חֲבִיבוֹת הָעֲשִׂיָה שְׁעוֹשִׁין, כְּשֶׁחֲפָצִים בָּהּ לְהַבִּינָה וְלִהְיוֹת עִלָּה בָּהּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

ו - תיח

הִיא אוֹמֵר: שֶׁכִּמוֹ שֶׁבְּכָל הַמִּצְוֹת וְהַמַּעֲשִׂים טוֹבִים עֵקֶר שְׁלֵמוֹתָם תְּלוּי כְּפִי הַשְׂמִיחָה שֶׁל זֶה הַמְּקִיָּמָם. כֵּן הַדְּבָר בְּכָל עֲצוּתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ, שֶׁעֵקֶר מַעֲלָתָם תְּלוּי כְּפִי הַשְׂמִיחָה וְהַחֲדוּתָה שֶׁיֵּשׁ לָזֶה הַמְּקִיָּמָם, וְלִפִּי שְׂמִיחָתוֹ בָּהֶם כֵּן מֵתַעֲלָה עַל יָדָם.

ו - תיט

הִיא אוֹמֵר: צָרִיךְ הָאָדָם הַפְּשוּט הַרְבֵּה תִּפְלָה וְזִכּוֹת גְּדוֹלָה וְרַבָּה מְאֹד מְאֹד, שֶׁיִּזְכֶּה לַעֲבֹר כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה מִשָּׁד יָמֵי חַיָּו מְבָרָר בְּלִי דְמִיוֹנוֹת שְׂוֹא וְאַמוֹנוֹת כְּזָבוֹת וְעִנְיָנֵי גְדֻלוֹת וְכָבוֹד. וְהִיא אוֹמֵר שֶׁבְּמִשָּׁד שְׁנוֹת חַיָּו הַכִּיר אֵךְ מְעַט אֲנָשִׁים שֶׁזָּכוּ לַעֲבֹר וְלִגְמֹר חַיִּיהֶם כָּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּלִי דְמִיוֹנוֹת שְׂוֹא וְחַיֵּי בְּאַמוֹנָה בְּרָה זָכָה וְנִקְיָה מִשָּׁד כָּל יָמֵי חַיִּיהֶם, וְעַבְדוֹ אֶת ה' בְּתַמִּימוֹת כָּל יָמֵי חַיִּיהֶם, אֲשֶׁרִי חֲלָקָם.

ו - תכ

הִיָּה מִמְשִׁיל אֶת הַתְּאֻוֹת וְאוֹמֵר דּוֹמָה הַיֵּצֵר הָרַע הַמִּחְטִיא אֶת הָאָדָם כְּמוֹ שְׂמִינִיחִים בְּפֶחַ פְּתִיתֵי לֶחֶם לְתַנְפֵּס עַל יָדוֹ אֶת הַצֶּפּוֹר, כִּן זֹרֵק הוּא הַיֵּצֵר לְאָדָם פְּתִיתִים וּשְׂאֲרִיּוֹת, שֶׁהֵם דְּמִיּוֹן הַתְּאֻוֹת וְהָאָדָם הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם עַד שֶׁנִּתְפָּס כְּצֶפּוֹר בְּפֶחַ וְזֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (קהלת ט) "וְכַצִּפֹּרִים הָאֲחֻזוֹת בְּפֶחַ כֶּהֱם יוֹקְשִׁים בְּנֵי הָאָדָם", וְנוֹפֵל הָאָדָם בְּמַכְמֻרוֹתָיו וּבְפֶחַ יוֹקְשָׁיו שֶׁל הַיֵּצֵר, בְּפִתּוּיֵי הַפְּתִיתִים וְאֵינוֹ מְשִׁים לֵב שֶׁהוֹלֵךְ דֶּרֶךְ תְּאֻוֹת נִפְסְדוֹת אֱלוֹ לְאֲבִדוֹן רַחֲמָנָא לְצַלָּן. וְעַל כֵּן הִזְהִיר הַכְּתוּב וְאָמַר: בְּנֵי אָם, חֲלִילָה, נוֹקְשֵׁת וְנִלְכְּדֵת בְּאִמְרֵי פִיָּךְ וְכוּ', הַנִּצָּל כְּצַבִּי מִיָּד וְכַצֶּפּוֹר מִפֶּחַ יְקוּשׁ לֵךְ אֶל נְמֻלָּה עֲצַל וְכוּ' (משלי ה) כִּי עַל יְדֵי מַדַּת הַזְּרִיזוֹת שֶׁהוּא מְמַדַּת הַהִתְחַדְּשׁוֹת לְחַדֵּשׁ יָמָיו שֶׁעָבְרוּ בַחֲשָׁךְ עַל יְדֵי זֶה יִזְכֶּה לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה וְיִחְזֹר אֵלָיו כָּל הַטּוֹב הַנֶּאֱבָד מִמֶּנּוּ.

ו - תכא

הִיָּה אוֹמֵר וּמְדַגֵּישׁ בְּגִדְל מַעֲלַת הַתְּמִימוֹת, וּמָה שֶׁזֹּכָה הָאָדָם עַד אֵין קֶץ וְתַכְלִית, בְּדֶרֶךְ עֲבוּדַת ה' וְקִיּוֹם הַמְּצוֹת בְּתְמִימוֹת, אֲשֶׁר מְשׁוּם כִּן אֵין שׁוּם קְבִיעוֹת וְסִדֵּר וְהִנְהִיגָה מִיַּחַדַּת לְשׁוּם תּוֹרָה וּלְשׁוּם תְּפִלָּה לְהַגְדוֹל בְּמַעֲלָה כְּמוֹ הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים הַמּוֹרְמִים מֵעַם יוֹתֵר מְשִׁישׁ לְפִשׁוּטִים, שֶׁגַּם הַפִּשׁוּטִים בְּמַעֲלָה וְאֵף הַקָּטָן שֶׁבְּקֻטְנִים, יֵשׁ לוֹ אוֹתָהּ תְּפִלָּה וְנִצְטוּנָה עַל אוֹתָם הַמְּצוֹת, וּמִכָּאֵן לַמּוֹד גְּדוֹל וְהַתְּחַזְּקוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד יִהְיֶה בְּאִיזָה דֶּרְגָא נְמוּכָה שֶׁיְהִיָּה, שֶׁיִּדַּע נְכוֹנָה שֶׁבְּרַגַע שְׂרוּצָה לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה בְּאִמָּת וּמִתְחִיל לְקַיֵּם הַמְּצוֹת וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה וּבְתְפִלָּה, הִרִי הוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ וּמַעֲלָה שְׁעִשׂוּעִים מְקִיּוֹם הַמְּצוֹת עַד אֵין קֶץ וְתַכְלִית וְכַגְדוֹלֵי הַצְּדִיקִים מִמֶּשׁ. עַל אֵף שֶׁצָּרִיךְ לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה עַל מַעֲשָׂיו הָרָעִים וּלְבַקֵּשׁ סְלִיחָה וְכַפָּרָה כְּרָאוּי עַד שֶׁיִּמְחַל לוֹ, שֶׁעַל זֶה קָבַע לָנוּ רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת עֲבוּדַת הַהִתְבּוּדָדוֹת לְבּוֹא בְּחֶשְׁבוֹן עַל כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁאֵינָם הַגּוֹנִים. אֲבָל מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים שֶׁעוֹשֶׂה בְּדֶרְגָתוֹ אֲשֶׁר נִמְצָא בָּהּ תְּהִיָּה אֲשֶׁר תְּהִיָּה הֵם גְּבוּהִים וְנִשְׂאִים עַד אֵין קֶץ וְתַכְלִית מִמֶּשׁ.

ר' לוי יצחק ז"ל

חִיּוֹן

[סיפורי]

ו - תכב

אָביו שֶׁל רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל הָיָה בֶּן דָּוִד שֶׁל אִמּוֹ וְהָיוּ לוֹ מִזְּוֹג רֵאשׁוֹן
וּמִזְּוֹג שֵׁנִי יַחַד יְלָדִים. וְהָיָה בְּנֵו הַגָּדוֹל שֶׁל אָביו מִזְּוִיגוֹ הָרֵאשׁוֹן מִבְּגָר
בְּגִילוֹ מֵאִמּוֹ שֶׁמִּזְּוִיג שֵׁנִי, וּבְהִיּוֹת אָביו בֶּן עֶשְׂרִים וְשֵׁשׁ שָׁנִים הָיוּ לוֹ כָּבֵר
יְלָדִים הֵם הָיוּ מִשְׁפָּחָה גְּדוֹלָה וּלְמַעַלָּה מִמָּאתַיִם נַפְשׁ מְקֻרָבִיו נֶעְקְדוּ כָּלֵם
עַל קְדוּשׁ ה' בְּשָׁנוֹת הַשּׁוֹאָה הָאֵימָה.

ו - תכג

סֵפֶר עַל אָביו שֶׁהָיָה לְמֶדֶן גְּדוֹל וְכֹשֶׁהָיָה בּוֹחֵן אֶת יְלָדָיו עִמְדוֹ מִלְּמַדֵּיהֶם
בְּהַתְּפַעְלוּת, וְאָמְרוּ לוֹ מִהַבְּחִינֹת וְהַשְּׂאֵלוֹת שֶׁאַתָּה שׂוֹאֵל אֲנִי לּוֹמְדִים אִיךָ
צָרִיךְ לְלַמֵּד. וְסֵפֶר שֶׁרָאָה פֶּעַם בְּבֵיתוֹ, עוֹד לִפְנֵי הַתְּקַרְבוֹתוֹ, אֶת הַסֵּפֶר 'חַיֵּי
מוֹהַר"ו' וְרָאָה אֶת אָביו קוֹרֵא בּוֹ מִשָּׁד לִיָּה שֶׁלֵּם עַד שֶׁגִּמְרוּ כֻּלּוֹ בְּפֶעַם
אַחַת.

ו - תכד

סֵפֶר שֶׁבְּהִיּוֹתוֹ יָלַד קָטָן הָיָה יָלַד פְּלֵא בְּקוֹל סוּלוֹ וְעַל כֵּן הָיָה מְלִיָּה וְעוֹזֵר
בְּקוּלוֹ לַחֲזוֹן הַמְּפָרֶסֶם בְּשֵׁם רַבִּי מִשֵּׁה אַהֲרֹן גְּרַאדְזִיִּסקֶער ז"ל, שֶׁהָיָה
מִתְּפַלֵּל בְּהַתְּלַבְּבוֹת גְּדוֹלָה וּבְהַשְׁתַּפְּכוֹת הַנֶּפֶשׁ וּבְבִכּוּיֹת מִפְּלִיגוֹת וְהָיָה
מִתְּפַלֵּל בְּנִסְחַח הַמְּגִיד מְקַאזְנִיץ ז"ל, הוּא יָדַע גַּם בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ לְקַרֵּא תְּנוּי נְגִינָה
שֶׁלְּמַדּוֹ זֹאת חֲזוֹן הָעִיר, אוּלָם אַחַר כָּךְ שָׁכַחוּ.

ו - תכה

אמר שעל אף שיידע במשך שנות ימי חייו כמה וכמה נסחאות של ימים הנוראים השתדל תמיד להתפלל לפני הצבור בנסח אנשי-שלומנו בדיקנות ולבלי לערבב בו שום נסחאות ותנועות גגון אחרות.

ו - תכו

ספר רבי לוי יצחק ז"ל שזוכר מילדותו את הצדיק הרב רבי יחיאל מאיר מאוסטרובצא זצ"ל שהיה בא מדי שנה לבקר בעירו גראדזיסק, וזוכר ששבת פעם בעירם בשבת פרשת "כי תשא" ובדרך הלוחם לבית הכנסת הלך אחריו בדרך הילדים שהלכו אחר האבות המלויים, ושמע ממנו אז שני פרפראות נאות. א. שאמר לענין שאומרים בעולם שכל הנהגה מסעודה של פדיון הין נחשב הדבר כפ"ד תעניות ואמר בדרך רמז שפ"ד פעמים מצינו בש"ס ענין "כאלו", כמו כל הכועס 'כאלו' עובד עבודה זרה. כל המתנאה 'כאלו' וכו'. ועוד רבים יחד כלם כמספר פ"ד וכמובא בספרים. ועל כן יש בסגלת הפדיון שנפדה התינוק והמשתתף בשמחתו מכל אלו ה'כאלו', שעולים יחד כמספר פ"ד. וכמובא בספרים. ב. ששאל על הדבר מדוע פרשת כהן ולוי שבפרשת 'כי תשא' הם ארכות מאד שלא מצינו כן בשאר הפרשיות.

ובאר הדברים על פי המובא שלא לקרא לתורה את עם הארץ בפרשת עריות שלא יחשב שמתכונים עליו בקריאה, ואמר שכמו כן הדבר צריך להיות בפרשת העגל (וכמובא במג"א הלכות ראש חודש ושם במחצית השקל) שלא יקראו ל"ישראל" לפרשה זו מחמת שישאל הם שעשו את העגל, אבל הלויים שלא היו בחטא העגל אותם יכולים לקרא לתורה כי לא יפגעו כי יודעים הם שלא היו באותו החטא, ועל כן האריכו בפרשה זו כדי שלא יעלה ישראל בקריאה זו. ובשביל זה גם הפרשה הראשונה גדולה, שלא תהא הפרשה השניה גדולה ממנה, ועל כן גם מקפידים לתן אז העליות לכהן וללוי דיקא ולא לעלות ישראל אז "במקום כהן" ויצא שיקראו פרשת העגל לישראל. ודפח"ח. הוא הצדיק הנ"ל בעצמו היה לוי וזו אשר היתה סבה לדברי תורתו הקדושה. (ה"ה אפשר לרמז דתבת 'פדיון' ע"ה בגימטריא "פ"ד כאלו").

ו - תכז

ספר בנהג המקבל לקבלת תלמיד להישיבה החסידית הקדושה "ישיבת מאקווע" שהיה נהוג בזמנו שצריך היה התלמיד להתחייב לעמד ב-14 תנאים קבועים, אחד מהתנאים היה שבחור שהולך ברחוב שלא יעצר בהליכתו אלא ילך לדרך הלאה בלי שהיות, ולא לגלח את הפאות כל משך הזמן קיץ או חורף, וללכת חגור באבנט כל הזמן, ושלא יקנו הבחורים לחפצים שום דבר אם לא בחניות המיעדות במיוחד עבור בחורי הישיבות. וכן פשהבחור התאכסן בבתים (כי היו נוהגים לישן בבתים התושבים) שלא יתאכסן במקום שנמצאת שם ענן הפוגם בצניעות חלילה. וכמו כן קביעות מקום תמידי לתורה ולתפלה. ועוד כהנה וכהנה. הכל כדי להרבות ולהדר בקדשתם.

ו - תכח

רבי אהרן מקיבליטש ז"ל הוא בעצמו היה זה שהשתדל לקחת את רבי לוי יצחק לחתן כי אז אחר שקבל רבי לוי יצחק ז"ל שחרורו מהצבא מחמת כבוד ראיתו, אמר לו ראבר"נ ז"ל לך ויתחפש לך שדודי, ונסע ובא עמו לטשערין ושבת שם בשבת, היתה זאת שבת-נחמו שנת תרע"ו, ואז שבת שם גם רבי אהרן שהגיע לשם מחמת פטירת אחיו רבי אברהם מיקירי אנשי-שלומו שהיה חזן בעיר. ובא לעודד את האלמנה ואת ילדיה. וכששמע שמציעים לו לרבי לוי יצחק ז"ל שדוכים שונים. אמר רבי אהרן לרבי אייזיק בארדיטשובער ז"ל (המייחס שבנכדי רבנו) גם לי בביתי יש בת העומדת בפרקה. אמר לו רבי אייזיק בצחות לשונו: אתה לא תרמה אותו? אמר לו: לא. נו אם כן הבטח לו שנה אחת מחיה "קעסט", ובגדים לנשואים ומאתים רובל לנדן, כי מחמת היותו עני וללא הורים היו צריכים לדאג עבורו אף גם לבגדים. הבטיח לו רבי אהרן הדבר, והציע זאת רבי אייזיק לרבי לוי יצחק. שאלו רבי לוי יצחק נו, ומה אתה אומר על השדוד? אמר לו רבי אייזיק אני? כאומר מדוע אתה שואל אותי לדעתתי? מה דעתך אתה על השדוד?! וחזר ונסע לאומן, ונגש אליו גם רבי שמשון בארסקי ז"ל ואמר לו: היה כאן רבי אהרן ומציע לך את בתו לשדוד, אחר כך פשספר לראבר"נ ז"ל ואמר לו מציעים לי לשדוד את בת רבי אהרן. אמר לו ראבר"נ "לרבי אהרן יש אשה כשרה". כאומר לו שעל כן בודאי בנותיו צנועות וחסודות, וכשראה ששלשה צדיקים אלו מסכימים עמו לשדוד, נסע אחר ראש-השנה תרע"ז ובא לקיבליטש. כשהגיע לבית רבי אהרן לא היה אז רבי אהרן בביתו ועל כן הלך לבית

כְּנִסְתָּ סְמוּךְ וּפָגַשׁ שָׁם בִּיהוּדֵי זָקֵן יוֹשֵׁב וְאוֹמֵר תְּהֵלִים, וְהֵחֵל לְשׁוֹחַח עִמּוֹ מֵעַנְנָן לְעַנְנָן עַד שֶׁדִּבְרוּ בְּעַנְנָן צָרַת הַדּוֹר אִיךָ שְׁפִיּוֹם הַתְּבַטְלוֹ כָּל הַיְחִידָרִים וְכֻלָּם לּוֹמְדִים בְּבִתֵּי סֵפֶר מְעַרְבִים עִם הַגּוֹיִים, נִכּוֹן, אָמַר לוֹ הַזָּקֵן, כָּאֵן בָּעִיר רַק יְבִנִּי אֶהְרֹן אֵיִיזִיקְסִי (כְּשֶׁפּוֹנְתוֹ עַל רַבִּי אֶהְרֹן קִיבְלִיטְשֶׁעַר שֶׁכְּנֻהוּ עַל שֵׁם אָבִיו רַבִּי אֵיִיזִיק) "רַק הוּא שׁוֹמֵר עֲדִין בְּקִדְשֵׁת בֵּיתוֹ וְאֵין בְּנוֹתָיו הוֹלְכוֹת לְבִתֵּי סֵפֶר", וְשָׂמַח רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל עַל זֶה וְהָיָה לוֹ הַדְּבָר עוֹד לְחִזּוֹק. לְשֶׁבֶת חִזֵּר רַבִּי אֶהְרֹן לְבֵיתוֹ וּבָא רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל לְבֵיתוֹ לְסַעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת וְדִבְרוּ בֵּינֵיהֶם, אַחֵר כָּךְ כְּשֶׁלְּוֵהוּ רַבִּי אֶהְרֹן בְּהַפְרָדוֹ אָמַר לוֹ יֵשׁ לִי בֵּת שֶׁהִגִּיעָה לְפָרְקָה וְהֵייתִי רוֹצָה בָּךְ לְחַתּוֹ וְאַתָּן לָךְ קַעֲסֵט מְשֻׁךְ שָׁנָה אַחַת וּבְגָדִים וּמַאתִים רוּבֵל.

ו - תכט

אַחֵר-כֵּן כְּשֶׁקָּבְעוּ הַתְּנָאִים הָיָה צָרִיךְ דוֹד הַכֶּלֶה אַחֵי אִמָּה שְׁדָר בְּטַעֲפֻלִּיק לְהַבִּיא הַכֶּסֶף, וְחָפּוּ עַד בּוֹשׁ וְלֹא הִגִּיעַ. וְכַמָּה מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו רָמְזוּ לוֹ שֶׁלֹּא יוֹתֵר עַד הִגִּיעוּ. עַד שֶׁנִּגְשָׁה אֱלִיּוֹ הַמְּשַׁדְּכָת וְאָמְרָה לוֹ: רְאֵה הַכֶּסֶף נִמְצָא וְהוּא יִגִּיעַ וְאֵין לָךְ מָה לְדַאֵג. וְכִבֵּר יָשְׁבוּ הַמְּזַמְנִים וְהָרַב שֶׁל הָעִיר וְהָיָה בְּזֶה מְשׁוּם בְּזִיוֹן שֶׁיִּחְזְרוּ רִיקִם. עָנָה וְאָמַר לָהּ רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל: וְכִי בְּשִׁבִיל כֶּסֶף אֶסְפִּים לְבָזוֹת אֲנָשִׁים? וְסָמַךְ עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁל חֲמִיו שֶׁהִבְטִיחַ לְרַבִּי אֵיִיזִיק שֶׁלֹּא יִרְמֶהוּ. וְגַמַּר הַשְּׂדוּף. וְאָכֵן לְמַחֲרַת הִגִּיעַ הַכֶּסֶף וְהִפְקִידוֹ זֹאת בְּיַדֵּי שְׁלִישׁ. וּבְחִנּוּכָה הַקְּרוֹב אַחֵר הַדְּלָקַת נֵר חֲנֻכָּה נִכְנַס לְחֻפָּה. וְחוֹתְנָתוֹ הֵיטָה מִתְּפָאֶרֶת וּמִשְׁתַּבַּחַת בּוֹ תְּדִיר אִיךָ שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא יִתֵּן וְיִסְפִּים לְבָזוֹת אֲנָשִׁים בְּשִׁבִיל כֶּסֶף. וְכַמוֹ כֵּן זוֹגְתוֹ ז"ל סִפְרָה לוֹ בְּשִׁבַח עַל הַרְשָׁם הַגְּדוֹל שֶׁעָשָׂה בָּהּ בּוֹתְרָנוּתוֹ.

ו - תל

אָמַר עַל עֲצָמוֹ אֵלּוֹ הֵייתִי יוֹדֵעַ מִפְּטִירַת אָבִי שֶׁנִּפְטַר הֵייתִי בּוֹדָאִי מְכַבְּדוֹ, וְנוֹתֵן לְבָנֵי הָרֵאשׁוֹן שֵׁם כְּשָׂמוֹ, וּמַחֲמַת שֶׁלֹּא יִדְעֵתִי מִפְּטִירַת אָבִי קְרֵאתִי אֶת שֵׁם בְּנֵי הָרֵאשׁוֹן בְּשֵׁם נְחָמָן.

ו - תלא

ספר שתכף בבוואו לראש-השנה של שנת תרע"ה הראשון להתקרבותו, הבחין בגדלת נפשו של רבי נחמן נעמירובער ז"ל. כי אז חל להיות ראש-השנה אור ליום ב' ובשבת שקדם לו התפללו החזנים רבי אברהם שטרנהרץ ועוד, ולתפלת מנחה נגש רבי נחמן לתפלה, והבחין תכף בנעימות קול רנתו עד ששאל בפליאתו להסובבים אותו מי הוא זה המתפלל בעת, ואמרו לו: זה המתפלל הוא ה"בעל מוסף". ורבי לוי יצחק ז"ל לנהו ושוחח עמו אחר כך בענין החזנות, כי בעירו היה משורר בבית הכנסת ועוזר לחזן העיר ועל כן היה לו חוש וטעם בחזנות, וכשדבר עמו כך, בקש ממנו רבי נחמן שיעזר לו בתפלתו בעת עומדו בראש-השנה כשליח צבור. ואמר לו רבי לוי יצחק "נו אם כן תלמדני הנסח", כי היה עדין בתחלת התקרבותו ולא ידע עדין כלל הנסחאות, אמר לו רבי נחמן: לא, לא, "נסח! בציון רבנו לומדים נסח. עזרני כן כפי שתוכל, אצלנו לא מלמדים נסח, אם תצטרך לידע הנסח כבר תדעו מעצמך". כי אמרו שהנסח הנכון הוא ההרגשה שבלב העמקה ואותה לא נתן ללמד, אלא כל אחד כפי דרגתו והרגשותיו מוציאו ומדגישו אחרת בתפלתו. (וראה לעיל חלק סימן ה' שעט).

ו - תלב

בעת שהגיע רבי לוי יצחק ז"ל לאומן פגש שם בבחור חתן למדן מפלג שהגיע מפולין, והיה מבחירי תלמידיו של הרב מאוסטרובצא, והיה לומד בחברותא עם רבי שמשון בארסקי ז"ל והיו נוהגים בין שאר סדרי למודם ללמד משך שעותים כל יום בספרי רבנו, הינו בלקוטי מוהר"ן עם לקוטי הלכות, ומרב התפעלות ושמחה פנה כמה פעמים בהתלהבותו לרבי לוי יצחק ז"ל ולשארו הבחורים ואמר להם הרי זה ממש תענוג עולם הבא ממש, כי בספרי רבנו הקדושים אפשר להרגיש בקל הכתוב בשבח התורה "הנחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונפת צופים". (תהלים יט).

ו - תלג

שֶׁבַח רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל אֶת רַבִּי יִשְׂרָאֵל כְּהֵן יְדִיד נְעוּרָיו הִי"ד, אִיךָ שֶׁהָיָה כְּרוֹךְ אַחַר רַאבְר"נ וְקִיָּם מִמֶּשׁ הַכְּתוּב "יְהוֹשֻׁעַ נֶעַר, לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֵהָל" (שְׁמוֹת לֵג). כִּי רַאבְר"נ בְּעֲנֻתְנוּתוֹ הַגְּדוּלָה כְּשֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַכְּנֶסֶת הָיָה יוֹשֵׁב כְּשֶׁרָאשׁוֹ מִטָּה עַל יָדָיו וּמִתְבּוֹדֵד וְלוֹמֵד בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ, כִּי בְּסוּף יָמָיו הָיָה קָשָׁה לוֹ לְקַרֵּא בְּסֵפֶר מִחֲמַת חִלְשֹׁתוֹ בְּעֵינָיו כִּיזוֹעַ, וְכִשְׁהָיָה מְרִים אֶת רֹאשׁוֹ וְרוֹאֶה אֶחָד סָמוּךְ אֲצֵלוֹ הָיָה מִתְחִיל לְדַבֵּר עִמוֹ וְלַעֲנוֹת לוֹ עַל שְׂאֵלוֹתָיו. וְרַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיָה בְּכוּנָה מִתְיָשֵׁב אֲצֵלוֹ כְּדִי שְׁכַשְׁיָרִים אֶת רֹאשׁוֹ יִשׁוּחַח עִמוֹ עַל כָּל מָה שֶׁהָיָה לוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וּמִחֲמַת זֶה כְּשֶׁהָיָה כְּבָר מְדַבֵּר עִם רַבִּי יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׂאָר הַבְּחוּרִים וְהַאֲבָרְכִים נִצְמָדִים אֲצֵלוֹ גַּם הֵם לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ דְבָרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים. וְזָכוּ עַל יְדוֹ לְשֹׂאב מִמֶּנּוּ תוֹרָה וְיִרְאָה כְּרֵאוּי.

ו - תלד

בְּשֵׁנַת תַּרְעִי"ו נָסַע רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל עִם רַאבְר"נ ז"ל לְעִיר טְשֶׁעְרִין, כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְכַפָּר אֶלְכֶסְנֵדְרִין וְקָע אָמַר לוֹ רַאבְר"נ הֲלֹא בְּחוּר עָנִי אַתָּה וְהִנֵּךְ זְקוּק לְמַעוֹת כְּדִי לְהִתְחַתֵּן, הַשָּׂאָר כָּאֵן בְּכַפָּר וּדְאָג לְעַצְמָךְ לְאֶסְף לְעַצְמָךְ מַעוֹת הַכְּנֶסֶת כְּלָה. וְאַחַר כֵּן נִפְגַּשׁ בְּעִיר טְשֶׁעְרִין, וְנִשְׂאָר לְשִׁבּוֹת שָׁם אֶת יוֹם הַשְּׁבִיט וְתִשְׁעָה בְּאֵב שְׁלֹאחֲרֵיהָ, וְהוּא יֹשֵׁב בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וְעֶסֶק בְּתוֹרָה, וְאַחֲיוֹ שֶׁל הָרֵב דָּשֶׁם אֶסְף עֲבוּרוֹ סוּךְ עֲשָׂרָה רַבֵּל, כִּי נְהוּג הָיָה בְּכָל אוֹקְרָאִינָה לְהַרְבּוֹת בְּנִתְיִנַת צְדָקָה בְּיוֹם תִּשְׁעָה בְּאֵב. וְרַאבְר"נ בִּיזְדָעוֹ אֶת עֲנִיּוֹתוֹ וְאֶת בְּדִידוֹתוֹ הַגְּדוּלָה לְלֹא גּוֹאֵל וְדוֹאֵג, כִּי הָיָה רְחוּק מִבֵּית, יַעֲץ לוֹ כֵּן, וְאָכַן עֶזֶר לוֹ עֲצָתוֹ זוֹ.

ו - תלה

אחר-כך בבואו לטשערין התאכסן בשבת אצל רבי הרשל ליובארסקי ז"ל מנכדי רבנו שהיה חתנו של רבי אליעזר ביאלסטוטצקער ז"ל (שעלה לארץ ונפטר בירושלים) רבי הרשל זה היה נוהג את ביתו בכבוד וכיהודי מורם מעם, הוא היה נכדו של רבי נחמן חיה'לעס בן חיה בת רבנו. והיה מצאצאי רבי יעקב יוסף ליובארסקי ז"ל מחתנו של רבנו.

ו - תלו

כידוע החל רבי לוי יצחק ז"ל להתפלל כשליח צבור בראש-השנה של שנת תר"פ שלא הגיעו אז רבים מאנשי-שלומנו לקבוץ לרב הסכנה הגדולה שהיתה בזה ומחמת שלא היה מי שיתפלל בקש ממנו רבי שמשון שיתפלל הוא כשליח צבור גם את תפלת מוסף אחר שכבר התפלל קדם כשליח צבור את סדר הסליחות - זכר ברית, ותפלת מנחה של ערב ראש-השנה וכן תפלת מעריב. [תפלת שחרית התפלל אז רבי אלטער מירקעס בן רבי יעקב יוסף בן רבי מאיר טעפליקער, ואת התקיעות תקע אז רבי יצחק דוחובנא ז"ל]. ועמד מסתפק בזה, שהחלו להכניס בו הרהורי גדלות וכיוצא ומחמת כן לא רצה להתפלל כשליח צבור ושאל את רבי שמשון בארסקי מה יעשה, לא ענה לו רבי שמשון כלום ושלחו לתפלה, אף על פי כן לא אבה לגשת ועמד כך מהרהר לפני תפלת "הנני העני ממעש". עד ששלח אליו רבי שמשון בארסקי ז"ל את רבי אבא לישינסקי ואמר לו בזעקה בשמו, בחוץ מנופפים הרוצחים בסכינים וחרבות ואתה הנך מהרהר פה על פניות וגדלות??? גש והתפלל!

ונגש להתפלל על אף שהיה בשנה הנ"ל פרוץ הכל במסירות נפש הן הנסיעה והן השהות בקלויז, עד כדי כך שאמרו לו אנשי-שלומנו המתקבצים שדומה הוא למת מרב חלשתו, כי אז נחלו כלם במחלת הטיפוס ושכבו בליל ברית זכור, כל אנשי-שלומנו הן תושבי המקום והן הבאים על הספסלים שבקלויז חלושים ומיסרים כבבית חולים ממש, ובדרך נס אזרו כח להתפלל הסליחות ותפלות ראש-השנה.

ו - תלו

לְאוֹתוֹ רֵאשׁ-הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת תר"פ הַנִּי"ל הִגִּיעַ רַבִּי יַעֲקֹב בְּרִזְסָקִי ז"ל מִתּוֹךְ סִפְרֵי נִפְשׁוֹת מִמֶּשׁ שֶׁבָּא לְבַדּוֹ מִפּוֹלִין עוֹד קִדְּם הָיִיתוּ בֵּר מִצְוָה וּבִדְרֹךְ פָּגְשׁוּ בּוֹ הַרוֹצְחִים וְעַל עוֹד יְהוּדִים שֶׁהָיוּ עִמּוֹ וְיָרוּ בָּהֶם לַמּוֹת בְּהִיוֹתָם בְּתוֹךְ חֲפִירָה שֶׁבְּדֶרֶךְ וְחָשְׁבוּ הַרוֹצְחִים שֶׁנִּהְרְגוּ כָּלֵם וּבְגִס נֶצֶל וְקָם וּבָא לְאוֹמֵן בְּיוֹם רֵאשׁ-הַשָּׁנָה וּמַחֲמַת שֶׁבָּא מִחוּץ לַתַּחֲוִים הָיָה אֲסוּר לוֹ לְלַכֵּת יוֹתֵר מִד' אַמּוֹת. וְאִזּוּ נִעְשָׂה בֵּר מִצְוָה. (וּרְאֵה לְעֵיל חֵלֶק ד', ש.כ. ש.מ.ג. ש.מ.ט. ש.ס.ד ה, ר.נ.ו ש' ש.א. ש.פ.ג.)

ו - תלח

סִפֵּר שֶׁכְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל לְפָנָי הָעֵמוּד בְּתַפְלַת רֵאשׁ-הַשָּׁנָה, עַל אִף שֶׁרָצָה לְהַשְׁקִיט אֶת עַצְמוֹ בְּתַפְלָה לֹא הָיָה יָכוֹל, וְהָיָה נִשְׁמַע קוֹלוֹ לְמַרְחֵק רַב, וְהַתְפַּלֵּל בְּכַחוֹת כְּאֵלוֹ עַד שֶׁאָמְרוּ לוֹ כִּמְהָ מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיוּ בְּטוֹחִים שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְגַמֵּר אֶת הַתְפַּלָּה. וְכֵן זֶה הָיָה מַחֲמַת רַב הַהֲתַעוֹרְרוֹת וְהַהֲתַלְהֻבוֹת שֶׁהָיָה בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ הַמִּתְפַּלְלִים וְהַשּׂוֹאֲגִים בְּתַפְלָתָם.

ו - תלט

סִפֵּר רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁבָּעַת שֶׁהִגִּיעַ לְדוֹר בְּטַעֲפְלִיק (הוּא דָר שֶׁם אַרְבַּע שָׁנִים) לֹא מִצָּא בָּהּ מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עוֹבְדֵי ה' כְּמוֹ שֶׁהָיָה רָגִיל לְרֵאוֹת בְּאוֹמֵן, עַד שֶׁהִלָּךְ וּבִקֵּשׁ מִהַגְבָּאֵי שֶׁל בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׂיִתֵּן לוֹ אֶת הַחֲדָר הַצְּמוּד לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁבְּעִיר שֶׁשֶׁם הָיוּ אֲנָשֵׁי הַחֲבֵרָה קִדְּיָשָׁא מְסֻתָּתִים מְצַבּוֹת, וְנָתַן לוֹ. וְשֶׁם אֲרָגוֹן מִנִּין מִיַּחַד עַל אִף שֶׁהָיָה שֶׁם בְּעִיר מְכַבֵּר בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, וּבְמִשְׁךְ הַזְּמַן הָיָה מְקוֹם זֶה יִסוּד וְשֶׁרֵשׁ לְתוֹעֲלָתָם שֶׁל כָּל אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּטַעֲפְלִיק, עַד כִּדֵּי כֶּךָ שֶׁפְּעַם כְּשֶׁבָּא לְשִׁבּוֹת שֶׁם רַבִּי בְּרוּךְ גַּעְצִיס ז"ל וְהַתְפַּלֵּל עִמָּהֶם אָמַר לְרַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל: "הָאֵמֵן לִי אַתֶּם מִתְפַּלְלִים פֹּה הַרְבֵּה יוֹתֵר טוֹב עוֹד מְאוֹמֵן". וְסִפֵּר רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁתַּפְלַת לֵיל שַׁבַּת בְּאוֹמֵן הָיָה בְּחִיּוֹת וְהַתְלַהֲבוֹת כְּזוֹ עַד שֶׁאֵינּוּ יָכוֹל לְתַאֲרוֹ בְּמַלְּים כָּלֵל וְכָלֵל, וְאִף עַל פִּי כֵן אָמַר לוֹ כֶּךָ רַבִּי בְּרוּךְ ז"ל. (וּרְאֵה בַחֲלֵק ה' סִימָן ש.צ.ט.)

ו - תמ

רבי לוי יצחק ז"ל דר שנתים בשכירות בביתו של רבי אלטער טעפליקער ז"ל ושם בעלית ביתו היה מנח הרבה מכתביו ובו היה גם העתקת הספר 'באור הלכות' וכן כתב יד ארבעת החלקים של הספר פוכבי אור, הינו 'אנשי מוהר"ן', 'אמת ואמונה', 'ששון ושמחה', 'חכמה ותבונה', ועוד חלקים שלא נדפסו ואבדו. וחבל על דאבדון.

ו - תמא

בעת הפרעות הקשות שארגנו הבולשביקים היה מספן כל כך לצאת לחוץ עד שכשחל אז להיות פורים במוצאי שבת קדש לא היה לרבי לוי יצחק ז"ל מגלה כשרה לקרות בו, וקרא הוא וחוננו רבי אהרן את המגלה מתוך החמש ורק למחרתו ביום הפורים הלך רבי לוי יצחק ז"ל מתוך מסירות נפש מחלטת לבית חותן חוננו והביא משם מגלה כשרה.

ו - תמב

רבי משה בנו של רבי לוי יצחק ז"ל נחלה בהיותו כבן ארבע שנים עד מאד עד כדי כך שהיה חשש לחייו, ורבי לוי יצחק ז"ל בראותו הדבר רץ לציון רבנו ז"ל להתפלל עליו, והיה זה בערב שבת של פסח ובאו עמו להתפלל על ציון רבנו ז"ל עוד כמה מאנשי שלומנו, וכשהתקרב השבת חזרו להם לביתם אולם הוא לא עזב את המקום באמרו "איני יכול לחזר לביתי כל עוד לא אתבשר מרפואתו", ונשאר לבדו בציון, עד שאכן חזרו ובשרוהו שרואים כבר בתינוק שנוי לטובה וחזר לביתו, ואחר כך לאט לאט הבריא עד בריאותו השלמה. וטען וספר שהתפלל אז לפני ה' יתברך בתפלה בבחינת דין (המבואר בתו' ח' ח"ב) שטען ואמר לפני השם יתברך. רבונו

שֶׁל עוֹלָם, שְׁנֵי בָּנִים כָּבֵר לְקַחְתָּ מִמֶּנִּי הַשָּׂאֵר לִי לְפָחוֹת אֶחָד, תֵּן לוֹ לְפָחוֹת
חַמְשִׁים שָׁנֹת חַיִּים "חֲאֵט־שָׁע פּוֹפְצִיג יָאֵר". וְאַכֵּן כִּדְּ הָיָה שְׁחִי אַחֵר כִּדְ
חַמְשִׁים שָׁנָה, וְעַד כִּדְ שְׁכַּשְׁהֲגִיעַ שְׁנַת הַחֲמִישִׁים חֲשַׁשׁ וּפְחַד מִפְּנֵי
הַבָּאוֹת וְאַכֵּן בָּאוֹתוֹ שָׁנָה שְׁנַת תַּשְׁלִ"ב שְׁבַק חַיִּים. ת.נ.צ.ב.ה. וְסִפֵּר שְׁכַּעֲיֹן
זֶה הָיָה גַם אֶצֶל הַחֲתָם סוֹפֵר שְׁבַקֵּשׁ עַל בְּנוֹ הַחוּלָה שְׁיַחֲיָה לְפָחוֹת יוֹבֵל
שָׁנִים, וְכִדְ נַעֲנָה.

ו - תמג

וְסִפֵּר שֶׁהַקְּפִיד לְבָלִי לְשַׁלַּח אֶת בְּנָיו לְבֵית סֵפֶר שֶׁל הַגּוֹיִים וְהָיָה כְּרוּד הַדְּבָר
בְּמִסְיֹרֹת נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ, וְאַפְלוּ רַבָּנִים הִזְהִירוּהוּ עַל זֶה שֶׁלֹּא יוּכַל לַעֲמֹד
בְּנִסְיוֹן קָשָׁה זֶה. וְהָיָה הוֹלֵךְ עִם בְּנוֹ רַבִּי מִשֶּׁה מְדִי יוֹם עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ,
וּבְנוֹ הָיָה מְשַׁחַק בַּחוּץ כְּנֶהֱג הַיְלָדִים אֲבָל לֹאט לֹאט קִבֵּל הַרְגֵשׁ הַמְּקוֹם,
וְלִפְנֵי עֲלִיתוֹ שֶׁל רַבִּי מִשֶּׁה לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל שְׁעָלָה לְכָאן לְלֹא הוֹרִיו כְּיָדוּעַ,
רָאָה רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל אֵיךְ שָׂרוּשִׁם קוֹיטִיל וּמִבְקֵשׁ וְאוֹמֵר הַיּוֹם זְכִיתִי
וְסִימְתִי הַסֵּפֶר לְקוֹיטִי תַּפְלוֹת יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁאַזְכֶּה וְהִתְחִילוּ וְאַסְיִמוּ
שׁוֹב בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל", וְכִדְ הָוָה.

ו - תמד

וְהִנֵּה מִחֲמַת שְׁעָלָה לְבַדּוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְהָיָה קָשָׁה לוֹ בַּיָּמִים הָהֵם הַדְּבָר
מְאֹד, עַד שֶׁנִּשְׂאָ אִשָּׁה וְנוֹלְדוּ לוֹ יְלָדִים, אַחֵר כִּדְ שְׁהֲגִיעַ רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל
עִם זִוּגָתוֹ לְאַרְץ לְאַחֵר שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שְׁנֹת פְּרֻדָּה, וּמִחֲמַת רְצוֹנוֹ לְהַשְׁרִישׁ
בְּבָנוּ וּבְנִכְדָיו גָּדַל כַּח רַבְּנוֹ הַקְּדוֹשׁ הָיָה נוֹהֵג לְבֹא לְבֵיתָם מְדִי מוֹצְאֵי שַׁבָּת
וְלִשְׁבֵּת עִמָּהֶם וְעִם יְלָדֵיהֶם לְסַעוּדָה רַבִּיעִית וּלְסַפֵּר לָהֶם מַעֲשֵׂיֹת
מִצְדִּיקִים, וּבְמִשְׁךְ הַזְּמַן הָיוּ כָּבֵר יְלָדָיו בְּקִיָּאִים בְּהַמְעֵשִׂיּוֹת, וְכָל פֶּעַם הָיוּ
אוֹמְרִים לוֹ מַעֲשֵׂה חֲדָשׁ וְכִדְ לֹאט לֹאט סִפְּגוּ מִמֶּנּוּ תוֹרָה, חֲסִידוֹת וְיִרְאֵת
שְׁמִים וְהַקִּימוּ בְּתֵי יִשְׂרָאֵל לְתַפְאֶרֶת.

ו - תמה

כְּשֶׁבִקֵּר פֶּעַם בְּנַעֲמִירוֹב בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּת רַבִּי שְׁכָנָא אָחִיו שֶׁל רַבִּי אֲבָרְהָם שְׁטָרִינְהָרֵץ ז"ל שֶׁנִּשְׁאַף לְאַחֵד מִחֲסִידֵי חַב"ד, פָּנְתָה וְאָמְרָה לוֹ בְּתַמִּימוּתָהּ בְּפָנָי בַּעֲלָה כְּמַתְאוֹנְנֶת וְכַמְתַּגַּעְגַּעַת לְבֵית אָבִיהָ "מִדּוּעַ אֵינִי רוֹאָה אֶת בַּעֲלִי מֵתְלַהֵב וּמּוֹרִיד דְּמָעוֹת בְּעַת קְדוּשׁוֹ עַל הַיֵּין וּבְזִמְרֵי לַיְל שֶׁבַת כְּמוֹ שֶׁהֵיטִי נְהוּגָה לְרֵאוֹת זֹאת מֵעוֹדִי בְּבֵית אָבִי? אִמָּה הֵיטֵה בְּתוֹ שֶׁל רַבִּי יַעֲקֹב מֵהַיַּעַר, הַמְכַנֶּה "רַבִּי יַעֲקֹב פּוֹן וּוְאֵלֶּד". יַעַר זֶה הָיָה סְמוּךְ לְעִירָה זֶה אֲשֶׁר קִיּוּעַ שָׁעַל אִם הִדְרִיךְ מֵאוּמָן לְקַיִיב. רַבִּי יַעֲקֹב זֶה הָיָה נוֹהֵג לְאַסֹּף אֶת כָּל מַעֲשָׂרוֹתָיו שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה וְכִשְׁהִגִּיעַ מִדֵּי שָׁנָה רַבִּי אֲבָרְהָם בֶּן רַבִּי נַחֲמָן מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְרֵאש־הַשָּׁנָה לְאוּמָן הָיָה נוֹתֵנָם לוֹ בְּפֶעַם אַחַת.

ו - תמו

בְּשֵׁנַת תַּרצ"ח שָׁהָה רַבִּי נִשְׁקַע ז"ל בְּבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי רַחֲמֵי ז"ל מֵרֵאשׁ חֲדָשׁ אֶלּוּל עַד אֶסְרוֹ חַג סְכוּת מְשֻׁךְ שֶׁבַע שְׁבוּעוֹת וְלָמְדוֹ וְעָסְקוֹ הַרְבֵּה יַחַד בַּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, אוֹלָם בְּשָׁנָה שֶׁלְאַחֲרֶיהָ מִחֲמַת פַּחַד הַדְּרָכִים וְהַשְּׁלֵטוֹנוֹת לֹא מִצָּאָהוּ לְדַבֵּר עִמּוֹ שׁוּם דְּבָר כִּי אִם בְּמוֹצָאֵי רֵאש־הַשָּׁנָה, וְאָמַר לוֹ אַז רַבִּי נִשְׁקַע בַּעֲצָב, לְפָנָי שָׁנָה זְכִינוּ לְהֵיוֹת יַחַד מְשֻׁךְ "שֶׁבַע שְׁבוּעוֹת" וְעַתָּה לֹא זְכִינוּ לָזֶה. וְאַחַר רֵאש־הַשָּׁנָה נִפְרְדוּ וְשׁוּב לֹא רָאָהוּ יוֹתֵר.

ו - תמוז

כְּשֶׁהָיָה עֲצוּר בְּבֵית הַסֵּהר שֶׁאֵלּוֹ הַחוֹקֵר בֵּין שְׂאָר הַשְּׂאֵלוֹת, מַה זֶה בְּרִסְלָב? עָנָה לוֹ: שְׂיִטַּת בְּרִסְלָב הוּא כְּשִׂיטַתְכֶם, לְהֵיוֹת בְּשִׂמְחָה וְלְהֵיוֹת בְּאַחֲדוּת, עָנָה לוֹ הַחוֹקֵר שֶׁהָיָה קוֹמוֹנִיסְט יְהוּדִי: הֲרִי 'אָדוֹן לוֹיִן' בְּהַתְּכַוְּנוֹ לְרַבִּי מֹשֶׁה שְׁמוּאֵל לֹא אָמַר לִי כֵן. רַק אָמַר לִי פֶּעַם שֶׁעֲנִין בְּרִסְלָב הוּא לְקָרֵב אֶת כָּל הָעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הָיוּ כְּמָה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁלֹּא

ו - תמח

ראש-השנה האחרון ששהה רבי לוי יצחק באומן היה בראש-השנה של שנת תרצ"ט וספן עצמו בסכנת נפשות ממש בנסיעה זו, כי היה מבקש מאד על ידי השלטונות מהמבקשים הראשיים, ואלו היה נתפס היה נשלח לסיביר או נהרג תכף ומיד, וכך כמה שנסו למנעו מלנסע נסיעה זו לא הצליחו באמרו להם: מפחד אני מזה שלא אסע ואשתטח על ציון רבנו לראש-השנה יותר ממה שאסע ואף שהוא סכנה גדולה. ובשבת שקדם ראש-השנה נכנסו השוטרים לבית שנחבא שם, והוא הסתתר באיזה חדר פנימי שהיה שם וחפשו אחריו בכל הבית ובמקום מחבואו לא נגעו. בערב ראש-השנה הלך מסתר על ציון רבנו בסתר ואמר שם במהירות את העשרה מזמורים ותכף בעודו ממהר באמירתו הגיע לשם המלשין המסור וחיף לעמתו, והתחנן אליו רבי לוי יצחק ז"ל שיניחהו לנפשו כי היה מלשין זה מבניו של אחד מאנשי-שלומנו שנהפך למלשין לאחר איום שאימו על חייו אם לא ישתף עמו פעלה ובמשך הזמן היו נאמנים לשלטון הקומוניסטי, והבטיח לו. ותכף ברח משם רבי לוי יצחק ז"ל. בראש-השנה שהה מחבא במרתף אחד, וביום הראשון תקע עבורו אחד מאנשי שלומנו, וביום השני בא רבי נטע גורליק ז"ל לתקע עבורו.

ו - תמט

אחר ראש-השנה הלך וקנה פרטיס לקיוב ותכף עם בואו לקיוב. עצרוהו, ושאלוהו מאין אתם כי חשדוהו שמא הוא הוא 'בנדר' המבקש, ואמרו לו מה עשית בערב ראש-השנה ב'קלאטבישע' שפרושו בית הקברות, וענה להם אני לא הייתי שם, ותכף מששוהו בכל פליו ואמרו לו תראה לנו פרטיס נסיעתך ואראה להם שהגיע מעיר חזיניסקע, כי תכף בנסיעתו קנה פרטיס רק עד לתחנה הסמוכה ומשם קנה פרטיס לקיוב, ועצה זו שנתן לו הי' לעשות כך היא הצילתו ממות בטוח, כי אלו היו רואים

שְׁבַכְרְטִיס נְסִיעָתוֹ הִיא בָּאָה מֵאוֹמֵן לֹא הָיוּ מְנִיחִים וְעוֹזְבִים אוֹתוֹ. וְתִכְףּ בָּרַח לְבֵיתוֹ שֶׁל הָרֵב קִפְלָן שֶׁדָּר שָׁם בְּקִיּוֹב. וְהִסְתַּתֵּר שָׁם עַד הַיּוֹם שֶׁהִגִּיעַ רִכְבָּת לְנִסְעַ לְמוֹסְקָבָא, וּבִגְדָעוֹ שְׁעוֹקְבִים אַחֲרָיו בְּתַחֲנַת הַרְכַּבַת הַלָּדָה וְשִׁחַד אֶת אֶחָד מֵהָעוֹמְדִים עַל אֶחָד הַקְרוֹנוֹת שֶׁל מִשָּׂא שֶׁל תְּבוּאָה שִׁיתָן לוֹ לְהַכְנִס וְנָתַן לוֹ, וְנִסַּע כֶּךָ עַד לְמוֹסְקָבָא וְנִצַּל, וְאִזּוּ בְּאוֹתוֹ נְסִיעָה בְּחִזְרָה נִסַּע עִמּוֹ גַּם רַבֵּי חַיִּים בְּנֵימִין בְּרָאד ז"ל וְהָיָה נוֹתֵן שְׂבַח וְהוֹדָאָה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּל יְמָיו עַל שֶׁנִּצַּל וְנִשְׁאַר בְּחַיִּים לְמַעַלְה מִדְּרָךְ הַטְּבַע, בְּעוֹד שֶׁשְׁאַר אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּמִסְפָּר, מֵהַטּוֹבִים וְהַכְּשָׁרִים שֶׁבְּאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ נִחְטְפוּ וְנִלְקָחוּ לְבִלִּי שׁוֹב וְאִזּוּ הָיָה פֶּעַם הָאֲחֵרוֹן שֶׁזָּכָה וְהִשְׁתַּטַּח עוֹד עַל צִיּוֹן רַבְּנוּ הַקְדוֹשׁ.

ו - תנ

יְגִיעוֹת הַרְבֵּה יִגַּע כְּדֵי לַעֲלוֹת לְאֶרֶץ וְסַפֵּר שֶׁהָיָה אִזּוֹ שָׁר אֶחָד בְּשֵׁם קְלִינִין, מְגִדוֹלֵי מְנַהֲיָגֵי הָאֲמָה הַרוֹסִית, שֶׁכָּל מִי שֶׁהִגִּיעַ עַד אֵלָיו וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שְׁחֵרוֹר וְאֲשׁוּר יִצִּיאָה הָיָה מְשַׁחֲרוֹר, בְּהִטְעִימוֹ אִם אֲנִי לֹא רְצוּיִים לְאֶזְרַח גַּם הוּא אֵינּוּ רְצוּי לָנוּ, וְטוֹב לְאֶזְרַחֵי הַמְּדִינָה הַיְקָרִים שֶׁיַּעֲזִבּוּ וַיֵּצֵא אֶת הָאֶרֶץ, אוֹלָם הַקְּשִׁי הַגְּדוֹל הָיָה אִיךָ לְהִגִּיעַ אֵלָיו, וְאַחַר יְגִיעוֹת רַבּוֹת הִגִּיעַ אֵלָיו רַבֵּי לׁוֹי יִצְחָק ז"ל אוֹלָם מְחַמַּת טְעוֹת בְּחֵלוֹף שְׁמוֹ בְּאֶנְדֵּר בִּינְדֵּעֵר-בְּנִדֵּר לֹא נָתַן לוֹ אֶת הָאֲשׁוּר וְנִסַּע אַחַר בְּמִקּוֹמוֹ וְהִמְתִּין אַחַר כֶּךָ עוֹד שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה עַד שֶׁיָּכּוֹל הָיָה לַעֲזֹב אֶת רוֹסִיָּה.

ו - תנא

עָלָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בַּיּוֹם ט' חֲשׁוֹן שְׁנַת תש"ט, וּלְעֶרֶב רֵאשׁ חֹדֶשׁ כְּסֵלוֹ נִסַּע לְרֵאשׁוֹנָה לְמִירוֹן לְהִשְׁתַּטַּח שָׁם עַל הַצִּיּוֹן הַקְּדוֹשׁ, וּבְבוֹאוֹ לְצִיּוֹן הַרְשָׁבִיִּי עוֹד הָיָה נִמְצָא שֶׁם בְּפֶתַח הַצִּיּוֹן עֲרַבֵי הַרוֹג שֶׁנִּהְרַג בְּפִעְלוֹת הַצָּבָא שֶׁכָּבְשׁוּ מִחֻדָּשׁ אֶת הַמְּקוֹם, וְלֹא הָיָה מִי שֶׁיִּפְנְהוּ מִשָּׁד זְמַן רַב כֶּךָ מִיּוֹם כ"ו תִּשְׁרִי שְׁנַנְמֵר כְּבוֹשׁ הַמְּקוֹם עַד לְאוֹתוֹ יוֹם.

ו - תנב

כְּשֶׁהִגִּיעַ לְאַרְץ וּבֵא לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵית מִדְרָשְׁנוּ אָמַר לוֹ אֶחָד מֵהַגְּבָאִים : כָּאֵן
בְּבֵית מִדְרָשְׁנוּ אֵין שׁוֹלְחִים לְעִמּוּד הַתְּפִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, "רַק זֶה שְׂיֻדְעִים בּוֹ
שְׂיִישׁ לוֹ כֹּל יוֹם הַתְּבוּדוֹת". אָמַר לוֹ רַבִּי לִוִי יִצְחָק ז"ל: דִּי לוֹ לְזֶה הַחֲזָן
שְׂיִישׁ לוֹ הַתְּבוּדוֹת, וְכִי מֵדוּעַ צְרִיכִים אַחֲרַיִם לְדַעַת זֹאת? "גִּינוּג וְוֹאס עַר
הָאֵט, וְוֹאס דְּאָרְפֹן דָּאס אַנְדֶּערע וִיסֵן".

ו - תנג

הָיָה אוֹמֵר עַל עֲצֻמוֹ שְׂבַעַת שְׂדֵר בְּטִשְׁקֵנוֹט וְהָיָה צְרִיךְ לְהַשְׂיֵא אֶת בֵּיתוֹ קֶבֶל
הַצְּעוֹת רַבּוֹת מִגְּבִירִים וְאֲנָשִׁי מַעֲשֵׂה אוֹלָם הָעֵדִיף דְּוָקָא לְקַחַת לְחֶתֶן אֶת
אֶחָד הַמְּקַרְבֵּי לְאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ.

ו - תנד

סֵפֶר שְׂפַעַם חָלַם לוֹ בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה (בְּהִיוֹתוֹ כְּבָר כָּאֵן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל) אֵיךְ
שְׂהָיָה רֵאשׁ-הַשָּׁנָה וְרָצָה לְגַשְׂתָּ לְהִתְפַּלֵּל כְּדַרְכּוֹ לְפָנֵי הָעִמּוּד, וְכִשְׁנִגְשׁ רָאָה
אֵיךְ שְׂכָבֵר עוֹמֵד שָׁם אָדָם בַּעַל צוּרָה וְהַדְרַת פָּנִים וְרוֹצֶה הוּא לְהִתְפַּלֵּל
כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר, וְאַצְלוֹ בְּסִמּוּךְ עִמּוּד אֶחָד וְהִבִּין בּוֹ שֶׁהוּא רַבֵּנוּ ז"ל. וְאָמַר
לְאִישׁ שְׂעִמַּד בְּעִמּוּד הַתְּפִלָּה 'יֵתֵן לִי לְגַשְׂתָּ לְהִתְפַּלֵּל, כְּהַרְגִּילִי זֶה כְּמָה וְכְמָה
שָׁנִים וְאָמַר לוֹ לֹא, כָּעֵת אֲנִי מִתְפַּלֵּל, וְטַעַן וְאָמַר לוֹ הֲרִי מַחֲזֵק אֲנִי כְּבָר
בְּתַפְלָה זֶה כְּמָה שָׁנִים, נַעֲנֶה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר: "אֵין נוֹהֵג כָּאֵן בְּדָבָר זֶה דִּין
מַחֲזֵקוֹת", וְטַעַן לְפָנֵי רַבֵּנוּ וְאָמַר הֲרִי חֲזָקָה זֹו בָּאָה לִי עַל יְדֵי מְסִירוֹת נֶפֶשׁ
(כִּי תַפְלָתוֹ הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁחָחַל לְהִתְפַּלֵּל לְפָנֵי הָעִמּוּד הָיָה בְּשָׁנַת תר"פ
כְּשֶׁמָסַר נֶפְשׁוֹ בְּפְשִׁיטוֹת כְּדִי לְבוֹא לְקַבּוּץ שְׂבָאוֹמֵן וְאֵז מַחֲמַת שְׁלֹא הָיָה
מִי שְׂיִתְפַּלֵּל הַתְּפִלָּה הוּא אֵז מוֹסֵף. עֲנֶה רַבֵּנוּ וְאָמַר: "נוֹ מְסִירוֹת נֶפֶשׁ זֶה

קָבַר עֵינָיו אַחֲרָיו. וְתַכֵּף הוֹרִיד הָאִישׁ הַנִּי"ל הַטְּלִית וְכַבְּדוּ לְהַתְּפַלֵּל לְפָנָיו
הַעֲמוּד בְּהַרְגֵלוֹ וְכַחֲזָקְתוֹ.

ו - תנה

סֵפֶר שְׁכַשְׁהִיָּה כָּאֵן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הָרַב מִסְאֲטָמָאֵר זְצִ"ל הִלְךְ לְבַקְרוֹ כְּנַהוּג,
וּבְפֶרֶט בְּרָצוֹתוֹ לְהוֹקִירוֹ עַל רַב הַצְּדָקוֹת שֶׁפָּזַר כָּאֵן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל וְעַל
שְׂרָבִים מְאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ נִהְנוּ מִמִּתְנַת יְדוֹ. וּבֵין דְּבוּרָיו שֶׁדָּבַר עִמּוֹ דָּבַר עִמּוֹ
מִעֵינָן הַתְּבוּדוֹת וְהַתְּפִלָּה. וְסֵפֶר לוֹ הַמְּעֵשָׂה מִמּוֹהֲרֵינֵי זְצִ"ל שֶׁשָּׁלְחוּ רַבְּנוּ
זְצִ"ל שֶׁיִּלְךְ לְרֵאוֹת מָה עוֹשֶׂה הָרַב מִבְּרִסְלָב. (כְּמִסְפֵּר בְּחֵלֶק ב' סִימָן רַסד).
וְכֵן דָּבַר עִמּוֹ מִעֲבוֹדַת חֲצוֹת שֶׁהִנְהִיגוּ רַבְּנוּ מֵאֵד לְכָלֵל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ. אַחֲרַי
כִּדְּ נִשְׁמַע שֶׁאָמַר הָרַב הַנִּי"ל "בֵּין כָּל אֱלֹהֵי שְׂבָקְרוּנִי בִירוּשָׁלַיִם הֵיוּ הָרַבֵּה
אֲנָשִׁים חֲשׂוּבִים וְגִדּוּלִים אֲבָל דְּבוּרֵי תְּמִימוֹת שֶׁמֵּעֵתִי מִהֲבִרְסְלָבֵר".

ו - תנו

פְּעַם כְּשֶׁהִיָּה צָרִיךְ לְבוֹא וּלְבַקֵּר אֶחָד מִגְּדוּלֵי חֲשׂוּבֵי הָרַבָּנִים בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ
שֶׁלָּנוּ לְרַגֵּל שׁוּם שְׂמִחָה שְׂהִיָּה. נִגַּשׁ אֵלָיו אֶחָד מִמְּאֻנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ וְאָמַר לוֹ
בְּהַתְּפַעְלוֹת: שְׂמִחָה גְּדוּלָה לָנוּ עַל בְּקוּרוֹ הַצְּפוּי שֶׁל הָרַב הַחֲשׂוּב שֶׁעוֹמֵד
לְבוֹא אֶצְלָנוּ. וְלֹא הִגִּיב לוֹ רַבִּי לְוֵי יֶצְחָק זְצִ"ל כְּלוּם עַל זֶה, אוֹלָם אַחֲרַי שֶׁחֲזַר
כְּמָה פְּעָמִים עַל דְּבַר זֶה, אָמַר לוֹ בְּצַחוֹת: הַשְּׂמִחָה הַגְּדוּלָה שֶׁיִּכְתֵּב לְהָרַב
הַהוּא עַל שִׂזְכָּה בְּנוֹסֵף עַל כָּל מַעֲלוֹתָיו הַנְּעֵלוֹת, גַּם לְבוֹא וּלְבַקֵּר בְּבֵית
הַמְּדֻרָשׁ שֶׁלָּנוּ וְאֵנוּ מִשְׂתַּתְּפִים וְשִׂמְחִים בְּשְׂמִחָתוֹ.

ו - תנו

כְּשֶׁשָׁכַב חוּלָה בְּבֵית חוּלִים אַחַר שֶׁעָבַר נִתּוּחַ בְּמַעְיוֹ אָמַר לְאַחַד מֵאַנְשֵׁי-
שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבִקְרוּ (אַחַר שֶׁעָבַר נִתּוּחַ בְּמַעְיוֹ) "עִם כְּנִיסַתִּי לְבֵית הַחוּלִים
חִזְרַתִּי בְּדַעְתִּי עַל סֵפֶר יָמֵי מוֹהַרְנֵי"ת וְהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת הַתְּקַרְבוֹת מוֹהַרְנֵי"ת
וְכָל מָה שֶׁעָבַר עָלָיו וְהַקֵּל לִי זֹאת לְהִתְגַּבֵּר עַל הַיְסוּרִים שְׁלִי".

ו - תנח

אָמַר הַרְבֵּה פְּעָמִים, יִגִּיעַ וַיְבוֹא עוֹד יוֹם כָּזֶה שֶׁיְהִיָּה אֶפְשָׁר לְנַסֵּעַ לְרוֹסְיָה
לְלֹא דְרָכּוֹנִים מְזִיפִים וַיְהִיָּה אֶפְשָׁר לְהִתְפַּלֵּל שֶׁם כְּרֵאוֹי וְלִשְׁהוֹת שֶׁם כָּלָם
יַחַד לְלֹא פֶחַד וּמּוֹרָא עִם בֵּית תַּנְפְּלָה מְסֻדָּר, וְאַזִּי צְרִיכִים כָּלָם לְנַסֵּעַ לְאוּמָן
סָמוּךְ בְּיוֹתֵר לְרֵאשֵׁ-הַשָּׁנָה, וְלַחֲזֹר תַּכְף וּמִיד לְאַחֲרֶיהָ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה
אוֹמֵר בְּצַחוֹת, עוֹד יִגִּיעַ זְמַן וְעִם הַפְּאוֹת הַרְטָבוֹת יֵצְאוּ מִהַמְּקוֹה שֶׁבְּשִׁכּוּנַת
מְאָה שְׁעָרִים (שֶׁבּוֹ הָיָה מִשְׁתַּמֵּשׁ) לְטוֹס בְּעָרְב רֵאשֵׁ-הַשָּׁנָה לְאוּמָן וַיִּחְזְרוּ
מִיד בְּמוֹצָאֵי הַחֵג.

ו - תנט

הָיָה מְקַפֵּיד מְאֹד בְּקִרְיַאת שְׁנַיִם מְקָרָא וְאַחַד תַּרְגוּם, שֶׁהָיָה קוֹרֵא אֶת
הַקְּרִיָּאָה וְלוֹמֵד עִמָּה פְּרוּשׁ רִשׁוּי תַּכְף לְאַחֲרֶיהָ, וּמִבְּלִי לְהַפְסִיק מְשֻׁד כָּל
הַזְּמַן בְּדַבּוּר. פְּעַם בְּסוּף יָמָיו כְּשֶׁנִּחְלַשׁ כְּבָר רָאִיתוֹ חָל אַז יוֹם פּוּרִים
בְּשַׁבָּת, וְאָמַר אַחַר כֵּן שֶׁהוֹדָה לֵה' עַל שֶׁזָּכָה לְקִרְוֹת אֶת הַקְּרִיָּאָה הָאֲרֻכָּה
שֶׁל פְּרֻשַׁת 'כִּי תִשָּׂא בְּלִיל שְׁשִׁי אַחַר קִימַת חֲצוֹת מִתּוֹךְ יְסוּרֵינוּ וּבְקִשֵׁי גְדוּל
עַל אֵף שֶׁלְקַח לוֹ הַדְּבָר זְמַן רַב כְּמָה שֶׁעוֹת מַחְמַת אֲרִיכוֹת הַפְּרֻשָּׁה, וְאָמַר
שֶׁנִּהְיָ זֶה קִבֵּל מִרְבֵּי יִשְׂרָאֵל כִּהֵן הִי"ד, שֶׁהַשְּׂרִישׁ בּוֹ עֲנִין קִרְיַאת שְׁמוֹ"ת
בְּהַקְפָּדָה גְּדוּלָה וְכַמְבָּאָר וּבְשִׁלְחוֹן עָרוּךְ.

ו - תס

הָיָה מֵתְאוּנָן עַל הַפָּאָה הַנִּכְרִית שֶׁהוֹלְכוֹת בּוֹ כַּיּוֹם הַנְּשִׁים, וְהָיָה אוֹמֵר שֶׁפָּאָה נִכְרִית שֶׁדִּבְרָה מִמֶּנּוּ הַגְּמָרָא הָיָה עַל פְּאוֹת כְּאִלּוּ שֶׁנִּכְרוּ הַיֵּטֵב שֶׁהֵם נִכְרִית אוּלַם כַּיּוֹם נִרְאִים הֵם טוֹב יוֹתֵר מִשְׁעַר הַטְּבָעִי, וּבִפְאָה כְּזוֹ לֹא דִּבְרָה הַגְּמָרָא. וְהָיָה אוֹמֵר בְּצַחוֹת שֶׁבְּהַפְּאוֹת שֶׁל פֶּעַם הָיָה נִכְרִית 'אִידִישְׁקִיט' וְלֹא כִּנְהוּג הַיּוֹם ר"ל. כִּי הָיוּ עוֹשִׂים אוֹתָם מִפְּשָׁתָן וְכַדוּמָה וְלֹא דָמוּ לְשַׁעֲרוֹת טְבָעִיּוֹת כָּלֵל. וְגַם אִזְ אֵף עַל פִּי שֶׁהָיוּ הַפְּאוֹת נִכְרוֹת הָיוּ רַב הַנְּשִׁים הַכְּשָׁרוֹת הוֹלְכוֹת עֲטוּפוֹת בְּמִטְפָּחוֹת וְלֹא בְּפְאוֹת.

ו - תסא

הַחֲזוֹן הַגָּדוֹל "שְׁלוֹסֶבֶרְג" שֶׁמְעִיר גְּרָאדִּזְיִסְקָה, שֶׁהָיָה חֲזוֹן מִפְּרָסָם בְּעוֹלָם, חִבֵּר נֶסֶח מֵיחָד עַל תְּפִלַּת "אָנָּה בְּכַח" וּרְל"י ז"ל יָדְעוּ הַיֵּטֵב עַד כְּדִי כָּךְ שֶׁפֶּעַם שָׁלַח אֵלָיו הַרְבֵּי מִגְּרָאדִּזְיִסְקָה ז"ל שֶׁהָיָה דָר בִּירוּשָׁלַיִם וּבִקְשׁוּ שֶׁיִּבְּאוּ אֵלָיו לְהַזְכִּירוֹ וּלְזַמְּרוֹ לְפָנָיו, בְּאֵמָרוֹ לוֹ 'אַתָּה תִּזְמְרוּ מִדִּיק וְנִכּוֹן' בְּיָדְעוּ וּבְהַכִּירוּ אוֹתוֹ כִּפְמָה דִּיקוֹן גָּדוֹל הוּא בְּנִסְחָאוֹת.

ו - תסב

הָיָה נוֹהֵג בְּהִלְכוֹ לְנַחֵם אַבְלִים. לוֹמֵר לָהֶם וּלְנַחֵמָם עַל פִּי מַה שֶׁאוֹמְרִים לָהֶם הַמְּנַחֲמִים "הַמְּקוֹם יְנַחֵם אֶתְכֶם בְּתוֹךְ שְׂאֵר אַבְלֵי צִיּוֹן וִירוּשָׁלַיִם". שֶׁלְכַאוּרָה אֵיךְ יְכוּלִים אָנוּ לְנַחֵם הָאַבְלִים עַל צָרְתָם הַקְּשָׁה שֶׁלָּהֶם וְכִי מְרַגִּישִׁים אָנוּ הַיֵּטֵב צָרְתָם וְכִאֲבָם הַקְּשָׁה? וְעוֹד לָמָּה מְזַכְּרִים כְּעֵת בְּעֵת הַצָּרָה שֶׁל הָאַבְלִים, צָרָה נּוֹסֶפֶת שֶׁל "שְׂאֵר אַבְלֵי צִיּוֹן"? וְעוֹד כְּדַבּוּרֵי נַחֲמָה? אֵלָּא מְשׁוּם שֶׁמוֹדִיעִים וּמְכַרְיָזִים אָנוּ וְאוֹמְרִים לָהֶם לְאַבְלִים גַּם אָנוּ הַמְּנַחֲמִים אַבְלִים אָנוּ כְּשֶׁאֵר כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָאַבְלִים עַל חֲרָבֹן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַקְּשָׁה, וּבְעַנְיָן זֶה כָּל יִשְׂרָאֵל אַבְלִים, וּמְשׁוּם כֵּן גַּם אָנוּ שְׂיָכִים לְאַבְלִיּוֹת וְנִתְּן אֵף לָנוּ רְשׁוּת לְנַחֵם אֶתְכֶם בְּצָרְתְּכֶם הַקְּשָׁה שֶׁפָּקְדָה אֶתְכֶם.

ו - תסג

אמר פעם לאחד מאנשי-שלומו ש'התאוונ ל'פניו על אשר טעה שוב ושוב באיזה דבר וענן מה אמר לך 'גם אני עשיתי טעיות במשך שנות ימי חיי וכך דרכו של עולם, אולם השתדלתי בכל כחי לבלי לחזר על טעיותי, וזה הנדרש מאתנו שלפחות לא נחזר על טעיותינו עולותינו וחסרונותינו. ואף אתה השתדל בזה מכאן ולהבא יותר ויותר".

ו - תסד

כשאמר לו אחד בענין הרופאים ששלל אותם רבנו, והמליץ אחד עליהם באמרו שהיום בזמננו הרפואה התקדמה ברחב ידיעתה והרופאים של היום אינם כהרופאים שבזמן רבנו, ועל כן ממילא אין השליכה ששלל אותם רבנו קשה כל כך. ענה ואמר שאסור לומר כן, ולא השתנו הדברים כלל.

ו - תסה

כשהיה שואלו מאן דהו איך ינהג בסדר למודו ומה יעדיף בסדר למודו אם סדר כזה או כזה, היה עונה לו "שמר והשגח על זמנך ולמד בהתמדה מה שתלמד וכבר ממילא תספיק הכל".

ו - תסו

שָׁאֵלוּ פֶּעַם אֶחָד שְׁלֹא מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, מִדּוּעַ נוֹהֲגִים אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְרַקֵּד כָּל יוֹם אַחֵר הַתְּפִלָּה וּבְכָל עֵת הַמִּזְדַּמֵּן, עָנָה וְאָמַר לוֹ: אִם רוֹקְדִים הֵם מִהֶסֶתֶם יֵשׁ לָהֶם בְּמָה לְשֹׁמֵחַ, כִּי שְׂמִיחִים הֵם שְׂעַל אֵף דְּרָגָתָם הַקְּטָנָה וְהַנְּמוּכָה אֵף עַל פִּי כֵן זָכוּ לִפְלֵ בְּחֻלְקוֹ וְגוֹרְלוֹ הַטּוֹב שֶׁל רַבֵּנוּ וְלִדְעַת מִתּוֹרוֹת וְשִׁיחוֹת וְעֲצוֹת קְדוֹשׁוֹת וְטְהוֹרוֹת כְּאֵלוֹ. שְׂיֵשׁ בָּהֶם דִּי וְהוֹתֵר, כְּדִי לְעוֹדְדָם וּלְשִׂמְחָם. וְזֶהוּ הָאֱמֶת וְהַנְּכוּן, הַנִּדְרָשׁ מֵאֲתָנוּ שְׂמֵאֲחֵר שְׂזָכִינוּ לְהַתְקַרֵּב לְאוֹר הַגְּדוֹל שֶׁל רַבֵּנוּ מִחוּבְתָנוּ לְשֹׁמֵחַ וְלְרַקֵּד בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּלִי הֶרֶף וּלְהוֹדוֹת לְה' אֵף רַק עַל זֶה בְּלִבְדּוֹ.

ו - תסז

הָיָה אוֹמֵר כָּל עֲנִין יְדִיעַת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים מִרַבֵּנוּ וְאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ תוֹעֲלָתָם רַק לְתוֹסֶפֶת עַל עֲקָרֵי הַדְּבָרִים שֶׁל רַבֵּנוּ, וְאִין שׁוֹם עֲנִין בְּחַפּוּשׁ אַחֵר עוֹד שִׁיחָה וְסְפוּר וְעוֹד שִׁיחָה, כִּי הָעֵקֶר הוּא רַק לְעֶסֶק בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּעֲשִׂיָה מִמֶּשׁ, וְאִזּוּ יַעֲזְרֵהוּ כְּבָר הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שְׂיִדַע מַה שְׂצָרִיף לְדַעַת, וְאָמַר עַל עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא עֲצֻמוֹ לֹא הָיָה שְׂקוּעַ בְּחַפּוּשׁ אַחֵר הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים אֲלֵא שֶׁם לֵב לְהַקְשִׁיב וּמִמִּילָא כְּבָר שְׂמַע מַה שְׂשָׂמַע, כִּי הָעֵקֶר יִסוּד רַבֵּנוּ וְהַתְּקַרְבוֹת אֵלָיו הוּא הַהֲנַהְגוֹת לְמַעֲשֵׂה וּבִפְעַל מִמֶּשׁ. וּמִי שְׂהַכִּירוֹ יִדַע וְהִבִּין שְׂאֵכֵן כִּדְּהִי אֲצֻלוֹ פְּנֵי הַדְּבָרִים. וְאָמַר לְאֶחָד כְּמוֹ שְׂאֲנִי יוֹדַע מַעֲלַת חֲשִׁיבוֹת הַשִּׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים, כֵּן אֲנִי יוֹדַע שְׂיִכּוֹל הָאָדָם לְהַגִּיעַ לְשִׁלְמוֹתוֹ בְּלִי לְדַעַת בְּדוֹקָא אֶת אוֹתָם שִׁיחוֹת וְהַסְּפוּרִים הַמְּסֻפָּרִים בְּחֲשָׂאֵי מִפָּה לְאִזּוֹ.

ו - תסח

הָיָה אוֹמֵר לְעֲנִין שְׂדוּכִים שְׂלֹא שְׂיָדַע וְאֲסוּר לְהַכְרִיחַ אֶת הַשְּׂדוּדִף הַיָּאָה וְהַמִּתְאִים לְמִשְׂדָּדִף וּבִפְרָט לְמִשְׂדָּכְתוֹ. וּכְמֵאֲמַר הַכְּתוּב בְּבִנּוֹת צְלָפְחָד (בַּמְדַּבֵּר לוֹ) "לְטוֹב לְהֵן יְהִי לְנָשִׁים". כִּי נָשִׁים נָתַן לָהֶם בִּינָה יִתְרָה וְעַל כֵּן

ו - תסט

כְּשֶׁשָּׂפַר לוֹ בְּחוֹר אֶחָד עַל פְּגִישָׁתוֹ לְקִרְאָת אֲרוּסָיו עִם בֵּת גִּילוֹ וְשָׁדְדָר עִמָּה
כְּמִשְׁדָּח חֲצִי שָׁעָה. אָמַר בְּתַמְהוֹן. מָה יֵשׁ כָּל כָּךְ הַרְבֵּה לְדַבֵּר "מִשְׁדָּח חֲצִי
שָׁעָה"?

ו - תע

כְּשֶׁשָּׂאָלוּ פְּעַם אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ מֵהוּ יְסוּד הָעֲנָן שֶׁעָלָיו מְשִׁתָּת וְעוֹמֵד
כָּל תּוֹרָתוֹ שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, וּמֵהוּ עֵקֶר הַלְמוּד לְמַעֲשֵׂה הַיּוֹצֵא מִסְפָּרָיו
הַקְדוּשִׁים, עָנָה לוֹ: יְסוּד כָּל עֲנָנֵנוּ הוּא עֲבוּדַת הַסְּבָלָנוֹת וּבְחִינַת מָה
שֶׁאָמְרוּ רַז"ל "הִבָּא לְקִנּוֹת אֶפְרָסִמוֹן אוֹמְרִים לוֹ 'הַמֵּתָן', הַמְּבַאֵר בְּתוֹרָה
ו', וְהִינוּ לְאָגָר כֹּחַ וְסְבָלָנוֹת וְלְהַמְתִּין הַרְבֵּה לִישׁוּעַת ה' בְּכָל עֵת,
וְלְהַרְבּוֹת בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים לְלֹא הָרָף וְאַרְיִכוֹת אַפִּים מִמְּלָגַת עַד שִׁזְזָה
לְמָה שִׁזְזָה כָּל אֶחָד לְפִי הַשְׁתַּדְּלוּתוֹ בְּעֲנָן זֶה. וְכַפִּי כְחוֹ בְּבַחֲיַנַּת הַהַמְתַּנָּה
וְהַסְּבָלָנוֹת כֵּן יִתְעַלֶּה יוֹתֵר, עַד שִׁיִּגִיעַ לְתַכְלִית הַנְּדָרָשׁ מִמֶּנּוּ. וְסָבִיב קִטְב
זֶה סוֹבְבִים וְהוֹלְכִים כָּל תּוֹרוֹתָיו וְשִׁיחוֹתָיו שֶׁל רַבֵּנוּ וְתַלְמִידָיו זצ"ל.

ו - תעא

כְּשֶׁשָּׂאָלוּ פְּעַם אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֲנָן מֵה שֶׁיֵּשׁ לְפַעְמִים שְׂמִחַמַת כָּל
מִינֵי טְרָדוֹת גְּשָׁמִיּוֹת נִשְׁתַּבֵּשׁ אֶצְלוֹ סֵדֵר יוֹמוֹ, וְשָׂאֵל אִם אַחַר שְׂגָמַר כָּל
עֲנָנָיו וְסִדּוּרָיו וְחוֹזֵר לְתַלְמוּדוֹ אִם יַחֲזֹר וְיַפְרַע וְיִשְׁלִים אֶת חֶק סֵדֵר לְמוֹדוֹ
שֶׁהַחֲסִיר, וְעַל יְדֵי זֶה יִשְׁתַּנֶּה שׁוֹב כָּל הַמִּשְׁדָּח סִדְרָיו כְּהַרְגֵלוֹ, אוֹ שִׁימְשִׁיד

לְלַמֵּד כְּפִי סִדְרוֹ תִּדְוֹר בְּאוֹתוֹ עֵת שְׁעוֹמֵד בּוֹ וּכְפִי שְׁמִסְפִּיק. עֲנֵה לּוֹ רַבִּי לְוִי
יִצְחָק ז"ל מִמָּה נִפְשָׁךְ, אִם עֲסַקְתָּ בְּצַרְכֶיךָ מִחֲמַת שְׁהִיִּתָּ צָרִיךְ בְּהַכְרַח
לְעֵסֶק בָּהֶם הָרִי שְׁעֵסֶקְתָּ בְּדָבָר טוֹב וְנִצַּרְתָּ וַיִּמָּה לָךְ לְדָאג, וְעַתָּה כְּשֶׁהֲנִיךְ
חֹזֵר לְלַמּוּדֶיךָ, הַמְשִׁיךְ לְעֵסֶק בְּתוֹרָה כְּפִי סִדְרוֹ בְּעֵת זֹו וְכַבְכָּל הַיָּמִים.
(וּרְאֵה בְּשִׁיחוֹת הַר"ן סִימָן רַס"ט).

ו - תעב

הָיָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי-שְׁלֹמֹנִי שֶׁדָּרַב בְּאוֹמֵן שֶׁנִּחְלָה בְּנוֹ עַד כְּדֵי מִיתָה מִמָּשׁ וּבָא
אֵלָיו לְשַׁאֲלוֹ מִה יַעֲשֶׂה, אָמַר לוֹ רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל קַחְהוּ אֶל צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל
וְהִפְצֵר שָׁם בְּתַפְלָה וְתַחֲנוּנִים, וְאָמַר לוֹ, אֵיךְ אֶקַּחְהוּ וְהָרִי הוּא מְרַתֵּק
לְמַטָּתוֹ מִבְּלֵי נוֹעַ, אָמַר לוֹ קַחְהוּ עִם מַטָּתוֹ, וְהוּא בְּתַמִּימוֹתָיו שָׁמַע בְּקוֹלוֹ
וְהִתְאַסְּפוּ יַחַד עִמּוֹ עוֹד כְּמָה מֵאַנְשֵׁי-שְׁלֹמֹנִי וְהִעֲלוּהוּ שׁוֹכֵב עַל מַטָּתוֹ
לְבֵית הַצִּיּוֹן, וְשָׁם הִתְפַּלְלוּ וְצָעְקוּ לְה' בְּתַפְלָתָם בְּלֵב נִשְׁבָּר עַד מְאֹד, וְאָכֵן
חֹזֵר לְבְרִיאֹתוֹ וְיִצָּא מִכָּל סַפְּנָה עַד שֶׁהִבְרִיא לְגַמְרֵי וְהָיָה הַדָּבָר לְנֶס.

ו - תעג

הָיָה מִפְּרִנְס אֵיזָה מְשֻׁךְ זָמַן אֶת אֶחָד וְהָיָה דוֹאג עֲבוּרוֹ מְאֹד וְאָף עַל פִּי כֵן
לֹא עָזַר לוֹ הַדָּבָר כִּי הִלֵּךְ זֶה וְהִלְשִׁין עָלָיו עַל עוֹנוֹ הַגָּדוֹל שֶׁמְלַמֵּד תּוֹרָה
לְנִעְרִים וּבָאוּ וְתַפְסוּהוּ, וְהִעֲנִישׁוּהוּ שְׁיַעֲבֹד עֲבוֹדוֹת שָׂרוֹת בְּבֵית הַמְּשַׁפֵּט
שֶׁבְּאוֹמֵן מְשֻׁךְ חֲדָשִׁים יָמִים, וְהִיִּתָּה עֲבוֹדָתוֹ הַתְּרַת קְשָׁרִים שֶׁנִּסְתַּבְּכוּ
בְּחוּטִים וְחִבְלִים וְהִיִּתָּה זֹאת עֲבוֹדָה מְפָרֶקֶת מְאֹד מְאֹד.

ו - תעד

ספר שבעת שהיתה זוגתו, בתו של רבי אהרן קיבל יטשער ז"ל נזכרת
לפעמים מנגוני ליל שבת שבבית אביה, וכן בעת ישיבה בשלחן לאמירת
הגדה של פסח וכדומה, כשהיתה נזכרת מתנועות הנגון וההתלהבות
שראתה וזכרה מבית אביה לא יכלה להתאפק והיתה בוכה לעצמה מרב
געגועים וכסופים.

ו - תעה

פעם ברצותו להדגיש כמה צריכים לברח מלעשות שום חובות והלואות.
אמר פעם על עצמו: מעודי לא רשמתי שום חוב בחנות המכלת ואף מיום
זה ליום המחרת.

ו - תעו

התאוונ לפניו פעם אחד ואמר לו: הנה באתי והשתטחתי על ציון רבנו
הקדוש בערב ראש-השנה כנהוג ומשום מה איני מרגיש שום חיות, ואין
לי שום חיות לפרש שיתתי לפני ה' כראוי. ענה לו רבי לוי יצחק ז"ל שסבה
זו נובעת מטעם זה שבתפלתו ובקשותיו רק חוזר והולך ומפרט
חסרונותיו ועולותיו שעשה במשך כל השנה, ואינו מתחיל בדבוריו לשבח
את השם יתברך על כל הטובות אשר גמל אותו, ואלו מעתה ישתדל
להתחיל בדרך זו, דהינו שתחלה יודה לה' יתברך על כל חסדיו וטובות
אשר גמלהו ועל אשר זכה בסיעתא דשמיא לעשות הרבה טוב, ואחר כך
יפציר לפניו יתברך שיזכהו להתעלות יותר ויותר ולעשות רצונו יתברך
בשלמות יותר, ואם יתנהג באפן כזה ירגיש חיות ושמחה ויוכל בודאי
לפרש כל לבו לפניו יתברך כהגון. ואכן קיבל את עצתו, אחר כך הודה לו
שהואיל לו הדבר מאד.

ו - תעז

ספר שזוכר איך שהגיע לאומן מכתב מארץ ישראל שנשלח מהרה"ח רבי שמואל הורביץ ז"ל ובקש בכתב זה שיזכירו בתפלתם את בנו רבי משה נחום ז"ל בפרטו שם, היות והרי הוא כבר כבן חמש שנים ועל כן יתפללו נא בעדו שיזכה להכנס בדרך רבנו הקדוש שיתפלל לפני ה' כראוי ושיזכה לקיים עצת ההתבודדות מדי יום.

ו - תעח

היה אומר לענין זה שאנו יודעים מראברי"נ ז"ל שהיה עוזב את ביתו משך כל ימות השבוע, והיה סובב והולך בהתבודדות משך כמה ימים, וכן רבי עוזר תלמיד מוהרנ"ת ז"ל ועוד עובדי ה' גדולים, שפשוט לו שהיו נזקרים בתפלה במנון, ולא החסירו חלילה קדישים וקריאת התורה, וקדשה, וברכו וכדומה. ואינו מעלה על דעתו כלל וכלל לחשב שהפסידום משך שנות ימי עבודתם הקדושה, אולם ידעו איך להסתדר בזה כל אחד במקומו.

ו - תעט

ספר איך שפעם היו נזקרים כל החסידים ההולכים בדרך הבעל-שם-טוב זצ"ל, לבלי לאכל כלל וכלל קדם התקיעות שבראש-השנה. שפעם ביודותו היה נחלה ונחלש מאד. והלך אביו ז"ל לשאל את הרב שבעיר איך ינהג עמו והאם יכולים להקל עבורו שיאכל לפני התקיעות.

ו - תפ

היו אנשי-שְׁלוֹמֵנוּ מְדַגְּיִשִּׁים וְאוֹמְרִים שְׁכָל הָעֲבוֹדוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁמִכְנִיסִים בְּתַפְלַת שְׁחָרִית בְּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבִרְכַּת הַמְּאוֹרוֹת וְכוּ' כֹּל זֶה הוּא כְּהִכְנָה לְקִרְאָת הַדְּבָקוֹת הַגְּדוּלָּה שֶׁנִּזְכָּה לָהּ בְּתַפְלַת "הַשְּׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה", וְכֹל דְּבָקוֹת הַתַּפְּלָה שֶׁבְּתַפְּלַת י"ח שֶׁהִיא בְּחָרֵשׁ וּבְדוּמְיָה זֹכִיךְ לָהּ לְפִי הַצְּעָקוֹת וְהַהֲתַאֲמָצוֹת וְהַכְּחוֹת שְׁמִכְנִיסִים לְפָנֶי זֶה, הֵינּוּ בְּסֹדֶר הַקְּרִבּוֹנוֹת וּפִסּוּקֵי דְזִמְרָה וּבִבְרָכוֹת הַתַּפְּלָה וּבְקִרְיַאת שְׁמַע וְכוּ'.

ו - תפא

שָׁמַע אוֹתוֹ פַּעַם אֶחָד בְּתַפְּלָתוֹ בְּכַתֵּל הַמַּעֲרָבִי אִידָּ שְׁמִפְצִיר בְּתַפְּלָתוֹ וּבִקְשׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַצִּילֵהוּ מִגְּאֻוֹה וּגְדֻלוֹת, וְטָעַן וְאָמַר: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲזָרְנִי שֶׁלֹּא אֶטְעָה עֲצָמִי וְלֹא אֶשְׁכַּח אֶת מְקוֹמִי הָאֲמִתִּי עַל אֵף שֶׁאֶשְׁמַע שְׁמִשְׁבָּחִים אוֹתִי אֶפְלוּ אֲלֵפִים אֲנָשִׁים, וְלֹא אֶתְבַּלְבַּל וְאֶדְמָה לַחֲשֵׁב שֶׁאוֹלֵי נְכוּנִים דְּבָרֵי שְׁבָחָם שְׁמִשְׁבָּחִים וּמְפָאֲרִים אוֹתִי וְלֹא אֶטְעָה לַחֲשֵׁב שֶׁאֶכּוֹן רְאוּי אֲנִי לָזֶה, וְאֶכּוֹן מַעֲמָדִי כִּזְאת, חֲלִילָה וְחֲלִילָה, אֶלֶּא שְׁמִרְנִי וְהַצִּילֵנִי מִזֶּה. וְאֶדַע וְאֶזְכֹּר הֵיטֵב הֵיטֵב אֶת מְקוֹמִי הָאֲמִתִּי כִּמָּה אֲנִי רְחוֹק מִמָּדָּ וּמִתּוֹרַתָּה וּמִקְדָּשְׁתָּ הַצְּדִיקִים וְכֹן חֲזַר וְהִפְצִיר בְּתַפְּלָתוֹ בְּלִשׁוֹנוֹת אֵלוֹ.

ו - תפב

כְּשֶׁהֲתוֹכַח פַּעַם אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עִמּוֹ בְּפִרוּשׁ הַשִּׁיחָה שֶׁאָמַר רַבְּנוּ (חֵי מוהר"ן סִימָן שַׁעֲט) לְרַבֵּי נִפְתָּלִי לְעֵינֵן סִפְרֵי הַמִּדּוֹת אִם קָאִי תַבְת "חֲבֵר וְיָדִיד, וְאֶהוּב, וְנֶאֱמָן" עַל הַסִּפְרֵי אוֹ עַל רַבֵּי נִפְתָּלִי שֶׁאֵלּוֹ נֶאֱמָרוּ הַדְּבָרִים. עֲמַד רַבֵּי לְוִי יִצְחָק ז"ל בְּתַקֵּף עַל דְּבָרָיו שֶׁכְּדָבְרוּ לְמַדּוֹ וּפְרָשׁוֹ אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּאוּמָן, שֶׁכּוֹנֵת רַבְּנוּ בְּתַבְת 'חֲבֵר' הִיָּה עַל הַסִּפְרֵי שֶׁכָּנָה רַבְּנוּ אֶת הַסִּפְרֵי בְּשֵׁם יָדִיד, חֲבֵר, אֶהוּב וְנֶאֱמָן. וְכִשְׁשָׁאֵל אוֹתוֹ אֶחָד מֵהַ נִפְקָא מִנָּה אִם קָאִי עַל הַסִּפְרֵי אוֹ עַל רַבֵּי נִפְתָּלִי וּמַה בְּכָךְ עַד כְּדֵי לְהַתְּנַכֵּחַ בְּזֶה, עָנָה לוֹ רַבֵּי לְוִי יִצְחָק ז"ל חֲלוּק דְּבָרִים גְּדוּל יֵשׁ בְּכָךְ, כִּי אִם קָאִי הַדְּבָר עַל רַבֵּי נִפְתָּלִי הֲרִי שְׁרַבֵּי נִפְתָּלִי כְּבָר אֵינּוּ עִמָּנוּ בֵּין הַחַיִּים וְאִם כֹּן חָסַר לָנוּ אֶחָ וְרַע

אֲמַתִּי, אֹלָם אִם קָאִי הַדָּבָר עַל הַסֵּפֶר, הֲרֵי הַסֵּפֶר נִמְצָא עִמָּנוּ וְעַם כֵּן
נִמְצָא אִף לָנוּ כִּיּוֹם חֵבֵר וַיִּדְיֵד אֲמַת כְּמוֹהוּ. וְאַשְׁרֵנוּ מֵה טוֹב חֶלְקֵנוּ שֶׁזָּכִינוּ
לוֹ. וְעַלֵּינוּ לְהַשְׁתַּדֵּל לְשֹׁמֵר עַל חֵבֵר טוֹב כְּמוֹהוּ כְּרֵאוּי.

ו - תפג

אָמַר עַל הָרֵאשׁ-הַשָּׁנָה הָאֲחֵרוֹן שֶׁהָיָה בְּאוֹמֶן, דְּהֵינּוּ שְׁנַת תַּרְצ"ט שֶׁהָיָה אָז
בְּסִפְנֵת חַיִּים מִמֶּשׁ, כִּיִּדוּעַ וְכִמְעַט שֶׁתִּפְסוּהוּ "רֵאשׁ-הַשָּׁנָה זֶה, הוּא הַחֲבִיב
עָלֵי מִכָּל עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ רֵאשֵׁי הַשָּׁנִים שֶׁזָּכִיתִי וְהֵיטִי בְּאוֹמֶן".

נוֹסְחָאוֹת

-

מִנְהֵגִים

ו - תפד

נִסְחַת הַתְּפִלָּה שֶׁהִתְפַּלֵּל רַבִּי לְוֵי יִצְחָק ז"ל אֶת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה שֶׁל עָרֵב רֵאשׁ-
הַשָּׁנָה הָיָה מְדִיק כְּפִי הַנִּסְחַח שֶׁהִתְפַּלֵּל הַשֵּׁי"ץ רַבִּי אֲבָרָהָם סוֹפֵר שֶׁטְרִינְהָרֶץ
ז"ל.

ו - תפה

רַב רַבּוֹ שֶׁל הַנִּסְחַח הַמְּקַבֵּל אֶצְלָנוּ כִּיּוֹם בְּתִפְלַת רֵאשׁ-הַשָּׁנָה וַיּוֹם כְּפוּר הוּא
אוֹתוֹ נִסְחַח שֶׁהִתְפַּלֵּל בּוֹ רַבְּנוּ בְּזִמְנוֹ. וּמִיַּחְסוֹת לְהַרְבֵּה הַמְּגִיד מְטָרְהוּיָץ ז"ל.

ו - תפו

נִסַּח הַתְּחִלָּת חֲזַרְתָּ הַתְּפִלָּה שֶׁבְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְכֵן נִגּוּן הַהִתְחַלָּה שֶׁל "כָּל נְדָרִי" הוּא מֵהַצְדִּיק רַבִּי מֹשֶׁה שֶׁפִּירָא זצ"ל בֶּן הַצְדִּיק רַבִּי פִּנְחָס מִקְאֲרִיץ זצ"ל.

ו - תפז

נִסַּח הַנְּגוּן בְּפִיּוֹט "אָדוֹן עוֹלָם", שֶׁבְּתְּפִלַּת רֵאש־הַשָּׁנָה שׁוֹנָה הוּא מִנְּסַח הַנְּגוּן שֶׁל יוֹם כְּפוּר וְלֹא כְּנִהוּג אֲצֵלְנוּ הַיּוֹם. וְאָמַר רַבִּי לׁוֹי יִצְחָק שֶׁרְצָה לְהַקְפִּיד בְּזֶה וּלְהִנְהִיגוּ בֵּין אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ אִוְלָם לֹא הָיָה בְּכַחוֹ לְשָׁנוֹת הַדָּבָר בְּגִלְל שֶׁלֹּא יָדְעוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁבְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הִנְסַח הַזֶּה. נִסַּח זֶה יָדוּעַ הוּא לְבַקִּיָּאִים, וְהָיוּ מְזַמְּרִים אוֹתוֹ בַּעֲת אֲמִירַת אָדוֹן עוֹלָם בְּלֵיל יוֹם כְּפוּר אַחַר תְּפִלַּת עֶרְבִית.

ו - תפח

בְּאוֹמֵן נִהְגוּ שֶׁמִּסְיּוֹם קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהַכְרִיז הַחֲזוֹן "ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲמַת" לֹא הָרִים קוֹלוֹ עוֹד עַד הַגִּיעָם כָּלֵם לְתַבַּת "ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד - צוּר יִשְׂרָאֵל", וְלֹא כְּמִנְהַגֵּנוּ הַיּוֹם. וְכָל זֶה כְּדִי לְתַת לְצַבּוּר לְשִׁפְךָ תְּפִלָּתָם בְּכָל לֵב וּבְלִי לְהַפְסִיקָם בְּאֲמָצַע הַתְּעוֹרְרוֹתָם וּמִשׁוּם כֵּן גַּם לֹא הֶאָרִיכוּ הַחֲזָנִים בְּנִסְחָאוֹת לְהַפְסִיק הַרְבֵּה אֶת הַקָּהָל מִרְצֵף תְּפִלָּתָם הַמְתַּלְהֶבֶת.

ו - תפט

ר"נ מטולטשין ז"ל הָיָה נוהג לנגן אֶת הַפִּיט שְׁבִימִים הַנוֹרָאִים מְלֻדָּ עֲלִיוֹן
- לְעֵדֵי עַד יְמֻלְחָד, בְּנִגּוֹן הַמוֹשֵׁר בְּפִי אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ עַל "י"ק רַבּוֹן עָלֶם
וְעֲלֵמֵיָא" הַיְדוּעַ לְמַנְגְּנִים.

ו - תצ

בְּנִסַּח "הַיּוֹם תֵּאֲמָצְנוּ" שְׁבִתְפִלַּת רֵאש־הַשָּׁנָה לֹא הָיוּ מְנַגְּנִים אוֹתוֹ בְּנִגּוֹן,
וְהָיָה הַחֲזוֹן אוֹמְרוֹ בְּנִסַּח מִיַּחַד הַיְדוּעַ לְחֲזוֹנִים.

ו - תצא

נְהוּג הָיָה בְּרֵאש־הַשָּׁנָה שְׁהַבְעֵל מוֹסָף הוּא הָיָה גַם מִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת מְעָרִיב
בְּלֵיל יוֹם טוֹב, וְכֵן בְּיוֹם כְּפוּר הַתְּפִלֵּל הַבְעֵל מוֹסָף תְּפִלַּת כָּל נְדָרֵי וְתְפִלַּת
נְעִילָה.

ו - תצב

רַבֵּי אַבְרָהָם סוֹפֵר הָיָה נוהג לנגן בַּפִּיּוֹט "אֲמָנָם כֵּן" שְׁבִתְפִלַּת לֵיל יוֹם כְּפוּר
בְּנִגּוֹן "י"ק רַבּוֹן עָלֶם" הַיְדוּעַ לְבִקְיָאִים.

ו - תצג

רבי לוי יצחק ז"ל בתפלתו תפלת נעילה לא הטריח את הצבור בחזרת שלש עשרה מדות בכל פעם להתחיל בכל פעם מתבות "אל הורית" ורק בסיומו היה מגביה קולו כדי לכוון בה את תפלת הצבור ואמר מפרש שנוהג כן כדי שלא להטריח את הצבור העומדים בתעניתם.

ו - תצד

באומן לא נהגו הכהנים לעלות לדוכן לברך את הקהל כי אם בשלש רגלים בנהוג בחוץ לארץ אולם דוקא כשלא חל בשבת, ואם חל בשבת לא עלו, לבד מיום כפור שחל בשבת.

ו - תצה

הנגון המושר בליל פסח על הזמר "אדיר הוא" שמעו רבי לוי יצחק מהיהודי הזה שהתאכסן אצל חותנו של רבי אהרן קיבליטשער מתחלתו היה עשיר גדול והעני אחר כך מאד, ונצל מכריתת רגלו בזכות המקנה (וכמסופר לעיל חלק ה סימן תט).

ו - תצו

נְהַגוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו לְבָלִי לְהַסְתַּפֵּר בְּיָמֵי הַסְּפִירָה עַד עָרֵב שְׁבוּעוֹת מִמָּשׁ.
וְכַשֵּׁיטַת הָאָרִיז"ל הַמְבֹאֵר בְּפוֹסְקִים.

ו - תצז

בְּתַשְׁעָה בָּאָב הָיוּ נוֹהֲגִים לומר בְּרִכַּת שְׁעֵשָׂה לִי כָּל צָרְכֵי כְּשֶׁאֵר יָמוֹת
הַשָּׁנָה.

ו - תצח

בְּתַשְׁעָה בָּאָב הָיוּ כְּאֵלֶּה שְׁאָמְרוּ 'תִּקְוֹן יְאֵה' בְּלִבְד וְכֵאֵלֶּה שְׁלֹא אָמְרוּם.
וְהָיוּ כְּאֵלֶּה שְׁדַלְגוּ עַל פְּסוּקֵי הַתְּהִלִּים שְׁבִסְדֵּר הַתִּקְוֹן.

ו - תצט

בְּעֵנֶן אֲמִירַת תְּפִלָּה ל"ג שְׁבַלְקוּטֵי תְּפִלוֹת חֶלֶק ב' הַמִּיֶּסֶד עַל תּוֹרָה ס"ז
לְקוּטֵי מוֹהֲר"ן חֶלֶק ב' הָיוּ אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּתַשְׁעָה בָּאָב אַחֵר
חֲצוֹת הַיּוֹם כִּי מַחְמַת שְׁכָתוֹב בּוֹ גַּם נְחָמוֹת עַל כֵּן לֹא אָמְרוּהוּ כִּי אִם לְאַחֵר
חֲצוֹת הַיּוֹם.

ו - תק

כְּשָׂרְצוּ כַּמָּה מִהַמְקַרְבִּים הַחֲדָשִׁים לְקַבֵּעַ אֶת הַנֶּסֶח "הַרִינֵי מְקֻשָּׁר" בְּקִיר הַקְּלוּיז שֶׁבְּאוּמָן, אָמְרוּ לָהֶם בְּצַחוֹת אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו הַוְּתִיקִים, רַבֵּנוּ בְּשִׂיחוֹת הַר"ן סִימָן רצ"ו צִוָּה לומר "הַרִינֵי מְקֻשָּׁר", אָבֵל לֹא צִוָּה לְתַלּוֹתוֹ עַל הַקִּיר "דְּעַר רַבִּי הָאֵט גִּיהֵיִסֵן זָאגֵן אָפְעַר נִישְׁט סִיזָאל הַיִּינְגֶען".

ו - תקא

בְּאוּמָן לֹא נִהְגוּ לומר תִּקוּן הַכְּלָלִי לֹא בְּלוֹיֹת הַמֵּת וְלֹא בְּקַבּוּרָתוֹ, כְּמוֹ כֵּן לֹא אָמְרוּהוּ קִדְּם הַבְּרִית כְּמוֹ אֵלּוּ הַנוֹחֲגִים כֵּן כָּאֵן בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל.

ו - תקב

בְּעֵינֵינוּ סִדֵּר תִּקוּן חֲצוֹת הַמוּבָא מִהָאֲרִי"ז לְהַנִּיחַ אֶפְרַם מְקַלָּה עַל רֹאשׁוֹ וְיַעֲמֹד אֶצֶל הַמְּזוּזָה וְכוּ'. הִנֵּה אוֹמֵר רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁבְּעֵינֵינוּ זֶה יִנְהַג כָּל אֶחָד כְּפִי הַדְּבָר שֶׁמְבִיא אוֹ לְהַתְעוֹרְרוֹת בְּהַשְׁתַּפְּכוֹת נֶפֶשׁ יוֹתֵר. וְכֵמוֹ כֵּן אִם מְרַגִּישׁ יוֹתֵר הַתְּעוֹרְרוֹת לומר הַתִּקּוּן בְּצַבּוֹר יֵאֱמָרְנָה בְּצַבּוֹר וְכַדּוּמָה אוֹלָם אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו לֹא נִהְגוּ לְאָמְרוֹ בְּמִנְיָן.

ו - תקג

נִהְגוּ אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמֵנו שֶׁבְּחוּץ לְאַרְץ לומר בְּתִקּוּן חֲצוֹת' שֶׁבְּשַׁנַּת הַשְּׁמִטָּה הֵן תִּקּוּן רַחֵל וְהֵן תִּקּוּן יֵאֱמָרְנָה.

ו - תקד

נִסַּח אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנו לומר בְּקִדְשׁ תַּבַּת 'יִתְגַּדֵּל' בְּצִירֵי וְלֹא בְּפִתַח.

ו - תקה

בְּקִדְשׁ, אַחַר הַתְּבוּת 'שְׁמִיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא' לֹא עָנוּ 'אָמֵן', כְּדַעַת
הַמַּחְבֵּר בְּסִימָן נ"ו ס"ב אֶלֶּא אָמְרוּ 'בְּרִיךְ הוּא לְעֵלָּא מְכַל בְּרַכְתָּא'. או
בְּרִיךְ הוּא לְבַד כְּדַעַת הַרְמ"א שֶׁס.

ו - תקו

הָיוּ מְקַפִּידִים לְכַתְּחֵלָה לְקִרְוֹת שְׁמוֹת (שְׁנַיִם מְקַרְא וְאַחַד תַּרְגוּם) לְאַחַר
הַצְּהָרִים שֶׁל יוֹם הַשְּׁשִׁי וְדוֹקָא לְאַחַר טְבִילַת הַמְּקוּוֹה.

ו - תקז

בְּחִזְרַת הַשִּׁיץ בְּלֵיל שַׁבַּת הָיוּ אוֹמְרִים 'וְהִנְחִילֵנוּ וְכוּ' בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת
קְדֻשָּׁה בְּפִתַח וְלֹא שַׁבַּת בְּקִמְצָה.

ו - תקח

בְּלֵיל שַׁבָּת הָיוּ נוֹהָגִים לְשִׁיר הַזְמָר "שְׂפָעֵנוּ", פְּעָמִים בְּנִגּוֹן הַמְּפָרָסִם
וּפְעָמִים בְּנִגּוֹן הַשְּׁנִי הַיְדוּעַ לְבָקִיאִים.

ו - תקט

נִהְגוּ הַמְתָאֲכָסְנִים שְׁהִתְאָכְסְנוּ אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת לִזְמַר קְדוּשַׁת בְּלֵיל שַׁבָּת
בְּיַחַד עִם הַמְקַדָּשׁ (מְלַבֵּד נְשִׁים) וּמִטַּעַם שְׂלֵא יִהְיֶה אַחֵר כְּדֹ הַפֶּסֶק בֵּין
הַנְּטִילָה לְבִרְכַּת "הַמוֹצֵיא" שְׂיִצְטָרְכוּ לְהַמְתִּין זְמַן רַב מְדִי לְבִרְכַּת
הַמוֹצֵיא מִחֲמַת הָאוֹרַח הַמְקַדָּשׁ לְבַדּוֹ, וְכֹל זֶה לְרַב הָעֲנִיּוֹת שְׂלֵא יִהְיֶה לָהֶם
לָחֵם מְשֻׁנָּה מְיַחַד עֲבוֹר הָאוֹרַח. (וְעַיִי בַּמִּשְׁנָה סִי תַפְי"ח סָק"ח שֶׁאֵין זֶה
לְכַתְחִילָה).

ו - תקי

בְּנִסְחָ אֲזָמַר בְּשִׁבְחֵינוּ הָיוּ אוֹמְרִים "נִעְבֵּד לְהוֹן כְּתָרֵינוּ" וְלֹא יִנְעָטְרוּ לְהוֹן.

ו - תקיא

נִסַּח הַנְּגוּן עַל הַזְמָר 'כָּל מְקַדָּשׁ שְׁבִיעִי הוּא עֲתִיק עוֹד מִזְמַן רַבְּנוּ ז"ל, בְּתִבּוֹת "קוּם קְרָא אֱלֹהֵינוּ", "אֲכַל בְּשִׂמְחָה" שֶׁבַּזְמָר 'מָה יְדִידוֹת', חוֹזְרִים עֲלֵיהֶם בְּנִסַּח הַנְּגוּן ג' פְּעָמִים כְּיָדוּעַ לְמַנְגִּינִים. וּבְסִיּוֹם הַזְמָר שֶׁל "כָּל מְקַדָּשׁ שְׁבִיעִי" לֹא הָיוּ מְפַסְיָקִים אֲלָא הָיוּ מְסַמְיָכִים תַּכְף עִם הַתִּבּוֹת תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים, אֶת הַזְמָר שֶׁאַחֲרָיו "מְנוּחָה וְשִׂמְחָה".

ו - תְּקִיב

הַזְמָר הַמּוֹשָׁר בְּפִי רַב אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ בְּלִיל שַׁבָּת עַל "מָה יְדִידוֹת מְנוּחָתְךָ", חִבְרוּ רַבֵּי מֵאִיר לֵיב בְּלַעֲכֶעַר הַנֶּפֶח ז"ל. רַבְּנוּ בְּעֶצְמוֹ שֶׁר בְּנִסַּח אַחֵר הַיָּדוּעַ בֵּין הַמְּנַגִּינִים.

ו - תְּקִיג

הַמְּנַהֵג שְׁנוֹהֵגִים אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ לוֹמַר אֶת הָעֲשָׂרָה מִזְמוֹרִים אַחֵר הַתְּפִלָּה בְּתִפְלַת שַׁחֲרִית שֶׁל שַׁבָּת. הַנְּהִיגוּ זֹאת בְּאוֹמֵן הַמְּקַרְבִּים הַחֲדָשִׁים שֶׁהִגִּיעוּ מִפּוֹלְנָא, אַחֵר מְלַחֲמַת הָעוֹלָם הָרִאשׁוֹנָה. כְּפִי שֶׁהָיָה נְהוּג בֵּין אֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמְנוּ שֶׁבְּפוֹלִין.

ו - תְּקִיד

הַנְּגוּן עַל הַפְּסוּק "וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת", חִבְרוּ רַבֵּי יֶרַחַס חֲזוֹן הַמְּפָרְסָם שֶׁהָיָה דָר בְּאוֹמֵן בְּדוֹרוֹ שֶׁל רַבֵּי נֶפְתְּלִי ז"ל, הוּא הָיָה אָדָם צַדִּיק וְגָדוֹל וּמְפָרְסָם, וְהָיוּ כָּל תְּנוּעוֹת נְגוּנָיו בְּכֹנֶה גְדוֹלָה וְאָף בְּזְמָר זֶה הַדְּגִישׁ אֶת הַתִּבּוֹת "שְׁנֵי כְּבָשִׁים", בְּכַפִּילוֹת לְהוֹרוֹת וּלְהַדְּגִישׁ אֶת הַמִּיחָד שֶׁיֵּשׁ בְּקַרְבָּנוֹת מוֹסָף שֶׁל שַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ כְּשֶׁאֵר הַיָּמִים טוֹבִים, שֶׁהָיוּ שְׁבַעַה כְּבָשִׁים, וְשַׁבָּת הוּא הַמִּיחָד

בְּקִרְבָּנוּ "שְׁנֵי כְּבָשִׂים" (רְמֵז זֶה הָיָה אוֹמֵר הֲרַה"ח רַבִּי אֶלְחָנָן סְפָקטוֹר ז"ל). (וּרְאֵה עוֹד בַּחֲלֵק ד' סִימָן רַלְה).

ו - תִּקְטו

בְּסֵעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת לֹא הָיוּ מְזַמְרִים בְּאוֹמֵן אֶת הַפְּזֶמוֹן "י"ק רַבּוֹן עָלַם".

ו - תִּקְטז

הַקְּפִידוֹ אֲנִישֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ בְּעֵת יוֹשְׁבֵם יַחַד בְּעֵת סֵעוּדָה שְׁלִישִׁית שֶׁל שַׁבָּת לְלַמֵּד תּוֹרָה בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן, בְּלִמּוּדוֹ בְּדוּקָא, וְלֹא בְּשִׁיחוֹת מוֹסֵר וְהִתְעוֹרְרוֹת שְׂסָבִיב עֵצֶם הַלְמוּד הַכְּתוּב בְּסִפֵּר, כִּי מִחֲמַת יוֹשְׁבֵם בְּבֵית הַכְּנֻסֶת הַקְּפִידוֹ וְהַחֲמִירוֹ מִחֲמַת קִדְשֵׁת בֵּית הַכְּנֻסֶת, בְּדוּקָא עַל עֵצֶם הַלְמוּד כְּפִשׁוּטוֹ.

הָיָה מְקַפֵּיד רַבִּי לױ יִצְחָק ז"ל לְבַלִּי לְאָכַל בְּעֶרְב רֵאשׁ חֲדָשׁ סְעֻדַת הַצְּהָרִים מֵאֲכָל בְּשָׂרֵי אֶלָּא הָיָה דוֹחָה אוֹתוֹ לְעֶרְב לְאָכְלוֹ אַחַר תְּפִלַּת עֶרְבֵית לְכַבּוֹד סְעֻדַת רֵאשׁ חֲדָשׁ.

ו - תִּקִּיז

הָיוּ שְׁנֵהֲגוּ לוֹמֵר נֶסַח הַקְּדִישׁ שְׁלִפְנֵי מוֹסֵף שְׁבִרֵאשׁ חֲדָשׁ בְּנִגּוֹן שֶׁל שַׁבָּת. וַיֵּשׁ שְׂאֲמָרוֹהוּ כְּשֶׁל חַל, אֲבָל לְאַחַר חֲזָרַת הַש"ץ אָמְרוּ הַקְּדִישׁ רַק בְּנִסַּח חַל.

ו - תקיח

היו מאנשי-שְׁלוֹמֵנוּ שְׁנֵהֲגוּ לוֹמַר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ "אֵין פְּאֵלְהֵינוּ" כְּשֶׁל שֶׁבֶת בְּלִי "הַשִּׁיר שֶׁהַלְוִיִּים הָיוּ אוֹמְרִים" וְכוּ'.

זְצוּק"ל

צְדִיקִים

סִיפּוּרִי

ו - תקיט

הָרַב הָרַמְ"א ז"ל חֵי סָדַּךְ לִיג שְׁנִים וְחֵבֵר לִיג סְפָרִים, וּבְהִסְתַּלְקוּתוֹ כְּשֶׁהִסְפִּידוּהוּ מָנוּ שְׁלֹשִׁים וְשָׁלֹשׁ שְׁבָחִים בְּהִנְהֻגַת רַבְנוֹתוֹ, הַשְּׁבַח הַלִּיג הָיָה, שְׁפַעַם אַחַת סָבַב בְּמוֹצָאֵי פּוּרִים בְּכָל הַגִּטּוֹ שֶׁבְקִרְאָקָא וְהַכְרִיז וְאָמַר: "יְהוּדִים אֵל תִּשְׁכַּחוּ לְהַתְפַּלֵּל עֲרַבִית". כִּי לְפַעְמִים מַחְמַת הַשְּׁכָרוֹת וְהַשְּׂמֵחָה וְהַבְּלוּל שֶׁל הַשְּׁכָרוֹת אֶפְשָׁר לְשַׁכַּח הַתְּפִלָּה חַס וְשָׁלוֹם.

ו - תקכ

כְּשֶׁדָּבְרוּ פַעַם הַצְּדִיקִים תַּלְמִידֵי הַבַּעַל-שֵׁם טוֹב מִהַמְתַּנַּגְדִּים הַמְּצִיקִים לָהֶם, הָיָה בִּינְיָהֶם גַּם הַצְּדִיק רַבִּי דָּוִד מִיקְאֵלִיבֶעֶר זְצ"ל. וְעָנָה וְאָמַר אֵינִי מִתְכַּוֵּן חֲלִילָה בְּדַבּוּרֵי נִגְדָם אֶת הָרַב בַּעַל "הַנוֹדֵעַ בִּיהוּדָה", "הוּא הָרִי הוֹשִׁיט אֶת לְבוֹ וּמָסְרוֹ בְּמַסִּירוֹת נַפְשׁ לַהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ". "עַר הָאֵט דָּאָךְ אוֹיֵס גִּישְׁטְרֶעֶקֶט זַיִן הָאֶרֶץ אוֹן הָאֵט זִיךְ מוֹסֵר נַפְשׁ גִּיּוּעַן צוֹ גִּיהַרְגִיךָ וְוַעֲרֹן פֶּאָר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ". וְהַתְּכַוֵּן לְמַעֲשֵׂה מַפְרָסִם שֶׁהָיָה, שֶׁלְפָנָי בּוֹאוֹ לְכַהֵן כָּרַב בְּפֶרָאג כַּהֵן בְּרַבְנוֹת בְּעִיר בְּרָאד, פַּעַם רָאָה בְּיוֹם שֶׁבֶת אֶחָד רָאָה אֶת הַשּׁוֹאֵב מִיֵּם שֶׁשׁוֹחֵב דְלִי מִיֵּם עַל כְּתָפוֹ, גָּעַר בּוֹ וְאָמַר לוֹ "עֲמֹד עַל מְקוֹמְךָ וְאַל תְּזוּז עִם דְלִיךָ הַלָּאָה". אָמַר לוֹ שׁוֹאֵב הַמַּיִם "רַבִּי, מִיֵּם אֵלוֹ נּוֹשָׂאִים אֲנִי אֶל הַפְּרִיץ וְאִם לֹא אֶסְפֵּק לוֹ אֶת הַמַּיִם אֶף בְּיוֹם הַשְּׁבֶת יִרְצַחֲנִי נַפְשִׁי".

אמר לו הרב "אף על פי כן", ושמע בקולו. למחרת אחר השבת כשהלך שואב המים אל הפריץ כדרךכו והביא לו את המים, שאלו הפריץ היכן היית אתמול ומדוע לא הבאת לי מים, ענה לו מרב אימה: הרב צנה עלי את הדבר ועצרני באמצע דרכי. כעס הפריץ ושלח את שליחיו לקרוא לרב שביוא אליו תכף ומיד. תכף כשנכנס אליו הרב נעמד מולו הפריץ כשאקדחו טעון כנגדו ואמר לו כשהוא רותח מפעס: מדוע צוית על שואב המים שלא יביא אלי את המים? ענה לו הרב: משום שתורתנו מצוה שלא יביא" ואם חפץ הנך משום כך לירות בי, ירה בי". ופתח לו את לבו למולו כאומר לו, הנה לבי לפניך אם רצונך הרגני נא הרוג, אבל אני מעמדת לא אזור.

כשראה הפריץ את עז רוחו נרגע ונהפך לגמרי ופיסו עד מאד ואמר לו: רואה אני את עז רוחך ואני מכבדך על כך, וכאות הערכה על הדבר הנה יש לי יער עצים גדול. יער זה צריך להכניס כסף רב, אולם משום מה השוכרים שאני משכיר להם את היער לא מצליחים לטפל בו כראוי, כעת כשראיתי את עז וישר לבכם, סמוך ובטוח אני שאכן אתם תצליחו לשקם אותו, ואכן משכיר אני אותה לכם בזול רב. ואכן החזיקו הרב משך שלש שנים והרויח על ידו סך של שש מאות רענדליך. ולא רצה להשתמש ולהנות מכסף זה שבאה לו מהמצוה שפנע את שואב המים מלחלל את השבת והחזירו כלו לפריץ.

ו - תקכא

הבעל-שם-טוב ז"ל היה מזדמן מפעם לפעם אצל הרב "הנודע ביהודה" מחמת שזוגתו של הבעל-שם-טוב ז"ל הייתה קרובתו, פעם אחר שגמר בעל 'הנודע ביהודה' את תפלתו. נגש אליו הבעל-שם-טוב ואמר לו: "תראתם אכן יפה את הרמב"ם, אבל לא באמצע ברפת חנון המרבה לסלח?" ענה ואמר לו, רבי ישראל! במחילה מכבודכם "איני מתערב בעניינים שלכם אנא ממכם אל תתערבו בענייני". "איר האט שיין פארענטפערט דעם רמב"ם אבער נישט ביי חנון המרבה לסלח' - איך מיש זיך נישט אין אייערע זאכן מישט זאך נישט אין מיניע זאכן".

ו - תקוב

מעשה שספר הבעל-שם-טוב: מעשה במלך גדול שהיה לו בארמונו איש נגן שהיה מנגן באמנות גדולה בכנור, והיה מטיב בנגונו כל כך עד שכלתה נפש המלך לשמעו בכל עת, והיה מבקש ומפציר בו בכל פעם לנגן לפניו, אולם במשך הזמן ולרב נגונו הרגיש המלך שכבר אינו מנגן לפניו כראשונה, הלך המלך והערים עליו בכך שהזמין וקרא לפניו שרים גדולים וחשובים וכן מלכים ממדינות שכנות, ולכבודם התלהב המנגן מחדש ונגן בכל יכלתו, עבר זמן וכבר לא היה למלך את מי להזמין כי כבר הביא והזמין את כל אלהביו ושריו הקרובים והרחוקים, ולרב השתוקקותו לשמע קול נגוניו, בדרך לא דרך הלך וגרם לעורונו של המנגן, והיה אומר לו בכל פעם כשרצה להנות מקול נגונו "הנה פעת הגיע לארמוני שר חשוב וגדול זה", והיה המנגן מנגן עבורו נגונים נפלאים בכל יכלתו כי האמין למלך שאכן שר חשוב הגיע לפניו, וכך היה אומר לו מפעם לפעם כשחפץ היה להנות מנגוניו. כשסיים הבעל-שם-טוב ז"ל מעשה זו אמר "התורה משולה גם היא למנגינה נפלאה אבל לזכות לשמע אותה היטב צריך האדם להוציא את העינים לגמרי מהעולם הזה". "די תורה איז א שיינער ניגון אפער צו הערן גוט דעם ניגון דארף מען די אויגן אין גאנצן ארויס נעמן פון די וועלט". לבלי להביט אליה ולבלי להמשך אחר פתוייה ורק אז אפשר לנגן אותה ולשמעה ולהנות משיריה היטב היטב.

ו - תקוב

התפאר פעם הבעל-שם-טוב ז"ל בתלמידו הגאון הצדיק בעל ה"תולדות יעקב יוסף", ואמר "אלמלא באתי לעולם רק להביא להקדוש ברוך הוא כזה יוסלע כבר היה כדאי". "אויב איך וואלט נישט גיביריינגט צו השם יתברך נאר אזא יוסלע איז שוין אויך כדאי".

ו - תקוב

כְּשֶׁהָיָה פֶּעַם הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל בְּאוֹמֵן רָאָה בְּרוּחַ קֹדֶשׁ בְּמַעֲלַת הַצַּדִּיק רַבִּי דָּוִד חֲזָן שֶׁהָיָה דָר שָׁם, כִּי הָיָה צַדִּיק נִסְתָּר וְהִיָּתָה לוֹ מַעֲרָה נִסְתָּרָת מֵחוּץ לְעִיר שֶׁהִיָּתָה מַעֲרָה עֲמֻקָּה מְאֹד וְשֵׁם הָיָה עוֹבֵד אֶת ה'. וְאָמַר לוֹ בֵּין דְּבָרָיו: יְהוּדִים רַבִּים עוֹד יִנָּצְלוּ תַּחַת אַבְנֶטֶד. "אוֹנֶטֶר דִּיין גְּאָרְטֶל וּוְעֵלֶן זֵיד רֵאטִיוֹעֵן אַסאַד אִידֵן", וְאָכֵן כֶּד הָיָה, שְׁשָׁנִים אַחֵר כֶּד בְּעַת הַפְּרָעוֹת שֶׁהָיָה בְּחֹדֶשׁ תַּמּוּז שְׁנַת תַּקכ"ח בְּרַח הוּא עִם עוֹד שְׁשָׁה עָשָׂר יְהוּדִים לְמַעֲרָה וְשָׁהוּ שָׁם כָּל מִשְׁדֵּד שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים שֶׁל הַרְצִיחוֹת שֶׁרָצְחוּ הַקּוֹזָקִים הַפְּרָאִים בִּיהוּדִים, וְשָׁמְעוּ מִהַמַּעֲרָה אֶת קוֹל הַזְּעָקוֹת וְהַצְּעָקוֹת שֶׁל הַנְּהַרְגִים. אַחֵר כֶּד כְּשִׁינְצָאוּ מִהַמַּעֲרָה רָאוּ אֶת כָּל הַנְּרָצְחִים וְאֶת שְׁפֵד הַדָּם הָרַב שֶׁנִּשְׁפָּד מִדָּם יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׁרִים שֶׁמָּסְרוּ נַפְשָׁם עַל קְדוּשַׁת ה', כִּי הָיוּ הַנְּרָצְחִים רַבִּים כָּל-כֶּד שְׁאַחַר שֶׁחֲפָרוּם בְּשָׁנֵי בּוֹרוֹת גְּדוֹלִים לֹא הִסְפִּיק הַדָּבָר וְנִעְרְמוּ מִהַגּוֹפּוֹת כְּשָׁנֵי גְבֻעוֹת, וְכִסּוּם בְּעֶפֶר בְּמִקוֹמָם מַחֲמַת שְׁלֹא יִכְלוּ לִפְנוֹתָם. בֵּין שָׁנֵי תַלֵּי עֶפֶר אֵלוּ עוֹבֵר הַגִּיא שְׁלִמְטָה מְצִיּוֹן רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ. וְאִז חֲבַר רַבִּי דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַמִּתְחַלֶּת "וַיִּקְוֶן דָּוִד", שֶׁבּו פָּרַט אֶת זְנוּעוֹת הַרְצִיחוֹת, וְהָיוּ נוֹהֲגִים לְקָרוֹתוֹ בְּאוֹמֵן בְּצַבּוֹר עַד לְדוֹר הָאֲחֵרוֹן בְּיָמִים ו' ז' ח' תַּמּוּז לִפְנֵי קֹדֶשׁ תַּתְּקַבֵּל שְׁאַחַר אֲשֶׁרִי וּבֹא לְצִיּוֹן שְׁבַתְפֶּלֶת שְׁחֵרִית.

סִבַּת הַרְצִיחוֹת הַחַל בְּעַת שְׁיָגְאֶנְטֵעִי הַרְשָׁע מְרַד בַּפְּרִיצִים וְהַלֵּךְ יָד בְּיָד עִם הָאֲפָרִים מְכַפֵּר לְכָפֵר וּבְדַרְכָם רָצְחוּ אֶת כָּל בְּעַלֵּי הָאֲחוּזוֹת וְאֶת הַפְּרִיצִים וְהַגְּרָפִים. וּמַחֲמַת שְׁיָד הַיְהוּדִים הִיָּתָה טוֹבָה עִם הַפְּרִיצִים הִיָּתָה סִבָּה זוֹ מִסְפָּקַת לְהַרְשָׁעִים הַרוֹצְחִים לְרָצְחָם נַפְשׁ, הִי"ד.

ו - תַּקְוָה

נוֹהַג הָיָה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל לְעַמֵּד בְּעַת הַתַּפְּלָה אֲצֵל הָעַמּוּד סָמוּךְ לַחֲזָן, (עַמּוּד זֶה פָּרַק אַחֵר הַסִּתְּלָקוֹתוֹ לַחֲתִיכוֹת, כְּדִי שְׁלֹא יַעֲמִד אַחֵר עַל מְקוֹמוֹ). וְהִנֵּה הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל לֹא הָיָה מִתְּפַלֵּל בְּשׁוּם פֶּעַם כְּשֶׁלִּיחַ צַבּוֹר מְלַבֵּד בְּתַפְלוֹת "טֵל וְגִשָּׁם", וְסִפֵּר הָרַב הַמַּגִּיד ז"ל שֶׁפֶּעַם לִפְנֵי שְׁנַגְשׁ לְהַתְּפַלֵּל כְּשֶׁלִּיחַ צַבּוֹר הִלֵּךְ עִמּוֹ לְחֹדֶר הַסָּמוּךְ, שְׁשָׁם הָיוּ סִפְרֵי לַמּוֹדִיו וְחֹדֶר עֲבוּדָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה כְּדִי לְהַבִּיא וְלַעֲזֹר לוֹ בְּלִבִּישַׁת הַקִּיטֵל (בְּגָד לְבָן) שֶׁמִּתְּפַלֵּל בּוֹ הַחֲזָן כְּנִהוּג וְאָמַר "כְּשֶׁאֵד רַק נִגְעַתִּי בְּבָגֵד כְּשֶׁסִּיעַתִּי לוֹ לְלַבְשׁוֹ נִפְל עָלַי פַּחַד כְּזֶה וַיִּרְאֶה כְּזֶה עַד שֶׁלֹּא יָדַעַתִּי מֵה לִי". וּמִזֶּה נוֹכַח לְלַמֵּד מֵעַט מַגִּדֵל יִרְאָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל בְּעַצְמוֹ. חֲדָרוֹן זֶה הָיָה מְכֻנֶּה אַחֵר שְׁנַיִם בְּשֵׁם "חֲדָרוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד", כִּי כְּשֶׁהָיָה חוֹלָה לֹא נִתְּנוּ לְשׁוּם אָדָם לְהַתְּקַרֵּב אֵלָיו, כְּדִי שְׁלֹא יִכְבֵּד חֲלָיו, וְהָיָה שׁוֹכֵב בְּחֹדֶר זֶה.

ו - תקכו

אז היה גם המעשה עם הגרף של עיר אומן, שגורב מצוקתם של היהודים הנרדפים ברחו רבים מתושבי הפפרים שסביבות אומן אל אחוזתו, בתקנותם שינצלו על ידו, כי שם היה לו מבצר סגור ומקף בחומה על בריח, וכשהגיע גאנטע עם חילותיו למבצר, פנה ואמר להגראף שבאם לא יפתח לו את דלתות החומה, אזי כשיפרץ בכחותיו הוא אל תוך המבצר והרג תחלה את בתו היחידה שנקראה בשם 'סופיה', והגרף לרב פחדו פתח לו את דלתות המבצר, והוא לא עמד בדבורו והרג את בתו, ולאחריה הרג את כל היהודים הנחבאים שם.

והעמיד אז בבית הפנסת הגדול שבעיר, חפה וצלב עומד בתוכו, ונתן באפן זה להיהודים לבחור לעצמם חיים או מות, באמרו שכל אחד שרק יסכים לעבר דרך החפה שהעמיד לא ימיתוהו אף אם לא ישתחוה ממש לצלב ומי שלא יעבר ירצחוהו נפש. ולא הסכים שום אחד מהיהודים לכרע לבצל ולעבר תחת החפה, והרגו את כלם, למעלה משלשים אלף יהודים טף ונשים הי"ד. (וכמובא לעיל חלק ה' סימן תסא).

ו - תקכז

הגיע פעם הבעל-שם טוב עם החבריא לאיזה מקום ובעברם ראו איזה יהודי עם הארץ יושב ואוכל בלהיטות בשר בהמה, נפלט מפיו הקדוש, ואמר, הביטו וראו איך שבלהיטותו למאכל מבשר הבהמה נחקק בפניו צורתה של הבהמה ממש. כי כידוע בשם הבעל-שם טוב שאמר שבמקום שחושב האדם שם הוא.

ו - תקכח

שאל פעם הבעל-שם-טוב את תלמידיו מה מספרים אחריו הבריות, אמרו לו שידע ששמעו הולך בכל המדינות על מעשיו ונפלאותיו הגדולות, ענה ואמר: אליהו הנביא עשה והצליח יותר ממנו כי בשבחו נאמר (בזמירות מוצאי שבת) "איש סחו אחריו ה' הוא האלקים", והינו שחזרו הבריות למוטב וצעקו מחמתו בראותם גדלתו "ה' הוא האלהים", "וממני" הפטיר כמתאונו "מספרים מעשה". כי העקר מעלת ספורים מהצדיק הוא מצדקותו ולא ממופתיו גרידא.

ו - תקט

הגיע פעם הבעל-שם-טוב אל יהודי אחד ובין דבורם שאלו הבעל-שם-טוב ממה פרנסתך? ענה לו פרנסתי הוא היות שיש לי סוס נפלא ביותר שאני עובד עמו וסוס זה למזלי הטוב הנו סוס בריא ביותר. וכך הלך והפליג במעלת סוסו הבריא. שאלו הבעל שם טוב: האם זכור לך איזה יהודי שנשאר חיב לך סכום נכבד אולם כבר שבק חיים והלך לעולמו? ואמר: אכן היה לי חבר אחד כזה שהיה חיב לי כסף, ומת והלך לעולמו בטרם פרעונו, הפציר בו הבעל-שם-טוב שימחל לו לגמרי על חובו עד שנענה לו, וכתב וחתם שטר מחילה על כל חובו וקרע את שטר חובו. ותכף ומיד אחר כך נפל הסוס מת. התחיל הלה לבכות לפני הבעל-שם-טוב מה עשיתם לי ומאין אקח כעת פרנסה. ענה הבעל-שם-טוב ואמר לו סוס זה היה חברך שבא בגלגול בסוס זה, ועבד אצלה כדי לפרע לך את חובו וכעת שמחלת לו ממילא התפגר.

ו - תקל

בזמנו של הבעל-שם-טוב ז"ל דר במעוזבוז יהודי תלמיד חכם וחשוב, אולם משום מה לא העריצו והעריכו אותו הבריות, והיה הדבר לפלא עד ששאל הוא עצמו את הבעל-שם-טוב לפשר דבר זה. אמר הבעל-שם-טוב לאנשיו הכנסו לביתו בימות התרף ותראו אם קר אצלו בבית, וכשבקרו בביתו ראו שאכן קר בו מאד ואינו מחמם פאות את דירתו. על אף היכלת שהיה לו לדבר, הפטיר הבעל-שם-טוב ואמר "בית קר יהודי קר",

"א קאלטע שטוב א קאלטער יוד". שפּמחמת קמפּנותו שאינו דואג להנות מממונו אף עבור מחסורו הקשה, על כן נוהגים בו גם כד הבירות, במדה כנגד מדה. כמו כן אמר פעם לענן אלו ששנו לבושם ממעיל ארז למעיל קצר "א קורצע בגד א קורצער יוד". (בגד קצר - יהודי קצר).

ו - תקלא

הבעל-שם טוב זצ"ל נפטר לבית עולמו בשנת תק"כ ביום שבועות בין תפלת שחרית

ו - תקלב

אחת מתקנותיו שהנהיג הבעל-שם טוב בהיותו בעיר אומן היזה שבפטירת אדם לא היו בניו מלויים והולכים אחר מטתו אלא היו מקדימים והולכים לבית הקברות וממתינים לו שם, ואחר טהרתו כשהביאוהו לבית הקברות היו בניו עומדים בצד בית הקברות ואומרים שם קדיש אחריו. ונהג זה נהגו שם כל הימים.

ו - תקלג

רבי גרשון קיטיווער ז"ל אחר שברח מהפרנס שבעיר בראד מחמת שהוציא בפסק דין שם רע על אשתו, במפרסם מעשה זה איד שהצטרף יחד עם הנודע ביהודה ובעל "מאיר נתיבים" לאסר את אשת הפרנס לחיות עמו. ונתבע הפרנס על הוצאת הדבה לפני השלטונות ופסקו דינם לשלם יחד שלש מאות רבל פענש בשת, או ענש מאה מלקות לכל אחד. ובעל הנודע ביהודה שלם את הקנס בסך מאה מאות רובל. כי היזה בעל

יכלת ובעל מאיר נתיבים קבל ענש מלקות על שלא היה לו לשלם ורבי גרשון קיטווער ז"ל, מחמת עניותו שלא היה לשלם את הענש ברח. ובדרך מנוסתו היה צריך לדלג ולעבר את גדר הגבול שהיה בין שני המחוזות שבמדינה. ולא הצליח בכחו לעקר לוח עץ מהגדר שיוכל לעבר דרכו ולנוס, עד שבא אליו אדם אחד ועקר עבורו את הגדר ויכול היה לעבר את הגדר. וכשנכנס אחר כך אל הבעל-שם-טוב ז"ל אמר לו "הטרחת את אליהו הנביא שיעזר לך לעקר את הגדר". "דו האסט מטריח גיווען אליהו הנביא ער זאל דיר העלפון אויס רייסן דעם פארקו".

ו - תקלד

היה אחד מתלמידי הבעל-שם-טוב הגדולים שלא קברו אצלו את בנו שנפטר סמוך לפטירתו אלא הניחו אצלו מקום פנוי לזוגתו ולאחריה קברו את בנו, בהטעימם בצחות שלרב קדשתו הגדולה של האב אין הוא יכול לרדת ולהשפיע לבנו, וצריך את האם באמצע שדרכה יוכל לצמצם עצמו כדי שיוכל בנו לקבל ממנו.

ו - תקלה

כשאמרו לצדיק אחד שאומרים בעולם שכשיושבים במוצאי שבת קדש לסעודת "מלנה מלכה" ומספרים ספור מעשה מהבעל-שם-טוב ז"ל הרי הוא סגלה לפרנסה, ענה ואמר אמת ונכון הוא אבל נאמר בשלש טעיות, א. לא רק כשספרים במוצאי שבת אלא בכל עת. ב. ולא רק כשספרים מהבעל-שם-טוב אלא מכל הצדיקים. ג. ולא שמועיל רק לפרנסה אלא לכל הדברים הנצרכים.

ו - תקלו

בלקוטי מוהר"ן חלק ב' סימן מ"ח וזה לשונו: ומה עשה הבעל-שם-טוב על הים כשהסיתו הבעל דבר לעבר על דת, עד כאן.

מספר שהיה זה נסיון של שמד שעמד בו הבעל שם טוב, בנסיון הקשה שהיה בבחינת הנאמר אצל דוד "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלהים אחרים" (שמואל א, כו, יט) רח"ל, ואף על פי כן לא נפל ברוחו להתנאש חס ושלום. (נכפל לעיל בח"ב, סעיף רפ"ד).

ו - תקלוז

ידוע הדבר שאחד מההנהגות שהנהיג הרב המגיד זצ"ל את הרב "בעל התניא", זצ"ל היה שיקרא קריאת שמע שעל המטה כשהוא מעטף במלבוש עליון וחגור באבנט, ואכן גם אנשי-שלומנו הזהירים כרבי אהרן קיבליטשער ז"ל ועוד רבים נהגו כך, והיה סדר קריאת שמע שלהם עבודה רבה ושהו באמירתה זמן רב.

ו - תקלח

הצדיק רבי מרדכי מזאסלאב זצ"ל המכנה רבי מרדכי זאסלאבער היה משרת כחזן אצל המגיד ממעזריטש זצ"ל, והיה מתפלל עם 'משורר' שעמד על ידו וסיע לו בתפלתו, רבי מרדכי זה היה אדם צדיק וקדוש וכשבקש ממנו המגיד שישבא להתפלל אצלו בימים נוראים, בקש עבור זה סכום הגון. אמר לו המגיד בלשון שאלה "ניט פראסטאוסקיי"? "וכי אינד צריך אותי לסיוע להעלאת התפלה? כאומר לו שמשום כן אינו נכון שיבקש סכום נכבד כזה. כי הוא (המגיד) מסייע לו להעלאת התפלה למקומה. ענה לו רבי מרדכי בניחותא 'לא איני צריך לסיועך אני יכול להעלות התפלה לבד'. אם כן הפטיר המגיד, שוה אתה את הסך שבקשת ונתן לו.

ו - תקלט

פעם התפלל ר' מרדכי כשליח צבור אצל הצדיק רבי אלימלך מליזענסק ז"ל והתפלל בהתלהבות כזו עד שחשש רבי אלימלך לחייו, ולא היתה לו בררה עד שנגש למשורר שהיה מסייע לו והעבירו מאצלו והפסיק המשורר המסייע, ואז כשלא יכול היה החזן להמשיך לבדו את תפלתו חזר לחיותו.

כשנסתלק מן העולם היה זה ביום ששי, תכף אחר הלונתו בא המשורר המסייע לביתו ואמר לזוגתו: רבי מרדכי החזן נפטר, וכעת יכבדו אותו בשמים להתפלל "קבלת שבת" והוא לא יוכל להתפלל לבד על כן מִכְרַח גם אני להסתלק וצוה לזוגתו שתכין עצמה לדבר ולא עבר שעה מועטת ושבק גם הוא חיים זצ"ל.

ו - תקמ

הצדיק רבי מיכל מזלאטשוב זצ"ל היה בנערותו נער שובב מאד, עד יום הבר מצוה שאז ביום הבר מצוה אמר בצחות ליצר הרע, ראה נא עד היום היינו חברים יחד מהיום והלאה נפרדים דרכנו כי קבלתי חבר חדש, ושוב איני רוצה בחברותך ועזבני לנפשי כי לא אסכים לך יותר בשום דבר. וספר הצדיק רבי יצחק מדרהביטש זצ"ל, שמאז והלאה החל לעמל בעבודת התפלה כל כך עד שהיו צריכים כמעט מדי יום לבדק תפלו שמה נרטבו הפרשיות מרב זעה שפראשו לרב צעקותיו ושאגותיו ויגיעותיו שבתפלה. (ראה בשו"ס להרר"ש הורביץ ז"ל, סעיף י"ג).

ו - תקמא

רבי ייבי מאוסטרָאָה זצ"ל תלמיד "בעל התולדות" קרא לעצמו בשם ייבי, כי שמו היה כשם רבו יעקב יוסף בן יהודה לייב ומשום כבודו קרא לעצמו בראשי תבות ייבי.

וספר שפעם כששכב אצלו רבו בחליו, ונגש אליו לשאלו שום שאלה בתורה, התאמץ בעל התולדות בשלהובין דנורא לענות לו עד שראה אש מלהטת סביבו כל כך עד שהמטה התרוממה עמו יחד לגדל שלהבת קדשתו.

ו - תקמב

אמר הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל, ההבדל בין משיח לשאר הצדיקים הוא כתינוק הגמול עלי אמוי שמשוח יתחיל בכל יום עבודתו מאין, ויעבד את ה' בתכלית ההשגה והמעלה. ויהיה מוסיף בעבודתו על כל הימים הקודמים שעבד בהם את ה' וכן מיום ליום, מה שאין כן שאר הצדיקים שעובדים הם את ה' בכל יום בתוספת על מה שהשיגו בימים הקודמים, ועל מה שזכו בימים הקודמים מוסיפים הם בקדשתם, מה שאין כן משיח שהוא יתחיל בכל יום ויום כילד קטן ללא חשבון העבר כלל. בבחינת הכתוב "בני אתה אני היום ילידיתך שאל ממניי וכי (תהלים ב) שבכל יום יתחדש בתכלית ההתחדשות ללא שום חשבון מהעבר ובתכלית הבטול, ויעלה בעבודתו לרב התחדשותו כנגד כל הימים הקודמים.

ו - תקמג

הביאו פעם אנשי הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל אליו איש אחד שעסק הרבה בתעניות וסגופים כתשובה על עונותיו, והיה נראה לרב תעניותיו כמעט כאדם גוסס. אמר להם הצדיק וכי מה הבאתם אלי נפטר? הרי אין רואים כאן אדם כלל? וצוה לבנו רבי אליעזר "קח אותו לביתו והאכילהו ואשקהו וכעבר שבועים תביאהו אלי, ואברר לו דרך תשובה.

ו - תקמד

ידוע שהצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל לא הכניס וקבל את צבור הפונים אליו מאחר תפלת ערבית עד שעת חצות לילה. באמרו שאין שום עליה לתורה אחר ערבית, וזמן זה הוא מיחד אף ורק לשנה ואין ראוי זמן זה לתת עצה נכונה.

ו - תקמה

ישב פעם רבי אלעזר בן הרב הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל ולמד יחד עם רבי מענדיל מרימנוב זצ"ל בספר 'מורה נבוכים', וכשנכנס רבי אלימלך ופגשם עוסקים בזה שאלם בגערה מה זה? וואס איז דאס? ענו לו הרי פתיב (דה"י א, כח) 'דע את אלקי אביד' ומשום בן ישבו ללמוד בספר, כששמע זאת שאג בקולו: "וואס? האט איז ער". מה? הנה הוא. ושאג בקול כזה ובאימה כזו עד שנפלו אחר כך לרבי מענדיל כל שניו, והודה לה' על שנשאר לו לפחות שן אחת ובה היה יכול לקיים בפסח מצות אכילת מצה (פראוי).

ו - תקמו

בא פעם המלמד של נכדו של הצדיק רבי אלימלך מליזענסק זצ"ל אליו ואמר לו שנכדו משום מה אינו רוצה ללמד פהגן. שאל רבי אלימלך את הילד, ילדי, הרי רבי טוב הוא ומדוע אינך רוצה ללמד אצלו, ולא ענה לו תשובה. וכך נמשך הדבר עד ששאל רבי אלימלך את המלמד, אמר נא לי היכן למדת אתה? וענה לו אצל מלמד זה וזה, ושאל וחקר אצל מי למד רבו של המלמד עד שנודע לו שהעוזר של המלמד בדור הרביעי היה משכיל ועוסק בחקירות, ענה ואמר לו רבי אלימלך להמלמד "נו וכי

מתפלא אֵתָה עוֹד עַל נְכֹדֵי עַל שְׂאִינוּ רוֹצָה לְלַמֵּד אֶצְלָכֶם."

ו - תקמוז

אָמַר פֶּעַם בְּצַחוֹת הַצַּדִּיק רַבִּי זֹשָׁא זְצ"ל: הַגְעַתִּי לְמַדְרַגְתִּי גַם בְּגִלְל זֶה שֶׁלֹּא יָדָעָה זֹנְגְתִּי לְהַתְפַּלֵּל מִתּוֹךְ הַסְדוּר. וְכֵן שָׁמַע רַבִּי לְוִי יִצְחָק זְצ"ל מֵרַאבְר"ן זְצ"ל שֶׁאָמַר שְׂיָדוּעַ הַדְּבָר שְׂזוּגְתוֹ שֶׁל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב לֹא יָדָעָה לְקָרוֹת בְּסְדוּר. וְהָיוּ קְדוּשׁוֹת וְצִנּוּעוֹת עִם מְלֵא תֵם וְשִׁמְשׁוּ אֶת בְּעֻלְיָהוּן בְּדַרְכֵיהֶם הַקְדוּשׁוֹת וְסִיעוּ בְּיָדָם הַרְבֵּה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִיְכָלְתָם.

ו - תקמח

הָיָה פֶּעַם הַצַּדִּיק רַבִּי זֹשָׁא מְהַאֲנִיפּוֹלִי זְצ"ל אֶצֶל הַצַּדִּיק הָרַב הַמְּגִיד מְקוֹזְנִיץ זְצ"ל בְּעֵת לְמוֹדוֹ עִם תְּלֻמִּידָיו וְלָרַב הַתְּלַהֲבוֹתוֹ נָפַל מִתְעַלְף וְכִשְׁהֶעִירוּהוּ וְשִׁאֲלוּהוּ עַל הַדְּבָר אָמַר: לְמַד הָרַבִּי תוֹרָה לְשִׁמָּה בְּדַרְגָּא גְבוּהָה כְּזוֹ עַד שֶׁכָּל הַפְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה יָרְדוּ וּבָאוּ לְשִׁמְעַ מְמַנּוּ הַתּוֹרָה וּמְרַב אִימָה הַתְעַלְפָתִי.

ו - תקמט

הַצַּדִּיק רַבִּי זֹשָׁא זְצ"ל הָיָה מְתַעוֹרֵר וְקָם מֵיָדֵי לֵילָה לְקִימַת חֲצוֹת בְּהַתְעוֹרְרוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד, וְשָׁמְעוּ אִידָּ שְׂאוּמֵר וְכוּפֵל לְעַצְמוֹ: "זֹשָׁא זֹשָׁא בֵּית הַמְּקַדָּשׁ עֲדִין חָרַב וְהֵנָּד שׁוֹכֵב עֲדִין בְּמִטָּה". "זֹשָׁא זֹשָׁא דָּעַר בֵּית הַמְּקַדָּשׁ אִיז נָאֵד חָרוֹב אֲוֹן דּוֹ לִיגְסֵט נָאֵד אִין בְּעֵט". וְתַכְף קָם בְּזִרְיוֹת מַעַל יִצוּעוֹ לְעִרִיכַת הַתְּקוּן. וְכֵן שָׁמְעוּ עוֹד צַדִּיקִים שְׂמַדְבָּרִים וּמַעוֹרְרִים

עצמם פֿעין זָה. (וראה לעיל חלק א' סימן תריג, וחלק ה, סימן תצה).

ו - תקנ

כְּמוֹ כֵּן מְסַפְּרִים עַל הַרְבֵּה צְדִיקִים הַפְּרוּשִׁים כְּרַבֵּי נִפְתָּלִי כַּץ זצ"ל וְעוֹד צְדִיקִים קְדוּשִׁים שֶׁהָיוּ יְשָׁנִים עַל הַמָּטָה כְּשֶׁאָבְן מִנַּחַת לְרֹאשׁוֹ, וְכִשְׁהִגִּיעַ עֵת חַצוֹת לִילָה הָיוּ מְתַעוֹרְרִים עֲצָמָם בְּדַבּוּרִים כְּאֵלוֹ עַד שֶׁנִּשְׁמָטוּ מִמַּטְתָּם לְקוּם וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱשֶׁרִי לָהֶם.

ו - תקנא

רַבֵּי פִּנְחָס מְקַאֲרִיץ זצ"ל הָיָה בְּצַעֲרֵירוֹתוֹ צָנוּעַ וְנִחְבָּא אֶל הַכֵּלִים וְשׁוֹמֵר פִּיו וְלִשׁוֹנוֹ עַד כְּדֵי כֶּף שֶׁהָיוּ בְּנֵי הָעִיר מְכַנְּיָם אוֹתוֹ בְּשֵׁם "הַבְּחוּר הָאֵלֶם", "דָּעַר שְׁטוּמְעַר בְּחוּר". כִּידוּעַ וְכִמְסַפֵּר כְּבָר (בַּחֲלֻק ב' סִימָן תֵּרַכְד). וְהִנֵּה הָיָה בְּעִירוֹ בַּעַל בֵּית אֶחָד שֶׁעָלוּ בְּלִבּוֹ הַרְהוּרֵי אֶפִּיקוֹרְסוֹת וְכַפְיָה, וְהִטְרִידוֹ הַדְּבָר עַד מְאֹד עַד שֶׁלֹּא יָדַע לְשִׁית עֲצוֹת בְּנִפְשׁוֹ לִפְנֵי מִי יִתְּנָה אֶת צְרוֹת לְבָבוֹ, כִּי חָשַׁשׁ לְדַבֵּר וּלְגַלוֹת לְשׁוֹם אָדָם אֶת אֲשֶׁר מִתְחַוֵּל בְּנִפְשׁוֹ, עַד שֶׁעָלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַטוֹב בְּיוֹתֵר לְמַצְבוֹ הוּא לְדַבֵּר וּלְפָרֵשׁ שִׂיחָתוֹ לִפְנֵי "הַבְּחוּר הָאֵלֶם", וְהוּא מְחַמֵּת שְׁתִּיקָתוֹ וְשׁוֹמֵר פִּיו בְּוַדָּאֵי לֹא יִגְלֶה סוּדוֹ. וְכֶף עֲשָׂה וְסִפֵּר לוֹ כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבּוֹ. אוֹ אִז בְּלִית בְּרָרָה בְּשִׁמְעַ הַצְּדִיק אֶת אֲשֶׁר בְּלִבּוֹ פִּתַּח פִּיו בְּחֻכְמָתוֹ וְהַחֲלִל לְדַבֵּר עִמּוֹ וְהַדְרִיכּוּ וְיַעֲץ לוֹ עֲצוֹת כְּרֵאוּי. וְזֶה הָיָה אֶחָד מִהַסְּבוֹת שֶׁגָּרְמוּ לְפִרְסוּמוֹ שֶׁל הַצְּדִיק. וַיֵּמָאז הַחֲלֵ אורו הַקְּדוּשׁ לְזֶרַח וּלְהַקְרִין עַל פְּנֵי תַבַּל.

ו - תקנב

בְּהַמְשֵׁךְ לְהַמְסַפֵּר לְעֵיל חֶלֶק ה' סִימָן תְּקִי"ג, מְסַפֵּר שֶׁהוֹסִיף הַצַּדִּיק רַבִּי פִּנְחָס לְעֵנָן זֶה וְאָמַר, מִשָּׁל לְאַחַד, שֵׁישׁ לוֹ אוֹצָר חָשׁוּב וַיִּקָּר וּמְחַפֵּשׁ לְהַחֲבִיאוֹ וְחַפֵּשׁ מְקוֹם נִסְתָּר עֲבוּר זֶה וְלֹא מֵצָא, עַד שֶׁחָשַׁב וְאָמַר לְעַצְמוֹ "לְהַחֲבִיא יְהוָה יִקָּר כִּזֶּה אֵין מְקוֹם שְׁמור עֲבוּרוֹ אֲלֵא שֶׁאֲחַבִּיאוֹ בְּבֵית הַכֶּסֶף. כֵּן הוּא הַצַּדִּיק רַבִּי מְעַנְדִּיל מַחֲמַת שְׁאִינוֹ מוֹצֵא מְקוֹם לְהַחֲבִיא אֶת הָאוֹצָר הַחֲבוּי בּוֹ אֲלֵא בְּקִשׁוּטוֹ וְהַדּוּרוֹ אֶת עַצְמוֹ, וְדוּמָה הַדָּבָר לְיְהוָה הַמְטָמֵן בְּבֵית הַזָּבֶל, שְׁשׁוּם אָדָם אֵינוֹ מַעֲלָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁנִּמְצָא שָׁם אוֹצָר בְּלוּם כִּזֶּה.

ו - תקנג

נִכְנָס פַּעַם הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַדְלִי מוֹיִטְעֶפֶסֶק זַצ"ל בְּתַחֲלַת הַתְּקָרְבוֹתָיו לְדָרְךְ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל אֶל הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב פְּנִימָה, וְהָיָה אִזּוֹ בְּהַתְּרוֹמְמוֹת הַנֶּפֶשׁ אַחַר שֶׁלָּמַד תּוֹרָה הַרְבֵּה, וְהָיָה חַבוּשׁ בְּכוֹבְעוֹ כְּשֶׁהוּא מוֹרֵם מֵעַל מִצְחוֹ בְּגִבְהַת הַמַּצַּח, עָנָה וְאָמַר לוֹ הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב ז"ל כִּמְהַ דְּפִים גְּמָרָא לְמַדְתָּ עַד הֵנָּה כְּדִי שְׁתּוּכַל לְהָרִים כּוֹבְעֶךָ בְּגִבְהַת הַמַּצַּח וְכִמְהַ דְּפִים גְּמָרָא צְרִיךְ אַתָּה עוֹד לְלַמֵּד כְּדִי לְהַסִּירוֹ לְגַמְרִי.

ו - תקנד

בְּקָר פַּעַם הַצַּדִּיק בַּעַל "יִסוּד וְשֵׁרֵשׁ הָעֲבוּדָה" אֶצֶל הַרְבֵּה הַמְּגִיד, אוֹלָם הַרְבֵּה הַמְּגִיד לֹא נִסָּה לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו לְהַתְּקָרֵב לְדָרְךְ הַבְּעַל שֵׁם טוֹב, וְאָמַר טַעַם לְדָבָר, שֶׁמַּחֲמַת כֵּן יִלְמְדוּ בְּנֵי הָעוֹלָם שֶׁלֹּא מַעֲדַת הַחֲסִידִים אֶת סִפְרֵיו הַקְּדוּשִׁים. וְעַל יְדֵי זֶה יִחְזְרוּ יוֹתֵר אֲנָשִׁים בְּתִשׁוּבָה.

ו - תקנה

כִּידוּעַ הָיָה הַצַּדִּיק רַבִּי אֶהְרֹן הַגָּדוֹל מִקְאֲרֵלִין זַצ"ל מִקְרֵב אֲלֵפִים אֲלֵפִים לְדָרֶךְ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְהָיָה שׁוֹלֵחַ מִקְרָבָיו אֶל רַבּוֹ הָרַב הַמְּגִיד, פְּעַם פְּגַשׁ בִּיהוּדֵי אֶחָד שֶׁהָיָה חוֹטֵא גָדוֹל וְלֹא מֵצֵא לוֹ דָּרֶךְ תְּשׁוּבָה זוּלַת זֶה שֶׁשָּׁלַחוּ לָרַב וְצָרָף עִמּוֹ מִכְתָּב, וּבְמִכְתָּב פִּרְט בָּאָר הֵיטֵב אֶת רְחוּקוֹ שֶׁל זֶה הָאָדָם מֵהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ הַזְּקוּק לְדָרֶךְ תְּשׁוּבָה הָרְאוּיָה. וְהֵנָּה זֶה הָאָדָם הָרַהֵר וְחָשַׁב בְּדָרֶךְ נְסִיעָתוֹ לְרֵאוֹת וּלְהִבִּיט מֵהַכְּתוּב בְּמִכְתָּב שְׁלִיחוֹתוֹ, וְהִלְךְ וּפָתַח אֶת הַמִּכְתָּב וְרָאָה אֶת כָּל הַכְּתוּב בּוֹ כְּנִגְדּוֹ וּפְרוּט חֲטָאֲתָיו וְכוּ' וְנִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקִרְבּוֹ מְאֹד וְהָרַהֵר תְּשׁוּבָה גְדוֹלָה בְּלִבּוֹ, וּבְכֶךָ נִכְנַס אֶל הָרַב הַמְּגִיד זַצ"ל וְהִבִּיט בּוֹ הָרַב הַמְּגִיד הֵיטֵב וְאָמַר לוֹ הֲרִי אֵינִי רוֹאֶה בְּךָ כְּלָל אֶת הַכְּתוּב בְּמִכְתָּב, הוֹדִיעֵנִי נָא הֵאֵם עָשִׂיתָ תְּשׁוּבָה בְּדָרֶךְ נְסִיעָתְךָ אֵלַי? וְעָנָה לוֹ שֶׁפָּתַח הַמִּכְתָּב וְרָאָה הַכְּתוּב בּוֹ וְנִשְׁבַּר לְבוֹ בְּקִרְבּוֹ לְשִׁבְרֵי שְׁבָרִים. וְהִסְפִּים עִמּוֹ הָרַב הַמְּגִיד שֶׁאֲכֹן מְשׁוּם כְּךָ נִשְׁתַּנּוּ פָּנָיו לְגִמְרֵי.

ו - תִּקְנוּ

הָיָה אוֹמֵר בְּצַחוֹת הָרַב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי בְּרוּךְ מִמְעֻזְבוֹ זַצ"ל, אֱלוֹהֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נוֹהֲגִים לְבָבוֹת בְּחֹדֶשׁ נִיסָן שֶׁיִּצְיָלִם הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִמְשָׁהוּ חֲמֵץ בְּפֶסַח, הֵיוּ יְכוּלִים לֶאֱכֹל תְּרִנְגוּלִים וְאֲנִיזִים פְּטוּמוֹת בְּחֹדֶשׁ תְּשָׁרִי, כִּי כָּבֵר אָמַר הָאֵר"י הַקְּדוֹשׁ שֶׁמִּי שֶׁיִּנְצַל מִמְשָׁהוּ חֲמֵץ בְּפֶסַח מִבְּטָח לוֹ שֶׁלֹּא יִחְטָא כָּל הַשָּׁנָה. וּמִהָרְאוּיָה הָיָה לְהַפְּךָ הַמְּנַהֵג שְׁנוֹהֲגִים בְּסֹדֵר הַחֲדָשִׁים. וּפְרַשׁ לְפִי זֶה הַכְּתוּב (שְׁמוֹת יג) "וְעַבַּדְתֶּם אֶת הָעֲבוּדָה הַזֹּאת בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה". וְהִינוּ 'הָעֲבוּדָה הַזֹּאת' הִיא עֲבוּדַת הַתְּשׁוּבָה שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלוּל וְסֹדֵר "הָעֲבוּדָה" שֶׁל יוֹם הַכְּפּוּרִים, וְאֶת הָעֲבוּדָה הַזֹּאת צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת 'בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה' הוּא חֹדֶשׁ נִיסָן כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, לָכֵם רֵאשׁ חֲדָשִׁים'. וְאֱלוֹהֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בּוֹכִים בְּנִיסָן שֶׁיִּשְׁמְרֵם ה' מִמְשָׁהוּ חֲמֵץ הֵיוּ יְכוּלִים לְצַהֵל בְּשִׁמְחָה בְּיוֹם הַכְּפּוּרִים וּבְחֹדֶשׁ

ו - תִּקְנוּ

הָיָה אוֹמֵר הַצַּדִּיק ר' בְּרוּךְ זַצ"ל בְּצַחוֹת הַנְּאֻמָּה בְּתַפְלַת יִשְׁתַּבַּח 'הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֵרָה', שֶׁהוּא גַם מְלַשׁוֹן שִׁירִים, הִינוּ שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ בּוֹחֵר וְאוֹהֵב

את הרשימו הנשאר באדם אחר תפלתו ולמוד תורתו, כאלו אומר לו הקדוש ברוך הוא מה נשאר לך אחר תפלתך? מה קבלת על עצמך? ואיך התחשפת לטובה בתפלתך? והינו הבוחר, בשירי הזמרה, ממה שנשאר לאדם אחר תפלתו הערבה, הינו קבלתו דרך תשובה חדשה.

ו - תקנה

רבי אפרים מסדילקוב זצ"ל בעל "הדגל מחנה אפרים" היה מבגר מאחיו רבי ברוך ממעזבוז זצ"ל.

ו - תקנט

פרש בצחות הרב הצדיק מבארדיטשוב זצ"ל הנאמר בזמירות שחרית של שבת בזמר "אסדר לסעודתא", "רבו יתיר יסגי לעלא מן דרגיה ויסב בת זוגיה דהות פרישא", שזה האדם הבעל גאונה מרבה עצמו למעלה למעלה והינו "רבו", ולא די בכך אלא "יתיר", ולא עוד אלא "יסגי", וגם עוד "לעלא מן דרגיה" כל כך מתנשא ונופל האדם בדמיונותיו "ויסב בת זוגיה דהות פרישא", שכל גאותו נופל על ידי אשתו שהיא מקרת אותו היטב והיא כבר מלמדת ומפרשת לו פרק בגאותו. ומעמידתו על מקומו האמתי. (ה"ה וראה גם המובא בספר המדות אות גאונה "על ידי גאונה אשתו מבזה אותו").

ו - תקס

התגלות הצדיק הרב מבארדיטשוב זצ"ל היה על ידי כמה עבודות, אחד מהם היה, שלאחר נשואיו בעת שישב על התורה והעבודה, בא אליו

חותנו בהצעה שהוא יתן לו סך כסף ויסע ביחד עם אדם נאמן שמצא עבורו יחד ליריד לקנות איזה סחורה שיוכלו להרויח עליו, ועשה כל זאת כדי שיוכל להתפרנס בעצמו, הסכים עמו הרב ונסע ביחד עם הנאמן, משום מה קרה הדבר ומסר לו הנאמן את הכסף, והלך הוא לבדו לאיזה סוחר, וכך בין הדברים והמסחר עמו העמידו סוחר זה בנסיון גדול עד שלא מצא דרך ועצה אחרת להמלט ממנו עד שנתן לו כל הממון וברח והלך לו ממנו.

בליט בררה חזר לביתו ריקם, ומחמת שלא רצה לזעור את חותנו תרץ את עצמו על אבדן המעות, וכעס עליו חותנו מאד וזערו מאד על כך, ולא רצה לספר לו דברים כהונתם כדי שלא יכעס עליו ביותר. וכך עבר משך זמן.

והנה הסוחר הלה הסתבד אחר כך עם השלטונות, והיה עומד לפני דין קשה ונסע בצערו אל הצדיק רבי אלימלך בעל נעם אלימלך לבקשו שיתפלל עליו וימתק ממנו המשפט הקשה, ותכף בהכנסו גער בו "הנעם אלימלך" ואמר לו דבר ראשון לך והחזר את הכסף לאברך הצדיק, ואז נודע לחותנו דבר פזור הכסף שפזר כדי להנצל מהנסיון שהיה לו עם הסוחר הנ"ל ונתגלה צדקתו ברבים.

ו - תקסא

הרב הצדיק מבארדיטשוב זצ"ל נעמד שנה אחת קדם התקיעות ועורר את העם לתשובה, ואמר להם בין דבריו, וכי מאין נקח זכות שיעלה תקיעתנו תשר"ק לפניו ותברך אם לא בזכות הנשים הצדקניות שקימו תשר"ק בגופם, דהינו בזכות המלאכים שנעשו מהקראצן והשייערון רייבן שויבן, קישרו, שהם בלע"ז תרגום גרוד ונקוי ופנוי והקשרה של החמץ לקראת הפסח, שעמלו בו קשות בהכנות לפסח שהראשי תבות שלהם הוא תשר"ק זכות זו היא שתעמד לנו ותכף נעמד לקים מצות התקיעות.

ו - תקסב

הצדיק המגיד מקוֹזְנִיץ זצ"ל נולד להוריו כְּשֶׁהָיוּ לְמַעַלָּה מִבְּנֵי שְׁבַעִים עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה יְדוּעַ, שֶׁהֵם הָיוּ עֲנִיִּים מְרוּדִים, עַד כְּדֵי כֶּךָ שֶׁכְּשֶׁהִגִּיעַ שַׁבַּת לֹא הָיָה לָהֶם בְּמָה לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבַּת וְאָף לֹא לְמִשְׁכֹּן שׁוּם דְּבָר, וְאִמּוֹ בְּחַפְזָה אַחַר שׁוּם דְּבָר עָרַךְ כֹּל שֶׁהוּא מִצָּאָה תַּחַת הַתְּנוּרָה שֶׁבַּבֵּית כִּפְתוֹר כֶּסֶף וְהִלְכָה וּמְכָרָה אוֹתוֹ וּבִתְמוּרָה לָזֶה סִפְקָה אֶת "צָרְכֵי הַשַּׁבַּת", וּכְשֶׁבָּא אָבִיו מִבֵּית הַכְּנֶסֶת וְרָאָה אֶת הַשְּׁלַחַן עָרוּךְ בְּמֵאֲכָלֵי שַׁבַּת כְּרֵאוּי, הָיָה הַדְּבָר אֲצֵלוֹ בְּבַחֲיִנַת יֵשׁ מֵאִין מִמֶּשׁ עַד שֶׁלְּרֵב שִׁמְחָתָם הַגְּדוּלָּה רָקְדוּ מִשֻׁךְ זְמַן רַב בְּכָל סְעוּדָה וְסְעוּדָה מִסְעוּדוֹת הַשַּׁבַּת, וּבִזְכוּת זֶה נִתְבָּרְכוּ לְמַעַלָּה וְנִפְקְדוּ בְּצַדִּיק כְּמוֹתוֹ, וְהֵנָּה הוּא הָיָה מִתְפַּלֵּל בְּכַחוֹת עֲצוּמוֹת, בְּפֶרֶט בְּיָמִים הַנוֹרְאִים שֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר וְכָל תְּבֵה מִתְּבוֹת הַתְּפִלָּה הָיָה שׁוֹאֵגוּ בְּקוֹלוֹת וּשְׂאֵגוֹת כְּאֲרִי, אָף עַל פִּי שֶׁהָיָה מִטְבְּעוֹ אָדָם חָלוּשׁ וְחוֹלָה מְאֹד, וְהִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כֶּךָ שֶׁהָיָה מִמְּנָה אֲצֵלוֹ אָדָם מִיַּחַד שֶׁעֲמַד כְּשׁוֹמֵר שֶׁמִּצָּפָה שִׁיְגַמֵּר תְּפִלָּתוֹ וְתִכְף שְׁגִמֵּר תְּפִלָּתוֹ תִּפְסוּ וְהִשְׁכִּיבוּ בְּמִטָּה, כִּי יָדְעוּ שֶׁאִם לֹא יַעֲשׂוּ כֵן יִפְּל מִתְעַלֵּף בְּוַדָּאֵי לְרַב יִגִּיעַתוֹ בַּתְּפִלָּה. וְכֵן מֵדֵי יוֹם.

ו - תְּקִסָּה

הצדיק רבי מְרַדְכֵי מִטְשֶׁרְנוֹבִיל זצ"ל הָיָה כְּיָדוּעַ חֲתָנוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי אֶהְרֹן הַגְּדוֹל מְקַאֲרֵלִין זצ"ל בְּעֵת אַרוּסָיו כְּבָר לֹא הָיָה רַבִּי אֶהְרֹן חוֹתָנוֹ בְּחַיִּים, וְכַבֵּד הָרַב הַמְּגִיד זצ"ל אֶת הַצַּדִּיק רַבִּי מְנַדְלֵי וִיטְעֶפְסְקֶעֶר זצ"ל שֶׁהוּא יִקְרָא אֶת שֵׁטֶר הַתְּנָאִים, וּכְשֶׁהִזְכִּיר אֶת שֵׁם הַכֶּלֶה "בֵּית רַבִּי אֶהְרֹן ז"ל", נִפְּל רַבִּי מְעַנְדֵּל וְהִתְעַלֵּף וּכְשֶׁעוֹרְרוּהוּ אַחַר כֶּךָ, שָׁאָלוּ הָרַב הַמְּגִיד 'מִדּוּעַ נִכְחַדְתָּ, וְהָרִי הַכֶּרֶת אוֹתוֹ?' "וּוֹאס הָאֶסְטוּ זִיד דְּעַרְשֶׁרְאֶקוֹן הָאֶסְט אִים דָּאָד גִּיקְעֵנִט" - הִיָּנוּ אֶת רַבִּי אֶהְרֹן. עָנָה לוֹ רַבִּי מְעַנְדֵּל נְכוֹן, אָבֵל לֹא בְּאוֹתָם הַלְּבוּשִׁים שֶׁרְאִיתִיו כְּעֵת "אָפְעֶר נִישֵׁט מִיט דֵּי לְבוּשִׁים". אַחַר כֶּךָ כְּשֶׁנּוֹלַד לְרַבִּי מְרַדְכֵי בֵּן, נָתַן לוֹ אֶת הַשֵּׁם 'אֶהְרֹן' עַל שֵׁם חוֹתָנוֹ רַבִּי אֶהְרֹן הַגְּדוֹל זצ"ל. רַבִּי אֶהְרֹן זֶה נִשָּׂא לְאִשָּׁה אֶת בִּתּוֹ שֶׁל הַצַּדִּיק רַבִּי גְּדַלְיָה מְלִינִיץ זצ"ל.

וְהֵנָּה לְקִרְאָת הַחֲתָנָה שֶׁלְּחֹי הַחֲסִידִים מִתְּנוּת כְּנֵהוּג. וְהָיוֹת וְאֲנָשֵׁי רַבִּי מְרַדְכֵי הָיוּ עֲשִׂירִים יוֹתֵר נָתַנוּ מִתְּנוּת כְּפִי יְכַלְתָּם, אוֹלָם אֲנָשֵׁי הַצַּדִּיק רַבִּי גְּדַלְיָה הָיוּ אֲנָשִׁים עֲנִיִּים וְעַל כֵּן נָתַנוּ דּוֹרוֹנוֹת לְמִתְּנָה הַרְּבֵה סְפָרִים. כְּשֶׁרְאֵתָה זֹאת אִם הִחַתָּן אִמְרָה בְּכַעֲיִן תִּרְעַמֵּת וְזִלְזוֹל: "וְכִי רוֹצִים הֵם לַעֲשׂוֹת מֵאֶהְרֹן שְׁלִי מוֹכֵר סְפָרִים". וְהָיָה בְּזֶה פְּגִיעָה הֵן בְּכַבוֹד הַתּוֹרָה וְהֵן בְּכַבוֹד הַצַּדִּיק. רַבִּי גְּדַלְיָה ז"ל שֶׁהָיָה נֹכַח בְּמִקּוֹם וְשָׁמַע זֹאת עָנָה וְאָמַר כְּמִתְמִיָּה, "מָה הִיא אוֹמְרָת, מָה הִיא אוֹמְרָת?" "וּוֹאס זָאָגַט זִי וּוֹאס

זאגט זי? פנה מיך רבי מרדכי למחנתנו רבי גדליה ואמר לו, אנא בל יקפיד על פליטת פיה של הרבנית. ואל יפגע בה רבנו. והפציר בו מאד כמה פעמים, עד שאמר לו רבי גדליה אתן לך טובה ממנה "איך וועל דיר גיבן בעסערס"! והיתה דבורו כשגגה היוצאת מפי השליט ואכן לא עבר זמן ושבקה חיים, והשתדד בשנית עם בתו של הצדיק רבי דוד מקולאיאבער זצ"ל מגדולי תלמידי הבעל-שם-טוב זצ"ל.

ו - תקסד

התושבים היהודים שדרו בעיר מעזבוז היו אנשים פשוטים מאד, עד כדי כך שאחר שהפציר בן הרב מאפטא באביו שיעבר מכהנתו שבאפטא ויבוא לדור במעזבוז, ושמע בקולו. אולם אחר כך התאונן בפני בנו, מדוע הבאתני לכאן. כי שם בעיר אפטא היו היהודים למדנים גדולים יותר ויהודים בעלי מדרגה גדולים יותר. "וכאן אין לי עם מי לדבר".

ו - תקסה

כידוע היה הצדיק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל הולך אף בימי החרף הקשים אחר קימתו ועריכתו תקון חצות ומבקע עצים בעצמו ומחלקם לעניים שיהיה להם להסקה ולחמום וכוי. וכל זה עשה לאחר ששמע פעם שני גויים שהשתפרו ואמר אחד לחברו בשכרותו "אחי אהבתיך מאד". ענה לו חברו אם אהבתיך מדוע אינך דואג לי ואינך בא ורואה עניותי הקשה שבביתי? ואז כשראה זאת אמר אחר כך, למדתי מהם פרוש בענין אהבת ישראל, והינו שצריך שאהבה זו תתבטא בעזרה לחברי ולכל אחד מישראל ולדאג למחסורו ואין די בזה שתהיה האהבה רק בלב ולא בפעל ממש.

ו - תקסו

הגיע פעם חסיד אחד אל הצדיק "הרבי מלובלין" ואמר לו בכאב, רבנו רוצה אני לחזור בתשובה ולהיות איש כשר, אמר לו החוזה, אינך רוצה באמת. אמר לו החסיד: רבי אבל באמת אני רוצה! אמר לו החוזה שוב: אבל אינך מתפונן באמת, החל הלה לבכות בדמעות שלישי ואמר: רבי, הורני דרך תשובה כי אני חפץ באמת להיות איש כשר. ענה לו שוב החוזה: עדין אינך רוצה באמת, והרבה הלה בבכי עד שנפל על הארץ מתעלף. כשראהו החוזה נופל מתעלף אמר לו: כעת אולי מתפונן אתה מעט.

ו - תקסז

היה הצדיק רבי שלמה מראדאמסק זצ"ל בעל 'תפארת שלמה' מפרש הכתוב "לא תשנא את אחיך בלבבך ולא תשא עליו חטא", הינו שלא תשנא את אחיך מחמת זה שאתה חושב שלבבך שלף טוב הוא משלו וזהו ו'לא תשא עליו חטא', שלא תתלה בו שום חסרון מחמת זה לשנאתו חלילה.

ו - תקסח

הגאון רבי יצחק אלקנן מקובנא זצ"ל היה דבוק מאד במצות ספה עד כדי כך שכשהיה נפרד מהספה אחר שמונת ימי החג לא היה יכול לפרד ממנה עד שהיה מנשק ומגפף את כתלי הספה, וכך הלך וחבק ונשק את דפנות הספה, וכשהגיע לסוף עצמו אמר בערנה ובהשתוקקות כאומר האהוב לאהובו הנאמן והקרוב ביותר "ממך בכלל איני יכול להפרד". "און פון דיר קען איך זיך אין גאנצין נישט גיזעגניען".

ו - תקסט

שְׁמוֹ שֶׁל הַחֲזוֹן שֶׁשִּׁמַּשׁ אֶת הַצַּדִּיק מִגְרָאדְזִיסק זַ"ל הָיָה רַבֵּי יוֹסֵף בְּרֵאזְעָנר זַ"ל, הוּא הָיָה אָדָם קָדוֹשׁ וְנִעְלָה מְאֹד וְכִלּוֹ שְׁקוּעַ בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָה, הוּא הָיָה מִנְכַּדָיו שֶׁל רַבֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה מַחְסִידֵי הַדּוֹר, וּבְתִשׁוּבוֹת 'הַנּוֹדַע בִּיהוּדָה' פּוֹתֵב אֵלָיו וּמְכַנְהוּ בְּתֵאָר "הַחֲסִיד רַבֵּי יִשְׂרָאֵל". רַבֵּי יוֹסֵף זָה נוֹלַד לְאָבִיו אַחַר הָיִיתוֹ כְּבָר לְמַעַלָּה מִבֶּן שְׁבַעִים וְהָיָה מְטַבְּעוֹ חֲלוּשׁ כַּח וְאֵף עַל פִּי כֵן הָיוּ נֵעַם תְּפִלוֹתָיו לְהַפְלִיא.

ו - תקע

הָיוּ צַדִּיקִים מְפָרְשִׁים הַתְּפִלָּה "לְמַעַן לֹא נִיגַע לְרִיק" (שְׁבַתְּפִלַּת "וּבֹא לְצִיּוֹן") וְהֵינּוּ שְׁנֵזֶכָה שְׁשׁוּמִים תְּנוּעָה וְשׁוּמִים נְגִיעָה וּפְנִיָּה לֹא תִהְיֶה לְרִיק (נִיגַע מְלִשׁוֹן נְגִיעָה), רַק כָּלֵם לְשֵׁם שְׁמַיִם בְּאַמַּת אֵף תְּנוּעַתָּנוּ וּנְגִיעַתָּנוּ הַקְּלָה וְהַפְּשׁוּטָה. וְזֶהוּ 'וְלֹא נִיגַע לְרִיק', חֵס וְשְׁלוֹם.

ו - תקעא

פָּרְשׁוּ הַצַּדִּיקִים הַפְּתוּב "בְּלִבִּי צְפַנְתִּי אֲמֶרְתָּד לְמַעַן לֹא אֲחֻטָּא לָד" (תְּהִלִּים קִיט). וְהֵינּוּ שְׁצָרִידָד הָאָדָם לְהַצְפִּין מַעְלוֹתָיו וְעִבּוּדוֹתָיו הַקְּדוּשׁוֹת שֶׁלֹּא יִתְגָּאָה בָּהֶם חֲלִילָה כִּי אִם יַעֲשֶׂם בְּרַעַשׁ וּבְפָרְסוּם גְּדוֹל יִתְמַעַט מַעְלָתָם וּקְדָשְׁתָּם לְמַעַלָּה, וְזֶהוּ 'לְמַעַן לֹא אֲחֻטָּא לָד' 'אֲחֻטָּא' לְשׁוֹן חֲסָרוֹן, כְּמוֹ "וְהֵייתִי אֲנִי וְשְׁלֵמָה בְּנֵי חֲטָאִים". כִּי בְּפָרְסוּם שֶׁל הָעִבּוּדָה וְהַתְּנַשְׂאוֹת בָּהּ מַחְסִירִים מִמַּעְלָתָם וּקְדָשְׁתָּם. וְזֶהוּ 'בְּלִבִּי צְפַנְתִּי אֲמֶרְתָּד', בְּהִסְתַּר וְהַצְנַע לְכַת, לְמַעַן 'לֹא אֲחֻטָּא לָד', שֶׁלֹּא אֲגַרֵּם שׁוּם חֲסָרוֹן לְמַעַלָּה.

ו - תקעא *

אמר פעם "החפץ חיים" לענין שדוכים וזווגים: "כשמבררים אחר שדוד טוב, יש לבדק ביחוס של השדוד עד ארבעה דורות". (- לא מופיע בנדפס!).

ו - תקעב

פעם כשבא לפני הצדיק רבי יחיאל מאוסטרובצא ז"ל אחד מאנשיו ובקשו שיתפלל עבור בנו החולה, אמר לו הצדיק תתפלל אתה לה, שאלו החסיד הרי אמרו רז"ל (ב"ב קטז). מי שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים? אמר לו שבכונת רז"ל הוא שילך אצל חכם, וחכם זה ילמד אותו היטב איך שיבקש הוא עצמו רחמים.

ו - תקעג

השתבח והתפאר בעצמו הגאון הרב בענגיס ז"ל לפני הסתלקותו ואמר: "תודה לאל זכיתי ועברתי על כל הש"ס מאה ואחד פעמים". אשריו ואשרי חלקו.

ו - תקעד

ידוע שפעם כשפא אחד להחזון איש לשאלו בכאב על זה שאין לו שום חיות בתפלה, ומה יעשה בנידון, אמר לו 'החזון איש': לפלא הדבר בעיני, כי בשלומד אדם תורה לשמה הרי שמתחייב הדבר מעצמו שיוריד דמעות בתפלתו.

סיפורים:

ציון רביז"ל

*

שיבה לחיק היהדות

*

מסירות נפש

איש חסיד היה באומאן ושמו רבי זאול לוברסקי ז"ל, ומקום משכנו היתה העיר למברג אשר בגליציה, סמוך לגבול אוקראינה שברוסיה. והיה האיש צדיק ותמים וירא אלקים. הוא נחשב כאחד ממנהיגי החבורה הקדושה חבורת עובדי השם בדרך רבנו מוהר"ן מברסלב זיע"א. ובימי ראש-השנה הקדושים התפלל לפני התבה כשליח צבור בתפלת המוספים.

תפלתו של רבי זאול מיוחדת במינה היתה ברב נעימותה ומתיקותה, הוא היה מתפלל במתינות ובדבקות עצומה, עד שכל שומעיו לבם נמס והיה למים. התפלה השאירה רשם עמק על שומעיה במשך כל ימות השנה, וכל אימת שהיו נזכרים מתפלתו של רבי זאול היו באים לידי הרהור ותשובה.

כאמור היה רבי זאול ראש החבורה של אנשי-שלומנו בימים ההם של ראשית שנות ת"ש, ובימי ראש-השנה הקדושים בעת אשר נתקבצו ובאו אנשי-שלומנו דחסידי ברסלב מקרוב ומרחוק להיות עם רבנו כפי צויו הנודע, היה רבי זאול הכח המוביל לכל עניני הקבוץ הקדוש. מלבד היותו הבעל תפלה החשוב ביותר - היה יושב ומתועד עם הצבור בעת הסעודות של החג, ובעת עלות המנחה בין ליל הראשון לשני של ימי ראש-השנה הקדושים.

*

היה זה בראש-השנה של שנת תשי"ג. האהל הנפלא והאהוב שהתנוסס על הציון למעלה ממאה בשנים היה כבר חרב ונחרב על ידי הפולשים הצבא הגרמני ימ"ש. וכל הנשאר מהציון לא היה אלא פסת הקרקע אשר בסמיכות לחלונות הבית שנבנה ליד הציון, כפי אשר נגלה לעינינו כיום הזה. חסידי ברסלב הגיעו אז במסירות נפש להתקבץ על ציונו הקדוש

אומאנה על שריד מקום הקבר הקדוש שנותר לפלטה בחסדי השם יתברך
וברחמיו המרבים.

*

אז בשעת הסעודה, בעת אשר אנשי-שלוֹמנו היה לבם מלא הרגשים של
שמחה והתעוררות על זכותם הגדולה שזכו לקיים רצונו הקדוש של רבנו,
פנה מוסר הדברים הללו (רבי מיכל דורפמאן שליט"א) אל רבי זאול,
אותו רבי זאול שהיה פטרונו של מקום הציון הקדוש והוא אשר דאג כל
השנים לשמירתו ופקח עליו בכל הזמנים והמצבים.

יאמר נא לי, שאלו רבי מיכל, מהיכן ידוע לכבודו בבטחה שאכן המקום
שאנו משתטחים עליו הוא מקום הציון הקדוש? וכן מי הוא אשר
בנה את הבית הסמוך שבין חלונותיו נמצא הציון, שלא היה קיים בעת
אשר התנשא עליו האהל בימים הטובים של הציון?

פתח רבי זאול את פיו והשיב דבר על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון:

"בשנת תש"ו הסתיימה המלחמה הנוראה, ועמה נחרב רב מנינו ובנינו של
עם ישראל. אלו שהגיעו לאחר המלחמה אל הציון מצאוהו חרב ונחרב,
כאשר מפל האהל וסביבתו לא נותר כי אם משטח של מלט, ארכו כשני
מטרים, רחבו שמונים ס"מ וגבהו כשלושים וחמשה ס"מ. ואף גם מבנה
זעום זה היה שבור וסדוק וקמשונים עלו בו (הרה"ח רבי יצחק גלבץ ז"ל
היה מבין אלו שהגיעו ראשונים אל הציון ומצאוהו במצב כזה).

בשנת תש"ז פרסמה ראשות עיריית אומאן על אפשרות של קניית שטחים
עבור בניית דירות. רבי זאול מסר מיד בקשה על קניית השטח שם ספון
וטמון רבנו הקדוש. השטח הזה היה בית הקברות גדול כידוע, אך רב
הקברים שקועים היו באדמה, אולם היה שם ציון אחד בולט של איזה
מגיד, שציון זה היה סמוך ממש ליד אהל רבנו.

"בקשתו של רבי זאול נדחתה על הסף, היות ולא היה מתושבי אומאן,
אלא כאמור מלמברג, ולכן לא היה לו שום זכות לקנות שטח באומאן.
אולם לא איש כרבי זאול יאמר נואש. הוא הגיש שוב בקשה, והפעם על
שמו של גר הצדק הידוע רבי מיכל שהיה מחסידי ברסלב תושב העיר
אומאן, התחבולה הצליחה, והוא קבל את האשור הידוע, ועל סמוך כתב
הרשאה על שם הגר החל רבי זאול לבנות בית בסמוך ממש לציון הקדוש.
רבי זאול ברב פקחותו תכנן שחלונות הבנין יהיו סמוכים ודבוקים לציון
ממש, וזאת מהסבה בכדי שלא יבנו לעולם בשום פנים ואופן עוד מבנה על
הציון, היות ואין מן הנהג לבנות שום דבר צמוד לחלונות בית. את שטח
הציון כסו במלט באפן שלא יהיה בולט הדבר לעיני הגויים שיש כאן
מקום קבר.

חלקת הקבר נבנה בדיוק נמרץ כפי שהיה במקורו בהיות האהל. ומעשה שהיה כן היה. כשהחל רבי זאול לבנות את המלט בן שני המטרים, ידע היטב כאמור את מקום הציון, אבל אף על פי כן עקב רבוי הזמן, יתכן והמקום המדויק טשטש מחמת הגשמים והשלגים וכיוצא באלו (רבי מיכל דארפמן ז"ל מצין שכל הטשטוש יכול להתבטא בסך הכל של עשרים עד שלשים ס"מ). החלו אפוא לחפר מעט סביב שטח זה בכדי למצא את יסודות הבית שהיו מעץ, ובמיוחד רצו למצא את העמוד בראש שני המטרים, שם היה תחלת הציון, אולם על אף כל הטרחה לא הצליחו למצא באותה שעה את היסוד.

רבי זאול תפס את אמונות רבו בידו, והחל לזעק מקרב לבו. רבי רבי אוואו זענט איהר?! רבי היכן אתם? ועוד כהנה וכהנה תחנות ובקשות להשם יתברך שיתגלה לפניו מקום המדויק של תחלת הקבר שיוכל לסמן זאת לדורות בדיוק נמרץ, וכה זעק מקרב לבו עד שעת בין הערבים. בשעות הערב עזב את הציון ושב לביתו מלא צער ועגמת נפש על שעדין לא מצא את המקום המדויק.

באותו לילה חלם רבי זאול חלום נורא, והנה רבנו עומד על מקום הציון עטור במלבושי פאר. רבי זאול נזדעזע מן המראה הנורא ופנה אל רבנו בשאלה: רבנו! האם עומדים אתם חלילה לנטש אותנו?!

והיה שומע הוא את רבנו משיבו: לא ולא! אני נשאר כאן! תמיד אשאר ביניכם - - -

למחרת בבקר הגיע רבי זאול במשנה מרץ לציון והחל לחפר, ולהפתעתו הרבה מצא מיד את ראש הציון ואת יסודות עמודי העץ, שהיו את היסודות למבנה האהל. הוא צין מיד את המקום, ומשם החל את יציקת גוש המלט, הוא אותו גוש המלט הנמצא כיום בדיוק בסוף החלון השני של הבית הסמוך. ומשם נמשך מקום הציון לערך שני מטרים, וברחב שמונים ס"מ.

*

לאחר סיום הבניה שב רבי זאול ללמברג. וכעבר תקופת זמן בשובו לפקד את הציון הקדוש באומאן, נודע לו שרבי מיכל מרב פחדו מהמשטרה החשאית הק.ג.ב. שמא יודע להם שיש כאן ציון (כידוע כל ענין "ברסלב" נחשב לעברה חמורה ברוסיה) - מכר את הבית הסמוך לציון לגוי, אותו בית שנבנה על ידי רבי זאול במסירות נפש.

אותו גוי היה שונא ישראל מבהק, ולא הרשה בשום פנים ואפן לחסידי ברסלב להפגש לשטח הציון הדרוש. והנה נפלו עליו מחלות ויסורים שונים, ושלחו להודיע לו כי המחלות תקפוהו עקב היות הבית "מכשף" בגלל הציון שנמצא בקרבתו. תחבולה זו הועילה, ומיד מכר הבית לגוי

אחר, והוא אותו ערל הדר עד היום הזה בדירת הציון, והוא נחשב לטוב לב, המרשה לאנשי-שלומנו לבא ולעלות על הציון כפי רצונם.

בשנת תשכ"ב הלך רבי זאול לבית עולמו. והשאיר את הטפול בענייני הקבוץ וענייני הציון בידי של רבי מיכל דארפמן שליט"א. ומאז לא הפסיקו השירות לעלות על ציון רבנו הקדוש עד היום הזה. (נעתק מספר עיר הגעגועים)

* * *

ליד העיר לובלין בארץ פולניה היתה עירה אחת בשם נליינצ'וב, עירה זו התפרסמה בכל גלילות פולניה בשל היותה מקום מרפא והבראה לאנשים חולים שונים יקב מרחצאותיה ומעינותיה החמים שנתברכה בהם. מימי המעינות היו סמיכים כעין רפש וטיט והכילו בקרבם גפרית וחמר מינרלי מיחד אשר בכחם לרפאות מחלות קשות. לעירה זו נהרו מכל קצוי הארץ אלפים ורבות חולים למטרות רפוי. העירה נמצאה באזור הררי מקפת יערות גדולות דבר שמשך לשם רבים למטרות נפש ומרגוע.

לפני יותר מתשעים שנה נמצאה בנליינצ'וב קהלה יהודית קטנה בת ארבעים משפחות ובתוכם גם בעל הספור הזה שהתפרנס אז ממכירת סחורות שונים וגם משקאות קלים, בין יהודי העירה היה איש אחד ידוע בשם ישראל מאיר - מקור פרנסתו היה מקצוע הפחחות אשר התמחה בה היטב והיה בעל מקצוע מאומן - מלאכתו היתה מרפאת בעקר בעשיית גגות מפחונים ותקונים. לרגל עבודתו היה רגיל לעתים תכופות לערוך נסיעות לכפרים שבסביבות העירה כדי לתקן גגותיהם הרעועים או להחליפם בחדשים. מקצוע זה הכניס לו רווחים גדולים ופרנס את בני משפחתו בכבוד, ובמובן הגשמי היה נחשב לבעל בית מכבד פשאר בעלי בתים חשובים.

אך לא כן היה ישראל מאיר זה במצב הרוחני, מצב יהדותו היתה בשפל המדרגה רוח אמונתו הלכה ונתרופפה אצלו ונשארה על קצה המזלג ומסעותיו התכופות לכפרים הם בעקר היו בעוכריו, כי רב זמנו היה צריך להיות מערב בין הגויים בני הכפרים, ובהיותו תדיר במחצתם למד ממעשיהם המקלקלים והמשחתים, והתרגל לחייהם המגשמים והבהמיים של הגויים הכפריים, וכך התנדד עמם עד כי הרגיל עצמו לבלות אתם יחד באחזה ורעות מבלי משים לב שהוא יהודי, ולאט לאט החל לשכח מקור מחצבתו היהודי, ומדחי אל דחי התחיל להדרדר לעמקי תהום אל עברי פי פחת, עד אשר הוריד את מסוה הבושה מעל פניו והרהיב עז בנפשו לטייל ולשחק עם נכריות... רחמנא לצלן, ומובן שפך נפסקו קשריו לחלוטין עם יהודי העירה.

שמועותיו הרעות של ישראל מאיר הפתח על דבר דרכיו העקלקלות והתנהגותו המבישה הצמיחו כנפים והגיעו לאזניהם של תושבי העירה,

וביותר הפו גלים אצל יהודי המקום אשר נדהמו למשמע אזנם ולא יכלו להשלים עם העסק ביש של ישראל מאיר הפחח אשר בתור יהודי מהעירה עשה רשם מזעזע על תושבי העירה והמיט קלון וחרפה על כל הקהלה היהודית בהכתימו את שמם וגרם להם עגום וצער רב מזה ואף בזיון גדול בעיני התושבים הנכרים אשר בלאו הכי היו ללעג ולקלס בעיניהם, מכל שכן אחרי מקרה מעציב זה שספק חמר בידם במה להתקלס מיהודי העירה, אף מה יכלו קמץ היהודים לעשות עם בר נש כזה, הרודף אחר בצע תאותיו ומוכן להפקיר נפשו ונשמתו וכבוד אבותיו וכבוד חיו עבור חיי הוללות ותענוגים מדמים, מבלי להתחשב כלל ברגשי אחיו היהודים הנאנחים מרה על כל אשר עולל להם ודוויי לב ורוויי יגון הכרחו לבלע גלולה מרה זו ולהשאיר בעמק נפשם כאב עצום ועצור על אבדן נשמת יהודי בקרב הגוים, ומעצמת התדהמה והדכאון אשר הפו, לא קמה עוד רוח בהם לאזר עז ואמץ בכדי להשפיע עליו ולהחזירו למוטב, ויען שגם בעיניהם היה נראה כמיאש וככלי לא יצלח מלהשיבו על תקונו ומכונו, לכן השלימו עם המצב הזה.

*

לישראל מאיר הפחח היה בן בשם "לייבל", הבן הזה פמוכן היה מאד מזנח בחנוכו, ומכיון שאביו לא השגיח אף על עצמו והמשיך בדרךכו המלכערים, ממילא לא שם לבו לדאג למען חנוך והדרכת בנו בדרך הטובה והישירה, ובנסבות פאלו מה יעשה הבן ולא יחטא, ועל כן גם לייבל זה הלך אחרי שרירות לבו ותאות נפשו והחל לרדף אחר חיי הפקר והוללות ומצא מין את מינו להתרועע עם חברים רעים פמותו ופוחזים מבני העירה ואתם יחד בלה את רב זמנו.

פמוכן שהתנהגותם ומעשיהם היו למורת רוח לכל יהודי העירה, כך חי לייבל בצותא עם חבורה סוררה מימי ילדותו עד שהחל להתבגר ולהגיע כבר לפרק שנותיו שבו היה צריך לחשב על התכלית לבנות בית ולשא אשה ולהקים משפחה בישראל כדרך כל האדם.

והנה אביו ישראל מאיר הפחח בידעו היטב אמתו של דבר איך הוא מבזה ומאוס בעיני יהודי הקהלה בשל התנהגותו המחפירה וגם ידוע הוא לשמצה בקרב שאר יהודי הסביבה, ידע נאמנה שאין איש מהם חולם להעלות על דעתו איזה מחשבת פגול לבוא אתו במגע, ומה גם להיות מחתן עמו, בעוד שגם בנו ה"תכשיט" בעצמו נתפרסם במעלליו. ומי ירצה למסר בתו בידים פאלו, ובכן קנו בלבו של ישראל מאיר הפחח דאגה עמקה ורצינית נכח המצב המביש הזה שנוצר סביב גורל עתידו של בנו לייבל באין פניה ימין ושמאל. ונשאר נבוך ונדחם מאד בהנכח לו במו עיניו שכאן הגיע למבוא סתום אשר נצבת לפניו חומת ברזל גבוהה בעיה רצינית שאין לפתרה על נקלה, וכך ה"עתיד" של בנו מנחים על כף המאזנים ותלויים בחוט השערה.

בְּרַם יִשְׂרָאֵל מֵאִיר זֶה עִם כָּל הַתְּלַבְּטוּתוֹתַי הַמִּפְתְּלוֹת וְהַמְּבֹכֹוֹת, לֹא אֶבְדַּעְדִּין עֲשֵׂתוֹנוֹתַי וְרַעֲיוֹנוֹתַי וְלֹאט לֹאט הַתְּאוֹשֵׁשׁ וְהַתְּעוֹדֵד וְהַתִּיר עֲצֻמוֹ מִכְּבָּלָיו הַנִּפְתָּלִים, כִּי הִרְגַּל חַיִּי הַמִּפְקָרִים הַכְּשִׁירוּהוּ כְּבָר לְכָל צַעַד הַגְּרוּעַ בְּיֹתֵר וְלִמְדוּהוּ הֵיטֵב מֵהַלְעֲשׂוֹת בְּנִדּוֹן זֶה, וְעַד מְהֵרָה צָפָה וְצָפָה כְּבָר עַל מַחְשַׁבְתּוֹ רַעֲיוֹן נֹעֵז בַּל יִשְׁעַר, (אֲשֶׁר רַק לְאֲנָשִׁים מְסוּגוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֵאִיר שִׁפְנוּ עֵרֶף לְדַת יְהוּדוּתְם אֶפְשָׁר לְבַצֵּץ בְּמַחֵס מַחְשְׁבוֹת מְעִין אֵלֹה) לְהַמְצִאת פְּתוֹן תְּמִידִי בְּהִמָּרַת דַּת בְּנוֹ וְהַעֲבָרְתּוֹ לְאַמוּנָה אַחֲרֵת, וְאֵת אֲשֶׁר לֹא הִסְפִּיק הוּא בְּעֲצֻמוֹ לְהַשְׁלִים פֶּרֶק זֶה בְּמַסְכַּת חַיִּי הַקְּלוֹקָלִים, חֲשַׁב לְהַשְׁלִימָה עַל יְדֵי בְּנוֹ בְּמַסּוּהָ שֶׁל הַצְּלָתוֹ.

וַיִּתְּכֶן מְאֹד שֶׁשָּׁקַל בְּמֵאֲזָנַי רַעֲיוֹנוֹתַי גַּם הָאֶפְשָׁרוֹת לְשׁוּב וְלַחְזֹר לְחִיק הַיְהוּדוּת, וּבְכַף הָיָה פּוֹתֵר בְּקִלוֹת אֵת כָּל בְּעִיּוֹתַי בְּדֶרֶךְ הַיִּשָּׁר וְהַרְצוּי וְהַנְּכוֹן, וּבְלִי סֶפֶק הָיָה מְצִיל בְּדֶרֶךְ זֶה אֵת עֲצֻמוֹ וְאֵת בְּנוֹ וְאֵת כָּל דּוֹרוֹתַי וְאֵף כְּבוֹד אֲבוֹתַי, וְהַכֵּל בְּדֶרֶךְ שֶׁל כְּבוֹד וְהַגִּיוֹן אֲנוּשִׁי, כִּיֵּאָה לַיהוּדִי תוֹעָה אֲשֶׁר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עָלָיו וְהִ' אֶלְקֵינוּ עִמּוֹ בְּכָל קְצוֹת דְּרָכָיו, וְאֵין דָּבָר נִמְנָע מִמֶּנּוּ לְהַקְרֵא שׁוֹב יְהוּדִי כְּכֹל יֵתֵר הַיְהוּדִים, אוֹלָם דְּמִיּוֹנוֹ וּמַעֲשֵׂי תַעֲתוּעָיו הִטְעוּ אוֹתוֹ לְחֲשַׁב, כִּי הַדֶּרֶךְ חֲזָרָה לְמִקּוֹר יְהוּדוּתוֹ אֲטוּמָה וְסִגוּרָה לְחִלוּטִין בְּפָנָיו כִּדְ שְׁאִין עוֹד תִּקְוָה לְפָנָיו לְשׁוּב לְחִיק אֲבוֹתַי, אַחֲרֵי שֶׁהִזְדַּקֵּן כְּבָר בְּהַרְגֵּל מַעֲשָׂיו כָּל כִּדְ עַד שְׁאִינוֹ רוֹאֵה אֶפְשָׁרוֹת וְדֶרֶךְ לְהַפְרֵד מֵהֶם, וּכְאֵלֹה חַיִּי תְלוּיִים בָּהֶם. (כִּי כִדְ דִּרְכּוֹ שֶׁל הַבַּעַל דָּבָר לְהַכְּבִיד עַל הַחוּטָא וְלַחֲסֵם בְּפָנָיו דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה בְּמַכְשׁוּלִים וְאֶבְנֵי נֶגֶף בְּכַדִּי לִיֵּאֲשׁוּ לְגַמְרֵי מַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה). לְבַעֲבוֹר זֶה תִּקַּף אוֹתוֹ מִיּוֹן יְאוּשׁ פְּנִימִי אֲשֶׁר דַּחַף אוֹתוֹ עַל כְּרַחוּ לְדֶרֶךְ חִלְקִלְקוֹת בְּאִין מַעֲצוֹר, וְכִדְ נֹצֵר בְּמַחְשַׁבְתּוֹ הַרַעֲיוֹן הַנּוֹאֵשׁ הַזֶּה כְּצַעַד רֵאשׁוֹן לְפְתוֹן בְּעֵית בְּנוֹ.

וּבְכֹן קָרָא יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַפֶּחַח לְבָנוֹ לִיֵּבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ: שְׁמַע בְּנִי הֵיטֵב לֹאֲשֶׁר אָמַר לְךָ. אֵתָה הַגְּעֵתָ כְּבָר לְגִיל אֲשֶׁר בּוֹ בַּחוּרִים כְּמוֹד מִתְחַתְּנִים וּמְקִימִים בֵּית וּמְשַׁפְּחָה, אֲבָל הַנֶּדַע שְׁכַלְסִים מְכִירִים אוֹתִי הֵיטֵב וַיּוֹדְעִים אֵת מַעֲשֵׂי וּמַפְרָסִים אֲנִי יוֹתֵר מְדִי, לְזֹאת צְרִיךְ אֵתָה לְהַבִּין כְּבָר מַעֲצָמָד כִּי אֵין לְנוֹ שׁוּם מְקוֹם וּמַעֲמָד בֵּין הַיְהוּדִים אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ כְּצַנִּינִים בְּעֵינֵיהֶם, וּמִמִּילָא גַם אֵין לְךָ שׁוּם סְבוּיִים לְקַחַת מֵהֶם אִשָּׁה וְלִבְנוֹת לְךָ בֵּית בְּתוּכִים. וְאִם כֵּן מֵהַ יְהִיָה הַתְּכַלִּית מִמֶּדָה הַלֹּא תִשָּׂאֵר גְּלָמוּד וְעִרְיָרִי כָּל יְמִיךָ וְלֹא תִשָּׂאֵר זְכָר אַחֲרֶיךָ לְנֶצַח? וְכִדְ הַחֵל לְתַאֵר לְפָנָיו אֵת גּוֹרֵל עֲתִידוֹ בְּתַמוּנוֹת שְׁחוֹרוֹת וְעִגּוּמוֹת, כִּדִּי שֵׁיִשְׁפַע מִדְּבָרָיו לְקַבֵּל עֲצָתוֹ וְלַהֲגִישׁ רַעֲיוֹנוֹ, מִבְּלִי לְהַשְׂאִיר בְּלֵב בְּנוֹ שׁוּם מְקוֹם לְחַשֵּׁשׁ וְלַחֲסֵס עַל הַתְּמוּרָה הַנּוֹרָאָה שֶׁיַּחֲלִל צַעֲדוֹ זֶה בְּחַיִּי הַפְּרִטִיִּים וְהָאִישִׁיִּים, וּבְדְבָרָיו הַמְּשַׁכְּנֵעִים הַכְּשִׁיר אֵת הַקְּרַקַע לְגַבִּי שֶׁיּוּכַל לְדַבֵּר אֵתוֹ בְּרוּרוֹת וְלַגְלוֹת לוֹ סוּד הַרַעֲיוֹן הַכְּמוּס אֵתוֹ, וְלֵב בְּנוֹ בַּל יִתְפַּלֵּץ לְשַׁמַּע אֲזָנָיו הַצָּעָה נּוֹרָאָה כְּזוֹ מֵאֲבִיו בְּעֲצֻמוֹ, וְכִדְ הַמְּשִׁיךְ יִשְׂרָאֵל מֵאִיר אֵת דְּבָרָיו בְּאֶמְרוֹ לְבָנוֹ: דַּע לְךָ בְּנִי, כִּי גּוֹרֵל חַיִּיךָ נָתוּן בְּיָדְךָ, אֲמַנֵּם זֶה תְלוּי הַרְבֵּה בְּעֵצָה אַחַת שֵׁישׁ לִי עֲבוּרְךָ, אֲשֶׁר בְּזֶה תּוּכַל אֵתָה בְּעֲצָמָד לְחַרֵּץ גּוֹרֵל הַחַיִּים בְּדֶרֶךְךָ לְעֵתִיד, וּבְאִם תִּקְבְּלָה בְּחִיּוֹב, כְּאֲשֶׁר מִצְבָּךְ הַנּוֹכַחִי מְחִיב זֹאת, אֲזִי יוֹסֵר מְעַלְיָךְ חֲרַפְתָּ

חִייד וְתַגִּיעַ לְחַיִּים מְאֻשָּׁרִים בְּעֹשֶׁר בְּשִׁלּוֹה וְכַבּוּד, לְכֹן אֵל תַּחֲשַׁב הַרְבֵּה עַל הַדָּבָר הַזֶּה, רַק שְׁמַע בְּקוֹלִי לְאֲשֶׁר אֵינְעֻדָּה בְּנִי.

בֵּין יְדִידִי וּמִכְרִי מִתּוֹשְׁבֵי הַכְּפָרִים יֵשׁ לִי יְדִיד מְשֻׁבַּע אֶפְרַיִם עֹשֶׂיר אֶחָד, וְלוֹ בֵּת אַחַת, שְׁלֹדַעְתִּי הִיא מִתְאִימָה מְאֹד כְּבֵת זֹוג בְּשִׁבְלֵךְ, וְגַם אָבִיהָ בְּעֶצְמוֹ יִשְׁמַח מְאֹד עַל הַצָּעָה זֹה, וּבְחֻפְזָא לֵב יִתְרַצֶּה לְתֵת לָךְ אֶת בֵּיתוֹ בְּאֲשֶׁר הוּא יְדִידִי וּמִכְרִי הַטּוֹב. וְשֵׁם לֹא תִדַע שׁוֹם מְחֻסָּר כִּי הוּא עֹשֶׂיר לְמִדֵּי וּבֵיתוֹ מְלֵא מְכַל טוֹב וּבְכֻדָּה תִּהְיֶה מְחִי עֹשֶׂר, אֲבָל עֲלֶיךָ לְדַעַת, שְׁכַדִּי לְרַכֵּשׁ אֶת בֵּיתוֹ וְעֹשְׁרוֹ שֶׁל הָאֶפְרַיִם, תִּהְיֶה מְכַרְחַת מְקַדֵּם לְהַמִּיר דָּתְךָ וּלְהַשְׁתַּמֵּד, וְאַז הִנֵּךְ מְאֻשָּׁר לְעוֹלָם בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֶפְרַיִם וְרַק בְּדַרְךָ זֹה תִּוְכַל לַעֲשׂוֹת תַּכְלִית בְּחַיִּים, וְאַל יִפְלֵא בְּעֵינֶיךָ, מַה שְׁאַנִּי אוֹמֵר לָךְ זֹאת וְכִשְׁלַעְצָמִי לֹא עֲשִׂיתִי כְּזֹאת, תִּדַע שְׁגַם אֲנִי בְּעֶצְמִי הִיִּיתִי עוֹשֶׂה כְּמוֹךָ אוֹלָם אֲנִי זְקֻנְתִּי כְּבָר, וּמִבְּחִינַת הַכְּדָאִיוֹת אֵינִי מְשַׁתְּלֵם לִי לַעֲשׂוֹת כְּדָבָר הַזֶּה, אֲבָל אֶתְּךָ דָּרְךָ אַחֲרַת אֵין לָךְ, וּמִי יִדְאָג בְּשִׁבִיל עֲתִידְךָ אִם לֹא אֲנִי, עַל כֵּן בְּתוֹר אֶב רַחֲמֹן הִנְנִי מְיַעַץ לָךְ שֶׁבֶל תַּחֲשַׁב אַחֲרַת, רַק עֲשֵׂה כְּמוֹ שְׁאַמְרַתִּי.

לֵיבֵל זֶה, בְּשִׁמְעוֹ בְּחֻרְדָּה אֶת כָּל דְּבָרֵי אָבִיו הַנְּאֻמָּרִים אֵלָיו כְּדָבָר אִישׁ אֵל בְּנוֹ הַדּוֹאָג אֶת עֲתִידוֹ הַבֵּין מִיַּד הַדְּבָרִים כְּהוֹיָתוֹ, וְנִתְחַנֵּן לוֹ בְּרוּרוֹת לְגַבִּי מְבוֹכוֹתָיו וּבְעִוְתָיו הַעֲתִידִים לְהוֹת מְכָשׁוֹל רְצִינִי בְּדַרְכּוֹ לְחַיִּיו הַעֲצָמָאִים וּבְלִי שׁוֹם הַסּוּס הַסִּיק מִסְקֻנְתוֹ בְּהַחֲלִטִיּוֹת לְקַבֵּל הַצָּעָה אֵבִיו.

וּבְהִיוֹתוֹ צָעִיר לְיָמִים וְחֻסָּר הַדְּרָכָה וְחֻנוּד, לֹא הִשְׁכִּיל עֲדִין לְהַבְחִין מַה טְמוֹן בְּחֻפְזָה שֶׁל עֲצַת אָבִיו, אֲשֶׁר בְּהַגְשִׁימוֹ אוֹתָהּ מְכַרִית הוּא אֶת עֲצָמוֹ וְנִשְׁמָתוֹ לְצָמִיתוֹת מֵעַם הַנְּצָחִי, וּבְמוֹ יְדִיו מִנְתַּק שְׁלִשְׁלֹת אָבוֹתָיו שֶׁל אֲלִפִּי דוֹרוֹת שְׁמֻסְרוּ נַפְשָׁם לְהַמְשִׁךְ דוֹרוֹתֵיהֶם עַד דוֹרוֹ שֶׁל מְשִׁיחַ, וּבְכֻדָּה הוּא עֲצָמוֹ חוֹרֵץ גּוֹרְלוֹ לְכַלּוֹן וְאַבְדוֹן עוֹלָמִי רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וּמִהַעֲדָר רָגַשׁ הַהֲבַחְנָה ל"הַפְעַל יוֹצֵא" מְצַעְדוֹ זֶה, לֹא שֵׁם לְבוֹ לְהַתְבַּוֵּן וּלְהַתְעַמֵּק בְּטִיב הַצָּעָה אֵבִיו, רַק נוֹצָצוֹ וְהַבְרִיקוֹ לְנֶגֶד עֵינָיו כְּסָפוֹ וְזָהָבוֹ וּבֵיתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ אֶפְרַיִם עֹשֶׂיר אֲשֶׁר הַבְּטִיחַ לוֹ אָבִיו וְתֵאָר בְּפִנְיֵי הַחַיִּים הַמְאֻשָּׁרִים בְּמַחְצָתָם.

וְיִלְךָ הַבְּחוֹר לֵיבֵל וַיַּעַשׂ כְּדָבָר אָבִיו וּבְצַעְדִּים בְּטוֹחִים הִתְכַּוֵּן עֲצָמוֹ לְקִרְאָת פְּעֻלַת "הַמְרַת הַדָּת" אֲבָל בְּסוּד כְּמוֹס, וְאַף לְחַבְרָיו לֹא גָלָה זְמָמוֹ וְתַכְנִיתוֹ לְעִתִּיד, וּבְהוֹדִיעוֹ לְכַמְרִים חֲפָצוֹ וּרְצוֹנוֹ, מִיַּד קִבְּלוּהוּ בְּזִרְעוֹת פְּתוּחוֹת וְהַכְנִיסוּהוּ לְמַנְזָר תַּחַת מְשֻׁמֵר אֲשֶׁר הִשְׁגִּיחוּ עָלָיו בְּעֵין פְּקוּחָה לְבַל יִתְחַרֵּט אוֹ יִשְׁפִּיעוּ עָלָיו מִהַחוּץ, וְלֵיבֵל זֶה נִשְׂאָר שֵׁם סְגוּר וּמְסֻגָּר בְּלִי שׁוֹם קָשֶׁר עִם הָעוֹלָם הַחִיצוֹן.

*

בֵּין יְהוּדֵי הָעֵנְיָה נְלִיִּצְיֹב הָיוּ גַם אֲנָשִׁים הַנְּמַנִּים עִם חֲסִידֵי בְּרִסְלָב בִּינֵיהֶם הָיָה חֲסִיד אֶחָד אֲשֶׁר הִתְפָּרַס אַחַר כֵּךְ בְּשֵׁם הַרְהַ"ח רַבִּי יִצְחָק בְּרִיִּיטֵר מְוֵאֲרָשָׁא הַיִּיד (כִּי עִבְרַת לְגוֹר בְּמִשְׁךָ הַזְּמַן בְּוֵרְשָׁא עִיר הַבִּירָה שֶׁל פּוֹלֵנְיָה כְּאֲשֶׁר יִסְפָּר לְקַמּוֹ, וְהוּא הָיָה מִחֻשְׁבֵּי חֲסִידֵי בְּרִסְלָב אֲשֶׁר הִפְיָץ

בְּכֹל גְּלִילוֹת פּוֹלְגֵי תוֹרַת מוֹהַר"ן זְצוּק"ל וְלִמְד וְהִרְבִּיץ בְּרַבִּים חֲסִידוֹת בְּרֶסֶלַב, וְעַל יְדוֹ נִתְקַרְבוּ לְדַעַת רַבְּנוּ ז"ל מְאוֹת אֲנָשִׁים מֵהֶם רַבָּנִים דִּינָיִם לומדים מְפֻלְגִים וְכוּ' וְכוּ', וְסִתֵּם אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים וְסוֹחֲרִים וּבְעֵלֵי מְלֶאכָה אֲשֶׁר שָׁמְעוּ מִמֶּנּוּ דְבַרֵי אֱלֻקִּים חַיִּים וְשָׁאֲבוּ עֲדוּד וְחִזּוּק מְלֶהֱב דְּבוּרָיו שֶׁיֵּצְאוּ מִפִּיו בְּמִתְק שְׁפָתַיִם, כִּי הָיָה בְּעַל כְּשָׁרוֹן נִפְלָא בְּכָלֵל הַמַּעֲלוֹת וּמְחַנֵּן בְּפֶה מִפִּיק מְרַגְלִיוֹת, וּמְלַבֵּד זֹאת גַּם הָיָה מִמְּאָרֵי דְחֻשְׁבָּנָא וּבְעַל מַעֲשִׂים לְזָכוֹת אֵת הַרְבִּים בְּתוֹרָה וְעֲבוּדַת ה', וְהוּא בְּעֶצְמוֹ הָיָה שׁוֹקֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוּדָה בְּאַמוּנָה וּבִטְחוֹן וּתְמִימוּת וּפְשִׁיטוּת וּבִירְאָת ה' טְהוֹרָה וְכוּ' וְאִין כָּאֵן הַמְּקוֹם לְהֶאָרִיךְ בְּפִרְטֵי מַעֲלוֹתָיו וְתִקְפוֹ וּגְבוּרָתוֹ בְּעוֹלָמָם שֶׁל חֲסִידֵי בְּרֶסֶלַב וּמְסִירוֹת נַפְשׁוֹ עֲבוּר עֶסְקֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְעוֹד חַיִּים אֲתַנּוּ תַלְמִידָיו מְזַקְנֵי אֲנָשִׁי-שְׁלוֹמֵנוּ לְאַרְךְ יָמִים וְשָׁנִים הַמְּסַפְּרִים נִפְלְאוֹת מַעֲשָׂיו...

יוֹם אֶחָד עָלָה בְּרַעֲיוֹנוֹתָיו שֶׁל ה"ר יֶצְחָק בְּרִיִּיטֶעֶר הַנ"ל לַחֲטוֹף שִׁיחָה עִם יִשְׂרָאֵל מְאִיר הַפְּחַח, וּלְנִסּוֹת הַפַּעַם לְהַשִּׁיבוֹ מִדְּרָכּוֹ הַתּוֹעָה לְדָרְךְ אֲבוֹתָיו, כִּי נִכְמְרוּ רַחֲמָיו מְאֹד עַל נַפְשׁ יְהוּדֵי כְּמוֹהוּ שֶׁתַּעֲזֹב אֵת הָעוֹלָם חֲלִילָה מִתּוֹךְ חֲיֵיהָ "הַגּוֹיִי", לְבָלֵי לְשׁוֹב עַל עֲקֻבוֹת אֲבוֹתָיו וְלִמּוֹת כִּי־הוּדֵי כְּשֶׁר כְּמוֹתָם, אֵךְ אֵיךְ יִתְכַּן לְקַבֵּעַ פְּגִישָׁה עִם בְּרַנְשׁ הַזֶּה הַמְּבַלָּה יָמָיו וְלִילּוֹתָיו אֲצֶל הַנְּכָרִים הַכְּפָרִיִּים וּמִשְׁתַּמֵּט עֲצָמוֹ מִלְּהַתְּרָאוֹת עִם אַחֵיו הַיְהוּדִים, עַל כֵּן הֵבִיעַ מִשְׁאַלְתּוֹ וְחִפְצוֹ לִפְנֵי יְהוּדֵי הָעִירָה וּבִקְשׁ מֵהֶם שֶׁיַּעֲמְדוּ לְעִזְרָתוֹ לְחַפְּשׁ כָּל מִינֵי עֲצוֹת וְתַחֲבוּלוֹת וּבְלַבֵּד שְׁיִוְכַל לְהַפְּגֵשׁ אֹתוֹ. הֵם בְּשִׁמְעֵם אֵת דְּבַרָיו הִבִּיטוּ עָלָיו בְּתִמְהוֹן גָּדוֹל כְּאִלוֹ עוֹמֵד לִפְנֵיהֶם אֶחָד שֶׁהִקִּיץ מִתּוֹךְ חֲלוּמוֹ וְאִינּוֹ יוֹדֵעַ כָּלֵל מָה אָרַע. וּמָה טִיבוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מְאִיר הַפְּחַח, וּמִתּוֹךְ רָגַשׁ שֶׁל בְּטוּל לְרַעֲיוֹנוֹ הַמוֹזָר הַזֶּה הִתְחִילוּ לְצַחֵק בְּלַעַג עַל חֲלוּמוֹתָיו וְעַל דְּבַרָיו בְּאַמְרָם לוֹ: רַבִּי יֶצְחָק, כִּלְךָ לְךָ מִדְּרָךְ "לֹא דְרָךְ" זוֹ, הָאֵם יֵשׁ אֵת נַפְשָׁךְ לְהַעֲשׂוֹת לְלַעַג וּלְקַלְס בְּפִי הַבְּרִיּוֹת וְלִהְיוֹת כְּמַצְחֵק בְּעֵינֵיהֶם, וְכִי יֵשׁ עוֹד תִּקְוָה לְבַעַל הָעֲבֵרָה הַזֶּה שֶׁיִּיטִיב מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר אֲתָה חוֹשֵׁב עָלָיו לְהַחֲזִירוֹ אֶל חֵיק הַיְהוּדוֹת, הֲלֹא טוֹב לְךָ לְסַלֵּק רַעֲיוֹנוֹתֶיךָ וּמַחֲשָׁבוֹתֶיךָ מִמֶּנּוּ וְלֹא יְהִי לְרִיק עֲמָלְךָ וּיְגִיעֶךָ, וּבַדְּבָרִים מַעֲיִן אֵלוֹ נְסוּ לְשַׁכְּנֵעוּ כִּי יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי מִכָּל הַרַעֲיוֹן הַזֶּה.

אֲמַנָּם ה"ר יֶצְחָק בְּרִיִּיטֶעֶר, אַחֲרֵי שֶׁקוּל דַּעְתּוֹ הִנְבוֹנָה בְּחֻשׁוֹבִים חַיִּיבִים וְהַשְׁלִילִים שֶׁבְּדָבָר כְּבֹר הֵיטָה הַחֲלֻטָּתוֹ נְחוּשָׁה לְהַפְּנִס בְּעֵבֵי הַקּוֹרָה וְיֵהִי מָה, וּבִכֵּן לֹא נִתְפַּעַל מִדְּבָרֵיהֶם כָּלֵל וּכְלָל, וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי רוּחַ אַחֲרֵת הֵיטָה בּוֹ יַעֲקֹב הָיִיתוֹ חֲסִיד בְּרֶסֶלַב בְּכָל לְבוֹ וּנְפִשׁוֹ וְיָדַע הֵיטָב מְסַפְּרֵי מוֹהַר"ן ז"ל שֶׁאִין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וּנְשַׁמָּה יְהוּדִית אֵינָה נִדְחַת לְגַמְרֵי, כִּי אֶפְלוּ בְּשִׂאוֹל תַּחֲתִיּוֹת וּמִתַּחֲתֵינוּ רַחֲמָנָא לְצַלּוֹן גַּם שֵׁם נִמְצָא הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְכָל דּוֹרְשָׁיו וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבַל יִדַּח מִמֶּנּוּ נִדְחַת, וּנְקַדַּת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הַמְּשֻׁרְשֶׁת בְּלֵב הַיְהוּדֵי אֵינָה נִכְבֵּית לְעוֹלָם רַק צְרִיכִים רוּחַ תּוֹרָה וְיִרְאָה כְּדִי לְנִשֵּׁב וּלְנַפֵּחַ גְּחֻלַּת הָאֲמוּנָה. וְכִהְנֶה דְּבָרִים נִפְלְאִים הַרְבֵּה הַמּוֹבָאִים בְּסַפְּרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל. וְגַם מְבָאָר בְּלִקוּטֵי מוֹהַר"ן (ס"י לג) דְּבַרֵי הִירוּשָׁלַיִם (תַּעֲנִית פ"א) אִם יֹאמֵר לְךָ אָדָם הֵיכֵן אֱלֻקִּיךָ תֹאמַר לוֹ בְּכָרְךָ גָּדוֹל שֶׁל רוּמֵי וְכוּ', הֵינּוּ אֶפְלוּ בְּמִקּוֹם שֶׁהִיא מְלֶאכָה

גלולים ועבודה זרה ושם מדור הקלפות, גם שם נמצא אלקותו יתברך ומשם אפשר לדבק את עצמו בו יתברך ולשוב אליו בתשובה שלמה (עיי עוד שם בח"ב סי' י"ב מה שמפרש בזה). ובכן בכל חזק אמונתו והרגשתו כי דברים עקרוניים הללו סובבים והולכים גם על אנשים מסוגו של ישראל מאיר הפחח, הצת בקרבו של ה"ר יצחק ברייטער זיק של תקנה ובטחון כי יצליחוהו ה' במעשיו להציל נשמה נדחת ולהשיבה אל אביה שבשמים, רק בדבר אחד התלבט קשות איך יוצר המגע הזה עם הפגישה הגורלית, ועל כן חפש דרכים ואמצעים שונים למען יוכל להגשים מטרה זו.

והנה באחד הימים אחרי מאמצים מרבים, עלתה סוף כל סוף בידו של הרב יצחק ברייטר להשיג מטרתו הנכספת המיחלת לפגוש את ישראל מאיר הפחח, אשר תוך כדי עבודת הפחחות שלו אקלע פעם לבית יהודי לצרף תקווה, וכך נתודע לרבי יצחק מקום המצאו ונוצר המגע אתו וחסף שיחה עמו על דא ועל הא בענינים שונים ובזהירות רבה שלא ירגיש פונתו העקרת המסתרת מאחורי דבריו, עד שמענין לענין העביר ברב תבונתו ושקול דעתו גלגול שיחותיו על פסי ענינים רוחניים, ובעקר רפזם על נושא "האמונה והיהדות" ושם התלהב רבי יצחק באש דת האמונה הקדושה ובאוצר המאמרים המלהיבים של חסידות ברסלב, ובכל דבורו והשפעתו גלה לו דברים טמירים ונעלמים החבויים בנפש כל יהודי, וכן מעלת רוממות הנשמה אשר מכסא הכבוד חצבה, והיא עצם חלק אלוקי ממעל אשר נאלצה כביכול מאתו יתברך המאציל כל הברואים, כי חלק ה' עמו, ואין קץ לרב טוב הצפון לנשמות ישראל לעתיד בעולם הבא, להתענג ולחזות בנעם ה' ולהנות מזיו השכינה וכו' וכו', ובתוך להט דבריו התחיל להוכיחו במקל נעם איך הרחיק לכת בכסילות שכלו ובעבירת מעשיו, ואיך השליך עצמו מאגרא רמה לבירא עמיקתא והגיע לדיוטא התחתונה עד כדי אבדן חייו וכריתת נפשו מחיים הנצחיים וכן המשיך במקת שפתיו לשכנעו לעזב דרכו הרע והמשחת, וישליך כל חטאיו אחרי גוו לשכח כל העבר, ויפתח פרק חדש בתולדות חייו אשר יש לו עוד לחיות על פני האדמה, ולאט לאט התחילו דבריו הנוקבים ויורדים עד התהום לשבר את לב האבן של ישראל מאיר עד שנתרף לגמרי קשיות ערפו, ואז התחיל להתפכח משכרות חמדת הבלי העולם ונפקחו עיניו שכלו להסתכל באמת ובכנות על כל הנעשה אתו, ולא יזה תהום התדרדר בהתנכרו לאחיו היהודים ונתוק נשמתו ממקור החיים והפקרת חייו וכבוד אבותיו עבור בצע תאוותיו המדמיות, וכך החל להרגיש מועקת מצפון לבבו ומוסר כליותיו עד שהתפרא בבכי גדול והזיל דמעות שליש על ימיו ושנותיו שעברו בחשך.

רבי יצחק בראותו שדבריו חדרו לתוך מעמקי לבו של ישראל מאיר, ופעלו פעלתם הרצויה להצית בקרבו הזיק וניצוץ היהודי, ולחולל מהפכה גדולה בנבכי נפשו עד שתקפוהו רגשי חרטה עזים ואמתיים על כל עברו המכער, החל להראות לו פנים מאירות ומסבירות ברוח אבהית ורחומאית, ולדבר על לבו דברי חן ושכל וטוב, דברים המתישבים על הלב

בשבעה משיבי טעם, והפיח בו רוח חיים חדשה, ועודדו וחזקו ואמצו לעבר לגמרי על פסים אחרים ולהתחיל לנהל חיים חדשים כאלו היום נולד ואין לו שום קשר כלל עם העבר, ואדרבה אם יזכה לשוב תשובה מאהבה אזי כל חטאיו יתהפכו לזכיות ויתעלה לדרגא גבוהה מאד מאד, כי במקום שפעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ובאפן כזה ישיג שלמותו ויקנה עולמו הנצחי.

וכן הצליח רבי יצחק להחזירו למוטב ולהכניסו שוב לחיק היהדות, ונהפך לאיש אחר לגמרי ליהודי כשר להפליא שומר תורה ומדקדק במצוות קלות כבחמורות וגדל זקן ופאות ככל אחיו היהודים ונעשה בעל תשובה גמור. וכל העיירה התייחסה כלפיו בדרך ארץ ובכנוי של כבוד "רבי ישראל מאיר", ובכל נימי נפשו ולבבו נתקשר לרבי יצחק פאוהב דבק מאח ולא סר מדבריו ימין ושמאל, וכן נתקרב על ידו לחסידות ברסלב ובצמאון רב שנתה דבריו הקדושים של מוהר"ן זצוק"ל אשר משם שאב עדוד ונחם ומרגוע לנפשו השוקקה לתקן את העבר ולהתעלות בתשובה שלמה כראוי, וזכה יותר מעשר פעמים לנסע על ראש-השנה לעיר אומן ברוסיה מקום ציונו הקדוש של רבנו ז"ל מברסלב, ולא זו בלבד אלא אף גם זכה וזכה את הרבים בזה שלקח אתו בנסיעתו לאומן עוד חסידים על חשבוננו והוצאתו, ושכר למטרה זו קרון מיחד אשר נתפרסם אחר כך בשם "דער ברסלבר וואגען" [הקרון הברסלבאי].

ולא היה קצ לאשרו וגבול לשמחתו על שזכה לשוב למקור מחצבתו ודרכי אבותיו ולחסות בצל כנפי אדמו"ר זצוק"ל ולהנות מאורו הגדול והקדוש, ותמיד היה רגיל לרקד לפזז ולכרפר בכל עז והתלהבות ושמחה עצומה תוך נתינת שבח והודאה לאביו שבשמים ששפר חלקו וגורלו להבדילו מן התועים ולא נתנו להטמע בין העפויים והחזירו תחת כנפי השכינה, אבל לפסגת שמחתו ושיא חדותו הגיע בליל שבת קדש שאז נחה עליו הרוח והנפש יתרה ונתפרצה השמחה לחוץ בלי מצרים וגבולים, וברב להט שמחתו יצא במחול וברקודו הנלהב אחז באיזה כסא ורקד. כי כל כך אפפה אותו השמחה האצורה בלבבו כאש יוקדת עד שלבו נשא את רגליו לרקד ולהביע עז שמחתו בכל צורה ואפן שתהיה אפלו עם כסא, ועבדא זאת נתגלה מסבה זו, כאמור (בראש הספור) היתה העיירה גלנצ'וב מקום מרפא והבראה, ובין המבקרים היו גם רבנים ואדמו"רים מפרסמים, וארע שפעם אחת התאכסן אחד האדמו"רים עם חסידיו בשכנותו של רבי ישראל מאיר, ובהגיע ליל שבת קדש ערך כמנהגו רקודיו העליזים, וזה הפריע מאד לחסידים בעת עריכת השלחן של רבם, ובכך באו לבקשו שלא יעורר רעש ולא יפריע להם, אולם הוא בשלו, רוקד וצוהל בדבקות רבה ואינו שם לב להם, והם דפקו בחזקה על דלתו וחלונו והוא אינו שומע כלל רק ממשיך לרקד ביותר התלהבות ובהתפשויות הגשמיות, ואז נתודע ברבים מרקודיו הנלהבים בליל שבת קדש. ודבר מענין מצין בעל הספור הזה שהוא בעצמו היה לו בעיירה זו חנות גלנטריה ובימי הקיץ הלוהטים מכר גם כן משקאות קרים למבקרי העיירה לשם הבראה ונפש, ופעם אחת בא רבי ישראל מאיר וקנה אצלו כוס סודה, וכשגמר לשותות

הזמין אצלו כוס שני, אולם לפני שתיתו נשאר עומד שקוע במחשבתו, ושאל אותו בעל החנות, מה קרה לך ומדוע אינך שותה? ענה ואמר לו רבי ישראל מאיר, אגיד לך סבת הדבר על מה אני מהסס לשתות כוס השני, היות ובברכתך על כוס הראשון לא התפונתי לשתות כוס השני, ובכן הנני מסתפק אם הברכה עולה על כוס זה או לא. ומצין בעל הספור שאז בשמעו הדברים האלה יוצאים מפי רבי ישראל מאיר, עמד נדהם ומשתומם מולו, האם זהו אותו העוֹכר ישראל מאיר שהיה מפרסם לשמחה בכל הסביבה, ועכשיו עומד לנגדי פיהודי ירא וחרד ושלים עם אלקיו הזהיר ומדקדק בכל סעיף קטן של השלחן ערוך, ועוד מקיים מאמר חז"ל "מאן דבעי למהוי חסידא לקים מלי דברכות" (ב"ק דף ל) והתפעל מאד מעצם פחה של תשובה שיוכל איש כזה להפוך עורו ולהשתנות לטובה מן הקצה אל הקצה ולהתעלות למדרגה געלה כזו, והוכיח סופו על תחלתו שכל עמלו ויגיעו של רבי יצחק ברייטר (אשר כל העירה לעגה למאמציו) לא היה לריק וכל פעלו ומרצו וכחו שהשקיע באיש הזה הצמיחה כנפים ונשא פרי לשם ולתפארת ונתקדש שם שמים בכל סביבותיו על ידי פעלתו הברוכה, וכידוע מספרי הקדושים שעם נפשות פאלו מתפארת השכינה הקדושה לפני הקדוש ברוך הוא "חזו במה ברא קאתינא לגבד" וכל זה הודות לכחות הנפשיים החזקים של רבי יצחק ברייטר שקבלם מתוך שקידתו על ספרי מוהר"ן מפרסלב אשר משם שאב חמר למכביר בענייני אמונה ותשובה ובטחון וכיו"גם שפה ברוחה ונעימה ולשון למודי לדרך על לב האנשים תועים וטועים (ואפלו מסוגו הגרוע של ישראל מאיר הפחח הפרחח) ולהחזירם למוטב ולהשיבם אל אביהם שבשמים.

* * *

כעת נחזר להפרשה המבישה של בנו "לייבל", כאמור לעיל בספור החליט לייבל להמיר דתו, ולכן התמסר עצמו לידי הפמרים והכנס תחת שמירה קפדנית למנזר גדול בעירה בומבליץ (וואמוועליץ) הסמוכה לנלנצ'וב, ושם היה סגור ומסגר אין יוצא ואין בא, חבריו הידועים של לייבל אף שגם הם בעצמם היו ריקים ופוחזים במעלליהם המשחתים מכל מקום נדהמו מאד למשמע אָזָנָם על מעשה הפזיזות של לייבל בהמרת דתו, ולא יכלו לעכל צעדו השפל והמחפיר הזה אשר הנחית עליהם מהלומה קשה במפתיע, מבלי להתיעץ אתם כלל וכלל ואף לגלות להם שמץ דבר מהו דבר הפניעו להמפנה החד הזה שעומד לחולל במסכת חייו, אך מה יכלו לעשות לו אחרי אשר נעלם מאתם בפתאמיות כזו שלא השאיר אחריו עקבות שיוכלו למצאו, עד שנודע להם דבר המצאו במנזר סגור, וממילא קצרה ידם מלהשיגו.

כעבר חצי שעה לערך להיותו במנזר וכבר עבר כל המבחינים ותהליכי השמד, הלך פעם בחברת כמרים לערך קניות בשוק, והנה פגשו אותו חבריו ומיד נגשו אליו מן הצד והוכיחו אותו על פניו וידברו אליו קשות, האם בשביל ללכת אחרי שרירות לבך ולספק תאונתך בנשואי נכרית

רחמנא לצלן היית צריך להחליף את הכתנת ולהשתמד, מדוע לא ספרת לנו מאשר מתרחש בלבך בנדון זה והיינו באים לעזור בהתלבטותיך ובמבוכותיך ומספקים על נקלה תאות לבך ללא צורך באבוד עשתונותיך עד כדי נתיק יהדותך וחברותך אתנו? אולם לתמהונם הרב ענה להם בשלילות, שבשבילם הוא אבוד והוא כבר אחר מעשה ההשתמדות ואי אפשר לו לשוב ולחזר אחורנית, ואין להם מה לדבר אתו יותר בזה, וכך נפרד מהם, חבריו נשארו עומדים נדהמים ונכלמים מלייבל המשמד אשר נוכחו לדעת כי דבריהם נפלו על אזנים אטומות והוא עומד במריו ובקשיות ערפו, ובזדון מעל בחברת ידידיו הטובים ביותר, ופנה להם ערף בצורה מבישה כזאת, אשר גרם להם מפח נפש והכאיב להם מאד, ומזה שכנעו שאין עוד שום פתח תקווה להוציאו משם ושנתק הקשר בינו וביניהם לנצח ויאבד מתוך הקהל.

*

ברם אחד שלא אבד אמונתו ותקנתו וחפש עצות להפגש עם לייבל המשמד ולהחזירו לחיק המשפחה היה רבי יצחק ברייטר, אשר מתוך נסיונו העבר אצל אביו רבי ישראל מאיר הבעל תשובה, ראה בעליל שיגיעו ועמלו בו לא היה לריק כלל וכלל, ופעלתו הניבה פרות כמספר לעיל, ובכן הצלחה רבה זו הפיחה בקרבו זיק של תקווה שגם אצל בנו המשמד יוכל לחולל נפלאות בכח אמונתו ובטחונו בו יתברך הצופה לרשע וחסף בהצדקו ורוצה בתשובת רשעים וכו' ובחשבו על הצלתו של לייבל הבין שרק חבריו לשעבר יכולים לשמש לו חוט המקשר היחידי לפגישתו עמו.

ואמנם באחד הימים נתראה רבי יצחק עם חבריו, והביא בפניהם משאלתו ושאיפתו לבוא במגע אתו, בקשה מוזרה זו עוררה תמהון רב בפני החברים והוקשה ליהודי מסוגו של רבי יצחק עם משמד כזה אשר נתק עצמו לגמרי מחיק יהדותו, אולם בהמשך שיחתו עמו נתרשמו ממנו בהכרתם בו כאיש חשוב פקח ומשכיל ובעל השפעה ושכנוע, ולכן מתוך הערכה והערצה לאישיותו נעתרו לבקשתו בהבטחתם למסר לו מדי פעם אינפורמציה בנוגע לתנועותיו של לייבל, ומהם נודע לו שהוא עזב כבר את המנזר והוא מתהלך כבר באפן חפשי ברחובות העיר.

*

ויהי היום, וחבריו הודיעו לרבי יצחק שלייבל מבקר כמעט בכל יום בגן העיר הגדול אשר בנלנצ'וב ומבלה שם כמה שעות, מובן שלא היה קצ לשמחתו של רבי יצחק בבשורה מיחלת זו, ואף שלא ידע מראש כמה יצליח בפגישתו ואיך יפל דבר מפל מקום נדלק בקרבו זיק של תקווה שאכן יתגשם מטרתו ותשוקתו הנכספת זמן כה רב, ומבלי לחשב הרבה הלך בצעדים בטוחים לכוון גן העיר ולאשרו מצא שם את לייבל יושב על אחד הספסלים, ובלי הסוסים נגש אליו ושאל בשלומו בסבר פנים יפות

ובידידות רבה כאלו לא קרה אתו שום דבר, לייבל זה הפך בתדהמה גדולה למראה עיניו שיהודי חרדי עם זקן ופאות כרבי יצחק מדבר אליו בנעימות וידידות כזו, ועוד יותר נשתומם מרבי יצחק אשר בתור תושב גלנצ'וב שיהודיה הם מתי מספר לא ידע כלל שהוא לייבל כבר המיר דתו ונתק כל קשר עם היהודים? ובכל ההופעה והשאילת שלום הפתאמית והידידותית של רבי יצחק שלא התכונן להם כלל לייבל המשמד, עשתה עליו רשם כביר וחוללה בקרב מהפכה זעירה והחליט גם הוא להשיב שלום לרבי יצחק ולהתנהג אתו כאלו לא קרה דבר, וככה נכנסו שניהם בשיחה ממשכת בנושאים ועניינים שונים שיש בהם שפה משתפת, בגמר השיחה הזמין אותו רבי יצחק להפגש שנית למחרת באותו המקום, ולייבל זה מתוך סקרנות מאפקת מה רוצה ממנו בשיחותיו השונות נעתר להזמנתו למרות אי נעימותו והרגשותו המוזרה מהמצאו במחצתו של יהודי, למחרת נפגשו שוב וגם הפעם נסבה שיחתו הזרה של רבי יצחק על עניינים שונים וספורים מעניינים, בסוף שיחתם העלה שוב רבי יצחק משאלתו על פגישה נוספת, וככה נפגשו כמה פעמים ושוחחו כבר ביותר ידידות והתענינות, ולאט לאט בנעם הליכותיו אתו התחיל רבי יצחק לרפוש את לבו, וכך נוצר ביניהם מין קשר פנימי הדוק, עד שלייבל החל לראות בו איש אמונים חכם ופקח ועשיר בחכמת חיים וכדאי להתנדד אתו כדי ללמד ממנו הרבה חכמה ותבונה בתהלוכות החיים, ובסבובים כאלו הצליח רבי יצחק לחדר לתוך מפתחי לבו ולפרט על נימי נפשו עד שנגע בנקדה העדינה של עזיבתו מקור מוצאו ואמונת אבותיו, ואז העלה והעביר על פניו תמונה שחורה וקודרת מהשאול תחתית שהוא מצוי בה כעת, באשר הלך לחצב בורות נשברים ולהכרית עצמו ממקור החיים הנצחיים, ומה גדול פשעו וחסאאתו במרדו ומעלו באלהים חיים, והעול העצום שבצע נגד אבותיו ועם ישראל אשר חרץ וגזר כליון ואבדון על כל דורותיו, ומה בצע כי החליף דתו ומכר נפשו ונשמתו להשטן בעד נזיד עדשים למען תענוגי בשר מדמייים הבלי עולם הזה תמורת הענג הנפלא שבעולם הגמול והפלו טוב אשר אין קץ לאשר המקנה בעתיד להנות מזיו השכינה לעולמי עד וכי.

ובטוב טעם ודעת החל להסביר לו רבי יצחק מעין אותם הדברים הטובים ששוחח עם אביו בעת פגשו אותו לראשונה לפני שובו ליהדותו, אלא הפעם אצל בנו לייבל הדגיש בפניו עוד יותר באריכות ההבדל העמוק בין קדשת ישראל לעמים במהות ואיכות, ועבדא קימת זו כי נכרי המתגיר הופך ליהודי לכל דבר, אבל יהודי המשתמד חס ושלום יהיה מי שיהיה אם הוא רק נולד יהודי כבר אינו יכול להפוך לנכרי ולהחליף נשמתו היהודית בשום אפן שבעולם ולא יעזר לו שום פעלה להסיר יהדותו ממנו, וכל חקי התורה והמצוות שקבלו ישראל מפי הגבורה חלים עליו כל ימי חייו בין לשכר בין לענש, "כי קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל כלא חד הוא". ואין השם יתברך רוצה בנתוק הקשר של החוט המשלש הזה, ועל כן ישראל אף על פי שחטא וישראל הוא, ודרכי התשובה פתוחים לפניו תמיד, והוא ברחמיו יתברך פותח יד בתשובה לקבל פושעים וחסאים, ומתשובת הרשעים להנחמים האלה נתגדל ונתקדש שמו הגדול יתברך

יותר ויותר, וכמו בא בלקוטי מוהר"ן בשם הזהר הקדוש על יתרו, בשעה שאמר "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים". (אחרי שעבר כל מיני עבודה זרה שבעולם) אז נתעלה ונתיקר שמו של הקדוש ברוך הוא, וכל זה היה מגדל רחמנותו וחנינותו יתברך על עם סגלתו עם הנבחר מכל העמים כי יעקב בחר לו זה, ועל הזכיה הגדולה הזאת שנפל בחלק ה' עמו קבעו חכמינו ז"ל לברך בכל יום ברכת הודאה מיחדת "שלא עשני גוי", וכן ברכת "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו".

וכן הראה לו רבי יצחק נוכחות שכל צעדו היה רק מחמת היאוש של אביו ושלו הנובע מחסר הידיעה וההכרה בכל הדברים הנ"ל ולכן אפס תקוותם שפבר אין לו דרך חזרה לשוב לאמונת אבותיו ולבנות בית בישראל, אבל כעת ששמע פבר הפרק חשוב באמונת ישראל וכחה של תשובה, אם כן כל מעשה השתמדותו בטל ומבטל כחרס הנשבר והנהו יהודי כמקדם לכל דבר, ובתשובה גמורה וחרטה על כל מעשיו יתעלה למדרגה גבוהה מאד במקום שבעלי תשובה עומדים, ואז מתחיל בחיים חדשים ואין דבר חוצץ ומעכב בידו להקים בית ומשפחה בישראל ולהמשיך שרשרת הזהב עד סוף כל הדורות.

*

אחרי האמת והדברים האלה שיצאו מלבם הדואג והפואב של רבי יצחק, התחיל לייבל לפקח עינים ולראות בעליל הטעות המרה והמשגה החמור שעשה בחייו, ושפאמת צדק מאד רבי יצחק בכל דבריו ורק היאוש ואבדון התקוה גרם לו לכל זה, ובאותה שעה גמלה ההחלטה בלבו שלא ישוב עוד לכסלה ויחזר פבר לאמונת אבותיו, וראשית צעדו יחדל מבקוריו במנזר ויפסיק המגע עם הכמרים ששהה עד כה במחצתם. והביע זאת בפני רבי יצחק, אמנם הוא מתלבט קשות איך יוכל לצאת ולהנצל מצפריניהם של הכמרים אחרי שהוא קשור בהם בכל תהליכי חייו, והם בודאי לא יותרו עליו ולא יעזבוהו על נקלה. ובעיה קשה זאת נהיתה בעיני רבי יצחק מכשול רציני בדרך חזרה של לייבל, ונפל בדעתו לגולל הפרשה הזאת לפני אנשי הקהלה אולי יעמדו הם בעזרתו להצלת נפשו של לייבל, ובשמחה רבה ספר להם כל המאורע עם לייבל, ואיך הצליח ה' בידו לפגשו ולשכנעו שישוב לחיק היהדות ושימנע עצמו ככל האפשר לבוא במגע עם הכמרים, ועתה זקוקים לטכס יצאה איך להוציא לגמרי מידי הכמרים, הם בשמעם זאת מפי רבי יצחק הכו בתמהון גדול ויפג לבם להאמין זאת שלייבל המשמד רוצה שוב להתיהד, אמנם ידעו ברבי יצחק שאינו מכזב ולכן טפחו לו על שכמו כגבור ומנצח בפעלו הנשגב של הצלת נפש ישראל משמד, וכמו אצל אביו רבי ישראל מאיר כן הכירו וראו גם עכשיו ברבי יצחק איש חסיד ובעל נפש אשר אמונתם ובטחונם ומסירותם לכל דבר שבקדשה שואב ממקור נאמן ספרי מוהר"ן ז"ל מברסלב. אחרי הבשורה המשמחת תלוי ועומד בפניהם השאלה מה יש לעשות בנדון הצלת לייבל.

כְּשֶׁהִגִּיעוּ יְמֵי הַקִּיץ וְהַעֲיָרָה נִלְנָצוּב נִתְמַלְאָה נוֹפְשִׁים וּמִבְרִיאִים (כְּאִמּוֹר בְּרֵאשׁ הַסְּפּוֹר), הַקֶּרֶה ה' שֶׁהִגִּיעַ גַּם לְנִלְנָצוּב אִישׁ עֲשִׂיר נִכְבֵּד יְהוּדֵי בְּנִקְאֵי מְעִיר פְּלוֹנְסֵק הֶרְחוּקָה אֲשֶׁר נִמְצְאָת בְּקֶצֶה הַשָּׁנִי שֶׁל פּוֹלְנֵה, הוּא בָּא בְּפִקְדוֹת רוֹפֵא לְהִתְרַפֵּא שָׁם וְצוּה עָלָיו לְהֶאֱרִיךְ אֶת טְפוּלוֹ הַרְפוּאֵי עַד אַחֲרֵי חֹג הַסְּכּוֹת עֵקֶב מַחֲלָתוֹ הַמְּמַשְׁכֶּת, וְנִזְדַּמֵּן שְׁבִימֵי חֹג הַסְּכּוֹת כְּאֲשֶׁר יֵשֵׁב הַגְּבִיר הַנִּי"ל בְּסִכְתּוֹ שֶׁל אֶחָד מִנְּכַבְדֵי הַעֲיָרָה עִם עוֹד אֲנָשֵׁי הַעֲיָרָה, נִתְגַּלְגְּלָה שִׁיחַתָּם מְעַנְיָנוּ שֶׁל לֵיבֵל, הֵם סִפְרוּ לוֹ מֵה שֶׁהִתְרַחַשׁ עִמּוֹ וְאִיךְ הִצְלִיחוּ לְהַנִּיעוֹ מִחַיֵּי הַשְּׁמַד וּלְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו שְׁיֻקִּיר רַגְלָיו מִבֵּית הַכְּמָרִים, אֲבָל עֵקֶר דְּאֶגְתָּם כְּעַת הוּא אִיךְ לְהֶרְחִיקוֹ לְגַמְרֵי מֵהַמְּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר הוּא עָלוּל עוֹד חֲלִילָה לִפְל שׁוּב בְּיָדָם, בְּגִלְל קִרְבָּתוֹ אֲלֵיהֶם, הַגְּבִיר הַנִּי"ל בְּשִׁמְעוֹ כָּל זֹאת אָמַר לָהֶם שֶׁהוּא מְעַנְיָן מֵאֵד לְרֹאוֹת אֶת לֵיבֵל, וּבְכֵן הִזְמִינוּ אוֹתוֹ לִסְפָּה, כְּשֶׁרָאָה אוֹתוֹ הַגְּבִיר מָצָא חוֹן בְּעֵינָיו כִּי הוּא הִיָּה יָפֵה וְתֹאֵר וְגַם פִּקֹּחַ, וּמִיָּד הִצִּיעַ לוֹ לְנִסֵּעַ אִתּוֹ לְעִיר פְּלוֹנְסֵק, וּמִבְּלִי לְהִסָּס בְּדָבָר הַסְּכִים לֵיבֵל לְהַצְעָתוֹ, וַיִּסְעוּ שְׁנֵיהֶם לְפְלוֹנְסֵק אַחֲרֵי חֹג הַסְּכּוֹת, וּמִנִּי אַז נִשְׁמוּ לְרוּחָה יְהוּדֵי נִלְנָצוּב מֵהַפְּרָשָׁה הַסּוֹעֶרֶת שֶׁל לֵיבֵל.

*

בְּרְבוֹת הַיָּמִים עָזַב גַּם רַבִּי יֶצְחָק בְּרִיִּיטֵר אֶת נִלְנָצוּב וְעָבַר לְגוֹר בְּעִיר הַבִּירָה וְרָשָׂא, וְנִסֵּעַ אִתּוֹ יַחַד גַּם רַבִּי יִשְׂרָאֵל מֵאִיר הַבְּעַל תְּשׁוּבָה עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ, כִּי נִפְשׁוֹ נִקְשָׁרָה כָּל כֶּף בְּנִפְשׁ רַבִּי יֶצְחָק עַד שֶׁלֹּא הִיָּה יָכוֹל לְהַפְרִד מִמֶּנּוּ וּלְהִיּוֹת בְּלַעְדוֹ, שָׁם בּוֹרְשָׁא נִהַפֵּךְ עָלָיו הַגִּלְגָּל כִּי בְּעִיר גְּדוּלָה כְּזוֹ הִשְׁתַּנּוּ הַתְּנָאִים לְגַמְרֵי וּמִמְקַצְעוֹ כְּפִתְחָה לֹא הִתְפָּרַס בְּנִקְל כִּי לֹא הִיָּה יָדוּעַ כְּבַעַל מְקַצְעַ מְעַלָּה, וְלָכֵן סָבַל הַרְבֵּה עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת אוּלָם קִבֵּל הַיִּסּוּרִים בְּאַהֲבָה בִּידְעוֹ שֶׁלְפִי הָעָבֵר שָׁלוֹ עֲדִין מִתְנַהֵג עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחֻסֵּד גְּדוּל (וְעֵי בְּלִיקוּ"מ ס"י קִסָּה שְׁמִפְרֵשׁ שָׁם הַפְּסוּק "וְאַהֲבַת לְרַעַךְ כְּמוֹד אֲנִי ה' וְאַהֲבַת לְרַעַךְ, שֶׁתֵּאֱהָב וְתִקְבַּל הַרַע וְהַיִּסּוּרִים הַבָּאִים עָלֶיךָ חֶסֶד וְשָׁלוֹם. כִּי כְּמוֹד, כְּמוֹ שֶׁאַתָּה הִנְנוּ לְפִי מְעַשֶּׂיךָ, אֲנִי ה', בַּעַל הַרְחֵמִים עֲדִין מִתְנַהֵג עִמָּךְ בְּרַחֲמִים.) וְעַל כֵּן הִכְרַח רַבִּי יֶצְחָק לְצַרְךָ פְּרִנְסָתוֹ לְהִסְתַּוֵּב בְּחֻצְרוֹת וּבְבֵתִים וּלְבַקֵּשׁ שְׁיִתְנּוּ לוֹ כְּלִים לְתַקּוֹ.

אַחֲרֵי שְׁנַיִם רְבוֹת הַצָּרְךָ בַּעַל הַסְּפּוֹר הַזֶּה (שֶׁהִיָּה מִתּוֹשְׁבֵי נִלְנָצוּב) לְנִסֵּעַ לְעִיר וְרָשָׂא, וְנִזְדַּמֵּן לוֹ שָׁם לְפָגֵשׁ אֶת אַחוֹתוֹ שֶׁל לֵיבֵל, וְכִמּוּבֵן שָׂאל אוֹתָהּ לְשָׁלוֹמוֹ שֶׁל לֵיבֵל הִגֵּר בְּפְלוֹנְסֵק וּמָה עָלָה שָׁם בְּגוֹרְלוֹ, עֲנִתָּה וְאַמְרָה לוֹ לֵיבֵל? הוּא הִיָּס מִחֲשׁוּבֵי קִהְלַת פְּלוֹנְסֵק, וְהִיא סִפְרָה לוֹ שֶׁלֵיבֵל הִשְׁתַּנָּה לְגַמְרֵי, וּמִזְלוֹ הָאִיר לוֹ פָּנִים וַיְהִי שָׁם אִישׁ מְצַלִּיחַ וְעוֹשֶׂה חֵיל, וְהוּא כְּעַת אֶחָד מִחֲשׁוּבֵי הָעִיר וְגַם אִישׁ אֶמִיד וְעֲשִׂיר גְּדוּל, וְאִי אֶפְשָׁר כִּיּוֹם לְבוֹא אֶל לֵיבֵל וּלְדַבֵּר אִתּוֹ בְּלִי הַזְּמָנָה שֶׁל כְּמָה יָמִים מֵרֵאשׁ, וְאִין לָךְ מוֹסָד יְהוּדֵי בְּפְלוֹנְסֵק שֶׁלֵיבֵל אִינוּ מֵיֻצָּג שָׁם, בְּקַצּוֹר לֵיבֵל הוּא יְהוּדֵי חֲשׁוּב בֵּין חֲשׁוּבֵי הָעִיר וּמְעַרְבֵי וּמְעַרְה בְּכָל עֲנִינֵי הַקְּהֵלָה, סוּף דָּבָר הָעֵבִיר לֵיבֵל גַּם אֶת אָבִיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ מוֹרְשָׁא לְעִירוֹ פְּלוֹנְסֵק, וְדָאג לְכָל צְרִכֵיהֶם, וַיְכַלְכַּל לֵיבֵל אֶת אָבִיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ בְּכַבּוּד גְּדוּל.

*

עוד ישנם אתנו כמה זקנים מחסידי ברסלב (וימהם גם בעל הספור) אשר הפירו היטב וזוכרים את ישראל מאיר הפחח בפחזותו ובקלקולו ואחר כך את רבי ישראל מאיר הבעל תשובה בצדקתו וחסידותו, ויודעים לספר עליו נפלאות מעבודת הקדש שלו התמימה והפשטה, שהיה בעל בכי גדול בעת תפלתו שהתפלל בחמימות הלב, תמיד היה מבקש מהשם יתברך שיחזירהו בתשובה שלמה, ויזכה לתקן בחייו את כל העבר שלו, ובעת הסתובבו בחצרות בעיר ורשא לבקש פלים לתקון היה נוהג לצעק בקול: "רבנו של עולם, וויא בין איך זוכה זיך צי פאררעכטין אין צי פערלייטין" (בלשון הקדש: רבנו של עולם, איך אני זוכה לתקן ולהשלים את עצמי) והאנשים חשבו לתמם שהוא צועק שייתנו לו פלים לתקון ולבון [והודות לגבור ספורנו רבי יצחק ברייטר זכה לאחרית טוב ולנחת יהודי].

*

בקשר לחזק אמונתו ובטחונו וכח עקשנותו וסבלנותו של רבי יצחק פלפי קרובם של רבי ישראל מאיר ובנו ליניבל כדאי לציין כאן המאמר ז"ל (שבת לא) מ"ש הג' נכרים אחרי שנתגירו קפדנותו של שמאי בקשה לטרדנו מן העולם ענותנותו של הלל קרבנו תחת השכינה. (נעתק מספר אולפן חד"ת).

* * *

בעיר חרקוב אשר ברוסיה האוקריינית (מלפנים הייתה חרקוב בירת אוקריינה במקום העיר קיוב של היום). היה גר אחד מאנשי חסידי ברסלב בשם רבי חיים פוקס ז"ל. מוצאו היה מפולננה ובפרץ המלחמה העולמית הראשונה (שנת תרע"ד) נדד אחר כך לרוסיה והתיישב בעיר חרקוב.

רבי חיים זה, עוד משחר נעוריו היה איש משפיל ונבון ולמדן בגמפ"ת כי למד תורה הרבה בבחירותו אצל רבני עגרתו, כן הצטיין במזגו הטוב להיות נוח לבריות ומוכן לעזר לכל פונה לעזרתו.

אך פגעי הזמן חוללו תהפוכות בהליכות חייו. כי מארעות המלחמה העולמית טלטלוהו מעיר לעיר וממדינה למדינה, והרחיק נדד למרחקים בכדי להציל נפשו מסכנות מות שונות שרחפו עליו אז, ובד בבד עם רבוי נודדיו למקומות נדחים שונים, כן חלפו עליו תמורות בחייו הרוחניים, ובאין מעצור נסחף עם הזרם הכפיר והמשוב רוח של התפרקות והתערטלות מחיי תורה ומצוות, כי רוחות רעות אלו נשבו אז במלא הסער. ועשו שמות נוראות בקרב מיטב הנער היהודי אשר היה מלפנים קשור בכל נימי נפשו ולבבו לרוח התורה והמצוה.

מבלי להאריך בחיי עברו של רבי חיים זה (אשר יספר עליו אם ירצה השם באחת הגליונות הבאים) נדלג עליהם ונגיע לעקר הספור שלנו.

אחרי שקבע מושבו בעיר חרקוב, הפיר שם במשך הזמן את אחד מחשובי אברכי חסידי ברסלב הנודע לשם ולתהלה בחסידותו המפלגת ומסירותו הנאמנה לכל דבר רבנו ז"ל כקטן כגדול, שמו הר"ר נחמן בן רבי שכנא ז"ל שטרנהרץ מעיר טולטשין נכד מוהרנ"ת זצ"ל (נדוע בפי חסידי ברסלב בכינוי "נשקיה טולטשינר") נשקיה זה שמש לחסידי ברסלב דגמא של חסיד מבהק בארחות חיו הגשמיים והרוחניים. ובכן כאשר נתגלגל לידיו של נשקיה האפשרות להפיר את רבי חיים (של אז) וראה אצלו תכונות נפלאות במזגו הטוב ולבו הזקב, וכן שמע ממנו חיי נעוריו היפים, החל לקשר עמו ידידות ולבלות אתו יחד הרבה בצותא ולדבר עמו דברים המתישבים על הלב הנובעים מתורת מוהר"ן ז"ל, עד שבמשך הזמן עלתה בידו של נשקיה להשפיע עליו לעזב דרכיו הרעים והמקלקלים ולעבר לחיי תורה ומצות ככל ישראל הכשרים, ובהשפעתו נהפך בתכלית לאיש פשוט ומאמין רודף צדקה וחסד אשר ידו היתה פתוחה לכל דורש ומבקש נדבתו הטוב, גם היה חרד אל דברי רבנו ז"ל באמת ובתמים. ובמיחד היה אצלו הנסיעה על ראש-השנה לאומן מקום גניזת מוהר"ן ז"ל ענין של חק ולא יעבר אף אם היתה הנסיעה כרוכה בסכון ממונו ונפשו, כי תמיד עמד לנגד עיניו אזהרתו וצויו של רבנו ז"ל "להיות אצלו על ראש-השנה".

*

והנה בעת פרוץ המהפכה בממשלת הקסריות ברוסיה, והשלטון עבר אז לידי הקומוניסטים והבולשביקים, החלו להטפל כידוע אל כל בעלי ההון והעסק באמצעים שונים והחרימו רכושם של העשירים באמתלאות של עלילות, ובהעלאת מס רכוש באחוזים גבוהים ומפרזים מאד ממעל היכלת, ומוכן שבדרך זו חסלו את כל בעלי העסק, וממילא נפלו כל בתי החרשת והמפעלים ישר לידי השלטון כדג בפי החכה.

רבי חיים זה, אשר היה בעל עסק מבסס ופרנסה מכבדת מהבית חרשת שלו המכניס לו רוחים הגונים, גם עליו עבר כוס התרעלה ממהפכת סדום הזה. ולא זו בלבד ששברו מטה לחמו בהחרימם את מפעלו, אלא אף גם גוללו עליו אשמות כבדות שונות, וברו מלבם תואנות ועלילות שוא כאלו, אשר בעבורם צפויה לו משפט מות, או להאריך ימיו בגלות סביר מבלי לראות עוד אור העולם. ובכן נקטו נגדו תהליכים משפטיים להעמיד אותו לדין ולחרץ גורלו בפסק דינו.

רבי חיים, בראותו כי המצב הוא מאד רציני וכי עלול הוא לאבד חיו במשפט כזה, מהר והשקיע מאמצים לשפר עורף דין גבוה מאד שיגונן עליו ויפריך טענותיהם אולי יצליח להמעיט ולהקטין את סכנתם עד קצה היכלת, אבל זאת ידע בהחלט שחלק לגמרי לא יצא מהם כאשר "במקום המשפט שמה הרשע".

וְהִנֵּה כָּבֵד יָדוּעַ מִכָּל סִפְרֵי קֹדֶשׁ שֶׁעַל כָּל דְּבַר שֶׁבִקְדָּשָׁה יֵשׁ נִסְיוֹנוֹת אֵין מִסֵּפֶר, וְהַכֹּל לְמַעַן הַבְּחִירָה שֶׁל "זֶה לְעַמַּת זֶה". וְכָל מֵה שֶׁהִקְדָּשָׁה יוֹתֵר גְּבוּהָה כֵּן הַנְּסִיּוֹן יוֹתֵר גָּדוֹל, וּבִיחֻד בְּדַבְרֵים הַנוֹגְעִים בְּרוּם מַעְלַת הַנְּשֻׁמָּה אֲשֶׁר בָּהֶם תְּלוּי גַם שְׁלֵמוֹת נַפְשׁ הָאָדָם, שֶׁם הַנְּסִיּוֹן הוּא בְּעַל מִשְׁקַל כָּבֵד בְּיוֹתֵר. אֲדָּה לֹא בְּכָל פַּעַם בּוֹלֵט עֲצֻמַּת הַנְּסִיּוֹן בְּעוֹבְדָא דְקֹדֶשָׁה. וְלִפְעָמִים אִף נִרְאֶה כְּדָבָר רָגִיל וְשִׁגְרָתִי מִבְּלִי לְהִרְגִישׁ שְׂכָאן עוֹמֵד לְפָנָיו אֵיזָה נְסִיּוֹן, אֲבָל יֵשׁ שְׁעָה וְעוֹבְדָא שְׁמַעְמִידִים לְפָנֵי הָאָדָם נְסִיּוֹן רְצִינִי וְעֲצוּם מְאֹד מְאֹד אֲשֶׁר לְפִי דְמִיּוֹנוֹ נִרְאֶה לוֹ שֶׁזֶה לְמַעְלָה מִגָּדָר יִכְלָתוּ לַעֲמֹד בּוֹ. וְכָאן הוּא הַמְּבַחֵן הָאֱמֵתִי שֶׁל הָאָדָם אִם לְבוֹ שְׁלֵם עִם אֱלֹקָיו בְּדַבְרֵי מִצְוָה זוֹ (וּבְאֱמַת יָדוּעַ שְׂאִין שׁוֹלְחִים עַל הָאָדָם נְסִיּוֹן מְלַמְעָלָה יוֹתֵר מִכְּפִי כַחוֹת נִפְשׁוֹ רַק בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקַל שֶׁל "זֶה לְעַמַּת זֶה". וְהָאָדָם מִחֲמַת שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ מַעֲצָם כַחוֹתָיו עַד הֵיכֵן מְגִיעִים, לְכֵן נִדְמָה לוֹ שֶׁהַנְּסִיּוֹן הוּא מִמַּעַל כַחוֹ. וְאִם הוּא חִזְק בְּדַעְתּוֹ וּמַחוֹ וּמְנַצֵּל אִמְץ לְבוֹ וְנִפְשׁוֹ אִזּוֹ הוּא מִתְגַּבֵּר עַל כָּל הַמְּנִיעוֹת וְהַנְּסִיּוֹנוֹת הָעוֹמְדִים בְּדַרְכּוֹ. וְכִמוֹ שְׂאוּמְרִים הָעוֹלָם "שֶׁהִרְצוֹן שׁוֹבֵר אֶפְלוֹ בְּרָזָל".

אִף גְּבוּרַת סְפוּרָנוֹ רַבִּי חַיִּים שְׁלֵנוֹ, לֹא פָּסַח עָלָיו כּוֹר הַבְּחִינָה וְהַנְּסִיּוֹן, בְּאֲשֶׁר הָיָה רָגִיל כָּבֵד שְׁנִים רַבּוֹת לְנִסְעַ לְאוּמָן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְלִשְׁבֵר בְּכָל פַּעַם מְנִיעוֹת שׁוֹנוֹת בְּגוּפוֹ וּמְמוֹנוֹ, יִהְיוּ הַמְּנִיעוֹת אֲשֶׁר יִהְיוּ הוּא עֹמֵד בְּכָלם, וּמִמִּילָא נִקְבַּע אֶצְלוֹ הַרְגֵל וְשִׁגְרָה שֶׁל הַלּוּז וְשׁוֹב, נוֹסְעִים עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וְחוֹזְרִים אַחֲרֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה וּבְכֵן הַפַּעַם נִתְנַסָּה רַבִּי חַיִּים קִשׁוֹת וְהִזְמִינוֹ לוֹ מִן הַשְּׂמִים נְסִיּוֹן וּמְבַחֵן רְצִינִי הַקִּשׁוֹר גַּם בְּסַכְנַת חַיִּיו, לְרֹאוֹת הַיַּעֲמָדוֹ לוֹ דְּבָרֵי אֲזַהֲרַת רַבְּנוֹ ז"ל בְּדַבְרֵי נְסִיעַת רַבִּי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה אֶצְלוֹ אֲשֶׁר אָמַר "שְׂאִין דְּבַר גָּדוֹל מִזֶּה".

*

בְּמַהֲלָךְ הַמְּשַׁפֵּט נוֹדַע לוֹ לְדַאֲבוּנוֹ הַגָּדוֹל מִפִּי הָעוֹרֵךְ דִּין כִּי הַכְרַעַת הַפֶּסֶק דִּין שְׁלוֹ בְּמִשְׁפָּטוֹ הַקָּבֵעַ דְּוָקָא בְּתַאֲרִידָּה שְׁחַל בּוֹ רֹאשׁ-הַשָּׁנָה, וְעָלָיו לְהַתְּנִיב הַמְּשַׁפֵּט בְּיוֹם זֶה בְּלִי שׁוּם תְּרוּצִים וּמַעֲנוֹת הַהוֹדָעָה הַמְּפַתִּיעָה הַזֹּאת פְּגָעָה בְּלְבוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים כְּרַעַם בְּיוֹם בְּהִיר וְכָל גּוּפוֹ אֲחִזָּה חֲלַחֲלָה וּרְעָדָה לְשִׁמְעַ זֹאת, וּמִיָּד הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ מִהָעוֹרֵךְ דִּין שְׁלוֹ בְּכָל מִינֵי תַחֲנוּגִים וּבִקְשׁוֹת, כִּי יַעֲשֶׂה לְמַעַנּוֹ כָּל הַמַּאֲמָצִים שֶׁבְּעוֹלָם, וּבְלִבָּד לְדַחוֹת אֶת הַמְּשַׁפֵּט לְיוֹם אַחֵר, כִּי לֹא יִתְכַּן כָּלֵל בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן שְׂיוּפִיעַ בְּבֵית הַמְּשַׁפֵּט בְּעֲצָם יוֹם הַדִּין הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַמְּטִיל אֵימָה וּפְחַד עַל כָּל יְהוּדֵי, וְחֲלִילָה לוֹ לְחַלֵּל קֹדֶשְׁתּוֹ עִם נוֹכְחוֹתוֹ בְּבֵית הַמְּשַׁפֵּט לְהַתְּעַסֵּק בְּדַבְרֵי חֲלוּן וּלְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִקֹּדֶשׁתּוֹ הַיּוֹם אֲדָּה הִלָּה בְּמַעֲנָה שְׁלוֹ, הַתַּאֲרִיד הַמְּקַבֵּעַ מִרֹאשׁ הוּא הַחֲלִטִי וְסוּפִי וְאֵין לְשׁוֹנוֹת בְּכָל מַחִיר.

מוֹבֵן מֵאֵלָיו, עַד כִּמָּה גְּדֻלָּה מְבוֹכָתוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים אֲשֶׁר הִכָּה בְּתַדְהֵמָה לְשִׁמְעַ מַעֲנָה כְּזוֹ. וְלֹא יָדַע לְשִׁית עֲצָה בְּנִפְשׁוֹ מֵה לַעֲשׂוֹת בְּנִדּוֹן נְסִיעַתּוֹ, כִּי אִידָּה אֲפֶשֶׁר שְׁיַעֲבְרוּ עָלָיו יְמֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקָּדוֹשִׁים מִבְּלִי לְהַמְּנוֹת יַחַד עִם חֲבֵרָיו חֲסִידֵי בְּרִסְלָב אֶצְלוֹ צִיּוֹן רַבְּנוֹ ז"ל בְּאוּמָן, אֲשֶׁר תְּמִיד מְסַר נִפְשׁוֹ עַל

נְסִיעָה זוֹ וּבַחֲבֵת קֹדֶשׁ הַתְּכַוֵּן עָלֶיהָ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְעַכְשָׁיו יְהֵא מְכָרַח לְעֵבֶר עַל אֲזַהְרָתוֹ ז"ל "שְׁכַלְמִים יִהְיוּ אֲצִלוֹ עַל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה אִישׁ לֹא יַעֲדֵר וְכָל עֲנִינוֹ הוּא רֵאשׁ-הַשָּׁנָה". אָבֵל מֵאִידֶךָ גִּיסָא הַצִּיק אוֹתוֹ מִחֲשַׁבְתּוֹ הִלָּא תּוֹצְאוֹת הַמְשַׁפֵּט הוּא שְׁאַלָה שֶׁל חַיִּים וּמּוֹת, אִם כֵּן אִידֶךָ יִשְׁתַּמֵּט מִלְּהוֹפִיעַ בְּבֵית הַמְשַׁפֵּט בְּשַׁעַה גּוֹרְלִית זוֹ, וּבְכָל יִסְרוּהוּ כְּלִיוֹתָיו שֶׁל רַבִּי חַיִּים מְזָה וּמְזָה וּמִחֲשַׁבּוֹתָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּמַחוֹ אַחַת הִנֵּה וְאַחַת הִנֵּה מִבְּלִי לְדַעַת הַעֲצָה הַנְּכוֹנָה בְּמַצָּב מְסֻבָּךְ הִזָּה אִם לְנִסְעֵ אוֹ לְחַדֵּל.

בֵּינֵתִים מִתְקַרְבִּים וּבָאִים יְמֵי רֵאשׁ-הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשׁ וְעֵדוֹן רַבִּי חַיִּים עוֹמֵד נְבוֹךְ וְנִדְהָם וְאוֹבֵד יַצּוֹת. וְלִבּוֹ מְלֵא הַסּוֹסִיס וּפְקוּקִים אִם יִסְכּוֹן נִפְשׁוֹ בְּנִסְיעָה אִם לֹא, וְהִנֵּה בְּפִתְעַ פִּתְאֻם הַבְּרִיק רַעִיוֹן בְּמַחוֹ לַעֲשׂוֹת נִסְיוֹן הַאֲחֵרוֹן לְהַצִּיעַ מְשַׁאֲלָה לְפָנָי הַעוֹרֵךְ דִּין שְׁלוֹ בְּנִסְחַ כְּזֶה: הַיּוֹת וְהוּא נִחְפֹּז מְאֹד לְדַרְכּוֹ כִּי יֵשׁ לְפָנָיו נְסִיעָה הַכְּרַחֲתִית לְרַגֵּל עֲנִין דְּחוּף מְאֹד מְאֹד, וְהוּא מְכָרַח לְהַתְעַבֵּב שֶׁם זְמַן מְסִיָּם אֲשֶׁר גַּם יוֹם הַמְשַׁפֵּט בְּכָלֵל זֶה, וְלָכֵן הוּא מְבַקֵּשׁ עֲצָתוֹ שֶׁיִּדְרִיכוּהוּ מֶה עָלָיו לַעֲשׂוֹת וְהֵאֵם בְּאֶמֶת נְחוּץ כָּל כֶּךָ הַדְּבָר שֶׁיְהֵא נִכַח בְּמְשַׁפֵּטוֹ, הִלָּה, בְּשִׁמְעוֹ אֶת שְׁאַלְתּוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים הַבֵּיט עָלָיו בְּעֵינָיִם תְּמַהוֹת גְּדוּלוֹת וְאָמַר לוֹ, הֵאֵם יֵשׁ לְאָדָם דְּבָר יוֹתֵר נְחוּץ וְחָשׁוּב מֵאֲשֶׁר חַיִּי נִפְשׁוֹ, אֲשֶׁר אֶתָּה מְזַלְזֵל כָּל כֶּךָ בְּחֵיידֶךָ? הִלָּא אִידֶךָ תּוֹכֵל בְּנִסְבוֹת אֵלוֹ לְהַעֲלוֹת עַל דַּעְתְּךָ מִחֲשַׁבָּה שֶׁל הַעֲדָרוֹת מִהַמְּקוֹם אֲשֶׁר בּוֹ יַחְרָץ גּוֹרֵל חֵיידֶךָ?!

רַבִּי חַיִּים, בְּשִׁמְעוֹ אֶת הַמַּעֲנָה וְהַתּוֹכָחָה הַזֹּאת מִפִּי הַעוֹרֵךְ דִּין שְׁלוֹ, אֲשֶׁר בְּמוֹבֵן הַגִּשְׁמִי צְדָקוֹ מְאֹד דְּבָרָיו, וְתִשׁוּבָתוֹ קוֹלַעַת יֵשֶׁר לַמְּטָרָה הַנִּדְרָשֶׁת, הַתְּרַגֵּשׁ נוֹרְאוֹת וְהַחֵל לַפְעַם בְּקִרְבּוֹ רֵיחַ קֹדֶשׁה שֶׁל הַקְּרָבָה וּמִסִּירוֹת נִפְשׁ לְמַעַן כָּל הַיָּקָר לוֹ וּמִחֲשַׁבָּה אַחַת וַיַּחֲדָה הַתְּחִילָה לְהַצִּיץ אֶת כָּל מַחוֹ וְלִבּוֹ בְּאֶמְרוֹ לְנִפְשׁוֹ, אִם כֵּן הַדְּבָר, שְׁאִין לְהֵאָדָם דְּבָר יוֹתֵר חָשׁוּב וְנִעְלָה מֵאֲשֶׁר חַיִּי גּוֹפּוֹ, הֵרִי אִם לֹא אֲזָכָה חֲלִילָה, לְהַיּוֹת בְּצוּתָא יַחַד עִם חֲבָרֵי בְּאוּמָן עַל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה. לָמָּה לִי חַיִּים? (יְדוּעַ מֵאֶמֶר חַיִּי לְתַעֲנִית כַּג, "אוֹ חֲבָרוּתָא אוֹ מִיתוּתָא") וּבְכֵן, אִם בְּאֶמֶת חַיִּי יִקְרִים לִי, אִין לִי שׁוּם דְּרָךְ וְעֲצָה אַחֲרַת זְוִלַת לְנִסְעֵ לְאוּמָן וְלְהַרְגִישׁ שֶׁם טַעַם הַחַיִּים הָאֶמֶתִיִּים, כִּי רַק זֶהוּ עֵקֶר הַחַיִּים שְׁלֵי הַיָּקָרִים לִי מִכָּל יָקָר. וּבִיחֻד כְּשֶׁרַבְּנוֹ ז"ל פָּקַד וְאָמַר שֶׁהָרֵאשׁ-הַשָּׁנָה שְׁלוֹ עוֹלָה עַל הַכָּל וְאִין דְּבָר גְּדוֹל מְזָה.

וּבְהַיּוֹת רַבִּי חַיִּים שְׁקוּעַ כְּךָ בְּהַרְהוּרָיו, הַתְּחִיל לְהַרְגִישׁ כִּי אִי שֶׁם מִמַּעַמְקֵי לִבּוֹ בּוֹקַע אֵיזָה קוֹל פְּנִימִי חֲנוּקַת הַצּוּעֵק אֵלָיו, חַיִּים! עוֹד מְעַט נִגִיעַ רֵאשׁ-הַשָּׁנָה. יוֹם הַדִּין הַגְּדוֹל, וְעֵלֶיךָ לְתַת דִּין וְחֲשַׁבּוֹן עַל כָּל מַעֲשֵׂיךָ לְפָנָי שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בִּידּוֹ נִפְשׁ כָּל חַי, וּבְלִי סִפְקַ זְקוּק אֶתָּה לְפָרְקִלִיטִים וְסִגְוֹרִים אֲשֶׁר יִמְלִיצוּ טוֹב בְּעַד נִפְשֶׁךָ לְמַעַן חֵיידֶךָ, וּבְכֵן אֲשַׁאֲלֶךָ, הֵאֵם יֵשׁ לְךָ מְלִיץ יֵשֶׁר וְאוֹהֵב נְאֻמָּן שֶׁיַּעֲמֵד לִימִינֶךָ לְהַצִּיל חֵיידֶךָ, יוֹתֵר גְּדוֹל מֵאֲשֶׁר רַבֶּךָ הַצְּדִיק עָלִיוֹן רַבִּי נְחֻמָּן מְבָרְסָלָב ז"ל אֲשֶׁר אֶתָּה מְקַשֵּׁר אֵלָיו, וְכֵן מִי יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת לְךָ טוֹבָה זוֹ לְעַמֵּד לְפָנָי כְּסֵא הַכְּבוֹד לְמַעַנְךָ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ (גְּדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתָם יוֹתֵר מִבְּחֵייהֶם). אֲדַרְבָּא, עַכְשָׁיו יוֹתֵר מִתְּמִיד נְחוּצָה

מֵאֵד נְסִיעֶתְךָ לְאוֹמֵן עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְעוֹרֵר זְכוּת רַבָּךְ הַגְּדוֹל עַל נַפְשְׁךָ
הַנְּתוּנָה בְּסַכְּנָה חֲמוּרָה מְאֹד. וְנִסְיָעָה זוֹ הִיא בְּאַמֶּת עֶקֶר חֲיִידְךָ וְאַרְדְּךָ יְמִידְךָ.

כְּשֶׁרְעִיוֹנוֹת מַעִין אֵלוֹ הַתְּחִילוּ לְהַפּוֹת שְׂרָשִׁים בְּקֶרֶב לְבוֹ שֶׁל רַבִּי חַיִּים, אִז
נִתְחַנֵּן לוֹ בְּרוּרוֹת כִּי גוֹרֵל חֲיִיו יִחַרְץ בְּאוֹמֵן וְלֹא בְּחֶרֶקוֹב, וְהַמְּלִיץ הָאֶמְתִּי
הוּא רַבּוֹ הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא הָעוֹרֵדְךָ דִּין, וְהַשּׁוֹפֵט הָעֲלִיּוֹן הוּא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְלֹא בְּשֵׁר וְדָם. וְכָךְ נִגְמְלָה בְּלִבּוֹ הַחֲלָטָה נְחוּשָׁה וְאַמִּיצָה לְנִסְעֵ עַל רֹאשׁ-
הַשָּׁנָה לְאוֹמֵן בְּכָל מַחִיר וַיְהִי מָה.

*

יָדִיד נִפְשׁוֹ הַטּוֹב שֶׁל רַבִּי חַיִּים, נִשְׁקִיָּה טוֹלְטְשִׁינֵר הַנִּי"ל הַתְּפוּנָה לְנִסְיָעָתוֹ
עַל רֹאשׁ-הַשָּׁנָה לְאוֹמֵן, אֲבָל לֹא יָדַע עֲדֵין מֵהַחֲלָטָתוֹ וּמִסַּכְּנָתוֹ שֶׁל רַבִּי
חַיִּים הַמּוֹכֵן לְנִסְעֵ, וְלָכֵן כְּשֶׁבָּא לְאוֹמֵן סִפֵּר שֶׁם לְפָנָיו חֲסִידֵי בְּרִסְלָב אֶת כָּל
מָה שֶׁאַרְע לְרַבִּי חַיִּים, וְהִצָּרָה הַנּוֹרָאָה שֶׁפָּקְדָה אוֹתוֹ אֲשֶׁר סַכְּנַת מוֹת
מְרַחֶפֶת עָלָיו וּמִי יוֹדֵעַ אִם עוֹד יִזְכֶּה לְהִיּוֹת אִתָּם יַחַד בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה. וְעַל
כֵּן עוֹרֵרְךָ וְזֶרְזָם מְאֹד מְאֹד לְהַעֲתִיר בְּעֵדוֹ עַל צִיוֹן רַבְּנוֹ ז"ל וְלְהַרְבּוֹת
בְּשִׁבְלֵי רַחֲמִים וְתַחֲנוּגִים שְׂיִזְכֶּה בְּדִינוֹ לְהוֹצִיא מִשְׁפָּטוֹ לְאוֹרָה.

עוֹדֵם מְדַבְּרִים עִם נִשְׁקִיָּה מְרַבִּי חַיִּים, וּמָה מְאֹד גְּדֹלָה תְּמִיחָתָם וְנִשְׁגָּבָה
פְּלִיאָתָם בְּעֵינֵיהֶם בְּרֹאוֹתָם יַחַד, וְהִנֵּה רַבִּי חַיִּים בָּא וּמִתְקַרֵּב אֲלֵיהֶם,
אֲשֶׁר לֹא הָאֶמְיֵנוּ לְמַרְאֵה עֵינֵיהֶם, וּבִשְׂמִיחָה רַבָּה וְאַהֲבַת נַפְשׁ נִגְשׁוּ כָּלֵם
אֵלָיו בְּבִרְכַת "שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם" כְּפִנְהוּג, וְהַתְּחִילוּ לְשָׂאֵל לוֹ לְשִׁלוּמוֹ הַטּוֹב
וּבְדַבַּר מִשְׁפָּטוֹ. אֵךְ מִיָּד נִשְׁבֵּר לִבָּם בְּקֶרְבָּם בְּגוֹלְלוֹ לְפָנֵיהֶם אֶת כָּל
הַמוֹצָאוֹת אוֹתוֹ, וּמוֹבֵן שֶׁצִּעְדוֹ הָרֵאשׁוֹן שֶׁל רַבִּי חַיִּים הָיָה יִשָּׁר לְבֵית צִיוֹנוֹ
הַקְּדוֹשׁ שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל לְהַשְׁתַּטֵּחַ וְלִשְׁפֹּךְ שֶׁם שִׁיחַ וּתְפִלָּה עִם כָּל לְבָבוֹ הַמֵּר
וְהַנִּשְׁבֵּר. וְהַתְּחִנָּה בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ עַל חֲיֵי נַפְשׁוֹ הַנְּתוּנָה בְּסַכְּנַת מוֹת, וְכֵן
בִּימֵי רֹאשׁ-הַשָּׁנָה הַקְּדוֹשׁ שֶׁפָּךְ אֶת כָּל לְבוֹ בְּתַפְלָתוֹ אֲשֶׁר הִיְתָה בּוֹקֶעֶת
רְקִיעִים. וּבְלֵב קְרוֹעַ וּמְרַתַּח הַתְּחִנָּה וְהַתְּפִלָּה בְּכֹנֶה גְּדוֹלָה מְאֹד, וְכָל מְלָה
וּמְלָה מְנַסַּח הַתְּפִלָּה שֶׁל יוֹם הַדִּין קִבְּלָה אֶצְלוֹ מִשְׁמַעוֹת מִיַּחַדָּת, וּבִיחוּד
בְּקִטְעֵי תְּפִלוֹת אֵלוֹ: וּבְרִיּוֹת בּוֹ יִפְקְדוּ לְהַזְכִּירָם לְחַיִּים וְלַמּוֹת... וְתַפְתַּח
אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹנוֹת... וְתַכְתֵּב אֶת גִּזְרֵי דִינָם... מִי יַחֲיָה וּמִי יָמוּת... בְּאֵין
מְלִיץ יִשָּׁר מוֹל מַגִּיד פֶּשַׁע... וְצִדְקָנוֹ בְּמִשְׁפָּט הַמְּלָךְ הַמִּשְׁפָּט... הַגּוֹאֵל מִמּוֹת
וּפּוֹדָה מִשַּׁחַת... לְפּוֹעֵל רַחֲמָיו בְּדִין... וְעוֹד כְּדוֹמָה, וּבְהַדְּגָשׁ תְּפִלוֹת אֵלוֹ,
הַרְגִישׁ הַיֵּטֵב, כִּי יוֹתֵר מֵהָרֵאשִׁי שְׁנַיִם הַקּוֹדְמִים זְקוּק הוּא עֲכָשָׁיו בְּיוֹם
הַדִּין הַזֶּה לְרַחֲמִים גְּדוֹלִים וּמְרַבִּים שְׂיִרְחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם וְיִצְדִּיקוּ
אוֹתוֹ בְּדִין מִשְׁפָּטוֹ לְהַכְרִיעוֹ לְכַף זְכוּת וּלְהַנְטוֹתוֹ לְתַחֲיָה, וּבְהַגִּיעַ עַת
מִשְׁפָּטוֹ שֶׁהִיא מְכַרַח לְהִיּוֹת נֹכַח אִז בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט, צְמַרְמַרְתַּח חֲלָפָה עַל כָּל
גּוֹפּוֹ מֵרַב דְּאֶגְתּוֹ מִי יוֹדֵעַ אֵיזָה גִּזְרֵי דִין צְפוּי לוֹ. וְכָךְ עֲבָרוּ עָלָיו יְמֵי רֹאשׁ-
הַשָּׁנָה בְּתַפְלָה וּבְרַעְדָה וּבְתַקּוּהָ...

*

תִּכְּפֹף אַחֲרַי רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה חֲזַר רַבֵּי חַיִּים לְבֵיתוֹ בְּחֶרְקוֹב, וּבִלְבַב מְלֵא פֶחַד וּדְאָגָה לְעֵתִידוֹ הִלְךְ מִיַּד לְהַעוֹרֵךְ דִּין שְׁלוֹ לְהַנְדֹּעַ מֵהַתְּרַחֵשׁ בְּמִשְׁפָּטוֹ בְּזַמַּן הַיּוֹתוֹ בְּאוֹמֶן וְהַעֲקֹר צָפָה בְּמַתִּיחוֹת לְשִׁמְעַ מִמֶּנּוּ מֵהַעֲלֵתָהּ לוֹ מִפְּסֵק דִּינֹו. הִלָּה, הַסֵּתֶפֶל עָלָיו בְּעֵינָיו מִפִּיקוֹת חֲמֵלָה וְאָמַר לוֹ, אֵינְנִי יוֹדֵעַ כָּלֵל מֵהַקָּרָה כָּאֵן לְהַפְתַּעְתִּי הַגְּדוֹלָה כִּי אֶתְמוּל (בְּרֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה) הִיָּה צְרִיךְ לְהַתְקִים הַמִּשְׁפָּט כְּמַדְבֵּר מְרֵאשׁ, וְהִנֵּה הַתּוֹבֵעַ הָרֵאשִׁי לֹא הוֹפִיעַ כָּלֵל בְּבֵית הַמִּשְׁפָּט, כִּי חָלָה פְּתָאם, וְלָכֵן נִדְחָה הַמִּשְׁפָּט לְעוֹד כְּמֵה חֲדָשִׁים.

רַבֵּי חַיִּים, בְּשָׁמְעוֹ מִפִּי הַעוֹרֵךְ דִּין אֶת הַבְּשׂוּרָה הַמִּפְתָּעָה חֲצִי הַנְּחָמָה, הִחְלוּ עֵינָיו זוֹלָגִים דְּמַעוֹת גֵּיל מֵרַב שְׂמֵחָה וְחֻדוּהָ וְהוֹדִיָּה לַהֲשֵׁם יְתִבְרַךְ עַל כִּי נִסִּיעַתוֹ לְאוֹמֶן לֹא הִזִּיק כָּלֵל לְעַצְמָם הַמִּשְׁפָּט, וְאַדְרָבָּא, זְכוּת הַנִּסְיָעָה לְהַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ עָמַד לוֹ לְהַנְצִיל בֵּינְתָם מִמִּשְׁפָּט מוֹת וּלְהַשְׂאֵר עוֹד בְּחַיִּים.

וְהִנֵּה כְּבָר אָמְרוּ חַז"ל "בֵּית דִּינָא בְּטֵל דִּינָא" אִם הִלִּינוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט וְנִדְחָה, אֲזִי הַמִּשְׁפָּט בְּטֵל). וְכֵן נִתְקַים כָּאֵן, כִּי בְּמִשְׁפָּךְ חֲדָשִׁי הַדְּחִיָּה הָאֲשֵׁם הַתּוֹבֵעַ הָרֵאשִׁי בְּעֵבְרוֹת שׁוֹנוֹת, וּמִיַּד סִלְקוּ אוֹתוֹ מִתְּפִקִּידוֹ כְּתוֹבֵעַ, וְהַשְׁנִי שְׂבָא אַחֲרָיו לְמֵלֵא אֶת מְקוֹמוֹ, הִיָּה אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְהַגּוֹן וְטוֹב לֵב, וּבְכֵן זָכָה אֶת רַבֵּי חַיִּים אֲשֶׁר יָצָא נָקִי לְגַמְרֵי מִמִּשְׁפָּט מַעוֹת הַזֶּה.

אֲזִי נִפְקָחוּ עֵינָיו שֶׁל רַבֵּי חַיִּים, בְּרֵאוֹתוֹ בְּעֵלִיל גְּדֹל כְּחוֹ שֶׁל אֲדַמוּ"ר הַקְּדוֹשׁ מוֹהַר"ן זְצוּק"ל. וְאֲשֶׁר בְּקִיּוּמוֹ דָּבַר אֲזַהֲרֵתוֹ "לְהִיּוֹת כָּלֵם אֲצִלוֹ עַל רֵאשֵׁי-הַשָּׁנָה" לֹא הִפְסִיד כְּלוּם, רַק אֲדְרָבָּא, עַל כִּי מָסַר נַפְשׁוֹ וְסָכַן חַיָּו כְּדִי לְשִׁמְעַ דְּבַרֵּי חֲכָמִים וְלִקְיָם עֲצַת צְדִיקִים, לְהַמְנוֹת יַחַד עִם חֲבָרָיו אֲצֵל הַצְדִּיק הַקְּדוֹשׁ וּלְהַתְנוּעַד עִמָּהֶם בְּיוֹם הַדִּין וּלְהַתְפַּלֵּל אִתָּם בְּצוּתָא, כֵּן גָּמַל עִמּוֹ הַשֵּׁם יְתִבְרַךְ מִשְׁפָּט צְדָק מִדָּה כְּנִגְדַּ מִדָּה, וְסִבֵּב כְּמֵה סְבוּת לְהַפֵּר עֲצַת אוֹיְבָיו, וּלְהַרְאוֹת בְּגִלוּי כִּי הַמִּשְׁפָּט לֹא לִקְיָם הוּא, וְלֵב מְלָכִים וְשָׂרִים בְּיַד ה' לְהַטּוֹת לָבָם לְטוֹבָתוֹ שֶׁל רַבֵּי חַיִּים, לְמַלְטוֹ מִיַּד מִשְׁפָּט מְעַקֵּל וּלְהַצִּיל מִמּוֹת נַפְשׁוֹ וְכָל זֶה בְּזְכוּת מְסִירוֹתוֹ הַנְּאֻמָּנָה וְהַתְמַיְמָה עֲבוּר הַצְדִּיק הַאֲמֵת. (נַעֲתַק מַסְפֵּר אוֹלְפֵן חַד"ת).